

รายงานการวิจัยและนวัตกรรมฉบับสมบูรณ์
การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบ
จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คณะผู้วิจัย/ สังกัด

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร ภู่มะกา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจริย์ ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อาจารย์ ดร.นรากร ศรีสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐา ศรีภิรมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2565

พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

เรื่อง: การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เดือน/ ปีที่ดำเนินโครงการเสร็จ: กันยายน 2566

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย 2) เพื่อสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน 3) เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 4) เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบใน 10 จังหวัด คือ กาญจนบุรี กำแพงเพชร ฉะเชิงเทรา ชัยภูมิ ภูเก็ต ลำปาง สกลนคร สงขลา สุรินทร์ และอุดรธานี ซึ่งเป็นการร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่

ในการวิจัยได้มีการสร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลความมั่นคงทางอาหารทั้ง 10 พื้นที่ โดยแบ่งเป็น 4 มิติ ประกอบด้วย การมีอาหารเพียงพอ (Food Availability) การเข้าถึงอาหาร (Food Access) การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร (Food Stability) พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความมั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 70.81 และระดับความไม่มั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 29.19 โดยจากการติดตามผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ผลการดำเนินงานภายใต้กระบวนการของห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ซึ่งประกอบด้วย 1) กระบวนการต้นน้ำ (Upstream) เกิดกระบวนการสร้างระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) (เข้าถึงได้ที่ <https://foodsec.sru.ac.th/>) ระบบและกลไกพัฒนาในการบริหารจัดการตลาด กิจกรรมการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ และการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ ครอบคลุมทุกพื้นที่ ฯลฯ 2) กระบวนการกลางน้ำ (Midstream) มีการพัฒนาสินค้าการเกษตรโดยการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Added Value) การสร้างสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เพื่อช่วยการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จำนวน 28 ผลิตภัณฑ์ และ 3) กระบวนการปลายน้ำ ได้ช่องทางการจำหน่ายสินค้าการเกษตร หรือจัดตั้งช่องทาง

การตลาดเพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เกิดตลาดชุมชนขึ้นใหม่ จำนวน 3 จังหวัด แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าออนไลน์ จำนวน 1 แพลตฟอร์ม เกิดการจัดทำเส้นทางอาหารท่องเที่ยว เรียนรู้เชิงเกษตร 2 จังหวัด และได้ระบบการแสดงผลข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) ซึ่งจากการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเป็นการพัฒนา ความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ในระดับพื้นที่ ภูมิภาค และระดับประเทศ

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชนต้นแบบ ความมั่นคงทางอาหาร การยกระดับรายได้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

Research Title: The Development of the Model Communities of Food Security and Income Boosting Based on the Availability of the Local Resources In Order to Take on the Effects of the COVID 19 Pandemic and Reduce its Effects

Project completion date: September 2023

The purposes of this research were 1) to assess food security of Thai families during the COVID pandemic, 2) to establish a platform and apply a geographic information system to the management and development of the model communities, 3) to develop the model communities of food security and boost the participants' income based on the availability of the resources in order to take on effects of the COVID 19 and reduce its effects, and 4) to follow up and evaluate the development of the model communities for food security and the income boosting up. The data was collected quantitatively and qualitatively from 10 experimental model communities in 10 provinces throughout the country including Kanchanaburi, Kamphaeng Phet, Chachoengsao, Chaiyaphum, Phuket, Lampang, Sakonnakhon, Songkhla, Surin, and Uttaradit. The universities of Rajabhat in the area were responsible for collecting the required data.

A geographic information system was created for the analysis of food security focusing on 4 areas including Food Availability, Food Access, Food Utilization, and Food Stability. The data analysis revealed that the model communities, as a whole picture, had 70.81 % food security and 29.19% food insecurity. The follow up of the development of the model communities and the analysis of the process based on the value chain which consists of the upstream, the midstream, and the downstream process revealed the following results. Regarding the upstream process, a research management system using GIS was developed (<https://foodsec.srru.ac.th/>). A marketing management system, training courses, and a network of knowledge management were created in all areas. For the midstream process, the value-added activities were found used by the participant communities such as processing food, making new products, rebranding and repackaging, and creating new techniques for

producing products (28 new products were created). According to the downstream process, more channels for product distribution were created including online and offline. There were three newly established community markets in three provinces. One new product distribution platform was created. Agricultural Tourist routes were made by two communities. One Virtual Reality (VR) for data displaying was also made. The research findings will be made into a proposed policy for the government to implement locally, regionally, and nationally to ensure the country's food security.

Key words: the Development of the Model Communities, Food Security, Income Boosting, COVID 19 Pandemic

บทสรุปผู้บริหาร

การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในประเทศไทย 2) เพื่อสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน 3) เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 4) เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ โดยการดำเนินงานมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และ เชิงคุณภาพ โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบใน 10 จังหวัด คือ กาญจนบุรี กำแพงเพชร ฉะเชิงเทรา ชัยภูมิ ภูเก็ต ลำปาง สกลนคร สงขลา สุรินทร์ และอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นการร่วมมือของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเชียงใหม่

ราชภัฏในพื้นที่ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัด และเลือกพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา 1 การเลือกพื้นที่ในการดำเนินการในแต่ละจังหวัด ในแต่ละจังหวัดวางแนวทางในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายของแต่ละจังหวัดในการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบฯ ภายใต้การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัด และศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนของแต่ละพื้นที่ โดยได้มีการกำหนดขอบเขตของการเลือกพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนต้นแบบ ฯ ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือหลายประเด็น ดังนี้ พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือมีความต้องการในการลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พื้นที่ต้องการยกระดับรายได้ของครัวเรือนเพื่อลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พื้นที่มีปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหาร และพื้นที่มีความต้องการเป็นชุมชนต้นแบบในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร การวิเคราะห์ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในระดับจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย ในจังหวัด 10 ในทุกภูมิภาคโดยใช้หน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ ครัวเรือน โดยประชากรได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนของตนเองได้ โดยเก็บข้อมูลใน 10 จังหวัด คือ ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดลำปาง อุดรดิตถ์ กำแพงเพชร ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ สุรินทร์ สกลนคร และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด สงขลา และภูเก็ต โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4,001 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจัดประชุมหัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัยใน

โครงการ รวมทั้งผู้ที่เก็บข้อมูลในระดับพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นตอนนี้ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของแบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลลงในระบบ GIS ของเครือข่ายงานวิจัย และตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลและนำข้อมูลลงในระบบ GIS การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตารางไขว้ (Crosstab) และการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ ใน 10 จังหวัด ตามบริบทของชุมชนคือ คือ พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการตลาดชุมชนและด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร โดยดำเนินการกิจกรรมดังนี้ สร้างตลาดชุมชนหรือตลาดนัดโดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยกำหนดให้มีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยเน้นการจากวัตถุดิบ สินค้าและอาหารพื้นถิ่น ให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในชุมชนเอง ยกย่องเศรษฐกิจฐานรากตามศักยภาพของชุมชนด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่สอดคล้องกับ BCG Model การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์หรือการตลาดออนไลน์ มาเสริมความเข้มแข็งทางการตลาดที่สอดคล้องกับยุคสมัย หรือเมื่อเกิดสถานการณ์ดังเช่นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมา และ การทำตลาดชุมชน เพื่อให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ และมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 400 ครัวเรือน โดยมีการเก็บและรวบรวมในแพลตฟอร์ม ซึ่งประกอบด้วยส่วนของข้อมูล (Data) ส่วนของการบริหารจัดการข้อมูล (Data Management) ส่วนของการกำกับติดตามงานวิจัย (Research Tracking) และการแสดงผลสารสนเทศผ่าน VR (VR Viewer)

ผลการวิจัยในการวิจัยได้มีการสร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลความมั่นคงทางอาหารทั้ง 10 พื้นที่ 10 จังหวัด คือ กาญจนบุรี กำแพงเพชร ฉะเชิงเทรา ชัยภูมิ ภูเก็ต ลำปาง สกลนคร สงขลา สุรินทร์ และอุดรดิตถ์โดยแบ่งเป็น 4 มิติ ประกอบด้วย การมีอาหารเพียงพอ (Food Availability) การเข้าถึงอาหาร (Food Access) การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร (Food Stability) พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความมั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 70.81 และระดับความไม่มั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 29.19 และการสำรวจด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร ในมิติการระดับความวิตกกังวลด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร พบว่า ประชากรมีความวิตกกังวลด้านการเข้าถึงอาหารมากที่สุด รองลงมาคือการใช้ประโยชน์ และต่ำที่สุดคือ ความพอเพียงของอาหาร เนื่องจาก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดหรือเกิดภัยธรรมชาติเกิดขึ้น ประชากรในพื้นที่จะสามารถเดินทางไปซื้ออาหาร หรืออาหารได้ยากมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ของโรคระบาดที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของอาหารที่ไม่พอเพียง เนื่องจากโรคระบาดที่เกิดส่งผลต่อการออกจากพื้นที่ และกาขายของในพื้นที่ จากปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น

สะท้อนให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีนโยบายและการเตรียมพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ภัยธรรมชาติ หรือโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นอีก ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของภาครัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือในมิติต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมของคนในพื้นที่ในด้านแหล่งผลิตอาหาร เมล็ดพันธุ์ อาหารแห้ง ยารักษาโรค

ผลการพัฒนาและการติดตามผลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากการติดตามผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของทั้ง 10 พื้นที่ คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ผลการดำเนินงานภายใต้กระบวนการสร้างคุณค่า (Value Creation) ซึ่งประกอบด้วย 1) กระบวนการต้นน้ำ (Upstream) 2) กระบวนการกลางน้ำ (Midstream) และ 3) กระบวนการปลายน้ำ (Downstream) เพื่อสะท้อนภาพในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย ได้ผลสรุปดังนี้

1) กระบวนการต้นน้ำ (Upstream) เกิดกระบวนการสร้างระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) (เข้าถึงได้ที่ <https://foodsec.srru.ac.th/>) ระบบและกลไกพัฒนาในการบริหารจัดการตลาด กิจกรรมการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ และการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ ครอบคลุมทุกพื้นที่ ฯลฯ

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
กาญจนบุรี	- การพัฒนาตราและบรรจุภัณฑ์สินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน
ฉะเชิงเทรา	- การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น กว๊ายหอม ปลานิลแดดเดียว - การสร้างสินค้า/ผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ขนมปลาไทยไส้คัสตาร์ดกล้วย คูกี้ ทาร์ตมะม่วง - การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เช่น กว๊ายอบกรอบ ลูกจากลอยแก้ว น้ำใบเตย
ชัยภูมิ	- พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจากสมุนไพรจำนวน 4 เมนู ได้แก่ ใส่อั่วสมุนไพร พริกแกงเหลืองผง ปลาตุ๋นพริกขี้หนู และ ผักผไท้ย่าง
ลำปาง	- การแปรรูปจากผลผลิตเกษตร เช่น ข้าวเกรียบ น้ำปู
สกลนคร	- การส่งเสริมการแปรรูปอาหารปลอดภัย ได้แก่ ปลาตากแห้งแดดเดียวสมุนไพร ไก่ผัด/ไก่ทอด และแซนวิช - พัฒนาร้านค้าและบรรจุภัณฑ์อย่างละ 1 รูปแบบ
สงขลา	- การสร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน

2) กระบวนการกลางน้ำ (Midstream) มีการพัฒนาสินค้าการเกษตรโดยการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Added Value) การสร้างสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ การสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เพื่อช่วยการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จำนวน 28 ผลิตภัณฑ์

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
กาญจนบุรี	- การพัฒนาตราและบรรจุภัณฑ์สินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน
ฉะเชิงเทรา	- การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น กล้วยหอม ปลานิลแดดเดียว - การสร้างสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ขนมปลาไทยากิไส้คัสตาร์ดกล้วย คุกกี้ทุเรียนมะม่วง - การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เช่น กล้วยอบกรอบ ลูกจากลอยแก้ว น้ำใบเตย
ชัยภูมิ	- พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจากสมุนไพรจำนวน 4 เมนู ได้แก่ ใส่อ้วสมุนไพร พริกแกงเหลืองผง ปลาตุ๋นพริกขิง และผักผ้งโรยข้าว
ลำปาง	- การแปรรูปจากผลผลิตเกษตร เช่น ข้าวเกรียบ น้ำปู
สกลนคร	- การส่งเสริมการแปรรูปอาหารปลอดภัย ได้แก่ ปลาตุ๋นแดดเดียวสมุนไพร ไก่ผอย/ ไก่หยอง และแซนวิช - พัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อย่างละ 1 รูปแบบ
สงขลา	- การสร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน

3) กระบวนการปลายน้ำ ได้ช่องทางการจำหน่ายสินค้าการเกษตร หรือจัดตั้งช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เกิดตลาดชุมชนขึ้นใหม่ จำนวน 3 จังหวัด แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าออนไลน์ จำนวน 1 แพลตฟอร์ม เกิดการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร 2 จังหวัด และได้ระบบการแสดงผลข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) ซึ่งจากการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเป็นการพัฒนา ความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ในระดับพื้นที่ ภูมิภาค และระดับประเทศ

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
กาญจนบุรี	- การพัฒนาตลาดชุมชน
กำแพงเพชร	- พัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา

ฉะเชิงเทรา	- การจัดทำตลาดชุมชน
มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
ชัยภูมิ	- การเพิ่มช่องทางทางการตลาดออฟไลน์และออนไลน์
ภูเก็ต	- การสร้างชุมชนสำหรับขายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมในชุมชน - การสร้างตลาดเกษตรอินทรีย์ในเรือนจำจังหวัดภูเก็ต - การสร้างช่องทางการขายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รถจักรยานยนต์พ่วงชุมชน ร้านของชำชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ลำปาง	- การจัดตั้งตลาดใหม่ และการฟื้นฟูตลาดเดิม - การขายผ่านออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มติ๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) และรีล (Reel)
สกลนคร	- การสร้างตลาดชุมชนปลอดภัย
สงขลา	- การสร้างตลาดนัดหาดบ่ออิฐ และจัดทำเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร
สุรินทร์	- พัฒนาช่องทางการขายออนไลน์โดยการสร้างเวปแอฟริเคชั่น “โอ๊ปโอ๊ป” ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่น - การนำเสนอผลงานการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพ ของพื้นที่ในรูปแบบนิทรรศการโดยเทคโนโลยีภาพเสมือนจริง (Virtual Reality: VR)
อุตรดิตถ์	- การจัดทำตลาดนัดชุมชน “กาดเขาเขียบ” - การสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการสำรวจความมั่นคงทางอาหารในทุกจังหวัดของประเทศไทย ทั้งนี้อาจจะบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด ฯลฯ โดยการใช้ Platform ของโครงการวิจัย ควรมีนโยบายการนำ Platform ข้อมูลด้านความมั่นคงทางอาหาร ขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในระดับประเทศต่อไป ควรมีนโยบาย มาตรการช่วยเหลือและสนับสนุน เน้นสร้างโอกาสกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ และกลุ่มที่มีความเปราะบาง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยยังชีพที่จำเป็น ให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมในการได้รับสวัสดิการ การพัฒนาอาชีพตนเองเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ควรประเมินประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางอาหาร และกำหนดเป็นนโยบาย/

แผนงานที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนครัวเรือน การจัดทำแผนจังหวัด ควรได้รับจากภาคีเครือข่ายทั้ง ภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ระดับชุมชนระดับตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาแผนจังหวัด ในด้านความมั่นคงทางอาหาร ควรมีนโยบายการพัฒนา s-curve ที่ตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาแผนงานด้านความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจระดับพื้นที่ ระดับภาค เพื่อเป็นแนวทาง ในการกระจายความเจริญ ยั่งยืน และความมั่นคงทางอาหาร เกิดการกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึงการพัฒนา ให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนานา แผนพัฒนาจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่ คือ ควรกำหนดนโยบายสาธารณะ ระดับพื้นที่ตำบลและอำเภอ ควรมีการจัดทำแผนระบบอาหารท้องถิ่นโดยการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นพื้นฐานในการกำหนด ประเด็นปัญหา ขนาดและความรุนแรงของปัญหา รวมถึงปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ทวนในพื้นที่ที่เป็นปัจจัยเอื้อ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดสำคัญในการแก้ไขปัญหา ควรสร้างแกนนำระดับหมู่บ้าน พร้อมทั้งสนับสนุนการทำงานและเปิดโอกาสให้แกนนำขับเคลื่อนงานในชุมชน และต้องสร้างแกนนำ รุ่นใหม่ ๆ เพื่อทดแทนแกนนำที่เป็นคณะกรรมการตลาดชุมชนชุดเดิม เพื่อให้การบริหารงานตลาด ชุมชนมีคณะกรรมการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง สร้างนักขับเคลื่อนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนพื้นที่ สร้างชุมชนนวัตกรรม/ นวัตกรรมสังคมบนฐานการเรียนรู้และคนในชุมชนเป็น Key man ในการ พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ พัฒนาขึ้นมาใหม่และที่มีอยู่เดิม ให้ได้รับมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายในวงกว้าง และเป็นที่ยอมรับ แนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต ควรมีการสร้าง ความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน แนวทางการจัดตั้งกลไกระดับอำเภอและตำบล ควรมีการจัดตั้งกลไกเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือ จากภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายและ ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหาครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต จากหน่วยงานในพื้นที่ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ประกอบด้วย ภาครัฐ และภาคประชาสังคมร่วมดำเนินการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้บริหารและพัฒนาชุมชนประจำ อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนประจำอำเภอ และกลุ่มเกษตรกร ที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในพื้นที่ โดยนำหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับเครื่องมือการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research: CBR) ใน การเสริมพลังผู้นำชุมชน คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชน และตัวแทนกลุ่มอาชีพ/ กลุ่ม เกษตรกร ที่มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในการบริหารจัดการตลาดชุมชน องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำแผนปฏิบัติการ แนวทาง และวิธีปฏิบัติการในการพัฒนาและบริหารจัดการ ตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานและ

สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เกษตรอำเภอ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด และผู้นำในระดับท้องถิ่น และระดับท้องถิ่นในการจัดการตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน รวมถึงการยกระดับความสามารถของคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ และสร้างรูปธรรมของการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร รวมถึงการบริหารจัดการตลาดชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินการตลาดชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถต่อยอด ขยายผลไปยังชุมชนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และควรมีนโยบายในการรวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำองค์ความรู้มารวบรวมและพัฒนาขยายผล

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในครั้งนี้ มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดต้นแบบชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน หากเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ขึ้นอีกครั้งผลของการดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นดังเครื่องมือที่ทรงพลังในการช่วยเหลือชุมชนให้ผ่านพ้นปัญหาไปได้ การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนงานวิจัยดังกล่าวให้สำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณเครือข่ายนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 10 แห่ง ประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่ร่วมมือกันขับเคลื่อนงานวิจัยครั้งนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ อรรถวานิช รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์หาพันธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข เซอร์เรอร์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง และ ดร.นณริฏ พิศลยบุตร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำการการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีระชัย กุลชัย ที่กรุณาลงพื้นที่ร่วมกับคณะนักวิจัยเพื่อให้คำแนะนำการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณคุณหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ชุมชนพื้นที่ต้นแบบ ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานวิจัยในทุก ๆ พื้นที่ ที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์วิจัยตลอดไปจนถึงร่วมดำเนินงาน และขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้ต่อไปเมื่องานวิจัยดำเนินการแล้วเสร็จ

ท้ายที่สุดนี้ขอระลึกถึงคุณงามความดีของ อาจารย์วิฑเอก สว่างจิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว เมื่อครั้งยังมีชีวิตท่านได้ร่วมประสานงาน พัฒนาโจทย์วิจัยนี้ อย่างเต็มศักยภาพ ขอกราบระลึกนึกถึงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
บทคัดย่อ	ญ
Abstract.....	ฉ
สารบัญ.....	๗
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
1. แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร.....	9
2. แนวคิดเกษตรปลอดภัย	16
3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม	19
4. แนวคิดการพัฒนาตลาดชุมชน	22
5. แนวคิดด้านธุรกิจชุมชน	26
6. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน.....	27
7. แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
กรอบการวิจัย.....	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย.....	34
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัด และเลือกพื้นที่เป้าหมายใน	
การพัฒนา	34
การเลือกพื้นที่ในการดำเนินการในแต่ละจังหวัด	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	40
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	40
การจัดการตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน	41
ด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร	42
ขั้นตอนที่ 3 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ ในการพัฒนา ชุมชนต้นแบบด้านการจัดการตลาดชุมชนและด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทาง การเกษตร	46
ขั้นตอนที่ 4 สร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการ บริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ ของครัวเรือน	46
ขั้นตอนที่ 5 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ใช้รองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งพื้นที่ ภูมิภาคและระดับประเทศเพื่อต่อยอดและขยายผลให้เกิดความยั่งยืนต่อไป	48
1. ระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	48
2. จังหวัดกาญจนบุรี	56
3. จังหวัดกำแพงเพชร	60
4. จังหวัดฉะเชิงเทรา	62
5. จังหวัดชัยภูมิ	63
6. จังหวัดภูเก็ต	64
7. จังหวัดลำปาง	66
8. จังหวัดสกลนคร	68
9. จังหวัดสงขลา	69
10. จังหวัดสุรินทร์	70
11. จังหวัดอุดรธานี	71

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย	73
ตอนที่ 1 ผลประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย	73
1. ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน	73
2. ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน	78
3. ข้อมูลความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน	86
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามกลุ่มครัวเรือน	102
5. ผลการวิเคราะห์สถานะความมั่นคงทางอาหาร	108
6. ผลการศึกษายปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร	114
7. การพัฒนาโมเดลคาดการณ์ตัวบ่งชี้ด้านความมั่นคงทางอาหาร	123
ตอนที่ 2 ผลการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศ ในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับ รายได้ของครัวเรือน	134
การวิเคราะห์ปัญหา	134
แนวทางการพัฒนาระบบ	135
การออกแบบแพลตฟอร์ม	136
การออกแบบโครงสร้างแพลตฟอร์ม	138
การทำงานของแพลตฟอร์ม	140
การออกแบบฐานข้อมูลของแพลตฟอร์มฯ	142
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	143
วิธีประเมินความมั่นคงทางอาหาร	144
การพยากรณ์ความมั่นคงทางอาหารด้วยการเรียนรู้ของเครื่อง	148
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและการติดตามผลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับ และลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	150
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดกาญจนบุรี	150

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

1. การพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยกระดับความมั่นคงทางอาหาร และ ระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัด กาญจนบุรี.....	150
2. กิจกรรมพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการ	164
3. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน	173
4. กิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม	178
5. กิจกรรมการจัดกิจกรรมแสดงสินค้า	184
6. กิจกรรมถอดบทเรียน และการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรองรับต่อ การพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง.....	191
7. การติดตาม และประเมินผลการพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านการ ยกระดับความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบล ห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	195
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดกำแพงเพชร	198
1. การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลาน พัฒนา	198
2. การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารตำบล คลองลานพัฒนา	202
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดฉะเชิงเทรา	205
1. ผลการสำรวจทุนชุมชน 5 ด้าน	205
2. ผลการพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึง เครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อนการก่อนการ ดำเนินงานวิจัย	214
3. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐาน ทรัพยากรท้องถิ่น	224

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดชัยภูมิ	231
1. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มและกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของ กลุ่มฯ	231
2. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนทั้ง 4 กลุ่มฯ	239
3. การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบ จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	241
4. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทาง อาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของ พื้นที่จังหวัดชัยภูมิ	246
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดภูเก็ต	250
1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของ ชุมชนตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอลาหาน จังหวัดภูเก็ต	250
2. การสร้างนวัตกรรมกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าสังคม เกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม	259
3. กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเกษตรอินทรีย์	268
4. การประเมินนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	277
5. พัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วย ห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์	283
6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่าย สินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์	294
7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่าย สินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์	301

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

8. ผลการดำเนินการ การพัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์	306
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดลำปาง	313
1. ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	313
2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	351
3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม	363
ตอนที่ 4 การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่	369
1. การพัฒนาที่ดำเนินการในพื้นที่	369
2. กลไกในการดำเนินงานในการรองรับสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต	371
3. แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่และการขยายผล	374
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสกลนคร	375
1. การพัฒนาตลาดชุมชน	375
2. การพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหาร	379
3. การวิเคราะห์ปริมาณสารตกค้างในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	385
4. การยกระดับรายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของเกษตรกรพื้นที่ตำบลกุดไท อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร	391
5. การผลิตสื่อ	402
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสงขลา	404

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

1. กระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.....	404
2. การพัฒนาเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายในชุมชน	430
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ ของครัวเรือนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	482
1. ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร	482
2. ผลการยกระดับรายได้ของครัวเรือนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.....	484
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสุรินทร์	487
1. การประเมินและพัฒนาศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นที่ (อึ่งแกบ๊อบ).....	487
2. การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มตลาดสินค้าชุมชนเพื่อส่งเสริมการขายสินค้าในท้องถิ่น	498
ตอนที่ 5 การถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมการตลาดอาหารอัตลักษณ์พื้นที่.....	509
ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดอุดรธานี.....	513
1. ผลการสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี แพร่ และน่าน	513
2. ผลการพัฒนากลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี แพร่ และน่าน.....	518
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	520
ส่วนที่ 1 ผลประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย	520

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาและการติดตามผลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับ และลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	531
1. กระบวนการต้นน้ำ (Upstream)	532
2. กระบวนการกลางน้ำ (Midstream)	535
3. กระบวนการปลายน้ำ (Downstream)	537
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ ของครัวเรือนในการรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่ ภูมิภาคและระดับประเทศ	541
1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	541
2. ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่	542
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	543
บรรณานุกรม	545
ภาคผนวก	549
ภาคผนวก ก	550
ภาคผนวก ข	571
ภาคผนวก ค	589
ภาคผนวก ง	606
ภาคผนวก จ	635
ภาคผนวก ฉ	663
ภาคผนวก ช	692
ภาคผนวก ซ	734
ภาคผนวก ฅ	759
ภาคผนวก ฌ	783
ภาคผนวก ฎ	804
ข้อมูลนักวิจัยที่มกกลาง	843
ข้อมูลนักวิจัยที่มีระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์	845
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดกาญจนบุรี	846

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดกำแพงเพชร.....	848
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดฉะเชิงเทรา	851
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดชัยภูมิ	854
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดภูเก็ต	856
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดลำปาง	858
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดสกลนคร	860
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดสงขลา	866
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดสุรินทร์	870
ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดอุดรธานี	871

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จังหวัดที่ทำการศึกษำจำแนกตามภูมิภาค	35
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับจังหวัดและระดับ ครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย	36
3 จังหวัด มหาวิทยาลัย พื้นที่ดำเนินการวิจัย รายละเอียดการจัดการตลาดชุมชนและการ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร	42
4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน.....	74
5 จำนวนและร้อยละของการได้รับผลกระทบและลักษณะผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ ของโรคโควิด-19 ที่สมาชิกในครัวเรือนได้รับ ใน 1 ปีที่ผ่านมา.....	77
6 จำนวนและร้อยละของอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน	79
7 จำนวนและร้อยละของอาชีพเสริมของสมาชิกในครัวเรือน.....	80
8 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน	82
9 จำนวนและร้อยละของข้อมูลค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	84
10 จำนวนและร้อยละของลักษณะการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของครัวเรือน	85
11 จำนวนและร้อยละของลักษณะการถือครองทรัพย์สิน/เครื่องมือการประกอบอาชีพของ ครัวเรือน	86
12 จำนวนและร้อยละของลักษณะที่ดินทำกินของครัวเรือน	86
13 จำนวนและร้อยละของการเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมงของครัวเรือน	87
14 จำนวนและร้อยละของการประสบปัญหาภัยธรรมชาติและโรคระบาดของครัวเรือน ใน 1 ปีที่ผ่านมา.....	89
15 จำนวนและร้อยละของแหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน	90
16 จำนวนและร้อยละแหล่งซื้ออาหาร และค่าเฉลี่ยของระยะทางการเข้าถึงแหล่งอาหาร ของครัวเรือน.....	91
17 จำนวนและร้อยละของแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน.....	91
18 จำนวนและร้อยละของการมีสุขาของครัวเรือน	92
19 ค่าเฉลี่ยของจำนวนวันที่ครัวเรือนมีรูปแบบการจัดทำอาหารและลักษณะการปรุงอาหาร ภายใน 1 สัปดาห์	93
20 จำนวนและร้อยละของที่เก็บอาหารของครัวเรือน.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21	ค่าความถี่การบริโภคเฉลี่ย ค่าน้ำหนัก และค่าคะแนนของการประเมินการบริโภคอาหารของครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัด 94
22	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนในแต่ละระดับการบริโภคอาหาร 95
23	ร้อยละของความคิดเห็นของครัวเรือนที่มีต่อความปลอดภัยของอาหารที่บริโภค..... 96
24	ร้อยละของสภาพและระดับความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ในด้านการเข้าถึง .. 97
25	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่มีความไม่มั่นคงทางอาหารตามขอบเขตของสถานการณ์ (Domains)..... 98
26	ผลการวิเคราะห์หัดชั้นระดับคะแนน (Scale score) ของครัวเรือนรวมทั้ง 10 จังหวัด..... 98
27	จำนวนและร้อยละของดัชนีความชุกของสถานการณ์ด้านอาหารของครัวเรือน..... 100
28	ค่าเฉลี่ย ค่าน้ำหนัก และค่าคะแนน ตามดัชนีกลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนของทั้ง 10 จังหวัด..... 100
29	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และระดับความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน 102
30	กลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนจำแนกกลุ่มครัวเรือนตามสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหาร 108
31	จำนวนและร้อยละคุณลักษณะครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการหาอาหาร 109
32	ค่าเฉลี่ยข้อมูลของครัวเรือนจำแนกตามประเภทครัวเรือน 110
33	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทครัวเรือนและสถานะความมั่นคงทางอาหาร..... 111
34	ร้อยละครัวเรือนที่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติและปัญหาโรคระบาดใน 1 ปีที่ผ่านมา..... 114
35	จำนวนและร้อยละครัวเรือนจำแนกตามสถานะด้านความมั่นคงทางอาหาร..... 115
36	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามคุณลักษณะกับสถานะความมั่นคงทางอาหาร..... 117
37	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับสถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน 119
38	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม 120
39	ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับสถานะความมั่นคงทางอาหาร 122
40	ค่าเฉลี่ยของขนาดครัวเรือนจำแนกกลุ่มครัวเรือนตามระดับการบริโภคอาหาร..... 129
41	ร้อยละ APD ตามประเภทของความมั่นคงทางอาหารโดยแยกตามค่า FCS 130
42	ตัวแปรระดับครัวเรือนที่นำมาสร้างโมเดล 130

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
43 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Logistic Regression	132
44 ผลการประเมินความแม่นยำของการพยากรณ์ตัวบ่งชี้ FCS ด้วย Naïve Bays และ SVM .	133
45 ข้อคำถามและค่าถ่วงน้ำหนักของ FCS.....	145
46 ข้อคำถามและค่าถ่วงน้ำหนัก CSI.....	147
47 ผลลัพธ์การดำเนินงาน.....	156
48 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	169
49 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการโดยรวม.....	171
50 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ	172
51 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินโครงการวิจัย	201
52 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้.....	204
53 รายชื่อภูมิปัญญาในพื้นที่ที่สำรวจพบ.....	205
54 รายชื่อเกษตรกรแกนนำหลัก.....	206
55 รายชื่อผลไม้ที่สำรวจพบ.....	208
56 รายชื่อพันธุ์พืชผักที่สำรวจพบ	210
57 รายการอาหารและขนมพื้นถิ่นที่สำรวจพบ.....	213
58 แสดงข้อมูลที่ตั้งของแปลงเกษตรอินทรีย์.....	251
59 แสดงลักษณะความเป็นเจ้าของที่ดิน	252
60 รูปแบบการวางผังของสวนเกษตร	252
61 ลักษณะทางเดินในพื้นที่	253
62 สิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในพื้นที่สวนเกษตร.....	255
63 สิ่งอำนวยความสะดวกในแปลงเกษตรอินทรีย์.....	255
64 สิ่งอำนวยความสะดวกในแปลงเกษตรอินทรีย์.....	257
65 รายชื่อนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม.....	260
66 แสดงกิจกรรมการจัดประชุมนวัตกรรมชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม.....	260
67 จำนวนครั้งที่ชุมชนเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน	273
68 แสดงข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรด้านการทำบัญชีลดรายจ่ายเพิ่มรายได้	274

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
69 ข้อมูลแสดงการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากผลผลิตเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร จำนวน 50 ครัวเรือน.....	275
70 แสดงข้อมูล ผลการวัดความรู้เกษตรกร.....	278
71 ประเมินวัตรกระบวนกรหวังใช้คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม.....	281
72 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนตัว และที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หรือภูมิลำเนา.....	283
73 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารและรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ใน ชีวิตประจำวัน จากสื่อประเภทใดบ้าง.....	285
74 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารและรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของ ชุมชนของท่านจากสื่อประเภทใดบ้าง.....	287
75 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารและรับทราบข้อมูลข่าวสารการจัด จำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนท่าน จากสื่อประเภทใดบ้าง.....	289
76 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารให้ความเห็นว่าสื่อประเภทใด ที่ส่งผลต่อ การตัดสินใจของท่านต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ.....	290
77 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารให้ความเห็นว่าสื่อประเภทใด ที่ส่งผลให้ เกิดคุณค่างร่วมกันของสมาชิกในชุมชน.....	291
78 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ ท่านคิดว่า จะเลือกใช้สื่อประเภทใด เพื่อให้สินค้าและบริการของท่านขายได้และเกิดคุณค่างร่วมกัน กับคนในชุมชน.....	293
79 รายชื่อกลุ่มการสื่อสาร “ชุมวาสินค้า” เพื่อการจัดวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์.....	308
80 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อ “กาตเสาร์ อบต.แม่สุก”.....	327

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
81 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ซื้อที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา (n=18).....	340
82 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ขายที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา (n=8).....	341
83 จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำแนกตามอาชีพหลัก ตำบลแม่สุก	351
84 ช่วงอายุตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลแม่สุก.....	352
85 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลแม่สุก.....	352
86 แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลแม่สุก.....	353
87 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุก	353
88 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแม่สุก.....	354
89 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย ตำบลแม่สุก.....	354
90 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดเดิมกาดเสาร์ อบต.แม่สุก เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2566 (4 เดือน)..	355
91 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดใหม่กาดเสาร์ ตำบลแม่สุก เดือนกรกฎาคม- สิงหาคม 2566 (2 เดือน)	356
92 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดเดิม กาดเสาร์ อบต.แม่สุก เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2566 (4 เดือน)	357
93 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดใหม่กาดเสาร์ ตำบลแม่สุก เดือนกรกฎาคม- สิงหาคม 2566 (2 เดือน)	357
94 จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำแนกตามอาชีพหลัก ตำบลบ้านสา	358
95 ช่วงอายุตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลบ้านสา.....	358
96 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลบ้านสา.....	359
97 แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลบ้านสา.....	359
98 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านสา	360
99 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลบ้านสา.....	360

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
100 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย ตำบลบ้านสา.....	361
101 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านสา เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2566 (4 เดือน).....	362
102 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลบ้านสา เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2566 (4 เดือน).....	362
103 จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำแนกตามอาชีพหลัก ตำบลแจ้ห่ม	363
104 ช่วงอายุตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลแจ้ห่ม	364
105 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลแจ้ห่ม	364
106 แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลแจ้ห่ม	365
107 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแจ้ห่ม	365
108 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแจ้ห่ม	366
109 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย ตำบลแจ้ห่ม.....	366
110 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแจ้ห่ม	367
111 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแจ้ห่ม.....	367
112 รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปกับกลุ่มเกษตรกร ตำบลแจ้ห่ม	368
113 แสดงจุดเก็บตัวอย่างน้ำผิวดิน ตะกอนดินและน้ำใต้ดินในพื้นที่ตำบลกุดไฮ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร	386
114 ผลการประเมินความพึงพอใจกิจกรรมการแปรรูป การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์.....	398
115 ขั้นตอนดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย.....	401
116 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกลุ่มเกษตรกร ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา.....	406
117 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการผลิตผักปลอดสารพิษ.....	408
118 ข้อมูลการเจริญเติบโตของมะเขือยาวที่อายุ 30 วัน หลังย้ายปลูก.....	418
119 ข้อมูลการเจริญเติบโตของมะเขือยาวที่อายุ 60 วัน หลังย้ายปลูก.....	419
120 คุณภาพผลผลิตของมะเขือยาวหลังเก็บเกี่ยว	420
121 สมบัติทางเคมีของวัสดุปลูกก่อนทดลอง	423
122 สมบัติทางเคมีของวัสดุปลูกหลังทดลอง.....	423
123 ความสูงต้นและความกว้างทรงพุ่มของผักเคลที่อายุ 7, 14, และ 21 วัน หลังย้ายปลูก....	424

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
124 จำนวนใบของผักเคลที่อายุ 7, 14, และ 21 วัน และความเขียวใบของผักเคลที่อายุ 10, 17, และ 24 วัน หลังย้ายปลูก	425
125 สารตกค้างในใบผักเคลที่อายุ 3, 5, และ 7 วัน หลังพ่นสารสกัดสมุนไพร	426
126 ผลผลิตผักเคลที่อายุ 25, 35 และ 45 วัน หลังย้ายปลูก	426
127 เปรียบเทียบเวลาในการล้างโดยเกษตรกร และเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชน	434
128 เปรียบเทียบการล้างผักระหว่างการล้างวิธีเดิมของเกษตรกร และการล้างด้วยเครื่องล้างผัก	434
129 ประสิทธิภาพการใช้งานเครื่องล้างผักของเกษตรกรจำนวน 5 คน	435
130 เปรียบเทียบการล้างด้วยเครื่องล้างผักผลไม้ระบบไฟฟ้า ครั้งที่ 2 โดยเกษตรกร	437
131 เปรียบเทียบเวลาในการล้างผักด้วยระบบการให้น้ำวนโดยใช้ความเร็วรอบมอเตอร์ไฟฟ้าระบบอัดอากาศ.....	439
132 เปรียบเทียบเวลาในการล้างผักด้วยแรงงานคนเป็นหลักในการเหยียบแป้นเพื่อควบคุมระบบน้ำวน.....	440
133 สรุปข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนเกาะแก้ว ครั้งที่ 1 ของแต่ละกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว.....	461
134 สรุปการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเกาะแก้ว ครั้งที่ 1 ในภาพรวม ใน 4 ด้าน	465
135 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	475
136 จำนวน และร้อยละ พฤติกรรมการจัดหาอาหารเพื่อการบริโภค	475
137 จำนวน และร้อยละ พฤติกรรมการบริโภคผัก.....	476
138 จำนวน และร้อยละ ปริมาณการซื้อ/ บริโภคผักปลอดสารพิษ.....	477
139 จำนวน และร้อยละ แหล่งที่ซื้อผักปลอดสารพิษ	478
140 จำนวน และร้อยละ สาเหตุที่บริโภค/ ไม่บริโภคผักปลอดสารพิษ.....	479
141 ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าS.D. ทศนคติของผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ	480
142 เปรียบเทียบราคาพืชผลทางการเกษตร	485
143 ห่วงโซ่อุปทานองุ่นแบบบ๊อบ 3 พื้นที่ (อำเภอเมือง อำเภอสังขะ และอำเภอบางบาล) จังหวัดสุรินทร์.....	488

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
144 แสดงรายละเอียดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคอาหาร อัตลักษณ์พื้นถิ่น.....	490
145 จำนวนและรายละเอียดของข้อมูลพฤติกรรมและประสบการณ์ของผู้บริโภคอาหาร อัตลักษณ์พื้นถิ่น.....	493
146 จำนวนและรายละเอียดของข้อมูลประสบการณ์การบริโภคอาหารพื้นถิ่น อังกฤษบ๊อบ	496
147 คำอธิบายรายการตารางในฐานข้อมูลของระบบ	503
148 แสดงระบบสถานะคำสั่งซื้อ	505
149 แสดงรายการหน้าจอเว็บแอปพลิเคชันในส่วนการทำงานต่าง ๆ	506
150 แสดงรายละเอียดของความคิดเห็นและประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์.....	510
151 ระดับความคิดเห็นของการใช้แอปพลิเคชันโอปโอป	512
152 กระบวนการต้นน้ำในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย	534
153 กระบวนการกลางน้ำในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย.....	537
154 กระบวนการปลายน้ำในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย	540
155 เปรียบเทียบราคาพืชผลทางการเกษตร	772

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
2 พื้นที่เป้าหมาย 10 จังหวัดในโครงการวิจัย โดยความร่วมมือ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	45
3 ภาพรวมของแพลตฟอร์ม	49
4 การเชื่อมข้อมูลระหว่างระบบต่าง ๆ ในแพลตฟอร์มฯ	51
5 การวางโครงสร้างของแพลตฟอร์ม.....	52
6 ภาพรวมการทำงานของแพลตฟอร์ม	53
7 ER Diagram	54
8 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	55
9 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินครัวเรือนเปรียบเทียบราย จังหวัด	103
10 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนวันสะสมของหมวดอาหารที่ครัวเรือนบริโภคใน 1 สัปดาห์.....	104
11 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละครัวเรือนจำแนกตามระดับการบริโภคอาหาร	105
12 แผนภูมิแท่งแสดงระดับคะแนนความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน	106
13 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามระดับความมั่นคงทางอาหาร.....	107
14 แผนที่ตั้งตำแหน่งการสำรวจข้อมูล	124
15 แผนภูมิแสดงร้อยละเพศของสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง.....	125
16 แผนภูมิแสดงการแจกแจงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	125
17 สัดส่วนการได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019.....	126
18 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019.....	127
19 แผนภูมิแสดงผลการประเมินระดับการบริโภคอาหารของครัวเรือน	128
20 แผนภูมิแสดงระดับค่าคะแนนการบริโภคเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มในช่วงความเชื่อมั่น 95%.....	129
21 ภาพรวมของแพลตฟอร์ม	137
22 การเชื่อมข้อมูลระหว่างระบบต่าง ๆ ในแพลตฟอร์มฯ	138
23 การวางโครงสร้างของแพลตฟอร์ม	139
24 ภาพรวมการทำงานของแพลตฟอร์ม	141
25 ER Diagram ของแพลตฟอร์ม	142
26 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	143

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
27	วิธีการใช้ ML สร้างโมเดลความมั่นคงทางอาหาร..... 149
28	ทีมวิจัยประชุมร่วมกับผู้ค้าตลาดชุมชนและกรรมการตลาดชุมชน..... 152
29	ทีมวิจัยประชุมร่วมกับผู้ค้าตลาดชุมชนและกรรมการตลาดชุมชน..... 152
30	ทีมวิจัยประชุมร่วมกับกรรมการตลาดชุมชนและแกนนำชุมชน..... 161
31	ทีมวิจัยประชุมร่วมกับกรรมการตลาดชุมชนและแกนนำชุมชน..... 161
32	กิจกรรมอบรมพัฒนาศูนย์กลางและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 162
33	กิจกรรมอบรมพัฒนาศูนย์กลางและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 163
34	กิจกรรมอบรมพัฒนาศูนย์กลางและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 163
35	กิจกรรมอบรมพัฒนาศูนย์กลางและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 164
36	การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 165
37	การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 165
38	การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 166
39	การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 166
40	จัดทำไต่สแตนด์เลสสำหรับวางอาหารสดให้กับผู้ค้าในตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 167
41	จัดทำไต่สแตนด์เลสสำหรับวางอาหารสดให้กับผู้ค้าในตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 167
42	ป้ายชื่อตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งที่ทีมวิจัยสนับสนุนจัดทำขึ้น..... 168
43	ผ้ากันเปื้อนที่ทีมวิจัยสนับสนุนให้ผู้ขายทุกแผงในตลาดนัดชุมชน..... 168
44	ตราสินค้าของกลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง ขนาด ½ กก. - 1 กก..... 174
45	ตราสินค้ากลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง ขนาด 100-250 กรัม..... 175
46	ตราสินค้ากลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง..... 176
47	ตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน..... 177
48	บรรจุภัณฑ์กลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง..... 177
49	บรรจุภัณฑ์กลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง..... 178
50	บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีกับ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 180
51	บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีกับ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 180
52	ลิ้งค์แนะนำตลาดนัดชุมชน ตำบลห้วยเขย่ง ก่อนการปรับปรุงตลาดนัดชุมชน..... 181

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
53	ลิ้งค์แนะนำกลุ่มน้ำพริกกระเหรี่ยงพื้นที่สูง..... 181
54	ลิ้งค์แนะนำการท่องเที่ยว ตำบลห้วยเขย่ง 182
55	ลิ้งค์ตลาดนัดชุมชน ตำบลห้วยเขย่ง 182
56	ลิ้งค์งานวันจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 183
57	ป้ายประชาสัมพันธ์งานจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน..... 183
58	กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดชุมชน ก่อนวันจัดแสดงสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน 185
59	กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดชุมชนก่อนวันจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน..... 185
60	กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดชุมชนก่อนวันจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน..... 186
61	กำหนดการกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 187
62	กำหนดการกิจกรรมจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง 188
63	กิจกรรมเปิดงานจัดแสดงสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน..... 189
64	กิจกรรมแสดงรำกะเหรี่ยงกระท๊ปไม้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง 189
65	กิจกรรมแสดงรำโดบะ ซึ่งเป็นรำพม่าของกลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมตำบลห้วยเขย่ง 190
66	ซุ้มจัดแสดงสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อาหารท้องถิ่น..... 190
67	แผงจำหน่ายพืชผักของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในตลาดนัดชุมชน..... 198
68	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย 199
69	การจัดวางผลผลิตของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย 199
70	แหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยตำบลคลองลานพัฒนา..... 200
71	แผงจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย 200
72	แผงจำหน่ายสินค้าของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในตลาดนัดชุมชน 201
73	ภูมิปัญญาที่พบในสวนท้องร่อง..... 206
74	เกษตรกรในพื้นที่..... 208
75	พืชผักผลไม้ที่สำรวจพบบางส่วนในสวนท้องร่อง 211
76	แสดงแหล่งน้ำในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชาวสวนท้องร่อง 213
77	อาหารและขนมพื้นถิ่น..... 214
78	ประชาชนในพื้นที่..... 215
79	ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม..... 216

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
80 การประชุมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นจุดคานงัด ยกระดับรายได้ และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน.....	217
81 บริเวณที่สร้างตลาด ก่อน-หลังปรับปรุงทัศน.....	218
82 ตลาดที่สร้างขึ้น และตั้งชื่อว่า “ศาลาหิงห้อย”	219
83 ทีม EEC เยี่ยมชุมชน เพื่อหาแนวทางในการร่วมมือพัฒนาชุมชนในพื้นที่ EEC.....	220
84 โครงการเวทีเสวนาวิชาการ “Social Enterprise Booster ชุมชนก้าวหน้าสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม”	221
85 จัดแสดงผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อบังชี้ถึงการเป็น “มหาวิทยาลัยชั้นนำ รับใช้สังคมภาคตะวันออก”	222
86 จำหน่ายสินค้าในงานมหัศจรรย์สวนท้องร่อง.....	223
87 จัดแสดงจำหน่ายสินค้าในงาน “Road to EEC Select ผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่สากล” ณ เจริญนครฮอลล์ ชั้น M ไอคอนสยาม.....	224
88 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยของหมู่ 1 และ หมู่ 2 ตำบลคลองจุกกระเเมอ อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	225
89 การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนวิสาหกิจชุมชนสวนท้องร่องเพื่อค้นหาประเด็นโจทย์วิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารในชุมชน	226
90 ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนาจากทรัพยากรในพื้นที่	227
91 ผลิตภัณฑ์เดิมของพื้นที่ มีการพัฒนาต่อยอดใหม่ภายใต้โครงการ.....	228
92 จุกกระเเมอโมเดล.....	230
93 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความมั่นคงทางอาหารในบริบทจังหวัดชัยภูมิ.....	232
94 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อคัดเลือกนักวิจัยชุมชน.....	233
95 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ.....	234
96 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนตง ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	235
97 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ.....	236

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
98 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทร งาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ.....	238
99 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน.....	239
100 การประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์.....	240
101 ลักษณะทางเดินบนพื้นดินมีหญ้าขึ้นบ้างไม่มีการกันขอบเขตทางเดิน	253
102 ลักษณะทางเดินที่กันเป็นขอบชัดเจนในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้	254
103 แผนผังแสดงการใช้พื้นที่ภายในศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก	256
104 แสดงการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision)	269
105 แสดงการมีส่วนร่วม (Participatory)	270
106 แสดงการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Process)	271
107 กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในอำเภอแจ้ห่ม ..	314
108 ต้นไม้ชุมชนตำบลแม่สุก	316
109 ปฏิทินผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	318
110 ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลแม่สุก.....	319
111 การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง.....	320
112 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุก.....	321
113 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการวางแผนดำเนินการตลาดชุมชน อบต.แม่สุก	322
114 ที่ตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก.....	323
115 เริ่มตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก.....	323
116 วันเปิดตลาด “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” วันเสาร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566.....	324
117 การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายสินค้าในตลาดชุมชน อบต.แม่สุก	324
118 ระเบียบจำหน่ายสินค้าตลาด อบต.แม่สุก.....	325
119 แผนผังกาดเสาร์ อบต.แม่สุก.....	326
120 การประชุมของคณะกรรมการดำเนินงานตลาดและมติที่ประชุม 3 กรกฎาคม 2566	328
121 กาดเสาร์ ตำบลแม่สุกที่ย้ายออกมาในพื้นที่ใหม่	329
122 ต้นไม้ชุมชน ตำบลบ้านสา.....	330
123 ปฏิทินผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ตำบลบ้านสา	332
124 ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลบ้านสา.....	333

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
125	กาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย 334
126	ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลบ้านสา..... 335
127	คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลบ้านสา..... 336
128	การลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนเพื่อวางแผนดำเนินงานพัฒนากาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา..... 337
129	การพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ขายกาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา 338
130	กาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ที่ได้รับการพัฒนาสถานที่เรียบร้อยแล้ว 338
131	ต้นไม้ชุมชนตำบลแจ้ห่ม..... 342
132	ปฏิทินผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ตำบลแจ้ห่ม 344
133	ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลแจ้ห่ม..... 345
134	การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 347
135	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนและวางแผนการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบล แจ้ห่ม 348
136	นักพัฒนาชุมชน อปท.แจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนโดย อปท. สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ 349
137	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลแจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน 349
138	ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน 349
139	กิจกรรมพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน..... 350
140	ตัวอย่างการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนตำบลแจ้ห่ม..... 350
141	ห่วงโซ่อุปทานตลาดชุมชนทางการเกษตร 372
142	ที่ตั้งและลักษณะของหนองสองพี่น้อง 375
143	ภาพตัดขวางหนองสองพี่น้อง 376
144	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรึกษาหารือการพัฒนาตลาดสามัคคีธรรม 377
145	การออกแบบผังพื้นที่ตลาดสามัคคีธรรม..... 378
146	การก่อสร้างตลาดสามัคคีธรรม..... 379

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
147	ชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารร่วมกับ กลุ่มเป้าหมายการวิจัย..... 380
148	ระดมความคิดออกแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร 381
149	โครงสร้างบ่อเลี้ยงปลาตุกร่วมกับการปลูกพืช..... 381
150	โครงสร้างคอกไก่พื้นเมือง..... 382
151	ส่งเสริม สนับสนุนความรู้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาต่อยอดการเกษตร..... 383
152	ชุดต้นแบบการเลี้ยงปลาตุกในบ่อซีเมนต์ร่วมกับปลูกพืช 384
153	ชุดต้นแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง 385
154	ลงพื้นที่การระดมความคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ 393
155	การอบรมเชิงปฏิบัติการการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 394
156	การติดตาม ผลการดำเนินงาน การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ 395
157	การวิเคราะห์โมเดลธุรกิจของชุมชนเป้าหมายตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัด สกลนคร 397
158	ตราสินค้าสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการเลือกแบบ 399
159	ผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบการ ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร 400
160	การเตรียมแปลงปลูกมะเขือยาว..... 412
161	ดินปลูกเตรียมมะเขือยาว 412
162	การย้ายปลูกมะเขือยาวในแปลงทดลอง 413
163	ลักษณะต้นมะเขือยาวที่ อายุ 30 วัน (ซ้าย) และ 60 วัน (ขวา) หลังย้ายปลูก 413
164	ลักษณะการห่อผลมะเขือยาวด้วยถุงผ้าสีต่าง ๆ 414
165	การเก็บเกี่ยวผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยถุงผ้าสีขาว 414
166	การเก็บข้อมูลผลผลิตมะเขือยาวด้านความยาวผล (ซ้าย) ความกว้างผล (กลาง) และ ความหวาน (ขวา)..... 415
167	การเตรียมพื้นที่และสร้างโรงเรือนแบบยกแคร่เพื่อวางถุงปลูกผักเคล 415
168	ลักษณะผักเคลหลังย้ายปลูก 14 วัน..... 416
169	การวัดการเจริญเติบโตของผักเคลด้านความสูงต้น (ซ้าย) ความกว้างทรงพุ่ม (กลาง) และ ความเขียวใบ (ขวา) 416

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
170 การเจริญเติบโตของผักเคลที่ใส่มูลแพะ ที่อายุ 7 วัน (ซ้าย) 14 วัน (กลาง) และ 21 วัน (ขวา) หลังย้ายปลูก.....	417
171 ลักษณะผักเคลที่ใส่มูลแพะและมูลวัว ที่อายุ 30 วัน หลังย้ายปลูก.....	417
172 การตรวจสอบสารตกค้างในผักเคลที่ใส่มูลแพะ (ซ้าย) และมูลวัว (ขวา) หลังพ่นสารสกัดสมุนไพร 5 วัน.....	417
173 ลักษณะผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยผ้าสีขาว.....	420
174 ลักษณะผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยผ้าสีน้ำตาล.....	421
175 ลักษณะผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยผ้าสีดำ.....	421
176 ผลการตรวจวัดสารตกค้างในผักเคลหลังพ่นสารสกัดสมุนไพร ที่อายุ 3 วัน (ซ้าย) 5 วัน (กลาง) และ 7 วัน (ขวา).....	425
177 ลักษณะการเข้าทำลายใบผักเคลของแมลงศัตรูในต้นที่ไม่ได้พ่นสารสกัดสมุนไพร.....	427
178 การเพิ่มมูลค่าผลผลิตผักอินทรีย์.....	428
179 เกษตรกรนำผลผลิตผักอินทรีย์มาจำหน่าย ณ ตลาดวัฒนธรรมและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (ตลาด UBI).....	428
180 จุดรวบรวมผลผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มเพื่อจำหน่ายในชุมชน ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา.....	429
181 ต้นแบบเครื่องบดมูลสัตว์.....	429
182 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองสงขลา ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2566.....	430
183 หลักการออกแบบใบพัดสำหรับล้างผักผลไม้.....	431
184 หลักการออกแบบการใช้เท้าเหยียบเพื่อให้ น้ำหมุนวนสำหรับล้างผักผลไม้.....	431
185 ตะแกรงรูเล็กและถี่สำหรับล้างผักผลไม้ ให้สะอาดก่อนบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย.....	432
186 ตะแกรงรูใหญ่ ขนาด 1X2 นิ้ว.....	432
187 ตะแกรงแบบรูใหญ่ ขนาด 2*2 นิ้ว.....	433
188 เครื่องล้างผักผลไม้ อย่างง่ายสำหรับชุมชน.....	433
189 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร ครั้งที่ 1.....	436
190 การปรับปรุงเครื่องล้างผักเป็นระบบไฟฟ้าตามความต้องการของชุมชน.....	436

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
191 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ครั้งที่ 2.....	437
192 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ครั้งที่ 3.....	438
193 เครื่องล้างผักอย่างง่ายสำหรับชุมชนระบบไฟฟ้าอัตโนมัติ.....	439
194 ถังกระดาด และป้ายคลองถุ้ง.....	441
195 ทรายกรีนถุ้งพลาสติกใส.....	442
196 ทดสอบตลาดหาคบ่ออิฐ.....	443
197 เยี่ยมชมกลุ่มปลูกผักผสมผสาน หมู่ 7	444
198 เยี่ยมชมกลุ่มเครื่องแกง หมู่ 6	445
199 เยี่ยมชมสวนผักนายนฉกาจ หมู่ 6	446
200 เยี่ยมศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ 7	447
201 เยี่ยมหมู่ 8 และกิจกรรมไถหมัก.....	448
202 ประชุมระดมความคิดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะแก้ว.....	450
203 การลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะแก้ว.....	453
204 ไดอะแกรมการท่องเที่ยวเกาะแก้ว One Day Trip	454
205 เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะแก้ว วัดควนเจดีย์	459
206 สัมผัสประสบการณ์ ภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนเกาะแก้ว กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6.....	459
207 คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ สวนนายนฉกาจ หมู่ที่ 7.....	459
208 ตามรอยพ่อ ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	460
209 เปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8	460
210 เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะแก้วที่วัดควนเจดีย์	467
211 สัมผัสประสบการณ์ ภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนเกาะแก้ว กลุ่มเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6	467
212 คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ที่สวนนายนฉกาจ หมู่ที่ 7	467
213 ตามรอยพ่อที่ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	468
214 เปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านที่หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8.....	468

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
215 ทีมวิจัยเข้าหาหรือนายกเทศมนตรี ตำบลเกาะแก้ว เรื่องตลาดหาดบ่ออิฐ และเส้นทาง ท่องเที่ยว	469
216 จุด Check in วัดควนเจดีย์	471
217 จุด Check in หาดบ่ออิฐ	473
218 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	473
219 ภาพนำเสนอการท่องเที่ยว 1 Day Trip	474
220 แผนผังแสดงรูปแบบการประกอบการของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานอังกาบอบใน ปัจจุบัน	501
221 context diagram ของระบบแอปพลิเคชันแพลตฟอร์ม	503
222 แสดงแผนผัง E-R diagram ฐานข้อมูลของระบบ	504
223 หน้าแรกของแอปพลิเคชัน “โอโอบ (OPOP)” แสดงผลบนอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน	505
224 ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่	518
225 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์	519
226 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	519
227 มิติ 1 ความเพียงพอด้านอาหาร	521
228 มิติ 1 ความเพียงพอด้านอาหาร	522
229 มิติ 2 การเข้าถึงอาหาร ด้านเศรษฐกิจ	523
230 ร้อยละครัวเรือนกับการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	524
231 ร้อยละครัวเรือนที่สามารถหาอาหารจากแต่ละแหล่งอาหารจากธรรมชาติ	525
232 ความถี่ของการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้านอาหารของครัวเรือนในหนึ่งสัปดาห์	525
233 องค์ประกอบการบริโภคอาหารของครัวเรือน	526
234 มิติที่ 3 การใช้ประโยชน์ของอาหาร	527
235 มิติที่ 4 มิติเสถียรภาพของอาหาร	528
236 สถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน	528
237 สถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน	529
238 ค่าระดับความวิตกกังวล	530
239 กระบวนการสร้างคุณค่า (Value Creation)	532

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
240	หน้าต่างแสดงหน้าต่างรายงานหลักของระบบบริหารจัดการข้อมูลความมั่นคงทางอาหาร ระดับครัวเรือน..... 565
241	หน้าต่างรายการข้อมูลที่สามารถตรวจสอบทั้งข้อมูลและตำแหน่งของข้อมูลได้ 565
242	ตัวอย่างหน้าต่างรายงานข้อมูลตัวบ่งชี้ FCS และตำแหน่งข้อมูล..... 566
243	หน้าต่างภาพรวมรายงานกิจกรรมวิจัยในระดับพื้นที่ 567
244	หน้าต่างแสดงรายการโครงการวิจัยซึ่งสามารถเข้าไปตรวจสอบกิจกรรมวิจัยได้..... 567
245	หน้าต่างรายงานพื้นที่ที่ทำกิจกรรมวิจัย 568
246	หน้าต่างรายงานข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจ 568
247	หน้าต่างนิทรรศการแสดงผลงานวิจัยผ่าน VR 569
248	หน้าต่างเข้าชมผลงานวิจัยพื้นที่ตัวอย่าง..... 569
249	หน้าต่างรายการผลงานวิจัยแต่ละพื้นที่ซึ่งสามารถเข้าชมข้อมูลผลงานได้ทั้งแบบวิดีโอ และภาพ 570
250	ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ..... 583
251	บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงาน..... 584
252	วิถีชีวิตชุมชนตำบลห้วยเขย่ง..... 585
253	พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน 586
254	มอบผ้ากันเปื้อนให้แม่ค้า พ่อค้า ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งทุกแผงโดยมีรูปปูราชนิ เป็นสัญลักษณ์..... 587
255	งานจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า 588
256	ป้ายตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง 588
257	ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ..... 602
258	การประชุมเปิดโครงการวิจัย 603
259	การเก็บรวบรวมข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและสถานเศรษฐกิจครัวเรือน 603
260	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนการสร้างความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน 604
261	การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย 604
262	การผลิตสื่อสร้างสรรค์และการถ่ายทอดองค์ความรู้..... 605
263	ภาพแสดงวิถีชีวิตชุมชน จากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการ ดำเนินการยื่นขอการรับรองทรัพย์สินทางปัญญา..... 623

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
264	คุกกี้จากมะม่วงตากเกรด 626
265	ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ 629
266	คุกกี้จากมะม่วงตากเกรด 630
267	ชาจากใบเตยหอม 630
268	ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม 631
269	การประชุมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นจุดคานงัด ยกระดับรายได้ และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน 632
270	ตลาดที่สร้างขึ้น และตั้งชื่อว่า “ตลาดนัดศาลาหิงห้อย” 632
271	การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนวิสาหกิจชุมชนสวนทองร้องเพื่อค้นหาประเด็นโจทย์วิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารในชุมชน 633
272	การเข้าร่วมจำหน่ายสินค้าจากผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ 634
273	ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ 657
274	การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ด้านความมั่นคงทางอาหาร และคัดเลือกนักวิจัยชุมชน 659
275	การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชัยภูมิ 660
276	การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนุนแดง ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ 660
277	การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน บ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 661
278	การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ในวันที่ 17 มีนาคม 2566 วิทยากรจาก มทร.วิทยาเขตสกลนคร และ มรภ.อุดรธานี ได้แก่ ผักผไทโรยข้าว เครื่องแกงสมุนไพร ผงต้านโควิด ปลาตากแห้งพริกขิง ไข่ต้มสมุนไพร 661
279	การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ฯ (มรภ.ชัยภูมิ) ทั้ง 4 พื้นที่ ในวันที่ 25 มีนาคม 2566 วิทยากรจาก คณะบริหารธุรกิจ และคณะรัฐศาสตร์ มรภ. ชัยภูมิ 662
280	การพัฒนาชุมชนต้นแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 662

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
281 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ.....	678
282 นักวิจัยชุมชน สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และผู้สนใจที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการวิจัย เรื่องนวัตกรรมห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุโขทัย.....	679
283 กิจกรรมลงพื้นที่ 6 ต.ค. 65 เพื่อสอบถามปัญหา อุปสรรคการทำเกษตรของผู้ร่วมวิจัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสในการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่.....	680
284 ลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาในพื้นที่เกษตรกร ลิพอนบางกอก ต.ศรีสุนทร	680
285 อบรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีผู้เข้าร่วมจากชุมชน จำนวน 45 คน ณศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ วิทยากร จากสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA).....	681
286 ฝึกปฏิบัติการตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1 ณ ชุมชนบ้านลิพอนบางกอก อ.ดงหลวง จ.สุโขทัย วิทยากร จากสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA)	681
287 ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการวิจัย “การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยห่วงโซ่คุณค่า สังคมเกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน”	682
288 ประชุมร่วมจัดทำข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิกและแนวร่วมเพื่อรับไปรับรองการทำเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม.....	683
289 ประเมินแปลงปลูกเพื่อขอการรับรองการทำเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	684
290 ลงพื้นที่เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์	685
291 นำเสนอผลผลิตจากการดำเนินกิจกรรมในโครงการวิจัยแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย	686
292 นำเสนอความมั่นคงทางอาหารด้วยเกษตรอินทรีย์ในรายการวิทยุ "วิทยุ...คิดคุย" ออกอากาศโดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุโขทัย คลื่น FM 96.75 MHz.	686
293 ประชุมวางแผนการพัฒนานวัตกรรมเกษตรอินทรีย์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรมชุมชนเกษตรอินทรีย์ร่วมกับสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์	687

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
294	นำเสนอความมั่นคงทางอาหารด้วยเกษตรอินทรีย์ในรายการวิทยุ "วิทยุ...คิดคุย" ออกอากาศโดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดภูเก็ต คลื่น FM 96.75 MHz. 687
295	ลงพื้นที่เพื่อถ่ายทอดความรู้เกษตรอินทรีย์ และกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตร อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม บ้านมาหานิก 688
296	ลงพื้นที่เตรียมวัสดุสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกับชุมชน 688
297	ลงพื้นที่สำรวจรูปแบบการสื่อสารการตลาดของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในชุมชน 689
298	ศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 689
299	งานเปิดตัวสังคมเกษตรอินทรีย์จังหวัดภูเก็ตที่เรือนจำชั่วคราวบ้านบางโจ, อำเภอถลาง, จังหวัดภูเก็ต 690
300	ลงพื้นที่ติดตามการพัฒนาช่องทางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชนที่เข้าร่วม โครงการ 691
301	ภาพหนังสือรับรองแสดงความประสงค์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 713
302	ประมวลผลงานวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วน ร่วมในพื้นที่ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 715
303	กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 717
304	ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 719
305	คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุก 720
306	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการวางแผนดำเนินการตลาดชุมชน อบต.แม่สุก 721
307	ที่ตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก 722
308	วันเปิดตลาด “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” วันเสาร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 722
309	เริ่มตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก 722
310	การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายสินค้าในตลาดชุมชน อบต.แม่สุก 723
311	ระเบียบจำหน่ายสินค้าตลาด อบต.แม่สุก 723
312	แผนผังกาดเสาร์ อบต.แม่สุก 724

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
313 ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลบ้านสา อำเภोजังหวัดลำปาง	725
314 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลบ้านสา.....	726
315 การลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนเพื่อวางแผนดำเนินงานพัฒนากาดแล้งบ้านแป้นใต้ตำบลบ้านสา.....	727
316 การพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ขายกาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา	727
317 กาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ที่ได้รับการพัฒนาสถานที่เรียบร้อยแล้ว	728
318 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรตำบลแจ้ห่ม อำเภोजังหวัดลำปาง	729
319 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนและวางแผนการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม.....	730
320 นักพัฒนาชุมชน อปท.แจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนโดยอปท. สามารถสนับสนุนงบประมาณได้	731
321 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลแจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน	731
322 ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน	732
323 กิจกรรมพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน.....	732
324 ตัวอย่างการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนตำบลแจ้ห่ม	733
325 ภาพนวัตกรรมที่เกิดขึ้น.....	753
326 ต้นแบบการเลี้ยงปลาตุ๋นพร้อมกับการปลูกผักแบบครบวงจร.....	754
327 นวัตกรรมกระบวนการการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจของชุมชนเป้าหมาย ตำบลลูกใต้ อำเภोजังหวัดลำปาง.....	755
328 ชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย	756
329 ภาพการออกแบบผังพื้นที่ตลาดสามัคคีธรรม.....	756
330 ภาพการอบรมเชิงปฏิบัติการการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	758
331 การนำถุงผ้ามาห่อผลผลิตมะเขือยาว เพื่อกันแมลงกัด กิน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีสวยงาม ขายได้ราคาดี มีรายได้มากขึ้น.....	778

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
332 การปลูกพืชโดยการยกแคร่สูง และปลูกในถุง เพื่อป้องกันน้ำท่วม แทนการปลูกระบบไฮโดรโปนิคส์ เริ่มมีเกษตรกรทำตาม	778
333 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ.....	780
334 ภาพต้นแบบ เครื่องบดมูลสัตว์.....	781
335 ภาพต้นแบบเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายในชุมชน.....	781
336 ภาพต้นแบบ ตราสินค้า.....	782
337 เกษตรกรนำผลผลิตรวบรวมมาจำหน่ายที่สวนบังฉาง (ผักปลอดสารพิษ)	782
338 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ผักปลอดสารพิษ.....	782
339 สรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ	798
340 เว็บแอฟริเคชั่น โอ๊ปโอ๊ป เพื่อสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออนไลน์	799
341 อบรมการใช้ แอฟริเคชั่น (OPOP) ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์800	
342 อบรมการใช้ แอฟริเคชั่น (OPOP) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์และ นวัตกรรมการใช้แอฟริเคชั่นเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ	801
343 อบรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความมั่นคงทางอาหาร และฝึกการใช้ GPS เพื่อลงในระบบสารสนเทศ	802
344 สสำรวจความมั่นคงทางอาหารและห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ ผู้ปลูกผักปลอดภัย และผู้ประกอบการอังกาบอบ	802
345 ทีมส่วนกลางตรวจและเยี่ยมชมโครงการ.....	803
346 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ.....	835
347 หลุมแกล้งคนพอเพียง ตำบลลือคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุดรธานี.....	836
348 ข้าวเส้นเดียว (ข้าวต้นเดียว) ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน.....	837
349 ตลาดนัดชุมชน/ ตลาดนัดออนไลน์ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่.....	837
350 ตลาดนัดชุมชน/ ตลาดนัดออนไลน์ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่.....	838
351 อบรมตลาดออนไลน์ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่.....	839
352 อบรมการปลูกข้าวเส้นเดียว (ข้าวต้นเดียว) ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน.....	839
353 อบรมการเพาะผักในกระถางหรือวัสดุเหลือใช้ ตำบลลือคำ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุดรธานี.....	840

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
354 การประชุมกลุ่มย่อยตำบลตำหนักธรรม, ตำบลคอรุม, ตำบลกลางเวียง เพื่อจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา.....	840
355 ประชุมกลไกตำบลคอรุม ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์.....	841
356 ประชุมกลไกตำบลคอรุม ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน.....	841
357 ประชุมกลไกตำบลคอรุม ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่.....	842

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ตามที่ประเทศไทยเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบัน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2563 จากรายงานของ WHO เป็นข้อมูลวันที่ 27 มกราคม 2565 พบจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลกมากกว่า 363 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตมากกว่า 5.6 ล้านคน สำหรับประเทศไทย มีผู้ติดเชื้อมากเป็นลำดับที่ 27 ของโลก มีผู้ติดเชื้อประมาณ 2.4 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตสะสมมาตั้งแต่เกิดการระบาดในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 22,098 คน (กรมควบคุมโรค, 2564) ผลกระทบจากแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยและเกิดวิกฤตผลกระทบต่อภาพรวมของประเทศเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในวงกว้าง นับตั้งแต่ระดับเศรษฐกิจฐานรากเรื่องปากท้อง อาหารของชาวบ้าน ประชาชนเกิดการว่างงาน การประกอบสัมมาอาชีพ ประชาชนเกิดการว่างงาน และมีการย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา จนถึงปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศและของโลก ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาด มุ่งเน้นที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับชุมชน ทั้งการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นับได้ว่าจะมีโครงการภายใต้ “พ.ร.ก.ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” เพื่อส่งเสริมโครงการพื้นที่หรือชุมชน อาทิ เช่น โครงการด้านการเกษตรสมัยใหม่ ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP การท่องเที่ยวชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ในพื้นที่ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) และสามารถจัดทำเป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อต่อยอดและขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้

การส่งเสริมระบบเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ควรมุ่งเน้นให้มีการบูรณาการและมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการดำเนินงานและเป็นไปตามความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อจะก่อให้เกิดประสิทธิผล สามารถสร้างผลกระทบ (Impact) เป็นที่ประจักษ์และชัดเจนต่อการเปลี่ยนแปลง อนึ่ง แนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน

สร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้คนในชุมชนยามเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ คือ การสร้างระบบกลไกที่หนุนเสริมให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้แสดงศักยภาพของตนเองผ่านกระบวนการทางวิชาการ เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหา คือการสร้างพื้นที่ต้นแบบและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การแก้ปัญหาความยากจนของประชากรในท้องถิ่น โดยการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความยากจนในตำบลในพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ สามารถนำมาบูรณาการกับงานวิจัยทางการพัฒนาชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานและการจัดการโดยท้องถิ่นเป็นเจ้าของข้อมูลหลักและพัฒนาชุมชนร่วมกันโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการตลาดชุมชน จะมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับนำเอาทุนทางสังคมและทรัพยากรในชุมชนมาแลกเปลี่ยนสินค้าชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในการขายสินค้าและการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนและสานต่อเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และที่สำคัญการสร้างพื้นที่ตลาดชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการตกงาน สร้างรายได้ และความเหลื่อมล้ำในสังคม ส่วนด้านพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร (การเกษตร/ เกษตรอินทรีย์) โดยการพัฒนาปัจจัยการผลิต (Input) ส่วนกระบวนการผลิต (Process) และผลผลิต (Output) ผ่านการนำองค์ความรู้ กระบวนการในการเกษตร การปลูก การลดต้นทุน และที่สำคัญคือกระบวนการ และรูปแบบการกระจายสินค้าไปสู่ตลาด เพื่อกระจายรายได้คนในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยคณะวิจัยได้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ จากครัวเรือนตัวอย่าง รวมถึงลงพื้นที่สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน รายได้จากการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ รวมทั้งสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน โดยข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการนำมาพัฒนาเป็นโจทย์เรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ ตลาดการท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรการยกระดับสินค้าในชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาตลาดชุมชน หรือยกระดับรายได้ในครัวเรือนในกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จากสถานการณ์วิกฤตจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบันส่งผลให้เกิดปัญหาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรและแรงงานทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง โดยในปี พ.ศ. 2560 ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนมากประสบปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงที่ดินทำกิน การเข้าถึงแหล่งทุน ขาดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการวางแผนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ รวมทั้งยังมีพฤติกรรมขาดการออมและมีแนวโน้มจะมีหนี้สินที่สะสม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจึงเป็นความคาดหวังในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขความยากจน

และความเหลื่อมล้ำอย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ตามนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศโดยใช้กลไกของประชารัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและให้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นและเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยมีเป้าหมายทำให้ประเทศชาติมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ด้วยการใช้พลังประชารัฐในระดับกลางและระดับพื้นที่ภายใต้ความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบในชุมชนบนฐานทรัพยากรในท้องถิ่นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งตามนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยทั้งในด้านรายได้ โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ ความมั่นคงในอาชีพ ที่อยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ที่ดิน สาธารณสุข ยาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชนบท ปัญหาที่มีความสำคัญมากคือ ด้านอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่มั่นคงขาดการออมและมีหนี้สินที่สะสม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจึงเป็นความคาดหวัง การแก้ไขปัญหาและกระบวนการจัดการแก้ความยากจนได้อย่างถูกต้อง และมีความยั่งยืน หรืออาจกล่าวสรุปว่าเป็นการสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่ง ที่ยั่งยืน” ในระดับชุมชนฐานรากในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยส่งเสริมการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยใช้ทรัพยากรในชุมชนก่อน ผลผลิตในชุมชนและการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน และที่สำคัญการสร้างพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการตกงาน รายได้ต่ำ และความเหลื่อมล้ำในสังคม

ดังนั้น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเห็นความสำคัญในการร่วมมือเสนอโครงการวิจัยโดยได้ร่วมมือพัฒนาโครงการวิจัยจาก 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ รองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงแก้ปัญหาความยากจนของประชากรในท้องถิ่น โดยสร้างพื้นที่ต้นแบบบนฐานทรัพยากรในท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพคนในชุมชน และการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความยากจนในพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย
2. เพื่อสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
3. เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
4. เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่
5. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนในการรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่ ภูมิภาคและระดับประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยการศึกษา

ศึกษาด้านความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) ใน 4 ด้าน คือ 1) การมีอาหารพอเพียง (Food Availability) 2) การเข้าถึงอาหาร (Food Access) 3) การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) และ 4) การมีเสถียรภาพทางอาหาร (Food Stability)

ศึกษาด้านการพัฒนาลาดชุมชน การยกระดับผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ รวมไปถึงประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

ขอบเขตด้านประชากร และพื้นที่

1. การวิเคราะห์ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในระดับจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย ในจังหวัด 10 ในทุกภูมิภาคโดยใช้หน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ ครัวเรือน โดยตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนของตนเองได้ ใน 10 จังหวัด คือ ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดลำปาง อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ภาคตะวันออกเฉยเหนือ ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ สุรินทร์ สกลนคร และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด สงขลา และภูเก็ต รวมครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 4,001 ครัวเรือน

2. การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบโดยการเลือกพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ โดยการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัดและข้อมูลบริบทพื้นที่เป้าหมายที่ทำการเลือกแบบเจาะเจาะ (Purposive Sampling) เป็นพื้นที่ที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อดังนี้

2.1 พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือมีความต้องการในการลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.2 พื้นที่ที่ต้องการยกระดับรายได้ของครัวเรือนเพื่อลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.3 พื้นที่มีปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหาร

2.4 พื้นที่มีความต้องการเป็นชุมชนต้นแบบในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร

โดยครัวเรือนเป้าหมายในระดับพื้นที่ใน 10 จังหวัด ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดลำปาง อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ภาคกลางได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ สุรินทร์ สกลนคร และภาคใต้ได้แก่จังหวัด สงขลา และภูเก็ต รวมทั้งสิ้น 598 ครัวเรือน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในการพัฒนาชุมชนต้นแบบในแต่ละพื้นที่ ใน 2 ประเด็นที่พัฒนา คือ การจัดการตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน และ ด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) หมายถึง โรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักมาก่อนเลย ก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 ต่อจากนั้น มีการระบาดใหญ่ ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก

ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) หมายถึง ครัวเรือนสามารถเข้าถึงอาหารที่เหมาะสมและมีโภชนาการ มีน้ำสะอาดที่เพียงพอตลอดเวลา รวมถึงมีการรักษาสุขภาพและสุขอนามัย เพื่อที่จะเข้าถึงภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางโภชนาการ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. **การมีอาหารพอเพียง (Food Availability)** หมายถึง ความพอเพียงของปริมาณและความหลากหลายของอาหารในคุณภาพที่เหมาะสม ซึ่งอาจได้มาจากการผลิตภายในประเทศหรือการนำเข้า การแลกเปลี่ยนค้าขาย การช่วยเหลือด้านอาหาร รวมถึงปริมาณเสบียงสำรอง

2. **การเข้าถึงอาหาร (Food Access)** หมายถึง การเข้าถึงอาหารทั้งทางด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ เพื่อได้มาซึ่งอาหารที่เหมาะสมและมีโภชนาการ ด้วยความสามารถของบุคคลที่จะมีรายได้และทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการเข้าถึงอาหารภายใต้บริบททางกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

3. การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากอาหารอย่างเหมาะสมผ่านการเก็บรักษาและกรรมวิธีสำหรับอาหารด้วยองค์ความรู้ที่มี เพื่อให้ได้รับคุณค่าทางอาหารอย่างเพียงพอ น้ำสะอาด มีสุขอนามัย เข้าถึงภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางโภชนาการตอบสนองต่อความต้องการทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม

4. การมีเสถียรภาพทางอาหาร (Food Stability) หมายถึง การที่ประชากร ครัวเรือนหรือบุคคลสามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอตลอดเวลา ไม่ต้องเสี่ยงกับการไม่สามารถเข้าถึงอาหารอันเป็นผลมาจากวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน หรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามฤดูกาล

แพลตฟอร์ม (Platform) หมายถึง ซอฟต์แวร์แพลตฟอร์ม (Software Platform) ที่ผสานซอฟต์แวร์หลายส่วนเข้าด้วยกันและแบ่งปันข้อมูลสำหรับประมวลผลระหว่างกัน

ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการ หมายถึง เครื่องมือสำหรับการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กับข้อมูลตำแหน่งพื้นที่ เช่น ละติจูดและลองจิจูด กับภาพถ่ายดาวเทียม และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ในเชิงพื้นที่ได้

ตลาดชุมชน หมายถึง ตลาดนัดที่ตั้งขึ้นในพื้นที่ว่างของชุมชนอาจจะเป็นทั้งตลาดที่สร้างขึ้นใหม่ หรือตลาดที่มีอยู่แล้ว เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า ที่มาจากผลผลิตในชุมชนหรือจากพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ สินค้าที่จำหน่ายหมุนเวียนตามฤดูกาลของแต่ละท้องถิ่น

ชุมชนต้นแบบ หมายถึง ชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน

ครัวเรือน หมายถึง ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

การยกระดับรายได้ หมายถึง ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยที่ผลิตขึ้นภายในครัวเรือน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. มีข้อมูลความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในประเทศไทย และแพลตฟอร์ม (Platform) ในการประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

2. เกิดชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเกิดตลาดชุมชน หรือตลาดนัดชุมชน หรือตลาดออนไลน์ต้นแบบในพื้นที่ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และเกิดการพัฒนาศักยภาพการผลิตทางการเกษตร ที่ทำให้ชุมชนมีความรู้

เข้าใจในด้านการทำเกษตรยั่งยืน เกิดเครือข่ายในการกระจายผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถแลกเปลี่ยนสินค้าและยกระดับรายได้ของครัวเรือน

3. เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนในระยะยาว

4. มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนในการรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่ ภูมิภาคและระดับประเทศ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ตามที่ประเทศไทยเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นับตั้งแต่ปลายปีพ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบัน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2563 จากรายงานของ WHO เป็นข้อมูลวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2565 พบจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลกมากกว่า 363 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตมากกว่า 5.6 ล้านคน สำหรับประเทศไทย มีผู้ติดเชื้อมากเป็นลำดับที่ 27 ของโลก มีผู้ติดเชื้อประมาณ 2.4 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตสะสมมาตั้งแต่เกิดการระบาดในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 22,098 คน (กรมควบคุมโรค, 2564) ผลกระทบจากแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยและเกิดวิกฤตผลกระทบต่อภาพรวมของประเทศเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในวงกว้าง นับตั้งแต่ระดับเศรษฐกิจฐานรากเรื่องปากท้อง อาหารของชาวบ้าน ประชาชนเกิดการว่างงาน การประกอบสัมมาอาชีพ ประชาชนเกิดการว่างงาน และมีการย้ายกลับถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ตามมา จนถึงปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศและของโลก ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาด มุ่งเน้นที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับชุมชน ทั้งการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นับได้ว่าเรามีโครงการภายใต้ “พ.ร.ก. ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” เพื่อส่งเสริมโครงการพื้นที่หรือชุมชน อาทิ เช่น โครงการด้านการเกษตรสมัยใหม่ ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP การท่องเที่ยวชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ในพื้นที่ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) และสามารถจัดทำเป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อต่อยอดและขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้

ดังนั้น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเห็นความสำคัญในการร่วมมือเสนอโครงการวิจัย โดยความร่วมมือของ 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยได้ร่วมมือพัฒนาโครงการวิจัยจาก 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชากรในท้องถิ่น โดยสร้างพื้นที่ต้นแบบบนฐาน

ทรัพยากรในท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพคนในชุมชน และการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความยากจนในพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน บทนี้เป็นการศึกษาภาคเอกสาร เพื่อศึกษา ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารในชุมชน ตลอดจนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร
 - 1.2 แนวคิดเกษตรปลอดภัย
 - 1.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม
 - 1.4 แนวคิดการพัฒนาตลาดชุมชน
 - 1.5 แนวคิดธุรกิจชุมชน
 - 1.6 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน
 - 1.7 แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร

การศึกษาในประเด็นด้านความมั่นคงทางอาหารจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิดความมั่นคงทางอาหารที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมา การทบทวนในส่วนนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของการพัฒนาแนวคิด ตลอดจนดัชนีชี้วัดและเครื่องมือที่ใช้วัดความมั่นคงทางอาหาร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประวัติของแนวคิดความมั่นคงทางอาหาร

แนวคิดความมั่นคงทางอาหารเริ่มขึ้นในช่วงที่สถานการณ์ของโลกกำลังประสบปัญหาขาดแคลนธัญพืช ทำให้เกิดวิกฤตด้านราคาอาหารและน้ำมัน ได้มีการให้คำจำกัดความของคำว่า ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) เป็นครั้งแรกในการประชุมอาหารโลก (World Food Conference) ในปี พ.ศ. 2517 ซึ่งอธิบายว่าเป็นความเพียงพอในด้านอุปทานอาหาร (Food Supply) ราคาอาหารมีเสถียรภาพทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค จากคำนิยามดังกล่าวได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 FAO นำการเข้าถึงอาหาร (Food Access) มาวิเคราะห์ร่วมด้วย ทำให้ความมั่นคงทางอาหารอยู่บนฐานของความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านอาหารเพิ่มเติมในด้านการเข้าถึงอาหารทั้งเชิงกายภาพและเศรษฐศาสตร์ของระดับบุคคลและครัวเรือน อย่างไรก็ตาม อนาคต เช่น ให้ข้อสังเกตว่า ประเทศที่มีประชากรขาดแคลนอาหารส่วนใหญ่เป็นประเทศผู้ส่งออกอาหาร การขาดแคลนอาหารจึงไม่ได้เกิดจากความไม่เพียงพอและหลักประกันทาง

กฎหมาย เป็นผลให้มีการเสนอแนวคิด สิทธิที่พึงได้ด้านอาหาร (Food entitlement) ทำให้ความมั่นคงทางอาหารได้ขยายความรวมถึงมิติด้านการเข้าถึง และเสถียรภาพ (FAO, 2006)

ปัจจุบันคำนิยามที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมาจากการประชุมสุดยอดอาหารโลก (World Food Summit: WFS) ในปี พ.ศ. 2539 (ศจินทร์, 2555) ใจความว่า “ความมั่นคงทางอาหารดำรงอยู่เมื่อทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการได้ตลอดเวลาทั้งในเชิงกายภาพและเศรษฐกิจ โดยตอบสนองต่อความต้องการและความชอบทางอาหารของพวกเขา เพื่อการมีชีวิตที่กระปรี้กระเปร่าและแข็งแรง”

จากคำนิยามดังกล่าว ความมั่นคงทางอาหารครอบคลุมถึงมิติทั้ง 4 ด้าน (FAO, 2006) ดังนี้ ความเพียงพอด้านอาหาร (Food Availability) หมายถึง การมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ ด้วยคุณภาพอาหารที่เหมาะสม อันได้มาจากการผลิตภายในประเทศ การค้า การแลกเปลี่ยน การนำเข้าจากต่างประเทศ รวมถึงความช่วยเหลือด้านอาหารการเข้าถึงอาหาร (Food Access) หมายถึง สิทธิที่พึงได้ของบุคคลต่อการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อให้ได้รับอาหารที่เหมาะสมและมีคุณค่าทางโภชนาการ สิทธิที่พึงได้ดังกล่าวหมายถึงกลุ่มสินทรัพย์ที่บุคคลสามารถควบคุมได้ภายใต้การจัดการทางกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ (รวมถึงสิทธิดั้งเดิม เช่น การเข้าถึงทรัพยากรส่วนกลาง) การใช้ประโยชน์ด้านอาหาร (Food Utilization) หมายถึง การใช้ประโยชน์อาหารจากอาหารที่เพียงพอ น้ำสะอาด มีสุขอนามัยและการดูแลสุขภาพเพื่อให้มีสถานะทางโภชนาการที่ดี สอดคล้องต่อความต้องการทางกายภาพทั้งหมด นำมาซึ่งความสำคัญของปัจจัยที่ไม่ใช่อาหารในความมั่นคงทางอาหาร เสถียรภาพด้านอาหาร (Food Stability) หมายถึง การที่ประชากรครัวเรือน หรือบุคคลจะต้องมีความสามารถเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอตลอดเวลา ไม่ควรเผชิญกับความเสี่ยงต่อการไม่สามารถเข้าถึงอาหารอันเนื่องมาจากผลที่ตามมาของภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน (ดังเช่น วิกฤตทางเศรษฐกิจ และสภาพอากาศที่เลวร้าย) หรือ เหตุการณ์ที่เป็นวัฏจักรฤดูกาล ทั้งนี้แนวคิดเสถียรภาพสามารถอ้างอิงไปยังมิติความเพียงพอและการเข้าถึงอาหารด้วยเช่นกัน

ดัชนีชี้วัดความมั่นคงทางอาหาร

การวัดผลเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการประเมินและติดตามความมั่นคงทางอาหาร จากแนวคิดความมั่นคงทางอาหารที่แตกต่างกันทำให้การพัฒนาตัวชี้วัดที่มีจุดมุ่งหมาย การครอบคลุม องค์ประกอบ ระดับการวิเคราะห์ และความต้องการข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป การที่ความมั่นคงทางอาหารประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ หลากหลายมิติและระดับการวัด จึงมีตัวชี้วัดตัวแทน (Proxy Indicator) เป็นจำนวนมากที่สะท้อนถึงความมั่นคงทางอาหารในแง่มุมต่าง ๆ เป็นเหตุให้ไม่สามารถใช้ดัชนีชี้วัดเพียงแค่ตัวใดตัวหนึ่ง แต่ควรใช้ดัชนีที่หลากหลายมาประกอบกันเพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารได้อย่างครอบคลุมในทุกองค์ประกอบและทุกมิติ (Manikas et al., 2023)

ดัชนีชี้วัดความมั่นคงทางอาหารสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท (Vhurumuku, 2014) ได้แก่

1. ความหลากหลายทางโภชนาการและความถี่การบริโภคอาหาร – ดัชนีประเภทนี้สนใจจำนวนกลุ่มอาหารและความถี่ที่ผู้คนบริโภค อาจมีการใช้ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักระหว่างกลุ่มในการคำนวณค่าคะแนนซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายของอาหารที่ได้รับ แม้ว่าจะได้คำนึงถึงด้านปริมาณ แต่ค่าคะแนนดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการวัดความเพียงพอของพลังงานที่ได้รับอย่างมีนัยสำคัญ

2. พฤติกรรมการบริโภค – ดัชนีประเภทที่มีการวัดความมั่นคงทางอาหารทางอ้อม โดยวัดจากพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารการทบทวนวรรณกรรมได้หยิบยกดัชนีชี้วัดและเครื่องมือที่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลร่วมกันในการศึกษาครั้งนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพสถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนได้ ดังนี้

2.1 มาตรวัดความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนด้านการเข้าถึงมาตรวัดความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนด้านการเข้าถึง (Household Food Insecurity Access Scale: HFIAS) เป็นเครื่องมือประเภทวัดจากพฤติกรรมการบริโภค ที่พัฒนาขึ้นโดยประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยคำถามทั่วไป 9 ข้อเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาและระดับความรุนแรงการเข้าถึงอาหารของครัวเรือนในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ฐานความคิดเครื่องมือนี้ช่วยให้สามารถคาดเดาปฏิกริยาการตอบสนองบางอย่างที่เป็นสากลจากครัวเรือนหากเกิดปัญหาไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ โดยการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณแล้วสรุปเป็นระดับสเกล เครื่องมือนี้ให้ความสำคัญกับแง่มุมการบริโภคเท่านั้น แต่ไม่ได้มุ่งเน้นการค้นหาสาเหตุของปัญหา แง่มุมทางการโภชนาการ และไม่ได้แยกแยะระหว่างบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในครัวเรือน

ชุดคำถาม 9 ข้อของ HFIAS ประกอบด้วยคำถามต่อไปนี้ (Coates et al., 2007)

1) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านกังวลว่าครอบครัวของท่านจะมีอาหารไม่เพียงพอ ใชหรือไม่?

2) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถทานอาหารที่ต้องการได้เพราะขาดแคลนทรัพยากร ใชหรือไม่?

3) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวต้องทานอาหารเพียงไม่กี่ชนิดเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากร ใชหรือไม่?

4) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวจำเป็นต้องทานอาหารที่ไม่ได้อยากทานเพราะขาดแคลนทรัพยากรที่จะทำให้มีอาหารประเภทอื่น ใชหรือไม่?

5) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวต้องทานอาหารในแต่ละมือน้อยลงกว่าที่ต้องการเพราะมีอาหารไม่เพียงพอ ใชหรือไม่?

6) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวจำเป็นต้องลดจำนวนมื้ออาหารต่อวันลง เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ ใช่หรือไม่?

7) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวไม่มีอาหารทานเลย เพราะขาดแคลนทรัพยากรเพื่อให้ได้อาหาร ใช่หรือไม่?

8) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านและครอบครัวต้องกลับไปในตอนกลางคืนทั้งที่รู้สึกหิว เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ ใช่หรือไม่?

9) ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวของท่านไม่ได้ทานอะไรเลยทั้งวันทั้งคืน เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ ใช่หรือไม่?

หากผู้ตอบให้คำตอบ “ใช่” กับคำถามข้อใด ก็จะต้องระบุความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ดังในข้อคำถามดังกล่าว โดยความถี่แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) น้อยครั้ง (ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา เกิดขึ้น 1-2 ครั้ง) 2) บางครั้ง (ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา เกิดขึ้น 3-10 ครั้ง) และ 3) บ่อยครั้ง (ในช่วงสี่สัปดาห์ที่ผ่านมา เกิดขึ้นมากกว่า 10 ครั้ง)

ข้อมูลจากแบบสอบถามสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นค่าดัชนีได้ 4 ประเภท ได้แก่

1) ดัชนีสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Conditions) เป็นดัชนีที่แสดงร้อยละของครัวเรือนที่ประสบกับสภาพการณ์ตามที่กำหนดในข้อคำถามหนึ่ง ๆ (ตอบ “ใช่”) และระดับความรุนแรง (จากความบ่อยครั้งที่เกิดขึ้น)

2) ดัชนีขอบเขตของสถานการณ์ (Domains) เป็นดัชนีนำเสนอภาพรวมของครัวเรือนที่ต้องประสบกับปัญหาในขอบเขตของสถานการณ์รูปแบบหนึ่ง ๆ เนื่องจากข้อคำถามแต่ละข้อได้สะท้อนรูปแบบของสถานการณ์ภายใต้ 3 ประเด็นหลักคือ

2.1) ครัวเรือนเกิดความกังวลหรือรู้สึกไม่แน่นอนเกี่ยวกับปริมาณหรือสถานการณ์อาหาร ได้แก่ ครัวเรือนที่ตอบ “ใช่” ในคำถามข้อ 1

2.2) ครัวเรือนเกิดความรู้สึกที่ว่าอาหารมีปริมาณไม่เพียงพอ หรือมีคุณภาพไม่เพียงพอ ซึ่งรวมถึงมีความหลากหลายน้อยเกินไป ได้แก่ ครัวเรือนที่ตอบ “ใช่” ในคำถามข้อ 2 3 และ 4

2.3) ครัวเรือนมีการลดปริมาณอาหารที่กินและผลกระทบจากการลดปริมาณอาหารที่กิน ได้แก่ ครัวเรือนที่ตอบ “ใช่” ในคำถามข้อ 5 6 7 8 และ 9

3) ดัชนีระดับคะแนน (Scale Score) เป็นค่าคะแนนที่บ่งบอกถึงระดับความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ซึ่งค่าคะแนนคำนวณมาจากผลรวมของค่าระดับความถี่ มีช่วงคะแนนระหว่าง 0-27 ดัชนีนี้สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนและค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มครัวเรือนครัวเรือนที่มีค่าคะแนนมากกว่าสะท้อนถึงระดับความไม่มั่นคงทางอาหารที่สูงกว่า

4) ดัชนีความชุก (Prevalence) เป็นดัชนีจำแนกประเภทสถานะความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน โดยการแบ่งแบบใช้เงื่อนไขเพื่อจำแนกครัวเรือนออกเป็น 4 ประเภทตามระดับความไม่มั่นคงทางอาหาร ได้แก่

4.1) ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง ครัวเรือนที่ไม่ประสบเงื่อนไขความไม่มั่นคงทางอาหาร หรือมีเพียงแค่ความกังวลน้อยครั้งเท่านั้น

4.2) ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับน้อย หมายถึง ครัวเรือนที่มีความกังวลบางครั้งหรือบ่อยครั้ง และ/ หรือ ไม่สามารถทานอาหารที่ต้องการได้ และ/ หรือทานอาหารซ้ำกันโดยไม่ต้องการ และ/ หรือ ทานอาหารที่ไม่ต้องการนาน ๆ ครั้ง เท่านั้น

4.3) ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับปานกลาง หมายถึง ครัวเรือนที่ประสบปัญหาคุณภาพอาหารบ่อยครั้ง โดยการทานอาหารซ้ำกันหรืออาหารที่ไม่ต้องการ บางครั้งหรือบ่อยครั้ง และ/ หรือ ครัวเรือนเริ่มประสบกับการต้องลดปริมาณอาหารหรือลดมื้ออาหารลง น้อยครั้งหรือบางครั้ง เท่านั้น

4.4) ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับรุนแรง หมายถึง ครัวเรือนที่ต้องลดปริมาณอาหารหรือลดมื้ออาหารลงบ่อยครั้ง หรือเริ่มประสบภาวะอาหารไม่เพียงพอ จนต้องทนหิวเมื่อเข้านอนและมีการอดอาหาร

ข้อดีของเครื่องมือนี้คือใช้ระยะเวลาสั้น เหมาะสำหรับการตรวจสอบ ประเมินผลโครงการหรือนโยบายร่วมกับดัชนีตัวอื่น ๆ และสามารถผนวกรวมเข้าในระบบข้อมูลความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชนท้องถิ่นและประเทศเพื่อติดตามแนวโน้มในระยะยาวได้

ดัชนียุทธศาสตร์การแก้ปัญหา

ดัชนียุทธศาสตร์การแก้ปัญหา (The Coping Strategies Index: CSI) พัฒนาโดยโครงการอาหารโลกและองค์กรแคร์ ใช้ครั้งแรกในประเทศยูกันดา กานาและเคนยา ขั้นตอนการพัฒนาเริ่มจากการจัดสนทนากลุ่มแล้วพัฒนารายการยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาหลัก ๆ ของครัวเรือนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นซึ่งมักพบเห็นในครัวเรือน ดัชนีนี้ใช้คำถามหลักที่ว่า “คุณทำอะไร หากมีอาหารไม่พอ และไม่มีเงินพอที่จะซื้ออาหาร” โดยผู้ตอบจะประเมินความถี่ที่ครัวเรือนใช้แต่ละวิธีการแก้ไขปัญหาด้านอาหาร ในช่วงระยะเวลา 7 วันที่ผ่านมา คำตอบเหล่านี้จะถูกนำมาสังเคราะห์และให้น้ำหนักเป็นตัวเลขซึ่งจะแสดงถึงสถานการณ์ระดับความรุนแรงของปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านอาหารของครัวเรือนเมื่อพิจารณาจากวิธีการที่ครัวเรือนใช้ ในแบบสอบถาม CSI ประกอบด้วยกลยุทธ์การรับมือ 12 ข้อ ดังนี้ (Maxwell & Caldwell, 2008)

1. เลือกกินอาหารที่ชอบน้อยกว่าและราคาไม่แพง
2. ขอยืมเงินหรือขอความช่วยเหลือด้านอาหารจากเพื่อนหรือญาติ

3. ชื่ออาหารโดยติดค่างค่าอาหาร
4. หาของป่าล่าสัตว์ เก็บผลผลิตที่ยังโตไม่เต็มที่กิน/ ขาย
5. ทานเมล็ดธัญพืชที่เก็บสะสมไว้สำหรับฤดูกาลถัดไป
6. ให้สมาชิกในครัวเรือนไปหาอาหารที่อื่นทาน/ ส่งไปอยู่ที่อื่นกับญาติ/ พึ่งพาอาหารจากวัดหรือโรงงาน

7. ให้สมาชิกในครัวเรือนไปขออาหารคนอื่นทาน/ ขอทาน
8. ลดปริมาณของอาหารที่กินในแต่ละมื้อลงให้น้อยกว่าปกติ
9. ลดจำนวนมื้ออาหารในแต่ละวันลง
10. จำกัดอาหารของผู้ใหญ่โดยให้เด็กในครัวเรือนทานก่อน
11. ให้สมาชิกที่หารายได้เข้าครัวเรือนได้กินก่อน
12. อดอาหารทั้งวัน

จากกลยุทธ์การรับมือ 12 ข้อดังกล่าว ครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบได้มีการใช้กลยุทธ์การรับมือเป็นจำนวนกี่วันในช่วง 7 วันที่ผ่านมา โดยคำตอบที่เป็นไปได้คือค่าตัวเลข 0-7 การคำนวณดัชนี CSI นี้ได้จากการนำค่าความถี่คูณกับระดับน้ำหนักของความรุนแรง (Weighting) ของแต่ละกลยุทธ์การรับมือที่ครัวเรือนใช้โดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์ แล้วนำผลคูณทั้งหมดมาบวกรวมกันก็จะได้ค่า CSI ของครัวเรือน หากค่าคะแนนที่คำนวณได้สูงแสดงว่าครัวเรือนต้องใช้ความพยายามและทรัพยากรในการแก้ไขเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงสถานการณ์ไม่มั่นคงทางอาหารที่เลวร้าย

การประเมินการบริโภคอาหาร

การประเมินการบริโภคอาหาร (Food Consumption Score: FCS) เป็นดัชนีประเภทความหลากหลายทางโภชนาการและความถี่การบริโภคอาหาร พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1996 จากแอฟริกาใต้ เครื่องมือนี้ได้ถูกใช้เก็บข้อมูลซ้ำหลายรอบในช่วงระยะเวลา 4 ปี การทดสอบและการประยุกต์อย่างต่อเนื่องนั้นได้พิสูจน์ความเหมาะสมผลของการใช้ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของภูมิภาคดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันมีการนำ FCS ไปใช้ในประเทศและภูมิภาคอื่น ๆ เช่น มาลาวี, นามิเบีย, ซิมบับเว, โมซัมบิก (VAM, 2008)

ค่าคะแนนการบริโภคคือค่าคะแนนรวม (Composite Score) ที่ขึ้นอยู่กับความหลากหลาย ความถี่ของการบริโภคอาหาร และสารอาหารที่สำคัญจากการบริโภคอาหารหมวดหมู่ต่าง ๆ วิธีการประเมิน FCS จะทำการสอบถามความถี่เป็นจำนวนวันของการบริโภคกลุ่มอาหารภายในระยะเวลา 7 วันที่ผ่านมา โดยกลุ่มอาหารจำแนกออกเป็น 8 หมวดหมู่ ประกอบด้วย 1) ข้าว/ธัญพืช/ แป้ง/ หัวมัน 2) พืชตระกูลถั่ว 3) พืชผัก 4) ผลไม้ 5) เนื้อสัตว์ 6) ผลิตภัณฑ์จากนม 7) น้ำตาล/ น้ำผึ้ง และ 8) น้ำมัน/ ไขมัน การคำนวณจะใช้ผลรวมค่าคะแนนจากความถี่และความ

หลากหลายภายในหมวดหมู่ คุณกับค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักของหมวดหมู่อาหารเพื่อประเมินสารอาหาร ในมื้ออาหารสำหรับอาหารแต่ละกลุ่มนั้น ๆ เมื่อนำผลลัพธ์การคูณของแต่ละกลุ่มอาหารมารวมกัน ทั้งหมดจะทำให้ได้ค่าคะแนน FCS ซึ่งค่าคะแนนที่สูงกว่าจะหมายถึงครัวเรือนมีการบริโภคอาหารที่ดี ทั้งในด้านความถี่ ความหลากหลาย และสารอาหารที่บริโภค จากการศึกษาของ Huang et al. (2015) การประเมินการบริโภคอาหารด้วย FCS ให้ผลลัพธ์ค่าคะแนนที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับค่าดัชนีปริมาณแคลลอรีที่ได้รับ (Calorie intake indicators) เมื่อนำค่าคะแนน FCS มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 3 ระดับของช่วงค่าคะแนน FCS ได้แก่ ระดับยอมรับได้ (Acceptable) ระดับคาบเส้น (Borderline) และระดับไม่เพียงพอ (Poor) (World Food Programme, 2009)

ข้อดีของวิธีการประเมิน FCS นี้ คือ ความเป็นมาตรฐานและวิธีการที่โปร่งใส สามารถวิเคราะห์ซ้ำในชุดข้อมูลเดิม สามารถเปรียบเทียบการวิเคราะห์ระหว่างชุดข้อมูลได้ และสามารถใช้ตรวจวัดความถี่การบริโภคและความหลากหลายในมื้ออาหารได้ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการประเมินการบริโภคด้วย FCS นี้ คือ เป็นการรับรู้ข้อมูลภายในช่วงระยะเวลา 7 วันซึ่งไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ในระยะเวลายาวกว่านั้น จึงอาจผันผวนไปตามฤดูกาล ไม่สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเชิงลึกได้ เช่น ไม่ได้ระบุปริมาณอาหารที่บริโภค และไม่มีรายละเอียดวิธีการบริโภคภายในครัวเรือน เช่น ประเด็นผู้ที่ได้รับการบริโภคก่อนหลัง

ตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารในระดับประเทศและระดับชุมชน

FAO (2006) ได้รายงานถึงตัวชี้วัดเรื่องความมั่นคงทางอาหารไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการเข้าถึงอาหารของประชาชน คือ ประชาชนต้องมีความสามารถเข้าถึงอาหารได้ตลอดเวลา โดยพิจารณาจากรายได้ประชากรของประชากรต่อคน ต่อปี และสัดส่วนในการใช้จ่ายในเรื่องอาหารต่อรายได้ทั้งหมด
2. ความเพียงพอของอาหารต่อความต้องการบริโภค คือ อาหารต้องเพียงพอต่อความต้องการในการบริโภคของประชาชนในครัวเรือน ชุมชน และประเทศ ทั้งนี้ทำได้โดยการพิจารณาจากความต้องการพลังงานของอาหารต่อคนต่อวัน
3. การมีอาหารสะสม ทั้งนี้หมายถึงการเข้าถึงอาหารอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นที่ความสามารถในการผลิตของชุมชนและประเทศ ได้แก่ การศึกษาดัชนีความหลากหลายของการผลิตอาหาร
4. สถานการณ์การบริโภคอาหารของประชาชน ได้แก่ การพิจารณาสัดส่วนของประชากรที่ขาดอาหารเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในชุมชนหรือในประเทศ
5. สถานการณ์ทางโภชนาการ ได้แก่ การพิจารณาสัดส่วนร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

6. สถานการณ์ทางอนามัยและสาธารณสุข ได้แก่ การพิจารณาจากการมีแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ที่สะอาดและปลอดภัย และหมายรวมถึงการพิจารณาอัตราการเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

2. แนวคิดเกษตรปลอดภัย

ในปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการเลือกบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณภาพตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารจึงเป็นความต้องการของประชาชนในแต่ละประเทศและเป็นที่มาของกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของตนเอง โดยอ้างอิงมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ใช้ควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ที่ผ่านมามีผลผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ด้านพืชยังไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีสารเคมีตกค้าง มีศัตรูพืชและจุลินทรีย์ปนเปื้อน คุณภาพความปลอดภัยไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เกษตรกรในฐานะผู้ผลิตยังไม่มีความรู้ทักษะและความชำนาญในการผลิตที่มีการควบคุมและต้องปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการผลิต ดังนั้นจึงได้พัฒนาการเกษตรปลอดภัยแบบยั่งยืน (ณรงค์ การนา, 2552, หน้า 1)

ความหมายของเกษตรปลอดภัย

สำนักงาน กพร. (2554) ได้ให้ความหมายของเกษตรปลอดภัย ว่า ผลผลิตทางการเกษตรทั้งไม้ผลพืชผัก พืชไร่ที่เกี่ยวข้องในระยยะปลอดภัยจากสารเคมี และรวมถึงสินค้าปศุสัตว์โดยมีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานทางการเกษตร มีองค์ประกอบทั้งส่วนที่เป็นเชิงคุณภาพ เช่น พันธุ์ ขนาด รูปร่าง สี รสชาติ เป็นต้น และส่วนของความปลอดภัยเช่น ปลอดภัยจากสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในผลผลิต หรือความปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมีหรือเชื้อโรคอื่น ๆ

ประสาธ เกศพิทักษ์ (2565) มีการกล่าวถึง “เกษตรปลอดภัย” กันมากมาย อาจเป็นเพราะประชากรโลกมีรายได้มากขึ้น ทำให้มีประเทศที่ประชากรมีรายได้ปานกลางมาก เลยกเกิดการรักตัวกลัวตายมาก จึงมองไปที่อาหารปลอดภัย (Food Safety) และระบบการผลิตที่เรียกว่า “เกษตรปลอดภัย” แต่ที่สำคัญการจะเกิดระบบ “เกษตรปลอดภัย” ได้ทุกคนต้องมีความเข้าใจตรงกัน และยอมรับระบบการผลิตที่ให้อาหารปลอดภัยเสียก่อน ตามความหมายของ “เกษตรปลอดภัย” คือระบบการเกษตรที่จะให้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ หรือปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารและโลหะที่จะมีผลต่อผู้บริโภค นอกจากนั้นระบบการผลิตนั้นจะต้องปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม และเกษตรกรผู้ผลิตด้วย

จากความหมายที่กล่าวมานี้ทำให้เกษตรปลอดภัยมีมากมายหลายระบบ จะได้กล่าวถึงบางระบบที่เคยมีการดำเนินการ และบางระบบยังดำเนินการในปัจจุบัน ได้แก่

1. เกษตรธรรมชาติ ที่เคยเฟื่องฟูในอดีต คือการเกษตรที่ใช้ปัจจัยที่มีอยู่ในธรรมชาติ เลี้ยง และดูแลผลิตผลในไร่ นา โดยไม่มีสารสังเคราะห์ใด ๆ มาใช้เลย ปัจจุบันจะเหลือน้อยเพียงใดยากที่จะประเมินได้

2. เกษตรอินทรีย์ คือระบบเกษตรทางเลือกระบบหนึ่งที่มองถึงอาหารหรือผลิตผลที่ปลอดภัย และในขบวนการผลิตจะต้องมีผลกระทบต่อเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม ข้อกำหนดที่สำคัญของเกษตรอินทรีย์ คือห้ามใช้สารเคมีและสารสังเคราะห์ทุกชนิดในการผลิต และพื้นที่เกษตรอินทรีย์จะต้องปลอดจากการปนเปื้อนของดิน น้ำ และอากาศ

กรมพัฒนาที่ดิน (2559) เกษตรปลอดภัย หมายถึง การปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices, GAP) เป็นแนวทางในการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยจากสารพิษหรือสารปนเปื้อน ตามมาตรฐานที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกำหนดโดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนี้นอกจากผลิตพืชแล้วยังสามารถผลิตปศุสัตว์และประมงได้ด้วย

มาตรฐานของการเกษตรปลอดภัย

ความสำคัญในการเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติการเกษตรสู่มาตรฐานสากล การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาเกษตรกรให้ได้รับความรู้และมีการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ โดยการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี ซึ่งเป็นระบบการจัดการคุณภาพด้านการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนดเป็นกระบวนการที่จะ สามารถควบคุมระบบการผลิตให้ผลิตผลมีความปลอดภัย ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดอันตราย ถือเป็นกระบวนการทำการผลิตอย่างเป็นระบบที่สามารถปกป้องความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นการปฏิบัติที่มุ่งจัดการให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจและสังคมของระบบการผลิตในแปลงเกษตรกรรมซึ่งจะมีผลทำให้อาหารและผลิตผลทางการเกษตรมีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืน

1. ความหมายของมาตรฐานของการเกษตรปลอดภัย

มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนดทางวิชาการในรูปของเอกสารวัตถุที่แพร่หลายแก่บุคคลทั่วไป กำหนดขึ้นโดยความร่วมมือ การยอมรับร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย และผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผล จากการพิจารณาร่วมกันโดยมุ่งประโยชน์สูงสุด

เกษตรปลอดภัย หมายถึง การปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices, GAP) เป็นแนวทางในการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยจาก

สารพิษหรือสารปนเปื้อน ตามมาตรฐานที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (กรมพัฒนาที่ดิน, 2559)

มาตรฐานของการเกษตรปลอดภัย หมายถึง สิ่งที่กำหนดหรือข้อกำหนดตามรูปแบบเอกสารเป็นแนวทางในการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ภายใต้ พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ มาตรฐานบังคับ และ มาตรฐานทั่วไป

1. มาตรฐานบังคับ คือ มาตรฐานที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าเกษตรต้องเป็นไปตามมาตรฐาน
2. มาตรฐานทั่วไป คือ มาตรฐานที่มีประกาศกำหนดเพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรได้ มาตรฐาน

2. ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกษตร

จากความไม่ปลอดภัยของสินค้าทางการเกษตรสามารถสรุปได้ดังนี้ (ปริญา จันทศรี, 2556)

2.1 การปนเปื้อนสารเคมีและจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในระหว่างขั้นตอนการเพาะปลูก และจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค ปนเปื้อนในผลผลิตทางการเกษตรทั้งในระหว่างการผลิต การเก็บเกี่ยวและการขนส่ง เช่น เชื้อ *Salmonella* spp. เชื้อ *Escherichia coli* ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ที่เกี่ยวข้องกับโรคระบบทางเดินอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการปนเปื้อนของสารปฏิชีวนะตกค้างในผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและปศุสัตว์ สารพิษอะฟลาทอกซินที่เกิดจากเชื้อรา ที่พบมากในถั่วลิสง ข้าวโพด และการใช้วัตถุเจือปนเพื่อการถนอมอาหารอย่างผิดวิธี เช่น สารฟอกขาว สารกันบูด สารบอแรกซ์ เป็นต้น

2.2 การมีพฤติกรรมบริโภคที่ไม่ถูกหลักโภชนาการของประชากร ทำให้มีการเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ความดันโลหิตสูง และโรคระบบทางเดินอาหาร ตลอดจนอาการป่วยเรื้อรังรักษาไม่หายที่เพิ่มสูงขึ้นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรไม่ปลอดภัย คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรกรขาดแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีในการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และขาดความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้บริโภค ทำให้ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยในประเทศไทยมีจำกัด

ด้วยเหตุนี้ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันเกี่ยวกับการนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP = Good Agricultural Practice) มาส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภาคการเกษตรของประเทศ ให้เกิดการปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นระหว่างการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการบริโภค

3. มาตรฐาน GAP สำหรับพืชอาหาร

การรับรองมาตรฐาน GAP ที่ผ่านมา ใช้มาตรฐาน GAP ของกรมวิชาการเกษตรในการตรวจรับรองแปลง โดยที่ผ่านมา มกอช. (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ได้พัฒนามาตรฐาน GAP สำหรับพืชอาหาร (มกษ.9001-2552) โดยปรับปรุงและประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2552 โดยอ้างอิงและเทียบเคียงมาตรฐาน Codex มาตรฐาน ASEAN และมาตรฐานกรมวิชาการเกษตร และในปัจจุบันได้มีการใช้ มกษ. GAP พืชอาหาร (มกษ.9001-2556) ที่ได้ปรับให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ASEAN ซึ่งได้ประกาศเป็นมาตรฐานของประเทศ

4. ผลที่ได้จากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

- 4.1 ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
- 4.2 เกษตรกรผู้ผลิตมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลจากการเจ็บป่วย
- 4.3 ผู้บริโภคเชื่อมั่นในสินค้าทางการเกษตรของประเทศไทย
- 4.4 รักษาสภาพแวดล้อม และเกิดระบบการผลิตสินค้าเกษตรแบบยั่งยืน

3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ชินรัตน์ สมสืบ (2556, 254) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานการใช้ประโยชน์และการประเมินผลความร่วมมือของประชาชนกับนโยบายสาธารณะในความหมายกว้างซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความ ต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/ กลุ่ม/ องค์กรชุมชนให้ สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ใน ชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับสามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตมีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมี ศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ ชุมชนใน ด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ (ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร และ โชติกา แก่นธินยา, 2562, หน้า 113)

ประโยชน์และความสำคัญของการมีส่วนร่วม

อรรถ ก๊กพล (2522) อธิบายประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ 7 ประการประกอบด้วย *ประการแรก* การมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน จะทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้น *ประการที่สอง* ช่วยลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เพราะการตัดสินใจใด ๆ ที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น จะช่วยลดความขัดแย้ง ไม่มีการต่อต้าน ซึ่งจะทำให้กิจกรรมใด ๆ สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง *ประการที่สาม* การมีส่วนร่วมยังช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณะชน เพราะการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐ ส่วนชินรัตน์ สมสืบ (2556, 254-257) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อทั้งประชาชน และการบริหารภาครัฐ อย่างไรก็ตามในที่นี้จะอธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะคือ ความสำคัญต่อประชาชน ความสำคัญต่อการบริหารภาครัฐ และความสำคัญต่อแนวความคิดทางวิชาการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ความสำคัญต่อประชาชน

การให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนหลายประการประกอบด้วย 1) ประชาชนมีเวทีในการเรียนรู้ 2) ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา 3) ประชาชนได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการ และ 4) ปรับปรุงผลลัพธ์ทางสังคม เมื่อได้รับความร่วมมือจากประชาชน การตัดสินใจนโยบายก็จะเกิดจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง ผลลัพธ์ทางสังคมจะเกิดการประนีประนอมและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ระดับของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการแต่ละคนหรือแต่ละสถาบันกำหนดระดับการมีส่วนร่วมไว้แตกต่างกัน เช่น ในกรณีของถวิลวดี บุรีกุล (2551, หน้า 40) ระบุว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่ 7 ขั้นที่เรียงจากระดับต่ำไปหาระดับสูง คือ การให้ข้อมูล การเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติ การร่วมติดตามตรวจสอบ การควบคุมโดยประชาชน

ในกรณีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาระบบราชการทั้ง 20 กระทรวง ได้อธิบายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของ ประชาชนในการได้รับข้อมูล

ข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงาน ภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่ถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานและมีความสำคัญมาก ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากภาครัฐสู่ประชาชน

ระดับที่ 2 การปรึกษาหารือ (To Consult) เป็นการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินการ/ การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระ และเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปเป็นแนวทางในการ ปรับปรุงนโยบาย พัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และประกอบการ ตัดสินใจ

ระดับที่ 3 การเข้ามามีบทบาท (To Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับนี้ มักเป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

ระดับที่ 4 ความร่วมมือ (To Collaborate) เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข รวมทั้งการเข้ามามีบทบาทร่วมในการดำเนินงาน/ กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือการสัญญาให้กับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า เราจะร่วมงานกับประชาชนเพื่อได้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจที่ค่อนข้างสูง ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การเข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินงานในลักษณะเป็นภาคี/ เครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐ การเข้ามา มีบทบาทเป็นคณะกรรมการร่วม/ คณะที่ปรึกษาภาคประชาชนที่มีบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ร่วมในการขับเคลื่อนนโยบาย/ ร่วมดำเนินการในการกิจบางอย่างของภาครัฐ

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจ (To Empower) เป็นระดับที่บทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการโดยเป็นผู้ดำเนินการกิจและภาครัฐมี

หน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ได้แก่ การลงประชามติ หรือ สภาเมือง

4. แนวคิดการพัฒนาตลาดชุมชน

ความหมายของการพัฒนาตลาดชุมชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้นิยามไว้ว่า “พัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ และ “ยั่งยืน” หมายถึง ยืนยง อยู่ยาวนาน เช่น ขอให้มีความสุขยั่งยืน คงทน

การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change)
3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact)
4. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Structure)
5. ระดับของความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology)
6. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการ

เปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้นำประเทศ

จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผ่านมาจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจึงต้องทำความเข้าใจทั้งในด้านทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง (Magnitude) ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Time) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Change & Resistance to Change) สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

ผู้วิจัยสรุปว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ทำให้ก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือ ทำให้เกิดความเจริญและยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสภาพแวดล้อม ประชากร การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อสื่อสารกัน โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ความรู้ทางเทคโนโลยี และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น

วิชาดา เขียวเกต (2559, หน้า 26) ได้กล่าวว่า ตลาดชุมชน คือ เป็นพื้นที่ที่รวมคนในชุมชน ได้มาทำกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับระบบ เศรษฐกิจของชุมชนที่มีความเชื่อมโยงกันมาตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน โดยที่คนในชุมชนมารวมกัน เพื่อนำสินค้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน อยู่บนฐานความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนในละแวกเดียวกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ การพัฒนาในการดูแลรักษา ตลาดชุมชน มีการวางกฎระเบียบกติกา จัดโครงสร้างในการ จัดการตลาดของชุมชนเอง อยู่บนฐาน จิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของ ชุมชน

สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม (2560) กล่าวว่า ตลาดชุมชน คือ ตลาดนัดที่ตั้งขึ้นในพื้นที่ว่างของ ชุมชน เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า ที่มาจากผลผลิตในชุมชนหรือจาก พื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ สินค้าที่จำหน่ายหมุนเวียนตามฤดูกาลของแต่ละท้องถิ่น ทำให้สินค้ามีความ หลากหลาย ผู้ขายมีอัธยาศัยที่ดีแบบคนพื้นบ้าน สินค้าที่จำหน่ายเป็นของสดใหม่ที่เก็บจากไร่ สวน มี คุณภาพดี ราคาไม่แพงเมื่อเทียบกับคุณภาพที่ได้รับ จึงเป็นเสน่ห์ของตลาดที่เป็นแหล่งรวมสินค้าและ วัฒนธรรมพื้นบ้านสำหรับผู้ซื้อเลือกซื้อสินค้าตามความพอใจสามารถต่อรองราคาได้ การจำหน่าย ในพื้นที่โล่งแจ้ง สินค้าวางจำหน่ายกับพื้นหรือแผงที่สามารถรื้อถอนได้ง่ายหลังเลิกตลาดนัด การ จำหน่ายไม่เป็นประจำทุกวัน จำหน่ายตามนัดที่เปิดขาย ตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้เป็นที่รู้กันระหว่าง ผู้ค้าและผู้ซื้อ การคมนาคมสะดวก อยู่ใกล้แหล่งชุมชนที่พักอาศัย สถานที่ราชการ โรงพยาบาล สถานศึกษา และอื่น ๆ

โดยทั่วไปคำว่า “ตลาด” และ “การทำตลาด” จะเป็นคำสองคำที่ได้ยินควบคู่กัน หากแต่มิ นัยยะของความหมายที่ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อพูดถึงคำว่า “ตลาดชุมชน” มักจะหมายถึง สถานที่ที่เป็นชุมชนหรือเป็นที่ชุมนุมเพื่อซื้อและขายสินค้า ทั้งในรูปของวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูป เป็นประจำเป็นครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนด ซึ่งเป็นการส่งผ่านสินค้าและบริการหรือคุณค่าอื่น ๆ จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านคนกลาง สรุปว่า ตลาดชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่รวมคนในชุมชน หรือสถานที่ที่เป็นชุมชน ที่ชุมนุมเพื่อซื้อและขายสินค้า ทั้งในรูปของ วัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปเป็นประจำเป็นครั้งคราว หรือตามวันที่กำหนด เป็นการรวมของชุมชนที่ ต้องการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการในชุมชน สินค้าที่จำหน่ายโดยส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าภายใน ชุมชน พืชสวน พืชไร่ ปศุสัตว์ปศุสัตว์ที่ราคาไม่สูง ทำให้ในชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันอยู่บนพื้นฐาน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนละแวกเดียวกัน

ประเภทของตลาดชุมชนที่ได้รับการพัฒนา

1. ศูนย์แสดงและจำหน่าย OTOP

กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินงานโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการจัดเก็บและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการเพิ่มช่องทางการตลาด ซึ่งวิธีการหนึ่งคือ การส่งเสริมสนับสนุนให้มีศูนย์จัดแสดง จำหน่ายและกระจายสินค้า OTOP เพื่อเป็นศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าโอท็อป

2. ตลาดประชารัฐคนไทยยิ้มได้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เห็นชอบในหลักการให้ดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัท ประชารัฐรักสามัคคีวิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด โดยบูรณาการตลาดประชารัฐ ทั้ง 9 ประเภท ภายใต้โครงการตลาดประชารัฐ และให้ดำเนินการพร้อมกันตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยโครงการตลาดประชารัฐบูรณาการโครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับตลาดที่อยู่ในความรับผิดชอบ มุ่งเน้น การขยายพื้นที่ตลาดที่มีอยู่เดิม และพัฒนาตลาดใหม่ เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการตลาด ให้ผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มประเภทสินค้าในแต่ละระดับมีที่ค้าขายให้แก่เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการที่เดือดร้อน จากการไม่มีสถานที่ค้าขาย ลงทะเบียนเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ จัดสรรลงพื้นที่ตลาดที่เข้าร่วมโครงการ อันจะนำมาซึ่งรายได้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป

ตลาดประชารัฐ ภายใต้โครงการตลาดประชารัฐ จำแนกออกเป็น 9 ประเภท ตามความรับผิดชอบของหน่วยงาน ดังนี้

1. ตลาดอาหารสุขภาพ (Green Market) ดำเนินการโดย องค์การตลาด กระทรวงมหาดไทย โดยที่แนวคิดเปิดพื้นที่ตลาดใหม่ ขยายพื้นที่ตลาดเดิม กระจายอยู่ในภูมิภาค ยกกระดับมาตรฐานสินค้า ทางเกษตรและอาหารปลอดภัย

2. ตลาดประชารัฐคนไทยยิ้มได้ ดำเนินการโดยกรมการพัฒนาชุมชน มีลักษณะตลาดเป็นสินค้าเกษตร OTOP หาบแร่ และแผงลอย และมีแนวคิดคือ บริหารจัดการพื้นที่เดิม เพิ่มผู้ประกอบการ โดยขยายพื้นที่และวันดำเนินการ โดยเพิ่มจากทุกวันจันทร์ พุธ และ ศุกร์ เป็นอีกอย่างน้อย 1 วัน (วันอังคาร และ/ หรือ พฤหัสบดี) เพื่อให้เกษตรกรนำผลผลิตมาขายร่วมกับกระทรวงพาณิชย์

3. ตลาดประชารัฐท้องถิ่นสุขใจ ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีลักษณะตลาดคือ สินค้าเกษตรกรในท้องถิ่น และมีแนวคิดคือ 1) บริหารจัดการเพิ่มพื้นที่การขายในตลาดเดิม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารตลาด ลดค่าธรรมเนียมการเช่า เปิดโอกาสให้เกษตรกรรณนำผลผลิตมาขายเอง 2) เพิ่มวันทำการ โดยเฉพาะตลาดถนนคนเดินเดิม 3) ลดค่าธรรมเนียมให้ผู้ค้ารายใหม่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่นำผลผลิตมาค้าขายเอง

4. ตลาดประชารัฐ กทม. คืบความสุข ดำเนินการโดยกรุงเทพมหานคร มีลักษณะตลาดคือ ตลาดค้าขายอาหารปรุงสด ของชำ เสื้อผ้า โดยตลาดเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง และมีแนวคิดคือ จัดทำทำการค้าเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย รวมทั้ง จัดจำหน่ายสินค้า OTOP ของทั้ง 50 เขตในกรุงเทพมหานคร

5. ตลาดประชารัฐของดีจังหวัด ดำเนินการโดยจังหวัดและบริษัทประชารัฐรักสามัคคี จังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด มีลักษณะตลาดคือ ตลาดเฉพาะกิจจำหน่ายสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดและการแลกเปลี่ยนสินค้า ระหว่างจังหวัด โดยจะพิจารณาจัดในช่วงฤดูกาล งานสำคัญ งานประเพณีที่สำคัญ และมีแนวคิดคือ 1) การจำหน่ายสินค้าที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ สินค้าตามฤดูกาล สินค้าที่ล้นตลาด เช่น ตลาดปลา ผลไม้ ข้าวสาร 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด 3) การแลกเปลี่ยนการขายสินค้านระหว่างจังหวัด

6. ตลาดประชารัฐ Modern Trade ดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์ จังหวัด และบริษัทประชารัฐ รักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด มีลักษณะตลาดคือ ตลาดเฉพาะกิจในพื้นที่ของห้างสรรพสินค้า และมีแนวคิดคือ กระทรวงพาณิชย์ จังหวัด และบริษัท ประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด ร่วมกับห้างสรรพสินค้าในพื้นที่ดำเนินการในลักษณะสร้างคุณค่าร่วมกับสังคม (Creating Share Value: CSV) เพื่อให้ผู้ประกอบการระดับชุมชน เกษตรกร ได้มีโอกาสค้าขายใน ห้างสรรพสินค้า เป็นการสร้างโอกาสเชิงรุกหาลูกค้า

7. ตลาดประชารัฐของดีวิถีชุมชน ธ.ก.ส. ดำเนินการโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มีลักษณะตลาดคือ แหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตร/ เกษตรอินทรีย์/ สินค้าชุมชน/ ของใช้/ ของตกแต่ง/ ของที่ระลึก อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย สมุนไพร และมีแนวคิดคือ เพิ่มพื้นที่ทางการตลาดบริเวณหน้าธนาคาร สร้างมาตรฐานสินค้า เปิดพื้นที่ค้าขายสินค้า บริเวณปั้มน้ำมัน ปตท. และบางจาก การทำ Matching product กับ ธ.ก.ส. สาขาอื่น

8. ตลาดประชารัฐต้องชม ดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์ มีลักษณะตลาดคือ ตลาดชุมชนที่มีเอกลักษณ์พาณิชย์ (การปิดป้ายแสดงราคา เครื่องชั่งเที่ยงตรง ราคาเป็นธรรม) และอัตลักษณ์ของชุมชน (ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต) ผสมผสานยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และมีแนวคิดคือ ส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนที่มีความพร้อมที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น การท่องเที่ยว

ชุมชน กระตุ้นการค้าขาย โดยดำเนินการในปี พ.ศ. 2559-2560 จำนวน 151 แห่ง ในปี พ.ศ. 2561 คาดว่าจะเพิ่มเติม 77 แห่ง (77 จังหวัด)

9. ตลาดประชารัฐ ตลาดวัฒนธรรม ถนนสายวัฒนธรรม ดำเนินการโดยกระทรวงวัฒนธรรม มีลักษณะตลาดคือ ตลาดของชุมชน จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง สินค้าวัฒนธรรมของชุมชน และมีแนวคิดคือ ส่งเสริมการตลาดสินค้าวัฒนธรรม เปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน การแสดงและ การสาธิตทางวัฒนธรรม และการบริการทางวัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนกินดีอยู่ดี สร้างรายได้ให้ชุมชน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 – 2560 ได้ดำเนินการเปิดถนนสายวัฒนธรรมแล้ว 32 แห่ง 28 จังหวัด และ ในปีงบประมาณ 2561 ให้ดำเนินการครอบคลุมทั่วประเทศ 76 จังหวัด (กรมพัฒนาชุมชน, 2560)

5. แนวคิดด้านธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ กิจกรรมทางการผลิต การขายผลผลิต การซื้อและการบริโภคของชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบและขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชน 7 ประการ ได้แก่

1. การมีอุดมการณ์ร่วมกัน หมายถึง ทิศนะต่อโลก ต่อสังคม และต่อชุมชนร่วมกัน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดเหนี่ยวทิศทางของการรวมกลุ่มกันไว้ โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมาย หรือวิสัยทัศน์ จะทำให้ธุรกิจชุมชนมีการรวมตัวได้ดียิ่งขึ้น

2. การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อให้สามารถกำหนดได้ว่าจะเดินทางไปข้างหน้าเพื่ออะไร

3. การมีผลประโยชน์ร่วมกันและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

4. บุคคล รวมไปถึงผู้นำ สมาชิก และชาวบ้านทั่วไป โดยผู้นำถือเป็นผู้กุมความอยู่รอดของธุรกิจชุมชนหากผู้นำได้รับการยอมรับ มีความสามารถ ปฏิบัติดี สร้างความสามัคคี และคิดถึงส่วนรวมจริง ๆ จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความเข้มแข็งได้ ส่วนสมาชิกหากมีการร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งทางความคิด วางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการประเมินผลจนมีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากองค์กร

5. การบริหารจัดการ ประกอบด้วย การตัดสินใจร่วมกัน โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ การมีกฎกติการ่วมกัน การสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกในองค์กร

6. กิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกฝน และปฏิบัติจริง ในการสร้างแผนปฏิบัติการต้องกำหนดกิจกรรมและช่วงเวลาให้ชัดเจนเพื่อการติดตามและตรวจสอบได้ถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจ

และ 7) งบประมาณ มีการระดมทุนทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้ (สมพันธ์ เตชะ-อิกิ และคณะ, 2542)

6. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2556, หน้า 9) ให้คำนิยามเศรษฐกิจชุมชน ว่าหมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในระดับครัวเรือน ทั้งในด้านการผลิต การบริโภคและการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน

ในขณะที่ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2548, หน้า 42-43) กล่าวถึง แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนว่า “ครอบครัว” เป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด พึ่งแรงงานในครอบครัว ทรัพยากรในท้องถิ่น พึ่งตัวเองและพึ่งกันเองในชุมชนก่อนและหากจะขายก็ขายในตลาดใกล้ตัว ตลาดภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ หลักการของเศรษฐกิจชุมชนคือ เศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจฝังตัวอยู่ในสังคมและวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ด้านการผลิต การบริโภคและการกระจายผลผลิต ที่เป็นด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในระดับครัวเรือนในลักษณะเศรษฐกิจพึ่งตนเอง พึ่งแรงงานในครอบครัว พึ่งทรัพยากรในท้องถิ่นและพึ่งกันเองในชุมชนตามที่สมพันธ์ เตชะอิกิ (2544, หน้า 3) กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชน ว่าเป็นพื้นฐานการรองรับเศรษฐกิจเป็นแกนค้ำจุนสังคมไทยและวัฒนธรรมไทย ในลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงหรือเศรษฐกิจพึ่งตนเองที่ไม่ถูกพันนาการจากต่างชาติมีอิสระเสรีภาพอย่างแท้จริง โดยฐานคิดของเศรษฐกิจชุมชน คือ การใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่หลากหลายและยึดปรัชญารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำรัส “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามขั้นตอนของ “ทฤษฎีใหม่” อันเป็นแนวทางในการปฏิบัติของรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

1. สร้างเวทีการเรียนรู้ เช่น เวทีประชาคม ร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน ฯลฯ
2. วิเคราะห์ศักยภาพของท้องถิ่น (ทุนในชุมชน)
3. วางแผน พัฒนา “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามขั้นตอนของ “ทฤษฎีใหม่”
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (กลุ่มอาชีพ กลุ่มออกทรัพย์) และการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน
5. พัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป การบรรจุหีบห่อตามสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
6. พัฒนาระบบตลาด เช่น ตลาดในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายผู้ผลิตผู้บริโภค เชื่อมโยงผู้ผลิตกับตลาดในเมืองหรือโรงงานอุตสาหกรรมภาคเกษตร ฯลฯ
7. พัฒนากิจกรรมทางด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
8. วิจัยเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

9. สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองเบ็ดเสร็จในระดับอำเภอหรือจังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น

10. สร้างหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและพัฒนาสถานที่ศึกษาดูงาน

11. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อช่วยตัดสินใจในการทำธุรกิจชุมชน

12. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสู่สังคมในวงกว้าง

7. แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

มงคล ด้านธานินทร์ (2541) ได้กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนและ กำไรส่วนเกินจากเศรษฐกิจชุมชน

1. ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ดังนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนากลุ่ม/ องค์กรชุมชน การพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจและการพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพ

2. กระบวนการเศรษฐกิจชุมชน อาทิ การเกษตร ต่อเนื่องการเกษตรและนอกการเกษตร กิจกรรมลานค้าชุมชน กิจกรรมร้านค้าชุมชน การจัดการท่องเที่ยวและศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One-Stop-Service)

3. กำไรส่วนเกินจากเศรษฐกิจชุมชน นำไปใช้ได้หลากหลายรูปแบบ อาทิ การให้การศึกษาแก่เยาวชนในระบบโรงเรียน การให้ความอนุเคราะห์ในชุมชนแก่เยาวชนหญิง ชาย หลังการศึกษาภาคบังคับและต้องการมีเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ การอนุเคราะห์แก่คนวัยชราในรูปแบบการให้เงินช่วยเหลือการรักษาพยาบาล และคนพิการเป็นการอนุเคราะห์ในรูปแบบการสนับสนุนกิจกรรมที่เหมาะสม การสร้างสาธารณูปโภค เช่น การสร้างประปาหมู่บ้าน ถนนคอนกรีต การขุดสระโดยไม่ใช้งบประมาณแผ่นดิน แต่ได้จากการแบ่งกำไรจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านและกิจกรรมเศรษฐกิจมาสนับสนุน รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2556, หน้า 11-12) ได้ให้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ไว้ดังนี้

1. การสร้างเวทีการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ในลักษณะของประชาคมหมู่บ้าน ตำบล หรือ อำเภอ ในลักษณะของร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน ฯลฯ

2. การวิเคราะห์ศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น

3. การวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้ดำเนินตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

4. การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มในลักษณะต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสะสมทุน กลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ และนอกจากนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรในชุมชน

5. ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต วิธีการผลิต การคัดคุณภาพ การเก็บรักษา การแปรรูป และการบรรจุหีบห่อของผลิตภัณฑ์ชุมชน

6. ส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาด การสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ผลิตกับกลุ่มผู้บริโภค เพื่อเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับตลาดปลายทาง เช่น ระหว่างกลุ่มผู้ผลิตกับกลุ่มผู้บริโภค กลุ่มผู้ผลิตกับโรงงานแปรรูปต่าง ๆ

7. ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม

8. การทำการวิจัยเพื่อใช้สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

9. สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนในระดับอำเภอและจังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น

10. สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและพัฒนาให้เป็นสถานที่ดูงานของชุมชนอื่น

11. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อช่วยให้ชุมชนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

12. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตนเองออกสู่สังคมภายนอก เพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

จากแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สรุปได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนเป็นกระบวนการในการสร้างให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดการพัฒนา สร้างรายได้ ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล และคณะ (2556) ได้ทำการประเมินความมั่นคงทางอาหารด้วยปริมาณและมูลค่าอาหารที่บริโภคของครัวเรือนในชนบท จังหวัดเชียงใหม่ โดยสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือนชนบทในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ด้านระบบเกษตรนิเวศ 3 พื้นที่ คือ เขตพื้นที่ราบ ที่ดอน และที่สูง จำนวน 194 ครัวเรือน โดยมีการสอบถาม ประเมินชนิดและปริมาณอาหารที่สมาชิกในครัวเรือนบริโภคในรอบสัปดาห์ แปลงผลเป็นปริมาณสารอาหารที่ได้รับเป็นแคลอรีต่อคนต่อวัน เปรียบเทียบผลที่ได้กับค่าตัวเลขความต้องการอาหารขั้นต่ำมาตรฐาน ประเมินเป็นสัดส่วนผู้ที่มีอาหารไม่พอเพียงและได้เส้นความมั่นคงทางอาหารในรูปมูลค่าอาหารที่บริโภค พบว่า ปริมาณพลังงานที่ได้

จากการบริโภคอาหารเฉลี่ยของทุกพื้นที่จากชนิดและปริมาณอาหารที่ครัวเรือนบริโภคทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 2,440.8 กิโลแคลอรีต่อคนต่อวัน โดยมีสัดส่วนของประชากรที่ได้รับอาหารไม่เพียงพอในพื้นที่ราบ ที่ดอน และที่สูง เท่ากับร้อยละ 20, 45, 40 ตามลำดับ จากความสัมพันธ์ที่ได้ ได้นำไปคำนวณเป็นมูลค่าอาหารที่บริโภค เพื่อให้ได้พลังงานขั้นต่ำที่จำเป็นต้องได้รับเพียงพอต่อคนต่อวัน พบว่าครัวเรือนตัวอย่างบนที่ราบ ที่ดอน และที่สูง ต้องการมูลค่าอาหารที่บริโภคเพื่อให้ได้พลังงานขั้นต่ำเท่ากับ 42.7, 55.1, และ 51.3 บาทต่อคนต่อวัน ตามลำดับ หรือเฉลี่ยรวมทุกเกษตรนิเวศ 51.8 บาทต่อคนต่อวัน ซึ่งพบว่า พื้นที่สูงมีสัดส่วนของการผลิตอาหารเองและการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติร้อยละ 53.1 หรือมูลค่าเท่ากับตัวเงิน 31.1 บาท ดังนั้นประชากรบนที่สูงต้องการรายได้อีกประมาณ 20 บาท เพื่อให้มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคอาหารขั้นต่ำ

มินตรา สารรักษ์ และเสาวลักษณ์ แสนนาม (2557) ได้ทำการศึกษา ความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนของประชาชนบ้านเมืองหมื่นน้อย ตำบลกวนวัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนและแนวทางในการสร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนของประชาชนบ้านเมืองหมื่นน้อย ตำบลกวนวัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าครอบครัวหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับอาหารในครอบครัว จำนวน 76 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด มัธยฐาน และเปอร์เซ็นต์ไทล์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 67.11 โดยสมาชิกทุกคนในครัวเรือนมีอาหารเพียงพอรับประทานจนอิ่มทุกมื้อเป็นประจำมากที่สุด ร้อยละ 53.95 แต่ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ในครอบครัวไม่เพียงพอต่อการซื้ออาหารสำหรับคนในครอบครัวบ่อยครั้ง ร้อยละ 59.21 ส่วนแนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนโดยรวม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.26 โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการวางแผนก่อนการซื้ออาหารจะช่วยให้ประมาณค่าใช้จ่ายและได้ของตามความจำเป็น ร้อยละ 73.68 และเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการประกอบอาชีพเสริมไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ ร้อยละ 61.84 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้ จัดการอบรม และส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและเพียงพอในการซื้ออาหารสำหรับคนในครอบครัว

วิษชุดา เขียวเกตุ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษาตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการฟื้นฟูของตลาดริมน้ำคลองแดน กลไกและกระบวนการจัดการตนเอง และศึกษาการจัดการตลาดชุมชนภายใต้ทุนชุมชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ตลาดริมน้ำคลองแดนได้พลิกฟื้นขึ้นมาอีกครั้งด้วยกลุ่มเล็ก ๆ ในชุมชน ใช้กระบวนการทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมืองานวิจัยชุมชน เริ่มจากการฟื้นฟู

วัดคลองแดนสู่ชุมชน และขยายผลต่อยอดมาสู่การฟื้นฟูตลาดริมน้ำคลองแดนให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมของชุมชน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การจัดการตนเองของตลาดริมน้ำเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นมากชุมชน โดยมีกระบวนการเริ่มจาก 1) การรวมกลุ่ม 2) แผนและข้อมูลชุมชน 3) การขับเคลื่อนแผน และ 4) การบูรณาการแผน การจัดการตนเองที่เกิดขึ้นภายในตลาดริมน้ำคลองแดนนั้น กลไกที่เข้ามา มีบทบาทและสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ 1) บุคคลในชุมชน 2) เครือข่ายภาคี และ 3) ทุนชุมชน

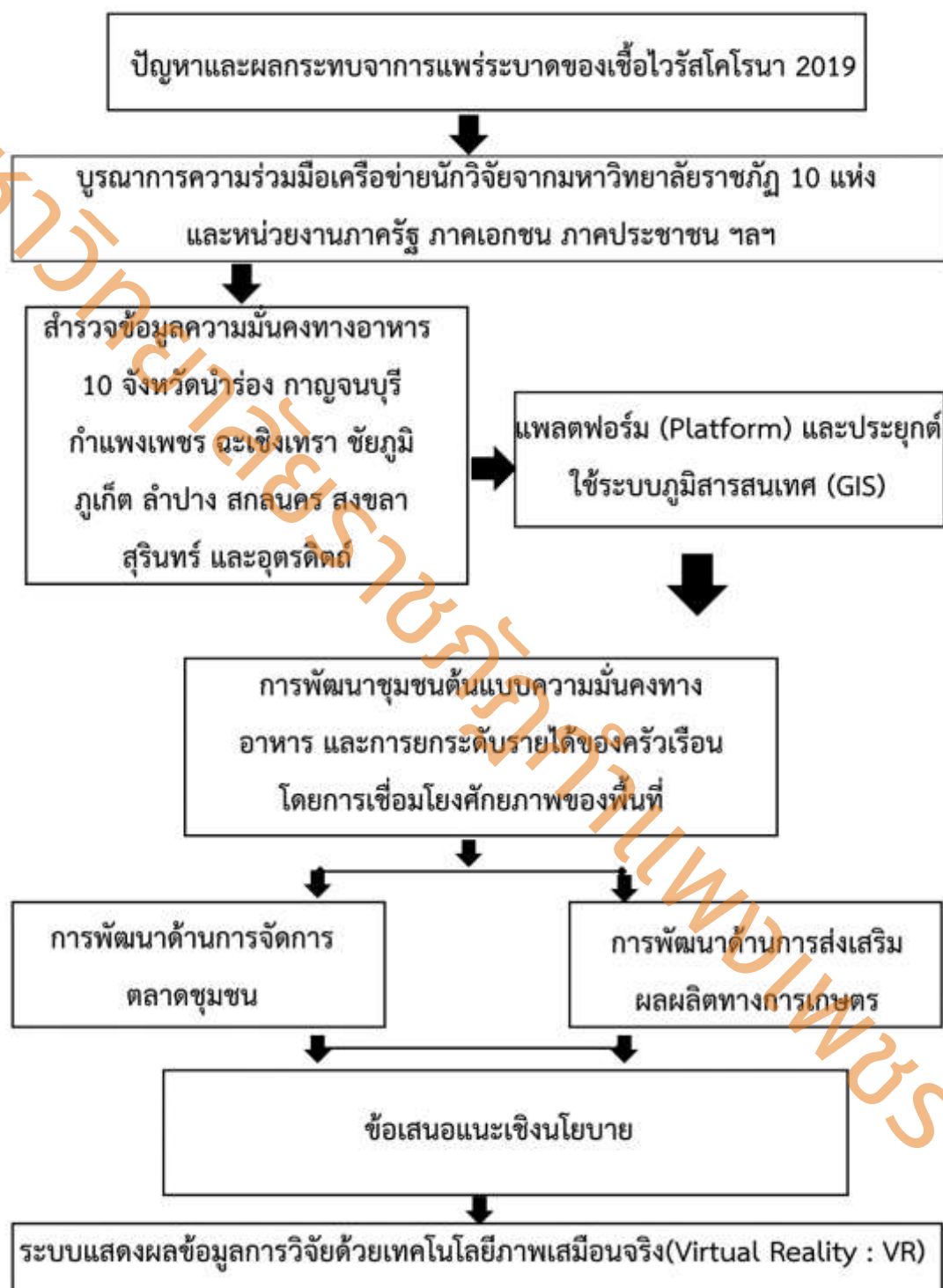
สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ตลาดนัดชุมชนเป็นเศรษฐกิจฐานรากของจุดเริ่มต้นของกระบวนการโลจิสติกส์: กรณีศึกษาตลาดนัดชุมชนบริเวณสนามกีฬาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทและวิเคราะห์ปริมาณเงินหมุนเวียนที่เกิดรายได้จากการค้าขายของตลาดนัดชุมชน 2) เพื่อศึกษาฐานข้อมูลของผู้ขายในตลาดนัดที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน และ 3) ศึกษาบทบาทของตลาดนัดชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นผู้ประกอบการจำนวน 159 ราย ผลการวิจัยพบว่า ตลาดนัดนี้ประกอบด้วยตลาดวิสาหกิจชุมชนและตลาดเกษตรกร ตลาดนัดทั้ง 2 แห่งมีเงินรายได้จากการจำหน่ายประมาณ 50 ล้านบาท/ ปี ที่เกิดจากตลาดนัดวิสาหกิจชุมชนประมาณ 40 ล้านบาท/ ปี และจากตลาดเกษตรกรที่เน้นจำหน่ายพืชผัก ผลไม้ปลอดสารพิษจากท้องถิ่นประมาณ 10 ล้านบาท/ ปี จุดขายที่ทำให้ตลาดนัดชุมชนเป็นที่นิยมของผู้บริโภค เนื่องมาจากมีสินค้าที่มาจากกลายท้องถิ่นและมีตามฤดูกาลที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปทำให้มีความหลากหลายที่แตกต่าง และไม่มีในตลาดประจำหรือห้างสรรพสินค้า ผู้ค้ามีอัธยาศัยดีแบบคนพื้นบ้าน สามารถต่อรองราคาได้ มีการลดแลก แจก แถม ร้านค้าตั้งแบบง่าย ๆ ตามวัฒนธรรมของตน จึงเป็นเสน่ห์และมีสีสันที่เหมือนกึ่งมาเดินเที่ยวถึงมาซื้อสินค้าหาของกินที่แปลก ๆ พื้นที่ตลาดนัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง มีการคมนาคมที่สะดวก ซึ่งการที่ผลผลิตจากท้องถิ่นสู่ตลาดนัดชุมชนจึงเป็นจุดของกระบวนการโลจิสติกส์ที่สร้างเศรษฐกิจฐานรากแก่ชุมชน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมต้นน้ำของเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าในชุมชน โดยมีผู้ค้าที่ผันตัวเองจากผู้ผลิตทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตของสมาชิก ชนส่งสินค้า และกระจายผลผลิตที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดนัดชุมชนถือเป็นกลางนำไปยังผู้บริโภคปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ สังคม วัฒนธรรม และผู้คนให้เข้มแข็ง ยั่งยืน และลดการพึ่งพิง

เพ็ญจันทร์ รวียะวงศ์ (2563) ได้ทำการศึกษาความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดน่าน จากองค์ประกอบ 2 มิติ คือ มิติด้านการมีอาหารและด้านการเข้าถึงอาหาร ด้านการมีอาหารศึกษาจากตัวแปร ที่ดิน ผลผลิตข้าว และปริมาณข้าวสำรองของครัวเรือน ส่วนด้านการเข้าถึงอาหารศึกษาจากตัวแปร รายได้ ค่าใช้จ่ายอาหาร และความหลากหลายของชนิดอาหารที่บริโภคในครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 ครัวเรือน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเป็น

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า มิติความมั่นคงด้านการมีอาหารของครัวเรือนเกษตรกรนั้น ครัวเรือนร้อยละ 68.33 มีความมั่นคงในระดับต่ำ และร้อยละ 31.67 มีความมั่นคงในระดับปานกลาง ส่วนมิติความมั่นคงด้านการเข้าถึงอาหารของครัวเรือนเกษตรกรนั้น ครัวเรือนร้อยละ 36.67 มีความมั่นคงในระดับมาก ร้อยละ 23.33 มีความมั่นคงในระดับปานกลาง และร้อยละ 40 มีความมั่นคงในระดับต่ำ เมื่อนำข้อมูลทั้ง 2 มิติมาประเมินร่วมกันโดยกำหนดให้มีคะแนนถ่วงน้ำหนักความสำคัญเท่า ๆ กัน ทำการประเมินระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดน่านในภาพรวม พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 39.17 มีความมั่นคงในระดับมาก ร้อยละ 25.83 มีความมั่นคงในระดับปานกลาง และร้อยละ 35 มีความมั่นคงในระดับต่ำ

พัชรินทร์ ฤชวรารักษ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการและการปรับตัวของตลาดชุมชน: ทางเลือกเพื่อการพัฒนาเกษตรผสมผสาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการ การปรับตัว และปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของตลาดชุมชน ภายใต้โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในเขตปฏิรูปที่ดินด้วยการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน (คฟป.) จำนวน 8 แห่ง ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ มหาสารคาม ขอนแก่น สกลนคร และมุกดาหาร ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของตลาดชุมชนทั้ง 8 แห่ง ช่วยสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของชุมชน สร้างคุณค่าทางสังคมแก่คนในชุมชนทุกกลุ่มวัย และเกิดการฟื้นฟูอาหารและพืชผักพื้นบ้าน ระยะต่อมาหลังจากโครงการ คฟป. สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2553 ตลาดชุมชนมีการปรับตัวทำให้เกิดรูปแบบที่พบในปัจจุบัน 4 แบบด้วยกัน ได้แก่ รูปแบบแรก มีการขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่องและมั่นคง จำนวน 2 แห่ง รูปแบบที่สอง แยกตัวเปิดขายสินค้าเป็น 3 ตลาด จำนวน 1 แห่ง รูปแบบที่สาม คงอยู่แต่ไม่ขยายตัว จำนวน 2 แห่ง และรูปแบบที่สี่ หยุดดำเนินการ จำนวน 3 แห่ง ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของตลาดชุมชน ประกอบด้วย 1) ชนิดสินค้าที่หลากหลายและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น 2) ทำเลที่ตั้งและสภาพชุมชนใกล้เคียง 3) ระบบการตลาดอื่นในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงที่ช่วยเสริมให้ตลาดชุมชนมั่นคงมากยิ่งขึ้น และปัจจัยสุดท้ายที่สำคัญที่สุดคือ 4) ความเข้มแข็งของคนในชุมชน

กรอบการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยงานวิจัยมี 2 ประเด็นหลักในการพัฒนาชุมชนต้นแบบคือ 1) ด้านการจัดการตลาดชุมชน และ 2) ด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร ที่ออกแบบการวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยความร่วมมือของ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏ ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 12 จังหวัดที่กระจายทุกภูมิภาค และมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัด และเลือกพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา

ในขั้นตอนแรกได้ทำการศึกษาศึกษาข้อมูลความมั่นคงทางอาหารในระดับจังหวัด และทำการศึกษาข้อมูลบริบทของพื้นที่เพื่อคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การเลือกพื้นที่ในการดำเนินการในแต่ละจังหวัด

ในการเลือกพื้นที่ดำเนินการในแต่ละจังหวัดได้มีการระดมความคิดเห็นของหัวหน้าทีมวิจัยทุกจังหวัดเพื่อวางแผนแนวทางในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายของแต่ละจังหวัดในการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบฯ ภายใต้การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัด และศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนของแต่ละพื้นที่ โดยได้มีการกำหนดขอบเขตของการเลือกพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนต้นแบบ ฯ ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือหลายประเด็น ดังนี้

1. พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือมีความต้องการในการลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
 2. พื้นที่ต้องการยกระดับรายได้ของครัวเรือนเพื่อลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
 3. พื้นที่มีปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหาร
 4. พื้นที่มีความต้องการเป็นชุมชนต้นแบบในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร
- โดยในขั้นตอนนี้ได้มีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิเคราะห์ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในระดับจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย ในจังหวัด 10 ในทุกภูมิภาคโดยใช้หน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ ครัวเรือน โดยประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนของตนเองได้ โดยเก็บข้อมูลใน 10 จังหวัด คือ ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดลำปาง อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ สุรินทร์ สกลนคร และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา และภูเก็ต

ตารางที่ 1 จังหวัดที่ทำการศึกษำจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนพื้นที่ (จังหวัด)	พื้นที่
ภาคเหนือ	3	จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดลำปาง จังหวัดอุตรดิตถ์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3	จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดสกลนคร จังหวัดสุรินทร์
ภาคกลาง	2	จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา
ภาคใต้	2	จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา

2. การสุ่มตัวอย่างครัวเรือน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกอำเภอในจังหวัดที่ทำการศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

2.1 การสุ่มตำบลที่เป็นตัวอย่างของแต่ละอำเภอด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก อำเภอละ 2 ตำบล รวมทั้งหมด 22 ตำบล

2.2 สุ่มครัวเรือนที่เป็นตัวอย่างของแต่ละตำบลตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล โดยการเลือกหน่วยตัวอย่างครัวเรือนโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) และทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนของตนเองได้ และมีความเต็มใจในการให้ข้อมูล ทั้งนี้เก็บข้อมูลใน 10 จังหวัดในระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ที่ดำเนินโครงการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับจังหวัดและระดับครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย

จังหวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่างระดับจังหวัด (ครัวเรือน)	อำเภอที่ดำเนินการวิจัย	ตำบล/ ชุมชนที่ดำเนินการวิจัย	จำนวนกลุ่มตัวอย่างระดับพื้นที่ (ครัวเรือน)
กำแพงเพชร	400	อำเภอคลองลาน	ตำบลคลองลานพัฒนา	51
ลำปาง	400	อำเภอแจ้ห่ม	ตำบลแจ้ห่ม	61
			ตำบลแม่สุก	
			ตำบลแม่สา	
อุดรดิตถ์	403	อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์	ตำบลคอรั่ม	72
		อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่	ตำบลตำหนักธรรม	
		อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	ตำบลกลางเวียง	
กาญจนบุรี	400	อำเภอทองผาภูมิ	ตำบลห้วยเขย่ง	50
ฉะเชิงเทรา	400	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา	ตำบลคลองจุกกระเฉด	70
			อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา	
ชัยภูมิ	398	อำเภอเมืองชัยภูมิ	ตำบลนาเสียว	45
		อำเภอบ้านเขว้า	ตำบลตลาดแร้ง	
		อำเภอคอนสวรรค์	ตำบลบ้านโสก	
		อำเภอหนองบัวระเหว	ตำบลโคกสะอาด	
		อำเภอแก้งคร้อ	ตำบลท่ามะไฟหวาน	
สกลนคร	400	อำเภอกุศุดา	ตำบลกุดไผ่	50
สุรินทร์	400	อำเภอเมือง	ตำบลสลักได	48
		อำเภอประสาธ	ตำบลโคกสะอาด	
			ตำบลหนองใหญ่	
		อำเภอสังขะ	ตำบลทับทัน	
ภูเก็ต	400	อำเภอถลาง	ตำบลเชิงทะเล	52
			ตำบลศรีสุนทร	
สงขลา	400	อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	ตำบลเกาะแก้ว	99
รวม	4001			598

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาความมั่นคงทางอาหารในระดับจังหวัดและพื้นที่ชุมชนต้นแบบฯ โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดของการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา2019 และข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
2. เชิญวิทยากรมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนให้กับนักวิจัยในโครงการ
3. ประชุมทีมนักวิจัยที่เพื่อ (ร่าง) แบบสอบถาม และเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความถูกต้อง และความเหมาะสมทั้งในส่วนเนื้อหา ภาษา และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ดังนี้
 - 4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ อรรถวานิช
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - 4.2 รองศาสตราจารย์.ดร.ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์พันธุ์
หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 4.3 รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญจันทร์ ประดับมุข เซอร์เรอร์
ภาควิชาสังคมและสุขภาพ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 4.4 รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 - 4.5 ดร.ณณริฎ พิศลยบุตร
นักวิชาการอาวุโส สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
5. ปรับแก้แบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและความเข้าใจในภาษาที่ใช้ จำนวน 10 ชุด และนำมาปรับแก้เล็กน้อย เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล การวางแผนการเก็บข้อมูลและเทคนิควิธีการเก็บข้อมูล

6. นำส่งโครงการวิจัยและเครื่องมือการวิจัยเพื่อยื่นขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ ที่สำนักงานจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต โดยรหัสที่ผ่านจริยธรรมในมนุษย์ คือ RSU-ERB2022/179.1810 เรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

7. โดยแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ประกอบไปด้วยข้อคำถามหลายลักษณะเพื่อให้เหมาะสมกับข้อคำถามที่ถามในประเด็นนั้น ๆ โดยมีแบบสอบถามลักษณะให้เลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Dichotomous Question) จากการเลือกจากคำตอบที่กำหนดไว้สองคำตอบ แบบเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Multiple Choice Questions) จากคำตอบที่กำหนดให้หลายคำตอบ แบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Checklist Questions) จากคำตอบหลายคำตอบที่กำหนดมา แบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้กรณีคำถามที่ใช้ประเมินค่าสิ่งที่ต้องการวัดที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขชัดเจน และแบบเติมคำในช่องว่าง (Open-ended) โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 7 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน เครื่องมือเป็นโดยสอบถามถึงข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ได้แก่ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้เฉลี่ย ความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เขตพื้นที่ทำงาน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ เครือข่าย การได้รับสวัสดิการ/ ความช่วยเหลือใดจากรัฐ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Checklist Questions) แบบเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Multiple Choice Questions) และแบบเติมคำในช่องว่าง (Open-ended)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเศรษฐกิจของครัวเรือน โดยสอบถามถึงค่าใช้จ่ายของในครัวเรือนเฉลี่ย (บาทต่อเดือน) ภาวะหนี้สินของครัวเรือนในปัจจุบัน สถานการณ์การเงินของครัวเรือน และทรัพย์สิน/เครื่องมือในการประกอบอาชีพของครัวเรือน โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Checklist Questions) แบบเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Multiple Choice Questions) และแบบเติมคำในช่องว่าง (Open-ended)

ส่วนที่ 3 การผลิตและการบริโภคอาหารของครัวเรือน โดยสอบถามถึงที่ดินทำกิน การเพาะปลูกพืช/ เลี้ยงสัตว์/ ประมง การใช้สารเคมี/ ผลิตภัณฑ์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และประมง การประสบปัญหา น้ำท่วม/ ภัยแล้ง การแพร่ระบาดของเชื้อโรค/ ศัตรูพืช/ โรคในสัตว์น้ำ แหล่งหาอาหารน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค ที่ตั้งของสุขา รูปแบบการปรุงอาหาร การบริโภคอาหาร แหล่งซื้ออาหาร การเก็บรักษาอาหาร และการประเมินการบริโภคอาหาร โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบได้

มากกว่า 1 คำตอบ (Checklist Questions) แบบเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Multiple Choice Questions) และแบบเติมคำในช่องว่าง (Open-ended)

ส่วนที่ 4 สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา (HFIAS) โดยดัดแปลงมาจาก ดัดแปลงมาจาก Jennifer Coates, et. al. (2007) โดยแบบสอบถามเป็นให้เลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Dichotomous Question) จากการเลือกจากคำตอบที่กำหนดไว้สองคำตอบ แบบเลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว (Multiple Choice Questions) จากคำตอบที่กำหนดให้หลายคำตอบ และแบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 3 ระดับคือน้อยมาก (1-2 ครั้ง/ เดือน) บางครั้ง (3-10 ครั้ง/ เดือน) บ่อยครั้ง (มากกว่า 10 ครั้ง/ เดือน)

ส่วนที่ 5 วิธีการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ในช่วง 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา (CSI) ดัดแปลงมาจาก Daniel Maxwell and Richard Caldwell (2008) โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 8 ระดับ โดยกำหนดจากจำนวนวันในช่วง 1 สัปดาห์ ที่ผ่านมา (0-7 วัน)

ส่วนที่ 6 ความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ใน 4 ด้าน คือ ความเพียงพอ (Food Availability) การเข้าถึงอาหาร (Food Access) การใช้ประโยชน์ (Food Utilization) และ ด้านเสถียรภาพทางอาหาร (Food Stability) โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยการให้คะแนนระดับมากที่สุดเป็น 5 คะแนน จากมากที่สุดจนถึงระดับน้อยที่สุด คือ 1 คะแนน

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับครัวเรือน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) ให้เขียนถึงข้อเสนอแนะในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับครัวเรือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดประชุมหัวหน้าโครงการวิจัยและนักวิจัยในโครงการ รวมทั้งผู้ที่จะเก็บข้อมูลในระดับพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นตอนนี้ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของแบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลลงในระบบ GIS ของเครือข่ายงานวิจัย

2. หัวหน้าโครงการวิจัยในแต่ละจังหวัด ประชุมทีมวิจัยและทีมเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละจังหวัดในระดับจังหวัด และการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายที่ทำการวิจัย และทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นตอนนี้ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของแบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลลงในระบบ GIS เพื่อทบทวนและสร้างความเข้าใจร่วมกันในระดับ

จังหวัดอีกครั้ง และแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ (Onsite) โดยการลงข้อมูลในแบบสอบถามแล้วทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะนำลงระบบ GIS

3. ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลและนำข้อมูลลงในระบบ GIS

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในระดับประเทศจังหวัดและพื้นที่เป้าหมายเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้กับครัวเรือนในประเทศไทย และเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพื้นที่เป้าหมาย โดยการวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตารางไขว้ (Crosstab)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ในการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการตลาดชุมชนและด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร มีการดำเนินการในภาพรวมของทุกพื้นที่ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เลือกพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ โดยการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณในระดับจังหวัดและข้อมูลบริบทพื้นที่เป้าหมายที่ทำการเลือกแบบเจาะเจาะ (Purposive Sampling) ตามประเด็นที่กำหนดในขั้นตอนที่ 1
3. ระดมความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อ (ร่าง) รูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ
4. พัฒนาชุมชนต้นแบบฯ ใน 10 จังหวัด ตามบริบทของชุมชนคือ คือ พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการตลาดชุมชนและด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร โดยดำเนินการดังนี้

การจัดการตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน

การจัดการตลาดชุมชนมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการสร้างระบบการกระตุ้นเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจฐานรากตามศักยภาพของชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) เพื่อเป็นแก้ปัญหาปากท้องของประชาชนในพื้นที่ และอาจควบคู่กับการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดในอนาคต อาจจะทำหนดในรูปแบบตลาดประจำหรือตลาดนัด ซึ่งตลาดชุมชนถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ทรงพลังมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง และได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นกลไกที่ผู้บริโภค หันมาเริ่มสร้างชุมชน (Community) เป็นของตัวเอง พยายามพัฒนาชุมชนของให้เกิดภูมิคุ้มกันในระยะยาวและเกิดความยั่งยืนในชุมชน ตลอดจนการขยายตลาดชุมชนออนไลน์ (Online Community) ได้บนแพลตฟอร์ม เพื่อกระจายสินค้าในระยะต่อไป โดยกำหนดกรอบแนวทางกิจกรรมไว้ดังนี้

1. สร้างตลาดชุมชนหรือตลาดนัดโดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยกำหนดให้มีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยเน้นการจากวัตถุดิบ สินค้าและอาหารพื้นถิ่น ให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในชุมชนเอง และมีการจำหน่ายไปยังชุมชนอื่นหากมีสินค้าที่สามารถเพียงพอในการไปจำหน่ายที่ชุมชนอื่น ๆ ได้
2. ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากตามศักยภาพของชุมชนด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่สอดคล้องกับ BCG Model อีกทั้งสามารถบริหารจัดการชุมชนเองได้เมื่อเกิดการระบาดของแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ ตลอดจนสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องพึ่งพาตนเองในเรื่องของความมั่นคงทางด้านอาหาร ใน 4 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) การมีอาหารเพียงพอ (Food Availability) 2) การเข้าถึงอาหาร (Food Access) 3) การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) และ 4) การมีเสถียรภาพด้านอาหาร (Food Stability) ได้
3. การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์หรือการตลาดออนไลน์มาเสริมความเข้มแข็งทางด้านการตลาดที่สอดคล้องกับยุคสมัย หรือเมื่อเกิดสถานการณ์ดังเช่น ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมา หากมีตลาดชุมชนจะสามารถผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดจากโควิด-19 ได้ อีกทั้งลดผลกระทบของการว่างงาน หรือในสภาวะปกติก็สามารถสร้างรายได้ลดรายจ่ายครัวเรือนได้ โดยการเพิ่มทักษะเป็นผู้ประกอบในศตวรรษที่ 21 การเพิ่มทักษะการใช้ดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในการนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ให้ทันกับยุคดิจิทัล เพื่อสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนารายได้และส่งต่อไปให้กับรุ่นลูกหลานและมีภูมิต้านทานให้กับชุมชนต่อไป
4. การทำตลาดชุมชน เพื่อให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ และมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 400 ครัวเรือน

ด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร

ด้านการส่งเสริมผลผลิตด้านการเกษตร มีเป้าหมายของการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางอาหาร เกิดความสมดุลในชุมชน โดยเป็นกลไกการสร้างอาชีพ สร้างรายได้จากพืช และสินค้าเกษตรในท้องถิ่น โดยมีการกลไกการทำเกษตรในชุมชน ลดต้นทุนการปลูก การทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มราคาสินค้า และที่สำคัญการสร้างตลาดจากผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน เครือข่ายการกระจายสินค้า เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและคนในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยได้กำหนดกรอบแนวทางการกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมายไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมทุกครัวเรือนเรียนรู้ให้มีการปลูกพืชเกษตรสวนครัวไว้ในครัวเรือนในรูปแบบ “มาตรฐานเกษตรอินทรีย์” หรือ “ปลอดสารพิษ”
 2. ยกระดับการเพาะปลูกพืชเกษตรสวนครัวให้สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือผักปลอดสารพิษและลดต้นทุนการปลูก
 3. ส่งเสริมให้เกิดการต่อยอดทางการตลาดจากผลผลิตเกษตรในชุมชน
 4. ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความรักและสามัคคีกันในชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางสังคมในการรับมือปัญหาโรคอุบัติใหม่หรือภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือน
- ทั้งนี้ได้ดำเนินการใน 10 จังหวัด โดยประเด็นที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 จังหวัด มหาวิทยาลัย พื้นที่ดำเนินการวิจัย รายละเอียดการจัดการตลาดชุมชนและการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร

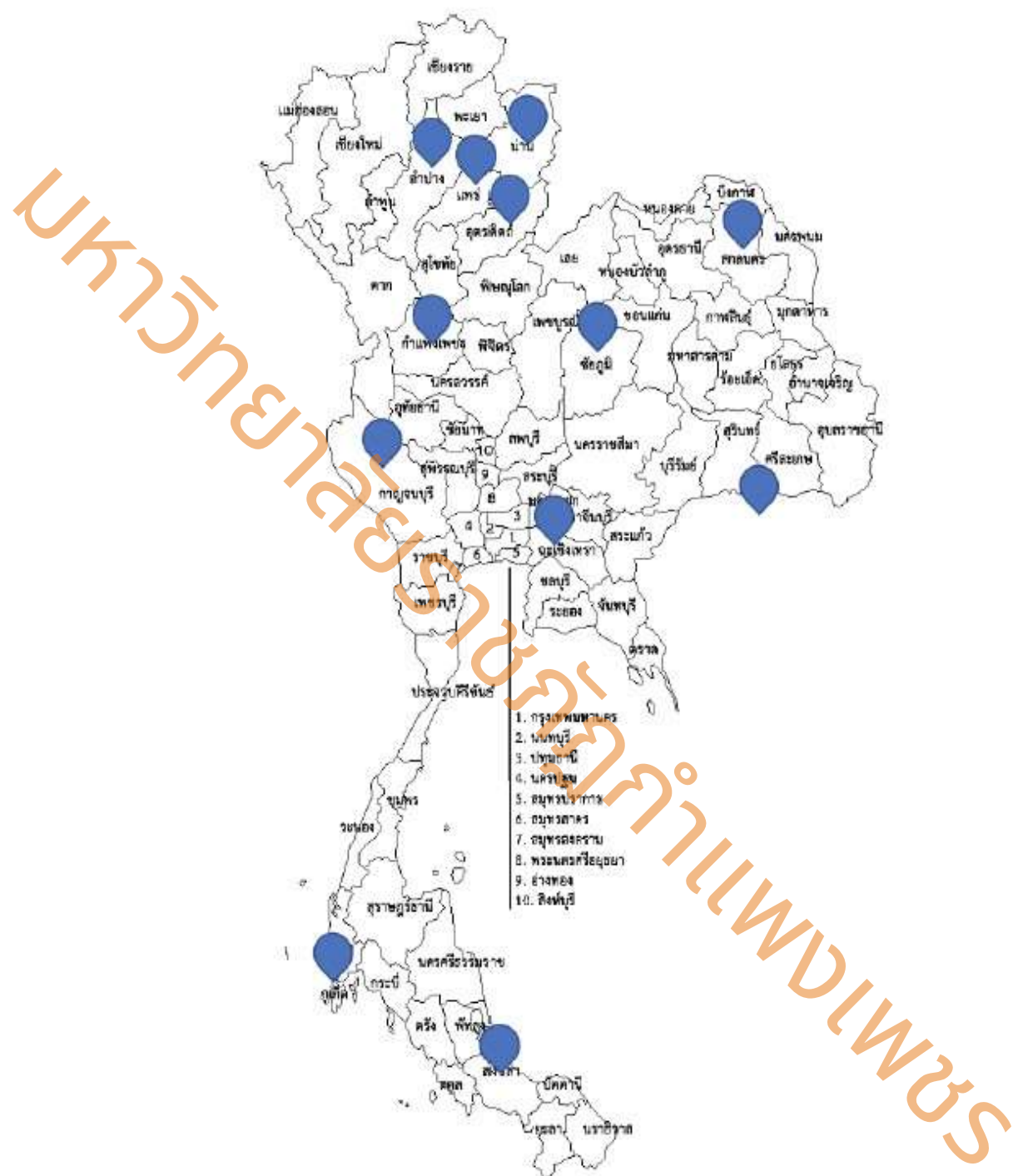
จังหวัด	มหาวิทยาลัย	อำเภอที่ดำเนินการวิจัย	ตำบล/ ชุมชนที่ดำเนินการวิจัย	รูปแบบการตลาด/ การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร
กำแพงเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	อำเภอคลองลาน	ตำบลคลองลานพัฒนา	- การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย - การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย
ลำปาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	อำเภอแจ้ห่ม	ตำบลแจ้ห่ม ตำบลแม่สุก ตำบลแม่สา	- การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	มหาวิทยาลัย	อำเภอที่ดำเนินการวิจัย	ตำบล/ ชุมชนที่ดำเนินการวิจัย	รูปแบบการตลาด/ การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร
อุดรธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรธานี ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	ตำบลตำหนักธรรม	- การพัฒนาตลาดชุมชน โดยชุมชนจัดการตนเอง
กาฬสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	อำเภอกองคา	ตำบลห้วยเขย่ง	- การจัดการตลาดชุมชน เพื่อยกระดับความมั่นคง ทางอาหารภาคครัวเรือน ของชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดกาฬสินธุ์
ฉะเชิงเทรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา	ตำบลคลองจุก กระแจะ	- ระบบการจัดการตลาด ชุมชน แบบออนไลน์ และ ออนไลน์ - ยกระดับการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และสิ่งของเหลือใช้จาก การเกษตร ตลอดห่วงโซ่ คุณค่า ตลาดชุมชนด้าน เกษตรและอาหาร ปลอดภัย
ชัยภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวระเหว อำเภอแก้งคร้อ	ตำบลนาเสียว ตำบลตลาดแร้ง ตำบลบ้านโสก ตำบลโคกสะอาด ตำบลท่ามะไฟหวาน	- การพัฒนากระบวนการ การผลิต และการแปรรูป ผลิตภัณฑ์สมุนไพร - การพัฒนากระบวนการ จัดการด้านการตลาด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จังหวัด	มหาวิทยาลัย	อำเภอที่ดำเนินการวิจัย	ตำบล/ ชุมชนที่ดำเนินการวิจัย	รูปแบบการตลาด/ การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร
สกลนคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	อำเภอกุดบาก	ตำบลกุดไผ่	- พัฒนาตลาดชุมชน และการสร้างแหล่งอาหารทางการเกษตรสงขลา - การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเพื่อยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรอินทรีย์
สุรินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	อำเภอเมือง อำเภอประสาธ อำเภอสังขะ	ตำบลสลักได ตำบลโคกสะอาด ตำบลหนองใหญ่ ตำบลทับทัน	- พัฒนาศักยภาพการผลิตอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) และยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ
ภูเก็ต	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	อำเภอถลาง	ตำบลเชิงทะเล ตำบลศรีสุนทร	- การจัดทำหน่วยสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ตลาดนัดชุมชน
สงขลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	อำเภอเมือง	ตำบลเกาะแก้ว	- การพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ชุมชน กระบวนการห่วงโซ่อุปทานแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 2 พื้นที่เป้าหมาย 10 จังหวัดในโครงการวิจัย โดยความร่วมมือ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 3 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ ในการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการตลาดชุมชนและด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
3. วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
4. ปรับปรุงพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
5. จัดทำข้อมูลสารสนเทศนำเสนอผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ขั้นตอนที่ 4 สร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

1. แพลตฟอร์มเก็บข้อมูลเชิงสำรวจข้อมูลด้านภูมิสารสนเทศ 3 ด้าน ได้แก่
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานสมาชิกครัวเรือนในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละโครงการ
 - 1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
 - 1.3 ข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ของความมั่นคงทางอาหาร ของ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ซึ่งประกอบด้วย 1) ความพอเพียง (Availability) ของปริมาณอาหารที่อาจได้มาจากการผลิตเองหรือการซื้อ รวมถึงความช่วยเหลือด้านอาหาร 2) การเข้าถึง (Access) ทรัพยากรที่พอเพียงของบุคคลเพื่อได้มาซึ่งอาหารที่เหมาะสมและมีโภชนาการ เช่น ความสามารถในการได้มาซึ่งอาหาร ตลาดหรือแหล่งผลิตอาหาร 3) การใช้ประโยชน์ (Utilization) ด้านอาหารผ่านอาหารที่เพียงพอ น้ำสะอาดและการรักษาสุขภาพและสุขอนามัยเพื่อที่จะเข้าถึงภาวะความเป็นอยู่ที่ดี

ทางโภชนาการ 4) เสถียรภาพ (Stability) ทางอาหารที่ประชาชน ครว้เรือนและบุคคลจะต้องเข้าถึงอาหารที่เพียงพอตลอดเวลา

2. การใช้ประโยชน์จากข้อมูลของแพลตฟอร์ม สำหรับการวิเคราะห์และแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่แบบแม่นยำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

2.1 แสดงข้อมูลการสำรวจเชิงปริมาณของพื้นที่เป้าหมายได้แบบ Real-time ในแต่ละพื้นที่

2.2 แสดงแนวทางและความถี่ของการแก้ไขปัญหาของครว้เรือนในช่วงสถานการณ์ COVID-19

2.3 แพลตฟอร์มสามารถนำออก (Export) ข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือวิจัยอื่น ๆ ได้ เช่น SPSS และโปรแกรมภาษาสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent: AI) ได้

3. ระบบบริหารข้อมูลจากโครงการ ติดตามความก้าวหน้าและให้ข้อเสนอแนะโครงการแต่ละพื้นที่ และรายงานกิจกรรมโดยใช้ภูมิสารสนเทศ เพื่อแสดงความก้าวหน้าของโครงการสำหรับการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพในประเด็นต่อไปนี้

3.1 การรายงานกิจกรรมของโครงการด้วย บทความ ภาพ วีดิทัศน์ และสื่อ Virtual Reality (VR) ให้ความรู้กับสาธารณะ

3.2 ใช้เป็นเครื่องมือติดตามและประเมินผลตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของโครงการ

3.3 ใช้ข้อมูลจากโครงการเพื่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ เพิ่มเติม

3.4 เส้นทางความมั่นคงทางอาหาร

4. การศึกษาชุมชนต้นแบบผ่านสื่อเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) ด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครว้เรือน

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ใช้รองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งพื้นที่ภูมิภาคและระดับประเทศเพื่อต่อยอดและขยายผลให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์และขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยของแต่ละพื้นที่มีดังนี้

1. ระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

โครงการวิจัย การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
2. เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการสำรวจ รายงาน และวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือน
3. เพื่อออกแบบพัฒนาระบบกำกับติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่
4. เพื่อพัฒนาระบบแสดงผลภาพรวมโครงการโดยใช้เทคโนโลยี Virtual Reality (VR)

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาระบบเพื่อบริหารข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและรายได้ การกำกับติดตามงานวิจัยในพื้นที่ต่าง ๆ และการแสดงผลด้วยระบบ VR ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้น อาศัยการออกแบบระบบที่สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลออกจากระบบ ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือวิจัยอื่น ๆ ได้ เช่น SPSS, R, Python, และอื่น ๆ ได้
2. ระบบกำกับติดตามด้านความมั่นคงทางอาหาร สามารถเชื่อมต่อและใช้ข้อมูลร่วมกับระบบอื่น ๆ ที่อยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน เช่น ระบบบริหารจัดการโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากงานวิจัยและโครงการต่าง ๆ จึงสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผล เพื่อใช้ในการบริหารจัดการได้
3. เทคโนโลยี VR การแสดงผลโดยใช้แพลตฟอร์มบริหารจัดการและติดตามโครงการผ่านหน้าต่างแอปพลิเคชันบนเว็บ (Web Application) แล้ว ช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ใช้

เทคโนโลยี VR จะช่วยให้การแสดงผลงานของโครงการมีความน่าสนใจและเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ทันสมัยขึ้นได้

การออกแบบแพลตฟอร์ม

การแบ่งส่วนของระบบในแพลตฟอร์ม

การแบ่งส่วนของระบบภายใต้แพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้มี 3 ส่วนดังภาพที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย

1. ระบบสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ใช้สำหรับการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลจากนักวิจัยทั้ง 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ซึ่งข้อมูลที่ถูกสำรวจจะถูกจัดเก็บอย่างปลอดภัย มีกลไกกำกับการเข้าถึงข้อมูล และกำกับดูแลข้อมูล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
2. ระบบกำกับติดตามโครงการวิจัยฯ ใช้สำหรับตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการวิจัย เพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการให้ความเห็นเพื่อสะท้อนผล และสามารถปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการระหว่างดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
3. ระบบแสดงผลงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี VR ใช้สำหรับการแสดงผลข้อมูลที่ถูกระดมพลเป็นสารสนเทศ พร้อมเผยแพร่แก่ผู้สนใจเข้าชมนิทรรศการผ่านเทคโนโลยี VR ได้

ภาพที่ 3 ภาพรวมของแพลตฟอร์ม

การเชื่อมโยงของข้อมูลในแพลตฟอร์ม

การเชื่อมโยงข้อมูลในแพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้นเป็นไปตามภาพที่ 4

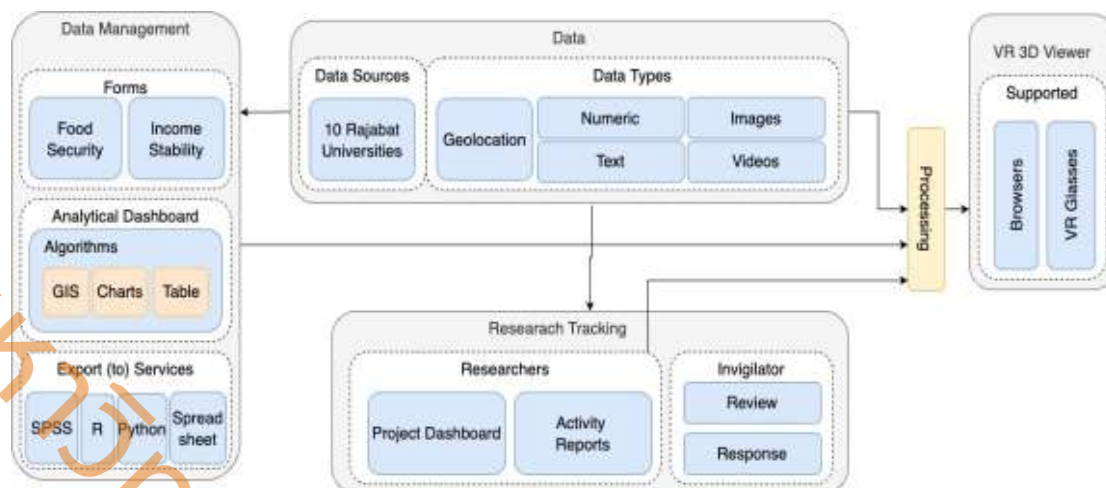
ซึ่งประกอบด้วยส่วนของข้อมูล (Data) ส่วนของการบริหารจัดการข้อมูล (Data Management) ส่วนของการกำกับติดตามงานวิจัย (Research Tracking) และการแสดงผลสารสนเทศผ่าน VR (VR Viewer) และจากแผนผังในภาพที่ 4 แต่ละระบบมีการเชื่อมโยงข้อมูลกันดังนี้

1. Data เป็นส่วนของข้อมูลที่ถูกจัดเก็บและประมวลผลจากโครงการวิจัย 10 มหาวิทยาลัยร่วมกัน สนับสนุนการประมวลผล (Process) ข้อมูลประเภท Geolocation, ข้อความ (Text), ข้อมูลตัวเลข (Numeric), ข้อมูลภาพ (Images) และข้อมูลประเภทวิดีโอ (Videos) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเข้าสู่ระบบต่าง ๆ เช่น Data Management System, Research Tacking และ VR Viewer โดยตรง

2. Data Management เป็นส่วนจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) และ ความมั่นคงทางรายได้ (Income Stability) โดยระบบจะทำหน้าที่นำข้อมูลไปประมวลผลด้วยอัลกอริทึมซึ่งประกอบด้วย Linear Regression ให้เห็นแนวโน้มของข้อมูลเบื้องต้นแต่ละด้าน ร่วมกับอัลกอริทึมอื่น ๆ เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วแสดงผลลัพธ์ค่าสถิติเบื้องต้น

3. Research Tracking เป็นระบบที่ทำหน้าที่นำเข้าข้อมูลต่าง ๆ ของงานวิจัย อาทิเช่น ชื่อโครงการ งบประมาณ วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่ดำเนินการ และอื่น ๆ เพื่อแสดงผลความคืบหน้าของโครงการ และข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิสามารถเข้าถึง ดำเนินการติดตาม ช่วยตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะผ่านระบบ โดยการดำเนินการของระบบจะเป็นแบบ Double Blind ซึ่งช่วยให้การให้ข้อเสนอแนะทำได้โดยไร้อคติต่อผู้วิจัยได้

4. VR Viewer เป็นส่วนการแสดงผลสารสนเทศจากงานวิจัยโดยนำเสนอเชิงปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบโลกเสมือนจริง 3 มิติ ซึ่งสามารถเข้าชมได้ผ่านทางเบราว์เซอร์ (Browsers) หรือผ่านอุปกรณ์แว่น VR ได้

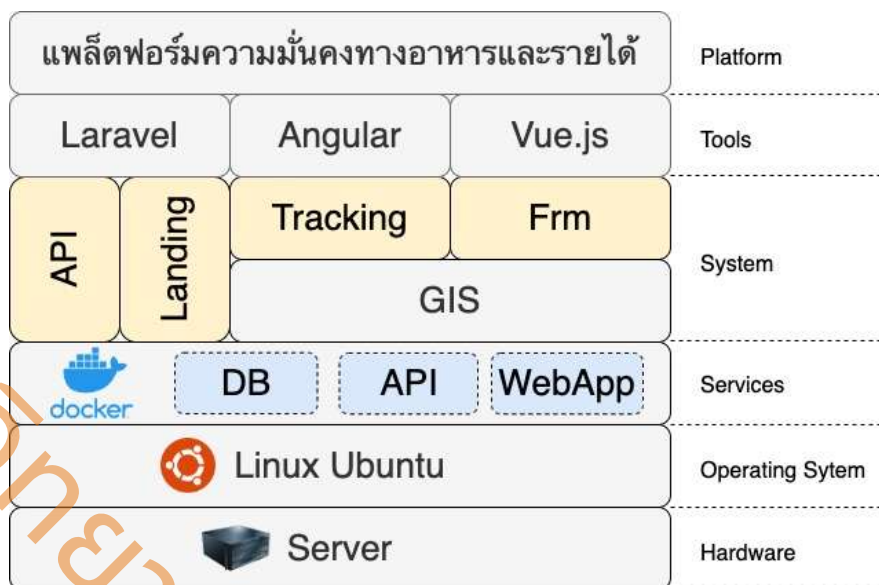
ภาพที่ 4 การเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างระบบต่าง ๆ ในแพลตฟอร์ม

การออกแบบโครงสร้างแพลตฟอร์ม

แพลตฟอร์มของงานวิจัยนี้ประกอบด้วยการทำงานร่วมกันของระบบที่หลากหลายส่วน ดังแสดงภาพที่ 5 เริ่มจากการทำงานในระดับระบบปฏิบัติการจนถึงการเลือกเครื่องมือสำหรับการพัฒนาแพลตฟอร์มตามแนวคิดของงานวิจัยนี้ดังนี้

1. ระดับชั้นฮาร์ดแวร์และระบบปฏิบัติการเลือกใช้ Linux Ubuntu สำหรับเป็นระบบปฏิบัติการพื้นฐานรองรับส่วนอื่น ๆ
2. ระดับชั้นให้บริการจะเลือกใช้ซอฟต์แวร์ Linux Container ประเภท Docker ซึ่งมีความสามารถด้านการจัดการการให้บริการระบบหลักซึ่งประกอบด้วย ฐานข้อมูล (Database) ระบบการส่งและรับข้อมูล (API) และหน้าต่างแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในชั้นระบบ (System)
3. ระดับชั้นระบบจะเป็นส่วนการพัฒนาจากแนวคิดของงานวิจัยนี้ และเลือกเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการพัฒนาระบบที่เหมาะสม โดย Application Programming Interface (API) และหน้าหลักของแพลตฟอร์มเลือกใช้ เฟรมเวิร์ค Laravel เขียนด้วยภาษา PHP ส่วนระบบ GIS ที่ประกอบด้วยระบบกำกับติดตามและเครื่องมือนำเข้าและวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจนั้น พัฒนาโดยใช้เฟรมเวิร์ค Angular และ Vue.js ตามลำดับ

จากโครงสร้างของระบบที่สามารถทำงานประมวลผลเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันได้และมีการแยกการทำงานของแอปพลิเคชันนั้นจะทำให้แพลตฟอร์มสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันได้ภายใต้สถานะแวดล้อมเดียวกันตามหลักการออกแบบของดิจิทัลแพลตฟอร์มตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

ภาพที่ 5 การวางโครงสร้างของแพลตฟอร์ม

การทำงานของแพลตฟอร์ม

ภาพรวมการทำงานของแพลตฟอร์มบริหารข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้นเป็นดังภาพที่ 6 ซึ่งจะประกอบด้วยระบบ 3.5.1 ระบบการสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Aka., GIS) 3.5.2 ระบบกำกับติดตามโครงการวิจัยฯ และระบบแสดงผลงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี VR ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2 ระบบการสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ในส่วนของระบบ GIS นั้นจะมีส่วนประกอบสำคัญ เช่น การนำเข้าข้อมูลพร้อมระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกนำเข้าเบื้องต้น ฐานข้อมูล การนำออกข้อมูล (Data export) และหน้าต่างแสดงผลข้อมูลสถิติพรรณนาและแผนที่ โดยการนำข้อมูลออกไปใช้นั้นจะสามารถทำได้ในรูปแบบ CSV, Excel, JSON, และ SQL ซึ่งนำไปประมวลผลได้โดยใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะอื่น ๆ เพื่อทดสอบสถิติขั้นสูงได้ เช่น Google Collaboratory, SPSS, R และอื่น ๆ ได้

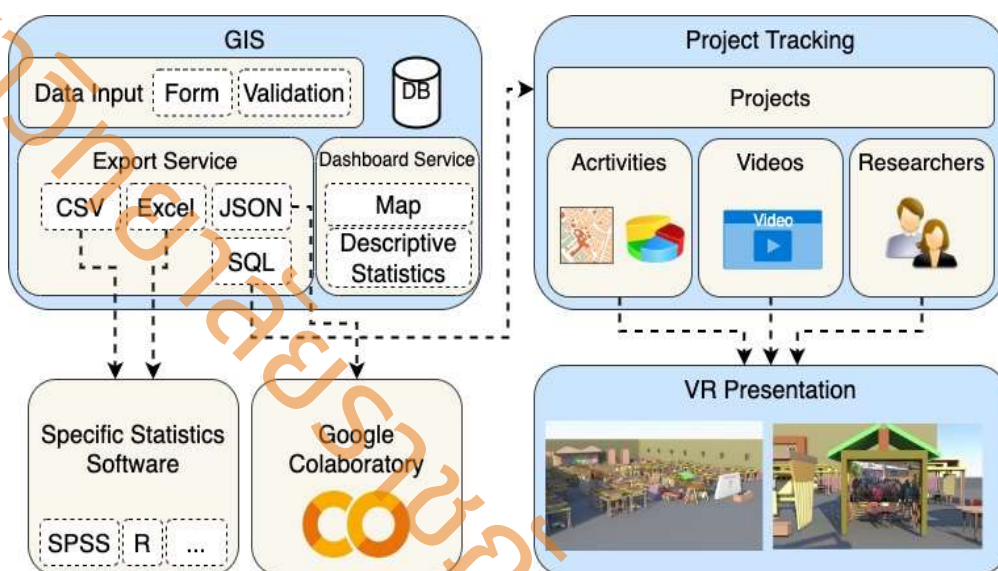
ระบบกำกับติดตามโครงการวิจัยฯ

ในระบบกำกับติดตามนั้นจะประกอบด้วยข้อมูลโครงการวิจัยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 10 แห่ง ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยนักวิจัยจะสามารถจัดการข้อมูล

กิจกรรมในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย เช่น วีดีโอกิจกรรม ภาพกิจกรรม และข้อมูลนักวิจัยจากแต่ละโครงการได้

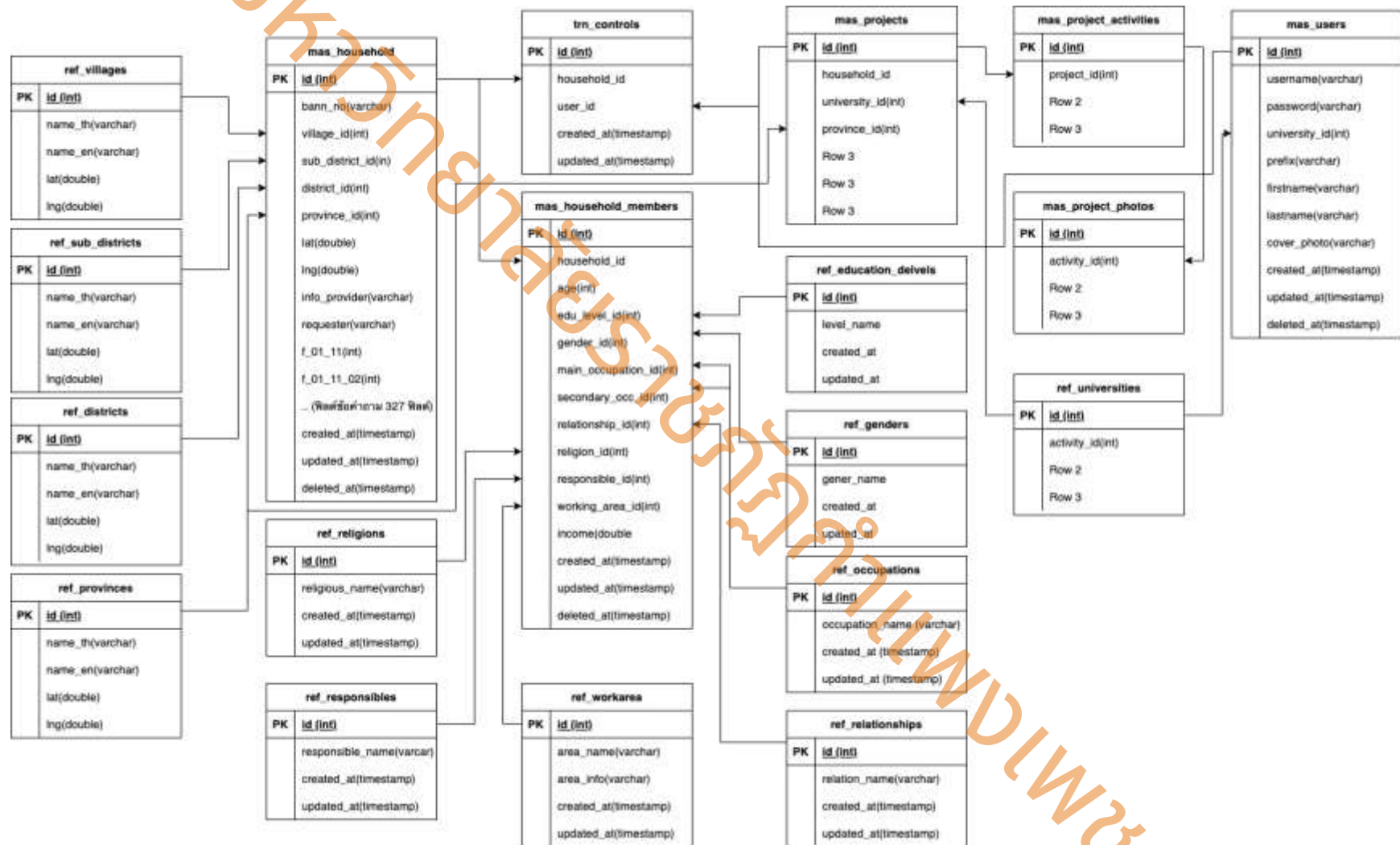
ระบบแสดงผลงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี VR

สำหรับการแสดงผลข้อมูลโดยใช้เทคนิค VR นั้นจะเป็นการนำข้อมูลจากระบบกำกับติดตาม ซึ่งนำเข้าข้อมูลโดยนักวิจัยจากแต่ละแห่ง ก่อนที่จะนำมาประมวลเพื่อแสดงผล

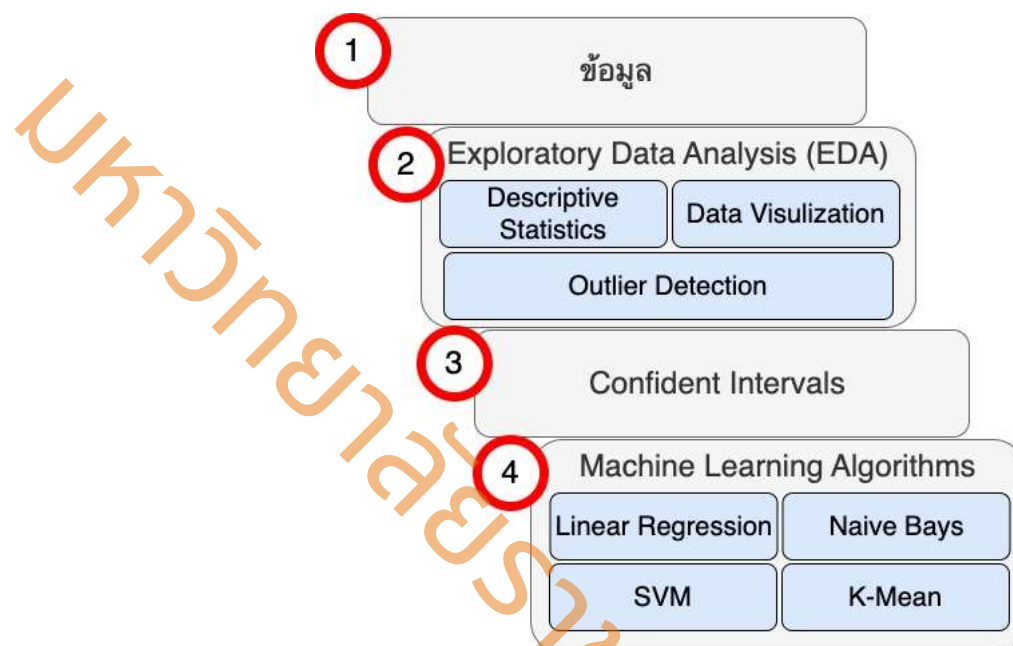
ภาพที่ 6 ภาพรวมการทำงานของแพลตฟอร์ม

การออกแบบฐานข้อมูลของแพลตฟอร์มฯ

ภาพที่ 7 ER Diagram

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 8 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นส่วนทำหน้าที่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลเพื่อค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ภายในชุดข้อมูลที่ได้รวบรวมมา ลำดับขั้นตอนของการดำเนินการในงานวิจัยนี้มีขั้นตอนดังภาพที่ 8 ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การนำเข้าข้อมูล

แพลตฟอร์มทำหน้าที่รองรับการนำเข้าข้อมูลจากคณะทำงานวิจัยในพื้นที่ต่าง ๆ ป้อนเข้าสู่ระบบด้วยแบบฟอร์มบนหน้าจอบริการเว็บเบราว์เซอร์ที่เชื่อมต่อเครื่องแม่ข่ายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยในขั้นตอนนำเข้านั้นจะมีกลไกป้องกันการป้อนข้อมูลผิดพลาดของผู้ใช้งานระบบ

การสังเกตข้อมูลด้วยวิธี Exploratory Data Analysis

ในขั้นตอนนี้จะใช้สถิติเบื้องต้นในการประเมินและแสดงผลข้อมูลประกอบด้วยการใช้ Descriptive Statistic, Data Visualization และ Outlier Detection โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีแสดงผลด้วย Histogram, Boxplot, Line และ Pie ซึ่งเป็นเครื่องมือสังเกตข้อมูลได้ เช่น การเกิด Outlier และข้อมูลมีการกระจายตัวยังไม่เข้าสู่ส่วนกลางได้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความมั่นคงทางอาหาร

4.1 การประเมินความมั่นคงทางอาหารด้วยค่าคะแนนและเกณฑ์การวัด FCS

4.2 การประเมินความมั่นคงทางอาหารด้วยดัชนี CSI

ขั้นตอนที่ 5 การพยากรณ์ความมั่นคงทางอาหารด้วยการเรียนรู้ของเครื่อง

การพยากรณ์ข้อมูลจากงานวิจัยจะใช้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติ (Attributes) สำหรับการให้ ML เรียนรู้และสร้างโมเดลของข้อมูล โดยข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจากงานวิจัยนี้มีจำนวน 327 ฟิวด์ แต่ได้คัดเลือกการฟิวด์สำหรับการให้เรียนรู้ (Train) 38 Attributes จากนั้นจะทำการสลับข้อมูล (Shuffle) จากทั้ง 10 จังหวัด การวิเคราะห์ด้วย EDA แล้วพบว่า ทุกจังหวัดมีการกระจายตัวของข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน ในการสร้างโมเดลพยากรณ์จะแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชุด ข้อมูลจากการสำรวจชุดแรก (Training Dataset) นำมาใช้ในกระบวนการฝึกฝนข้อมูล (train) ในงานวิจัยนี้จะใช้ Naïve Bays Linear Regression และ SVM เพื่อสร้างโมเดล ชุดข้อมูลในส่วนนี้จะมีขนาดข้อมูลที่ใหญ่กว่า และข้อมูลจากการสำรวจชุดที่สอง (Test Dataset) นำมาใช้เพื่อทดสอบความถูกต้องแม่นยำของการทำนายด้วยโมเดลที่ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว โดยผลการทำนายนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจริง เมื่อได้โมเดลสำหรับการพยากรณ์สถานะความมั่นคงทางอาหาร จากนั้นจึงสร้างข้อมูลจำลองเพื่อสร้างแผนที่การพยากรณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อวางแผนความมั่นคงทางอาหารในเชิงนโยบายต่อไป

2. จังหวัดกาญจนบุรี

โครงการวิจัย การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหาร ระดับรายได้ของครัวเรือน และสถานภาพการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในสถานการณ์วิกฤตของชุมชนในตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยกระดับความมั่นคงทางอาหาร และระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

4. เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย คือ ชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาวิเคราะห์ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือน และการจัดการตลาดชุมชน

1.1 ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย เอกสารประเภทต่าง ๆ ทั้งงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ข้อมูลเอกสารออนไลน์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงทางอาหารและการจัดการตลาดชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาอย่างมีทิศทาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยด้านสถานภาพความมั่นคงทางอาหารและศึกษาปัจจัยด้านทุนชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการตลาดชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

1.2 ใช้วิธีการศึกษาภาคสนาม โดยการสร้างทีมวิจัยในพื้นที่ เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากโจทย์วิจัยที่กำหนดไว้ ผ่านกระบวนการระดมความคิดด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสนทนากลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ เกี่ยวกับสถานภาพความมั่นคงทางอาหาร ปัจจัยทางด้านทุนชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการตลาดชุมชน รวมทั้งสถานภาพปัจจุบันของการจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและกระบวนการจัดการตลาดชุมชน

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อระดมความคิดของตัวแทนภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในชุมชน ได้แก่

2.1 วิเคราะห์สถานภาพความมั่นคงทางอาหาร และระดับรายได้ของครัวเรือน โดยด้านความมั่นคงทางอาหารพิจารณาการมีอยู่หรือความพอเพียงของอาหาร ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งอาหาร ด้านสัดส่วนของการพึ่งพาทางอาหารภาคครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากอาหาร และด้านเสถียรภาพด้านอาหาร

2.2 วิเคราะห์ปัจจัยทุนชุมชนที่สามารถนำมาสู่การจัดการตลาดชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทุนมนุษย์ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ฯลฯ

2.3 สถานภาพด้านการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในตำบลห้วยเขย่ง โดยพิจารณาการรวมกลุ่ม/ องค์กร การจัดโครงสร้างกลุ่ม/ องค์กร ความสามารถในการจัดการ แผนการจัดการตลาดชุมชน กลไกสนับสนุน ทั้งบุคคล/ องค์กร/ เครือข่ายในชุมชนและนอกชุมชน

เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานภาพความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน ปัจจัยทุนชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการตลาดชุมชน และสถานภาพการจัดการตลาดชุมชน ในขั้นนี้ถือเป็นขั้นของการสร้างข้อมูล หรือการจัดการความรู้เพื่อกำหนดหรือจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนยกระดับตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

3.1 แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม อันเป็นการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลและการจัดการข้อมูลชุมชน ผ่านกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ภายใต้การดำเนินงานของคณะผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยในครั้งนี้

3.2 แผนพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ ซึ่งประกอบด้วยแผนพัฒนา ดังนี้

3.2.1 แผนการพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อม เช่น ด้านความสะอาด ด้านการคัดแยกขยะ จุดถ่ายภาพ ฯลฯ

3.2.2 แผนพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน

3.2.3 แผนพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว)

3.2.4 แผนพัฒนาการประชาสัมพันธ์

3.2.5 แผนการจัดกิจกรรมแสดงสินค้า (Expo)

3.2.6 แผนการถอดบทเรียนและการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.1 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (ด้านการตลาด ความรู้บัญชีเบื้องต้น การจัดทำบัญชี ระบบโลจิสติก ฯลฯ)

4.2 กิจกรรมพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดชุมชนให้มีความพร้อม

4.3 กิจกรรมพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน

4.4 กิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว)

ทั้งนี้ การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร โดยรูปแบบการบูรณาการภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน และกำหนดโครงสร้าง คณะทำงานและ เครือข่าย โดยเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงผู้ประกอบการท่องเที่ยว) เพื่อยกระดับกิจกรรมตลาดชุมชน และเตรียมขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ โดยขั้นตอนของการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ผ่านการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ระดับที่ 6 ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมแสดงสินค้า

5.1 กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ ผ่านการผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ

5.2 กิจกรรมแสดงสินค้า (Expo) (โดยเชิญชุมชนที่สนใจมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ ถ่ายทอด/ เผยแพร่)

5.3 การประเมินความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ครัวเรือนของชุมชน (หลังดำเนินโครงการวิจัย)

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนการถอดบทเรียนและจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับเกี่ยวกับการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน

6.1 กิจกรรมถอดบทเรียนกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ภาคครัวเรือนของชุมชน

6.2 จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับด้านการส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนอย่างยั่งยืน

3. จังหวัดกำแพงเพชร

โครงการวิจัย การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความมั่นคงทางอาหารและสถานะทางเศรษฐกิจครัวเรือนในจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
4. เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ภาพรวมของความมั่นคงทางอาหารและสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะทางภูมิประเทศ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของคนในพื้นที่ และความต้องการของชุมชนในการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารและเกษตรปลอดภัยให้กับครัวเรือน และออกแบบกิจกรรมการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยใช้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครัวเรือนและเครือข่ายการทำงานเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยมีการติดตามผลการดำเนินงาน

4.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสารจุลินทรีย์ การวางแผนการผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย และการทำบัญชีครัวเรือน

4.2 วิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการเกษตร และอาจารย์นักวิจัยด้านการตลาดและการบัญชี

4.3 ครั้วเรือนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสารจุลินทรีย์ การวางแผนการผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย และการทำบัญชีครัวเรือน และนำความรู้ไปผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย จำนวน 51 ครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของครัวเรือนและเครือข่ายการทำงานเชิงพื้นที่

5.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในชุมชน

5.2 เครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่ร่วมกันจัดตั้งแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

5.3 แหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา จำนวน 3 แหล่ง

ขั้นที่ 6 พัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

6.1 จัดเวทีสังเคราะห์และสรุปข้อมูลการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย

6.2 เครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่ร่วมกันสังเคราะห์และสรุปข้อมูล ผลิตสื่อสร้างสรรค์ และจัดเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้

6.3 สื่อสร้างสรรค์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย และมีหน่วยงาน/องค์กรนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย/ แผนพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย จำนวน 3 แห่ง

ขั้นตอนที่ 7 ประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์รายงานการวิจัย โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การเก็บแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสร้างความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อนำไปสู่การผลิตสื่อ และการจัดเวทีสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น และจัดส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. จังหวัดฉะเชิงเทรา

โครงการวิจัย การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารผ่านระบบบริหารจัดการตลาดชุมชน เชื่อมโยงศักยภาพของท้องถิ่นสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือของชุมชน ชาวสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกรกระเเมอ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางอาหารและศักยภาพของชุมชน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบจากฐานทรัพยากรชุมชน ภายหลังได้รับผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 โดยความร่วมมือของท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากเศรษฐกิจธรรมชาติ ด้วยฐานทรัพยากรท้องถิ่น
3. เพื่อพัฒนาระบบตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์และเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าของชุมชน

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางอาหารและศักยภาพของชุมชน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบจากฐานทรัพยากรชุมชน ภายหลังได้รับผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 โดยความร่วมมือของท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึงเครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยความร่วมมือของชุมชน

2.1 ประเมินศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเชิงกายภาพพื้นที่ สำนวณภาคสนาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความต้องการของชาวสวนท้องร่องในการพัฒนาพื้นที่ และผลผลิตที่ต้องการ ด้วยวิธีสนทนากลุ่มย่อย

2.2 การสำรวจด้านการสื่อสารชุมชน การตลาดเพื่อการจัดสร้างตลาดนัดชุมชนและตลาดออนไลน์ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย

2.3 สมาชิกในชุมชน เริ่มมีส่วนร่วมกับการวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตลาดชุมชน ร่วมกัน ตลอดจน การดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารตลาด เพื่อให้เกิดระบบกลไกการมีส่วนร่วมในทุกมิติ

2.4 จัดกิจกรรมทดลองการดำเนินกิจการตลาดชุมชน ตลอดไปจนถึงการเข้าร่วมจัดจำหน่ายสินค้าในงานต่าง ๆ ภายนอกชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายจำหน่ายสินค้า กระบวนการทั้งหมด ดำเนินการโดยนักวิจัยชุมชนและกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

2.5 ประเมินผล สรุปผล ถอดบทเรียนและการจัดสร้างตลาดนัดชุมชนและตลาดออนไลน์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้า การจำหน่ายสินค้าจากevent ต่าง ๆ รวมไปถึงส่งมอบตลาดนัดชุมชนให้ชุมชนดำเนินการใช้ประโยชน์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาลิขสิทธิ์อาหารและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น

3.1 ประเมินศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเชิงกายภาพพื้นที่ สำนวณภาคสนาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความต้องการของชาวสวนท้องร่องในการพัฒนาพื้นที่ และผลผลิตที่ต้องการ ด้วยวิธี สันทนากลุ่มย่อย

3.2 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านยกระดับสินค้าทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือทิ้งทางการเกษตร

3.3 จัดตั้งเครือข่ายชุมชนในด้านยกระดับสินค้าทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือทิ้งทางการเกษตร

3.4 สรุปผลการประเมินผลการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านยกระดับสินค้าทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือทิ้งทางการเกษตร และการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนในด้านยกระดับสินค้าทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือทิ้งทางการเกษตร และการวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมพื้นฐาน

5. จังหวัดชัยภูมิ

โครงการวิจัย การพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดชัยภูมิ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในจังหวัดชัยภูมิ

2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและสร้างกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) จังหวัดชัยภูมิ

3. เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) จังหวัดชัยภูมิ

4. เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในจังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาศักยภาพของกลุ่มและสร้างกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) จังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) จังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 4 เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ

ขั้นตอนที่ 4.1 การติดตามการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 4.2 การประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนกลุ่มเกษตรกรฯ

6. จังหวัดภูเก็ต

โครงการวิจัย โครงการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือน จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

4. เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารตลาดชุมชน เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือน จังหวัดภูเก็ต

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

2.1 How (ทำอย่างไร) เก็บข้อมูลเกษตรกรระดับชุมชน จำนวน 50 ครัวเรือน ทำการประเมินศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์

2.2 Who (ใครทำ) นักวิจัย จากมหาวิทยาลัยร่วมกับชุมชนและผู้นำชุมชน

2.3 What (ตัวชี้วัดความสำเร็จคืออะไร) ชุมชนได้รับความรู้ พัฒนาทักษะและสามารถปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) ชุมชนมีระบบประกันคุณภาพ (PGS) และเกิดการมีส่วนร่วมและพลังกลุ่มในการขับเคลื่อนสังคมเกษตรอินทรีย์ (PGS) ในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างนวัตกรรมกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

3.1 How (ทำอย่างไร) อบรมให้ความรู้นวัตกรรมและเกษตรกร ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม นวัตกรรมอบรมการตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม นวัตกรรมเป็นต้นแบบในการพัฒนาและเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชนของตนเอง

3.2 Who (ใครทำ) ทีมนักวิจัยและนวัตกรรม

3.3 What (ตัวชี้วัดความสำเร็จคืออะไร) จำนวนนวัตกรรมที่ผ่านการประเมินจำนวน 14 คน

ขั้นตอนที่ 4 สร้างรูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

4.1 How (ทำอย่างไร) เก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ สร้างชุมชนสำหรับขายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมในชุมชน สร้างตลาดเกษตรอินทรีย์ในเรือนจำจังหวัดภูเก็ต

4.2 Who (ใครทำ) ทีมนักวิจัย นวัตกรรมในชุมชน ร่วมกับสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย

4.3 What (ตัวชี้วัดความสำเร็จคืออะไร) รูปแบบการสื่อสารตลาดนัดชุมชนออนไลน์เพจชุมชน รูปแบบการสื่อสารตลาดนัดชุมชนออนไลน์เว็บไซต์ชุมชน และรูปแบบการสื่อสารตลาดนัดชุมชนออนไลน์ ประกอบด้วย ตลาดชุมชนที่มีอยู่/ รถจักรยานยนต์พ่วงชุมชน/ ร้านของชำชุมชน/ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7. จังหวัดลำปาง

โครงการวิจัย การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม ตำบลแม่สุก และตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดลำปาง
2. เพื่อพัฒนาและประเมินระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม ตำบลแม่สุก และตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในระดับพื้นที่ 3 ตำบล

2.1 จัดเวทีชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ และวิธีดำเนินการ ให้กับท่านนายอำเภอแจ้ห่ม และผู้นำชุมชนจาก 3 ตำบล พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชนคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ตำบลละ 20 คน เพื่อเข้าร่วมโครงการ โดยขอให้คัดเลือกจากกลุ่มเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย/ได้รับความเดือดร้อนจากสถานการณ์โควิด และยินดีเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายตำบลละ 20 คน รวม 60 คน

2.3 จัดเวทีวิเคราะห์ตนเองของคนในชุมชน โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทุนในชุมชน และปัญหา สาเหตุ และวิธีแก้ปัญหาความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ตำบล

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เป้าหมายในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาและประเมินระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

3.1 การสร้างความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน โดยจัดเวทีนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์บริบทชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เศรษฐกิจครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมาย ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารในช่วงสถานการณ์โควิดของกลุ่มเป้าหมาย โดย

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เกษตรกรและผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายตำบลละ 20 ครั้วเรือน รวม 60 ครั้วเรือน และบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ตำบลละ 5 คน รวม 15 คน

3.2 ร่วมกันกำหนดปัญหาและวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายสะท้อนปัญหาความมั่นคงทางอาหารในด้านของความพอเพียงและความหลากหลายของอาหาร และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยใช้ตลาดชุมชน

3.3 ร่วมกันออกแบบตลาดชุมชน โดยการกำหนดพื้นที่ในการสร้างตลาดใหม่ หรือพัฒนาจากตลาดเดิมตามสภาพบริบทของชุมชน รวมทั้งคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนของแต่ละตำบล

3.4 ร่วมกันสร้างและพัฒนาตลาดชุมชน โดยคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวันและเวลาจำหน่ายสินค้า กำหนดระเบียบปฏิบัติการจำหน่ายสินค้าในตลาด รับสมัครผู้ขาย จัดแผนผังการจัดวางสินค้า กำหนดวันเปิดตลาด ประชาสัมพันธ์ และดำเนินการตามแผน

3.5 พัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยคณะกรรมการตลาดชุมชนร่วมกับคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรและผู้ประกอบการที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาดชุมชน ออกแบบหลักสูตรการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ

3.6 คณะนักวิจัยและคณะทำงานในพื้นที่เข้าร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการดำเนินการตลาดระหว่างดำเนินการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการตลาดชุมชน

3.7 ร่วมประเมินผลจากการใช้ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

3.7.1 ผู้ขาย พิจารณาจากการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และความพึงพอใจในการบริหารจัดการตลาด

3.7.2 ผู้ซื้อ พิจารณาจาก ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย และความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการตลาด

3.7.3 ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 60 ครั้วเรือน ทั้ง ก่อนและหลังดำเนินการในด้านรายได้/ ลดรายจ่าย และความมั่นคงทางอาหาร

ขั้นตอนที่ 4 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมของแต่ละตำบล เพื่อคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดี ส่งเคราะห์ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

8. จังหวัดสกลนคร

โครงการวิจัย การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับรายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19ของเกษตรกรพื้นที่ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนในการรองรับภายใต้ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่จังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในจังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนาพื้นที่ตลาดชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจวัดสารค่างในพืชผลทางการเกษตร

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ยกระดับรายได้ของครัวเรือนจังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนที่ 6 การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 7 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 8 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน ในระดับพื้นที่จังหวัดสกลนคร

9. จังหวัดสงขลา

ชื่อโครงการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษเพื่อความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อสร้างกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
3. เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนจังหวัดสงขลา

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในจังหวัดสงขลา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.1 ต้นน้ำ การปลูกผักปลอดสารพิษ และล้างผักอย่างถูกสุขลักษณะ

2.1.1 ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม นำปัญหาการปลูกผัก มาเป็นโจทย์เพื่อให้ปลูกผักปลอดสารพิษ ได้แก่ การเตรียมดินและการบำรุงรักษาผลผลิต ไม่ให้โรคพืช และศัตรูพืช เข้ามารบกวน โดยใช้สมุนไพรสกัด ทำให้ได้ผลผลิตที่ปลอดสารพิษ โดยทั้งทีมวิจัยและเกษตรกร ร่วมกันทดลอง และตัวชี้วัดความสำเร็จ คือการใช้เครื่องมือทดสอบผัก มีสารพิษปนเปื้อน

2.1.2 การสร้างเครื่องล้างผักผลไม้ เพื่อลดความเสียหายของใบผัก และลดการปนเปื้อนด้วยระบบน้ำวน ลดเวลาการทำความสะอาด และลดปริมาณน้ำที่ใช้ในการล้าง การทำบัญชี เพื่อจดบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายประจำ แยกเป็นบัญชีครัวเรือน และบัญชีการเกษตร เพื่อทำให้ทราบพฤติกรรมของเกษตรกรเอง และคำนวณต้นทุนการผลิตของเกษตรกร (ไม่สำเร็จ ไม่ได้ข้อมูล) เข้าร่วมตอนอบรม และพอให้บันทึกเพื่อเก็บข้อมูล นัดหมายเก็บข้อมูลไม่ได้

2.2 กลางน้ำ การทำตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ตลาดชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชน

2.2.1 ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ ให้นักออกแบบผลิตภัณฑ์ มาสัมภาษณ์ชุมชนถึงจุดเด่นชุมชน และมีโลโก้จากโครงการวิจัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค

2.2.2 ตลาดชุมชน เกิดจากความร่วมมือกับเทศบาลตำบลเกาะแก้ว ให้พื้นที่หาดบ่ออิฐ ทำตลาดชุมชนเพื่อนำผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัย มาจำหน่าย โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมด้วย

2.2.3 การท่องเที่ยวชุมชน เกิดจากความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว จนสามารถจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ได้ใช้รถโดยสารของชุมชนนำเที่ยว

2.2.4 นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มมูลค่าผักโดยการแปรรูป นำไปจำหน่ายตลาด UBI ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นสลัดโรล เป็นต้น

2.2.5 พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนเกษตรปลูกผักปลอดสารพิษ

2.3 ปลายน้ำ พฤติกรรมและทัศนคติผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ

เก็บแบบสอบถาม คนในพื้นที่จังหวัดสงขลา 400 ชุด

ขั้นตอนที่ 3 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนจังหวัดสงขลา

ให้การติดตามและประเมินผลกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อหาต้นแบบ และกระบวนการสร้างการเรียนรู้และถ่ายทอดให้ชุมชนอื่น ๆ และติดตามรายได้ที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้รับ

10. จังหวัดสุรินทร์

โครงการวิจัย การพัฒนานวัตกรรมสู่ความมั่นคงทางอาหารด้วยอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างสร้างสรรค์ภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความมั่นคงทางอาหารและศึกษาศักยภาพการผลิตอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) ของจังหวัดสุรินทร์ ภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 โดยประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ
2. เพื่อประเมินและพัฒนาศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทานเพื่อยกระดับอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) สู่ความมั่นคงทางอาหาร
3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการขายและการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนต้นแบบสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างสร้างสรรค์
4. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมการตลาดอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากสู่ความมั่นคงทางอาหารภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจความมั่นคงทางอาหารและศึกษาศักยภาพการผลิตอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) ของจังหวัดสุรินทร์ ภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 โดยประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินและพัฒนาศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทานเพื่อยกระดับอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) สู่ความมั่นคงทางอาหาร

- 2.1 ข้อมูลเกษตรกรและผู้ประกอบการห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ)
- 2.2 ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นทั่วประเทศไทย
- 2.3 การถนอมและเก็บรักษาอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการขายและการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนต้นแบบสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างสร้างสรรค์

- 3.1 การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการขายสินค้าอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของสินค้า ผู้ประกอบการและชุมชน
- 3.2 การพัฒนา เว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ส่งเสริมการขายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมการตลาดอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากสู่ความมั่นคงทางอาหารภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19

- 4.1 อบรมให้ความรู้การใช้เว็บ แอปพลิเคชันโอปโอป (OPOP)

11. จังหวัดอุดรธานี

ชื่อโครงการ การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี แพร่และน่าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี แพร่ และน่าน

2. เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

3. เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนากลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่านผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 2 สร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่านและเสริมสรณะนวัตกรรมนำขับเคลื่อนงานในพื้นที่ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิเคราะห์สถานภาพ ศักยภาพ และสถานการณ์ปัญหา เพื่อออกแบบระบบและพัฒนาเครื่องมือเพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่โดยกระบวนการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วม

2.2 การทดลองปฏิบัติตามแผนและคู่มือ เครื่องมือที่กำหนด เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์

ระยะที่ 3 กระบวนการสังเคราะห์และถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ และสรุปผลการดำเนินงานเพื่อการต่อยอดและยกระดับเชิงนโยบาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ผลการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและการติดตามผลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

โดยมีรายละเอียดของผลการดำเนินการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย

1. ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน

จากการสำรวจข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัด พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.35 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.65 มีอายุในช่วงวัยแรงงาน 15-59 ปี มากที่สุด ร้อยละ 64.57 รองลงมา คือ อายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.71 และอายุ 0-14 ปี ร้อยละ 13.72 การนับถือศาสนาของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.89 รองลงมา คือ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.01 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.97 ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36.29 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 17.68 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 14.52

จากข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่ม/เครือข่าย พบว่า กลุ่มที่สมาชิกในครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 27.12 รองลงมาคือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 26.19 และ ธกส. ร้อยละ 21.14 ในส่วนข้อมูลสวัสดิการ/ความช่วยเหลือจากรัฐที่

ครัวเรือนเคยได้รับ พบว่า ได้รับสวัสดิการบัตรทอง มากที่สุด ร้อยละ 67.48 รองลงมาคือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ร้อยละ 44.09 และเงินเยียวยา/เงินกระตุ้นเศรษฐกิจจากโครงการของรัฐ ร้อยละ 33.49 (ข้อมูลดังตารางที่ 4)

สำหรับข้อมูลในส่วนหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย ร้อยละ 56.50 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 43.50 ช่วยอายุของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15-59 ปี ร้อยละ 64.57 รองลงมาคือ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.71 และอายุ 0-14 ปี ร้อยละ 13.72 ข้อมูลระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 45.30 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 16.85 และมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.00 (ข้อมูลดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน

ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) เพศของสมาชิกในครัวเรือน		
ชาย	5,567	46.35
หญิง	6,443	53.65
2) เพศของหัวหน้าครัวเรือน		
ชาย	2,260	56.50
หญิง	1,740	43.50
3) อายุของสมาชิกในครัวเรือน ($\square$ = 40.99 ปี)		
0-14 ปี	1,648	13.72
15-59 ปี	7,755	64.57
60 ปีขึ้นไป	2,607	21.71
4) อายุของหัวหน้าครัวเรือน ($\square$ = 52.90 ปี)		
0-14 ปี	10	0.25
15-59 ปี	2,622	65.55
60 ปีขึ้นไป	1,368	34.20

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
5) ศาสนาของสมาชิกในครัวเรือน		
พุทธ	11,396	94.89
อิสลาม	482	4.01
คริสต์	117	0.97
ไม่มีศาสนา	12	0.10
ซิกข์	2	0.02
ฮินดู/พราหมณ์	1	0.01
6) ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	656	5.46
เตรียมอนุบาล/อนุบาล	474	3.95
ประถมศึกษา	4,359	36.29
มัธยมศึกษาตอนต้น	1,744	14.52
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	2,123	17.68
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	724	6.03
ปริญญาตรี	1,536	12.79
ปริญญาโท	80	0.67
ปริญญาเอก	11	0.09
อื่น ๆ	303	2.52
7) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	202	5.05
เตรียมอนุบาล/อนุบาล	17	0.43
ประถมศึกษา	1,812	45.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	520	13.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	674	16.85
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	224	5.60

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	492	12.30
ปริญญาโท	31	0.78
ปริญญาเอก	4	0.10
อื่น ๆ	24	0.60
8) การเป็นสมาชิกกลุ่ม/เครือข่าย		
เป็น	2,355	41.14
ไม่เป็น	1,646	58.86
9) กลุ่ม/เครือข่ายที่สมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกในกลุ่ม/เครือข่าย		
ฉาปนกิจสงเคราะห์	1,085	27.12
กองทุนหมู่บ้าน	1,048	26.19
รทส.	846	21.14
สหกรณ์การเกษตร	715	17.87
อสม./อปพร.	509	12.72
อื่น ๆ	394	9.85
กลุ่มแม่บ้าน	264	6.60
คณะกรรมการหมู่บ้าน	253	6.32
ชมรม/โรงเรียนผู้สูงอายุ	170	4.25
กลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	82	2.05
10) การได้รับสวัสดิการ/ความช่วยเหลือจากรัฐ		
ได้รับ	3,609	90.20
ไม่ได้รับ	392	9.80
11) สวัสดิการ/ความช่วยเหลือจากรัฐที่ครัวเรือนเคยได้รับ		
บัตรทอง	2,700	67.48
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	1,764	44.09
เงินเยียวยา/เงินกระตุ้นเศรษฐกิจจากโครงการของรัฐ	1,340	33.49

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
บัตรผู้สูงอายุ	1,099	27.47
เงินช่วยเหลือเกษตรกรค่าบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพ ผลผลิต	910	22.74
เรียนฟรี/นมโรงเรียนฟรี/อาหารกลางวันฟรี	224	5.60
บัตรข้าราชการ	221	5.52
ประกันรายได้เกษตรกร	183	4.57
บัตรผู้พิการ	136	3.40
ประกันราคาผลผลิต	123	3.07
อื่น ๆ	55	1.37
ประกันเสียงภัยธรรมชาติ	25	0.62

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่สมาชิกในครัวเรือนได้รับในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา นับจากที่ได้ทำการสำรวจ มีครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบ ร้อยละ 34.62 ส่วนครัวเรือนร้อยละ 65.38 ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาพ คือ มีสุขภาพกายแยลง ร้อยละ 40.14 และสุขภาพจิตแยลง ร้อยละ 26.87 สำหรับประเด็นรองลงมาคือ มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.80 (ข้อมูลดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของการได้รับผลกระทบและลักษณะผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่สมาชิกในครัวเรือนได้รับ ใน 1 ปีที่ผ่านมา

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	จำนวน	ร้อยละ
1) การได้รับผลกระทบของสมาชิกในครัวเรือน		
ได้รับ	2,616	65.38
ไม่ได้รับ	1,385	34.62

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	จำนวน	ร้อยละ
2) ลักษณะผลกระทบที่สมาชิกในครัวเรือนได้รับ		
สุขภาพกายแย่ลง	1,606	40.14
สุขภาพจิตแย่ลง	1,075	26.87
มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น	752	18.80
การรวมกลุ่ม/กิจกรรมทางสังคมลดลง	628	15.70
ให้พนักงาน/หยุดงานเป็นบางช่วงเวลา	510	12.75
อื่น ๆ	304	7.60
มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น	294	7.35
ให้หยุดพนักงานชั่วคราว	256	6.40
ตกงาน/เลิกจ้างงานถาวร	153	3.82
พฤติกรรม/ผลการเรียนของคนในครัวเรือนแย่ลง	105	2.62
เลิกทำธุรกิจ	49	1.22
การมีคนในครัวเรือนเสียชีวิต	35	0.87

2. ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน

สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 25.69 ในสัดส่วนดังกล่าว ทำนา มากที่สุดเป็นร้อยละ 14.90 รองลงมาคือ ทำไร่ ร้อยละ 5.56 และ ทำสวน ร้อยละ 3.46 ประเภทอาชีพหลักที่สมาชิกในครัวเรือนในลำดับต่อมา คือ เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 16.77 และ รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน ร้อยละ 15.17 (ข้อมูลดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของอาชีพหลักของสมาชิกในครัวเรือน

ประเภทอาชีพ	อาชีพหลัก	
	จำนวน	ร้อยละ
ว่างงาน	582	4.85
เกษตรกรรม (รวมทุกประเภท)	2,984	25.69
เกษตรกรรม (ทำนา)	1,789	14.90
เกษตรกรรม (ทำไร่)	668	5.56
เกษตรกรรม (ทำสวน)	415	3.46
เกษตรกรรม (ปศุสัตว์)	31	0.26
เกษตรกรรม (เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ)	12	0.10
เกษตรกรรม (ประมง)	32	0.27
เกษตรผสมผสาน	37	1.14
หัตถกรรม	15	0.12
ค้าขาย	1,401	11.67
รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน	1,822	15.17
ธุรกิจส่วนตัว	578	4.81
กลุ่มอาชีพในชุมชน	22	0.18
รับราชการ	268	2.23
พนักงานของรัฐ	170	1.42
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	49	0.41
พนักงานบริษัท/ธุรกิจเอกชน	274	2.28
ลูกจ้างภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ	148	1.23
ลูกจ้างภาคเอกชน/บริษัท	268	2.23
นักเรียน/นักศึกษา	2,014	16.77
ผู้สูงอายุ/แม่บ้าน/พ่อบ้าน	583	4.85
อื่น ๆ	70	0.58
ไม่ได้ทำงาน	644	5.36

สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ร้อยละ 64.83 และไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 12.84 สำหรับกลุ่มที่มีการประกอบอาชีพเสริม พบว่า มีการทำเกษตรกรรมรวมทุกประเภท ร้อยละ 6.77 โดยทำนา ร้อยละ 2.96 รองลงมา ทำไร่ ร้อยละ 1.78 และ ทำสวน ร้อยละ 1.03 ส่วนอาชีพเสริมอื่น ๆ คือ รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน ร้อยละ 6.24 และเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 1.99 (ข้อมูลดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของอาชีพเสริมของสมาชิกในครัวเรือน

ประเภทอาชีพ	อาชีพเสริม	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพเสริม	7,786	64.83
เกษตรกรรม (รวมทุกประเภท)	813	6.77
เกษตรกรรม (ทำนา)	355	2.96
เกษตรกรรม (ทำไร่)	214	1.78
เกษตรกรรม (ทำสวน)	124	1.03
เกษตรกรรม (ปลูกสัตว์)	55	0.46
เกษตรกรรม (เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ)	7	0.06
เกษตรกรรม (ประมง)	10	0.08
เกษตรผสมผสาน	48	0.40
หัตถกรรม	21	0.17
ค้าขาย	232	1.93
รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน	749	6.24
ธุรกิจส่วนตัว	76	0.63
กลุ่มอาชีพในชุมชน	110	0.92
รับราชการ	12	0.10
พนักงานของรัฐ	20	0.17
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	0.02
พนักงานบริษัท/ธุรกิจเอกชน	30	0.25
ลูกจ้างภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ	14	0.12

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ประเภทอาชีพ	อาชีพเสริม	
	จำนวน	ร้อยละ
ลูกจ้างภาคเอกชน/บริษัท	24	0.20
นักเรียน/นักศึกษา	239	1.99
ผู้สูงอายุ/แม่บ้าน/พ่อบ้าน	174	1.45
อื่น ๆ	72	0.60
ไม่ได้ทำงาน	1,542	12.84

จากข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่ไม่มีประชากรอยู่ในวัยแรงงาน ร้อยละ 34.42 ส่วนครัวเรือนที่มีประชากรอยู่ในวัยแรงงาน 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 863 และมี 3 คน ร้อยละ 17.32 เขตพื้นที่ทำงานของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ทำงานในอำเภอที่อาศัยอยู่ ร้อยละ 89.58 และที่ทำงานนอกอำเภอที่อาศัยอยู่ ร้อยละ 10.42 ข้อมูลด้านรายได้ของครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัด พบว่า ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 20,894.57 บาทต่อเดือน ครัวเรือนส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.82 มีรายได้เฉลี่ย 5,001-15,000 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ย 15,001-30,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 29.74 และมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 30,001 บาทต่อเดือน ร้อยละ 19.02 ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระดับต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 8.90 และ 3,001-5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 8.52 ข้อมูลด้านรูปแบบความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ทำหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ร้อยละ 46.78 รองลงมาคือ ไม่ได้รับผิดชอบ ร้อยละ 27.15 และเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ร้อยละ 19.94

ข้อมูลด้านหนี้สินครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้สิน ร้อยละ 53.06 มีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 271,151.14 บาทต่อครัวเรือน โดยมีสาเหตุแห่งหนี้สินของครัวเรือน ส่วนใหญ่มีหนี้จากการทำการเกษตร ร้อยละ 25.34 หนี้จากการซื้อยานพาหนะ ร้อยละ 14.75 และหนี้จากค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ร้อยละ 13.97 ส่วนใหญ่ครัวเรือนมีแหล่งเงินกู้ที่เป็นหนี้ในระบบ ร้อยละ 81.19 รองลงมาคือกู้เงินจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 13.21 และจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ ร้อยละ 5.60 เมื่อสอบถามครัวเรือนถึงสถานการณ์การเงิน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย ร้อยละ 54.96 รองลงมาเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บเงินออม ร้อยละ 23.39 ส่วนครัวเรือนที่มีปัญหาด้านการเงินเป็นครั้งคราว ร้อยละ 18.22 และที่มีปัญหาการเงินเป็นประจำ/บ่อยครั้ง ร้อยละ 3.42 (ข้อมูลดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน

ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) จำนวนประชากรวัยแรงงานในครัวเรือน		
$(\bar{X} = 1.94 \text{ คน/ครัวเรือน})$		
ไม่มีประชากรวัยแรงงาน	1,377	34.42
1 คน	451	11.27
2 คน	617	15.42
3 คน	693	17.32
4 คนขึ้นไป	863	21.57
2) เขตพื้นที่ทำงานของสมาชิกในครัวเรือน		
ในอำเภอที่อาศัยอยู่	7,886	89.58
นอกอำเภอที่อาศัยอยู่	917	10.42
3) รายได้เฉลี่ยครัวเรือน $(\bar{X} = 20,894.57 \text{ บาท/เดือน})$		
ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน	356	8.90
3,001-5,000 บาทต่อเดือน	341	8.52
5,001-15,000 บาทต่อเดือน	1,353	33.82
15,001-30,000 บาทต่อเดือน	1,190	29.74
30,001 บาทขึ้นไป	761	19.02
4) ความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน		
รับผิดชอบหลัก	2,395	19.94
รับผิดชอบร่วมกัน	5,618	46.78
รับผิดชอบในส่วนตัวเองเท่านั้น	644	5.36
ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกเป็นหลัก	92	0.77
ไม่ได้รับผิดชอบ	3,261	27.15
5) หนี้สินครัวเรือน $(\bar{X} = 272,151.14 \text{ บาท/ครัวเรือน})$		
มี	2,123	53.06
ไม่มี	1,878	46.94

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
6) สาเหตุหนี้สินของครัวเรือน		
การทำการเกษตร	1,014	25.34
ซื้อยานพาหนะ	590	14.75
ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร	559	13.97
การศึกษาบุตรหลาน	502	12.55
ลงทุนในการทำธุรกิจ	386	9.65
ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า)	287	7.17
ซื้อสิ่งหาหมิทรัพย์/สร้างบ้าน/ซื้อที่ดินทำกิน	251	6.27
การเจ็บป่วย	159	3.97
ซื้อโทรศัพท์มือถือ	82	2.05
การเล่นหวยหรือการพนัน	55	1.37
อื่น ๆ	40	1.00
ส่งสมาชิกในครัวเรือนไปต่างประเทศ	14	0.35
7) แหล่งเงินกู้ที่เป็นหนี้		
ในระบบ	1,739	81.19
นอกระบบ	120	5.60
ญาติพี่น้อง	283	13.21
8) สถานการณ์การเงินของครัวเรือน		
มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บเงินออม	936	23.39
มีรายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย	2,199	54.96
มีปัญหาการเงินบ้างเป็นครั้งคราว	729	18.22
มีปัญหาการเงินเป็นประจำ/บ่อยครั้ง	137	3.42

ข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือน โดยเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือน 19,147.21 บาทต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในเชิงจำนวนแล้ว พบว่า ค่าใช้จ่ายในการลงทุน/ประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 13,468.09 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ ค่าเช่า/ผ่อนยานพาหนะ 7,432.88 บาทต่อเดือน

และ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 6,005.49 บาทต่อเดือน หากเปรียบเทียบจำนวนครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการแล้ว พบว่า ค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนส่วนใหญ่มีเป็นรายการค่าใช้จ่ายสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีค่าอาหารสำหรับครัวเรือน ร้อยละ 99.83 รองลงมาคือ ค่าสาธารณูปโภค ร้อยละ 91.52 และ ค่าน้ำมัน/ค่าเดินทาง ร้อยละ 84.68 (ข้อมูลดังตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของข้อมูลค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

ข้อมูลค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	ค่าเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท/เดือน)	ครัวเรือนที่มี รายการค่าใช้จ่าย	
		จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายรวมของครัวเรือน	19,147.21		
รายการค่าใช้จ่าย			
ค่าใช้จ่ายในการลงทุน/ประกอบอาชีพ	13,468.09	1,278	31.94
ค่าเช่า/ผ่อนยานพาหนะ	7,432.88	800	20.00
ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	6,005.49	1,426	35.64
ค่าอาหารสำหรับครัวเรือน	5,639.10	3,994	99.83
ค่าเช่า/ผ่อนบ้านที่อยู่อาศัย	5,598.92	451	11.27
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	4,408.25	60	1.50
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว	2,524.30	452	11.30
ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อ/ผ่อนชำระสินค้า/บริการ	2,509.98	524	13.10
ค่าน้ำมัน/ค่าเดินทาง	1,850.30	3,388	84.68
เงินสมทบด้านประกันชีวิต/กองทุน	1,751.87	692	17.30
ค่าสาธารณูปโภค	1,714.40	3,662	91.53
ค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพ/รักษาพยาบาล	1,255.05	762	19.05
ค่างานบุญ/งานประเพณี	852.22	2,218	55.44

ข้อมูลลักษณะการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง ร้อยละ 89.63 ครัวเรือนต้องเช่าบ้านอยู่ ร้อยละ 7.70 และได้ยู่ฟรี ร้อยละ 3.65 การถือครองที่ดินของครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 84.25 มีครัวเรือนต้องเช่าที่ดิน 8.80 และได้ใช้ที่ดินฟรี ร้อยละ 4.57 (ข้อมูลดังตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของลักษณะการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของครัวเรือน

ลักษณะการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) บ้าน		
เป็นของตนเอง	3,586	89.63
เช่า	308	7.70
ได้อยู่ฟรี	146	3.65
ให้เช่า	26	0.65
2) ที่ดิน		
เป็นของตนเอง	3,371	84.25
เช่า	352	8.80
ได้ใช้ฟรี	183	4.57
ให้เช่า	38	0.95

ทรัพย์สิน/เครื่องมือการประกอบอาชีพของครัวเรือนที่ถือครองส่วนใหญ่มีทรัพย์สินเป็นยานพาหนะ โดยรถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่ครัวเรือนมีครอบครองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.98 รองลงมาคือ รถยนต์/รถกระบะ ร้อยละ 59.84 และรถจักรยาน ร้อยละ 50.54 ในส่วนทรัพย์สินที่ครัวเรือนอาศัยการจ้าง/เช่ามากที่สุด 3 ลำดับแรกเป็นทรัพย์สินประเภทเครื่องมือเกษตรกรรม ประกอบด้วย รถเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 14.27 รถสีข้าว ร้อยละ 14.05 และ รถแทรกเตอร์ ร้อยละ 12.82 (ข้อมูลดังตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของลักษณะการถือครองทรัพย์สิน/เครื่องมือการประกอบอาชีพของ
ครัวเรือน

ลักษณะการถือครองทรัพย์สิน/เครื่องมือการ ประกอบอาชีพของครัวเรือน	มี		ไม่มี		จ้าง/เช่า	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์/รถกระบะ	2,394	59.84	1,607	40.16	408	10.20
รถจักรยานยนต์	3,760	93.98	241	6.02	401	10.02
รถจักรยาน	2,022	50.54	1,979	49.46	405	10.12
รถไถนาเดินตาม	584	14.60	3,417	85.40	438	10.95
รถแทรกเตอร์	224	5.60	3,777	94.40	513	12.82
รถเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร	58	1.45	3,943	98.55	571	14.27
รถสิบล้อ	26	0.65	3,975	99.35	562	14.05
เครื่องสูบน้ำ	551	13.77	3,450	86.23	441	11.02
ยุ้งข้าว/ที่เก็บผลผลิต	881	22.02	3,120	77.98	426	10.65
โดรนทางการเกษตร	22	0.55	3,979	99.45	446	11.15

3. ข้อมูลความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

3.1 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

จากการสอบถามข้อมูลที่ดินทำกินของครัวเรือนต่อความเหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรมในรูปแบบต่าง ๆ พบว่า ครัวเรือนมีที่ดินทำกินเหมาะแก่การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง ร้อยละ 55.81 และที่ดินทำกินมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง ร้อยละ 53.26 (ข้อมูลดังตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของลักษณะที่ดินทำกินของครัวเรือน

ลักษณะที่ดินทำกินของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) ที่ดินทำกินเหมาะแก่การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง		
เหมาะแก่การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง	2,233	55.81
ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง	496	12.40
ไม่ได้เพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง	1,272	31.79

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลักษณะที่ดินทำกินของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
2) ที่ดินทำกินมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง		
เพียงพอ	2,131	53.26
ไม่เพียงพอ	589	14.72
ไม่ได้เพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง	1,281	32.02

ข้อมูลครัวเรือนด้านการเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง พบว่า มีครัวเรือนร้อยละ 47.94 ที่ทำเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบปลูกพืชเศรษฐกิจขาย ร้อยละ 29.84 ปลูกพืชแบบผสมผสาน 25.22 มีการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 12.47 ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ร้อยละ 2.00 และมีทำการประมง ร้อยละ 1.35 ผลผลิตทางการเกษตรและอาหารที่ครัวเรือนผลิตได้มีรูปแบบการจัดสรรเพื่อการบริโภคเองในครัวเรือนทั้งหมด ร้อยละ 11.07 บริโภคเองเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 8.85 บริโภคเองและส่งขายในสัดส่วนเท่ากันร้อยละ 10.70 ส่งขายเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 10.90 และผลิตเพื่อขายทั้งหมด ร้อยละ 9.67

ข้อมูลการใช้สารเคมี/ผลิตภัณฑ์สำหรับการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และประมง พบว่า ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมี/ผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 41.71 โดยประเภทของสารเคมี/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ ไข่มุ่ยเคมี ร้อยละ 33.49 ไข่มุ่ยชีวภาพ ร้อยละ 19.45 และใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช/ศัตรูพืช ร้อยละ 19.07 (ข้อมูลดังตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของการเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมงของครัวเรือน

การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมงของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง		
ไม่ได้ทำเกษตรกรรมใดเลย	2,083	52.06
ทำเกษตรกรรม	1,918	47.94
2) ลักษณะการเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง		
ปลูกพืชเศรษฐกิจขาย	1,194	29.84
ปลูกพืชแบบผสมผสาน	1,009	25.22

ตารางที่ 13 (ต่อ)

การเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมงของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
เลี้ยงสัตว์	499	12.47
ทำการประมง	54	1.35
ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	80	2.00
3) การจัดสรรผลผลิตเกษตรและอาหารที่ครัวเรือนผลิต		
บริโภคภายในครัวเรือนทั้งหมด	443	11.07
บริโภคภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่	354	8.85
บริโภคภายในครัวเรือนและส่งขายในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน	428	10.70
ส่งขายผลผลิตเป็นส่วนใหญ่	436	10.90
ผลิตเพื่อขายทั้งหมด	387	9.67
4) การใช้สารเคมี/ผลิตภัณฑ์ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และประมง		
ใช้	1,669	41.71
ไม่ได้ใช้	403	10.07
ไม่ได้ทำการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และประมง	1,929	48.21
5) ประเภทของสารเคมี/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และประมง		
ปุ๋ยเคมี	1,340	33.49
ปุ๋ยชีวภาพ	778	19.45
สารเคมี เช่น ยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง	763	19.07
อาหารสัตว์ชีวภาพ เช่น แกลบ ต้นกล้วย	176	4.40
อาหารสัตว์สำเร็จรูป	130	3.25
สารชีวภัณฑ์ เช่น จุลินทรีย์อีเอ็ม ไตรโคโรเดอม่า	70	1.75
อื่น ๆ	4	0.10

การประสบปัญหาของครัวเรือนในช่วงระยะเวลา 1 ปีก่อนการสำรวจข้อมูล มีครัวเรือนที่ประสบภัยน้ำท่วม ร้อยละ 10.25 ประสบภัยแล้ง ร้อยละ 8.30 และประสบภัยทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง

ร้อยละ 6.02 สำหรับข้อมูลครัวเรือนที่ประสบปัญหาจากโรคระบาด พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาโรคระบาดในคนมากที่สุด ร้อยละ 62.56 รองลงมาคือ โรคในพืช/ศัตรูพืช ร้อยละ 12.52 (ข้อมูลดังตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของการประสบปัญหาภัยธรรมชาติและโรคระบาดของครัวเรือน ใน 1 ปีที่ผ่านมา

การประสบปัญหาภัยธรรมชาติและโรคระบาดของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) ภัยธรรมชาติ		
ไม่เคยประสบปัญหา	3,018	75.43
ประสบภัยน้ำท่วม	410	10.25
ประสบภัยแล้ง	332	8.30
ประสบภัยทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง	241	6.02
2) โรคระบาด		
โรคในคน เช่น ไข้เลือดออก โควิด-19	2,503	62.56
โรคในสัตว์ เช่น อหิวาตกโรคในสุกร ปากเท้าเปื่อย	125	3.12
โรคในพืช/ศัตรูพืช เช่น ใบด่าง เพลี้ย	501	12.52
โรคในสัตว์น้ำ เช่น โรคตัวดำง โรคติดเชื้อ ไวรัส	43	1.07

3.2 ข้อมูลด้านสุขอนามัยของครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนที่มีการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ ร้อยละ 34.52 โดยแหล่งธรรมชาติที่ครัวเรือนส่วนใหญ่สามารถเข้าหาอาหารได้ ได้แก่ แม่น้ำ/ลำห้วย/คลอง ร้อยละ 28.54 รองลงมาคือ ป่า ร้อยละ 17.12 และหนองน้ำ ร้อยละ 14.85 (ข้อมูลดังตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของแหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน

แหล่งอาหารจากธรรมชาติของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ		
ไม่ได้หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติได้เลย	2,620	65.48
หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	1,381	34.52
2) แหล่งอาหารจากธรรมชาติ		
แม่น้ำ/ลำห้วย/คลอง	1142	28.54
ป่า	685	17.12
หนองน้ำ	594	14.85
ทะเล	54	1.35
อื่น ๆ	18	0.45
ทะเลสาบ	9	0.22

จากการสอบถามแหล่งซื้ออาหารของครัวเรือน พบว่า ตลาดสด/ตลาดนัด เป็นแหล่งซื้ออาหารหลักสำหรับครัวเรือนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 66.73 โดยมีระยะทางห่างจากครัวเรือนเฉลี่ย 4.43 ก.ม. แหล่งรองลงมาคือ ร้านขายของชำ ร้อยละ 20.59 มีระยะทางเฉลี่ย 1.37 ก.ม. และร้านอาหารทั่วไป ร้อยละ 4.90 มีระยะทางเฉลี่ย 2.15 ก.ม. (ข้อมูลดังตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละแหล่งซื้ออาหาร และค่าเฉลี่ยของระยะทางการเข้าถึงแหล่งอาหาร ของ
ครัวเรือน

แหล่งซื้ออาหาร	จำนวน	ร้อยละ	ระยะทางเฉลี่ย (ก.ม.)
ตลาดสด/ตลาดนัด	2,670	66.73	4.43
ร้านขายของชำ	824	20.59	1.37
ร้านอาหารทั่วไป	196	4.90	2.15
ห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต	146	3.65	3.61
รถเร่ขาย/รถฟุ่มพวง	86	2.15	0.70
ร้านสะดวกซื้อ (7-11 โลตัส เป็นต้น)	61	1.52	5.11
แพลตฟอร์มสั่งอาหารออนไลน์	15	0.37	0.00
อื่น ๆ	3	0.07	3.00

จากการสอบถามข้อมูลด้านแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.53 มีน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ โดยแหล่งที่มาของน้ำอุปโภคบริโภคเป็นน้ำประปา ร้อยละ 82.58 ชื่อน้ำกิน ร้อยละ 60.36 น้ำฝน ร้อยละ 14.25 และน้ำจากบ่อบาดาลในบ้าน 14.17 (ข้อมูลดังตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน

แหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1) ความเพียงพอของน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค		
เพียงพอ	3,942	98.53
ไม่เพียงพอ	59	1.47
2) แหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน		
น้ำประปา	3,304	82.58
ชื่อน้ำกิน	2,415	60.36
น้ำฝน	570	14.25

ตารางที่ 17 (ต่อ)

แหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
บ่อน้ำบาดาลในบ้าน	567	14.17
บ่อน้ำบาดาลของหมู่บ้าน	333	8.32
แม่น้ำ/คลอง/ห้วย	107	2.67
อื่น ๆ	23	0.57

การสอบถามข้อมูลสุขาของครัวเรือน ครัวเรือนไม่มีสุขาเพียงร้อยละ 0.05 โดยในครัวเรือนที่มีสุขาอยู่ในบ้านแต่ไม่มีบ่อน้ำกินน้ำใช้ ร้อยละ 65.88 มีสุขาห่างจากบ่อน้ำกินน้ำใช้มากกว่า 20 เมตร ร้อยละ 23.47 และมีสุขาอยู่ใกล้บ่อน้ำกินน้ำใช้ในระยษะน้อยกว่า 20 เมตร ร้อยละ 4.52 และส่วนครัวเรือนที่มีสุขาแยกจากตัวบ้าน มีสุขาห่างจากบ่อน้ำกินน้ำใช้มากกว่า 20 เมตร ร้อยละ 5.00 มีสุขาอยู่ใกล้กับบ่อน้ำกินน้ำใช้ในระยษะน้อยกว่า 20 เมตร ร้อยละ 1.07 (ข้อมูลดังตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของการมีสุขาของครัวเรือน

การมีสุขาของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีสุขา	2	0.05
อยู่ในบ้านและไม่มีบ่อน้ำกินน้ำใช้	2636	65.88
อยู่ในบ้าน และห่างจากบ่อน้ำกินน้ำใช้ระยะมากกว่า 20 เมตร	939	23.47
อยู่ในบ้าน แต่อยู่ใกล้กับบ่อน้ำกินน้ำใช้ในระยษะน้อยกว่า 20 เมตร	181	4.52
แยกจากตัวบ้าน และห่างจากบ่อน้ำกินน้ำใช้ระยะมากกว่า 20 เมตร	200	5.00
แยกจากตัวบ้าน แต่อยู่ใกล้กับบ่อน้ำกินน้ำใช้ในระยษะน้อยกว่า 20 เมตร	43	1.07

ในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ ครัวเรือนมีรูปแบบการจัดทำอาหารมาปรุงเองโดยใช้วัตถุดิบที่ซื้อมาจากตลาด/ร้านค้า บ่อยครั้งที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.03 วันต่อสัปดาห์ การจัดทำอาหารโดยใช้วัตถุดิบที่ได้จากผลผลิตที่ครัวเรือนเพาะปลูก/เลี้ยงสัตว์ไ้เอง มีค่าเฉลี่ย 4.08 วันต่อสัปดาห์ และรูปแบบรับประทานอาหารที่ซื้อสำเร็จรูปจากร้านค้า มีค่าเฉลี่ย 3.06 วันต่อสัปดาห์

การปรุงอาหารของครัวเรือนในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ ครัวเรือนมีการบริโภคอาหารแบบปรุงสุก บ่อยครั้งที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 6.85 วันต่อสัปดาห์ ส่วนการบริโภคอาหารที่ปรุงแบบสุก ๆ ดิบ ๆ เฉลี่ย 2.21 วันต่อสัปดาห์ และอาหารปรุงแบบดิบเฉลี่ย 1.69 วันต่อสัปดาห์ (ข้อมูลดังตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยของจำนวนวันที่ครัวเรือนมีรูปแบบการจัดทำอาหารและลักษณะการปรุงอาหารภายใน 1 สัปดาห์

รูปแบบการจัดทำอาหารและลักษณะการปรุงอาหารของครัวเรือน	จำนวนวันเฉลี่ย
รูปแบบการจัดทำอาหารของครัวเรือน	
1) เก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้วัตถุดิบอาหารที่เพาะปลูก/สัตว์ที่เลี้ยงไว้มาปรุงเอง	4.08
2) ซื้อวัตถุดิบอาหารจากตลาด/ร้านค้ามาปรุงเอง	5.03
3) ไม่ปรุงเอง และซื้อเป็นอาหารสำเร็จรูปพร้อมทานได้ทันที/รับประทานอาหารนอกบ้าน	3.06
ลักษณะการปรุงอาหารของครัวเรือน	
1) อาหารปรุงสุก	6.85
2) อาหารสุก ๆ ดิบ ๆ	2.21
3) อาหารดิบ เช่น ลาบเนื้อสัตว์ดิบ	1.69

จากการสอบถามที่เก็บอาหารของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่เก็บอาหารเป็นตู้เย็น ร้อยละ 98.05 และ ตู้กับข้าว ร้อยละ 84.58 ส่วนที่เก็บอาหารแบบตู้แช่เย็น ร้อยละ 11.47 และถังแช่เย็น ร้อยละ 9.42 (ข้อมูลดังตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของที่เก็บอาหารของครัวเรือน

ที่เก็บอาหารของครัวเรือน	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตู้กับข้าว	3,384	84.58	617	15.42
ตู้เย็น	3,923	98.05	78	1.95
ตู้แช่เย็น	459	11.47	3,542	88.53
ถังแช่เย็น	377	9.42	3,624	90.58

3.3 การประเมินการบริโภคอาหารของครัวเรือน

เมื่อพิจารณาค่าความถี่เฉลี่ยในการบริโภคอาหาร (Food Consumption Score: FCS) ของครัวเรือนในหมวดหมู่ต่าง ๆ พบว่า ครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัด หมวดอาหารที่ครัวเรือนบริโภคเป็นหลัก ข้าว/ธัญพืช/แป้ง และ เนื้อสัตว์/ไข่ มีค่าเฉลี่ย 6.91 และ 6.83 วันต่อสัปดาห์ ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่า ครัวเรือนมีการบริโภคอาหารในหมวดดังกล่าวทุกวันใน 1 สัปดาห์ หมวดหมู่อาหารที่มีความถี่ในการบริโภครองลงมา ได้แก่ พืชผัก น้ำตาล/น้ำผึ้ง และ ผลไม้ มีค่าเฉลี่ย 5.41 5.17 และ 5.03 วันต่อสัปดาห์ ตามลำดับ ในขณะที่บริโภคน้ำมัน/ไขมัน พืชตระกูลถั่ว และ ผลิตภัณฑ์จากนม มีค่าเฉลี่ย 4.40 3.22 และ 2.76 วันต่อสัปดาห์ ตามลำดับ จากผลลัพธ์ค่าความถี่การบริโภคของครัวเรือนนี้แสดงถึงรูปแบบการบริโภคในชีวิตประจำวันของครัวเรือน

การประเมินการบริโภคอาหารของครัวเรือน (FCS) ด้วยการคำนวณตามวิธี World Food Program (2009) ค่าคะแนนรายครัวเรือน มีค่าต่ำที่สุดคือ 6 และค่าสูงที่สุดคือ 112 โดยมีค่าคะแนนการบริโภคอาหารของครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัดเท่ากับ 77.07 (ข้อมูลตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ค่าความถี่การบริโภคเฉลี่ย ค่าน้ำหนัก และค่าคะแนนของการประเมินการบริโภคอาหารของครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัด

รายการ	ค่าความถี่การบริโภคเฉลี่ย (วัน/สัปดาห์)	ค่าน้ำหนัก	ค่าคะแนน
หมวดที่ 1 ข้าว/ธัญพืช/แป้ง/ไขมัน	6.91	2	13.82
หมวดที่ 2 พืชตระกูลถั่ว	3.22	3	9.66
หมวดที่ 3 พืชผัก	5.41	1	5.41
หมวดที่ 4 ผลไม้	5.03	1	5.03
หมวดที่ 5 เนื้อสัตว์/ไข่	6.83	4	27.32
หมวดที่ 6 ผลิตภัณฑ์จากนม	2.76	4	11.04
หมวดที่ 7 น้ำตาล/น้ำผึ้ง	5.17	0.5	2.59
หมวดที่ 8 น้ำมัน/ไขมัน	4.40	0.5	2.20
ค่าคะแนนการบริโภคอาหารของครัวเรือน (FCS) เฉลี่ยทั้ง 10 จังหวัด			77.07

หมายเหตุ : ค่าคะแนน FCS รายครัวเรือน ค่าต่ำสุด คือ 6 และค่าสูงสุด คือ 112

การจัดช่วงชั้นตามระดับเกณฑ์ พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการบริโภคในระดับยอมรับได้ (Acceptable Food Consumption) ร้อยละ 97.13 รองลงมาคือ การบริโภคในระดับคาบเส้น (Borderline Food Consumption) ร้อยละ 2.55 และการบริโภคในระดับไม่เพียงพอ (Poor Food Consumption) ร้อยละ 0.32 (ข้อมูลดังตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนในแต่ละระดับการบริโภคอาหาร

ระดับการบริโภคอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
การบริโภคในระดับไม่เพียงพอ (ค่าคะแนนน้อยกว่า 28)	13	0.32
การบริโภคในระดับคาบเส้น (ค่าคะแนนระหว่าง 28-42)	102	2.55
การบริโภคในระดับยอมรับได้ (ค่าคะแนนมากกว่า 42)	3,886	97.13

การประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ครัวเรือนบริโภค ซึ่งคำนวณจากจำนวนความถี่การให้คำตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านความปลอดภัยของอาหารแต่ละหมวดหมู่ พบว่า อาหารที่ครัวเรือนประเมินว่ามีความปลอดภัย 3 ลำดับแรก ที่มีจำนวนความถี่ที่ตอบว่า “ปลอดภัย” มากที่สุด ได้แก่ (1) อาหารในหมวดข้าว/ธัญพืช/แป้ง/หัวมัน (2) พืชผัก และ (3) ผลิตภัณฑ์จากนม คิดเป็นร้อยละ 88.90 87.00 และ 86.45 ตามลำดับ ในส่วนหมวดหมู่อาหารที่มีจำนวนความถี่ที่ตอบว่า “ไม่แน่ใจ (ในความปลอดภัยของอาหาร)” สูงสุด ได้แก่ อาหารในหมวด (1) เนื้อสัตว์ (2) น้ำมัน/ไขมัน และ (3) น้ำตาล/น้ำผึ้ง โดยคิดเป็นร้อยละ 15.77 14.89 และ 14.42 ตามลำดับ สำหรับหมวดหมู่อาหารที่ค่าร้อยละของครัวเรือนที่มีความคิดเห็นว่าจะไม่ปลอดภัยมากที่สุดและปลอดภัยน้อยที่สุด คือ เนื้อสัตว์ (ข้อมูลดังตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 ร้อยละของความคิดเห็นของครัวเรือนที่มีต่อความปลอดภัยของอาหารที่บริโภค

หมวดหมู่อาหาร	ร้อยละ		
	ปลอดภัย	ไม่ปลอดภัย	ไม่แน่ใจ
1. ข้าว/ธัญพืช/แป้ง/หัวมัน	88.90	0.68	10.42
2. พืชตระกูลถั่ว	85.38	0.95	13.67
3. พืชผัก	87.00	0.72	12.27
4. ผลไม้	85.86	0.37	13.77
5. เนื้อสัตว์	82.35	1.88	15.77
6. ผลิตภัณฑ์จากนม	86.45	1.12	12.43
7. น้ำตาล/น้ำผึ้ง	84.56	1.02	14.42
8. น้ำมัน/ไขมัน	83.89	1.22	14.89

3.4 สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในด้านการเข้าถึง

(Household Food Insecurity Access Scale: HFIAS)

จากการสำรวจครัวเรือนด้วยข้อคำถามความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในด้านการเข้าถึง (HFIAS) สถานภาพของความไม่มั่นคงทางอาหาร สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ดัชนีสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Conditions)

ครัวเรือนในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 จังหวัดที่พบปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารในด้านการเข้าถึง ดังประเด็นต่อไปนี้ (1) ความวิตกกังวลที่อาหารจะไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 23.07 (2) ไม่สามารถซื้อหา/ผลิตอาหารที่ต้องการจะทานเองได้ คิดเป็นร้อยละ 17.25 (3) ต้องทานอาหารเพียงไม่กี่ชนิดเพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 14.82 (4) จำเป็นต้องทานอาหารที่ไม่ได้ยากทานเพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 11.42 (5) ต้องทานอาหารในแต่ละมื้อน้อยกว่าที่ต้องการเพราะมีอาหารไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 8.17 (6) จำเป็นต้องลดจำนวนมื้ออาหารต่อวันลง เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 5.70 (7) ไม่มีอาหารทานเลย เพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 4.07 (8) ต้องกลับไปในตอนกลางคืนที่รู้สึกหิว เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 4.37 (9) ไม่ได้ทานอะไรเลยทั้งวันทั้งคืน เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 3.50

ในกรณีครัวเรือนที่มีปัญหาปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหาร ส่วนใหญ่พบว่า 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) มีความวิตกกังวลที่อาหารจะไม่เพียงพอ. (2) ไม่สามารถซื้อหา/ผลิตอาหารที่ต้องการจะทานเองได้ และ (3) ต้องทานอาหารเพียงไม่กี่ชนิดเพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้ (ข้อมูลดังตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 ร้อยละของสถานภาพและระดับความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน ในด้านการเข้าถึง

สถานภาพความไม่มั่นคงทางอาหาร ของครัวเรือน	ความไม่มั่นคง (ร้อยละ)		ระดับความไม่มั่นคงทางอาหาร* (ร้อยละ)		
	ไม่ใช่	ใช่	น้อยมาก	บางครั้ง	บ่อยครั้ง
1. มีความวิตกกังวลที่อาหารจะไม่เพียงพอ	76.93	23.07	65.33	31.31	3.36
2. ไม่สามารถซื้อหา/ผลิตอาหารที่ต้องการจะทานเองได้	82.75	17.25	65.65	29.57	4.78
3. ต้องทานอาหารเพียงไม่กี่ชนิดเพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้	85.18	14.82	61.89	34.40	3.71
4. จำเป็นต้องทานอาหารที่ไม่ได้ยักทานเพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้	88.58	11.42	62.58	34.14	3.28
5. ต้องทานอาหารในแต่ละมื้อน้อยลงกว่าที่ต้องการเพราะมีอาหารไม่เพียงพอ	91.83	8.17	63.00	33.64	3.36
6. จำเป็นต้องลดจำนวนมื้ออาหารต่อวันลงเพราะมีอาหารไม่เพียงพอ	94.30	5.70	63.16	32.02	4.82
7. ไม่มีอาหารทานเลย เพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้	95.93	4.07	63.80	33.74	2.45
8. ต้องกลับไปในตอนกลางคืนที่รู้สึกหิว เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ	95.63	4.37	61.71	35.43	2.86
9. ไม่ได้ทานอะไรเลยทั้งวันทั้งคืน เพราะมีอาหารไม่เพียงพอ	96.50	3.50	65.71	31.43	2.86

* หมายเหตุ: - คำนวณร้อยละจากฐานของจำนวนครัวเรือนที่ตอบ “ใช่”
- น้อยมาก = 1-2 ครั้งต่อเดือน, บางครั้ง = 3-10 ครั้งต่อเดือน, บ่อยครั้ง = มากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน

2) การวิเคราะห์ดัชนีขอบเขตของสถานการณ์ (Domains)

การวิเคราะห์สถานการณ์ของครัวเรือนที่มีความไม่มั่นคงทางอาหารโดยจำแนกขอบเขตออกเป็น 3 สถานการณ์ (Domains) พบว่า ครัวเรือนมีความวิตกกังวลและความไม่แน่นอนของอาหารในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.14 ครัวเรือนที่ประสบปัญหาความไม่เพียงพอด้านคุณภาพและความ

หลากหลายของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 25.42 และ ครัวเรือนประสบปัญหาความไม่เพียงพอด้านปริมาณอาหารที่ได้รับ คิดเป็นร้อยละ 12.57 (ข้อมูลดังตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนที่มีความไม่มั่นคงทางอาหารตามขอบเขตของสถานการณ์ (Domains)

ขอบเขตของสถานการณ์ (Domains)	จำนวน	ร้อยละ*
1. มีความวิตกกังวลและความไม่แน่นอนของอาหารในครัวเรือน	1,086	27.14
2. ประสบปัญหาความไม่เพียงพอด้านคุณภาพและความหลากหลายของอาหาร	1,017	25.42
3. ประสบปัญหาความไม่เพียงพอด้านปริมาณอาหารที่ได้รับ	503	12.57

* หมายเหตุ: คำนวณร้อยละจากฐานของจำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3) การวิเคราะห์ดัชนีระดับคะแนน (scale score)

จากการวิเคราะห์ดัชนีระดับคะแนน (scale score) ที่บ่งบอกถึงระดับความถี่ของสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารที่ครัวเรือนประสบในทุกประเด็นทั้ง 9 ข้อคำถาม จากค่าคะแนนเต็ม 27 ซึ่งเป็นค่าความไม่มั่นคงทางอาหารสูงสุด พบว่า ดัชนีระดับคะแนนของครัวเรือนรวมทั้ง 10 จังหวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.29 จากคะแนนเต็ม 27 (ข้อมูลดังตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ดัชนีระดับคะแนน (Scale score) ของครัวเรือนรวมทั้ง 10 จังหวัด

สถานภาพความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน		ความไม่มั่นคง		ระดับความไม่มั่นคงทางอาหาร* (จำนวนที่ตอบใช่)			คะแนนรวมรายคำถาม
		ไม่ใช่	ใช่	น้อยมาก ¹	บางครั้ง ²	บ่อยครั้ง ³	
1. มีความวิตกกังวลที่อาหารจะไม่เพียงพอ	จำนวน	3,078	923	603	289	31	1,274
	คะแนน			603	578	93	
2. ไม่สามารถซื้อหา/ผลิตอาหารที่ต้องการจะทานเองได้	จำนวน	3,311	690	453	204	33	960
	คะแนน			453	408	99	
3. ต้องทานอาหารเพียงไม่กี่ชนิดเพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้	จำนวน	3,408	593	367	204	22	841
	คะแนน			367	408	66	

ตารางที่ 26 (ต่อ)

สถานภาพความไม่มั่นคงทางอาหาร ของครัวเรือน		ความ ไม่มั่นคง		ระดับความไม่มั่นคงทางอาหาร* (จำนวนที่ตอบใช่)			คะแนน รวมราย คำถาม
		ไม่ใช่	ใช่	น้อยมาก ¹	บางครั้ง ²	บ่อยครั้ง ³	
4. จำเป็นต้องทานอาหารที่ไม่ได้ยากทานเพราะ ไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเองไม่ได้	จำนวน	3,544	457	286	156	15	643
	คะแนน			286	312	45	
5. ต้องทานอาหารในแต่ละมื้อน้อยกว่าที่ ต้องการเพราะมีอาหารไม่เพียงพอ	จำนวน	3,674	327	206	110	11	459
	คะแนน			206	220	33	
6. จำเป็นต้องลดจำนวนมื้ออาหารต่อวันลง เพราะ มีอาหารไม่เพียงพอ	จำนวน	3,773	228	144	73	11	323
	คะแนน			144	146	33	
7. ไม่มีอาหารทานเลย เพราะไม่มีเงินซื้อ/ผลิตเอง ไม่ได้	จำนวน	3,838	163	104	55	4	226
	คะแนน			104	110	12	
8. ต้องกลับไปในตอนกลางคืนทั้งที่รู้สึกหิว เพราะ มีอาหารไม่เพียงพอ	จำนวน	3,826	175	108	62	5	247
	คะแนน			108	124	15	
9. ไม่ได้ทานอะไรเลยทั้งวันทั้งคืน เพราะมีอาหาร ไม่เพียงพอ	จำนวน	3,861	140	92	44	4	192
	คะแนน			92	88	12	
คะแนนรวมทั้งหมด							5,165
ค่าคะแนน HFIAS เฉลี่ยทั้ง 10 จังหวัด (4001 ครัวเรือน)							1.29

* หมายเหตุ: ¹น้อยมาก = 1-2 ครั้งต่อเดือน คะแนน = จำนวน × 1
²บางครั้ง = 3-10 ครั้งต่อเดือน คะแนน = จำนวน × 2
³บ่อยครั้ง = มากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน คะแนน = จำนวน × 3

4) การวิเคราะห์ดัชนีความชุก (Prevalence)

จากการวิเคราะห์ด้วยดัชนีความชุก (Prevalence) ประเภทของครัวเรือนจำแนกตาม
 สถานการณ์แบ่งออกเป็น 4 ระดับ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในสถานการณ์ (1) ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทาง
 อาหาร คิดเป็นร้อยละ 75.38 รองลงมาคือ (2) ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับน้อย
 คิดเป็นร้อยละ 14.22 (3) ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ
 5.50 และ (4) ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 4.90 (ข้อมูลดัง
 ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของดัชนีความชุกของสถานการณ์ด้านอาหารของครัวเรือน

ประเภทของครัวเรือนจำแนกตามสถานการณ์	จำนวน	ร้อยละ
1. ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร	3,016	75.38
2. ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับน้อย	569	14.22
3. ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับปานกลาง	220	5.50
4. ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับรุนแรง	196	4.90

3.5 ดัชนีกลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน (CSI)

ค่าดัชนีกลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน (The Coping Strategies Index: CSI) ของครัวเรือนในด้านความมั่นคงทางอาหาร พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของครัวเรือนในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 จังหวัดเท่ากับ 5.46 โดยกลยุทธ์การรับมือที่ครัวเรือนมีการใช้มากที่สุด คือ (1) เลือกกินอาหารที่ชอบน้อยกว่าและราคาไม่แพง (มีค่าเฉลี่ย 2.17 วัน/สัปดาห์) รองลงมาคือ (5) ทานเมล็ดธัญพืชที่เก็บสะสมไว้สำหรับฤดูกาลถัดไป (มีค่าเฉลี่ย 0.24 วัน/สัปดาห์) และ (2) ขอยืมเงินหรือขอความช่วยเหลือด้านอาหารจากเพื่อนหรือญาติ (มีค่าเฉลี่ย 0.21 วัน/สัปดาห์) (ข้อมูลดังตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ย ค่าน้ำหนัก และค่าคะแนน ตามดัชนีกลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนของทั้ง 10 จังหวัด

กลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหาร ของครัวเรือน	ค่าเฉลี่ย (วัน/สัปดาห์)	ค่าน้ำหนัก	ค่าคะแนน
1. เลือกกินอาหารที่ชอบน้อยกว่าและราคาไม่แพง	2.17	1	2.17
2. ขอยืมเงินหรือขอความช่วยเหลือด้านอาหารจากเพื่อนหรือญาติ	0.21	2	0.42
3. ซื้ออาหารโดยติดค่างาอาหาร	0.13	2	0.26
4. หาของป่าล่าสัตว์ เก็บผลผลิตที่ยังโตไม่เต็มที่กิน/ขาย	0.18	4	0.72
5. ทานเมล็ดธัญพืชที่เก็บสะสมไว้สำหรับฤดูกาลถัดไป	0.24	3	0.72
6. ให้สมาชิกในครัวเรือนไปหาอาหารที่อื่นทาน/ส่งไปอยู่ที่อื่นกับญาติ/พึ่งพาอาหารจากวัดหรือโรงงาน	0.05	2	0.1

ตารางที่ 28 (ต่อ)

กลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหาร ของครัวเรือน	ค่าเฉลี่ย (วัน/สัปดาห์)	ค่าน้ำหนัก	ค่าคะแนน
7. ให้สมาชิกในครัวเรือนไปขออาหารคนอื่นทาน/ขอทาน	0.02	4	0.08
8. ลดปริมาณของอาหารที่กินในแต่ละมื้อลงให้น้อยกว่าปกติ	0.17	1	0.17
9. ลดจำนวนมื้ออาหารในแต่ละวันลง	0.13	2	0.26
10. จำกัดอาหารของผู้ใหญ่โดยให้เด็กในครัวเรือนทานก่อน	0.13	2	0.26
11. ให้สมาชิกที่หารายได้เข้าครัวเรือนได้กินก่อน	0.11	2	0.22
12. อดอาหารทั้งวัน	0.02	4	0.08
(ผลรวม) ค่าคะแนนเฉลี่ยของครัวเรือนของทั้ง 10 จังหวัด			5.46

3.6 ความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

ผลการให้ค่าคะแนนระดับความวิตกกังวลของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีความวิตกกังวลในประเด็นด้านการเข้าถึงอาหารในระดับที่สูงกว่าประเด็นด้านอื่น ๆ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.00 รองลงมาคือประเด็นด้านการใช้ประโยชน์ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.71 และ ประเด็นด้านความเพียงพอ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.68 ส่วนประเด็นด้านเสถียรภาพทางอาหารมีระดับความวิตกกังวลน้อยที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.43 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย ครัวเรือนมีความวิตกกังวลสูงที่สุดในประเด็นด้านราคาอาหารที่แพงขึ้น รองลงมาเป็นประเด็นเรื่องตลาด/ร้านค้าจะปิดทำให้ไม่มีแหล่งซื้ออาหาร และในประเด็นที่สมาชิกในครัวเรือนจะเจ็บป่วยไม่สามารถทำงานได้ มีรายได้ลดลง มีเงินไม่พอจะซื้ออาหาร ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นย่อยที่มีค่าระดับความวิตกกังวลสูงสุดอยู่ในประเด็นหลักด้านการเข้าถึงอาหารทั้งหมด (ข้อมูลดังตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และระดับความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

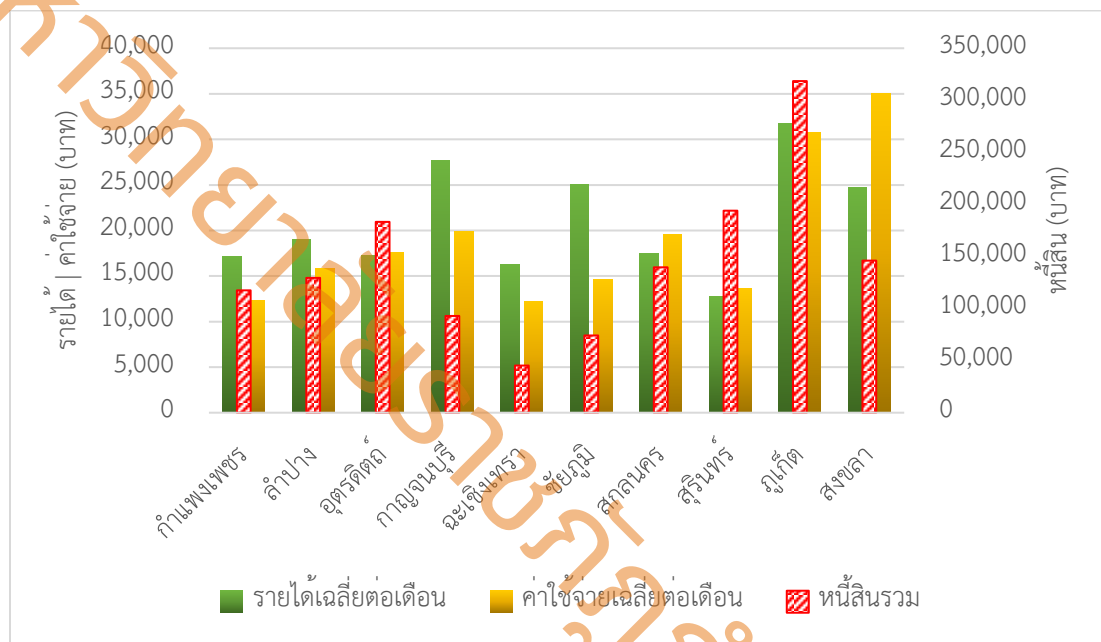
ที่	ความวิตกกังวล	$\bar{X}$	S.D.
1	ความเพียงพอ (Food Availability)	1.68	
1.1	สมาชิกในครัวเรือนจะมีอาหารไม่เพียงพอในแต่ละมื้อ	1.72	0.958
1.2	สมาชิกในครัวเรือนไม่สามารถกินอาหารที่ต้องการหรือชอบได้ เพราะอาหารมีจำกัดเพียงไม่กี่ชนิด	1.71	0.903
1.3	สมาชิกในครัวเรือนจะต้องกินอาหารเพียงชนิดเดียวทุกมื้อทุกวัน	1.61	0.853
2	การเข้าถึงอาหาร (Food Access)	2.00	
2.1	สมาชิกในครัวเรือนจะเจ็บป่วยแล้วทำงานไม่ได้/ตกงาน/รายได้ลดลง ทำให้มีเงินไม่พอ/ไม่มีเงินซื้ออาหารหรือผลิตอาหารเองไม่ได้	1.79	1.08
2.2	ตลาด/ร้านค้าจะปิดทำให้ไม่มีแหล่งซื้ออาหาร	1.94	1.15
2.3	อาหารจะแพงขึ้นแล้วไม่มีเงินซื้ออาหารหรือผลิตเองไม่ได้	2.26	1.32
3	การใช้ประโยชน์ (Food Utilization)	1.71	
3.1	สมาชิกในครัวเรือนจะได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย/ขาดสารอาหาร	1.71	0.97
3.2	สมาชิกในครัวเรือนจะต้องกินอาหารไม่สะอาด/ไม่ปลอดภัย	1.71	1.04
3.3	หากต้องกักตุนอาหารไว้ จะไม่มีที่เก็บรักษาทำให้อาหารเสียหายนก่อนจะปรุง	1.70	0.99
4	ด้านเสถียรภาพทางอาหาร (Food Stability)	1.43	
4.1	สมาชิกในครัวเรือนจะต้องอดอาหารเพื่อให้สมาชิกในครัวเรือนคนอื่นได้กินอาหาร	1.41	0.76
4.2	สมาชิกในครัวเรือนจะต้องอดมื้อกินมื้อ	1.37	0.76
4.3	จะต้องขายทรัพย์สิน/ใช้เงินออมของครัวเรือนเพื่อนำไปซื้ออาหาร	1.50	0.90

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามกลุ่มครัวเรือน

4.1 ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือนจำแนกรายจังหวัด พบว่า จากข้อมูลรายได้ครัวเรือน จังหวัดที่ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด คือ ภูเก็ต รองลงมาคือ กาญจนบุรี ชัยภูมิ และสงขลา จังหวัดที่ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ สุรินทร์ รองลงมาคือ ฉะเชิงเทรา กำแพงเพชร และอุตรดิตถ์ ส่วนข้อมูลค่าใช้จ่ายครัวเรือน จังหวัดที่ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด คือ สงขลา รองลงมาคือ ภูเก็ต กาญจนบุรี และสกลนคร จังหวัดที่ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ

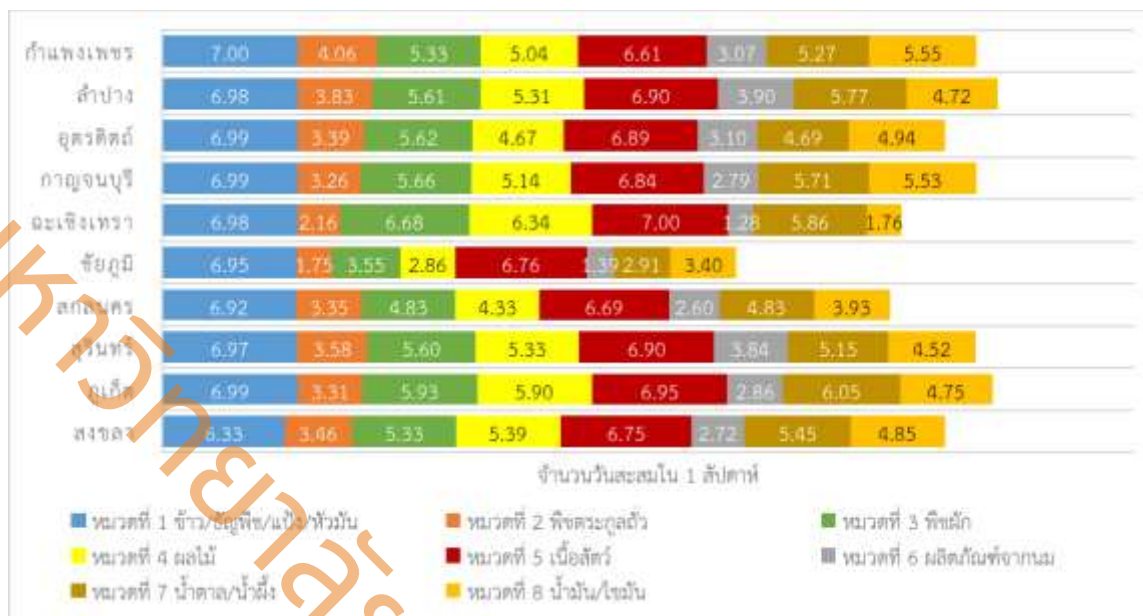
ฉะเชิงเทรา รองลงมาคือ กำแพงเพชร สุรินทร์ และชัยภูมิ หากเปรียบเทียบระดับรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน พบว่า จังหวัดที่ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงกว่ารายได้ ได้แก่ สงขลา สกลนคร สุรินทร์ และอุดรดิตถ์ ส่วนข้อมูลหนี้สินครัวเรือน พบว่า จังหวัดที่ครัวเรือนมีหนี้สินเฉลี่ยสูงสุด คือ ภูเก็ต รองลงมาคือ สุรินทร์ อุดรดิตถ์ และ สงขลา (ดังแสดงในภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินครัวเรือนเปรียบเทียบรายจังหวัด

4.2 การประเมินการบริโภคอาหาร

ข้อมูลการบริโภคอาหารในหมวดหมู่ต่าง ๆ ของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนในแต่ละจังหวัดมีการบริโภคอาหารในแต่ละหมวดหมู่ที่สัดส่วนที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการบริโภค ข้าว/ธัญพืช/แป้ง/หัวมัน เนื้อสัตว์ พืชผักและผลไม้ ในสัดส่วนที่มากกว่าหมวดหมู่อื่น ๆ ส่วนการบริโภค พืชตระกูลถั่ว ผลิตภัณฑ์จากนมในสัดส่วนที่น้อยกว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า ครัวเรือนในจังหวัดชัยภูมิมีการบริโภคอาหารที่น้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในหมวด พืชตระกูลถั่ว ผลไม้ พืชผัก และน้ำตาล/น้ำผึ้ง (ดังแสดงในภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนวันสะสมของหมวดอาหารที่ครัวเรือนบริโภคใน 1 สัปดาห์

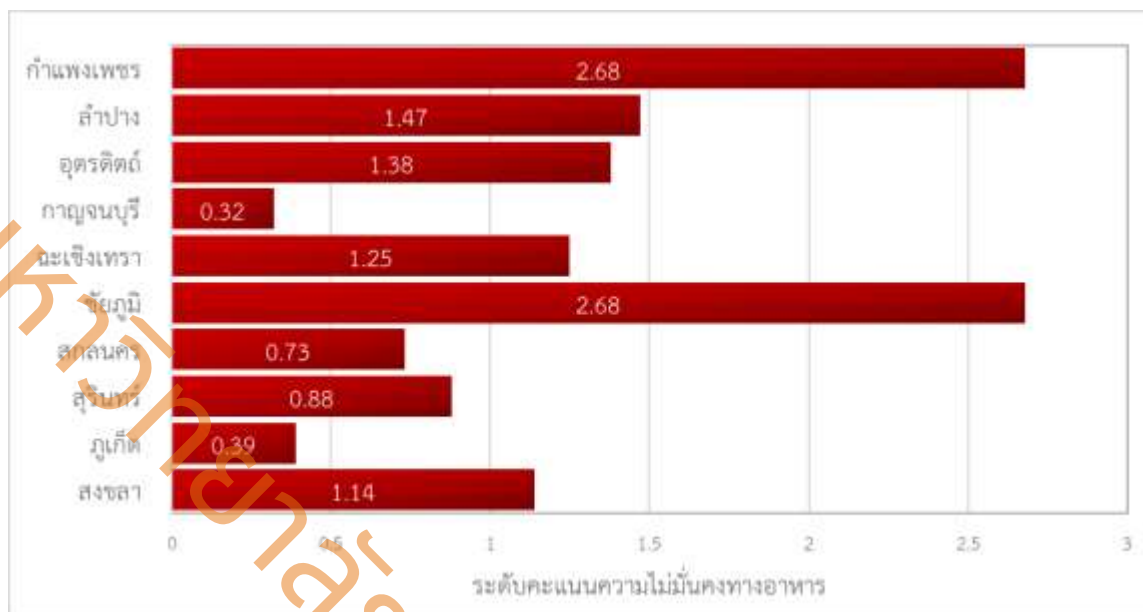
จากการประเมินการบริโภคอาหารของครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัด ครัวเรือนส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 89.70) มีการบริโภคอาหารในระดับยอมรับได้ ส่วนครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับคาบเส้นระหว่างร้อยละ 0.25 ถึง 10.30 และครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับไม่เพียงพอ ระหว่างร้อยละ 0.25 ถึง 2.50 จังหวัดชัยภูมิ กำแพงเพชรและสงขลามีร้อยละครัวเรือนที่มีการบริโภคในระดับยอมรับได้น้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ส่วนจังหวัดที่มีครัวเรือนมีการบริโภคระดับไม่เพียงพอ ได้แก่ สงขลา สกลนคร และสุรินทร์ (ดังแสดงในภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละครัวเรือนจำแนกตามระดับการบริโภคอาหาร

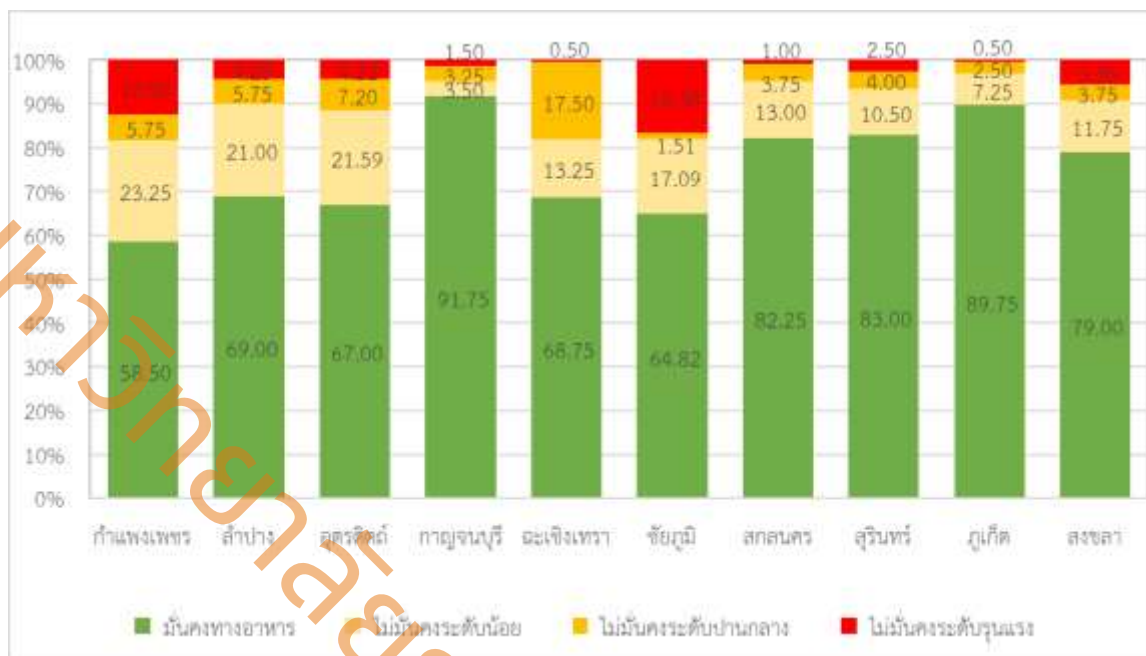
4.3 สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

การประเมินสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือนด้วยค่าดัชนีคะแนน HFIAS (HFIAS score) เมื่อนำค่าคะแนนความไม่มั่นคงทางอาหารเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับรายจังหวัด พบว่า ครัวเรือนในจังหวัดกำแพงเพชรและชัยภูมิมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ซึ่งสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในขณะที่ จังหวัดกาญจนบุรีและภูเก็ตมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 0.32 และ 0.39 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 12)

ภาพที่ 12 แผนภูมิแท่งแสดงระดับคะแนนความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

การประเมินดัชนีความชุก (Prevalence) ของครัวเรือนตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางอาหาร พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี ภูเก็ต สุรินทร์และสกลนคร มีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.75 89.75 83.00 และ 82.25 ตามลำดับ จังหวัดที่มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารน้อยที่สุด ได้แก่ กำแพงเพชร ชัยภูมิ อุตรดิตถ์ ฉะเชิงเทราและลำปาง คิดเป็นร้อยละ 58.50 64.82 67.00 68.75 และ 69.00 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนครัวเรือนที่ไม่มั่นคงทางอาหารระดับรุนแรงมากที่สุด ได้แก่ ชัยภูมิ กำแพงเพชร และ สงขลา คิดเป็นร้อยละ 16.58 12.50 และ 5.50 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามระดับความมั่นคงทางอาหาร

4.4 การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

จากการวิเคราะห์วิธีการรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนจำแนกกลุ่มครัวเรือนตามสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหาร พบว่า ครัวเรือนมีการใช้วิธีรับมือในทุกกลุ่มถึงแม้ว่าจะเป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร โดยการเลือกกินอาหารที่ชอบน้อยกว่า/ไม่แพงเป็นวิธีการที่ครัวเรือนเลือกใช้บ่อยครั้งที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 2.168 วันต่อสัปดาห์ รองลงมาคือ ขอยืมเงิน/ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนหรือญาติ การจำกัดอาหารของผู้ใหญ่โดยให้เด็กในครัวเรือนทานก่อน และการหางานทำเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีเงินเพียงพอต่อการบริโภค ค่าเฉลี่ยรวม 0.621 0.238 และ 0.206 วันต่อสัปดาห์ตามลำดับ (ข้อมูลดังตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 กลยุทธ์การรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนจำแนกกลุ่มครัวเรือนตาม
สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหาร

วิธีการรับมือด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน	ค่าเฉลี่ยของการใช้วิธีรับมือของครัวเรือน (วัน/สัปดาห์)				
	กลุ่มครัวเรือน				รวม
	มั่นคงทางอาหาร	ไม่มั่นคงทางอาหาร			
	น้อย	ปานกลาง	รุนแรง		
1. เลือกกินอาหารที่ชอบน้อยกว่า/ไม่แพง	1.94	2.69	3.41	2.80	2.168
2. หางานทำเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีเงินเพียงพอต่อการบริโภค	0.15	0.28	0.38	0.62	0.206
3. ทานเมล็ดธัญพืชที่เก็บสะสมไว้สำหรับฤดูกาลถัดไป	0.09	0.21	0.25	0.37	0.128
4. ขอยืมเงิน/ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนหรือญาติ	0.45	1.18	1.11	1.03	0.621
5. หาของป่าล่าสัตว์ เก็บผลผลิตที่ยังไม่เต็มที่ยังกิน/ขาย	0.06	0.11	0.07	0.22	0.072
6. ลดปริมาณของอาหารที่กินในแต่ละมื้อลงให้น้อยกว่าปกติ	0.13	0.35	0.36	0.32	0.185
7. จำกัดอาหารของผู้ใหญ่โดยให้เด็กในครัวเรือนทานก่อน	0.19	0.35	0.25	0.69	0.238
8. ซื้ออาหารโดยติดค่างาอาหาร	0.05	0.07	0.07	0.08	0.053
9. ลดจำนวนมื้ออาหารในแต่ละวันลง	0.02	0.04	0.01	0.08	0.023
10. ให้สมาชิกที่หารายได้เข้าครัวเรือนได้กินก่อน	0.12	0.18	0.54	0.56	0.172
11. ขาย/จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อนำเงินไปซื้ออาหาร	0.08	0.16	0.34	0.52	0.128
12. ให้สมาชิกไปหาอาหารที่อื่น/ส่งไปอยู่กับญาติ/พึ่งวัดโรงเรียน	0.08	0.23	0.35	0.39	0.130
13. ใช้วิธีแก้ไขปัญหาคืออื่น ๆ	0.08	0.13	0.21	0.23	0.105
14. ให้สมาชิกไปขออาหารคนอื่นทาน/ขอทาน	0.01	0.04	0.00	0.13	0.020
15. อดอาหารทั้งวัน	0.04	0.00	0.00	0.10	0.035

5. ผลการวิเคราะห์สถานะความมั่นคงทางอาหาร

การวิเคราะห์สถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนพิจารณาตามองค์ประกอบของความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

5.1 ความเพียงพอด้านอาหาร

ความเพียงพอด้านอาหารเป็นผลสะท้อนจากภาพรวมของการมีผลผลิตอาหารอย่างเพียงพอต่อความต้องการบริโภคทั้งจากการผลิตของครัวเรือนภาคการเกษตรและการหาได้มาจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารและไม่ได้ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน มีร้อยละ 51.09 และ 48.91 ตามลำดับ โดยครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีรูปแบบการจัดสรรผลผลิตอาหารระหว่างการบริโภคเองภายในครัวเรือนและการส่งขาย ด้วยสัดส่วนที่บริโภคภายในครัวเรือนทั้งหมด บริโภคภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ บริโภค

ภายในครัวเรือนและส่งขายในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน ส่งขายผลผลิตเป็นส่วนใหญ่ และผลิตเพื่อขายทั้งหมด มีร้อยละ 21.20 17.53 21.00 21.50 และ 18.77 เมื่อพิจารณาแล้วครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารที่ได้มีการส่งขายผลผลิตจะเป็นแหล่งผลิตอาหารให้กับครัวเรือนอื่น ๆ นอกจากนี้มีครัวเรือนร้อยละ 34.54 ที่สามารถหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติซึ่งเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือหาอาหาร ส่วนใหญ่มีที่มาจาก แม่น้ำ/ลำห้วย/คลอง ป่า และหนองน้ำ เป็นแหล่งธรรมชาติที่สำคัญ (ข้อมูลดังตารางที่ 31) และจากผลการสอบถามด้วยแบบสอบถามในประเด็นปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารด้านความปลอดภัย พบว่า มีครัวเรือนร้อยละ 12.57 ที่ประสบปัญหาความไม่เพียงพอด้านปริมาณอาหารที่ได้รับ

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละคุณลักษณะครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการหาอาหาร

ลักษณะครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
การทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร		
ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	2,044	51.09
ไม่ได้ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	1,957	48.91
การจัดสรรผลผลิตของครัวเรือนเกษตรกรรม		
บริโภคภายในครัวเรือนทั้งหมด	427	21.20
บริโภคภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่	353	17.53
บริโภคภายในครัวเรือนและส่งขายในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน	423	21.00
ส่งขายผลผลิตเป็นส่วนใหญ่	433	21.50
ผลิตเพื่อขายทั้งหมด	378	18.77
การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ		
หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	1,382	34.54
ไม่ได้หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	2,619	65.46
แหล่งธรรมชาติที่สามารถหาอาหารได้		
แม่น้ำ/ลำห้วย/คลอง	1,142	28.54
ป่า	685	17.12
หนองน้ำ	594	14.85
ทะเล	54	1.35
อื่น ๆ	18	0.45
ทะเลสาบ	9	0.22

5.2 การเข้าถึงอาหาร

ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในมิติการเข้าถึงอาหาร สะท้อนในแง่มุมด้านความสามารถของครัวเรือนที่จะเข้าถึงอาหารหรือการมีทรัพยากรที่ทำให้ได้มาซึ่งอาหารเพื่อการบริโภค จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายได้ของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยมากกว่าครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร คิดเป็น 3.28 และ 2.71 คนต่อครัวเรือน การมีรายได้ทำให้ครัวเรือนมีความสามารถใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารมาบริโภค พบว่า ครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าเล็กน้อยเมื่อเทียบกับครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร มีค่าเฉลี่ย 20,703.95 และ 21,093.68 บาทต่อเดือน ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือน ครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารอย่างชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ย 6,708.47 และ 8,723.08 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และสำหรับค่าใช้จ่ายของครัวเรือนด้านอาหาร ครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร มีค่าเฉลี่ย 5,309.99 และ 5,983.04 บาท ตามลำดับ (ข้อมูลดังตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ยข้อมูลของครัวเรือนจำแนกตามประเภทครัวเรือน

ข้อมูลครัวเรือน	ประเภทครัวเรือน		ภาพรวม
	ทำเกษตรกรรม	ไม่ทำเกษตรกรรม	
	ผลิตอาหาร	ผลิตอาหาร	
ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	3.28	2.71	3.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	20,703.95	21,093.68	20,894.57
รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือน (บาท)	6,708.47	8,723.08	7,693.87
ค่าอาหารเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	5,309.99	5,983.04	5,639.10

การวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านการเข้าถึงอาหาร เมื่อจำแนกประเภทครัวเรือนตามการทำการเกษตรผลิตอาหารและสถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนซึ่งประเมินด้วยดัชนีความชุก HFIAS พบว่า ในภาพรวมครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 73.29 ซึ่งน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีร้อยละ 77.57 โดยในกลุ่มครัวเรือนที่รายได้ต่ำครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีสัดส่วนมีความมั่นคงสูงกว่าครัวเรือนที่

ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร คิดเป็นร้อยละ 63.13 และ 58.16 ในกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 3,000 บาท และ คิดเป็นร้อยละ 72.16 และ 66.67 ในกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001-5,000 บาท ต่อเดือน ตามลำดับ ส่วนในครัวเรือนที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 5,001 บาทขึ้นไป สัดส่วนครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารจะมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงสูงกว่า ข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือนเป็นที่น่าสนใจถึงความแตกต่างของร้อยละครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารมากที่สุดอยู่ระหว่างกลุ่มครัวเรือนที่ระดับรายได้ 5,001-15,000 และ 15,001-30,000 บาทต่อเดือน โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 73.14 เป็น 88.89 ของครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร และ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80.80 เป็น 92.18 ของครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร ตามลำดับ

ครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีภาวะหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 70.49 และ 78.15 สำหรับครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร และ ร้อยละ 73.70 และ 80.39 สำหรับครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร ตามลำดับ จากข้อมูลสถานการณ์การเงินของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีสัดส่วนครัวเรือนที่มั่นคงทางอาหารต่ำกว่าครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารเล็กน้อย ยกเว้นในสถานการณ์ที่มีปัญหาการเงินเป็นประจำ ครัวเรือนที่ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารกลับมีสัดส่วนครัวเรือนที่มั่นคงทางอาหารต่ำกว่าอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีเพียงร้อยละ 37.88 (ข้อมูลดังตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทครัวเรือนและสถานะความมั่นคงทางอาหาร

ข้อมูลครัวเรือน	ประเภทครัวเรือน			
	ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร		ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	
	มีความมั่นคงฯ	ไม่มั่นคงฯ	มีความมั่นคงฯ	ไม่มั่นคงฯ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
ไม่เกิน 3,000 บาท	101(63.13)	59 (36.88)	114 (58.16)	82 (41.84)
3,001-5,000 บาท	140(72.16)	54 (27.84)	98 (66.67)	49 (33.33)
5,001-15,000 บาท	517(72.21)	199 (27.79)	486 (76.30)	151 (23.70)
15,001-30,000 บาท	448(74.92)	150 (25.08)	478 (80.74)	114 (19.26)
มากกว่า 30,000 บาท	292(77.66)	84 (22.34)	342 (88.83)	43 (11.17)
รวม	1,498(73.29)	546 (26.71)	1,518 (77.57)	439 (22.43)

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลครัวเรือน	ประเภทครัวเรือน			
	ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร		ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	
	มีความมั่นคงฯ	ไม่มั่นคงฯ	มีความมั่นคงฯ	ไม่มั่นคงฯ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือน				
ไม่เกิน 3,000 บาท	417(69.04)	187 (30.96)	290 (63.04)	170 (36.96)
3,001-5,000 บาท	341(74.13)	119 (25.87)	261 (77.68)	75 (22.32)
5,001-15,000 บาท	618(73.14)	227 (26.86)	745 (80.80)	177 (19.20)
15,001-30,000 บาท	96(88.89)	12 (11.11)	165 (92.18)	14 (7.82)
มากกว่า 30,000 บาท	26(96.30)	1 (3.70)	57 (95.00)	3 (5.00)
รวม	1,498(73.29)	546 (26.71)	1,518 (77.57)	439 (22.43)
ร้อยละค่าอาหารต่อค่าใช้จ่ายรวม				
ต่ำ (มั่นคงทางอาหาร)	882(73.44)	319 (26.56)	903 (78.05)	254 (21.95)
ปานกลาง	298(75.83)	95 (24.17)	297 (84.38)	55 (15.63)
สูง	140(63.93)	79 (36.07)	139 (70.92)	57 (29.08)
สูงมาก	176(77.19)	52 (22.81)	175 (70.56)	73 (29.44)
รวม	1,496(73.30)	545 (26.70)	1,514 (77.52)	439 (22.48)
ภาวะหนี้สินของครัวเรือน				
ไม่มีหนี้สิน	583(78.15)	163 (21.85)	910 (80.39)	222 (19.61)
มีหนี้สิน	915(70.49)	383 (29.51)	608 (73.70)	217 (26.30)
รวม	1,498(73.29)	546 (26.71)	1,518 (77.57)	439 (22.43)
สถานการณ์การเงินของครัวเรือน				
รายได้เพียงพอและเหลือเก็บ	347(82.82)	72 (17.18)	463 (89.56)	54 (10.44)
รายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย	871(74.57)	297 (25.43)	789 (76.45)	243 (23.55)
มีปัญหาการเงินเป็นครั้งคราว	246(63.73)	140 (36.27)	241 (70.47)	101 (29.53)
มีปัญหาการเงินเป็นประจำ	34(47.89)	37 (52.11)	25 (37.88)	41 (62.12)
รวม	1,498(73.29)	546 (26.71)	1,518 (77.57)	439 (22.43)

5.3 การใช้ประโยชน์จากอาหาร

ความมั่นคงทางอาหารในประเด็นการใช้ประโยชน์จากอาหารของครัวเรือนพิจารณาจากการบริโภคอาหารของครัวเรือนว่ามีความเพียงพอของสารอาหารที่ได้รับ บริโภคอาหารที่ปลอดภัยและมีความหลากหลายของอาหาร จากการวิเคราะห์การบริโภคของครัวเรือนด้วยค่าคะแนนการบริโภคอาหาร (FCS) ซึ่งใช้เป็นค่าดัชนีเพื่อประเมินพลังงานที่ได้รับ (Huang et al., 2015) พบว่า ครัวเรือนทั้ง 10 จังหวัดมีค่าคะแนนการบริโภคอาหารเฉลี่ย 77.07 ซึ่งเทียบเท่ากับค่าเกณฑ์ในระดับยอมรับได้ (ค่าคะแนนมากกว่า 42) (ข้อมูลดังตารางที่ 23) เมื่อประเมินค่าคะแนนการบริโภคเป็นรายครัวเรือน ส่วนใหญ่มีการบริโภคในระดับยอมรับได้ ร้อยละ 97.13 ระดับคาบเส้นและระดับไม่เพียงพอ มีร้อยละ 2.55 และ 0.32 ตามลำดับ (ข้อมูลดังตารางที่ 20)

การประเมินความหลากหลายของการบริโภคอาหาร พบว่า โดยในช่วงสัปดาห์หนึ่ง ครัวเรือนมีความถี่ของการบริโภคอาหารในหมวดหมู่ ข้าว/ธัญพืช/แป้ง/หัวมัน เนื้อสัตว์/ไข่ พืชผัก น้ำตาล/น้ำผึ้ง ผลไม้ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 5.03 ถึง 6.91 วันต่อสัปดาห์ ส่วนการบริโภคอาหารในหมวดหมู่ พืชตระกูลถั่ว และผลิตภัณฑ์จากนม ครัวเรือนมีความถี่ในการบริโภค 3.22 และ 2.76 วันต่อสัปดาห์ (ข้อมูลดังตารางที่ 21) จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่ประสบปัญหาความไม่เพียงพอด้านคุณภาพและความหลากหลายของอาหาร มีร้อยละ 25.42 (ข้อมูลดังตารางที่ 25)

ความปลอดภัยของอาหารที่ครัวเรือนบริโภค ในประเด็นด้านการมีแหล่งเก็บรักษาอาหาร เพื่อให้วัตถุดิบและอาหารคงความสดและสะอาด ครัวเรือนส่วนใหญ่มี ตู้เย็น และ ตู้กับข้าว เป็นที่เก็บรักษาอาหารคิดเป็นร้อยละ 98.05 และ 84.58 (ข้อมูลดังตารางที่ 20) แหล่งที่มาของวัตถุดิบและอาหารของครัวเรือน ส่วนใหญ่มีแหล่งมาจากภายนอกครัวเรือนโดยการซื้อมาเพื่อปรุงเอง และ เป็นอาหารสำเร็จรูป เฉลี่ย 5.03 และ 3.06 วันต่อสัปดาห์ สำหรับรูปแบบการปรุงอาหารที่ถูกสุขลักษณะ พบว่า ครัวเรือนมีการบริโภคอาหารที่ปรุงสุกเฉลี่ย 6.85 วันต่อสัปดาห์ มีการบริโภคอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ และอาหารดิบ เฉลี่ย 2.21 และ 1.69 วันต่อสัปดาห์ (ข้อมูลดังตารางที่ 19)

5.4 ด้านเสถียรภาพทางอาหาร

ความมั่นคงทางอาหารในประเด็นด้านเสถียรภาพทางอาหาร เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประสบภัยธรรมชาติและปัญหาโรคระบาดซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตอาหารและด้านเศรษฐกิจรายได้ของครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรม พบว่า มีครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารร้อยละ 20.45 และ 23.43 ที่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติด้านน้ำท่วมและภัยแล้ง ตามลำดับ ส่วนปัญหาการระบาด

ของโรค พบว่า ปัญหาโรคในคนและโรคในพืช/ศัตรูพืชเป็นปัญหาสำคัญที่ครัวเรือนทำเกษตรกรรมผลิตอาหารประสบ ร้อยละ 66.29 และ 23.14 ตามลำดับ (ข้อมูลดังตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 ร้อยละครัวเรือนที่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติและปัญหาโรคระบาดใน 1 ปีที่ผ่านมา

รูปแบบปัญหา	ประเภทครัวเรือน			
	ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร		ไม่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	
	ประสบปัญหา	ไม่ประสบปัญหา	ประสบปัญหา	ไม่ประสบปัญหา
ภัยน้ำท่วม	20.45	79.55	11.91	88.09
ภัยแล้ง	23.43	76.57	4.80	95.20
โรคในคน	66.29	33.71	58.66	41.34
โรคในสัตว์	4.75	95.25	1.43	98.57
โรคในพืช/ศัตรูพืช	23.14	76.86	1.43	98.57
โรคในสัตว์น้ำ	1.66	98.34	0.46	99.54

6. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน และประมวลผลข้อมูลด้วยชุดซอฟต์แวร์เพื่อพัฒนาโมเดลคาดการณ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและความมั่นคงทางอาหาร

จากผลการประเมินความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนด้วยดัชนี HFIAP ซึ่งพบว่าครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 75.38 ส่วนครัวเรือนที่ไม่มั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 24.62 สามารถจำแนกออกเป็นไม่มั่นคงทางอาหารระดับน้อย ระดับปานกลาง และระดับรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 14.22, 5.50 และ 4.90 ตามลำดับ ซึ่งเป็นกลุ่มครัวเรือนประสบกับความวิตกกังวล ความไม่แน่นอนของอาหาร มีปัญหาด้านคุณภาพความหลากหลายของอาหารหรือได้รับอาหารในปริมาณไม่เพียงพอ ใดๆอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละครัวเรือนจำแนกตามสถานะด้านความมั่นคงทางอาหาร

ประเภทของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร	3,016	75.38
2. ครัวเรือนที่ประสบความไม่มั่นคงทางอาหาร	985	24.62
ไม่มั่นคงทางอาหารในระดับน้อย	569	14.22
ไม่มั่นคงทางอาหารในระดับปานกลาง	220	5.50
ไม่มั่นคงทางอาหารในระดับรุนแรง	196	4.90

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน พบว่า ในกลุ่มตัวแปรด้านสังคม ขนาดของครัวเรือน ช่วงอายุและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละในตารางไขว้ ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนในช่วงอายุระหว่าง 21-40 ปี มีสัดส่วนเป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงสุด และจะมีสัดส่วนลดลงไปตามช่วงอายุที่มากขึ้น ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นทำให้สัดส่วนของครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารเพิ่มขึ้น จากที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 66.37 ในถึงระดับปริญญาขึ้นไป ร้อยละ 88.57 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปทุมดาและคณะ (2559) โอกาสที่ครัวเรือนจะมีความมั่นคงทางอาหารจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในขณะที่เพศของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนทุกตัวแปร ได้แก่ รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สินของครัวเรือน สถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน และการทำการเกษตรในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาข้อมูลรายได้เฉลี่ยและสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารตามรายภาค พบว่ามีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ครัวเรือนภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด 28,212.41 บาท และมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงสุดที่ร้อยละ 84.38 รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 21,987.40, 18,401.41 และ 17,784.25 บาท โดยมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 80.25, 76.71 และ 64.84 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือน พบว่า ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือนที่สูงขึ้นทำให้สัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงขึ้น จากสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ

60.39 และ 66.45 ไปจนถึงสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 83.31 และ 95.40 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าในผลการวิเคราะห์ตารางไขว้ข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือนมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารระหว่างช่วงรายได้ 5,001-15,000 บาท มีร้อยละ 77.14 กับช่วงรายได้ 15,001-30,000 บาท มีร้อยละ 90.94 มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับความแตกต่างระหว่างช่วงรายได้เฉลี่ยต่อหัวในระดับอื่น ๆ

ในด้านสถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน สัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารมีร้อยละลดลงจากรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ มีร้อยละ 86.54 และสัดส่วนน้อยที่สุดในกลุ่มครัวเรือนที่มีปัญหาการเงินเป็นประจำ มีเพียงแค่ร้อยละ 43.07 ด้านภาวะหนี้สินของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้สินมีสัดส่วนเป็นครัวเรือนที่มั่นคงทางอาหารมีร้อยละ 71.74 น้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้ซึ่งมีร้อยละ 79.50

การวิเคราะห์ตัวแปรด้านการผลิตและการหาอาหาร พบว่า การทำเกษตรกรรมผลิตอาหารและการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มครัวเรือนที่สามารถหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ไม่ได้หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ โดยมีร้อยละ 70.55 และ 77.93 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติลดลง ผลดังกล่าวอาจมีเหตุผลการที่แหล่งอาหารธรรมชาติเป็นแหล่งอาหารทางเลือกของครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรด้านปัญหาและผลกระทบกับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนพบว่า การประสบภัยน้ำท่วม/ภัยแล้งมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยครัวเรือนที่ประสบภัยมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่เคยประสบปัญหา ครัวเรือนที่ประสบปัญหาทั้งน้ำท่วมและภัยแล้งมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารน้อยที่สุด ร้อยละ 58.09 อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบระหว่างภัยน้ำท่วมและภัยแล้งแล้ว ปัญหาภัยแล้งมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนมากกว่าภัยน้ำท่วม ด้วยสัดส่วนของครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารเมื่อประสบภัยแล้งที่น้อยกว่าภัยน้ำท่วม ที่ร้อยละ 65.66 และ 70.73 ตามลำดับ

การได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยครัวเรือนที่ยังได้รับผลกระทบมีสัดส่วนครัวเรือนที่มั่นคงทางอาหาร ร้อยละ 72.06 ซึ่งน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบที่มีร้อยละ 81.66 (ข้อมูลดังตารางที่ 36 และ 37)

ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามคุณลักษณะกับสถานะความมั่นคงทางอาหาร

ข้อมูลครัวเรือน	สถานะความมั่นคงทางอาหาร	
	มั่นคง	ไม่มั่นคง
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
อายุของครัวเรือน	3,016 (75.38)	985 (24.62)
น้อยกว่า 20 ปี	35 (76.09)	11 (23.91)
21-40 ปี	611 (79.87)	154 (20.13)
41-60 ปี	1,473 (75.50)	478 (24.50)
61 ปีขึ้นไป	897 (72.40)	342 (27.60)
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	2,997 (75.36)	980 (24.64)
ไม่ได้เรียนหนังสือ	134 (66.34)	68 (33.66)
ต่ำกว่ามัธยมต้น	1,284 (70.13)	547 (29.87)
มัธยมต้น	398 (76.69)	121 (23.31)
มัธยมปลาย/ปวช.	537 (79.79)	136 (20.21)
อนุปริญญา/ปวส.	191 (84.89)	34 (15.11)
ปริญญาตรี	422 (85.77)	70 (14.23)
ปริญญาโทขึ้นไป	31 (88.57)	4 (11.43)
ขนาดของครัวเรือน	3,016 (75.38)	985 (24.62)
1 คน	518 (80.56)	125 (19.44)
2 คน	757 (76.00)	239 (24.00)
3 คน	731 (72.59)	276 (27.41)
4 คน	583 (74.55)	199 (25.45)
5 คนขึ้นไป	427 (74.52)	146 (25.48)
รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน	3,016 (75.38)	985 (24.62)
ไม่เกิน 3000 บ	215 (60.39)	141 (39.61)
3,001-5,000 บ	238 (69.79)	103 (30.21)
5,001-15,000 บ	1,003 (74.13)	350 (25.87)
15,001-30,000 บ	926 (77.82)	264 (22.18)
มากกว่า 30,000 บ	634 (83.31)	127 (16.69)

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ข้อมูลครัวเรือน	สถานะความมั่นคงทางอาหาร	
	มั่นคง	ไม่มั่นคง
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ภาวะหนี้สินของครัวเรือน	3,016 (75.38)	985 (24.62)
ไม่มี	1,493 (79.50)	385 (20.50)
มี	1,523 (71.74)	600 (28.26)
สถานการณ์การเงินของครัวเรือน	3,016 (75.38)	985 (24.62)
รายได้เพียงพอและเหลือเก็บ	810 (86.54)	126 (13.46)
รายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย	1,660 (75.45)	540 (24.55)
มีปัญหาการเงินเป็นครั้งคราว	487 (66.90)	241 (33.10)
มีปัญหาการเงินเป็นประจำ	59 (43.07)	78 (56.93)
การทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	3,016 (75.38)	985 (24.62)
ไม่ใช่	1,518 (77.57)	439 (22.43)
ใช่	1,498 (73.29)	546 (26.71)
การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	3,016 (75.38)	985 (24.62)
ไม่ใช่	2041 77.93	578 22.07
ใช่	975 70.55	407 29.45
ประสบปัญหาภัยน้ำท่วม/ภัยแล้ง	3,016 (75.38)	985 (24.62)
ไม่เคยประสบปัญหา	2,368 (78.46)	650 (21.54)
ประสบภัยน้ำท่วม	290 (70.73)	120 (29.27)
ประสบภัยแล้ง	218 (65.66)	114 (34.34)
ประสบภัยทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง	140 (58.09)	101 (41.91)
การได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019	3,016 (75.38)	985 (24.62)
ไม่ได้รับ	1,131 (81.66)	254 (18.34)
ได้รับ	1,885 (72.06)	731 (27.94)

ตารางที่ 37 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับสถานะความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

ตัวแปร	ค่าสถิติ Chi-Square	Sig.
ตัวแปรด้านสังคม		
(1) เพศของหัวหน้าครัวเรือน	.907	.341
(2) อายุของหัวหน้าครัวเรือน	14.276	.003
(3) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	86.500	.000
(4) ขนาดของครัวเรือน	14.241	.007
ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ		
(5) รายได้เฉลี่ยครัวเรือน	79.553	.000
(6) ภาวะหนี้สินของครัวเรือน	32.346	.000
(7) สถานการณ์การเงินของครัวเรือน	168.131	.000
ตัวแปรด้านการผลิตและการหาอาหาร		
(8) การทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	9.869	.002
(9) การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	26.554	.000
ตัวแปรด้านปัญหาและผลกระทบ		
(10) การประสบปัญหาภัยน้ำท่วม/ภัยแล้ง	75.935	.000
(11) การได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019	45.009	.000

6.2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า มีเพียงตัวแปรเพศของหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานะความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ตัวแปรอิสระอื่นมีความสัมพันธ์กับสถานะความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยนอยมาก ($r < 0.20$) หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์มากกว่าตัวแปรอื่น ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือนกับระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ($r = -0.497$) การทำเกษตรกรรมผลิตอาหารกับการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ ($r = 0.409$) ขนาดของครัวเรือนกับรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน ($r = 0.365$) และ ภาวะหนี้สินของครัวเรือนกับสถานการณ์การเงินของครัวเรือน ($r = 0.295$) อย่างไรก็ตามระดับความสัมพันธ์ของคู่ตัวแปรอิสระไม่มี

คู่ใดที่สัมพันธ์กันสูงกว่า 0.65 ($r > 0.65$) ตามเกณฑ์ของ Burns and Grove (1993) จึงไม่มีปัญหาตัวแปรอิสระสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) จึงสามารถนำไปวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกต่อไป รายละเอียดผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แสดงในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	สถานะความมั่นคงทางอาหาร	เพศของหัวหน้าครัวเรือน	อายุของหัวหน้าครัวเรือน	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	ขนาดของครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน	ภาวะหนี้สินของครัวเรือน	สถานการณ์การเงินของครัวเรือน	การทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	การประสบปัญหาภัยน้ำท่วม/ภัยแล้ง	การได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อ
(-)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
(-) 1.000												
(1) -.015	1.000											
(2) -.058**	-.042**	1.000										
(3) .146**	-.014	-.497**	1.000									
(4) -.041**	-.170**	.083**	-.111**	1.000								
(5) .132**	-.182**	-.106**	.221**	.365**	1.000							
(6) -.090**	-.004	-.002	-.073**	.195**	.027	1.000						
(7) -.188**	.025	.027	-.151**	.039*	-.168**	.295**	1.000					
(8) -.050**	-.107**	.142**	-.182**	.202**	-.014	.214**	.055**	1.000				
(9) -.081**	-.053**	.050**	-.159**	.174**	-.069**	.180**	.092**	.409**	1.000			
(10) -.132**	-.027	.022	-.049**	.042**	.045**	.087**	.093**	.246**	.207**	1.000		
(11) -.106**	.038*	-.047**	-.002	.037*	.035*	.144**	.182**	.011	.002	.128**	1.000	

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

6.3 อิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร

การศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression) ด้วยวิธี Enter โดยตัวแปรที่นำเข้าสมการเป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรสถานะความมั่นคงทางอาหารที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงความสัมพันธ์ พบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนในช่วงอายุ 21-40 ปี 41-60 ปีและ 61 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่เป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงกว่าที่หัวหน้าครัวเรือนอายุน้อยกว่า 20 ปี ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหาร ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนได้รับการศึกษามีโอกาสสูงกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนไม่ได้เรียนหนังสือ และเมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ครัวเรือนย่อมมีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารสูงขึ้นเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของครัวเรือนกับความมั่นคงทางอาหาร พบว่า ครัวเรือนที่มีสมาชิกมากกว่า 1 คนมีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่มีสมาชิก 1 คน โดยจำนวนสมาชิก 3 คนมีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่มีสมาชิก 1 คน ร้อยละ 50

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรด้านเศรษฐกิจกับสถานะความมั่นคงทางอาหาร พบว่า ครัวเรือนที่มีระดับรายได้เฉลี่ยครัวเรือนที่สูงขึ้นมีโอกาสมีความมั่นคงทางอาหารที่สูงขึ้น โดยระดับรายได้ 15,001-30,000 และ มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือนมีโอกาสที่จะเป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน ถึง 2.52 และ 3.24 เท่า ครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินมีโอกาสที่จะมีสถานะความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 10 ในด้านสถานการณ์การเงิน พบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้แค่พอสำหรับค่าใช้จ่าย มีปัญหาการเงินเป็นครั้งคราว และมีปัญหาการเงินเป็นประจำ มีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารลดลง ร้อยละ 39 52 และ 81 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรในประเด็นการผลิตอาหารและแหล่งอาหารจากธรรมชาติ พบว่า ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่ได้ผลิตอาหาร 1.17 เท่า แต่ครัวเรือนที่หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติกลับมีโอกาสเป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารลดลง ร้อยละ 13

ครัวเรือนที่มีการประสบปัญหาภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง และทั้งน้ำท่วมและภัยแล้งมีโอกาสที่จะเป็นมีความมั่นคงทางอาหารลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่ไม่ประสบปัญหา ร้อยละ 34 41 และ 63 ตามลำดับ และครัวเรือนที่ยังได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีโอกาสมีความมั่นคงทางอาหารลดลง ร้อยละ 32 (ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับสถานะความมั่นคงทางอาหาร

ตัวแปร	Chi	95% CI for OR	
	p-value	OR	Lower Upper
อายุของหัวหน้าครัวเรือน	0.003		
น้อยกว่า 20 ปี ^{ref}			
21-40 ปี		1.16	0.54 2.46
41-60 ปี		1.30	0.61 2.73
61 ปีขึ้นไป		1.32	0.62 2.81
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	0.000		
ไม่ได้เรียนหนังสือ ^{ref}			
ต่ำกว่ามัธยมต้น		1.14	0.82 1.58
มัธยมต้น		1.40	0.95 2.05
มัธยมปลาย/ปวช.		1.73	1.19 2.53
อนุปริญญา/ปวส.		2.08	1.26 3.43
ปริญญาตรี		2.12	1.38 3.26
ปริญญาโทขึ้นไป		2.32	0.75 7.17
ขนาดของครัวเรือน	0.007		
1 คน ^{ref}			
2 คน		0.67	0.51 0.87
3 คน		0.50	0.38 0.65
4 คน		0.55	0.41 0.73
5 คนขึ้นไป		0.59	0.43 0.81
รายได้เฉลี่ยครัวเรือน	0.000		
ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน ^{ref}			
3,001-5,000 บาทต่อเดือน		1.46	1.04 2.03
5,001-15,000 บาทต่อเดือน		1.94	1.49 2.53
15,001-30,000 บาทต่อเดือน		2.52	1.90 3.35
มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน		3.24	2.32 4.52
ภาวะหนี้สินของครัวเรือน	0.000		
ไม่มี ^{ref}			
มี		0.90	0.76 1.06

ตารางที่ 39 (ต่อ)

ตัวแปร	Chi	95% CI for OR	
	p-value	OR	Lower Upper
สถานการณ์การเงินของครัวเรือน	0.000		
รายได้เพียงพอและเหลือเก็บ ^{ref}			
รายได้แค่พอสำหรับใช้จ่าย		0.61	0.49 0.77
มีปัญหาการเงินเป็นครั้งคราว		0.48	0.36 0.62
มีปัญหาการเงินเป็นประจำ		0.19	0.12 0.28
การทำเกษตรกรรมผลิตอาหาร	0.002		
ไม่ใช่ ^{ref}			
ใช่		1.17	0.98 1.40
การหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ	0.000		
ไม่ใช่ ^{ref}			
ใช่		0.87	0.73 1.04
ประสบปัญหาภัยน้ำท่วม/ภัยแล้ง	0.000		
ไม่เคยประสบปัญหา ^{ref}			
ประสบภัยน้ำท่วม		0.66	0.51 0.84
ประสบภัยแล้ง		0.59	0.45 0.77
ประสบภัยทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง		0.37	0.27 0.49
การได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019	0.000		
ไม่ได้รับ ^{ref}			
ได้รับ		0.68	0.57 0.81

7. การพัฒนาโมเดลคาดการณ์ตัวบ่งชี้ด้านความมั่นคงทางอาหาร

7.1 ข้อมูลทั่วไปของการสำรวจข้อมูลด้านความมั่นคงทางอาหาร

การสำรวจข้อมูลโดยกลุ่มวิจัยของแต่ละพื้นที่ทั้ง 10 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวนครัวเรือนจากการสำรวจทั้งกลุ่มตัวอย่างตัวแทนระดับจังหวัดและกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงในระดับพื้นที่รวมทั้งสิ้น 4,465

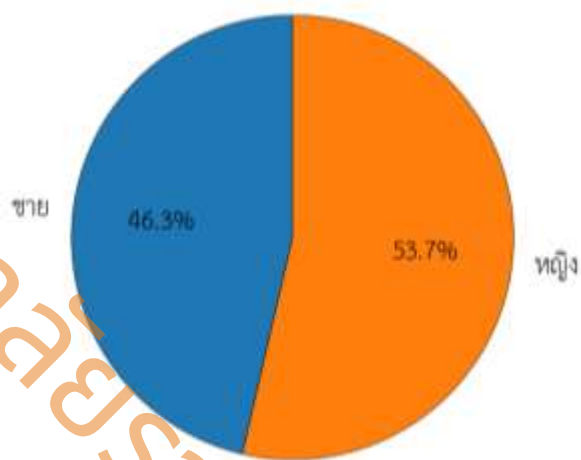
ครัวเรือน โดยมีจำนวนข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน 13,429 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของครัวเรือนที่ได้รวบรวมมาด้วยสถิติพรรณนาในการแปลผลร่วมกับข้อมูลเชิงพื้นที่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประมวลผลด้วยระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยสามารถนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนที่แสดงตำแหน่งการสำรวจข้อมูลใช้สำหรับสังเกตการกระจายตัวของการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ และการเป็นอิสระต่อกันของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วประเทศ (ดังภาพที่ 14) ซึ่งจะแสดงทั้งจำนวนข้อมูลที่ถูกสำรวจพร้อมกัน เป็นแผนที่แสดงผลพอร์ทัลความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งจะสนับสนุนให้ผู้ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นี้สามารถเข้าข้อมูลด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและถูกต้อง

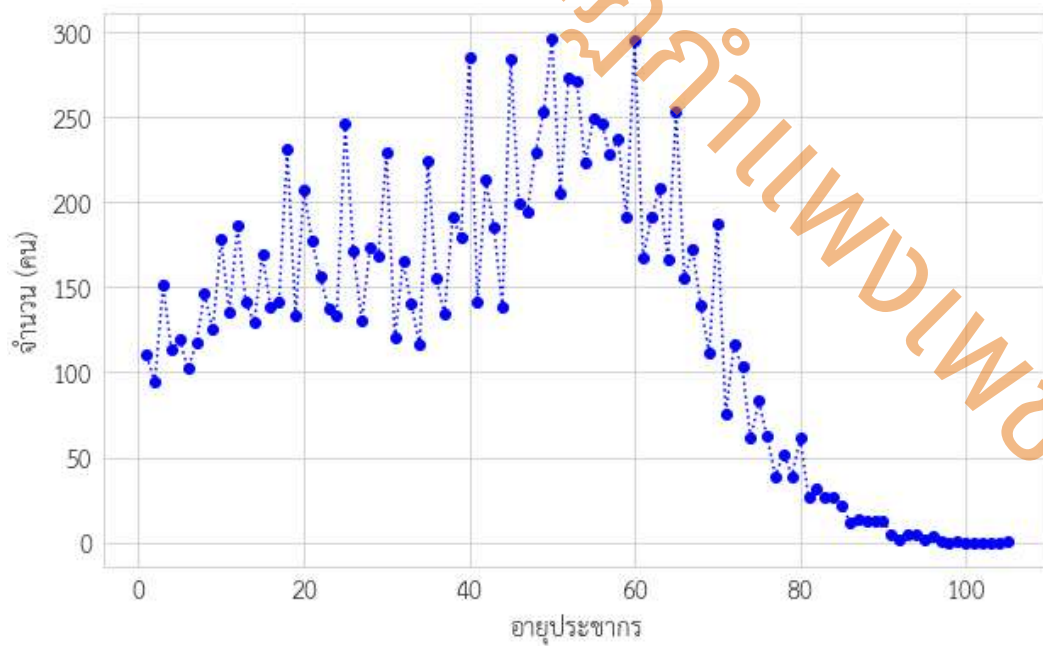

ภาพที่ 14 แผนที่ตำแหน่งการสำรวจข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง จำนวนตัวอย่าง 13,429 คนนั้น ได้แบ่งเป็นเพศชาย 6,223 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 และเพศหญิง 7,206 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 ดังแสดงในภาพที่ 15

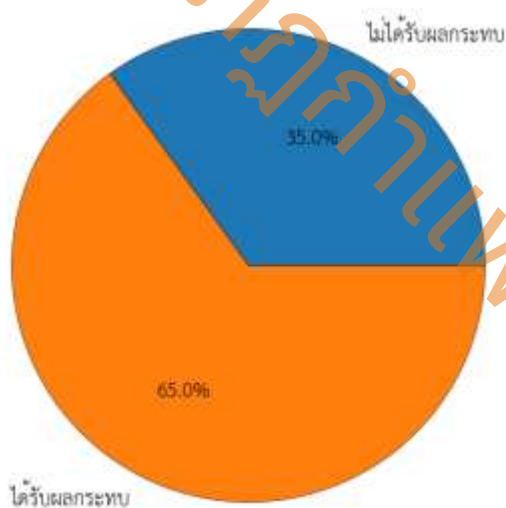
ภาพที่ 15 แผนภูมิแสดงร้อยละเพศของสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง

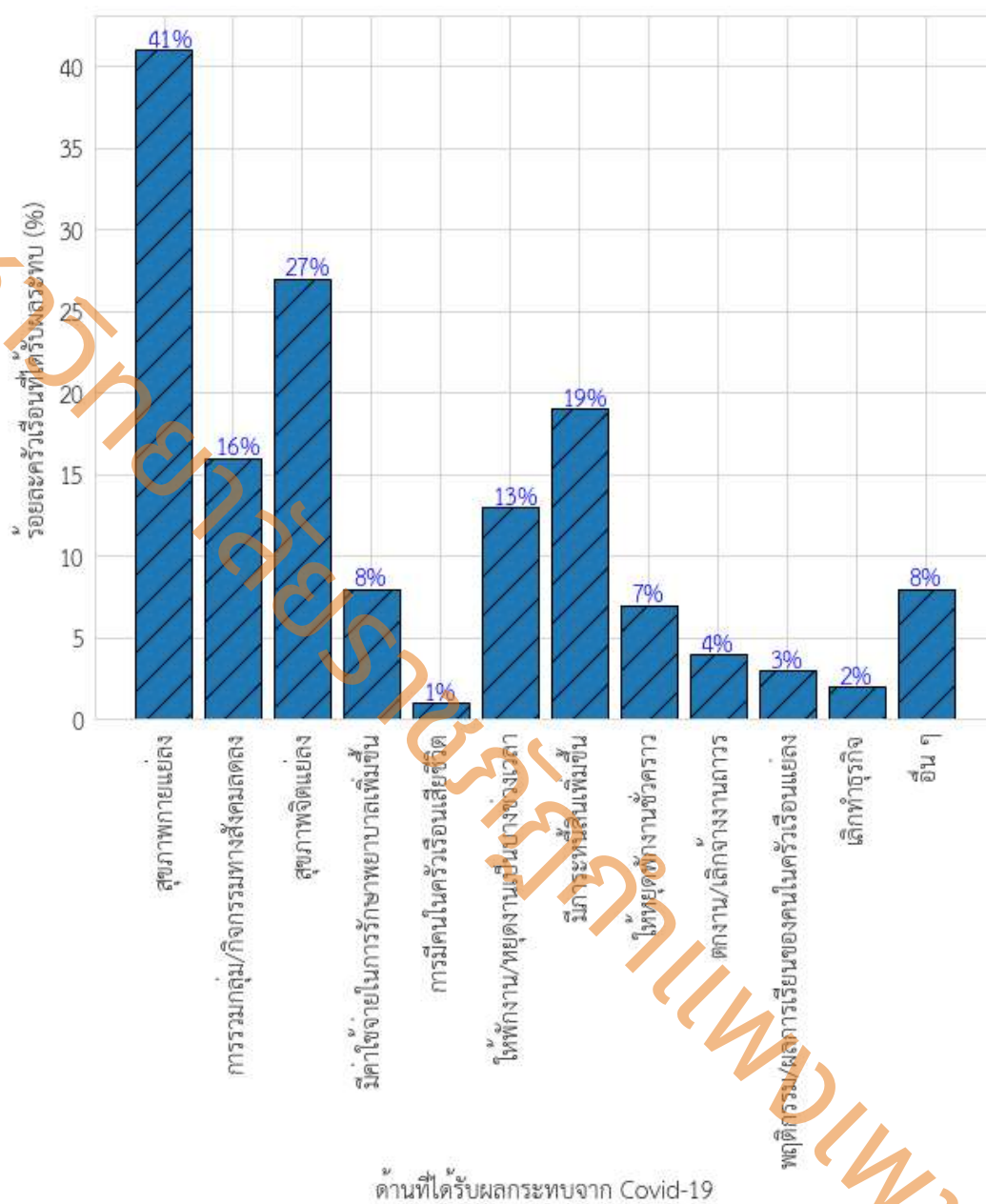
ภาพที่ 16 แผนภูมิแสดงการแจกแจงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

การแจกแจงอายุของสมาชิกในครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างแสดงเป็นแผนภูมิฮิสโตแกรม (Histogram) ในภาพที่ 16 โดยแกนนอนแสดงอายุของตัวอย่างและแกนตั้งแสดงจำนวนสมาชิกในช่วงอายุนั้น ๆ ช่วงอายุของสมาชิกในครัวเรือนมีตั้งแต่ 1 ถึง 105 ปี ค่าเฉลี่ยของอายุ 41 ปี ค่ามัธยฐาน (Median) ของข้อมูลอายุ 43 ปี และอยู่ใน Quartile ที่ 1 เท่ากับ 24 ปี และใน Quartile ที่ 3 เท่ากับ 58 ปี ซึ่งเป็นการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างเหมาะสมแต่โดยส่วนใหญ่จะค่อนข้างไปทาง Quartile ที่ 3 โดยถือว่าการกำลังเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุมากขึ้น

จากการสำรวจ พบว่า ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทยยังอยู่ในสัดส่วนร้อยละ 65 และไม่ได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ร้อยละ 34 ซึ่งแสดงให้เห็นครัวเรือนโดยส่วนใหญ่ยังคงได้รับผลกระทบจากโควิดในสัดส่วนมากกว่าครึ่งในปีที่มีการสำรวจ (พ.ศ. 2565) ดังแสดงในภาพที่ 17 และเมื่อตรวจสอบเพิ่มเติมดังภาพที่ 18 พบว่า บุคคลในครัวเรือนมีสุขภาพแยลงถึงร้อยละ 41 สุขภาพจิตแยลงร้อยละ 27 มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นร้อยละ 19 ซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับภาครัฐในการวางมาตรการด้านนโยบายได้ เช่น การบริการด้านสุขภาพ และสุขภาพจิตมากขึ้นสำหรับทุกจังหวัดได้ เป็นต้น

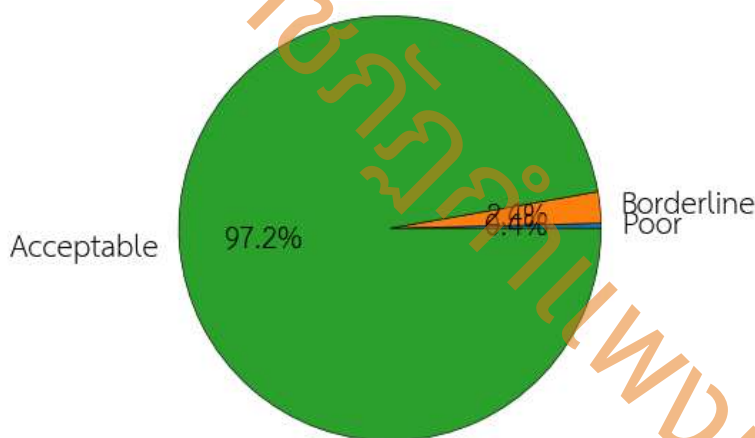
ภาพที่ 17 สัดส่วนการได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ภาพที่ 18 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

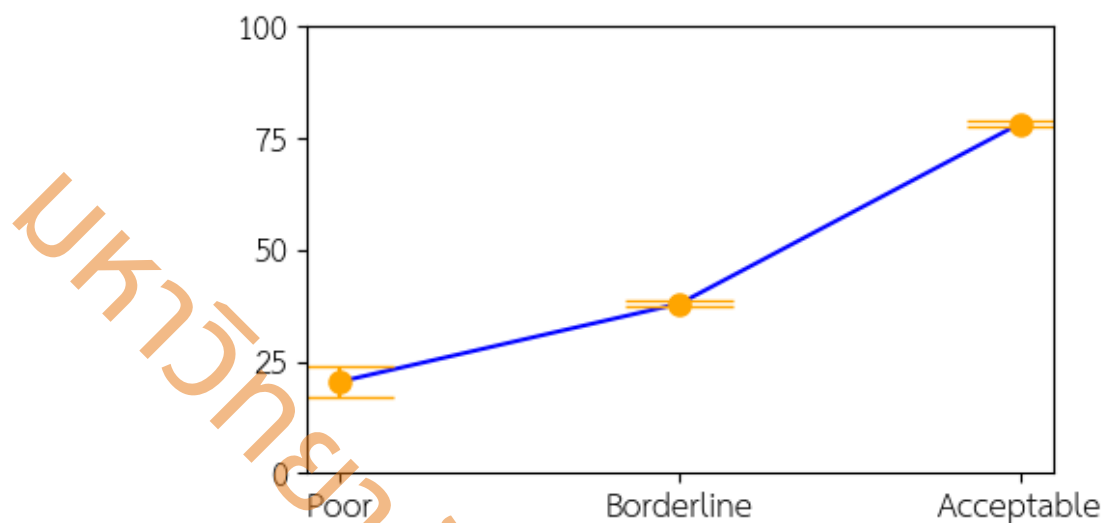
7.2 ผลการประเมินด้านการบริโภคอาหาร (FCS)

ผลการประเมินความมั่นคงทางอาหารในด้านการบริโภคอาหารด้วยค่าคะแนนการบริโภคอาหาร (FCS) ตามเกณฑ์ที่กำหนดโดย World Food Programme (2009) ซึ่งประกอบด้วยระดับยอมรับได้ (Acceptable) ระดับคาบเส้น (Borderline) และระดับไม่เพียงพอ (Poor) นั้น พบว่าครัวเรือนไทยมีการบริโภคอาหารในระดับยอมรับได้สูงถึงร้อยละ 97.2 ซึ่งเป็นช่วงคะแนนที่ดีที่สุดตามเกณฑ์ของหน่วยงานสหประชาชาติ และมีสัดส่วนของกลุ่มที่ได้คะแนนระดับคาบเส้น (Borderline) อยู่ร้อยละ 2.4 และระดับไม่เพียงพอ (Poor) ร้อยละ 0.4 ดังแสดงในภาพที่ 19 เมื่อเทียบกับสัดส่วนครัวเรือนจากผลการสำรวจกับข้อมูลจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ประเทศไทยมีครัวเรือนทั้งสิ้น 28,380,858 ครัวเรือนนั้น กลุ่มที่มีการบริโภคระดับไม่เพียงพออาจมีจำนวนสูงถึง 113,523 ครัวเรือนทั่วประเทศ และกลุ่มการบริโภคระดับคาบเส้น มีสัดส่วนครัวเรือนสูงถึง 681,140 ครัวเรือน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข และระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้จะสามารถใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการสำรวจและบริหารข้อมูลสำหรับแก้ปัญหาได้อย่างแม่นยำ

ภาพที่ 19 แผนภูมิแสดงผลการประเมินระดับการบริโภคอาหารของครัวเรือน

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการบริโภคอาหาร ในแต่ละกลุ่มครัวเรือนดังภาพที่ 20 กำหนดช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กลุ่มครัวเรือนที่มีการบริโภคในระดับไม่เพียงพอมีค่าคะแนนเฉลี่ย 20.4 ± 3.3 ระดับคาบเส้นมีค่าคะแนนเฉลี่ย 37.9 ± 0.7 และระดับยอมรับได้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 78.2 ± 0.5

ภาพที่ 20 แผนภูมิแสดงระดับค่าคะแนนการบริโภคเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มที่ช่วงความเชื่อมั่น 95%

ขนาดครัวเรือนจากรายที่ 40 จะเห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนที่อยู่ระดับไม่เพียงพอ นั้นจะมีขนาดครัวเรือนเล็กกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีการบริโภคในระดับคาบเส้นและระดับยอมรับได้ ดังนั้นครัวเรือนที่มีขนาดเล็กมีความเป็นไปได้ที่จะมีปัญหาค่าความมั่นคงทางอาหารได้สูงขึ้นระดับไม่เพียงพอ

ตารางที่ 40 ค่าเฉลี่ยของขนาดครัวเรือนจำแนกกลุ่มครัวเรือนตามระดับการบริโภคอาหาร

ระดับการบริโภคอาหารของครัวเรือน	ขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย (คน)
ครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับไม่เพียงพอ (Poor)	1.2
ครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับคาบเส้น (Borderline)	3.0
ครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับยอมรับได้ (Acceptable)	3.1

อัตราส่วนอายุของประชากรที่ต้องพึ่งพา (Age dependent ratio: ADP) เพื่อหาสัดส่วนของจำนวนประชากรวัยพึ่งพิง โดยครัวเรือนเหล่านี้อาจประสบปัญหาความมั่นคงทางอาหารได้ (World Food Program, 2009) จากการวิเคราะห์ตัวแปรนี้พบว่าโดยเฉลี่ยแล้ว ADP ของทั้งหมด คือ ร้อยละ 84.5 และเมื่อจำแนกเพื่อวิเคราะห์เป็นรายกลุ่ม ADP ตามระดับการบริโภคอาหารของครัวเรือน ผลลัพธ์

แสดงดังตารางที่ 41 ซึ่งจะเห็นว่าครัวเรือนที่มีค่าคะแนนการบริโภคในระดับไม่เพียงพอ นั้นจะมีสัดส่วน APD สูงกว่าครัวเรือนที่มีการบริโภคในระดับคาบเส้นและระดับยอมรับได้

ตารางที่ 41 ร้อยละ APD ตามประเภทของความมั่นคงทางอาหารโดยแยกตามค่า FCS

ระดับการบริโภคอาหารของครัวเรือน	ร้อยละ ADP
ครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับไม่เพียงพอ (Poor)	95.3
ครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับคาบเส้น (Borderline)	84.9
ครัวเรือนที่มีการบริโภคระดับยอมรับได้ (Acceptable)	84.4

7.3 ผลการพัฒนาโมเดลพยากรณ์ตัวบ่งชี้ด้านความมั่นคงทางอาหาร

1) การคัดเลือกตัวแปรสำหรับการสร้างโมเดล

การวิจัยครั้งนี้แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่อง ความมั่นคงทางอาหารในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับการสำรวจจาก 10 พื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลระดับครัวเรือน (Household survey data : HSD) มีทั้งสิ้น 362 ฟิลด์ข้อมูล 2) เมื่อนำ HSD มาประมวลผลเพื่อให้ได้ตัวแปรตามตัวบ่งชี้ของ World Food Program (WFP) ตารางที่ 44 ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงทางอาหาร (Food security related indicators: FSRI) และ 3) เป็นการนำตัวแปร FSRI มาคัดเลือกตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับค่าตัวบ่งชี้คะแนนการบริโภคอาหารหรือ FCS ด้วยเทคนิค Feature Selection โดยใช้ Logistic Regression (Feature Selection of FSRI: FSoFSRI)

ตารางที่ 42 ตัวแปรระดับครัวเรือนที่นำมาสร้างโมเดล

ชื่อตัวแปร	รายละเอียด
HOH_GENDER	เพศของหัวหน้าครัวเรือน
HH_SIZE	ขนาดของครัวเรือน
HOH_AGE	อายุหัวหน้าครัวเรือน
HOH_EDU	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน
DEPEND_RATIO	สัดส่วนประชากรวัยพึ่งพิงในครัวเรือน
GROUPS_MEMBER	จำนวนกลุ่มสมาชิกในชุมชนที่ครัวเรือนเข้าร่วม

ตารางที่ 42 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	รายละเอียด
WELFARE_TOTAL	จำนวนสวัสดิการของครัวเรือนที่ได้รับ
EXPENSE_MONTHLY	รายจ่ายของครัวเรือน/เดือน
DEBT_TOTAL	หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน
INCOME_MONTHLY	รายรับของครัวเรือน/เดือน
ASSETS_LAND	ขนาดพื้นที่ที่ดินที่ถือครอง
ASSETS_TOTAL	จำนวนทรัพย์สินที่ถือครอง
WATER_CROP	จำนวนแหล่งน้ำสำหรับการทำการเกษตร
WATER_CONSUME	จำนวนแหล่งน้ำสะอาดที่เข้าถึง
COVID_AFFECTS	จำนวนการได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019
FOOD_STOCKS	จำนวนที่จัดเก็บอาหารเพื่อการบริโภคในครัวเรือน
FOODSRC_DIST	ระยะทางการเข้าถึงแหล่งอาหาร

2) ผลการศึกษาตัวแปรที่มีนัยสำคัญต่อ FCS ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95%

จากตัวแปรในตารางที่ 42 ในกระบวนการ Feature Selection ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติและเกี่ยวข้องกับ FCS โดยใช้ Logistic Regression และได้กำหนดค่าพารามิเตอร์ (0 = Borderline และ Poor, 1 = Acceptable) จากนั้นใช้ Python statsmodels ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการประเมินดังตารางที่ 43 และได้ตัวแปรกลุ่ม FSoFSRI สำหรับการเรียนรู้โดย ML ซึ่งประกอบด้วย WELFARE_TOTAL, EXPENSE_MONTHLY, INCOME_MONTHLY, ASSETS_LAND, WATER_CONSUME, และ COVID_AFFECTS

ตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Logistic Regression

ตัวแปร	Coef	Std err	z	P> z	CL Lower	CL Upper
HOH_GENDER	0.0556	0.202	0.276	0.783	-0.340	0.451
HH_SIZE	-0.0312	0.110	-0.284	0.776	-0.247	0.184
HOH_AGE	0.0185	0.010	1.771	0.077	-0.002	0.039
HOH_EDU	0.0679	0.073	0.935	0.350	-0.074	0.210
DEPEND_RATIO	-0.1057	0.519	-0.204	0.839	-1.122	0.911
GROUPS_MEMBER	-0.0146	0.082	-0.178	0.859	-0.175	0.146
WELFARE_TOTAL	-0.3439	0.084	-4.111	0.000*	-0.508	-0.180
EXPENSE_MONTHLY	0.0219	0.0000	3.196	0.001*	0.0000	0.0001
DEBT_TOTAL	0.0207	0.0000	1.905	0.057	-0.0000	0.0000
INCOME_MONTHLY	-0.0287	0.0000	-3.700	0.000*	-0.0000	0.0000
ASSETS_LAND	-0.7507	0.376	-1.995	0.046*	-1.488	-0.013
ASSETS_TOTAL	0.0136	0.056	0.243	0.808	-0.096	0.123
WATER_CROP	-0.3603	0.249	-1.446	0.148	-0.849	0.128
WATER_CONSUME	0.4483	0.139	3.233	0.001*	0.177	0.72
COVID_AFFECTS	-0.2037	0.068	-3.008	0.003*	-0.336	-0.071
FOOD_STOCKS	0.0437	0.227	0.193	0.847	-0.401	0.488
FOODSRC_DIST	-0.0054	0.037	-0.145	0.884	-0.079	0.068

3) ผลการประเมินโมเดลสำหรับทำนายค่าตัวบ่งชี้ FCS

จากการแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนซึ่งประกอบด้วย FSoFSRI, FSRI, และ HSD นั้นเมื่อนำมาสร้างโมเดลด้วย Naïve Bays และ SVM สำหรับเป็นโมเดลพยากรณ์ตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางอาหารด้วย FCS ซึ่งประกอบด้วย Poor, Borderline และ Acceptable จากข้อมูลระดับครัวเรือน 4,465 แบบสำรวจ จากการสำรวจโดยทีมวิจัยภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้ง 10 พื้นที่ ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ กระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย และได้แบ่งข้อมูลดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วน สำหรับการเรียนรู้ (Train) จำนวน 3,876 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.8 และสำหรับทดสอบ (Test) ความแม่นยำจำนวน 589 ชุดข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 13.1 ซึ่งเป็นข้อมูลของครัวเรือนที่เป็นเป้าหมายของงานวิจัยในพื้นที่ต่าง ๆ

สำหรับการเรียนรู้ด้วย Naïve Bays และ SVM ใช้ซอฟต์แวร์ไลบรารี scikit-learn (scikit-learn, 2023) พัฒนาโดยใช้ภาษา Python ในการเรียนรู้และสร้างโมเดล และหลังจากที่สร้างโมเดลแล้วได้ทำการประเมินความแม่นยำด้วยโดยใช้ไลบรารี confusion_matrix และ classification_report ซึ่งเป็นแฟกเกจส่วนหนึ่งของ scikit-learn และผลการทดลองเป็นไปดังตารางที่ 44 ประกอบด้วยค่า Accuracy, Precision, Recall และ F1 Score จะเห็นว่า SVM มี Accuracy สูงกว่า Naïve Bays สำหรับทุกประเภทข้อมูลโดย SVM อยู่ในระดับร้อยละ 98 ส่วน Naïve Bays มี Accuracy อยู่ที่ร้อยละ 97 สำหรับในการนิข้อมูลประเภท HSD นั้น Naïve Bays จะมี Accuracy ต่ำสุดที่ร้อยละ 28 ส่วนการประเมินความแม่นยำด้วย Precision, Recall และ F1-Score จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 44 ผลการประเมินความแม่นยำของการพยากรณ์ตัวบ่งชี้ FCS ด้วย Naïve Bays และ SVM

Algorithms	Data Types	Accuracy	Precision	Recall	F1-Score
Naïve Bays	FSofSRI	0.97	0.96	0.97	0.97
	FSRI	0.97	0.96	0.97	0.97
	HSD	0.28	0.95	0.28	0.42
SVM	FSofSRI	0.98	0.96	0.98	0.97
	FSRI	0.98	0.96	0.98	0.97
	HSD	0.98	0.96	0.98	0.97

ตอนที่ 2 ผลการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

งานวิจัยนี้ได้ออกแบบแพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้โดยใช้ระบบสารสนเทศ ซึ่งส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์ภาพรวมของปัญหา จากนั้นจึงทำการแบ่งระบบออกเป็น 3 ส่วน คือ การจัดทำแบบฟอร์มสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ระบบการกำกับติดตามโครงการวิจัย และการแสดงผลโดยใช้เทคโนโลยี VR ส่วนต่อมาจะเป็นการออกแบบระบบที่ทุกส่วนสามารถใช้ข้อมูลเพื่อการประมวลผลร่วมกัน และส่วนท้ายเป็นการวัดและประเมินผลของงานวิจัยนี้

การวิเคราะห์ปัญหา

การวิเคราะห์ปัญหาของงานวิจัยนี้ได้ขยายความจากวัตถุประสงค์งานวิจัยซึ่งมีประเด็นการพัฒนาาระบบเพื่อบริหารข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและรายได้ การกำกับติดตามงานวิจัยในพื้นที่ต่าง ๆ และการแสดงผลด้วยระบบ VR ทั้ง 3 ด้านดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยจะต้องเป็นข้อมูลที่มาจากแบบฟอร์มที่ถูกวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนโดยผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยการออกแบบระบบที่สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลออกจากระบบ ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือวิจัยอื่น ๆ ได้ เช่น SPSS, R, Python, และอื่น ๆ ได้ โดยประเด็นนี้ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญที่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาเครื่องมือนี้ขึ้นมาใช้อย่างเป็นระบบ เพื่อการใช้ประโยชน์สำหรับแก้ปัญหาของชุมชนในระดับประเทศได้

2. งานวิจัยและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับด้านความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้นมีหลากหลาย และมีหลากหลายกิจกรรมที่จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเข้าช่วยกำกับ เช่น การให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการต่าง ๆ สามารถมีข้อมูลตอบกลับจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการได้ แต่อย่างไรก็ตามระบบกำกับติดตามด้านความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทยโดยเฉพาะนั้น ยังไม่มีการพัฒนาขึ้นและทำงานอย่างเป็นระบบ งานวิจัยนี้จึงเห็นว่าควรพัฒนาระบบนี้ขึ้น และควรสามารถเชื่อมต่อและใช้ข้อมูลร่วมกับระบบอื่น ๆ ที่อยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน เช่น ระบบบริหารจัดการโดยใช้ GIS ได้ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากงานวิจัยและโครงการต่าง ๆ จึงสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันกับระบบสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผล เพื่อใช้ในการบริหารจัดการได้

3. เทคโนโลยี Virtual Reality (VR) ถูกใช้มากขึ้นและกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ดังนั้น นอกจากการแสดงผลโดยใช้แพลตฟอร์มบริหารจัดการและติดตามโครงการผ่านหน้าต่างแอปพลิเคชันบนเว็บ (Web Application) แล้ว ช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ใช้เทคโนโลยี VR จะช่วยให้การแสดงผลงานของโครงการมีความน่าสนใจและเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ทันสมัยขึ้นได้

แนวทางการพัฒนาระบบ

แนวทางการพัฒนาระบบเพื่อให้ได้เครื่องมือสำหรับการนำเข้าสู่ข้อมูลในแพลตฟอร์มจากงานวิจัย การกำกับติดตาม และการแสดงผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมีดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือนั้น ทำได้จากการพัฒนาหน้าต่างนำเข้าสู่ข้อมูลโดยที่มีกลไกการควบคุมขอบเขตการนำเข้าสู่ข้อมูล (Validation) ซึ่งจากแบบสอบถามของส่วนกลางมีทั้งหมด 327 ไฟล์ข้อมูล และต้องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทุกไฟล์เพื่อป้องกันการเกิด “Garbage In” ในขั้นต้น

2. ในแง่ของการแปรผลทางสถิติ แนวทางการพัฒนาระบบนั้นใช้การดำเนินการตามขั้นตอนทางสถิติอย่างเคร่งครัด โดยเริ่มจากการใช้สถิติพรรณนา เพื่อให้ผู้นำเข้าสู่ข้อมูลสามารถตรวจสอบโดยใช้ Exploratory Data Analysis (EDA) ซึ่งสามารถใช้ประเมินข้อมูลได้ว่าข้อมูลมีการกระจายตัวอย่างเหมาะสม มีความเป็นอิสระ ก่อนที่จะนำไปทดสอบด้วยวิธีการใช้ Confidence Intervals และ Hypothesis Tests ได้

3. การ Train ข้อมูลเพื่อสร้างโมเดลเพื่อใช้สำหรับการใช้พยากรณ์ข้อมูลจำลอง มีแนวทางการพัฒนา คือ การนำข้อมูลไปเรียนรู้ด้วย Machine Learning (ML) ด้วยอัลกอริทึมที่ได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และการพยากรณ์ข้อมูลจำลอง

4. ด้านการพัฒนาระบบกำกับติดตามนั้นมีแนวทาง คือ การใช้กราฟแสดงความเคลื่อนไหวของกิจกรรมวิจัย ตั้งแต่การนำเข้า แก้ไข และลบข้อมูลได้

5. การออกแบบ VR เพื่อแสดงผลงานวิจัยของแต่ละพื้นที่นั้นใช้วิธีการสร้างโมเดล 3 มิติและสร้างแอนิเมชัน และพัฒนาส่วนแสดงผลที่ใช้งานร่วมกับบราวน์เซอร์เพื่อสะดวกในการเข้าถึง

การออกแบบแพลตฟอร์ม

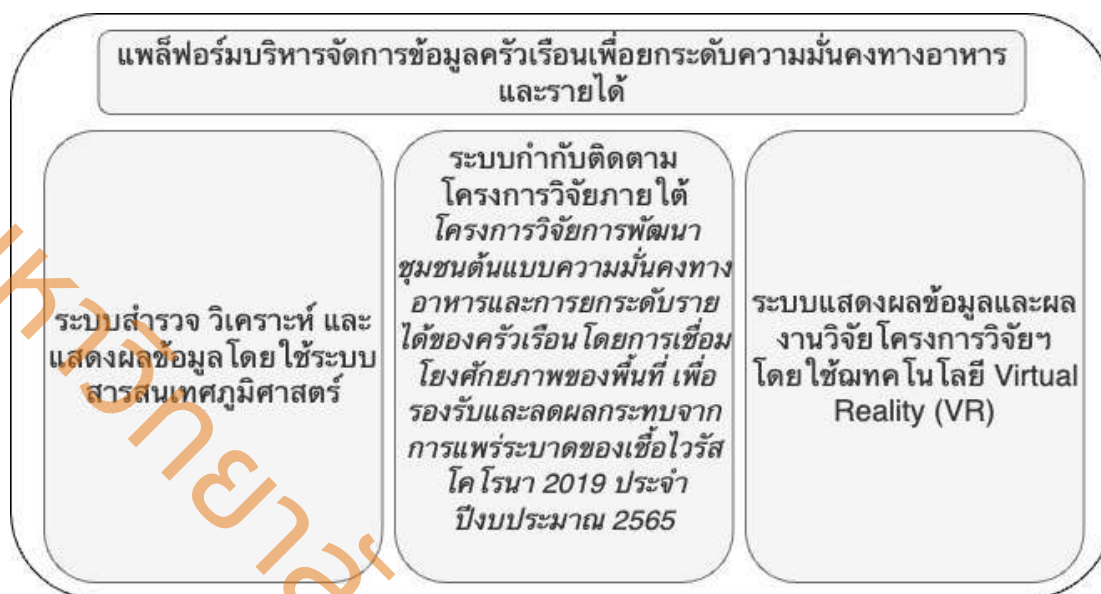
การแบ่งส่วนของระบบในแพลตฟอร์ม

การแบ่งส่วนของระบบภายใต้แพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้นมี 3 ส่วนดังภาพที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย

1. ระบบสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ใช้สำหรับการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลจากนักวิจัยทั้ง 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ซึ่งข้อมูลที่ถูกสำรวจจะถูกจัดเก็บอย่างปลอดภัย มีกลไกกับกับการเข้าถึงข้อมูล และกับกับดูแลข้อมูล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

2. ระบบกำกับติดตามโครงการวิจัยฯ ใช้สำหรับตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการวิจัย เพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการให้ความเห็นเพื่อสะท้อนผล และสามารถปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการระหว่างดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

3. ระบบแสดงผลงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี VR ใช้สำหรับการแสดงผลข้อมูลที่ถูกประมวลเป็นสารสนเทศ พร้อมเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจเข้าชมนิทรรศการผ่านเทคโนโลยี VR ได้

ภาพที่ 21 ภาพรวมของแพลตฟอร์ม

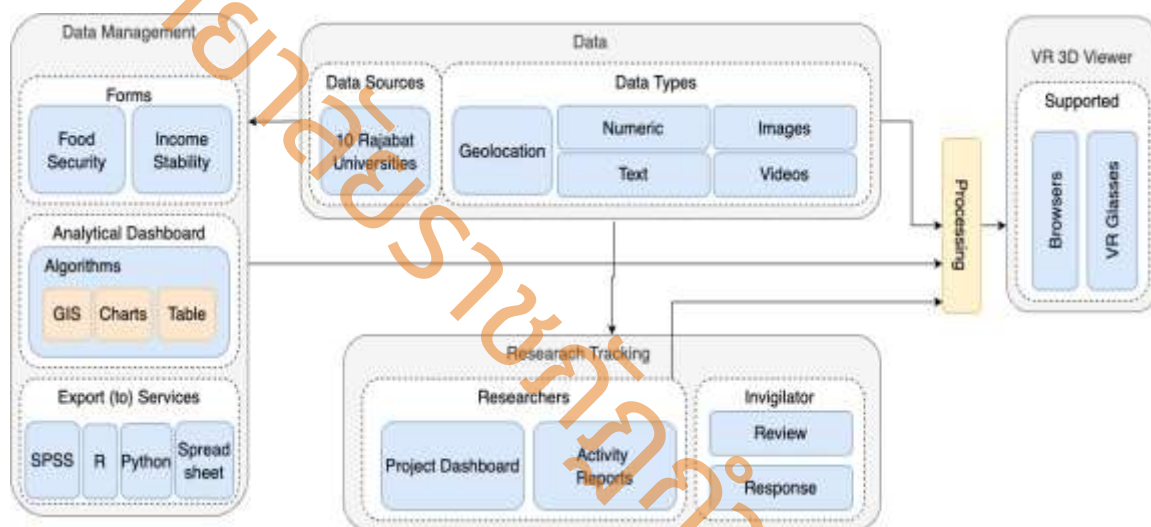
การเชื่อมโยงของข้อมูลในแพลตฟอร์ม

การเชื่อมโยงข้อมูลในแพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้นเป็นไปตามภาพที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยส่วนของข้อมูล (Data) ส่วนของการบริหารจัดการข้อมูล (Data Management) ส่วนของการกำกับติดตามงานวิจัย (Research Tracking) และการแสดงผลสารสนเทศผ่าน VR (VR Viewer) และจากแผนผังในภาพที่ 22 แต่ละระบบมีการเชื่อมโยงข้อมูลกันดังนี้

1. Data เป็นส่วนของข้อมูลที่ถูกจัดเก็บและประมวลผลจากโครงการวิจัย 10 มหาวิทยาลัยร่วมกัน ซึ่งประสมับสนุนการประมวลผล (Process) ข้อมูลประเภท Geolocation, ข้อความ (Text), ข้อมูลตัวเลข (Numeric), ข้อมูลภาพ (Images) และข้อมูลประเภทวิดีโอ (Videos) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเข้าสู่ระบบต่าง ๆ เช่น Data Management System, Research Tacking และ VR Viewer โดยตรง
2. Data Management เป็นส่วนในการนำเข้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) และ ความมั่นคงทางรายได้ (Income Stability) จากนั้นระบบนี้จะมีส่วนการนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยอัลกอริทึม Naïve Bays และ SVM เพื่อหาความรู้ใหม่จากข้อมูล และการแสดงผลโดยใช้สถิติเบื้องต้น

3. Research Tracking เป็นระบบที่เน้นการนำเข้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น ชื่อโครงการ งบประมาณ วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่ดำเนินการ และอื่น ๆ เพื่อแสดงความคืบหน้าของโครงการ และข้อมูลต่าง ๆ จะสามารถเข้าถึงได้ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะช่วยตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะผ่านระบบ โดยการดำเนินการของระบบจะเป็นแบบ Double Blind ซึ่งช่วยให้การให้ข้อเสนอแนะทำได้โดยไร้อคติต่อผู้วิจัยได้

4. VR Viewer เป็นส่วนการแสดงผลสารสนเทศจากงานวิจัยต่าง ๆ ในรูปแบบ 3 มิติ ซึ่งสามารถเข้าดูได้ผ่านทางเบราว์เซอร์ (Browsers) ต่าง ๆ และผ่านแว่น VR ได้

ภาพที่ 22 การเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างระบบต่าง ๆ ในแพลตฟอร์มฯ

การออกแบบโครงสร้างแพลตฟอร์ม

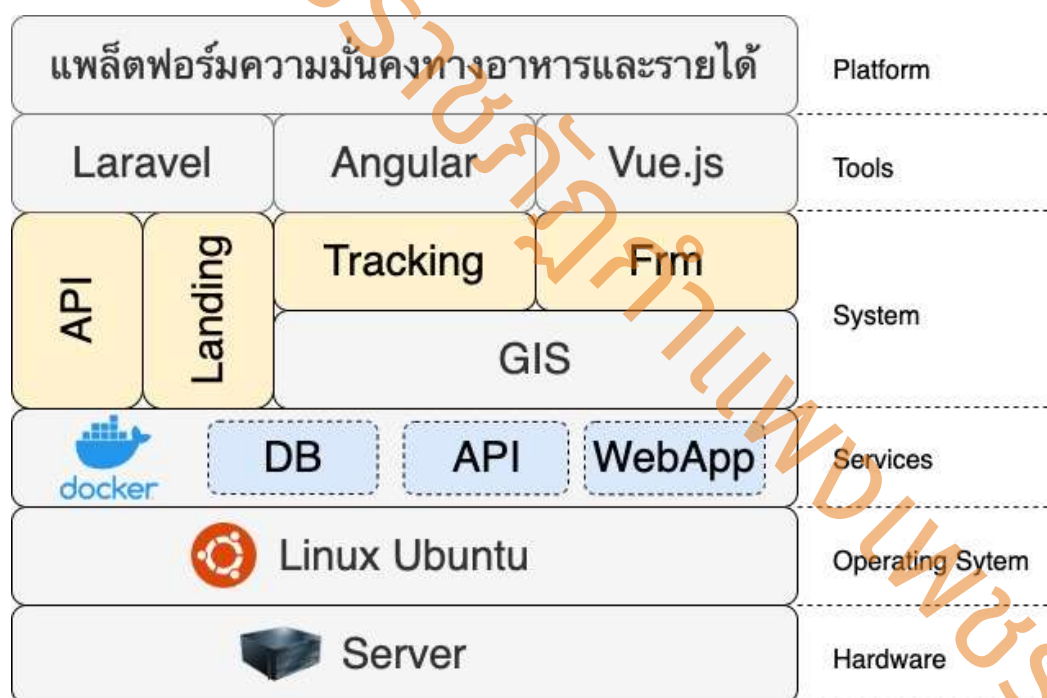
แพลตฟอร์มจากงานวิจัยนี้ประกอบจากระบบหลากหลายส่วนร่วมกันดังภาพที่ 23 เริ่มจากการจัดการระบบปฏิบัติการจนถึงการเลือกเครื่องมือสำหรับการพัฒนาแพลตฟอร์มฯจากแนวคิดของงานวิจัยนี้ดังนี้

1. ในระดับของฮาร์ดแวร์และระบบปฏิบัติการในภาพที่ 23 นั้นจะใช้ระบบปฏิบัติการ Linux Ubuntu สำหรับเป็นระบบปฏิบัติการพื้นฐานรองรับส่วนอื่น ๆ

2. ในชั้นให้บริการจะเลือกใช้ซอฟต์แวร์ Linux Container ประเภท Docker ซึ่งมีความสามารถด้านการจัดการการให้บริการระบบหลักซึ่งประกอบด้วย ฐานข้อมูล (DB) ระบบการส่งและรับข้อมูล (API) และหน้าต่างแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในชั้นระบบ (System)

3. ในชั้นระบบจะเป็นส่วนการพัฒนาจากแนวคิดของงานวิจัยนี้ และเลือกเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการพัฒนาระบบที่เหมาะสม โดย Application Programming Interface (API) และหน้าหลักของแพลตฟอร์มเลือกใช้ เฟรมเวิร์ค Laravel เขียนด้วยภาษา Php ส่วนระบบ GIS ที่ประกอบด้วยระบบกับติดตามและเครื่องมือนำเข้าและวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจนั้น พัฒนาโดยใช้เฟรมเวิร์ค Angular และ Vue.js ตามลำดับ

จากโครงสร้างของระบบที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลหากันได้และมีการแยกการทำงานของแอปพลิเคชันนั้นจะทำให้แพลตฟอร์มสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันได้ภายใต้สภาวะแวดล้อมเดียวกันตามหลักการออกแบบของดิจิทัลแพลตฟอร์มตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

ภาพที่ 23 การวางโครงสร้างของแพลตฟอร์ม

การทำงานของแพลตฟอร์ม

ภาพรวมการทำงานของแพลตฟอร์มบริหารข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและรายได้นั้นเป็นดังภาพที่ 24 ซึ่งจะประกอบด้วยระบบ 3.5.1 ระบบการสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Aka., GIS) 3.5.2 ระบบกำกับติดตามโครงการวิจัยฯ และระบบแสดงผลงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี VR ดังนี้

1. ระบบการสำรวจ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

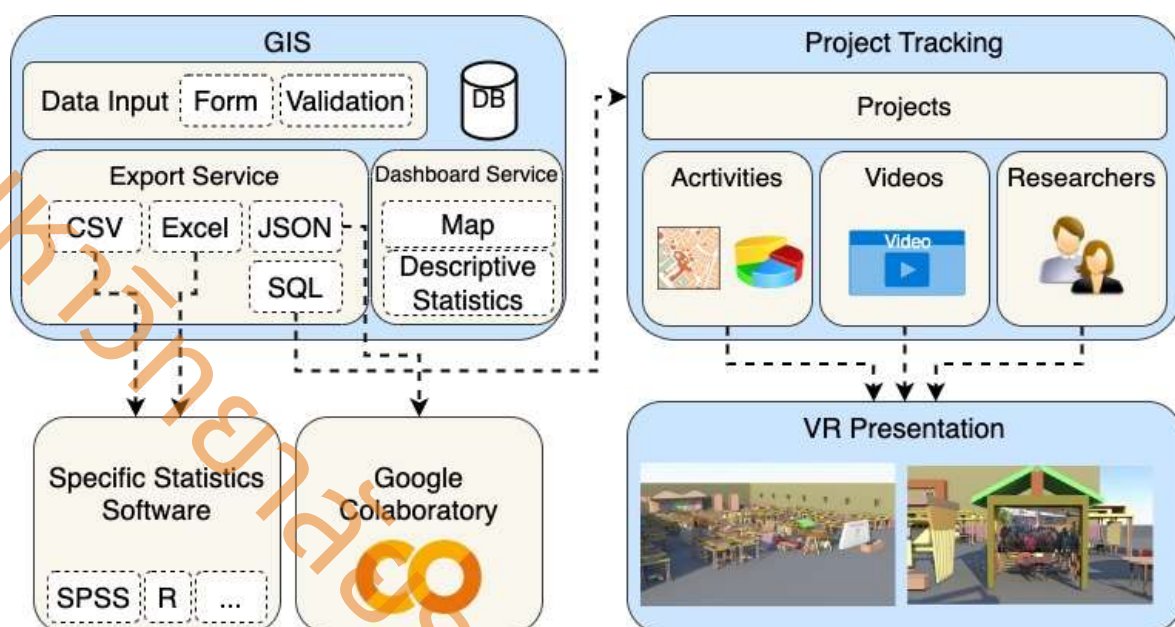
ในส่วนของระบบ GIS นั้นจะมีส่วนประกอบสำคัญ เช่น การนำเข้าข้อมูลพร้อมระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกนำเข้าเบื้องต้น ฐานข้อมูล การนำออกข้อมูล (Data Export) และหน้าต่างแสดงผลข้อมูลสถิติพรรณนาและแผนที่ โดยการนำข้อมูลออกไปใช้นั้นจะสามารถทำได้ในรูปแบบ Csv, Excel, JSON, และ SQL ซึ่งนำไปประมวลผลได้โดยใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะอื่น ๆ เพื่อทดสอบสถิติขั้นสูงได้ เช่น Google Collaboratory, SPSS, R และอื่น ๆ ได้

2. ระบบกำกับติดตามโครงการวิจัยฯ

ในระบบกำกับติดตามนั้นจะประกอบด้วยข้อมูลโครงการวิจัยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 10 แห่ง ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยนักวิจัยจะสามารถจัดการข้อมูลกิจกรรมวิธีโอจีกิจกรรม ภาพกิจกรรม และข้อมูลนักวิจัยจากแต่ละโครงการได้

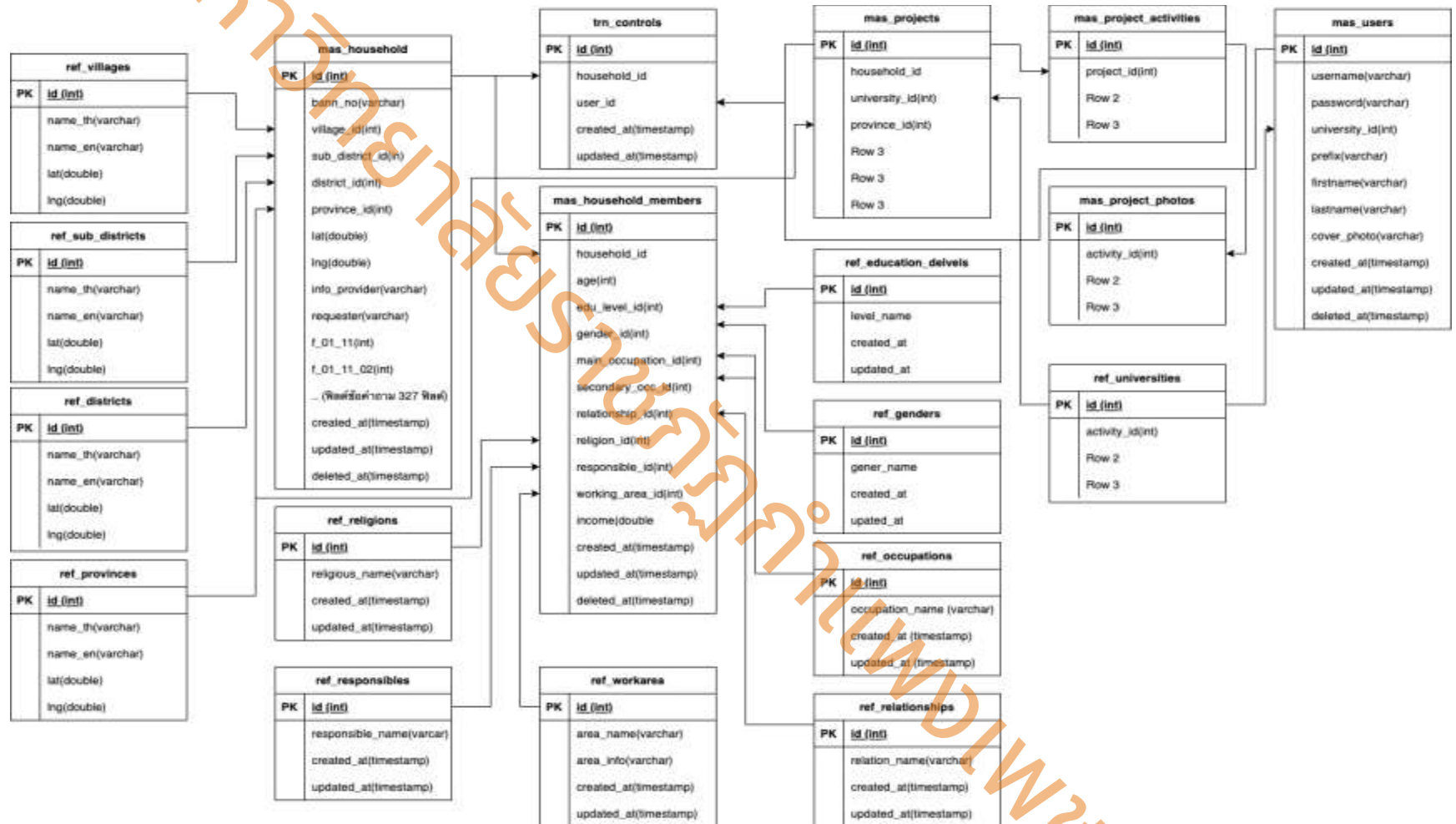
3. ระบบแสดงผลงานวิจัยโดยใช้เทคโนโลยี VR

สำหรับการแสดงผลข้อมูลโดยใช้เทคนิค VR นั้นจะเป็นการนำข้อมูลจากระบบกำกับติดตาม ซึ่งนำเข้าข้อมูลโดยนักวิจัยจากแต่ละแห่ง ก่อนที่จะนำมาประมวลเพื่อแสดงผล

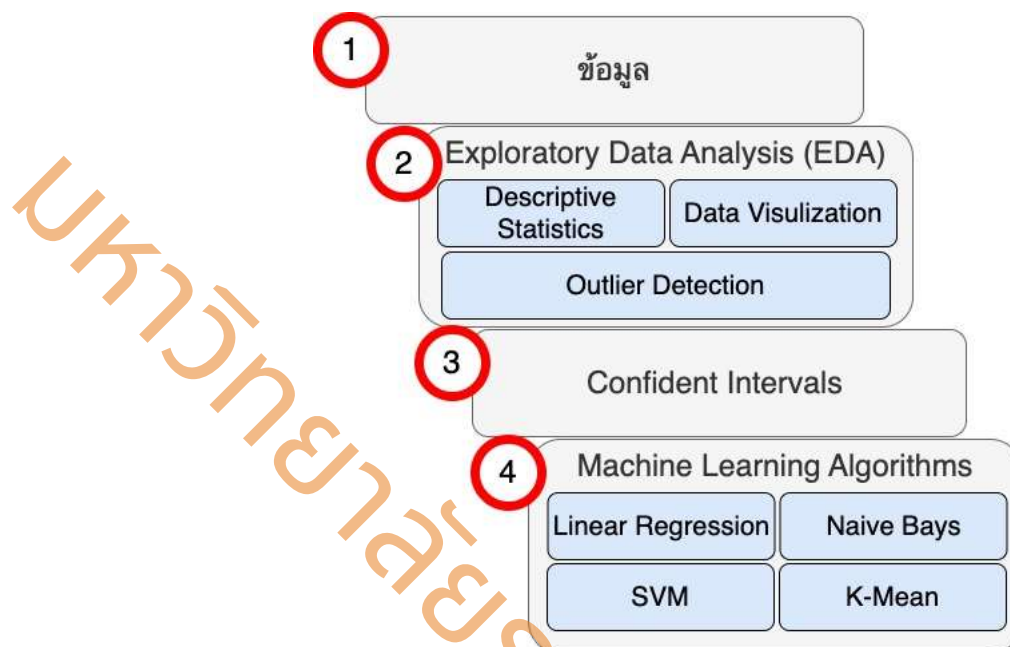
ภาพที่ 24 ภาพรวมการทำงานของแพลตฟอร์ม

การออกแบบฐานข้อมูลของแพลตฟอร์มฯ

ภาพที่ 25 ER Diagram ของแพลตฟอร์ม

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 26 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ค้นพบค่าความจริงจากข้อมูล ลำดับขั้นตอนของการดำเนินการจึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยงานวิจัยนี้มีขั้นตอนดังภาพที่ 26 ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การนำเข้าข้อมูล

จากแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นช่วยให้การนำเข้าข้อมูลจากพื้นที่ต่าง ๆ ทำได้รวดเร็วผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนำเข้านั้นจะมีกลไกป้องกันการนำเข้าข้อมูลผิดพลาด โดยใช้วิธีจำกัดขอบเขตการนำเข้าข้อมูล ซึ่งถ้าหากไม่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ ระบบจะไม่อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเก็บไว้ในระบบได้

2. การสังเกตข้อมูลด้วยวิธี Exploratory Data Analysis

ในขั้นตอน Exploratory Data Analysis (EDA) นี้จะใช้สถิติเบื้องต้นในการประเมินและแสดงผลข้อมูลประกอบด้วยการใช้ Descriptive Statistic, Data Visualization และ Outlier Detection โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีแสดงผลด้วย Histogram, Boxplot, Line และ Pie ซึ่งเป็นเครื่องมือสังเกตข้อมูลได้ เช่น การเกิด Outlier และข้อมูลมีการกระจายตัวยังไม่เข้าสู่ส่วนกลาง เป็นต้น โดยขั้นตอน EDA นี้จะช่วยให้สามารถประเมินการกระจายของข้อมูลได้รวดเร็วขึ้น

3. การหาช่วงความเชื่อมั่น

สำหรับช่วงความเชื่อมั่น (Confident Intervals) ถูกใช้สำหรับการประมาณการช่วงของข้อมูลที่มีความไม่แน่นอนเนื่องจากข้อมูลมีจำนวนมาก การหาช่วงความเชื่อมั่นนั้นจะต้องกำหนดระดับความเชื่อมั่น เช่น ร้อยละ 95, 98 และ 99 เป็นต้น ซึ่งระดับความเชื่อมั่นนี้จะช่วยให้เชื่อมั่นได้ว่าการทดลองซ้ำหรือนำเข้าข้อมูลใหม่จากการทดลองแบบเดียวกัน ผลการทดลองจะยังคงเชื่อมั่นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลยังคงอยู่ในช่วงเดียวกัน เช่น การที่กำหนดความเชื่อมั่นไว้ร้อยละ 95 หากมีการทำการทดลองซ้ำโดยกำหนดค่าพารามิเตอร์เดียวกัน ผลการทดลองจะเชื่อได้ว่าร้อยละ 95 จะเป็นแบบเดียวกันกับการทดลองก่อนหน้านี้ และมีเพียงร้อยละ 5 ที่แตกต่างจากเดิม เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ใช้ Confident Intervals ในการตรวจสอบสัดส่วนช่วงความเชื่อมั่นของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร และใช้ช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

4. การสร้างโมเดลการเรียนรู้โดยเครื่อง

โมเดลจาก Machine Learning (ML) เป็นเทคนิคในการใช้สถิติเพื่อการเรียนรู้ข้อมูล และสกัดความรู้ออกจากข้อมูล โดย ML จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ Supervised และ Unsupervised สำหรับ Supervised เป็นวิธีนำเข้าข้อมูลและคำนวณทางสถิติเพื่อสร้างเป็นโมเดลสำหรับการพยากรณ์ข้อมูล ส่วน Unsupervised จะเป็นวิธีการเรียนรู้และจัดกลุ่มข้อมูลโดยไม่มีการสร้างโมเดลทางสถิติ ในงานวิจัยนี้ใช้เทคนิค Supervised ในการสร้างโมเดลโดยใช้อัลกอริทึม SVM, Naïve Bays, และ Linear Regression เมื่อได้โมเดลจากการเรียนรู้ด้วย ML แล้วจะทำการสร้างข้อมูลจำลองและพยากรณ์ข้อมูลความมั่นคงทางอาหารจากโมเดลที่สร้างขึ้น

วิธีประเมินความมั่นคงทางอาหาร

การประเมินความมั่นคงทางอาหารตามเกณฑ์ FCS

การประเมินค่า FCS หาได้จากการนำข้อมูลจากแบบสอบถามการสำรวจของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 10 แห่ง ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยมีการจำแนกหมวดหมู่ของวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบอาหารแบ่งออกเป็น 8 หมวด ในช่วงเวลา 7 วันที่ก่อนหน้านี้ที่มีการสำรวจดัง ตารางที่ 45

ตารางที่ 45 ข้อคำถามและค่าถ่วงน้ำหนักของ FCS

หมวด	ค่าถ่วงน้ำหนัก (w_j)
1. ข้าว/ธัญพืช/แป้ง/หัวมัน	2
1.1 ข้าวเจ้า/ข้าวเหนียว/ข้าวสาลี	
1.2 ข้าวโพด	
1.3 แป้ง/เส้นก๋วยเตี๋ยว/ขนมปัง	
1.4 ข้าวฟ่าง/ลูกเดือยและธัญพืชอื่นๆ	
1.5 หัวมันต่างๆ /หัวไชเท้า/แครอท	
2. พืชตระกูลถั่ว	3
2.1 ถั่วฝัก เช่น ถั่วฝักยาว/ถั่วลันเตา	
2.2 ถั่วเมล็ด เช่น ถั่วลิสง/ถั่วเขียว/ถั่วเหลือง/ถั่วอก	
2.3 แหล่งที่มาของอาหาร ระบุ	
3. พืชผัก	1
3.1 ผักใบเขียว เช่น กะหล่ำ/สลัด	
3.2 ผักกินผล เช่น แตง/พริก/พริกทอง/มะเขือ/มะระ	
3.3 แหล่งที่มาของอาหาร ระบุ	
4. ผลไม้	1
4.1 ผลไม้ตลอดทั้งปี เช่น กล้วย/มะละกอ/สับปะรด/มะม่วง/ฝรั่ง/ แตงโม/ส้ม/องุ่น	
4.2 ผลไม้ตามฤดูกาล เช่น ทูเรียน/เงาะ/มังคุด/ลำไย/ลองกอง/มะยง ชิด	
4.3 ผลไม้ต่างถิ่น เช่น แอปเปิ้ล/กีวี/เชอร์รี่	
5. เนื้อสัตว์	4
5.1 เนื้อแดง เช่น หมู/วัว/กระบือ/แพะ/แกะ	
5.2 เนื้อขาว/เนื้อดำ เช่น ไก่/เป็ด/นกกระทา/กบ	
5.3 สัตว์ทะเล/สัตว์น้ำ เช่น ปลา/ปลาหมึก/กุ้ง/ปู	
5.4 ไข่	

ตารางที่ 45 (ต่อ)

หมวด	ค่าถ่วงน้ำหนัก (w_j)
6. ผลิตภัณฑ์จากนม	4
6.1 นม/นมข้นหวาน/โยเกิร์ต	
6.2 ชีส	
7. น้ำตาล/น้ำผึ้ง	0.5
7.1 ขนมหวาน/แยม	
7.2 น้ำผึ้ง/ชา/กาแฟ/น้ำหวานประเภทขง	
7.3 น้ำผลไม้ต่าง ๆ	
8. น้ำมัน/ไขมัน	0.5
8.1 น้ำมันจากพืช/น้ำมันจากสัตว์/แคบหมู	
8.2 เนย/ครีมเทียม/มาการีน	
8.3 กะทิ	

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วจะสามารถประเมินความมั่นคงทางอาหารได้ตามสมการที่ (1) ต่อไปนี้

$$FCS = \sum_{j=1}^n w_j \cdot \left[\sum_{i=1}^m x_i, \begin{cases} \text{value} \geq 7, \text{return } 7 \\ \text{value} < 7, \text{return value} \end{cases} \right]$$

โดย x_i คือ คำถามในแต่ละหมวดมีตั้งแต่ข้อ $i = \{1, 2, \dots, m\}$
 w_j คือ ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละหมวด ตั้งแต่หมวดที่ $j = \{1, 2, \dots, n\}$

การประเมิน FCS เริ่มจากการหาผลรวมของข้อคำถามในแต่ละหมวด ซึ่งหลังจากคำนวณแล้วจะได้ค่า value และถ้าหาก value มากกว่าหรือเท่ากับ 7 ให้ใช้ 7 เป็นคำตอบแต่ถ้าน้อยกว่า 7 ให้ใช้ค่า value เป็นคำตอบ จากนั้นนำค่า value คูณกับค่าถ่วงน้ำหนัก w_j ของหมวดนั้น ๆ จากนั้นคำนวณค่า FCS จากการหาผลรวมของผลลัพธ์ในแต่ละหมวด

การประเมินความมั่นคงทางอาหารตามเกณฑ์ CSI

การประเมินวิธีแก้ไขเมื่อเผชิญกับปัญหาความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนในงานวิจัยนี้ ใช้แบบสอบถามและค่าถ่วงน้ำหนักตาม ตารางที่ 46 โดย CSI หากมีค่าสูงจะหมายถึงมีปัญหาความมั่นคงทางอาหารสูง และ CSI ต่ำจะหมายถึงมีความมั่นคงทางอาหาร และการคำนวณหาค่า CSI จะทำได้ตามสมการที่ (2) ต่อไปนี้

$$CSI = \sum_{i=1}^n w_i x_i$$

เมื่อ i คือ เซ็ตของข้อคำถามตั้งแต่ข้อ {1, 2, 3, ..., n}

x_i คือ คำถามของแต่ละข้อ i

w_i คือ ค่าน้ำหนักของข้อคำถามที่ i

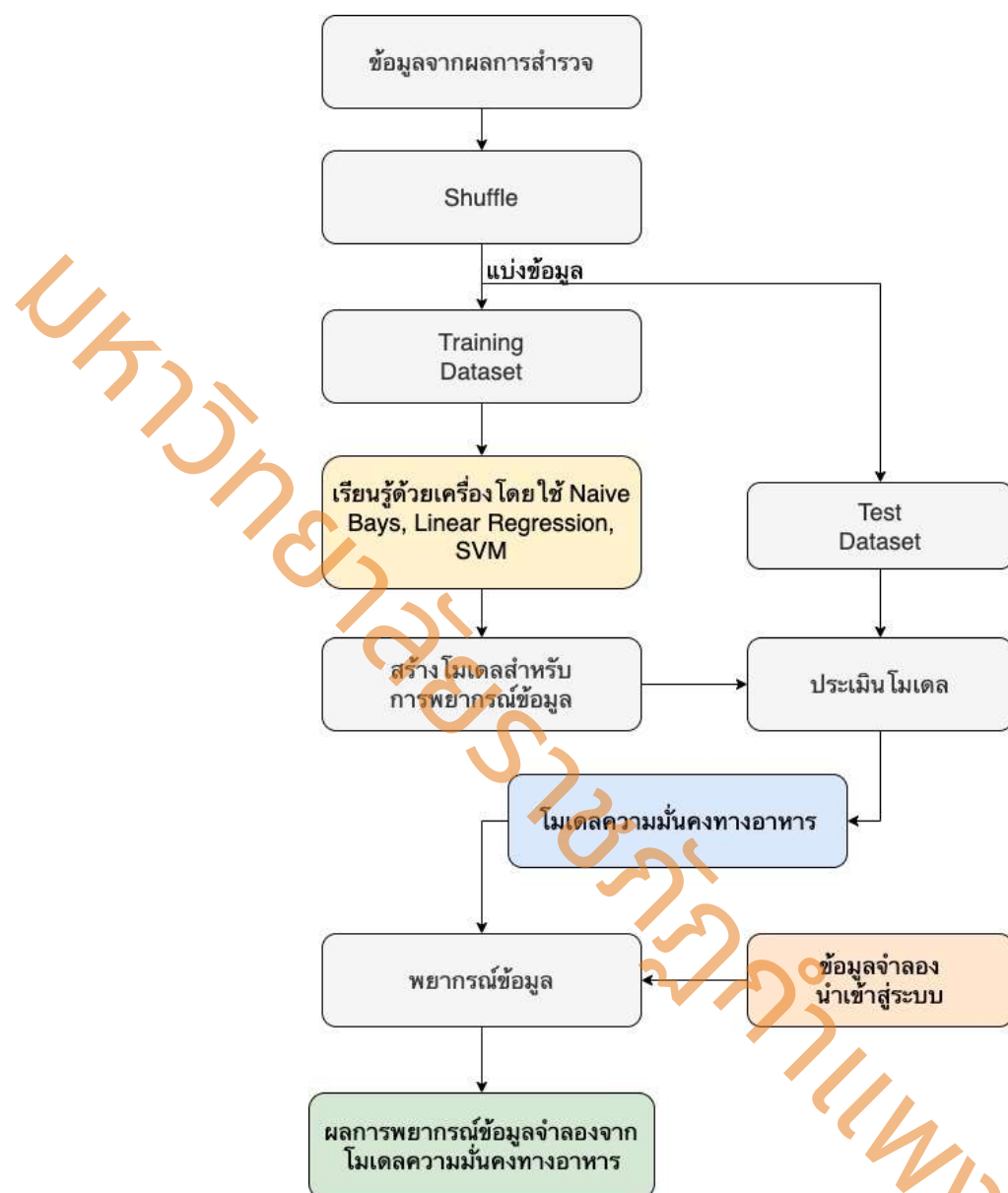
ตารางที่ 46 ข้อคำถามและค่าถ่วงน้ำหนัก CSI

ข้อคำถาม	ค่าถ่วงน้ำหนัก (w)
เลือกกินอาหารที่ชอบน้อยกว่าและราคาไม่แพง	1
ขอยืมเงินหรือขอความช่วยเหลือด้านอาหารจากเพื่อนหรือญาติ	2
ซื้ออาหารโดยติดค้างค่าอาหาร	2
หาของป่าล่าสัตว์ เก็บผลผลิตที่ยังโตไม่เต็มที่กิน/ขาย	4
ทานเมล็ดธัญพืชที่เก็บสะสมไว้สำหรับฤดูกาลถัดไป	3
ให้สมาชิกในครัวเรือนไปหาอาหารที่อื่นทาน/ส่งไปอยู่ที่อื่นกับญาติ/พึ่งพาอาหารจากวัดหรือโรงทาน	2
ให้สมาชิกในครัวเรือนไปขออาหารคนอื่นทาน/ขอทาน	4
ลดปริมาณของอาหารที่กินในแต่ละมื้อลงให้น้อยกว่าปกติ	1
ลดจำนวนมื้ออาหารในแต่ละวันลง	2
จำกัดอาหารของผู้ใหญ่โดยให้เด็กในครัวเรือนทานก่อน	2
ให้สมาชิกที่หารายได้เข้าครัวเรือนได้กินก่อน	2
อดอาหารทั้งวัน	4

การพยากรณ์ความมั่นคงทางอาหารด้วยการเรียนรู้ของเครื่อง

การพยากรณ์ข้อมูลจากงานวิจัยใช้ข้อมูลจากการสำรวจโดยนักวิจัยในระดับพื้นที่ทั้ง 10 แห่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค แล้วใช้ ML เรียนรู้และสร้างโมเดลตามขั้นตอนในดังภาพที่ 27 ซึ่งข้อมูลจากแบบสอบถามมีจำนวน 362 ฟิลด์ จากนั้นแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่อง ความมั่นคงทางอาหารในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับการสำรวจจาก 10 พื้นที่วิจัย 2) ข้อมูลประมวลผลจากแบบสำรวจเพื่อให้ได้ตัวแปรตามตัวบ่งชี้ของ World Food Program (WFP) และ 3) เป็นตัวแปรที่ถูกคัดเลือกจากกลไก Feature Selection ด้วย Logistic Regression ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีนัยยะสำคัญต่อตัวบ่งชี้ FCS

จากข้อมูลทั้งหมดจะแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ Training Dataset และ Test Dataset ในการ Train ข้อมูลนั้นจะใช้ Naïve Bays และ SVM เพื่อสร้างโมเดล หลังจากนั้นโมเดลเหล่านี้จะถูกทดสอบด้วย Test Dataset และประเมินความแม่นยำด้วยวิธีการใช้ Confusion Matrix โดยมีค่า Accuracy, Precision, Recall และ F1 Score เป็นตัวระบุความแม่นยำของการพยากรณ์ค่าตัวบ่งชี้ FCS และโมเดลเหล่านี้จะสามารถนำไปสร้างฉากทัศน์จำลองเพื่อใช้เพื่อวางแผนความมั่นคงทางอาหารในเชิงนโยบายได้

ภาพที่ 27 วิธีการใช้ ML สร้างโมเดลความมั่นคงทางอาหาร

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาและการติดตามผลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับ และลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

งานวิจัยนี้ได้คัดเลือกพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาและติดตามผลชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด กาญจนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดลำปาง จังหวัด สกลนคร จังหวัดสงขลา จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุดรธานี โดยบูรณาการร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 10 แห่ง โดยมีผลการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดกาญจนบุรี

1. การพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยกระดับความมั่นคงทางอาหาร และระดับ รายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

การนำเสนอประเด็นการพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาเสนอออกเป็น 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ความต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง 2) การจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม 3) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้ค้าในตลาดนัดชุมชน และปรับปรุงตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อมรองรับผู้ มาใช้บริการ 4) กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ ผ่านการผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ 5) กิจกรรมการจัด กิจกรรมแสดงสินค้า และ 6) กิจกรรมถอดบทเรียน และการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ประเด็นความต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับตลาดนัดชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า ประเด็นความต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง จากผลการสนทนากลุ่มย่อยในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งเนื้อหาเสนอออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1. ประเด็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ค้าในตลาดนัดชุมชน และ 2. ประเด็นกิจกรรมที่ ต้องการส่งเสริมและพัฒนาตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการ

1.1) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ค้าในตลาดนัดชุมชน เช่น การบริหารจัดการตลาดชุมชน การพัฒนาผู้ประกอบการตลาดชุมชนด้านเทคนิคการพูดและการขาย ด้านบุคลิกภาพ มารยาท การแต่งกาย ความรู้เรื่องการจัดวางสินค้า ความรู้เรื่องสุขอนามัย ความรู้ด้านการบัญชีเบื้องต้น ความรู้เรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า เป็นต้น

1.2) ประเด็นกิจกรรมที่ต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการ โดยผู้เข้าร่วมเวทีพูดคุยเสนอความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมและพัฒนายกระดับตลาดนัดชุมชนเพื่อให้เกิดความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการของตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ดังนี้

1.2.1) จัดทำผังตลาด (แผนผังร้านค้าในตลาด) บอกโซนชนิดอาหาร โซนขายของแยกประเภทร้านขาย และให้ผู้ประกอบการร้านค้าทุกรายเข้ามาขายบริเวณภายในตลาดไม่ให้ขายหรือตั้งแผงด้านข้าง โดยของสดให้อยู่ด้านในสุด)

1.2.2) สถานที่จอดรถ (ถนน ระบบความปลอดภัย ที่เส้นที่จอดรถ แยกประเภทที่จอดรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ ที่จอดรถปรับพื้นที่ด้านข้างซ้าย-ขวา สำหรับเป็นที่จอดรถ เพิ่มกรวย ตั้งถนนสำหรับตั้งกัน)

1.2.3) จัดซื้อสินค้าชุมชนในตลาด อันเป็นส่งเสริมอัตลักษณ์สินค้าชุมชน

1.2.4) ปรับปรุงห้องน้ำ (ประชุมหาแนวทางในการเก็บค่าบริการใช้ห้องน้ำ พิจารณาจัดทำห้องน้ำเพิ่มเพื่อรองรับผู้มาใช้บริการ แยกห้องอาบน้ำกับห้องน้ำ ปรับปรุงท่อระบายถึงเกราะห้องน้ำเพื่อลดปัญหาเรื่องกลิ่นห้องน้ำ และปรับปรุงเรื่องห้องน้ำเต็มไวเวลาหน้าฝน)

1.2.5) อนุรักษ์ศิลปการใช้ถุง

1.2.6) ระบบการจัดการขยะ จุดทิ้งขยะ/ เผาขยะ การแยกขยะและขวดพลาสติก (ตะแกรงเหล็กทิ้งขยะรีไซเคิล)

1.2.7) การจัดการแผงจำหน่ายสินค้าที่ถูกสุขลักษณะ

1.2.8) ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง (ระบบไฟฟ้าแสงสว่างให้เพิ่มหลอดไฟโซล่าเซลล์) ระบบน้ำ

1.2.9) ปรับปรุงโครงสร้างตลาดที่พุพัง

1.2.10) ทำป้ายชื่อตลาด รวมทั้งป้ายบอกทางเข้าตลาดไว้ในส่วนของถนนเส้นหลัก

ด้านนอก

ภาพที่ 28 ทีมวิจัยประชุมร่วมกับผู้ค้าตลาดชุมชนและกรรมการตลาดชุมชน

ภาพที่ 29 ทีมวิจัยประชุมร่วมกับผู้ค้าตลาดชุมชนและกรรมการตลาดชุมชน

2) การจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอดงพิกุล จังหวัดกาฬสินธุ์ เกิดจากกระบวนการจัดการตนเองของตลาดชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอดงพิกุล จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ทุนชุมชนที่สามารถนำมาสู่การ

จัดการตลาดชุมชน ได้แก่ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนความรู้และภูมิปัญญา ทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรม เพื่อบริหารจัดการและพัฒนาระบบกิจกรรมเศรษฐกิจของชุมชนด้านการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน บนฐานความสามารถในการจัดการการรวมกลุ่ม การกำหนดแผนและข้อมูลชุมชน การขับเคลื่อนแผนการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้วยกลไกและระบบสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ บุคคลในชุมชน องค์กร เครือข่ายในชุมชนและนอกชุมชน ผู้วิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับ นายกองค์กรบริหารตำบล ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการตลาดตลาดนัดชุมชนห้วยเขย่ง ผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดนัดชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอดงพญาไชย จังหวัดกาญจนบุรี

จากการสนทนากลุ่มย่อยในวันอาทิตย์ที่ 27 พฤศจิกายน 2565 ในประเด็นการจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งแบบมีส่วนร่วม มีการกำหนดเนื้อหาการจัดการความรู้เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาออกเป็น 2 แผนพัฒนา/ แนวทางการพัฒนา คือ 1) แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ประกอบการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม อันเป็นการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่ตลาดชุมชน 2) แผนพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน และยังมีกำหนดแนวทางการดำเนินงาน มาตรการ/ แนวทางปฏิบัติ เป้าหมาย/ ผลลัพธ์การดำเนินงาน และหน่วยงานขับเคลื่อน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ประกอบการตลาดชุมชน อันเป็นการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่ตลาดชุมชน โดยผู้เข้าร่วมสนทนาได้เสนอแนะให้จัดอบรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการตลาดชุมชนให้กับคณะกรรมการตลาดชุมชนและ องค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการตลาดชุมชนด้านเทคนิคการพุดจา และการขาย ด้านบุคลิกภาพ มารยาท การแต่งกายให้ถูกสุขลักษณะ ความรู้เรื่องการจัดร้านและวางสินค้า ความรู้เรื่องสุขอนามัย การจัดการขยะ ตลอดจนความรู้ด้านการบัญชีเบื้องต้น รวมทั้งความรู้เรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า เป็นต้น

2. แผนพัฒนา/ ส่งเสริมกิจกรรมการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยแผนพัฒนากิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยได้นำเสนอ คือ

2.1 แผนพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการ โดยข้อมูลจากการพุดคุยสนทนากลุ่ม สะท้อนความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งต่อข้อเสนอแนวทางการพัฒนา/ ปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวกและความเป็นระเบียบ ได้แก่ 1) ที่จอดรถไม่เพียงพอ การจราจร จอดยังไม่เป็นระเบียบ 2) การวางผังร้านค้าให้มีระเบียบและมีการแยกโซนประเภทของอาหารหรือสินค้าให้ชัดเจนระหว่างโซนของกินของใช้ 3) ปรับปรุงห้องน้ำ ความสะอาดของห้องน้ำ 4) ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบตลาด 5) ความสะอาด 6) การจัดการขยะ เพิ่มจุด ถึงขยะ

7) ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง 8) ปรับปรุงโครงสร้างที่ผู้พัง เช่น หลังคา อาคาร เป็นต้น 9) ปรับปรุงเทพื้นคอนกรีต 10) ทำทางให้มาตรฐาน รอบบริเวณอาคารตลาดนัด 11) ขยายอาคารตลาดเพิ่ม 12) ปรับปรุงลานตลาด 13) ระบบน้ำ เช่น เพิ่มจุดก๊อกน้ำส่วนกลาง 14) เตาเผาขยะ 15) ขอบโต๊ะสแตนเลสสำหรับอาหารประเภทของสด เช่น เนื้อ ปลา 16) เติ้นท์หลังคาสำหรับผู้ค้าที่อยู่นอกโรงอาคาร

2.2 แผนพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน โดยหาจุดเด่นและดึงอัตลักษณ์ของชุมชน แนวทางการพัฒนาที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเสนอ ได้แก่ 1) นโยบายลดใช้ถุงพลาสติก หิ้วตะกร้า 2) ควรมีผ้ากันเปื้อนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน อาทิ ใช้รูปปูราชีนี และเลือกสีผ้ากันเปื้อนเป็นสีเขียว 3) ควรมีหมวกคลุมผม 4) ควรมีถุงมือ 6) ควรมีเสื้อน้ำมันคลุมแผงก่อนวางสินค้า 5) ตรวจสุขภาพอาหาร เน้นสะอาดและปลอดภัย 6) สร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อนำสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจำหน่ายให้มากขึ้น

2.3 แผนพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยมีแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ยกระดับตลาดชุมชนให้ได้มาตรฐาน 2) บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ และบูรณาการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาตลาดชุมชนให้เป็นศูนย์กลางของคนในชุมชนเป็นสถานที่เสริมสร้างรายได้แก่สมาชิกชุมชน 3) สถานการณ์ภาวะด้านราคาสินค้าที่แพงขึ้น ควรให้มีกลไกการจัดจำหน่ายสินค้าคงพำราคาถูก 4) ผลักดันให้มีข้อตกลงความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้นและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่

2.4 แผนพัฒนาการประชาสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ 1) ป้ายประชาสัมพันธ์ 2) จัดทำป้ายชื่อตลาด ชื่อว่า “ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเพิ่มเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นรูป “ปูราชีนี” 3) ป้ายกฎระเบียบของตลาดนัดชุมชน 4) ป้ายคณะกรรมการ 5) ป้ายร้านค้า 6) เชื่อมโยงการจัดจำหน่ายสินค้าของตลาดสู่ภายนอกพื้นที่เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้า และให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง 7) ประชาสัมพันธ์ตลาดนัดชุมชนทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ 8) ประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในสถานที่สำคัญ ๆ ของชุมชนท้องถิ่นกับตลาดนัดชุมชนในพื้นที่

2.5 แผนการจัดกิจกรรมแสดงสินค้า (Expo) แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าชุมชน โดยจัดให้มีลักษณะงาน “การเดินชมชิมอาหารวัฒนธรรมท้องถิ่นและชมศิลปการแสดงพื้นเมืองของท้องถิ่น” ในช่วงที่สอดคล้องกับงานเทศกาลของท้องถิ่น

2.6 แผนการถอดบทเรียน และการจัดทำร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรองรับ เป็นการจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ในการทำงานของผู้มีส่วนได้ส่วน

เกี่ยวกับตลาดชุมชนทั้งองค์กร/ หน่วยงานในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้การพัฒนาตลาดชุมชนให้เป็นกลไกเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน และให้ผู้เข้าร่วมได้สะท้อนบทเรียนในการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบตลาดชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การจัดการความรู้เพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตารางที่ 47 ผลลัพธ์การดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงาน	มาตรการ/ แนวทางปฏิบัติ	ผลลัพธ์การดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลาการดำเนินงาน	หน่วยงานขับเคลื่อน
1. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม	1. ส่งเสริมผู้ประกอบการในตลาดนัดชุมชนมีความรู้ ดังนี้ 1.1 เทคนิคการพูด/ การขาย การแต่งกาย โดยการจัดอบรม ภาษา ด้านเทคนิคการขาย ด้านลักษณะ/ วิธีการในการโพสขาย ผ่าน facebook ด้านบุคลิกภาพ และการแต่งกายให้ถูกสุขลักษณะ การจัดวางสินค้า/ การจัดร้าน	ผู้ประกอบการในตลาดนัดชุมชนได้รับการพัฒนาเทคนิคการพูด/ การขาย การแต่งกาย	ร้อยละ 80	กุมภาพันธ์ 2566	1. คณะกรรมการตลาดนัดชุมชน ต.ห้วยเขย่ง 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
	1.2 สุขอนามัย โดยการจัดอบรมสุขอนามัยในการเป็นผู้ประกอบการตลาด	ผู้ประกอบการในตลาดนัดชุมชนได้รับการพัฒนาสุขอนามัย	ร้อยละ 80	กุมภาพันธ์ 2566	
	2. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในตลาดนัดชุมชนแต่งกายที่ถูกสุขอนามัย	ผู้ประกอบการในตลาดนัดชุมชนแต่งกายที่ถูกสุขอนามัย มีผ้ากันเปื้อนที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	ร้อยละ 80	กุมภาพันธ์ 2566	1. คณะกรรมการตลาดนัดชุมชน ต.ห้วยเขย่ง 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ตารางที่ 47 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	มาตรการ/ แนวทางปฏิบัติ	ผลลัพธ์การดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลาการดำเนินงาน	หน่วยงานขับเคลื่อน
	3. จัดทำข้อตกลงกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชน ใน การดำเนินการจัดการตลาดร่วมกัน	ข้อตกลงการจัดการตลาดระหว่างคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนกับโครงการวิจัย	1 ข้อตกลง	กุมภาพันธ์ 2566	1. คณะกรรมการตลาดนัดชุมชน ต.ห้วยเขย่ง 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2. การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้					
2.1 การพัฒนา/ปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อม เช่น ด้านความสะอาด ด้านการคัดแยกขยะ จัดถ่ายภาพ ฯลฯ	1. ประชุมแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดตั้งตลาดโดยการแยกโซนอาหารของกินและของใช้เป็นหมวดหมู่ 2. จัดตั้งตลาดนัดชุมชนร่วมกัน	ปรับปรุงฝั่งตลาดนัดชุมชน	ตลาดนัดชุมชนได้รับปรับปรุง	มีนาคม 2566	1. คณะกรรมการตลาดนัดชุมชน ต.ห้วยเขย่ง 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 47 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	มาตรการ/ แนวทางปฏิบัติ	ผลลัพธ์การดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลาการดำเนินงาน	หน่วยงานขับเคลื่อน
2.2 การพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน	1. ประชุมแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน 2. พัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน	สินค้าหรือบริการได้รับการพัฒนาตามอัตลักษณ์ชุมชน	1 ผลิตภัณฑ์	มีนาคม 2566	
2.3 การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว)	1. ประชุมแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว) 2. จัดทำระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว)	ตลาดนัดชุมชนมีระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม (เชื่อมโยงด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยว)	1 ระบบ	มีนาคม 2566	

ตารางที่ 47 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	มาตรการ/ แนวทางปฏิบัติ	ผลลัพธ์การดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลาการดำเนินงาน	หน่วยงานขับเคลื่อน
2.4 การพัฒนาการประชาสัมพันธ์	1. ประชุมแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดประชาสัมพันธ์ตลาดนัดชุมชนและสินค้าหรือบริการที่ได้รับการพัฒนา 2. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 3. เผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์	1. สื่อแผ่นพับแผนที่อินโฟกราฟิก 2. สื่อวิดีโอประชาสัมพันธ์ 3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)	1 สื่อ 1 สื่อ 1 สื่อ	มีนาคม 2566	
2.5 การจัดกิจกรรมแสดงสินค้า (expo)	1. ประชุมแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าตลาดนัดชุมชน 2. จัดกิจกรรมแสดงสินค้าตลาดนัดชุมชน	1. งานแสดงสินตลาดนัดชุมชน 2. ยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน	1 ครั้ง	เมษายน 2566	

ตารางที่ 47 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	มาตรการ/ แนวทางปฏิบัติ	ผลลัพธ์การดำเนินงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลาการดำเนินงาน	หน่วยงานขับเคลื่อน
2.6 การถ่ายทอดบทเรียนและการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับ	ประชุมแบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อถ่ายทอดบทเรียนและการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับ	1. บทเรียน/ คู่มือการพัฒนาตลาดชุมชน เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร	1 บทเรียน/ คู่มือ	พฤษภาคม 2566	
		2. ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายรองรับเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนอย่างยั่งยืน	1 ร่างข้อเสนอ	พฤษภาคม 2566	

ภาพที่ 30 ทีมวิจัยประชุมร่วมกับกรรมการตลาดชุมชนและแกนนำชุมชน

ภาพที่ 31 ทีมวิจัยประชุมร่วมกับกรรมการตลาดชุมชนและแกนนำชุมชน

3) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้ค้าในตลาดนัดชุมชน และปรับปรุงตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการ

1. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ค้าในตลาดชุมชน

การพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านหลักสูตรพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ค้าในตลาดชุมชนเกี่ยวกับเทคนิคการพูดและการขาย ด้านบุคลิกภาพ การบริหารจัดการตลาดชุมชน และด้านสุขลักษณะ

ภาพที่ 32 กิจกรรมอบรมพัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 33 กิจกรรมอบรมพัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 34 กิจกรรมอบรมพัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

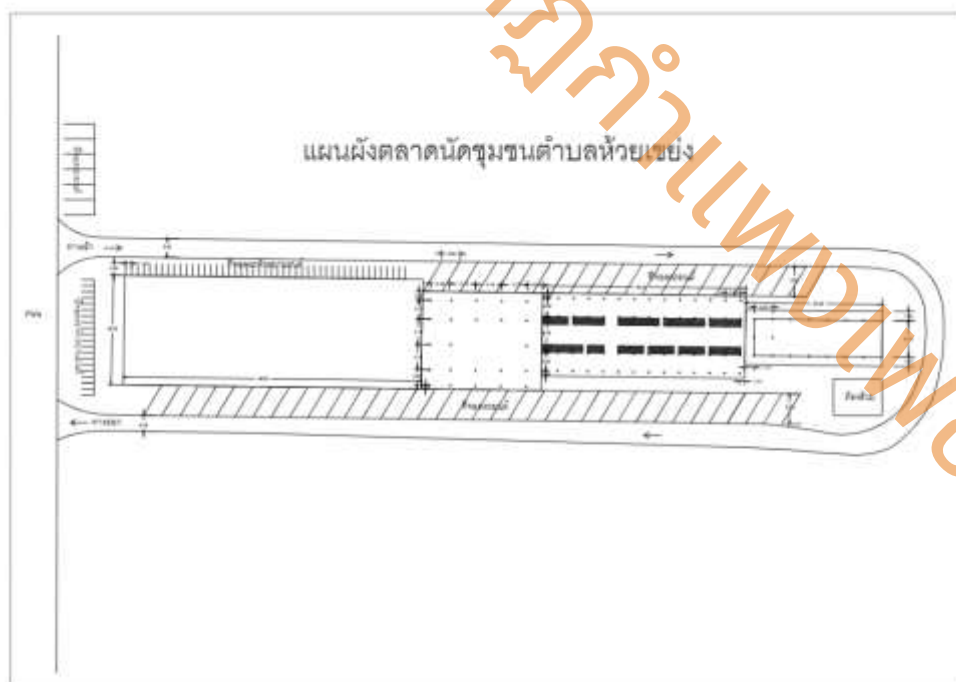
ภาพที่ 35 กิจกรรมอบรมพัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

2. กิจกรรมพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการ

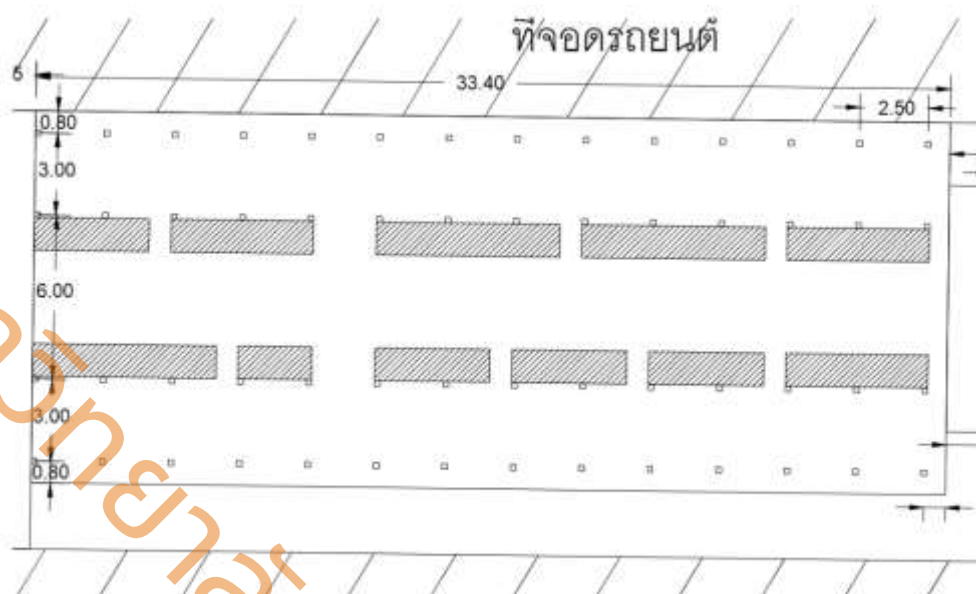
กิจกรรมพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการในตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง โดยได้รับความร่วมมือจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่งในการช่วยออกแบบในการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์รอบตลาดนัด ทั้งการกำหนดสถานที่จอดรถเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและเกิดความสะดวกของผู้ค้าและผู้มาใช้บริการในตลาดนัดชุมชน และยังมีการกำหนดจัดโซนประเภทอาหารและจัดทำโต๊ะสแตนเลสสำหรับวางอาหารสด ประเภทหมู ไก่ ปลา เพื่อให้ถูกสุขอนามัยตามมาตรฐาน รวมทั้งมีการจัดทำป้ายชื่อตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

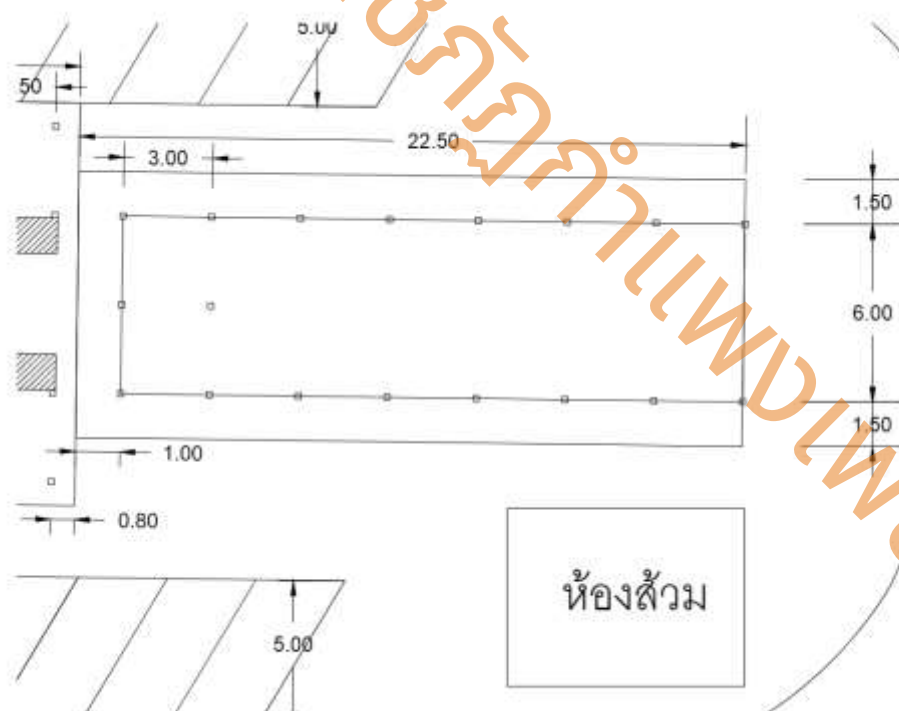
ภาพที่ 36 การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 37 การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

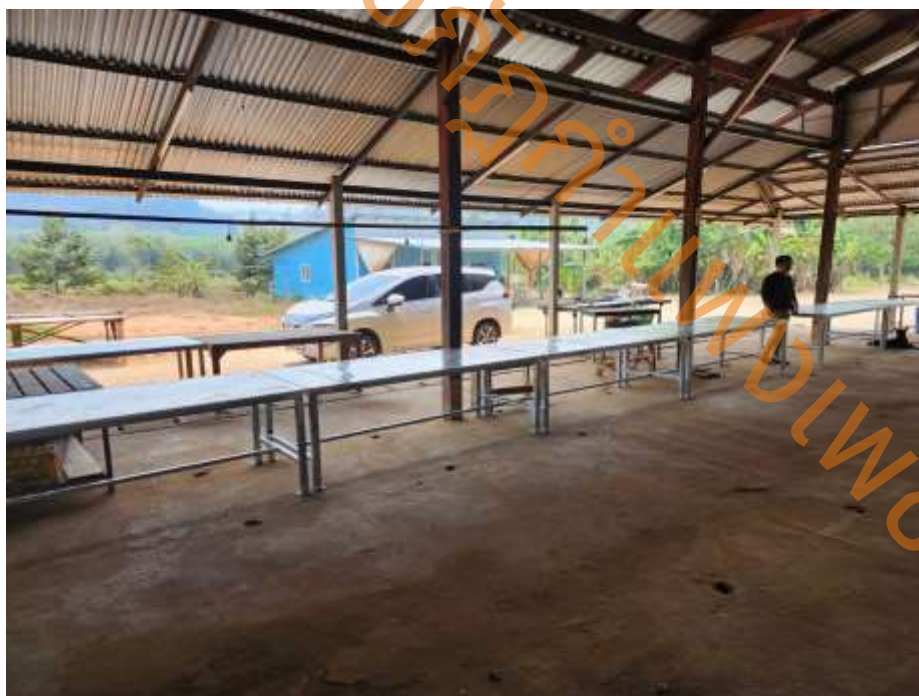
ภาพที่ 38 การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 39 การออกแบบและจัดวางระบบแผนผังตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 40 จัดทำโต๊ะสแตนเลสสำหรับวางอาหารสดให้กับผู้ค้าในตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 41 จัดทำโต๊ะสแตนเลสสำหรับวางอาหารสดให้กับผู้ค้าในตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 42 ป้ายชื่อตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งที่ทีมวิจัยสนับสนุนจัดทำขึ้น

ภาพที่ 43 ผ้ากันเปื้อนที่ทีมวิจัยสนับสนุนให้ผู้ขายทุกแผงในตลาดนัดชุมชน

แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลและการจัดการข้อมูลชุมชน โดยชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านบุคลิกภาพ การแต่งกาย การพูด เทคนิคการขาย การจัดหน้าร้าน ของผู้ประกอบการร้านค้า และด้านสุขอนามัย ความสะอาด สุขลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้า ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบประเมินความพึงพอใจแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Ratings Scale)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อแสดงการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.75 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 35.00 อาชีพค้าขาย (พ่อค้า/ แม่ค้า) ร้อยละ 75.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 37.50 (ข้อมูลดังตารางที่ 48)

ตารางที่ 48 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 80)			
		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	37	46.25
	หญิง	43	53.75
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี	8	10.00
	30 ปี - 40 ปี	21	26.25
	41 - 50 ปี	28	35.00
	51 - 60 ปี	17	21.25
	60 ปีขึ้นไป	6	7.50

ตารางที่ 48 (ต่อ)

(n = 80)

		จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ/ ตำแหน่ง/ สังกัดหน่วยงาน	ค้าขาย (พ่อค้า/ แม่ค้า)	60	75.00
	ประธาน/ รองประธาน/ คณะกรรมการ/ เหรียญกษาปณ์/ เลขา ตลาดนัดชุมชนตำบล	5	6.25
	กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	3	3.75
	สาธารณสุข/ รพ.สต.	2	2.50
	อบต.ห้วยเขย่ง/ เทศบาล ต.ห้วยเขย่ง	4	5.00
	ตำรวจ/ อปพร.	6	7.50
	อื่น ๆ	-	-
รายได้เฉลี่ยของ ท่านต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	15	18.75
	10,001 - 20,000 บาท	30	37.50
	20,001 - 30,000 บาท	22	27.50
	30,001 - 40,000 บาท	11	13.75
	40,001 - 50,000 บาท	2	2.50
	50,000 บาทขึ้นไป	-	-

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$) ด้านกระบวนการ/ ขั้นตอนการให้บริการ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.61$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) (ข้อมูลดังตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการโดยรวม

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านกระบวนการ/ ขั้นตอนการให้บริการ	4.61	0.47	มากที่สุด
2. ด้านเจ้าหน้าที่	4.67	0.50	มากที่สุด
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.60	0.49	มากที่สุด
4. ด้านคุณภาพการให้บริการ	4.69	0.50	มากที่สุด
รวม	4.64	0.49	มากที่สุด

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ด้านกระบวนการ/ ขั้นตอนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ระยะเวลาการอบรม เหมาะสมกับเนื้อหา ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาคือได้รับความสะดวกในการเข้าร่วมโครงการ/ กิจกรรม ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.61$) และมีขั้นตอนหรือรูปแบบการจัดอบรมสอดคล้องกับเนื้อหา ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.57$) ด้านเจ้าหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่มีความสุภาพ บริการด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้น ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.65$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เอกสารประกอบการอบรม วัสดุ มีความเหมาะสมและเพียงพอ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาคือ โสตทัศนูปกรณ์ มีความเหมาะสม พร้อมใช้งาน ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.57$) และสถานที่จัดอบรม สะอาด เป็นระเบียบ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.55$) ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านวิทยากร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญ และวิทยากรใช้เวลาอย่างคุ้มค่า ด้วยค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาคือ วิทยากรมีวิธีบรรยายที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายและน่าสนใจ ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$) และด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ท่านได้รับความรู้ไปพัฒนาตนเอง ก่อให้เกิดอาชีพ สร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชนของตัวเอง ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมาคือ ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจ

เรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อม ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$) และ
ท่านมีส่วนร่วมจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือน
ของชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) (ข้อมูลดังตารางที่ 50)

ตารางที่ 50 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านกระบวนการ/ ขั้นตอนการให้บริการ			
1. ได้รับความสะดวกในการเข้าร่วมโครงการ/ กิจกรรม	4.61	0.46	มากที่สุด
2. มีขั้นตอนหรือรูปแบบการจัดอบรมสอดคล้องกับเนื้อหา	4.57	0.51	มากที่สุด
3. ระยะเวลาการอบรมเหมาะสมกับเนื้อหา	4.64	0.44	มากที่สุด
รวม	4.61	0.47	มากที่สุด
ด้านเจ้าหน้าที่			
4. เจ้าหน้าที่มีความสุภาพ บริการด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้น	4.69	0.54	มากที่สุด
5. เจ้าหน้าที่สามารถให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน	4.65	0.46	มากที่สุด
รวม	4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
6. เอกสารประกอบการอบรม วัสดุ มีความเหมาะสมและเพียงพอ	4.68	0.44	มากที่สุด
7. สถานที่จัดอบรม สะอาด เป็นระเบียบ	4.55	0.51	มากที่สุด
8. โสตทัศนูปกรณ์ มีความเหมาะสม พร้อมใช้งาน	4.57	0.52	มากที่สุด
รวม	4.60	0.49	มากที่สุด
ด้านคุณภาพการให้บริการ			
ด้านวิทยากร			
9. วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญ	4.70	0.46	มากที่สุด
10. วิทยากรมีวิธีบรรยายที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายและน่าสนใจ	4.67	0.52	มากที่สุด
11. วิทยากรใช้เวลาอย่างคุ้มค่า	4.70	0.51	มากที่สุด
รวม	4.69	0.50	มากที่สุด

ตารางที่ 50 (ต่อ)

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านวิชาการ			
12. ท่านได้รับความรู้ไปพัฒนาตนเอง ก่อให้เกิดอาชีพ สร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชนของตนเอง	4.74	0.47	มากที่สุด
13. ท่านมีส่วนร่วมจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อ ยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนของ ชุมชนอย่างยั่งยืน	4.66	0.55	มากที่สุด
14. ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การพัฒนา ศักยภาพบุคลากรและปรับปรุงตลาดให้มีความพร้อม	4.67	0.45	มากที่สุด
รวม	4.69	0.49	มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอบคุณที่มาให้ความรู้เรื่องการพัฒนาบุคลากรทางการขาย การจัดวางสินค้าภายในร้านให้ดู
สะอาดเรียบร้อย และการจัดตลาดที่ถูกสุขลักษณะ

3. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอ
ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชน มี
ส่วนร่วมพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง ดังนี้

ตราสินค้าเป็นรูปใบหน้าของคุณขวัญหล้า กัณฑ์วงศ์ ประธานกลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่
สูง ซึ่งนำมาเป็นสัญลักษณ์หลักในการสื่อสาร เนื่องจากคุณขวัญหล้าเป็นผู้ริเริ่มจัดทำพริกแกงเผ็ดพริก
แกงฮังเล พริกแกงเขียวหวาน พริกแกงส้ม และพริกเผา โดยนำวัตถุดิบ อาทิเช่น พริกแดง ชিং ข่า
ตะไคร้ มะกรูด เป็นต้น มาจากการรับซื้อจากชาวบ้านในหมู่บ้านหรือชุมชนบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้
ชาวบ้านมีรายได้ อีกทั้งเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเป็นวัตถุดิบที่ปลอดภัย สด ใหม่ เมื่อนำวัตถุดิบมาผ่าน
กระบวนการแปรรูปเป็นพริกแกงในรูปแบบต่าง ๆ พริกแกงเหล่านั้นก็จะนำมาจำหน่ายในชุมชน
ชุมชนใกล้เคียง งานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งจำหน่ายที่ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งในทุกวันอาทิตย์
ช่วงเช้า ซึ่งพริกแกงที่พ่อค้าคนกลางนำมาจำหน่ายให้กับคนในหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียงจะ
ไม่สามารถ ขายได้หรือขายได้ในปริมาณที่น้อยมากเนื่องจากชาวบ้านไม่ต้องการพริกแกงจากนอกพื้นที่

ภาพที่ 44 ตราสินค้าของกลุ่มน้ำพริกกระเหรี่ยงพื้นถิ่นสูง ขนาด 1/2 กก. - 1 กก.

ภาพที่ 45 ตราสินค้ากลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นสูง ขนาด 100-250 กรัม

ภาพที่ 46 ตราสินค้ากลุ่มน้ำพริกกระเทียมพันธุ์สูง

อีกทั้งออกแบบและพัฒนาตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สมาชิกกลุ่มอื่นสามารถนำไปใช้ได้ อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์จากไม้กวาด ขนมหอมม่วง ขนมหอมโยะ เป็นต้น โดยนำปราชญ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของตำบลห้วยเขย่งและเป็นสิ่งมหัศจรรย์หนึ่งในสามของตำบลห้วยเขย่งมาเป็นตราสินค้า เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 47 ตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน

บรรจุภัณฑ์ของกลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง มีความแตกต่างกันทั้งในด้านของขนาด รูปแบบและวัสดุ ขึ้นอยู่กับน้ำหนักที่จะบรรจุและปัจจัยทางด้านกำลังซื้อที่ส่งผลต่อการเลือกประเภท ทำให้ได้บรรจุภัณฑ์ทั้งหมด 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. บรรจุภัณฑ์แบบถุงซิปล็อค มีลักษณะเป็นซองที่สามารถวางตั้งได้มีรอยให้ฉีกพร้อมซิปล็อคที่ด้านบนของซองพริกแกงหรือพริกลาบ 2. บรรจุภัณฑ์แบบกระปุกพลาสติก มีลักษณะเป็นกระปุกพลาสติกใสขนาดใหญ่และขนาดเล็กแบบมีหูหิ้ว บรรจุภัณฑ์ของกลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูงมีการติดสติ๊กเกอร์ที่ประกอบไปด้วยตราสินค้าเป็น รูปใบหน้าของคุณขวัญหล้า กัณทะวงศ์ โดยมีการระบุ กลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง ซื่อน้ำพริกแกงเผ็ด พริกแกงฮังเล พริกแกงเขียวหวาน พริกแกงส้ม และพริกลาบ ส่วนประกอบ วิธีเก็บรักษา ผลิตโดยระบุชื่อกลุ่ม ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ ที่เป็นช่องทางในการติดต่อ น้ำหนักสุทธิ (กรัม) วัน/ เดือน/ ปี ผลิต

ภาพที่ 48 บรรจุภัณฑ์กลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง

ภาพที่ 49 บรรจุภัณฑ์กลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง

4. กิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน โดยรูปแบบการบูรณาการภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน และกำหนดโครงสร้างคณะทำงานและ เครือข่าย โดยเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อต่อยอดกิจกรรมพัฒนาตลาดชุมชน และเตรียมขยายผล

การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ประสบความสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่หรือในชุมชนรวมทั้งผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กร ส่วนราชการต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ การดำเนินงานของโครงการวิจัยได้มีการทบทวนพัฒนาระบบตลาดชุมชนและกลไกที่ตลาดชุมชนมีการดำเนินการประสานงานส่วนต่าง ๆ อยู่แล้ว ทีมวิจัยได้ต่อยอดเพิ่มกระบวนการโดยสร้างการมีส่วนร่วมโดยนำตัวแทนจากทุกภาคส่วน ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมผ่านการมีส่วนร่วมตั้งแต่ว่าระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ ระดับที่ 5 ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล ระดับที่ 6 ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ในการบริหารงานของตลาดชุมชน โดยแบ่งแยกหน้าที่ไปตามความเหมาะสม การดำเนินงานกับผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กร ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความร่วมมือทางด้านการสนับสนุนงบประมาณเพียงอย่างเดียว แต่ต้องร่วมมือกันในทุก ๆ เรื่องตามศักยภาพของแต่ละองค์กร เช่น การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำหรือเป็น ที่ปรึกษา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ทีมวิจัยได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์กับตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง และมีภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้

การดำเนินงานโครงการวิจัยในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ โดยมีเนื้อความที่ระบุวัตถุประสงค์ข้อตกลงความร่วมมือและมีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการขับเคลื่อนโครงการวิจัย “การจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืน” ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีกับตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ในบันทึกข้อตกลงมีรายละเอียดความว่า บันทึกข้อตกลงนี้ทำขึ้น ระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี กับ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยนายจำลอง มณีรัตน์ ประธานตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ซึ่งในข้อตกลงต่อไปนี้ เรียกว่า “ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง” ฝ่ายหนึ่ง กับ “มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี” อีกฝ่ายหนึ่ง โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญนรี กล้าปราบโจร หัวหน้าโครงการวิจัย ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีเจตนาที่จะร่วมมือกันในการขับเคลื่อนโครงการวิจัย วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การมุ่งสู่การเป็น “ตลาดนัดชุมชนต้นแบบ” ที่มีการพัฒนาสู่ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนบนฐานองค์ความรู้ จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในขอบเขตของความร่วมมือ ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาขับเคลื่อนตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งและสมาชิก เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรที่โครงการได้พัฒนาขึ้น รวมทั้งปรับปรุงตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อมรองรับผู้มาใช้บริการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วยคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งและผู้แทนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
4. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ และจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวน 1 ครั้ง
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการติดตามผลและร่วมกันถอดบทเรียนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน
6. ระยะเวลาการดำเนินการของบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี นี้ เป็นระยะเวลา 1 ปี

ลงนาม ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

ภาพที่ 50 บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีกับ
ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 51 บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีกับ
ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

- 4) กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ ผ่านการผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ
 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ โดยการผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

<https://home.mycloud.com/public/55dc09af-f82a-4bb0-b033-89624071df28/folders/3dyuck2cityj5pgwdpejrmo5>

ภาพที่ 52 ลี้งค์แนะนำตลาดนัดชุมชน ตำบลห้วยเขย่ง ก่อนการปรับปรุงตลาดนัดชุมชน

<https://home.mycloud.com/public/55dc09af-f82a-4bb0-b033-89624071df28/folders/u3zbp6fcmshg5psnr2t2lk>

ภาพที่ 53 ลี้งค์แนะนำกลุ่มน้ำพริกกระเทียมพื้นที่สูง

<https://home.mycloud.com/public/55dc09af-f82a-4bb0-b033-89624071df28/folders/k5ymi7s2jynggosce6rdoghv>

ภาพที่ 54 ลิ้งค์แนะนำการท่องเที่ยว ตำบลห้วยเขย่ง

<https://home.mycloud.com/public/55dc09af-f82a-4bb0-b033-89624071df28/folders/sbghk74gqmyaw6q4g764xhnp>

ภาพที่ 55 ลิ้งค์ตลาดนัดชุมชน ตำบลห้วยเขย่ง

<https://home.mycloud.com/public/55dc09af-f82a-4bb0-b033-89624071df28/folders/6d6tpgkxv2mfb2dp3incyqin>

ภาพที่ 56 ลี้งค์งานวันจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 57 ป้ายประชาสัมพันธ์งานจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

5. กิจกรรมการจัดกิจกรรมแสดงสินค้า

กิจกรรมแสดงสินค้าและวัฒนธรรมชุมชน ภายใต้โครงการวิจัย การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ซึ่งการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าและวัฒนธรรมชุมชนมีความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนของสมาชิกในชุมชนและพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

กำหนดการจัดแสดงสินค้าและวัฒนธรรมท้องถิ่น วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ณ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรก ชมการแสดงพื้นเมือง ชุดที่ 1 “การแสดงโอบะ” และการแสดงพื้นเมือง ชุดที่ 2 “รำกะเหรี่ยงกระท๊อบไม้” ช่วงที่สอง เปิดการกล่าวรายงานและเปิดพิธีงานแสดงสินค้าและวัฒนธรรมชุมชนอย่างเป็นทางการ และช่วงสุดท้าย เชิญชมการจัดแสดงซุ้มจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

กิจกรรมแสดงสินค้าและวัฒนธรรมถิ่น ผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมงาน โดยมีองค์กร/ หน่วยงานผู้เข้าร่วมครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) พัฒนาการจังหวัดกาญจนบุรี
 - 2) พัฒนาการอำเภอทองผาภูมิ
 - 3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง
 - 4) ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลห้วยเขย่ง และกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบลห้วยเขย่ง
 - 5) กำนัน หมู่ที่ 8 บ้านรวมใจ/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านท่ามะเตือ/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านปากลำปือล็อก/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเขย่ง/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านประจักษ์/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านไร่ป่า/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านไร่/ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านห้วยปากคอก
 - 6) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรทองผาภูมิ
 - 7) ผู้บังคับกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 135
 - 8) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเขย่ง
 - 9) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่ป่า
 - 10) หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนที่ 1202
 - 11) หัวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเขย่ง
 - 12) ทีมวิจัยส่วนกลาง ที่มาร่วมงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่
- กิจกรรมมีการจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ซุมน้ำพริกแกง 2) ซุมนมจืด 3) ซุ้มผักพื้นบ้าน 3) ซุ้มสินค้าชุมชน 4) ขนมทองโย๊ะ 5) ขนมกระบองจ้อ และ 6) กลุ่มหัตถกรรมโครเซต ทั้งนี้ การจัดแสดงซุ้มสินค้าชุมชน สะท้อนถึงวัฒนธรรมอาหารที่มีความหลากหลาย

ทางชาติพันธุ์ที่สืบทอดกันมา โดยในตำบลห้วยเขย่ง ประกอบด้วยประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ชาวกะเหรี่ยง ชาวมอญ ชาวไทย ชาวพม่า ชาวลาว ชาวเนปาล เป็นต้น

ภาพที่ 58 กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดชุมชน ก่อนวันจัดแสดงสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 59 กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดชุมชนก่อนวันจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 60 กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดชุมชนก่อนวันจัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

กำหนดการ กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดนัดชุมชน

วันศุกร์ ที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

ณ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง หมู่ที่ ๑ ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

เวลา	กิจกรรม
๐๘.๐๐ – ๐๘.๓๐ น. :	- ลงทะเบียน รวมตัว ณ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง
๐๘.๓๐ – ๑๑.๐๐ น. :	- เปิดพิธีกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดตลาดนัดชุมชน
	ดำเนินกิจกรรมทำความสะอาดตลาดนัดชุมชน
	- ฉีดน้ำทำความสะอาด
	- กำจัดวัชพืช
	- เก็บขยะตกค้าง
	- ทำความสะอาดห้องน้ำ ฯลฯ
๑๑.๐๐ เป็นต้นไป	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม

- หมายเหตุ : ๑. ขอความอนุเคราะห์นำอุปกรณ์ทำความสะอาดที่สามารถพกพาได้มาร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม
๒. การแต่งกายชุดจิตอาสา หรือ ชุดที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม
๓. กำหนดการอาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

กำหนดการ จัดแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

วันอาทิตย์ ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖

ณ ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง หมู่ที่ ๑ ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

เวลา	กิจกรรม
๐๕.๐๐ – ๐๗.๓๐ น. :	- เชิญชมตลาดเลือกซื้อสินค้าจากตลาดนัดชุมชน
๐๗.๓๐ – ๐๘.๐๐ น. :	- ลงทะเบียนร่วมพิธีเปิด
๐๘.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. :	- พิธีเปิดงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ประธานในพิธีโดย นางรัชณี โพธิ์สัตยา พัฒนาการจังหวัดกาญจนบุรี - เชิญชมชุดการแสดงพื้นเมือง ชุดที่ ๑ “การแสดงโต๊ะปะ” - เชิญชมชุดการแสดงพื้นเมือง ชุดที่ ๒ “รำกระเหรี่ยงกระทบไม้” - เชิญชมการจัดแสดงตู้จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน - ออกเดินทางไปยัง วัดหลวงเจริญศรัทธาราม และชมถ้ำคชสาร - เชิญเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลไม้จากสวนผลไม้พื้นเมือง “สวนบัวบุญ” หมู่ ๗ บ้านห้วยปากคอก
๑๒.๐๐ น. เป็นต้นไป :	- รับประทานอาหารกลางวัน และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : ๑. การแต่งกายชุดผ้าไทย หรือผ้าพื้นเมือง

๒. กำหนดการอาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

ภาพที่ 63 กิจกรรมเปิดงานจัดแสดงสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 64 กิจกรรมแสดงรำกะเหรี่ยงกระทบไม้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 65 กิจกรรมแสดงรำโดปะ ซึ่งเป็นรำพม่าของกลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 66 ชุมจัดแสดงสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อาหารท้องถิ่น

6. กิจกรรมถอดบทเรียน และการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรองรับต่อการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

การถอดบทเรียน จากเวทีสนทนากลุ่มย่อย มีข้อค้นพบจากการวิจัย ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง เป็นตลาดชุมชนที่อยู่ในระดับ C คือ ตลาดชุมชนที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงสร้าง/ ทัศนียภาพ ความสะอาด การมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมของตลาดที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมพัฒนา/ สร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ค้าผู้ประกอบการตลาด และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อาทิ การบริหารจัดการตลาด การจัดการขยะและของเสีย การสุขาภิบาลตลาด ฯลฯ โดยการวิจัยครั้งนี้ เป็นกระบวนการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งให้สามารถยกระดับเป้าหมายจากระดับ C ให้เป็นตลาดชุมชนระดับ B คือ ตลาดชุมชนที่มีความพร้อมบางด้าน อาทิ โครงสร้าง/ ทัศนียภาพ ความสะอาด การมีส่วนร่วมของชุมชน มีกิจกรรมของตลาดซึ่งแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมพัฒนา/ สร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ค้าผู้ประกอบการตลาด และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดระเบียบแผนค้า/ Zoning สนับสนุนการพัฒนาการผลิตที่มีสินค้าคุณภาพ/ Branding สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนและจัดเวทีวัฒนธรรมในตลาดชุมชน รวมทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน และมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาตลาดชุมชนต้นแบบให้สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิตของชุมชน ที่สามารถสร้างรายได้ของผู้ค้าในตลาดชุมชน และสมาชิกชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารของชุมชน

โดยปัจจัยสำคัญที่สรุปเป็นบทเรียนในการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง คือ ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดชุมชน และการมีส่วนร่วมสนับสนุนของหน่วยงานราชการ ภาศิเครือข่าย โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง และสภาองค์กรชุมชนตำบลห้วยเขย่ง โดยจะต้องเข้ามามีบทบาทในการวางรากฐาน การวางระบบการบริหารจัดการองค์กรตลาดชุมชนให้เข้มแข็ง และคำนึงปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งดังต่อไปนี้

1. มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดี

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ของตลาดชุมชนอย่างทั่วถึงแก่สมาชิกชุมชน กลุ่มบุคคลทั่วไป ภาศิเครือข่าย และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ซึ่งจะนำมาสู่การเข้าร่วมของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนทุกระดับ รวมถึงการได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาศิเครือข่ายและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ จะต้องใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อเสริมจุดอ่อนและจุดแข็งของสื่อแต่ละประเภทที่มีจุดอ่อนและจุดแข็งที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดีมากและควรเน้น คือ การประชาสัมพันธ์โดยกลุ่มผู้นำ กลุ่มชาวบ้านทั่วไป ซึ่งเป็นการสื่อสารประชาสัมพันธ์โดยทั่วไปตามวิถีชีวิตประจำวันใน

ชุมชน เช่น การพูดคุยในวงสภากาแฟ การพูดคุยตามงานประเพณีต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม ชี้แจง ทำความเข้าใจกันได้ง่ายและไม่ต้องเสียงบประมาณ ในการดำเนินการและเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยากแต่ได้ผลดีเป็นอย่างมาก

2. การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

การดำเนินการใดก็ตามแล้วแต่จะประสบความสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่หรือในชุมชนรวมทั้งผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กร ส่วนราชการต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ การดำเนินการของตลาดชุมชนจำเป็นจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมโดยตัวแทนจากทุกภาคส่วนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการตามความรู้ความสามารถของบุคคลที่เหมาะสม เพื่อเติมเต็มช่องว่างเสริมจุดอ่อนและจุดแข็งซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ หากสามารถทำงานร่วมกันได้จะทำให้เอื้อต่อการแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง และองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขียงควรตั้งงบประมาณสนับสนุนให้แก่ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขียง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสถานะการเงินของตลาดชุมชนห้วยเขียง สามารถดำเนินการในเรื่องการพัฒนาตลาดชุมชนและการแก้ไขปัญหาความต้องการของผู้ประกอบการตลาดชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาตลาดชุมชนให้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้า สมาชิกชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารอย่างทั่วถึง และที่สำคัญตลาดชุมชนจะมีบทบาทในการสร้างรายได้แก่สมาชิกชุมชน ซึ่งจะส่งผลดีต่อประชาชนในพื้นที่ตำบล ห้วยเขียง

การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขียง โดยการประชุมคณะทำงานวิจัยและตัวแทนภาคประชาชน องค์กรการบริหารส่วนตำบลห้วยเขียง และสภาองค์กรชุมชนตำบลห้วยเขียง รวมทั้งตัวแทนคณะทำงานตลาดชุมชนตำบลห้วยเขียง เพื่อชี้แจงผลการดำเนินโครงการวิจัยการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอย่างยั่งยืน

ในการประชุมคณะทำงานดังกล่าวเพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจเป้าหมาย ผลลัพธ์ของการทำงานวิจัย กระบวนการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินโครงการวิจัยที่จะดำเนินการต่อไป กระบวนการในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมวิทยากรกระบวนการเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนกระบวนการทำงานวิจัยร่วมกับชุมชนในการทำหน้าที่กระตุ้น สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และหาข้อสรุปความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่ทุกฝ่ายยอมรับ เพื่อเสนอจัดทำแนวทางการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรองรับ

การดำเนินการประชุมโดยมีวิทยากรกระบวนการเป็นผู้ดำเนินการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมประชุมถึงสภาพทั่วไปของชุมชน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อชุมชน และแนวทางในการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขียง เป็นตลาดชุมชนที่ต้องได้รับการ

ปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงสร้าง/ ทัศนียภาพ ความสะอาด การมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมของตลาดที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมพัฒนา/ สร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ค้า ผู้ประกอบการตลาด และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อาทิ การบริหารจัดการตลาด การจัดการขยะและของเสีย การสุขาภิบาลตลาด ฯลฯ และแผนงานในอนาคตของตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง ควรพัฒนาให้เกิดความพร้อมในทุก ๆ ด้าน อาทิ โครงสร้าง/ ทัศนียภาพ ความสะอาด การมีส่วนร่วมของชุมชน มีกิจกรรมของตลาดซึ่งแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมพัฒนา/ สร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ค้า ผู้ประกอบการตลาด และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดระเบียบร้านค้า/ Zoning สนับสนุนการพัฒนาการผลิตที่มีสินค้าคุณภาพ/ Branding สนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนและจัดเวทีวัฒนธรรมในตลาดชุมชน รวมทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน และมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาตลาดชุมชนต้นแบบให้สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ที่สามารถสร้างรายได้ของผู้ค้าในตลาดชุมชน และสมาชิกชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืน

ซึ่งจากการระดมความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลตามประเด็นเพื่อเสนอแนะแผนงานรองรับการพัฒนา นโยบายรองรับการพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

การดำเนินงานตามแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่กำหนดให้ปรากฏรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น คือ ต้องสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรการบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่งได้ให้ความสำคัญกับองค์กรตลาดชุมชนชุมชนตำบลห้วยเขย่งเป็นอย่างมาก และได้ให้การสนับสนุนเรื่องสถานที่ในการจัดเวทีประชุมนอกจากนี้ยังมอบหมายเจ้าหน้าที่ของ อบต. เข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตลาดชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือที่ดีต่อกันเพราะหากองค์กรตลาดชุมชนสามารถทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้จะทำให้ตลาดชุมชนนั้นมีศักยภาพในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้นและจะเป็นองค์กรตลาดชุมชนที่มีความน่าเชื่อถือ นอกจากความร่วมมือที่ดีกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่แล้วยังต้องได้รับความร่วมมือกับผู้นำชุมชนราชการกลุ่มภาคีเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ที่จะร่วมมือในการสนับสนุนการดำเนินงานของตลาดชุมชน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการตลาดชุมชนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านสถานที่เป็นพบปะ แลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นตลาดชุมชนอย่างแท้จริง และที่สำคัญเป็นการส่งเสริมด้านรายได้แก่สมาชิกชุมชนในพื้นที่ให้มากที่สุด

นอกจากความร่วมมือภายในพื้นที่แล้ว ในปัจจุบันการพัฒนาศูนย์ตลาดชุมชนให้เข้มแข็งยังต้องสร้างเครือข่ายไปสู่กลุ่มองค์กรและเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และใช้โอกาสนี้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งกลุ่มองค์กรหรือส่วน

ราชการต่าง ๆ เพื่อนำแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกชุมชน ตำบลห้วยเขียงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะต่อแผนงานการพัฒนากระบวนการบริหารองค์กรตลาดชุมชน มีดังนี้

2.1 ควรวางระบบการบริหารจัดการให้เป็นระบบมากกว่าเดิม และยึดแนวทางการบริหารจัดการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบโดยเคร่งครัด มีระบบการรายงานผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด

2.2 การบริหารจัดการตลาดชุมชนยังขาดความรู้หรือขาดบุคลากรดำเนินการ ควรขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดส่งบุคลากรเข้ามาช่วยเหลือและแนะนำโดยอาจใช้รูปแบบการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ

2.3 ควรสร้างแกนนำระดับหมู่บ้าน พร้อมทั้งสนับสนุนการทำงานและเปิดโอกาสให้แกนนำขับเคลื่อนงานในชุมชน และต้องสร้างแกนนำรุ่นใหม่ ๆ เพื่อทดแทนแกนนำที่เป็นคณะกรรมการตลาดชุมชนชุดเดิม เพื่อให้การบริหารงานตลาดชุมชนมีคณะกรรมการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

2.4 ควรมีการนำเสนอข้อมูลและแนวความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิก คณะกรรมการ และผู้นำชุมชน ได้เกิดการเรียนรู้ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การศึกษาดูงานตลาดชุมชนที่ประสบความสำเร็จ การเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับการจัดการตลาดชุมชนต่อไป

2.5 การบริหารจัดการตลาดชุมชน ควรอยู่บนหลักการจัดการตนเองของชุมชน และควรมีระบบการบริหารจัดการในการจัดแผนการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนอย่างยั่งยืน

2.6 คณะกรรมการตลาดชุมชน ควรมีการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กร ส่วนราชการในพื้นที่และ อบต. อย่างต่อเนื่องเพื่อบูรณาการการทำงานขับเคลื่อนงานตลาดชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และควรมีการจัดเวทีการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน สรุปบทเรียนผลการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อนำปัญหาความต้องการและเทคนิคต่าง ๆ จากการจัดเวทีการเรียนรู้มาวางแผนการทำงาน

2.7 คณะกรรมการตลาดชุมชน ควรมีการระดมศักยภาพทุนทางสังคม คือ ทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพและความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน และการจัดระบบเอกสาร มาช่วยงานในการบริหารจัดการตลาดชุมชน

7. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนของการติดตามและประเมินผล ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ตัวชี้วัดด้านความมั่นคงทางอาหารในมิติทางเศรษฐกิจและสิทธิในระบบอาหาร

1. แหล่งที่มาของรายได้/ รายจ่ายของครัวเรือน (ต้องการวัดความสมดุลทางเศรษฐกิจ ด้านสัดส่วนรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออม)

1.1 รายได้หลัก

1.2 รายได้เสริม

1.3 รายได้อื่น ๆ

1.4 รายจ่ายมีอะไรบ้าง และอะไรที่ทำให้มีรายจ่ายสูงในชีวิตประจำวัน

1.5 หนี้สิน

1.6 การออม

1.7 สรุป ครัวเรือนมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่ายและหนี้สินหรือไม่

2. การเข้าถึงอาหารในระบบตลาดของครัวเรือน

2.1 ครัวเรือนมีแหล่งซื้ออาหารที่หลากหลายหรือไม่

2.2 ระบบตลาดมีความเป็นธรรมและเกื้อกูลระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค หรือไม่

2) ตัวชี้วัดด้านการพึ่งตนเองด้านอาหารของครัวเรือน

1. การมีอาหารเพียงพอสำหรับบริโภคตลอดทั้งปี และการมีน้ำดื่มเพียงพอสำหรับการบริโภคตลอดทั้งปี

1.1 ครัวเรือนของท่านมีการบริโภคอาหารเพียงพอต่อความต้องการตลอดทั้งปีหรือไม่ อย่างไร

1.2 ครัวเรือนของท่านมีน้ำดื่มบริโภคเพียงพอต่อความต้องการตลอดทั้งปีหรือไม่ อย่างไร (น้ำที่บริโภคมาจากแหล่งใดบ้าง)

1.3 ครัวเรือนของท่านมีความหลากหลายของชนิดอาหารที่บริโภคในแต่ละมื้อหรือไม่ อย่างไร

2. สัดส่วนที่มาของอาหารที่บริโภคของครัวเรือน

2.1 สัดส่วนการผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน

2.2 สัดส่วนอาหารที่มาจากฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่น

2.3 สัดส่วนอาหารที่มาจากการแลกเปลี่ยนแบ่งปันในชุมชน

2.4 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครัวเรือนต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือน

3. ตัวชี้วัดด้านสิทธิในฐานทรัพยากรการผลิต

3.1 การมีพันธุ์พืช (และพันธุ์สัตว์) ของตนเองในครัวเรือน

3.2 มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองที่เพียงพอสำหรับการผลิต

3.3 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในไร่นา

4) ตัวชี้วัดด้านสิทธิในฐานทรัพยากรธรรมชาติ

1. มีป่า แหล่งน้ำ ลำห้วย พื้นที่สาธารณะ ที่สามารถเป็นแหล่งอาหารของครัวเรือนและชุมชน

2. ความอุดมสมบูรณ์ของอาหารธรรมชาติในป่า แหล่งน้ำ ลำห้วย พื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารตามฤดูกาลของครัวเรือนและชุมชน

3. สิทธิในการอนุรักษ์จัดการป่าแหล่งน้ำพื้นที่สาธารณะ มีกฎระเบียบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีคณะกรรมการในการจัดการและใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่สาธารณะ

4. มีความเชื่อความรู้และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่า แหล่งน้ำ

5. มีวัฒนธรรมอาหารในครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบในการปรุงอาหารและการแปรรูปผลผลิตจากฐานทรัพยากรธรรมชาติ

6. มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการบริโภคอาหารที่ใช้วัตถุดิบในการประกอบอาหารจากฐานทรัพยากรอาหารให้กับเยาวชนในครัวเรือน

5) ตัวชี้วัดด้านการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ

1. กระบวนการผลิตต้องเป็นกระบวนการที่ไม่ใช้สารเคมี ทั้งในการผลิตการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์หรือในกระบวนการจัดจำหน่าย

2. มีข้อมูลของแหล่งที่มาของอาหารและกระบวนการผลิตเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกซื้อ

3. ด้านสุขภาพพิจารณาจากโรคที่คนในครัวเรือนเป็นที่เกี่ยวข้องกับอาหาร

4. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการบริโภค

6) ความเสี่ยง ความเปราะบาง และศักยภาพของครัวเรือน

1. ความเสี่ยงจากการพึ่งตนเองด้านอาหารของครัวเรือนลดน้อยลงหรือไม่

2. ปัจจัยจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีผลกระทบต่อครัวเรือน

3. ศักยภาพของครัวเรือนในการแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อ

ไวรัสโคโรนา 2019

7) ตัวชี้วัดด้านบทบาทตลาดชุมชนที่มีส่วนต่อการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือน

1. ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งมีบทบาทเป็นแหล่งซื้ออาหาร แลกเปลี่ยนสินค้า ทำให้ครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของครัวเรือนหรือไม่ อย่างไร
2. ตลาดชุมชนมีบทบาทเป็นแหล่งเสริมสร้างรายได้หลัก รายได้เสริม แก่ครัวเรือนของท่านหรือไม่ อย่างไร
3. ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงอาหารของครัวเรือนและชุมชน อย่างไร
4. ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งมีบทบาทต่อการลดค่าใช้จ่ายและลดเวลาในการเดินทางเพื่อไปซื้ออาหารในเมืองหรือไม่ อย่างไร
5. ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือด้านอาหารของครัวเรือนและชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ
ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดกำแพงเพชร

1. การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา
เพื่อให้ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายสามารถนำอาหารปลอดภัยที่หลีกเลี่ยงการบริโภคในครัวเรือนไป
จำหน่ายในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ผลการดำเนินโครงการวิจัย มีดังนี้

1) ก่อนดำเนินโครงการวิจัย

ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายที่เพาะปลูกพืชผักจำนวน 8 ครัวเรือน จะนำผลผลิตที่หลีกเลี่ยงการ
บริโภคในครัวเรือนไปจำหน่ายในตลาดนัดชุมชนในพื้นที่ตำบลคลองลาน จำนวน 2 แห่ง พัฒนา ซึ่งจะ
มีการเช่าพื้นที่ที่เป็นของเอกชนสำหรับการตั้งวางแผงจำหน่ายพืชผัก

ภาพที่ 67 แผงจำหน่ายพืชผักของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในตลาดนัดชุมชน

2) หลังดำเนินโครงการวิจัย

การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในตำบลคลองลานพัฒนา มีกระบวนการ
ทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย ประกอบไปด้วย ผู้แทนจากครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ผู้นำชุมชน
ผู้แทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนจากภาคเอกชน โดยมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย และหาแนวทางในการสร้างพื้นที่จำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

ภาพที่ 68 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

ในขณะเดียวกัน ก็มีกระบวนการวิจัยที่มุ่งให้ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายปรับเปลี่ยนการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยและครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ในการปรับพื้นที่จำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยและการปรับการจัดวางสินค้าที่สามารถดึงดูดผู้ซื้อและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า โดยนำเอาผลิตภัณฑ์จักสานของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนามาใช้เป็นภาชนะ

ภาพที่ 69 การจัดวางผลผลิตของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย

ผลการดำเนินการพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อครัวเรือนของเกษตรกรและชุมชน พบว่า มีแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยเพิ่มขึ้น โดยภาคีเครือข่ายที่ร่วมในการดำเนินโครงการวิจัยได้ดำเนินการปรับพื้นที่ภายในศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูงอำเภอคลองลาน ให้กลายเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยที่สำคัญ โดยเป็นพื้นที่ที่ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายสามารถนำผลผลิตของตนเองมาวางจำหน่ายให้กับคนในชุมชน ซึ่งได้เปิดเป็น “ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยตำบลคลองลานพัฒนา” เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2566 โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชรเป็นประธาน

ภาพที่ 70 แหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยตำบลคลองลานพัฒนา

ภาพที่ 71 แผงจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย

ภาพที่ 72 แผงจำหน่ายสินค้าของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในตลาดนัดชุมชน

3) รายได้ของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา

1. ก่อนดำเนินโครงการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลครัวเรือน พบว่า ก่อนดำเนินโครงการวิจัย รายได้เฉลี่ยครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย เท่ากับ 16,767.92 บาท/ เดือน และมีรายได้จากการขายสินค้าเกษตรปลอดภัย เท่ากับ 5377.36 บาท/ เดือน ส่วนหลังดำเนินโครงการวิจัย รายได้เฉลี่ยครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย เท่ากับ 19,309.43 บาท/ เดือน และมีรายได้จากการขายสินค้าเกษตรปลอดภัยเพิ่มขึ้นเป็น 6,100.00 บาท/ เดือน

ตารางที่ 51 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินโครงการวิจัย

รายได้ของครัวเรือน (บาท/ เดือน)	ก่อน	หลัง
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	16,767.92	5377.36
รายได้จากการขายสินค้าเกษตรปลอดภัย	19,309.43	6,100.00

2. การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารตำบลคลองลานพัฒนา

ชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหารบนฐานของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อรองรับสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต

2.1 การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของครัวเรือนและคนในชุมชน

การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของครัวเรือนและคนในชุมชน ที่เคยเดินตามการพัฒนาระแสหลัก ให้กลับมาเห็นถึงความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง

“มีอาหารปลอดภัยไว้กิน ผักเราปลูกเองเราก็มั่นใจว่าไม่มีสารเคมี ปลูกได้เยอะก็แบ่งให้เพื่อนบ้าน แบ่งให้คนในหมู่บ้านบ้าง...” (สมาชิกครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย, สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2566)

2.2 การสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของครัวเรือน และลดการพึ่งพาจากภายนอก

การสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของครัวเรือน และลดการพึ่งพาจากภายนอกให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะการมีอาหารที่ปลอดภัยและเพียงพอสำหรับการบริโภคของครัวเรือน แม้จะเกิดวิกฤติปัญหาใดก็ตาม

“การมีอาหารที่เพียงพอเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่ผ่านมามีโครงการฯ ไหนที่พัฒนาในเรื่องนี้ โควิดที่ผ่านมา เรารู้เลยว่า พอมีโรคระบาด อาหารก็หาซื้อได้ยาก เพราะตลาด ร้านค้าปิดหมด ถ้าเราทำให้ชาวบ้านเค้าปลูกผัก มีอาหารในบ้าน ก็จะไม่เดือดร้อนกันมาก...” (นายกเทศมนตรีตำบลคลองลานพัฒนา, สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2566)

2.3 การยกระดับรายได้ของครัวเรือนจากการผลิตอาหารปลอดภัยจากฐานความรู้และภูมิปัญญาของครัวเรือนและชุมชน

การยกระดับรายได้ของครัวเรือนจากการผลิตอาหารปลอดภัยที่มาจากฐานความรู้และภูมิปัญญาของครัวเรือนและชุมชน

“เอาไปขายที่ตลาดนัดชุมชน ผักที่ปลูกได้ เหลือกินก็เอาไปขาย มีรายได้เข้าบ้าน มีเงินมาจุนเจือครอบครัว ได้ส่งให้ลูกเรียนหนังสือ คนในชุมชนที่มาซื้อเค้าก็ได้ผักปลอดภัยไปกิน...” (สมาชิกครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย, สัมภาษณ์วันที่ 4 กรกฎาคม 2566)

2.4 บทบาทและกลไกการทำงานของภาคีเครือข่ายที่ขับเคลื่อนในระดับพื้นที่

การสร้างกลไกการทำงานของภาคีเครือข่ายที่ขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหนุนเสริมซึ่งกันและกัน

- 1) หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัด
- 2) หน่วยงานภาครัฐในระดับอำเภอ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ภาคเอกชน
- 5) ภาคประชาชน
- 6) ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย
- 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

“ผมคิดว่า มันต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนมีความสำคัญทั้งหมด คนในชุมชนก็ต้องให้ความร่วมมือ เอาจุดแข็งที่ตนเองมีมาเป็นต้นทุนในการพัฒนา หน่วยงานในท้องที่ก็ต้องสนับสนุนอย่างจริงจังและจริงใจ ภาคเอกชนห้างร้านก็ต้องมาเป็นเครือข่ายด้วย มหาวิทยาลัยก็ต้องคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษา ถ้าทำแบบนี้ได้ การพัฒนาทุกอย่างมันถึงจะยั่งยืน...” (ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจตำบลคลองลานพัฒนา, สัมภาษณ์วันที่ 5 กรกฎาคม 2566)

2.5 การขยายองค์ความรู้การพัฒนาชุมชนต้นแบบไปยังพื้นที่อื่น

การขยายองค์ความรู้การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยไปยังพื้นที่อื่น เพื่อให้เกิดการส่งต่อองค์ความรู้และการนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางต่อไป

2.5.1 การผลิตสื่อสร้างสรรค์

โครงการวิจัยดำเนินการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยจัดทำคลิปวิดีโอที่นำเสนอในประเด็นสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน การผลิตอาหารปลอดภัยของครัวเรือน การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาชุมชน

ต้นแบบ ซึ่งคลิปวิดีโอที่มีชื่อว่า “การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร” และดำเนินการเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์คือ ช่อง Youtube ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือ <https://www.youtube.com/watch?v=V7yc6aZsGgE>

2.5.2 การจัดเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้

โครงการวิจัยดำเนินการจัดเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เป็นองค์กรปกครองส่วนถิ่น 3 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล และองค์การบริหารส่วนตำบลสีกาม

ตารางที่ 52 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนถิ่นเข้าร่วมเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ
ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดฉะเชิงเทรา

1. ผลการสำรวจทุนชุมชน 5 ด้าน

จากแบบสำรวจข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้านซึ่งประกอบด้วย ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้าน
เกษตรกรรมท้องถิ่น ด้านพืชผักและผลไม้ในท้องถิ่น ด้านแหล่งน้ำในท้องถิ่น และด้านอาหารพื้นถิ่น
นักวิจัยได้รวบรวมแล้วมีผลการสำรวจสำคัญดังต่อไปนี้

1.1 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการสำรวจพบว่า ภูมิปัญญาส่วนใหญ่เป็นภูมิปัญญาทางด้านการเกษตร และอาหาร
โดยมีรายการภูมิปัญญาที่สำคัญ ๆ จำนวน 4 รายการ ดังนี้

ตารางที่ 53 รายชื่อภูมิปัญญาในพื้นที่ที่สำรวจพบ

ลำดับที่	รายการภูมิปัญญา
1	สวนทองรอง
2	ลูกท้อ
3	เครื่องมือการเกษตรจากไม้
4	กะปิ
5	หมากแห้ง
6	เลี้ยงปลากัด

เครื่องเกษตรจากไม้

ลูกท้อ สำหรับใช้ปิดทางน้ำ

ภาพที่ 73 ภูมิปัญญาที่พบในสวนทองร่อง

1.2 ด้านเกษตรกรท้องถิ่น

จากการสำรวจพบว่า มีเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง 2 หมู่บ้าน จำนวน 19 ท่าน ที่เป็นกลุ่มเกษตรกรแกนนำหลักที่สามารถเป็นจุดจัดการสำคัญในการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน ซึ่งนักวิจัยขอรายงานผลเป็นชื่อเล่นของเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ 54 รายชื่อเกษตรกรแกนนำหลัก

ลำดับ	หมู่ที่	สวนทองร่อง	ชื่อ	จุดเด่น
1	2	ไม่มี	นายวัชระ วรางกูร	ความรู้เรื่องการทำอาหารและการแปรรูปผลไม้
2	2	ไม่มี	นางไพรัช พันปี	ความรู้เรื่องการทำขนมไทย
3	2	มี	นายสุทธิเกษม เอื้อบเจริญ – นายถนอมศักดิ์ เอื้อบเจริญ	สวนมะพร้าวน้ำหอม
4	2	มี	ป้าติน	ปลูกมะพร้าวหอมทอง ใบยาสูบ ทำหมากแห้ง และขนม
5	2	มี	นายสมชาย ปาสาณพงศ์-นายสุรัช ปาสาณพงศ์	การทำสวนทองร่อง สวนมังคุด - สวนกล้วยหอมทอง กังเล้ง

ตารางที่ 54 (ต่อ)

ลำดับ	หมู่ที่	สวน ท้องร่อง	ชื่อ	จุดเด่น
6	2	มี	นางไฉน โอชะจร	ทำสวนท้องร่องผสมผสาน ทำ ขนมพื้นบ้าน เครื่องมือเกษตร จากไม้
7	2	ไม่มี	นายทวี โพธิ์สุวรรณ	พายุกุงกะปิ ขนมไทยหาจาก
8	2	มี	นางหยกจุ แซ่ซิม นางสาวสุกัญญา ตันตินิยงค์ กุล	พายุกุงกะปิ, ทำกะปิ, เหล้าไม้ กวาด, การทำหมากแห้ง
9	2	มี	นางอัมพร ชินวงศ์	สวนท้องร่องผสมผสาน ลี้ยงกุง ก้ามกรามในสวนท้องร่อง
10	2	มี	นายสมศักดิ์ ศรีมาวรรณ	สวนมะพร้าว น้ำหอม
11	2	ไม่มี	นางรัชดา เอียบเจริญ นายฐาปกร เอียบเจริญ	ปลาแดดเดียว
12	2		นายธีระภัทร วรางกูร	ปลากัด
13	1	มี	ป้าจอย-เจ้าของสวน	สวนท้องร่องผสมผสาน
14	1	มี	เจ	ผักสวนครัว มะม่วงโบราณ พื้นที่ เรียนรู้
15	1	มี	นางพรจิตร สีนสมศักดิ์	มะละกอ เหล้าไม้กวาด ผักสวน ครัว ปรุชานกลุ่มแปรรูปกล้วย บ้านคลองบางกล้วย
16	1	มี	นายเล็ก แซ่โง้ว	สวนเตยหอม
17	1	มี	นางยุพิน คงเพ็ง-พีบัว	ภูมิปัญญาการขุดท้องร่อง มะพูด สวนกล้วยหอมทอง
18	1	มี	พีเอ	ผักสลัด เมล่อน หิงหอย
19	1		นางยุพิน คงเพ็ง, นายเสน่ห์ คงเพ็ง	ขนมไทย หมากใบมะพร้าวสาน

ป้าจอย เจ้าของสวนทองร่อง

สวนทองร่องของป้าจอย ในโซนหมากพูล

ภาพที่ 74 เกษตรกรในพื้นที่

1.3 ด้านพืชผักและผลไม้ท้องถิ่น

จากการสำรวจพื้นที่ในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 นักวิจัยพบว่า ในพื้นที่ทั้ง 2 ชุมชน มีพืชผักผลไม้รวม 73 ชนิด แบ่งเป็น ผลไม้ 48 สายพันธุ์ พืชผัก 25 ชนิด โดยมีรายละเอียดบัญชีรายการที่สำรวจพบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 55 รายชื่อผลไม้ที่สำรวจพบ

มะม่วง		กล้วย		ผลไม้สายพันธุ์อื่น ๆ	
ลำดับ ที่	ชื่อสายพันธุ์	ลำดับ ที่	ชื่อสายพันธุ์	ลำดับ ที่	ชื่อผลไม้
1	มะม่วงแรดแปดริ้ว	1	กล้วยหอมทองแปดริ้ว	1	มะปูดหวาน
2	มะม่วงขายดี	2	กล้วยน้ำว้ามะลิอ่อน	2	ละมุดสวน
3	มะม่วงไอแพบ	3	กล้วยเล็บมือนาง	3	ลูกจาก
4	มะม่วงชี้ทุบ	4	กล้วยน้ำว้าพื้นบ้าน	4	มะยมหวาน
5	มะม่วงเขียวเสวย	5	กล้วยนาค	5	ตะลิงปลิง
6	มะม่วงน้ำดอกไม้			6	มะดัน
7	มะม่วงมันขุนศรี			7	มะละกอฮอลแลนด์
8	มะม่วงมันเดือนเก้า			8	เมล่อน
9	มะม่วงสามฤดู			9	มะยงชิด

ตารางที่ 55 (ต่อ)

มะม่วง		กล้วย		ผลไม้สายพันธุ์อื่น ๆ	
ลำดับ ที่	ชื่อสายพันธุ์	ลำดับ ที่	ชื่อสายพันธุ์	ลำดับ ที่	ชื่อผลไม้
10	มะม่วงหาวช้าง			10	มะปรางหวาน
11	มะม่วงแก้วขมิ้น			11	มะปรางเปรี้ยว
12	มะม่วงเจ้าคุณพิทย			12	มะกอกสวน
13	มะม่วงฟ้าลั่น			13	มะพร้าวน้ำหอม
14	มะม่วงมหาชนก				
15	มะม่วงเพชรบ้านลาด				
16	มะม่วงเขียวหวาน				
17	มะม่วงพิมเสน				
18	มะม่วงอกร่องขาว				
19	อกร่องโบราณ				
20	มะม่วงเพชรบ้านลาด				
21	มะม่วงทองคำ				
22	มะม่วงอกร่องปลา ตะเพียน				
23	มะม่วงโชคไพรบูลย์				
24	มะม่วงทุเรียน				
25	มะม่วง ทองปลายแขน				
26	มะม่วงกะร่อน				
26	มะม่วงกะร่อน				
27	มะม่วงน้ำดอกไม้				
28	มะม่วงมันสายฝน				
29	มะม่วงมันทองเอก				
30	มะม่วงการะเกด				

ตารางที่ 56 รายชื่อพันธุ์พืชผักที่สำรวจพบ

ลำดับที่	รายการที่พบ
1	เตยหอม
2	กุยช่าย
3	ขึ้นฉ่าย
4	หมาก
5	พลู
6	พริกขี้หนูสวน
7	ใบบัวบก
8	กะเพรา
9	โหระพา
10	มะเขือเปราะ
11	หม่อน
12	มะเขือยาว
13	ผักชีฝรั่ง
14	ผักบุ้ง
15	ผักกระเฉด
16	จาก
17	ขมิ้น
18	ขิง
19	ข่า
20	ตะไคร้
21	มะนาว
22	มะกรูด
23	แมงลัก
24	มะเขือพวง
25	กระชายขาว

สับปะรดอินทรีชิด สับปะรดโบราณ

กล้วยหอมทองแปดริ้ว

มะปูด ผลไม้โบราณ

มะพร้าวไฟ หรือมะพร้าวน้ำหอมสีทอง

เตยหอม

ขึ้นช่าย

ภาพที่ 75 พืชผักผลไม้ที่สำรวจพบบางส่วนในสวนท่องเที่ยว

มะม่วง

ขนุน

บัว

มังคุด

ภาพที่ 75 (ต่อ)

1.4 ด้านแหล่งน้ำในท้องถิ่น

จากการสำรวจแหล่งน้ำในท้องถิ่น นักวิจัยพบว่า ทั้ง 2 ชุมชน มีแหล่งที่เป็นลำคลองกระจายอยู่ทั้ง 2 หมู่บ้านจำนวน 8 คลอง ได้แก่ คลองสร้อยทอง คลองบางกุ้ง คลองบางกล้วย คลองหัวช้าง คลองลัดบน คลองลัดล่าง คลองโรงเหล้า คลองบางกระเจ้า นอกจากนี้ทิศเหนือของชุมชนยังติดกับแม่น้ำสายหลักของจังหวัดคือแม่น้ำบางปะกง อีกด้วย

แม่น้ำบางปะกงแม่น้ำสายหลัก

คลองในชุมชนเชื่อมกับแม่น้ำบางปะกง

ภาพที่ 76 แสดงแหล่งน้ำในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชาวสวนทองร่อง

1.5 ด้านอาหารพื้นถิ่น

จากการสำรวจพบว่า อาหารพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่พบในที่นี้จะรวมไปถึงขนมต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบ มี 9 รายการที่สำคัญดังนี้

ตารางที่ 57 รายการอาหารและขนมพื้นถิ่นที่สำรวจพบ

ลำดับที่	รายการที่พบ
1	ลูกจากลอยแก้ว
2	แกงบวชรุ่ม
3	แกงส้มยอดจาก
4	ขนมตาล
5	ขนมกล้วย
6	แกงส้ม
7	กุ้งฝอยทอด
8	ขนมจาก
9	ต้มยำกุ้งแม่น้ำ

ขนมจาก

แกงส้มมะละกอ

ภาพที่ 77 อาหารและขนมพื้นถิ่น

ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลดังกล่าวทั้ง 5 ด้านทำให้นักวิจัยพบว่า ในพื้นที่หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ตำบล คลองจุกกระเเมอ จัดเป็นระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาที่หลากหลาย มีทุนทางชุมชนที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เหมาะที่จะพัฒนาได้และนำมายกระดับให้เกิดเป็นการสร้างรายได้หมุนเวียนให้ชุมชน เป็นพื้นที่ต้นแบบความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึงเครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อนการก่อนการดำเนินงานวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย นักวิจัยพบว่า การพัฒนาตลาดชุมชนของสาวสวนทองร่อง ตำบล คลองจุกเเมอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถอธิบายผลการวิจัยผ่านเรื่องราว คน ของ และ ตลาด ได้ดังนี้

นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัย ถือเป็นผู้ขับเคลื่อนตลาดให้เกิดขึ้น ตั้งแต่เริ่มต้นตั้งแต่การสำรวจพื้นที่ชุมชน จวบจนดำเนินการเปิดตลาดชุมชน และดำเนินกิจการการค้าขาย นอกไปจากนี้ทุกขั้นตอนล้วนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนในหลายช่วงวัย จากการดำเนินงานวิจัยในระยะแรกมีนักวิจัยชุมชนเพียง 1 ท่าน คือ คุณวัชร วรรณกร ในรายงานวิจัยฉบับนี้ จะขอเรียก “น้องต๋ม” เมื่อการดำเนินงานวิจัยผ่านไปได้ระยะเวลาหนึ่ง เราได้จำนวนนักวิจัยชุมชนที่ช่วยขับเคลื่อนตลาดชุมชนเพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่น อาภรณ์ พิจิตต์ ป่าณี นักวิจัยชุมชนเหล่านี้ ล้วนเป็น Key man ผู้สำคัญ ทั้งการให้ข้อมูลและร่วมขับเคลื่อนกระบวนการบริหารจัดการตลาดชุมชน จวบจนเป็นผู้ค้า ผู้ขาย และเมื่อโครงการวิจัยดำเนินการแล้วเสร็จ ก็จะเป็นผู้สานต่อให้งานวิจัยนี้ไปสู่การใช้ประโยชน์ให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

ภาพที่ 78 ประชาชนในพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน นักวิจัยได้พบของดีภายในชุมชนเป็นจำนวนมาก พืชผักผลไม้ ที่หายากและเกิดขึ้นตามฤดูกาล รวมถึงอาหารพื้นถิ่น ที่หาทานได้ยาก ภูมิปัญญา และข้าวของเครื่องใช้ สิ่งต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านั้นนักวิจัยได้มีกระบวนการยกระดับให้มีคุณค่า และมูลค่าเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นของ ดี ของชุมชน ให้เป็นสินค้าชุมชนต้นแบบ กระบวนการส่งเสริมให้ “ของ” มีคุณค่า และมูลค่า จะถูกเล่าผ่านกระบวนการ “ตลาด”

2.1 ผลการระดมสมองวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นจุดคานงัด ยกระดับรายได้ และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน

จากการจัดประชุมระดมสมองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนพื้นที่หมู่ 1 บ้านคลองบางกล้วย หมู่ที่ 2 บ้านคลองลัด ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2566 และ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 พบว่า การจะจัดตั้งตลาดชุมชนนั้นจะต้องขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ 5 กลุ่มซึ่งจัดตั้งในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารจัดการตลาด ดังนี้

1. กลุ่มผู้นำชุมชน นวัตกรรมชุมชน นักวิจัยชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ถือว่าเป็นต้นทุน “คน ของ ชุมชน” ที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการ ในการจะหนดทิศทางการพัฒนาและยึดโยงผู้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตลอดไปจนถึงปรับปรุงและสานต่อการดำเนินงานเมื่องานวิจัยแล้วเสร็จ

2. กลุ่มสมาชิกเครือข่ายภายในชุมชน เป็นกลุ่มที่จัดตั้งในรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มแปรรูปกล้วย บ้านคลองบางกล้วย กลุ่มอาชีพทำหมากแห้งของผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ ก็จัดได้ว่าเป็น “**กลุ่มคน ของ ชุมชน**” ที่จะเป็นพลวัตรสำคัญในการดำเนินงาน

3. กลุ่มสมาชิกเครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนที่สำคัญ เช่น กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์แม่น้ำบางปะกง กลุ่มเกษตรอินทรีย์สนามชัยเขต กลุ่มสวนทอ้งร้องโบราณบางอ้อ กรุงเทพมหานคร เครือข่ายธุรกิจร้านอาหารในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น กลุ่มนี้ ถือเป็น “**คนนอก ของ ชุมชน**” ที่จะคอยสอดรับประสานงาน เชื่อม ยึด โยง ปัจจัยจากภายนอก เข้าสู่ชุมชน มีการเสริมองค์ความรู้ ขยายผลเครือข่าย และให้คำแนะนำการดำเนินงานในพื้นที่ให้กับนักวิจัย และนักวิจัยชุมชน

4. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญค่อนข้างมากในการพัฒนา แม้จะเป็นกลุ่มที่อยู่วงเกือบจะนอกที่สุดในการบริหารจัดการตลาดชุมชน แต่จัดเป็นด่านหน้า ที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบาย วางแผนพัฒนา ลงทุน และร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อดำเนินการวิจัยนี้แล้วเสร็จ

5. กลุ่มลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการที่ตลาดนัดชุมชน และสินค้าของชุมชนจะเป็นที่รู้จักและก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในพื้นที่ หากขาดกลุ่มผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเหล่านี้

ภาพที่ 79 ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 80 การประชุมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นจุดคานงัด ยกระดับรายได้ และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน

ตลาด

ก่อนดำเนินการจัดสร้างตลาดนักวิจัยได้มีการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เพื่อร่วมกันออกแบบและกำหนดทิศทางของ ตลาดชุมชน ซึ่งผลการประชุม ตลาดในชุมชน ถูกกำหนดให้มีการจัดสร้างในพื้นที่ของนักวิจัยชุมชน นายวัชร วรางกูร หมู่ที่ 2 บ้านคลองลาด ที่มอบให้ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะให้คนในชุมชน ได้เป็นพื้นที่ ซื้อขายสินค้า เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ พื้นที่แห่งการพบปะพูดคุย และใช้ประโยชน์ร่วมกัน

หลังมีการกำหนดพื้นที่ในการสร้างตลาดชุมชนแล้ว ในการจัดสร้างคนในชุมชน มีมติในการจัดสร้างด้วยวัสดุที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นพื้นฐาน เพื่อที่จะได้บอกถึงอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ภาพที่ 81 บริเวณที่สร้างตลาด ก่อน-หลังปรับปรุงทัศน

ภาพที่ 82 ตลาดที่สร้างขึ้น และตั้งชื่อว่า “ศาลาหึ่งห้อย”

รายชื่อคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดนัดชุมชน “ศาลาหึ่งห้อย”

1. นาย วัชร วรรณกุล	ประธาน
2. น.ส. พรจิตร สิ้นสมศักดิ์	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 1
3. น.ส. อรทัย อาจบัณฑิตกุล	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 1
4. น.ส. รุ่งนภา ชัยงาม	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 1
5. นาง ยุพิน คงเพ็ง	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 1
6. นาย เสน่ห์ คงเพ็ง	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 1
7. น.ส. ชุศรี สิ้นสมศักดิ์	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 1
8. นาย ธีระภัทร วรรณกุล	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 2
9. นาย ธีระศักดิ์ เอื้อบเจริญ	กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 2

10. นาง รัชดา เอียบเจริญ
11. นาย ถนอมศักดิ์ เอียบเจริญ
12. อาจารย์ ดร.นรากร ศรีสุข
13. อาจารย์ ดร.กฤษณะ ช่องศรี
14. อาจารย์ ปราบธนา มณีฉาย

กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 2
กรรมการผู้แทนจากผู้แทนหมู่ที่ 2
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่ปรึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่ปรึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่ปรึกษา

ภาพที่ 83 ทีม EEC เยี่ยมชุมชน เพื่อหาแนวทางในการร่วมมือพัฒนาชุมชนในพื้นที่ EEC

2.2 ผลการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายจำหน่ายสินค้าชุมชน และการสร้างพื้นที่การตลาดออนไลน์

ในมิติด้านตลาด นอกจาก พื้นที่ตลาดในชุมชนแล้ว นักวิจัยยังดำเนินการในการขยายพื้นที่การจำหน่ายสินค้าชุมชน ไปยังพื้นที่ออนไลน์ และเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งเป็นการสร้างช่องทางการยกระดับรายได้ให้คนในชุมชนได้ครบวงจร โดยมีรายละเอียดผลการดำเนินงานดังนี้

เมื่อ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ได้จัดโครงการเวทีเสวนาวิชาการ “Social Enterprise Booster ชุมชนก้าวหน้าสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคม พัฒนาพื้นที่ทางการตลาด พร้อมสร้างต้นแบบในการจัดตั้งธุรกิจเพื่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยได้รับเกียรติจากนางสาวฉัตรประอร นิยม รองผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา และรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร ภูมะกา รักษาการแทนอธิการบดี กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นประธานในพิธีเปิด ณ ห้องประชุม ชั้น 5 อาคารราชนครินทร์ ซึ่ง ป้าณี รวมถึงชาวบ้านในชุมชนชาวสวนทองร่อง

ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนังจังหวัดยะลา จังหวัดยะลา ก็ได้รับโอกาสให้จัดจำหน่ายสินค้าชุมชนภายในงาน

ภาพที่ 84 โครงการเวทีเสวนาวิชาการ “Social Enterprise Booster ชุมชนก้าวหน้าสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม”

และเมื่อ วันที่ 16 ถึง 17 กุมภาพันธ์ 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้จัดแสดงผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อบ่งชี้ถึงการเป็น “มหาวิทยาลัยชั้นนำ รับผิดชอบต่อสังคมภาคตะวันออก” พร้อมเปิดบ้านต้อนรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ได้รับความรู้ความสนุกในงาน RRU OPEN HOUSE 2023 และตลาดวิจัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา โดยได้รับเกียรติจาก นายจรเกียรติ รักพานิชมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา เป็นประธานในพิธี และรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร ภูเภา รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ หัวหน้าส่วนราชการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา นักเรียน และชาวบ้านในชุมชนชาวสวนท้อรุ่ง ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนังจังหวัดยะลา จังหวัดยะลา ก็ได้รับโอกาสให้จัดจำหน่ายสินค้าชุมชนภายในงาน ด้วยเช่นกัน และได้รับการสัมภาษณ์จากสื่อมวลชนหลายแขนงถึงเรื่องราวของตลาดชุมชนภายใต้การดำเนินงานวิจัย จากงานนี้ ชุมชน เริ่มเป็น

ที่รู้จักของคนทั่วไป เกิดการจับจองผลผลิตทางการเกษตรล่วงหน้า รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารอื่น ๆ ที่เป็นของดี ในชุมชน

ภาพที่ 85 จัดแสดงผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อบ่งชี้ถึงการเป็น
“มหาวิทยาลัยชั้นนำ รับผิดชอบต่อสังคมภาคตะวันออก”

เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566 ได้ร่วมกิจกรรมแสดงจำหน่ายสินค้า ในงาน มหัศจรรย์สวน
ท้องร่อง ภายใต้โครงการมหานครแห่งวัฒนธรรม ณ ร้านกาแฟบางอ้อ จรัญสนิทวงศ์ 84
กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 86 จำหน่ายสินค้าในงานมหัศจรรย์สวนทองร่อง

เมื่อวันที่ 8 - 11 มิถุนายน 2566 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) หรืออีอีซี ร่วมกับ บริษัท ไอคอนสยาม จำกัด จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และการบริการของวิสาหกิจชุมชน และสินค้า ที่เป็นผลผลิตและบริการจากชุมชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มาจัดงานแสดงและจำหน่ายผลผลิต ในพื้นที่ของไอคอนสยาม โดยมี นายจุฬา สุขมานพ เลขาธิการ อีอีซี นายสุพจน์ ชัยวัฒน์ศิริกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไอคอนสยาม จำกัด ร่วมกันลงนาม และมีนางธัญรัตน์ อินทร รองเลขาธิการ อีอีซี นายไพรัช วิเศษศิริลักษณ์ ผู้บริหารสายงานบริการลูกค้า บริษัท ไอคอนสยาม จำกัด เป็นพยาน พร้อมด้วยพิธีเปิดกิจกรรมแสดง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นผลผลิตจากชุมชน ในพื้นที่อีอีซี “Road to EEC Select ผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่สากล” ณ เจริญนครฮอลล์ ชั้น M ไอคอนสยาม ซึ่งผลผลิตจากสวนทองร่องก็ได้ร่วมจัดจำหน่ายภายในงานดังกล่าวด้วย

ภาพที่ 87 จัดแสดงจำหน่ายสินค้าในงาน “Road to EEC Select ผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่สากล” ณ เจริญนครฮอลล์ ชั้น M ไอคอนสยาม

3. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น

สถานการณ์ก่อนการพัฒนาข้อมูลพื้นฐานในการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ สอบถาม พูดคุย และสนทนากลุ่ม

จากการลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยของหมู่ 1 และ หมู่ 2 ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา พบว่า ในพื้นที่ที่มีมิติ ที่มีความหลากหลายทั้ง พันธุ์พืชและความหลากหลายของอาหารที่น่าสนใจ รวมไปถึงการวัฒนธรรมและการรักษาการเพาะปลูกแบบชาวสวนท่องเที่ยวได้อย่างเหนียวแน่น และมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกันชุมชน จากการพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนสนใจที่จะให้มีการส่งเสริมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เหลือกินเหลือใช้จากชุมชน มาแปรรูปให้เกิดรายได้และอยากให้ส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการขายและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 88 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยของหมู่ 1 และ หมู่ 2 ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนวิสาหกิจชุมชนสวนทองรุ่งเพื่อค้นหาประเด็นโจทย์วิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารในชุมชน โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาผลการสังเคราะห์ พบว่า ทรัพยากรในชุมชนที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ กล้วยหอม กล้วยหอมเป็นวัตถุดิบที่มีการปลูกเป็นจำนวนมากในชุมชน และปลานิล เป็นสัตว์น้ำที่ชุมชนเพาะเลี้ยงไว้จำหน่ายและรับประทาน โดยสรุปเป็นประเด็นที่ต้องการศึกษาดังนี้

การพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิม

1. เค้กกล้วยหอม ชุมชนมีผลิตภัณฑ์เดิมคือ เค้กกล้วยหอม แต่ประสบปัญหาคือ เค้กกล้วยหอมมีอายุการเก็บรักษาสั้น โดยชุมชนมีความต้องการให้เค้กกล้วยหอมมีอายุการเก็บรักษาที่มากขึ้น และสามารถส่งจำหน่ายไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้

2. ปลานิลแดดเดียว ชุมชนมีการแปรรูปปลานิลสด เป็นปลานิลแดดเดียว มีการบรรจุแบบสุญญากาศ และทำการแช่แข็ง โดยชุมชนต้องการต่อยอดการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ปลานิลแดดเดียวแบบทอดสำเร็จรูป โดยทำการศึกษาอุณหภูมิและเวลาที่เหมาะสมในการทอด รวมถึง อุณหภูมิและเวลาที่เหมาะสมสำหรับการอุ่นร้อนในเครื่องไมโครเวฟก่อนรับประทานด้วย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

1. ขนมปลาไทยากิไส้คัสตาร์ดกล้วย ชุมชนมีอุปกรณ์เดิมคือเครื่องทำขนมปลาไทยากิแต่ยังขาดารับของแป้งและไส้ โดยมุ่งเน้นให้เป็นขนมปลาที่มีอัตลักษณ์ของชุมชน
2. ผลิตภัณฑ์จากมะม่วงตากเกรด ลูกก็้มะม่วง น้ำมะม่วง
3. ผลิตภัณฑ์ชาใบเตยหอม

ภาพที่ 89 การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนวิสาหกิจชุมชนสวนทองร้องเพื่อค้นหาประเด็น
โจทย์วิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารในชุมชน

คุกกี้จากมะม่วงตากเกรด

ชาจากใบเตยหอม

ภาพที่ 90 ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนาจากทรัพยากรในพื้นที่

กล้วยหอมทองกรอบ

ปลานิลแดดเดียว

เค้กกล้วยหอม

ภาพที่ 91 ผลิตภัณฑ์เดิมของพื้นที่ มีการพัฒนาต่อยอดใหม่ภายใต้โครงการ

โดยสรุป การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่จำหน่ายสินค้าภายในชุมชนที่เรียก ตลาดนัดชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นอกจากพื้นที่ตลาดนัดชุมชน จะเป็นพื้นที่จำหน่ายสินค้าของผู้คนในชุมชนแล้ว ยังเป็นจุดจัดการผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เป็นพื้นที่ดำเนินกิจกรรมของชุมชนในทุกช่วงวัย ทั้งนอก ยังมีการส่งเสริมการขยายผลการสร้างรายได้หมุนเวียนของคนในชุมชนออกไปผ่านรูปแบบการตลาดออนไลน์ การจัดจำหน่ายสินค้าในงานต่าง ๆ รวมไปถึงการตกลงซื้อขายผลผลิตจากชุมชนไปยังร้านอาหารภายในตัวเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และเครือข่ายจำหน่ายสินค้าที่อื่น ๆ ดังรายละเอียดที่เรียกว่า จุกกระฉ่อนโมเดล

ภาพที่ 92 จุกกระฉ่อนโมเดล

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดชัยภูมิ

1. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มและกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มฯ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นกระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและ
กระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาศักยภาพและ
เกิดการเรียนรู้ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร
ผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนดงแปรรูป
สมุนไพรบ้านดอนหัน ตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
สมุนไพรอินทรีย์ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และ 4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
สมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ โดยดำเนินการประชุม
กลุ่มย่อย ดังนี้

1.1 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหาร และ
คัดเลือกนักวิจัยชุมชน

1.2 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้าง
ความมั่นคงทางอาหาร

1.3 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการแปรรูปและการตลาดออนไลน์ใน
การสร้างความมั่นคงทางอาหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหารและ
คัดเลือกนักวิจัยชุมชน

1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาความมั่นคงทางอาหาร

ผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม เข้าร่วมประชุมที่สภาเกษตร
จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 1) ประธานและเลขานุการกลุ่ม ๆ ละ 1 คน รวม 8 คน 2) กรรมการและ
สมาชิกกลุ่ม ๆ ละ 3 คน รวม 12 คน 3) ตัวแทนสำนักงานสภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3 คน
4) อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย จำนวน 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 29 คน ได้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย
เพื่อระดมแนวคิด พุดคุยและปรึกษาหารือในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงทางอาหารที่
กำลังเผชิญอยู่ โดยการดำเนินการครั้งนี้ภาคีเครือข่ายทั้งหมดได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาด้าน
ความมั่นคงทางอาหารและได้วางแผนการปลูกพืชสมุนไพรในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อร่วมกันสร้างความ
มั่นคงทางอาหารตามบริบทภูมิสังคมและอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ดังภาพที่ 93

ภาพที่ 93 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความมั่นคงทางอาหารในบริบทจังหวัดชัยภูมิ

2) การคัดเลือกนักวิจัยชุมชนร่วมเป็นเครือข่ายการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้นักวิจัยชุมชนเข้ามาร่วมกระบวนการวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการทำวิจัย ซึ่งจากการระดมแนวคิดร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม โดยส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ให้นำนักวิจัยชุมชนเข้าร่วมวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้นักวิจัยชุมชนได้รับความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาการในการดำเนินการวิจัยที่ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น สำหรับนักวิจัยชุมชนที่เข้าร่วมจะเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละ 1 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ คือ นางธนวรรณ ไผ่โสภา 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนดงแปรรูปสมุนไพรบ้านดอนหัน ตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ คือ นายกฤษกร นุญญะเขียว 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลท่ามีไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ นางสุนันทา โรจน์เรืองโร และ 4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ คือ นายธนพล อัครวานิชสิริกุล เข้าร่วมเป็นนักวิจัยชุมชน ดังภาพที่ 94

ภาพที่ 94 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อคัดเลือกนักวิจัยชุมชน

1.2 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร

1.2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ 29 มกราคม 2566

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอนกอกมีศักยภาพกลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) จุดแข็ง ได้แก่ 1) กลุ่มมีความเข้มแข็งสามัคคี 2) มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 3) มีสมุนไพรจำนวนมากในชุมชน 4) มีความสามารถในการแปรรูปสมุนไพรเป็นยา
- 2) จุดอ่อน ได้แก่ 1) ชุมชนยังไม่มีแปรรูปสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร และขาดความรู้ด้านการแปรรูป 2) ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย 3) ขาดแหล่งน้ำเพื่อใช้ในฤดูแล้ง
- 3) โอกาส ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ 2) ได้โอกาสไปจัดแสดงสินค้าทุกพื้นที่
- 4) อุปสรรค ได้แก่ 1) การมีคู่แข่งที่มีศักยภาพในพื้นที่มากขึ้น ทั้งในด้านการผลิตและด้านการตลาด เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอนกอก มีศักยภาพด้านการปลูกพืชสมุนไพรหลายประเภท ได้แก่ ขมิ้น ว่านม้า ว่านโพล ขมิ้นอ้อย ขมิ้นดำ ขมิ้นขาว ว่านนางคำ ว่านชักมดลูก กระชายขาว เป็นต้น โดยพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรของกลุ่มได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ออร์แกนิก) นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งพื้นที่ในการปลูกพืชผัก นำเทคนิคการปลูกแบบยกสูงเพื่อให้ง่ายต่อการดูแลและรักษา รวมทั้งการเก็บเกี่ยวผลผลิตมาใช้ในการบริโภคของ

ครัวเรือนสมาชิกกลุ่ม อีกทั้งประธานกลุ่มยังมีศักยภาพในการเป็นผู้นำเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรของกลุ่มเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มมีความต้องการเพิ่มทักษะด้านการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม ดังภาพที่ 95

ภาพที่ 95 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ

1.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนตง ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนตงมีศักยภาพกลุ่ม ประกอบด้วย

1) จุดแข็ง ได้แก่ 1) กลุ่มมีวัตถุดิบและโรงงานสำหรับผลิตยาสมุนไพร 2) มีคลินิกในการรักษาประเภทยาสมุนไพรแผนไทย 3) มีเกียรติบัตรรับรองคุณภาพยาสมุนไพร 4) มีผลิตภัณฑ์แปรรูปยาสมุนไพรมีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักของจังหวัดชัยภูมิ 5) ประธานกลุ่มมีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านยาสมุนไพรแผนไทยสมุนไพร

2) จุดอ่อน ได้แก่ 1) บุคลากรมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอ 2) โรงงานยังไม่ได้มาตรฐาน GMP 3) วัตถุดิบบางชนิดยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ 4) ขาดเงินทุน งบประมาณในการขยายกิจการ

3) โอกาส ได้แก่ 1) ได้รับการคัดเลือกเป็นสินค้าต้นแบบประจำจังหวัด โดยพาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ 2) การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้คนหันมาสนใจสมุนไพรมากขึ้น 3) มีเครือข่ายสนับสนุนด้านการตลาด 4) ได้โอกาสในการรับจ้างผลิต OEM จากกลุ่มผู้ประกอบการสมุนไพรรายย่อย

4) อุปสรรค ได้แก่ คู่แข่งมีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งมีศักยภาพด้านการผลิตและด้านการตลาดมากกว่า

จากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนดง มีศักยภาพด้านการปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ ไพล เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรพื้นที่ปลูกพืชผักด้วยการนำหลักการของโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ภายใต้หลักการของทฤษฎีใหม่ อีกทั้ง ประธานกลุ่มมีศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น ยาหม่อง น้ำมันเหลือง รวมทั้งยังเป็นผู้นำเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรของกลุ่มเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังขาดศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรให้เป็นอาหารและมีความต้องการเพิ่มทักษะด้านการตลาดออนไลน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม ดังภาพที่ 96

ภาพที่ 96 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนดง ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

1.2.3 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานมีศักยภาพกลุ่ม ประกอบด้วย

1) จุดแข็ง ได้แก่ 1) กลุ่มมีความเข้มแข็ง สมาชิกให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ 2) มีสภาพแวดล้อม ตำแหน่งที่ตั้งมีชัยภูมิที่ดีทั้ง ดิน น้ำ อากาศ 3) มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านสมุนไพรจำนวนมาก 4) มีสมุนไพรจำนวนมากในชุมชน 5) มีกิจกรรมการทำงานอย่างต่อเนื่อง 6) มีระบบการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

2) จุดอ่อน ได้แก่ 1) สมาชิกขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี และขาดทักษะความรู้ด้านการตลาด เช่น การตลาดออนไลน์ 2) ยังขาดมาตรฐานการผลิต เช่น มาตรฐานอาหารและยา (อย.)

3) สมาชิกและคณะกรรมการมีภาระกิจงานหลายด้านยังไม่สามารถดูแลงานภายในกลุ่มได้เต็มที่
 4) ขาดอุปกรณ์ด้านการเกษตรบางประเภท 5) การวางแผนการปลูกยังไม่เป็นระบบ เช่น ในการวางแผนในการปลูกเพื่อให้สามารถขายในแต่ละรอบ จะส่งต้องมีปริมาณครบ 3 ต้นจึงจะสามารถส่งขายได้

3) โอกาส ได้แก่ 1) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น สภาเกษตรกร มรภ.ชัยภูมิ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กสศ. 2) วัสดุให้การช่วยเหลือกลุ่มเต็มที่ เช่น ด้านความรู้ ด้านสถานที่ ด้านอุปกรณ์

4) อุปสรรค ได้แก่ 1) คู่แข่งมากขึ้น 2) ขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กร ที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ อย.

จากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน มีศักยภาพด้านการปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ พืชหายาก รสดี รสขม เป็นต้น กลุ่มได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ *IFOAM* โดยปัจจุบันส่งสมุนไพรขายให้กับมูลนิธิโรงพยาบาลอภัยภูเบศร 1,000 – 2,000 กิโลกรัมต่อปี ช่วยสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับการปลูกพืช ผัก เช่น ผักกั้นจอบ ผักคะน้าฮ่องเต้ ผักคะน้าไชยาหรือผักผุงขรุส เป็นต้น สำหรับบริโภคในครัวเรือนและของสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ ประธานกลุ่มมีศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น ยาหม่องฤทธิ์เย็น น้ำมันเขียว ลูกประคบสมุนไพร รวมทั้งยังเป็นผู้นำเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรของกลุ่มเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังขาดศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรให้เป็นอาหารและมีความต้องการเพิ่มทักษะด้านการตลาดออนไลน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม ดังภาพที่ 97

ภาพที่ 97 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

1.2.4 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2566

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
เกษตรผสมผสานบ้านไทรงามมีศักยภาพกลุ่ม ประกอบด้วย

1) จุดแข็ง ได้แก่ 1) กลุ่มมีความสามัคคี 2) มีพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่เป็นทุนในชุมชน
3) มีบรรพบุรุษที่เป็นหมอพื้นบ้านจำนวนมาก 4) มีวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ที่หลากหลาย 5) มีแหล่งน้ำ
ใต้ดินที่มีคุณภาพดี 6) กลุ่มมีการพัฒนาตลอดเวลา

2) จุดอ่อน ได้แก่ 1) กลุ่มขาดศักยภาพในการบริหารจัดการที่ดี 2) ผลิตภัณฑ์มี
คุณภาพแต่ขาดการสร้างความเข้าใจในชุมชน 3) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
4) กลุ่มขาดการวางแผนในการผลิต 5) ขาดงบประมาณในการผลิต

3) โอกาส ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้การสนับสนุนกิจกรรม
ของกลุ่ม ได้แก่ พลังงานจังหวัดชัยภูมิ สภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ วิทยาลัยเกษตรชัยภูมิ สภา
อุตสาหกรรมจังหวัด พณิชยจังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลี้ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชัยภูมิ 2) ได้รับการสนับสนุนให้ไปจัดแสดงสินค้าทุกพื้นที่

4) อุปสรรค ได้แก่ มีคู่แข่งจำนวนมาก อีกทั้งสินค้ายังไม่เป็นที่รู้จัก ทำให้ยังไม่มี
ช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน

จากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไทรงาม มีศักยภาพด้านการ
ปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ ขิง ข่า ตะไคร้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับการปลูกพืช ผัก
เช่น พริก มะเขือ ข้าวหอมมะลิ เป็นต้น สำหรับบริโภคในครัวเรือนและของสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้
ประธานกลุ่มมีศักยภาพด้านการแปรรูปข้าวฮางอกและสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น ยาหม่องขิง
แชมพูสมุนไพร และสบู่เหลวมะเฟือง แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังขาดศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพร
ให้เป็นอาหารและมีความต้องการเพิ่มความรู้ด้านการตลาด ดังภาพที่ 98

ภาพที่ 98 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอมือ จังหวัดชัยภูมิ

จากการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ทุกกลุ่มขาดศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรเพื่อเป็นอาหารเพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาหาร อีกทั้งสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอนหันและไทรงามต้องการเพิ่มความรู้ด้านการตลาด ส่วนวิสาหกิจชุมชนดอนกอกและท่ามะไฟหวานต้องการเพิ่มความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม จึงนำไปสู่กระบวนการในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 2 ด้าน คือ 1) ด้านการแปรรูปสมุนไพรชัยภูมิเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และ 2) ด้านการตลาดออนไลน์

1.3 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการแปรรูปและการตลาด

ออนไลน์ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.3.1 การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม โดยเน้นให้ทุกวิสาหกิจชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งหมด

จากการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการแปรรูปอาหาร จำนวน 2 ท่านคือ 1) อาจารย์ ดร.ศศิณี กันยาบุญ จากคณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และ 2) อาจารย์ ศุภฤชญา เหมะธูลิน จากคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตสกลนคร ซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญด้านการแปรรูปทางอาหาร โดยที่ประชุมได้พูดคุยถึงประเด็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยการนำสมุนไพร วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ขิง ข่า ตะไคร้ ขมิ้น ผักคะน้าไชยา เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสูตรอาหาร

สมุนไพรชัยภูมิในวันประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยสูตรอาหารจำนวน 4 เมนู ได้แก่ 1) ใส่อ้วสมุนไพร 2) พริกแกงเหลืองผง 3) ปลาตุ๋นผัดพริกขิง 4) ผักผงบรียั่ว โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในชุมชน ดังภาพที่ 99

ภาพที่ 99 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลังจากนั้น โครงการวิจัยฯ ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่อง “การแปรรูปสมุนไพรเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร” โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานชัยภูมิ ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ในวันศุกร์ที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2566 ทั้งนี้เพื่อถ่ายทอดความรู้ กระบวนการแปรรูปสมุนไพรและสร้างกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารให้กับตัวแทนทุกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยได้เชิญอาจารย์ทั้ง 2 ท่านมาเป็นวิทยากร คือ 1) อาจารย์ ดร.ศศิณี กันยาบุญ จากคณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และ 2) อาจารย์ศุภชญา เหมะธูลิน จากคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยมีการแปรรูปสมุนไพรและพืชผักที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นมาสร้างความมั่นคงทางอาหาร 4 เมนู ได้แก่ 1) ใส่อ้วสมุนไพร 2) พริกแกงเหลืองผง 3) ปลาตุ๋นผัดพริกขิง 4) ผักผงบรียั่ว

2. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 กลุ่มฯ

ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม เน้นให้ทุกวิสาหกิจชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งหมด โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเสาร์วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2566 ณ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดย

ได้เชิญวิทยากรจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ชัยศรี และ 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิลป์ ปรงชัยภูมิ มาให้ความรู้ด้านการตลาดผ่านแพลตฟอร์ม shopee การสร้างคอนเทนต์ (Content) เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับลูกค้า เทคนิคการเลือกภาพผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการสร้างยอดขาย การตั้งราคาขายเพื่อการส่งเสริมการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการสาธิตการสั่งซื้อและจัดส่งสินค้าออนไลน์ การสร้างตัวตนบน youtube และสื่อสังคมออนไลน์ facebook ให้กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้ ดังภาพที่ 100

ภาพที่ 100 การประชุมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ฯ

2.1 ผลการดำเนินงานวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรฯ ทำให้เกิดการพัฒนาดังต่อครัวเรือนของเกษตรกรและชุมชน ดังนี้

2.2.1 ศักยภาพของกลุ่มและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรฯ

1) ก่อนดำเนินโครงการ

ทุกกลุ่มวิสาหกิจยังขาดศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรเพื่อเป็นอาหาร เพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาหาร อีกทั้ง สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอนหันและไทรงามต้องการเพิ่มความรู้ด้านการตลาด ส่วนวิสาหกิจชุมชนดอนกอกและท่ามะไฟหวานยังขาดทักษะด้านการสร้างคอนเทนต์ให้น่าสนใจ ต้องการเพิ่มความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มอื่น ๆ

2) หลังดำเนินการโครงการ

หลังอบรมสมาชิกกลุ่มมีทักษะในการแปรรูปสมุนไพรเป็นอาหาร สามารถนำไปประกอบอาหารในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ อีกทั้งจากการได้รับความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ กลุ่มสามารถสร้างเพจจำหน่ายสินค้า สร้างการรับรู้กิจกรรมภายในกลุ่ม ทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นและเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ได้ เช่น ไลน์ แอปพลิเคชัน ยูทูบ ข้อปปี โดยในปัจจุบันสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ สามารถสร้างรายได้ จากยอดขายจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและสินค้าอื่น ๆ ในชุมชน รวมทั้งกลุ่มวิสาหกิจยังเป็นที่รู้จักมากขึ้น เป็นสถานที่ในการศึกษาดูงาน สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า สมาชิกกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ทำให้สามารถสร้างรายได้ในระดับครัวเรือนและชุมชนได้

1.2.2 รายได้ของครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรฯ

1) ก่อนดำเนินโครงการ

จากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยกับตัวแทนสมาชิกกลุ่ม พบว่า ก่อนดำเนินโครงการฯ กลุ่มมีอาชีพหลักคือการทำไร่และปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้เดือนละ 10,000 – 15,000 บาท จากการทำไร่และขายสมุนไพรที่ไม่ได้แปรรูป และ มีรายจ่ายเดือนละ 5,000 – 10,000 บาท นอกจากนี้ ยังมีรายจ่ายอื่น ๆ อีกทั้ง จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ทำให้รายได้มีจำนวนลดลง แต่รายจ่ายยังคงเท่าเดิม

2) หลังดำเนินการโครงการ

มีรายจ่ายลดลงโดยการแบ่งพื้นที่จากการปลูกพืชผักสวนครัว 40% ในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร และปลูกพืชสมุนไพร 60% เพื่อสร้างรายได้ และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากหลายช่องทาง เช่น จากการแปรรูปสมุนไพรเป็นอาหาร จากการจำหน่ายอาหาร จากการเป็นศูนย์เรียนรู้ในการศึกษาดูงาน และจากการขายสมุนไพรผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น

3. การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อบรรเทาและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3.1 แนวทางในการคัดเลือกชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร

จากการประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย และตัวแทนจากสภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันคือการพิจารณาคัดเลือกชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน โดยพิจารณาตามแนวทางในการคัดเลือกชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพความมั่นคงทางอาหาร จากผลการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย ตัวแทนจากสภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิได้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา ความมั่นคงทางอาหาร วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่ม ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลพื้นฐานของทุกกลุ่มและบริบทชุมชนได้เป็นอย่างดี สามารถมองเห็นพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง

2) การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารจากพื้นที่เป้าหมายทั้ง 4 พื้นที่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย ตัวแทนจากสภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ ร่วมกันกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัยของอาหาร ด้านการเข้าถึงอาหาร ด้านการใช้ประโยชน์จากอาหาร ด้านความมีเสถียรภาพทางอาหาร และ 2) การมีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหาร ทั้ง 10 ด้านคือ การเป็นแหล่งที่มาของความรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การมีสื่ออุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ สถานที่สำหรับใช้ในการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ ผู้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐ ความสัมพันธ์กับภาคเอกชน และการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน

โดยผลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้คัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการทางการเงินทั้งรายรับ-รายจ่ายที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และมีทรัพยากรทั้งพืช ผัก สมุนไพรสำหรับการบริโภคในครัวเรือนและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของกลุ่มได้ รวมทั้ง การเป็นศูนย์เรียนรู้ในการศึกษาดูงานของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารต่อไป

3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ศักยภาพและความพร้อมของชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นฐานคิดสร้างเครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารพร้อมด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย ตัวแทนจากสภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ ร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อถอดบทเรียนศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มด้านความมั่นคงทางอาหาร เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ

4) จัดเวทีชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานเพื่อถ่ายทอดและขยายฐานคิดสู่เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอีก 3 กลุ่ม โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้ที่สนใจทั้งภายในและภายนอกชุมชน

3.2 การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร

กระบวนการในการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน โดยผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินงานพัฒนากลุ่มไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ด้านความมั่นคงทางอาหาร ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) ศักยภาพความพร้อมด้านความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีพื้นที่สำหรับปลูกพืชผัก สมุนไพรสามารถสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับกลุ่มและชุมชนมากกว่า 10 ไร่ และสมาชิกบางคนมีพื้นที่จำนวน 30 ไร่ ลักษณะการปลูกพืชมีความหลากหลายในพื้นที่ทั้งพืชพื้นถิ่นสำหรับการบริโภคในครัวเรือน พืชและผักสมุนไพรที่สามารถบริโภคและจำหน่ายได้ รวมทั้งคนในชุมชนมีทุนทางภูมิปัญญาที่สามารถนำมาใช้ได้จริงจากการใช้ประโยชน์ของสมุนไพรในพื้นที่ ดังนั้นเมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการผลิตสำหรับจำหน่ายให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มสามารถวางแผนและบริหารจัดการได้ตามความต้องการของคนในและนอกชุมชน เช่น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา กลุ่มสามารถผลิตและแปรรูปฟ้าทะลายโจรเพื่อมอบให้กับสมาชิกและคนในชุมชนได้ทานเกือบทุกครัวเรือน พร้อมทั้งแจกจ่ายสมุนไพรที่กลุ่มสามารถผลิตได้ในชุมชนให้กับบุคคล องค์กร และหน่วยงานภายนอกอีกด้วย

2) การบริหารจัดการที่ดี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรูปแบบการจัดการที่ชัดเจนตั้งแต่กระบวนการผลิต การจำหน่ายทางการตลาด และการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก สำหรับขั้นตอนในการผลิตได้ดำเนินการเตรียมพื้นที่ในการพัฒนาทั้งของกลุ่มและสมาชิกของกลุ่ม เช่น สมาชิกบางคนมีการเพาะพันธุ์กล้าไม้ สามารถเลือกซื้อต้นพันธุ์ได้ กลุ่มเป็นศูนย์ประสานงานในการรวมผลผลิตของสมาชิกทั้งหมดสำหรับจำหน่ายให้กับโรงพยาบาลอภัยภูเบศรและหน่วยงานภายนอก รวมทั้งกลุ่มมีความพร้อมสามารถบริหารจัดการพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งศึกษาดูงานและสำหรับกิจกรรมในการดูงานได้เป็นอย่างดี

3) กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากกว่า 10 ปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นการทำงานร่วมกันระหว่างกรรมการและสมาชิก โดยเน้นให้ทุกคนได้เรียนรู้และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน หากกรรมการหรือสมาชิกประสบปัญหาที่ไม่สามารถหาทางออกของปัญหาได้ จะนำประเด็นปัญหานั้น ๆ เข้าสู่ที่ประชุมประจำเดือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งจัดประชุมทุกเดือน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่าที่ผ่านมากลุ่มมีปัญหาเรื่องผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และกลุ่มได้ขอให้สมาชิกเพิ่มปริมาณการปลูกหรือผลิตให้มากขึ้น แต่เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นที่สูงเมื่อปริมาณฝนตกหนักจึงส่งผลกระทบต่อผลผลิตของกลุ่มเป็นประจำ แต่โชคดีที่กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ภาครัฐคือพลังงานจังหวัดชัยภูมิสนับสนุนโรงเรียนสำหรับเก็บผลผลิตของสมาชิก รวมทั้งเกษตรกร จังหวัดชัยภูมิที่เข้ามาหนุนเสริมให้ความรู้อยู่เป็นประจำ ขณะเดียวกันกลุ่มได้ดำเนินการสร้างนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ ๆ เช่น การเลี้ยงไส้เดือน การทำปุ๋ยหมักไม่กลับกอง การคัดสรรพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ การปลูกพืชที่สอดคล้องและเหมาะสมกับภูมิสังคมในพื้นที่

4) เครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและนอกชุมชน ความสำเร็จจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานเกิดจากกลุ่มได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากองค์กร หน่วยงานทั้งภายในและนอกชุมชน จากการประชุมกลุ่มทำให้ทราบว่า กลุ่มได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและต่อยอดองค์ความรู้ในการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น สภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ พลังงานจังหวัดชัยภูมิ เกษตรจังหวัดชัยภูมิ พาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ พัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ วิทยาลัยการอาชีพแก่งคร้อ รวมทั้งกลุ่มสายรุ้งบ้านดิน เป็นต้น

5) ผู้นำที่ดี จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานที่ผ่านมามีลักษณะของผู้นำที่ดีมีคุณธรรมและมองประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลักส่งผลให้กลุ่มดำเนินงานมาได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มมีผู้นำคือคุณสุนันทา โรจน์เรืองโร และ คุณฉัตรชัย โรจน์เรืองโร เป็นนักพัฒนาชุมชนและเป็นนักอนุรักษ์ สามารถสร้างโอกาสและประสบการณ์ในการทำงานในเชิงธุรกิจ สามารถประสานความร่วมมือระหว่างกรรมการและสมาชิกในกลุ่มได้เป็นอย่างดี มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพิ่มทำให้ผู้นำปรับตัวได้ตลอดเวลา

6) สมาชิกมีส่วนร่วมมีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เล็งเห็นความสำคัญและการทำงานของกลุ่มเพราะต้องอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจงานทุกอย่างของกลุ่มถือเป็นความสำเร็จของสมาชิกทุกคน เช่น สมาชิกกลุ่มต้องการเปลี่ยนแปลงระบบคิดในการผลิต กล่าวคือสมาชิกกลุ่มหลายคนเคยเพาะปลูก ค้าขาย เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากในอดีตอาศัยการเก็บผลผลิตเพื่อขายอย่างเดียว เพราะพืชบางชนิดขายได้ครั้งเดียว แต่ในปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า พืชผัก สมุนไพรที่สมาชิกและกลุ่มผลิตขึ้นสามารถสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกตลอดทั้งปี ทำให้ปัจจุบันสมาชิกเห็นความสำคัญของกลุ่มมากขึ้นเพราะช่วยมองหาช่องทางในการเพิ่มพื้นที่ในการปลูก เห็นคุณค่าในการเพาะปลูกพืชผัก สมุนไพรรวมทั้งผลผลิตที่มีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากพืชผัก ผลไม้และสมุนไพรที่ปลูกมานาน ไม่ต้องดูแลรักษา หรือลงทุน เพราะมีน้ำ อากาศ ที่เหมาะสมกับการปลูกพืชในชุมชน เช่น การปลูกมะไฟ ที่ปลูกง่ายสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดตามฤดูกาล เป็นต้น

7) คณะกรรมการกลุ่มมีจริยธรรมและมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานมากกว่า 14 ปีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานสะท้อน

ให้เห็นถึงการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มที่ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมอันเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกได้ปฏิบัติตาม รวมทั้งการบริหารจัดการที่ยึดประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะถ้ากลุ่มยังอยู่หรืออยู่รอดปลอดภัย กรรมการและสมาชิกทั้งหมดสามารถทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องได้ เช่น กลุ่มต้องการปริมาณพืชผักสมุนไพรที่หลากหลาย กลุ่มจะให้สมาชิกร่วมกันบริหารจัดการทั้งมิติพื้นที่และมิติการปลูกพืชผักสมุนไพรที่แตกต่างกัน เนื่องจากช่องทางในการขายหรือคนที่มารับซื้อสินค้าในชุมชน มารับซื้อสินค้าถึงในชุมชน ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนจากผลการทำงาน เพราะหากบริหารจัดการกลุ่มได้ดีย่อมทำให้กลุ่มได้รับการยอมรับมากขึ้นด้วย

3.3 ผลการดำเนินงานวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อครัวเรือนของเกษตรกรและชุมชน ดังนี้

3.3.1 ชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน

มะไฟหวาน

1) ก่อนดำเนินโครงการวิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน มีศักยภาพด้านการปลูกพืชสมุนไพร ได้แก่ พืชหลายใจ รสดี พังพอน เป็นต้น กลุ่มมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับการปลูกพืช ผัก เช่น ผักก้นจ้อง ผักคะน้าฮ่องเต้ ผักคะน้าไชยาหรือผักผุงชูรส เป็นต้น สำหรับบริโภคในครัวเรือนและของสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ ประธานกลุ่มมีศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เช่น ยาหม่องฤทธิ์เย็น น้ำมันเขียว ลูกประคบสมุนไพร รวมทั้งยังเป็นผู้นำเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรของกลุ่มเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังขาดศักยภาพด้านการแปรรูปสมุนไพรให้เป็นอาหารและมีความต้องการเพิ่มทักษะด้านการตลาดออนไลน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม

2) หลังดำเนินโครงการวิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน ได้สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน และเป็นพื้นที่ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต สอดแทรกการใช้ระบบห่วงโซ่อาหารที่ครบวงจร เริ่มจากการเตรียมการปลูก การเก็บเกี่ยว การแปรรูป การซื้อขาย มีการออกแบบให้กลุ่มสามารถเป็นสถานที่ในการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอาหารและการเกษตร 2) ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า 3) ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมทั้ง กลุ่มได้เตรียมรับมือกับโรคอุบัติใหม่หรือผลกระทบจากแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

4. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

สำหรับการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน จากการสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อย ทำให้พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวานมีผลการดำเนินงานจากการ ประเมินเพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร ดังนี้

4.1 มิติด้านความพอเพียง

4.1.1 กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทข้าว ผักพื้นบ้าน สมุนไพร จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มมีพื้นที่ปลูกข้าว เช่น การปลูกข้าวไร่พันธุ์พื้นเมือง ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว และมีการจัดสรร พื้นที่ในการปลูกพืชผักสวนครัวและผักพื้นบ้านตามพื้นที่สาธารณะหรือห้วยหนองคลองบึง เช่น ผัก ก้านจอบ ผักโสน เป็นต้น ทำให้เกิดความหลากหลายในการปลูกแต่ละชนิด โดยการปลูกพืชในกลุ่ม ส่วนใหญ่นำมาใช้ในการบริโภค ในครัวเรือนและพืชสมุนไพรสามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับ กลุ่ม เช่น พืชหลายใจสามารถส่งขายให้กับโรงพยาบาลอภัยภูเบศรได้อย่างต่อเนื่อง

4.1.2 กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทปศุสัตว์ ได้แก่ เป็ด ไก่ ไข่สำหรับบริโภคใน ครัวเรือน หรือต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียนศึกษาดูงาน โดยสมาชิกที่เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะนำเอาเศษอาหาร มาใช้ในการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน ทำให้ลดต้นทุนค่าอาหาร ดังนั้นจึงมีปริมาณไม่มากนัก

4.1.3 กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทประมง ได้แก่ กลุ่มมีพื้นที่สาธารณะสำหรับการ เลี้ยงปลาเพื่อการบริโภค ทำให้มีปลาในการบริโภคเกือบทุกฤดูกาล ทั้งนี้มีการเว้นการจับปลา ในช่วงฤดูกลางวางไข่ นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มยังมีการเลี้ยงปลาบางชนิดไว้ในครัวเรือนของตนเอง ทั้งใน แหล่งน้ำและภาชนะอื่น ๆ เช่น ปลาในกระชัง ปลาในตุ่มน้ำ เนื่องจากชุมชนอยู่ในพื้นที่สูงไม่สามารถกัก น้ำได้ชุมชนจึงไม่นิยมในการขุดสระน้ำ รวมทั้งมีสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น เลียงกบ เลียงหอย เป็นต้น

4.1.4 กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทผลไม้ ได้แก่ กลุ่มมีพื้นที่ในการปลูกผลไม้ เช่น เช่น สับปะรด แก้วมังกร กล้วย ทูเรียน ลำไย อโวคาโด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพืชที่เป็นอัตลักษณ์พื้นบ้าน เช่น มะไฟ ตะคร้อ โดยบางต้นมีอายุมากกว่า 50 ปี ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มมีความรู้ด้าน การเกษตรและเทคนิคในการดูแลพืช การเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ทำให้มีตลาดและสามารถ เข้าถึงช่องทางในการซื้อขายมากขึ้น

4.1.5 บริเวณโดยรอบชุมชนมีตลาดหรือร้านขายอาหารที่มีอาหารหรือวัตถุดิบ เพียงพอต่อความต้องการ ได้แก่ ตลาดชุมชนที่จำหน่ายทุกวัน และตลาดนัดในทุก ๆ เดือน รวมทั้ง ร้านขายของชำ ซึ่งขายอาหารสดในชุมชน อีกทั้งมีรถพุ่มพวง รถเร่ สำหรับขายอาหารสด พืชผักสด อาหารตามฤดูกาล รวมทั้งเนื้อสัตว์หลายประเภท สินค้าชนิดอื่น ๆ ตามความต้องการของลูกค้า รวมทั้งอาหารที่ปรุงสำเร็จรูปหรือพร้อมทานนำมาจำหน่ายอีกด้วย

4.2. มิติการเข้าถึงอาหาร

4.2.1 กลุ่มมีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์ที่ใช้ในการบริโภคและการเกษตร กล่าวคือ กลุ่มมีแหล่งน้ำ ได้แก่ ลำน้ำปะทิวและมีลำน้ำสาขาที่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตร จึงสามารถปลูกพืชได้ทุกฤดูกาล โดยเกือบทุกชุมชนมีแหล่งน้ำหรือทำน้ำซึ่งเป็นฝังน้ำสำหรับขึ้นลงสำหรับจอดเรือในบริเวณริมน้ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนสะท้อนมาจากชื่อหมู่บ้าน เช่น บ้านท่ามะไฟหวาน บ้านท่าทางเกวียน บ้านท่าเว่อ

4.2.2 กลุ่มมีความสัมพันธ์ทางสังคมหรือไปมาหาสู่ระหว่างกลุ่มหรือเครือข่าย กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ อีกทั้งกลุ่มได้ดำเนินการมาแล้วมากกว่า 10 ปี ทำให้มีความสามัคคี ร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด เช่น งานด้านการปลูก งานด้านแปรรูป งานด้านตลาดและประชาสัมพันธ์ งานด้านอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มยังมีเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน

4.2.3 กลุ่มมีการช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมในการผลิตอาหาร สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการประกอบอาหารหลากหลายประเภท เช่น เครื่องดื่มจากสมุนไพร น้ำชาสมุนไพร น้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ น้ำดอกดาหลา รวมทั้ง อาหารประเภทอื่น โดยเน้นวัตถุดิบในพื้นที่คือ ปลูกตามฤดูกาล

4.2.4 กลุ่มมีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งอาหารของทรัพยากรอยู่ในชุมชน กล่าวคือ กลุ่มมีการจัดสรรพื้นที่ในการสร้างแหล่งอาหาร เช่น พืชผักประเภทหัว พืชผักสวนครัว ผลไม้ สมุนไพร อีกทั้งมีการปลูกพืชที่กำลังนิยมในปัจจุบัน เช่น อะโวคาโด เลมอน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครือข่ายในการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน

4.2.5 กลุ่มสามารถเข้าถึงระบบตลาด กลุ่มสามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความต้องการ อีกทั้งจังหวัดได้มีการจัดตลาดสำหรับจำหน่ายพืชผักบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดชัยภูมิ เรียกว่า ตลาดเขียว โดยเน้นให้ชุมชนโดยรอบนำสินค้าทางการเกษตร และพืชผักปลอดสารพิษมาจำหน่ายร่วมกัน ทำให้สามารถสร้างเครือข่ายในการเข้าถึงแหล่งอาหารจากชุมชนได้อีกด้วย

4.3 มิติการใช้ประโยชน์

4.3.1 กลุ่มมีอุปกรณ์เครื่องมือหรือปัจจัยการผลิตภายนอก กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานสากล (IFOAM) จากสำนักงานเกษตรอินทรีย์สำหรับการผลิตสินค้า ทำให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดของเกษตรกรโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีทุกชนิด ไม่เผาวัชพืช ทำให้มีชุมชนมีพื้นที่ปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์ทั้งหมด ซึ่งกลุ่มให้ความสำคัญกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ซึ่งเป็นกลไกเพื่อให้ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของกลุ่มได้มาตรฐาน

4.3.2 กลุ่มมีการปลูกพืชที่หลากหลายในพื้นที่ กล่าวคือ กลุ่มมีพื้นที่ปลูกข้าว เช่น การปลูกข้าวไร่พันธุ์พื้นเมือง ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว และมีการจัดสรรพื้นที่ในการปลูกพืชผักสวนครัว

และผักพื้นบ้านตามพื้นที่สาธารณะหรือห้วยหนองคลองบึง นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชสมุนไพร และผลไม้ตามฤดูกาล เช่น เช่น สับปะรด แก้วมังกร กล้วย ทุเรียน ลำไย อโวคาโด เป็นต้น ทำให้สามารถเป็นแหล่งอาหารได้

4.3.3 กลุ่มมีน้ำดื่มที่สะอาดในการอุปโภคและบริโภค กล่าวคือ กลุ่มมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค เช่นน้ำประปาภูเขา เนื่องจากพื้นที่กลุ่มอยู่ติดกับแหล่งต้นน้ำลำปะทาว ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของจังหวัดชัยภูมิ

4.3.4 กลุ่มมีหน่วยงานในชุมชนที่ส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน (อบต.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนที่เข้ามาให้คำปรึกษา ส่งเสริมด้านการผลิตอาหารปลอดภัยของกลุ่ม จึงก่อให้เกิดการพัฒนาสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานได้

4.3.5 กลุ่มมีการทำอาหารที่ปรุงเสร็จใหม่เพื่อการบริโภค สมาชิกกลุ่มมีความสามารถในการประกอบอาหาร โดยประกอบอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน และประกอบอาหารเพื่อการบริโภคภายในกลุ่ม เพื่อจำหน่ายให้กับผู้มาศึกษาดูงาน โดยมีวัตถุดิบในชุมชนมาประกอบอาหาร สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และสร้างรายได้

4.4 มิติด้านเสถียรภาพ

4.4.1 กลุ่มไม่มีการใช้สารเคมีในการผลิต กลุ่มมีการผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัชพืชได้แก่ ใบไม้แห้ง ฟางข้าว นำมาหมักกับปุ๋ยคอก มีการผลิตน้ำหมักจากพืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ เพื่อฉีดไล่แมลง เช่น สะเดาพืชผสมนำมาหมักไล่แมลง หรือผักบุงนำมาหมักเป็นสารเร่งดอกเพื่อเปิดตาให้พืช รวมทั้งการใช้ปุ๋ยจากมูลไส้เดือน มีการผลิตปุ๋ยดินสำหรับปลูกพืช ทำให้สามารถลดรายจ่าย ลดต้นทุนจากการทำการเกษตรได้

4.4.2 กลุ่มมีองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาในการผลิตอาหาร เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีความหลากหลายด้านอายุ โดยมีสมาชิกบางคนมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ทำให้กลุ่มมีผู้รู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาในการผลิตอาหารหลากหลายประเภท โดยนำความรู้มาบูรณาการความรู้ทั้งคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่ผสมผสานกัน จึงนำมาสู่องค์ความรู้หรือนำภูมิปัญญาตามสมัยนิยม เช่น ภูมิปัญญาด้านการผลิตอาหารประเภทเครื่องดื่ม โดยส่วนใหญ่ในการต้มน้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ จะมีการนำน้ำตาลเป็นส่วนผสมเพื่อให้เกิดรสชาติเปรี้ยวหวาน แต่กลุ่มมีการนำน้ำผึ้งและผสมโซดา มาผสมกับน้ำมะม่วงหาวมะนาว หรือการนำมะม่วงหาวมะนาวไปหมักเป็นไวน์ เพื่อสร้างมูลค่าได้อีกด้วย

นอกจากนี้หลังจากที่สมาชิกกลุ่มได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการแปรรูป ทำให้สามารถนำเอาสมุนไพรมาเป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหารหลากหลายประเภทเพิ่มมากขึ้น เช่น

ต้ม ยำ ทอด แกงกับเนื้อสัตว์ เช่น ไส้กรอกหมูสมุนไพร การทำไส้อั่วสมุนไพร โดยมีการปรับปรุงให้มีรสชาติเป็นไปตามความต้องการ สามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มได้

4.4.3 กลุ่มสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องอาหาร กลุ่มมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เรื่องอาหารให้กับผู้ที่สนใจในชุมชน หรือผู้ที่มาศึกษาดูงาน นอกจากนี้ยังสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายอาหารว่างและอาหารกลางวันสำหรับต้อนรับผู้มาศึกษาดูงาน อีกทั้งกลุ่มสามารถถ่ายทอดเรื่องเล่าเรื่องอาหารผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้อาหารพื้นถิ่น

4.4.4 กลุ่มมีการดูแล/ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ พืช สมุนไพร โดยกลุ่มมีการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้หลักของ บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชน และการผลิตสื่อวิทยุชุมชน รวมทั้งมีกลุ่มที่ดูแลธรรมชาติ เช่น กลุ่มเต็กรักนก กลุ่มจาก สสส. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับสามารถเป็นวิทยากรในพื้นที่ต่าง ๆ ได้

4.4.5 กลุ่มมีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย กลุ่มมีการให้ความรู้เรื่องการจดบันทึกรายรับรายจ่าย เพื่อให้สมาชิกสามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไปได้ ควบคุมค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยส่งเสริมให้สมาชิกจดบันทึกรายรับ รายจ่ายในระดับครัวเรือน และมีการจดรายรับรายจ่ายของกลุ่ม จัดทำบัญชีสำหรับกลุ่ม อีกทั้งเพื่อเป็นการควบคุมค่าใช้จ่าย ลดต้นทุน และยังสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายของกลุ่มได้อีกด้วย

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดภูเก็ต

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอลาง จังหวัดภูเก็ต

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอลาง จังหวัดภูเก็ต ใน 4 ประเด็นประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านการบริหารจัดการ และด้านเศรษฐกิจ โดยสรุปประเด็นการประชุมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มบ้านมาหนัก กลุ่มบ้านลิพอนบางกอก กลุ่มบ้านบางเทา/เชิงทะเล กลุ่มลิพอนใต้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านกายภาพ พบว่า ลักษณะที่ตั้งของแต่ละกลุ่มในแต่ละชุมชน การตั้งบ้านเรือนนั้น ด้วยชุมชนแต่ละชุมชนมีการขยายตัวเป็นชุมชนเมือง จึงมีการตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกัน และมีการจัดสรรพื้นที่ในการใช้สอย สมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มในแต่ละชุมชน มีขนาดที่ดินมากน้อยไม่เท่ากัน แต่สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะมีที่ดินเป็นของตนเอง และมีการแบ่งขอบเขตการใช้ประโยชน์ของขนาดพื้นที่ที่มีอย่างเป็นสัดส่วน เช่น สัดส่วนของที่อยู่อาศัย สัดส่วนของการเลี้ยงสัตว์ สัดส่วนของการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร สมาชิกบางส่วนมีพื้นที่ดินจำนวนมาก (หลายไร่) จะมีการสร้างบ้านเรือนแยกออกจากการทำเกษตรอย่างชัดเจน และเพาะปลูกพืชผลไม้ในพื้นที่ที่ไกลออกไปจากตัวบ้าน ส่วนพืชผักสวนครัว จะเพาะปลูกบริเวณใกล้บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สำหรับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มแต่ละกลุ่มของแต่ละชุมชนมีทรัพยากรค่อนข้างสมบูรณ์ ประกอบด้วย มีแหล่งน้ำ มีป่าไม้ และมีลักษณะสภาพพื้นดินที่เอื้อต่อการเพาะปลูก ซึ่งด้วยลักษณะการตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างสมบูรณ์ สมาชิกของชุมชนดั้งเดิมส่วนใหญ่ที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จะประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม คือ การประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น สวนยางพารา ทำไร่ ทำเหมืองแร่ และปลูกพืชผัก ในส่วนของสิ่งแวดล้อมของชุมชนจะมีระบบสาธารณูปโภคค่อนข้างสะดวกสบาย มีระบบไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง การคมนาคมที่เข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวก และทุกชุมชนอยู่บนเส้นทางหลักของการเดินทาง นอกจากนี้จากการศึกษา พบว่า กลุ่มแต่ละกลุ่มในแต่ละชุมชน มีพื้นที่ในการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในส่วนที่เป็นที่ดินส่วนตัว และที่ดินสาธารณะ และสามารถใช้สอยจากพื้นที่ดังกล่าวสู่การดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์

จากการศึกษาด้านกายภาพ เกี่ยวกับข้อมูลเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ มีการรวบรวมข้อมูลทางกายภาพใช้แบบสำรวจข้อมูลทางกายภาพเก็บข้อมูลในกลุ่มสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 50 แปลง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 58 แสดงข้อมูลที่ตั้งของแปลงเกษตรอินทรีย์

พื้นที่ตำบล	จำนวนแปลง	ร้อยละ
ตำบลศรีสุนทร	37	74.00
ตำบลเชิงทะเล	13	26.00
รวม	50	100.00

จากตารางที่ 58 ผลการศึกษา พบว่า **ที่ตั้งของแปลงเกษตรอินทรีย์** พื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกอยู่ในพื้นที่ 2 ตำบลหลักคือตำบลศรีสุนทร และ ตำบลเชิงทะเล โดยสภาพภูมิประเทศของพื้นที่การเกษตรในพื้นที่ตำบลศรีสุนทรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรเดิมและเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากอุทยานแห่งชาติเขาพระแทว มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไหลจากเขาพระแทว โดยเฉพาะบริเวณหมู่ที่ 2 ตำบลศรีสุนทรซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนลิพอนบางกอก สำหรับพื้นที่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลศรีสุนทรเป็นพื้นที่ราบเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ พื้นที่การเกษตรอยู่ในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย มักเป็นสวนเกษตรในบริเวณบ้าน

ขนาดที่ดินของแปลงเกษตรอินทรีย์ จากการสำรวจขนาดพื้นที่ของแปลงเกษตรอินทรีย์พบว่า แปลงเกษตรอินทรีย์ในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเกษตรแปลงเล็กขนาด 0 - 2 ไร่ เนื่องจากลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตเป็นที่ดินในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศทำให้ราคาที่ดินมีมูลค่าสูง พื้นที่เกษตรที่เป็นมรดกตกทอดมีการแบ่งสืบทอดในเครือญาติทำให้พื้นที่มีขนาดเล็กลง อีกทั้งมีค่านิยมในการนำพื้นที่ไปทำบ้านเช่า หอพัก หรือนำไปใช้ในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์สร้างรายได้ที่มั่นคงในระยะยาว ทำให้พื้นที่การเกษตรเหลือน้อยลงและมีขนาดเล็ก โดยจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 50 แปลงตัวอย่าง พบว่า มีพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ เฉลี่ย 1.33 ไร่/ แปลง โดยในพื้นที่ตำบลศรีสุนทรบริเวณที่ใกล้กับเขาพระแทวในหมู่ที่ 2 มีแปลงเกษตรอินทรีย์แปลงใหญ่ขนาดพื้นที่อยู่ในระหว่าง 1 - 36 ไร่ ค่าเฉลี่ยขนาดแปลงเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านลิพอนบางกอกเป็น 5.74 ไร่ โดยแปลงใหญ่สุดมีพื้นที่ 36 ไร่ สำหรับในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านลิพอนใต้ซึ่งพื้นที่เป็นที่ราบและเป็นแหล่งบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย พื้นที่ต่อเนื่องมาจากลิพอนบางกอก มีขนาดพื้นที่แปลงเกษตรอยู่ระหว่าง 0.125 - 3 ไร่ เป็นแปลงเกษตรอินทรีย์ขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ย 1.13 ไร่ สำหรับพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้านมานิกซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากอ่างเก็บน้ำบางเหนียวดำ ซึ่งชุมชนได้ขอใช้พื้นที่บางส่วนของอ่างเก็บน้ำเป็นศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก และพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ในชุมชนบริเวณนั้นมีการทำการเกษตรในพื้นที่อยู่อาศัย โดยมีขนาดแปลงเกษตรอินทรีย์ 0.0025 - 2 ไร่ มีค่าเฉลี่ย 0.59 ไร่ แปลงเล็กสุดอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านจัดสรร ใช้พื้นที่หน้าบ้านทำเกษตรอินทรีย์สำหรับบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก

ตารางที่ 59 แสดงลักษณะความเป็นเจ้าของที่ดิน

ลักษณะความเป็นเจ้าของที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าของที่ดินเป็นของตนเองหรือบุคคลในครอบครัวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	45	90
สัญญาเช่าระยะยาว 5-10 ปีขึ้นไป	1	2
สัญญาเช่าระยะยาว 11-15 ปีขึ้นไป	-	-
สัญญาเช่าระยะยาว 16 ปีขึ้นไป	-	-
ขอใช้ที่ดินโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ไม่มีความมั่นคงในการใช้พื้นที่)	4	8
รวม	50	100

จากตารางที่ 59 แสดงข้อมูลลักษณะความเป็นเจ้าของที่ดิน ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่เกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรดั้งเดิมที่ได้รับเป็นมรดกมีทั้งแบบโฉนดที่ดิน ภบท.5 นส.3 และบางส่วนมีความตั้งใจในการทำการเกษตรและเห็นโอกาสในพื้นที่ว่างของชุมชนจึงขอใช้ หรือเช่าพื้นที่นั้นเพื่อทำการเกษตร ทำให้มีรูปแบบของการครอบครองพื้นที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 60 รูปแบบการวางผังของสวนเกษตร

รูปแบบการวางผังของสวนเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
โคก หนอง นา (การจัดการน้ำในพื้นที่ที่เกิดจากคลองไส้ไก่ และพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ)	-	-
เกษตรผสมผสาน (ปลูกพืชแบบผสมผสานกัน)	50	63.29
วนเกษตร (เลียนแบบพื้นที่ป่าไม้)	18	22.78
เกษตรทฤษฎีใหม่(แบ่งพื้นที่ 30-30-10)	4	5.06
เกษตรเชิงเดี่ยว(พืชชนิดเดียว)	-	-
ปลูกพืชสลับในสวนยางหรือสวนปาล์ม	7	8.86
รวม	79	100

จากตารางที่ 60 แสดงรูปแบบการวางผังของแปลงเกษตรอินทรีย์ ผลการศึกษา พบว่า แปลงเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ในพื้นที่ 2 ตำบลเป็นแปลงที่ไม่มีการวางผังแปลงมาก่อนการปลูกพืชมีลักษณะการดำเนินงานสอดคล้องกับรูปแบบการเกษตรที่หลากหลาย โดยเฉพาะสวนเกษตรแบบ

ผสมผสาน เน้นกิจกรรมการปลูกพืชเป็นหลัก แปลงใหญ่มักจะอยู่บริเวณเนินเขาซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากป่า มีลักษณะเป็นวนเกษตรโดยเฉพาะในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านลิพอนบางกอก ตำบลศรีสุนทร และหมู่ที่ 7 บ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล จากการสำรวจไม่มีการออกแบบพื้นที่ที่เน้นการบริหารจัดการน้ำแบบโคก หนอง นา โมเดล ทั้งนี้ในพื้นที่บ้านลิพอนบางกอกและลิพอนใต้ยังมีการปลูกพืชสลับในสวนยางพารา

ตารางที่ 61 ลักษณะทางเดินในพื้นที่

ลักษณะทางเดินในพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
พื้นดินมีหญ้าขึ้นบ้างไม่มีการกั้นขอบเขตทางเดิน	42	84.00
พื้นดินมีการกั้นขอบเขตทางเดินชัดเจน	-	
พื้นหินกรวดไม่มีการกั้นขอบเขตทางเดิน	6	12.00
พื้นหินกรวดมีการกั้นขอบเขตทางเดินชัดเจน	1	2.00
บล็อกตัวหนอน/ อิฐบล็อก		
เทพื้นคอนกรีต	1	2.00
รวม	50	100

จากตารางที่ 61 แสดงข้อมูลลักษณะทางเดินในแปลงเกษตรอินทรีย์ ผลการศึกษาพบว่า ทางเดินในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นทางดินบนพื้นดินและมีหญ้าขึ้น ไม่มีการกำหนดพื้นที่ทางเดินชัดเจน สามารถเดินไปในพื้นที่ได้ทั่วแปลงและต้องระมัดระวังการเดินเหยียบพืชพรรณที่ไม่ใช่พืชพืช ในแปลงที่มีการดูแลพื้นที่อยู่เสมอจะมีตัดหญ้า และเห็นทางเดินเป็นร่องรอยทางเดินเดิมที่ไม่มีหญ้าขึ้นเลย

ภาพที่ 101 ลักษณะทางเดินบนพื้นดินมีหญ้าขึ้นบ้างไม่มีการกั้นขอบเขตทางเดิน

จากการสำรวจมีทางเดินที่กันเป็นขอบชัดเจนในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในศูนย์เรียนรู้ที่ได้มีการทำทางเดินโดยใช้หินเกล็ด และหินจากการขุดลอกถนนสาธารณะมาถมเพื่อกำหนดเป็นเส้นทางเดินภายในพื้นที่ส่งเสริมให้ผู้ที่มาเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ได้เข้าไปเยี่ยมชมพื้นที่ได้สะดวกขึ้น

ภาพที่ 102 ลักษณะทางเดินที่กันเป็นขอบชัดเจนในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้

เนื่องจากการใช้ประโยชน์พื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทำให้ทางเดินส่วนใหญ่ในพื้นที่เกษตรอินทรีย์มีขนาดความกว้างของทางเดินภายในสวนเฉลี่ย 0.625 เมตร

องค์ประกอบการเกษตรในพื้นที่/ ฐานเรียนรู้ในพื้นที่ พื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดเป็นฐานการเรียนรู้ แต่มีองค์ความรู้ในตัวเกษตรกรที่เป็นเจ้าของพื้นที่ และมีการจัดพื้นที่แปลงให้เป็นกลุ่มกิจกรรม เช่น การปลูกผักกระยะสั้น ผักกินยอด สวนทุเรียน สวนผลไม้ การเลี้ยงไก่ เลี้ยงหอนแมลงวันลาย สวนปาล์ม สวนยาง เป็นต้น มีการจัดฐานการเรียนรู้ไว้ในศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่ 2 แห่งคือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก เท่านั้นที่มีการกำหนดเป็นฐานการเรียนรู้เพื่อจัดองค์ความรู้ถ่ายทอดให้กับชุมชนและผู้เข้ามาเยี่ยมชม โดยศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ ประกอบด้วย 9 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ฐานคนมีน้ำยา 2) ฐานรักแม่ธรณี 3) ฐานอาหารพื้นถิ่น 4) ฐานเรียนรู้ผ้ามัดย้อม 5) ฐานการทำเครื่องหอมสมุนไพร 6) ฐานหนังตะลุงประตก 7) ฐานเรียนรู้การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน 8) ฐานผัก และสมุนไพร 9) ฐานเรียนรู้สวนทุเรียน และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก ประกอบด้วย 7 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ฐานการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำ 2) ฐานการเลี้ยงปลา 3) ฐานการแปรรูปผลผลิต 4) ฐานการปลูกผักบนแคร่ 5) ฐานสมุนไพร 6) ฐานเรียนรู้มูลไส้เดือน 7) ฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 62 สิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในพื้นที่สวนเกษตร

สิ่งปลูกสร้าง	จำนวนแปลงที่มี	ร้อยละ
บ้านพักอาศัย	23	15.44
โรงจอดรถ	5	3.36
โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	13	8.72
โรงเรียนผลิตปุ๋ย	34	22.82
โรงเก็บเครื่องมือเกษตร	17	11.41
บ่อปลา	8	5.37
ห้องน้ำ	14	9.40
ศาลาพักผ่อน	35	23.49
รวม	149	100

จากตารางที่ 62 แสดงสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในพื้นที่สวนเกษตร ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่การเกษตรแต่ละแปลงจะมีสิ่งปลูกสร้างที่เป็นอาคารเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ โดยในพื้นที่การเกษตรตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไปซึ่งหากไม่ได้อยู่ในพื้นที่บริเวณบ้านจะมีอาคารหลังเล็กอาจจะเป็นศาลาสำหรับนั่งพักผ่อนระหว่างทำแปลงเกษตร มีอาคารสำหรับใช้เป็นสถานที่เก็บอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานในแปลง ร่วมกับการกองวัสดุทำปุ๋ยหมัก หรือเป็นโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้

ตารางที่ 63 สิ่งอำนวยความสะดวกในแปลงเกษตรอินทรีย์

สิ่งอำนวยความสะดวกในแปลงเกษตรอินทรีย์	จำนวนแปลงที่มี	ร้อยละ
มานั่ง/ แครที่นั่งพัก	47	28.31
พื้นที่ยืนพูดคุยสนทนา	50	30.12
อ่างล้างมือ	11	6.63
กอกน้ำล้างเท้าและอุปกรณ์	21	12.65
ที่จัดเก็บปุ๋ย	15	9.04
พื้นที่กองวัสดุ	17	10.24
ป้ายให้ความรู้	5	3.01
รวม	166	100.00

จากตารางที่ 63 แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การเกษตร ผลการศึกษา พบว่าในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตรซึ่งปลูกพืชผักต่าง ๆ สำหรับเก็บเกี่ยวบริโภคในครอบครัวและจำหน่าย ไม่มีการให้เที่ยวชมในพื้นที่ ยกเว้น ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง (ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนบางกอก และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก) ลักษณะของแปลงเกษตรอินทรีย์ ไม่เห็นเส้นทางเดินชัดเจนภายในสวน เป็นทางเดินประจำที่ไม่มีหญ้าขึ้นหรือมีเพียงเล็กน้อย สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มีเพียงเท่าที่จำเป็น พื้นที่แปลงใหญ่มากกว่า 1 ไร่ มักจะมีที่นั่งพัก หรือศาลานั่งพักผ่อน บางแห่งมีพื้นที่สำหรับจัดเก็บปุ๋ยและวัสดุการเกษตรด้วย ในพื้นที่แปลงเล็กมีสิ่งอำนวยความสะดวก ม้านั่ง/ แครนนั่งพัก อ่างล้างมือ สำหรับป้ายให้ความรู้จะพบอยู่ตามฐานเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ และป้ายต้นไม้มีเฉพาะบางจุดภายในศูนย์การเรียนรู้เท่านั้น

จากการสำรวจพบมีการเขียนแผนผังและแผนที่แสดงการใช้พื้นที่แปลงเกษตร ในแปลงเกษตรอินทรีย์เพียงแปลงเดียว คือที่ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก

ภาพที่ 103 แผนผังแสดงการใช้พื้นที่ภายในศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมานิก

แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรในพื้นที่ พื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยบางแห่งมีมากกว่า 2 แหล่ง เช่น ใช้แหล่งน้ำบ่อควบคู่กับน้ำบาดาลหรือน้ำประปา บางแห่งใช้น้ำในคลองธรรมชาติที่ไหลผ่านร่วมกับระบบน้ำประปา จากการสำรวจพบว่า มีการใช้แหล่งน้ำจากบ่อมากที่สุด ร้อยละ 42.37 และรองลงมาคือแหล่งคู คลอง บึง ชุมเหมือนธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 28.81 ไม่มีการใช้แหล่งน้ำที่มาจากน้ำทิ้งจากบ้านเรือน

ตารางที่ 64 สิ่งอำนวยความสะดวกในแปลงเกษตรอินทรีย์

แหล่งน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
น้ำบ่อ	25	42.37
น้ำบาดาล	6	10.17
คู คลอง บึง ชุมเหมือง	17	28.81
ธรรมชาติ		
น้ำประปา	11	18.64
น้ำทิ้งจากบ้านเรือน	-	-
รวม	59	100.00

ความมั่นคงของแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลักและบางแปลงมีแหล่งน้ำสำรอง เช่นน้ำประปา น้ำบ่อ น้ำบาดาล แต่จากการสำรวจพื้นที่ในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน 2566 พบว่า ปัญหาของการทำเกษตรอินทรีย์ในทุกแปลงมีปัญหาเรื่องของการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้งในระยะ 1 - 2 เดือน และอาจมีแนวโน้มจะเพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกปี เกษตรกรมีความกังวลเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่ใช้ โดยจากการประเมินระดับความมั่นคงของแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรในพื้นที่ ในระดับ 1-10 (1 = ขาดความมั่นคง ไม่มีน้ำเพียงพอบ่อยครั้ง และ 10 = แหล่งน้ำมีความมั่นคงมากมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี และทุกปี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลความมั่นคงของแหล่งน้ำมีค่าเฉลี่ยในระดับ 7

ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตภายในแปลงปลูกของเกษตรกร พืชผักในพื้นที่แปลงเกษตรอินทรีย์ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง สะตอ มะม่วง ไม้สัก มะพร้าว น้ำหอม หนาก กระท้อน ขนุน ฝรั่ง ลูกเลียด มะเมี๊ยะ มะละกอ มะนาว กระเทียม

1.2 ด้านสังคม

พบว่า ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของสมาชิกในชุมชน โดยสมาชิกของชุมชนเป็นคนดั้งเดิมหรือเป็นคนในพื้นที่ ที่อยู่มาพร้อมกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ลักษณะของวิถีชีวิตของชุมชนมีดำเนินกิจกรรมร่วมกันผ่านขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อตามวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มของแต่ละชุมชน เช่น สารทเดือนสิบ สวดกลางบ้าน ลอยกระทง รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ถือน้ำสรงน้ำพระ พิธีกรรมตั้งสวน (ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชาวสวนมีการประกอบพิธีกรรมนี้หลังจากทำการเก็บเกี่ยวพืชผล) พิธีกรรมการทำภูมิจาน การไหว้ครูหนัง ไหว้ครูหมอดายาย (ตาแท่น พ่อท่านกาหยี หมอคง (ครูหมอ)) แซยิดพระจีน พิธีบวงสรวงยาจัน ย่ามุก นอกจากนี้กลุ่มแต่ละกลุ่มแต่ละชุมชนมีภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น บันหม้อดิน จักสานเตยไผ่ เป็นต้น ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน จะมีความสัมพันธ์เชิงเครือ

ญาติ จึงมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด สนับสนุน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้มีความรัก ความสามัคคี การดูแลการพึ่งพิงกันและกัน แม้ในปัจจุบันจะมีการสร้างบ้านจัดสรรจากนายทุน ซึ่งมีการแบ่งซื้อที่ดินของสมาชิกของชุมชน ส่งผลให้มีประชากรแฝงปะปนในชุมชน สำหรับลักษณะการปกครองในชุมชน จะมีการปกครองแบบเป็นทางการ ที่มีโครงสร้างการบริหารอย่างชัดเจน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และมีผู้นำที่เกิดจากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ หรือผู้นำธรรมชาติที่เป็นแบบบุคคลและแบบกลุ่ม เช่น มีปราชญ์ชุมชนในด้านต่าง ๆ มีผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ที่ก่อตัวขึ้นเพื่อขับเคลื่อนและดำเนินการให้กลุ่มเกิดการรวมกลุ่มและเกิดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้ขึ้นในชุมชน โดยมีผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำธรรมชาติ ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน คอยให้การส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานต่าง ๆ ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังพบว่า กลุ่มแต่ละกลุ่มที่อยู่ในชุมชน มีผู้นำที่เป็นทางการที่มีลักษณะในการเอื้อต่อการดำเนินงานแต่ขาดซึ่งการนำพาขับเคลื่อนการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มหรือหมู่บ้าน เนื่องจากผู้นำพร้อมดำเนินการตามที่สมาชิกนำเสนอ นอกจากนี้ยังพบว่า ในด้านการรวมกลุ่มของการดำเนินการต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะ ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างดำเนินการ ไม่มีการรวมกลุ่มหรือขับเคลื่อนร่วมกัน จึงส่งผลให้ชุมชนขาดการต่อรองต่อกันในการดำเนินการ เช่น กลุ่มเกษตรอินทรีย์ของแต่ละกลุ่ม เป็นต้น

1.3 ด้านการบริหารจัดการ

พบว่า กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ที่มีผู้นำกลุ่มธรรมชาติ ที่มีความเข้มแข็ง สามารถรวมคนได้ มีโครงสร้างกลุ่มชัดเจน แบ่งบทบาทหน้าที่ ร่วมคิด ร่วมทำ พื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านลิพอนบางกอก มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการค่อนข้างดี เนื่องจากมีการก่อตั้งกลุ่มด้านเกษตรอินทรีย์มาก่อนและมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน แต่ยังไม่มีความชัดเจน ไม่ได้มีการรับรองด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม แต่มีองค์ความรู้ด้านการตรวจวัดคุณภาพดิน ซึ่งสามารถแบ่งปันความรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ ด้านภาคีเครือข่าย ที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนในพื้นที่ ตำบลศรีสุนทรและตำบลเชิงทะเล ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด ศูนย์วิจัยการเกษตร สภาเกษตรจังหวัด ธนาคารเกษตรและสหกรณ์ พัฒนาชุมชนและเทศบาล ปัญหาที่พบ คือเรื่องการจัดการคน ความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม เป้าหมายที่แตกต่างกัน การสื่อสารส่วนใหญ่ใช้วิธีการสื่อสารผ่านไลน์กลุ่มภายในชุมชน มีการประชุมบ้างแต่ไม่บ่อยมากนัก ขึ้นอยู่กับวาระเร่งด่วน ด้านด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ของกลุ่มชุมชน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ จิตอาสา

1.4 ด้านเศรษฐกิจ

พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นรอง และอาชีพหลัก คือ รับจ้างเจ้าของธุรกิจบ้านเช่า/ ที่พัก พนักงานโรงแรม เทคโนโลยีที่ใช้ในพื้นที่ได้แก่ เครื่องตัดหญ้า ระบบน้ำสปริงเกอร์ บางส่วนของพื้นที่ หนี้สิน ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินที่กู้และนำมาต่อยอดในด้านการเกษตร การดำเนินกิจการด้านการเกษตร ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุน เนื่องจากพอใจในราคาที่ได้ขายได้ ไม่มีการบันทึกบัญชีการเกษตร มีการมาให้ความรู้ด้านการบัญชีเกษตรและมีสมุดบัญชีแต่ไม่มีการบันทึก ไม่มีอำนาจต่อรองในด้านราคาขายผลผลิต การตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ขายเองในชุมชน ขายปลีก มีการฝากญาติพี่น้องที่เป็นแม่ค้าขายผักนำผักเข้าไปขายในตลาดนัด และตลาดเกษตรซึ่งเป็นตลาดใหญ่ของจังหวัดภูเก็ต ไม่มีจุดรวบรวมผลผลิตการเกษตรอินทรีย์ และมีการวางขายหน้าโรงเรียนและเก็บผลผลิตขายเมื่อมีงานสำคัญต่าง ๆ หมู่ 5 จะเป็นการผลิตแบบต่างคนต่างขาย มีการขายในตลาดชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่ศูนย์ฯ ไม่มีการขายแบบออนไลน์และอยากให้มียระบบการขายแบบออนไลน์

2. การสร้างนวัตกรรมกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าสังคม เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ผลจากการดำเนินการวิจัย ในกระบวนการสร้างนวัตกรรมกระบวนการด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมมีกระบวนการขับเคลื่อน ประกอบด้วย 1. กระบวนการเตรียมความพร้อมเกษตรกรอินทรีย์ผู้เข้าร่วมดำเนินการวิจัย 2. กระบวนการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างทักษะและอบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรอินทรีย์ผู้เข้าร่วมดำเนินการวิจัย เช่น การปฏิบัติการตรวจสอบและประเมินแปลงตามระบบการรับรอง PGS การปลูกพืช ผักของเกษตรกร การส่งเสริมการจัดทำบัญชีเกษตรกร การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม 3. การประเมินนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

2.1 กระบวนการเตรียมความพร้อมเกษตรกรอินทรีย์ผู้เข้าร่วมดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งสร้างนวัตกรรมกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยการสร้างนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ซึ่งเป็นการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจและต้องการพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ชุมชนของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร การขยายองค์ความรู้ไปสู่ประชาชนในหมู่บ้าน โดยการดำเนินการผ่านกระบวนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมรายชื่อเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ตำบลศรีสุนทร และตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยการคัดเลือกผู้นำกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชุมชน ได้จำนวน 14 คน จากชุมชนบ้านลิพอนบางกอกจำนวน 6 คน บ้านลิพอนใต้ จำนวน 4 คน บ้านมาหนัก จำนวน 3 คน และบ้านบางเทาจำนวน 1 คน ดังนี้

ตารางที่ 65 รายชื่อนักวิเคราะห์อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ลำดับ	ชื่อ- นามสกุล	ชุมชน
1.	นายจรูญ บุญถิ่น	บ้านลิพอนบางกอก
2.	นายสหัส สนิทเปรม	บ้านลิพอนบางกอก
3.	นางนาฏยา สิงขร	บ้านลิพอนบางกอก
4.	นาย สุปิยะ ทองหุ	บ้านลิพอนบางกอก
5.	นายนิยม หุนสุวรรณ	บ้านลิพอนบางกอก
6.	นายอาเจน รัศมี	บ้านลิพอนบางกอก
7.	นางอำพร ผสมทรัพย์	บ้านลิพอนใต้
8.	นายสมชาย สกุลชิต	บ้านลิพอนใต้
9.	นางปัทมพร มุขพันธ์	บ้านลิพอนใต้
10.	นางรัตนา ชูบอฝ้าย	บ้านลิพอนใต้
11.	นายสุภโรจน์ ทรงยศ	บ้านมาหนิก
12.	นางยุพา วิชิตบุตร	บ้านมาหนิก
13.	นางณิชนันท์ นิลกรรม	บ้านมาหนิก
14.	นายสนธยา คงทิพย์	บ้านบางเทา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม โดยคณะนักวิจัยประชุมร่วมกับนักวิเคราะห์อินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจำนวน 14 คน จำนวน 3 ครั้งร่วมกันทุกชุมชน และแยกย่อยลงในแต่ละชุมชน ชุมชนละ 2 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 66 แสดงกิจกรรมการจัดประชุมนักวิเคราะห์อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
1	20 มีนาคม 2566	ชุมชนบ้าน บางเทา	-ทิศทางการ ขับเคลื่อนงานของ นักวิเคราะห์อินทรีย์ - กระบวนการ PDCA	ได้เกษตรกรที่มีความสนใจพัฒนา ตนเองไปสู่เกษตรกรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมจำนวน 14 คน ซึ่ง พร้อมเรียนรู้ด้านการทำเกษตร อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) เพื่อ เป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรใน

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
			- การให้ความรู้ด้าน เกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม (PGS) โดย สมาคมผู้บริโภค อินทรีย์ไทย	ชุมชน นำความรู้ไปขยายสู่ เกษตรกรในกลุ่มและในชุมชนได้ โดยมีแผนการทำงานคือการ ฝึกอบรมการทำเกษตรอินทรีย์แบบ มีส่วนร่วมโดยวิทยากรจาก สมาคม ผู้บริโภคอินทรีย์ไทย ให้ความรู้ทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
2	27 มีนาคม 2566	ประชุม กลุ่มย่อย รายชุมชน ชุมชนบ้าน มาหานิก และชุมชน บ้านบาง เทา	- ลงพื้นที่สำรวจ แปลงตัวอย่างและ แปลงเกษตรอินทรีย์ ในชุมชน	นักวิจัยลงพื้นที่สำรวจแปลง ตัวอย่างของแต่ละชุมชน ร่วมกัน วิเคราะห์และออกแบบแผนผัง ให้มี ภูมิทัศน์ที่สวยงาม เหมาะสมในการ เป็นต้นแบบ ที่จะขยายความรู้ด้าน เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ซึ่ง พื้นที่ต้นแบบของแต่ละชุมชน สมาชิกกลุ่ม/ เกษตรกร จะร่วมกัน
3	28 มีนาคม 2566	ประชุม กลุ่มย่อย รายชุมชน ชุมชนบ้าน ลิพอน บางกอก และชุมชน บ้านลิพอน ใต้	- ลงพื้นที่สำรวจ แปลงตัวอย่างและ แปลงเกษตรอินทรีย์ ในชุมชน	ดำเนินงานพัฒนา เพื่อให้เป็น ศูนย์กลางของชุมชนในการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำ เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จำนวน 4 แปลงคือ 1. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ บ้านลิพอนบางกอก 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านลิพอนใต้ 3. ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงบ้านมาหานิก 4. วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกษตร เชิงอนุรักษ์บ้านบางเทา

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
4	29 มีนาคม 2566	การประชุม ออนไลน์ กลุ่มนวัต กรทุก ชุมชน ผ่าน ระบบ ออนไลน์ เวลา 19.00 - 20.00 น. ผ่านระบบ Google Meet: https://meet.google.com/oxn-dfzq-wat	จัดอบรมให้ความรู้ และติดตามการ ดำเนินงานด้าน เกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม (PGS)	1. แปลงคุณสุภโรจน์ ม้าหนัก กำลัง ดำเนินการรื้อแปลงเตรียมการปลูก ใหม่ ผักยกแคร่ ค่ะน้ำ กวางตุ้ง ผักกาด ปัญหา น้ำขาดแคลน 2. แปลงคุณปัทมพร มุขพันธ์ ลิ พอนใต้ ใช้พืชผักที่มีในสวน ผักเหมิ ยง มะขามกียอด กากหี ผักหวาน ส้มป่อย ได้รับไก่ จำนวน 600 ตัว จากหน่วยงานรัฐ จะนำมาเลี้ยงใน แปลง หมายเหตุ ต้องระวังเรื่อง อาหารไก่ อาจจะต้องทำแนวกันชน สำหรับการเลี้ยงไก่ และแปลง เกษตรอินทรีย์ 3. พี่สนธยา บางเทา พริก มะเขือ กระเพรา ผักสลัด กำลังจัดการ ระบบน้ำ และปรับพื้นที่ ปัญหา น้ำ ขาดแคลนฤดูแล้ง 4. พี่จรรยา ลิพอนบางกอก ปลูก มะพร้าว น้ำหอม มะนาว เงาะ มังคุด ทุเรียน ดำเนินการเลิกใช้ สารเคมีมาระยะ 1 ปี ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปัญหาน้ำขาดแคลน ข้อเสนอแนะจากพี่กบ TOCA นวัตกรชุมชนที่ยังไม่ได้ลงมือปลูก พืช อาจจะเริ่มต้นจากการดูแลดิน ลดการใช้เคมี ซึ่งเป็นกระบวนการ พื้นฐานการทำเกษตรอินทรีย์ก่อนก็ได้

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
5	1 เมษายน 2566	ชุมชนบ้านลิพอนบางกอก	ตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ จำนวน 3 แปลง	แปลงที่ 1 ของนวัตกร นายอาเจน รัตมี ซึ่งผ่านการรับรองแบบมีเงื่อนไข ลงไปตรวจซ้ำโดยนักวิจัยและนวัตกร พบว่ามีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงพื้นที่จนได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม แปลงที่ 2 นายจรูญ บุญล้น และแปลงที่ 3 นางนาฎยา สิงขร เป็นสวนผลไม้ จัดอยู่ในแปลงที่ผ่านการรับรองแบบมีเงื่อนไข ต้องปรับปรุงพื้นที่กันชน ให้ปลอดภัยจากสารเคมี
6	6 เมษายน 2566	การประชุมออนไลน์ กลุ่มนวัตกรทุกชุมชนผ่านระบบออนไลน์ เวลา 19.00 - 20.00 น.ผ่านระบบ Google Meet: https://meet.google.com/oxn-dfzq-wat	ติดตามนวัตกรหลังจากได้รับการอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) หลังจากมีการอบรมให้ความรู้ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 นวัตกรได้ลงพื้นที่ของชุมชนตนเอง เพื่อวางแผนผัง และตรวจสอบพื้นที่โดยใช้เกณฑ์การประเมินแปลงเกษตรอินทรีย์ทดลองประเมิน นำประเด็นที่ยังไม่ได้ทำปรับปรุงแก้ไข	ติดตามนวัตกรหลังจากได้รับการอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) หลังจากมีการอบรมให้ความรู้ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 นวัตกรได้ลงพื้นที่ของชุมชนตนเอง เพื่อวางแผนผัง และตรวจสอบพื้นที่โดยใช้เกณฑ์การประเมินแปลงเกษตรอินทรีย์ทดลองประเมิน นำประเด็นที่ยังไม่ได้ทำปรับปรุงแก้ไข

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
7	25 เมษายน 2566	การประชุม ออนไลน์ กลุ่มนวัตกร ทุกชุมชน ผ่านระบบ ออนไลน์ เวลา 19.00 - 20.00 น.ผ่าน ระบบ Google Meet: https://meet.google.com/oxn-dfzq-wat	- การสำรวจแปลง เกษตรอินทรีย์ - การทดลองปลูกผัก ได้แก่ กะเพก (หน่อไม้น้ำ) และผัก ไวต์ร็อคเกต - การวางแผนแปลง	นักวิจัย นัดติดตามการปลูก และ การพัฒนาแปลงปลูกเกษตร อินทรีย์ โดยนวัตกรส่วนใหญ่ได้ นำวิธีการไปปรับใช้ภายในแปลง
8	6 พฤษภาคม 2566	ชุมชนบ้าน มาหานิก	- สำรวจแปลงเกษตร อินทรีย์ชุมชนมาหานิก - ส่งมอบพันธุ์และ อุปกรณ์สำหรับการ ปลูก กะเพก (หน่อไม้น้ำ) และผักไวต์ร็อคเกต - การวางแผนแปลง และการทำกระดาน ดำแปลงตัวอย่าง	- สำรวจแปลงปลูก ณ ศูนย์ เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง - นักวิจัยให้ความรู้เรื่องการปลูก กะเพก การปลูกไวต์ร็อคเกต ส่ง มอบต้นพันธุ์และอุปกรณ์ให้กับ กลุ่มนวัตกร - สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA) เชิญตัวแทน ผู้ประกอบการจากโรงแรมดุสิต มาพูดคุยกับชุมชนเนื่องจาก ร้านอาหารต้องการซื้อไวต์ร็อค เกต

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
9	22-23 พฤษภาคม 66		อบรมบรรยายเชิง ปฏิบัติการ เรื่อง การ ปลูกผักกะเปก สวน ผักไฉลด์ร็อกเก็ต ใน วันที่ 22 พ.ค.66 บรรยายเชิง ปฏิบัติการ เรื่อง แนว ทางการปลูกไม้ ดอกไม้ประดับใน ระบบเกษตร ปลอดภัยเพื่อการ บริโภค	กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลศรีสุนทร และเครือข่าย วัดกกรเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีนวัตกรเกษตรอินทรีย์เข้า อบรม และนำกะเปกหรือหน่อไม้ น้ำไปทดลองปลูก รวมทั้งดอกไม้ กินได้
10	3 พฤษภาคม 2566	เรือนจำ ชั่วคราวบาง โจ (เรือนจำ จังหวัดภูเก็ต)	ประชุม นวัตกรรม ร่วมกับสมาคม ผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA)	วิทยากรจากสมาคมผู้บริโภค อินทรีย์ไทย (TOCA) ให้ความรู้ นวัตกรรม เกี่ยวกับการทำเกษตร อินทรีย์ในพื้นที่เรือนจำ โดยมี ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เข้าร่วม ด้วย ที่ประชุมวันนี้ได้มีการพูดคุยเรื่อง การจัดตั้งตลาดเกษตรอินทรีย์ ซึ่ง จะใช้พื้นที่เรือนจำจัดงาน สื่อสาร เรื่องห่วงโซ่คุณค่าตลาดเกษตร อินทรีย์

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการ ประชุม	ผลการดำเนินงาน
11	24 มิถุนายน 2566	หน้าโกคำ ชุมชน บ้านบางโรง ตำบลป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต	นวัตกรเชาอบรม การบันทึกแปลง เกษตรอินทรีย์แบบ มีส่วนร่วมผ่าน TOCA Platform	นักวิจัยและนวัตกรเข้าร่วมกิจกรรม กับชุมชนบ้านบางโรง นวัตกรฝึก บันทึกการแปลงแปลงตรวจประเมิน ฟาร์ม การวางแผนการผลิตเกษตร อินทรีย์
12	9 กรกฎาคม 2566	มหาวิทยาลัย ราชภัฏภูเก็ต	มอประชุม ประชุมชี้แจง วัตถุประสงค์ และ การติดตาม การ เก็บข้อมูล ราย เดือน และ ประเมินผล หลังจากนำชมไป ใช้ในพื้นที่ชุมชน	จัดประชุม นวัตกร เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการ สื่อสารตลาดเกษตรอินทรีย์ผ่าน ชุมชนของ ทุกชุมชนจะได้รับชม ชุมชนละ 2-3 ชุม ซึ่งชุมชนจะทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าเกษตร อินทรีย์ที่คนในชุมชนทุกคนสามารถ มาฝากขายได้ แม้เพียงเล็กน้อย คณะนักวิจัยจะมีการติดตามข้อมูล การขาย สินค้าที่นำไปขายในชุม ทุก ชุมชนต้องมีการบันทึกข้อมูลเพื่อ รายงานคณะนักวิจัย
13	10 กรกฎาคม 2566	การประชุม ออนไลน์ กลุ่มน วัตกรทุกชุมชน ผ่านระบบ ออนไลน์ เวลา 19.00 -20.00 น.ผ่านระบบ Google Meet: https://meet.google.com/oxn-dfzq-wat	ประชุมเตรียมงาน ตลาดเกษตร อินทรีย์	ชี้แจงนวัตกรเกี่ยวกับงานตลาด เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดย แบ่งหน้าที่ให้ นวัตกรรับผิดชอบ เรื่อง การถ่ายทอดความรู้ จากความ เชี่ยวชาญ จำนวน 2 เรื่อง คือ การ เลี้ยงแมลงวันลาย โดย นายสมชาย สกูลชิต และการขยายพันธุ์ไม้ด้วย วิธีการตอนกิ่ง โดย นายสุภโรจน์ ทรงยศ และมอบหมายให้นวัตกร เตรียมแสดงสินค้าที่จะจัดจำหน่าย

ตารางที่ 66 (ต่อ)

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	ประเด็นการประชุม	ผลการดำเนินงาน
14	15-16 กรกฎาคม 2566	เรือนจำ ชั่วคราวบาง โจ (เรือนจำ จังหวัดภูเก็ต)	นักวิจัยและนักตร เกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม ร่วมกับภาคี เครือข่าย ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต เรือนจำ จังหวัดภูเก็ต สถานี พัฒนาที่ดินภูเก็ต สมาคมผู้บริโภค อินทรีย์ไทย มูลนิธิ สังคมสุขใจ	งานเปิดตัวสังคมเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม เป็นงานที่มี วัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดจาก งานวิจัย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชน นักตร หน่วยงานภาคี เครือข่าย มาร่วมสร้างตลาดที่ ปลอดภัย โดยมีการนำเสนอ ผลงานวิจัย กิจกรรมเสวนาเรื่อง เกษตรอินทรีย์ กิจกรรม Workshop การเลี้ยงชันโรง การ เลี้ยงแมลงวันลาย นิทรรศการ ข้าว ร้านขายสินค้าจากชุมชน ผัก สด อาหาร ฯลฯ
29	29 สิงหาคม 2566	เรือนจำ ชั่วคราวบาง โจ (เรือนจำ จังหวัดภูเก็ต)	นักวิจัย นักตร เกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม เจ้าหน้าที่ เรือนจำ ผู้ต้องขัง เรือนจำ ร่วมประชุม ถอดบทเรียนด้านการ จัดการตลาดเกษตร อินทรีย์แบบมีส่วน ร่วม	สรุปผลการถอดบทเรียน 1. ด้านผู้ต้องขังชาย ในพื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเรือนจำ ชั่วคราวบางโจ พบว่า การทำ ตลาดเกษตรอินทรีย์ส่งผลให้ ผู้ต้องขัง ได้เห็นคุณค่าในตัวเอง เพราะได้รับโอกาสจากทุก ๆ คน 2. ด้านนักท่องเที่ยว ต้องการให้ ปรับเรื่องการประชาสัมพันธ์และ ป้ายบอกทางเข้า 3. นักตร ต้องการให้มีการจัดทำ ตลาดเกษตรอินทรีย์ให้เกิดขึ้นจริง ที่เรือนจำภูเก็ต เพราะมีพื้นที่ เหมาะสม

3. กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและอบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ ผู้เข้าร่วมดำเนินการวิจัย เช่น การปฏิบัติการตรวจสอบและประเมินแปลงตามระบบการรับรอง PGS การปลูกพืช ผักของเกษตรกร การส่งเสริมการจัดทำบัญชีเกษตรกร การพัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีการดำเนินการดังนี้

3.1 อบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แก่เกษตรกรเกษตรอินทรีย์ที่มีความสนใจพัฒนาตนเองไปสู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจำนวน 14 คน ซึ่งพร้อมเรียนรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) เพื่อเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรในชุมชน นำความรู้ไปขยายสู่เกษตรกรในกลุ่มและในชุมชนได้ โดยมีแผนการทำงานคือการฝึกอบรมการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยวิทยากรจาก สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA) โดยดำเนินการภายใต้ 6 หลักการของ (PGS) ตลอดการดำเนินการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 1. การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) มีการดำเนินการ คือ คณะฯ ผู้วิจัย ได้ดำเนินงานจัดประชุม 4 กลุ่มพื้นที่หลัก เพื่อร่วมทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ ของโครงการวิจัย เป้าหมายที่จะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และสิ่งที่สำคัญคือ วิสัยทัศน์ ที่ร่วมมองไปข้างหน้าด้วยกัน โดยใช้กระบวนการระดมสมอง เพื่อให้เกิดฉันทมติเห็นพ้องต้องกัน 2. การมีส่วนร่วม (Participatory) มีการดำเนินการ คณะฯ ผู้วิจัย และกลุ่มชุมชนเป้าหมาย ได้ร่วมกันกำหนด กฎ กติกา กลุ่ม วางแผนงานการร่วมตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อน รวมทั้งกำหนดเรื่องที่ต้องการฝึกอบรม การร่วมกันสนับสนุนค่าใช้จ่ายกลุ่ม การวางแผนด้านการผลิตและตลาดร่วมกัน จึงมีบทสรุปดังภาพ 3. ความโปร่งใส (Transparency) มีการดำเนินการ คือ คณะผู้วิจัย ได้ร่วมกับสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำ แผนผังฟาร์มให้เป็นระบบ ระบุงานที่การผลิต ชนิดพืช สัตว์ ภายในพื้นที่ของตนเอง อีกทั้งยังเชิญชวนผู้บริโภค ลูกค้าให้เข้ามาเยี่ยมชมฟาร์ม เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ 4. ความไว้วางใจ (Trust) มีการดำเนินการ คือ คณะผู้วิจัย ได้จัดกิจกรรมพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งได้เชิญผู้แทนหน่วยงานภายนอกมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ในช่วงเย็นเกือบทุกสัปดาห์ของแต่ละเดือน สิ่งเหล่านี้ เป็นกลไกหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี 5. ความสัมพันธ์แนวราบ (Horizontal) มีการดำเนินการ คือ จากข้อกำหนด กฎ กติกา บทลงโทษ ที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น ยึดถือเป็นแนวทางการร่วมตรวจประเมิน ทำให้การดำเนินงานของกลุ่ม สามารถยืดหยุ่นสลับหรือเปลี่ยนหน้าที่ระหว่างกันได้ เช่น การตัดสินใจให้การรับรองแปลง รับรองผลผลิต การสลับเปลี่ยนหน้าที่กันนี้ เพื่อไม่เป็นภาระของคนใดคนหนึ่ง 6. การเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Process) มีการดำเนินการ คือ จากการดำเนินงาน คณะผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่ม ได้ดำเนินหลายครั้งเพื่อจัดกิจกรรมการร่วมตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทั้ง 4 พื้นที่ ได้เห็นแนวปฏิบัติของเพื่อนสมาชิกในพื้นที่บ้านลิพอนบางกอก บ้านลิพอนใต้ บางบางเทาเชิงทะเล บ้านมาหานิก และสามารถประยุกต์เป็นแนวทางพัฒนาฟาร์มของตนเองได้เป็นอย่างดี

รวมทั้งร่วมกันพิจารณาผลการตรวจ ฟาร์มในที่ประชุมกลุ่ม เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาฟาร์มของตนเอง
เข้าสู่มาตรฐานได้ง่ายขึ้น ดังภาพที่กลุ่มสมาชิกชุมชนได้ร่วมสรุปไว้

ภาพที่ 104 แสดงการมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision)

ภาพที่ 105 แสดงการมีส่วนร่วม (Participatory)

ภาพที่ 106 แสดงการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Process)

3.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่เป้าหมาย โดยให้นักวิจัยลงพื้นที่สำรวจแปลงตัวอย่างของแต่ละชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์และออกแบบแผนผัง เกี่ยวกับภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามเหมาะสมในการเป็นต้นแบบ ที่จะขยายความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งพื้นที่ต้นแบบของแต่ละชุมชน สมาชิกกลุ่ม/ เกษตรกร จะร่วมกันดำเนินงานพัฒนา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จำนวน 4 แปลง ประกอบด้วย

1. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านลิพอนบางกอก
2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้
3. ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านท่าหิน
4. วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางเทา

พร้อมทั้งการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาแปลงพื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย

1. แปลงคุณสุภโรจน์ ท่าหิน กำลังดำเนินการรื้อแปลงเตรียมการปลูกใหม่ ผักกอกแคร์ ค่ะน้ำ กวางตุ้ง

ผักกาด ปัญหา น้ำขาดแคลน 2. แปลงคุณปัถมพร มุขพันธ์ ลิพอนใต้ ใช้พืชผักที่มีในสวน ผักเหมียง มะขามกีนยอด กากหี ผักหวาน ส้มป่อย ได้รับไก่ จำนวน 600 ตัวจากหน่วยงานรัฐ จะนำมาเลี้ยงในแปลง หมายเหตุ ต้องระวังเรื่องอาหารไก่ อาจจะต้องทำแนวกันชน สำหรับการเลี้ยงไก่ และแปลงเกษตรอินทรีย์ 3. คุณสนธยา บางเทา พริก มะเขือ กระเพรา ผักสลัด กำลังจัดการระบบน้ำ และปรับพื้นที่ ปัญหา น้ำขาดแคลนฤดูแล้ง 4. คุณจรรยา ลิพอนบางกอก ปลุกมะพร้าว น้ำหอม มะนาว เงาะ มังคุด ทุเรียน ดำเนินการเลิกใช้สารเคมีมาระยะ 1 ปี ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปัญหา น้ำขาดแคลน พร้อมกันนี้มีการให้ข้อเสนอแนะจาก TOCA โดยให้เกษตรกรชุมชนที่ยังไม่ได้ลงมือปลูกพืช ให้ดำเนินการเริ่มต้นจากการดูแลดิน ลดการใช้เคมี ซึ่งเป็นกระบวนการพื้นฐานการทำเกษตรอินทรีย์

3.3 ดำเนินการติดตามวัตรที่เข้าร่วมวิจัย หลังจากได้รับการอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) และให้วัตรดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาแปลงตนเอง ด้วยการให้วัตรลงพื้นที่ของชุมชนตนเอง เพื่อวางแผนผัง และตรวจสอบพื้นที่โดยใช้เกณฑ์การประเมินแปลงเกษตรอินทรีย์ทดลองประเมิน นำประเด็นที่ยังไม่ได้ทำปรับปรุงแก้ไข โดยผลการดำเนินการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ แปลงที่ 1 ของนวัตร นายอาเจน รัศมี ซึ่งผ่านการรับรองแบบมีเงื่อนไข ลงไปตรวจซ้ำโดยนักวิจัยและนวัตร พบว่า มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงพื้นที่ จนได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม แปลงที่ 2 นายจรรยา บุญล้น และแปลงที่ 3 นางนาฎยา สิงขร เป็นสวนผลไม้จัดอยู่ในแปลงที่ผ่านการรับรองแบบมีเงื่อนไข ต้องปรับปรุงพื้นที่กันชน ให้ปลอดภัยจากสารเคมี

3.4 การส่งเสริมการปลูกพืช ผัก โดยมีการสำรวจแปลงปลูก ณ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี นักวิจัยให้ความรู้เรื่องการปลูกกะเพก การปลูกไ้ดร์อคเกด พร้อมกันนี้มีการส่งมอบต้นพันธุ์และอุปกรณ์ให้กับกลุ่มนวัตร สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA) เชิญตัวแทนผู้ประกอบการจากโรงแรมดุสิต มาพูดคุยกับชุมชนเนื่องจากร้านอาหารต้องการซื้อไ้ดร์อคเกด และหลังจากนั้นมีการดำเนินการให้กลุ่มเป้าหมายเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลศรีสุนทร และเครือข่ายนวัตรเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม การอบรมเรื่อง แนวทางการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในระบบเกษตรปลอดภัยเพื่อการบริโภค พร้อมอบรมเชิงปฏิบัติการ การปลูกผักกะเพก สวนผักไ้ดร์อคเกด เพื่อให้วัตรเกษตรอินทรีย์ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกพืชผัก และส่งมอบพันธุ์พืช เช่น กะเพก หรือหน่อไม้ไปทดลองปลูก รวมทั้งดอกไม้กินได้ โดยกิจกรรมการปลูกพืชตามความต้องการของตลาดนั้น เป็นเฉพาะกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คณะผู้วิจัย ได้เลือก ไ้ดร์อคเกด (Wild Rocket) ซึ่งเป็นผักที่นิยมนำมาทานสดเป็นสลัด หรือนำมาทำอาหารประเภทต่าง ๆ เป็นผักที่มีใบเรียวยาวขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย มีกลิ่นฉุนและรสชาติเผ็ดมากกว่าร็อกเก็ตทั่วไป มีวิตามินเอ และวิตามินซีสูงเป็นแหล่งของกลูโคซิโนเลต ที่มีฤทธิ์ช่วยกระตุ้นการทำงานของตับในการผลิตเอนไซม์ ช่วยต้านการเกิดโรคมะเร็ง และที่สำคัญคือ มีราคาต่อกิโลกรัมค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับผักสลัดประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัย ได้เลือก หน่อไม้ (Zizania latifolia Turez) หรือ กะเพก พืช

พื้นเมืองอัตลักษณ์พื้นถิ่นภูเก็ต อีก 1 ชนิด ที่จะส่งเสริมการปลูกภายใต้โครงการวิจัยนี้ กระเปาะเป็นพืชชนิดหนึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศจีนแถบมณฑลกวางตุ้ง ซานตง กวางสี และไต้หวันแต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักในประเทศไทย ด้วยรสหวานเมื่อปรุงสุกแล้วและมีกลิ่นหอมคล้ายหัวจิ้นของหน่อไม้ฝรั่ง ทั้งยังเป็นแหล่งอาหารให้แร่ธาตุและวิตามินที่มีคุณค่าทางอาหารสูง มีราคาถูกเมื่อเทียบกับเนื้อสัตว์ ซึ่งสามารถปรุงอาหารได้เหมือนผักทั่วไป พืชทั้ง 2 ชนิดพืช คณะผู้วิจัย ได้สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ความรู้ ดิน เมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์ แกะเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย และขณะนี้อยู่ระหว่างการเจริญเติบโตของพืชทั้ง 2 ชนิด เพื่อรอจำหน่าย ขณะเดียวกัน ได้กำหนดให้ ดำเนินการจดบันทึกให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบชุมชนมีส่วนร่วมต่อไป

3.5 การขยายผลในการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เรือนจำ โดยวิทยากรจากสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA) มีผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมด้วย

3.6 นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ เข้าร่วมอบรมการจัดทำบันทึกแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมผ่าน TOCA Platform โดยนักวิจัยและนวัตกรรมเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนบ้านบางโรง ทั้งนี้นวัตกรรมที่เข้าร่วม มีการฝึกอบรมการลงแปลงตรวจประเมินฟาร์ม การวางแผนการผลิตเกษตรอินทรีย์

3.7 การส่งเสริมให้นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์จัดทำบัญชี เพื่อให้เกษตรกรเห็นข้อมูลการลดค่าใช้จ่ายและรายได้ที่เกิดขึ้นจากการปลูกผักที่เน้นการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จัดอบรมเพื่อให้ความรู้และปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยให้ความรู้ด้านการทำบัญชีรายรับรายจ่าย และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัดภูเก็ตเป็นวิทยากรให้ความรู้ โดยใช้สมุดบันทึกรายรับรายจ่าย เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ ตัวแทนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการวิจัย 50 ครัวเรือนหรือ 50 คน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทั้ง 4 ชุมชน ได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย จำนวนทั้งสิ้น 10 ครั้ง แยกเป็นรายชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านลิพอนบางกอกและชุมชนบ้านลิพอนใต้ ชุมชนละ 3 ครั้ง ชุมชนบ้านมาหนิก และชุมชนบ้านบางเทา จำนวนชุมชนละ 2 ครั้ง ดังตารางที่ 67

ตารางที่ 67 จำนวนครั้งที่ชุมชนเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ลำดับ	ชุมชน	จำนวนครั้งที่อบรม
1.	บ้านลิพอนบางกอก	3
2.	บ้านลิพอนใต้	3
3.	บ้านมาหนิก	2
4.	บ้านบางเทา	2

จากข้อมูลสรุปจากการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน จากการใช้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในครัวเรือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 ถึง เดือนพฤษภาคม 2566 จำนวน 50 ครัวเรือน พบว่า ตัวแทนครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44 ตามลำดับ กระจายตามชุมชนต่าง ๆ จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านลิพอนบางกอก คิดเป็นร้อยละ 20 ชุมชนบ้านลิพอนใต้ คิดเป็นร้อยละ 34 ชุมชนบ้านมาหนิก คิดเป็นร้อยละ 24 และชุมชนบ้านบางเทา คิดเป็นร้อยละ 22 ตามลำดับ ความถี่ในการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ส่วนใหญ่ จะทำนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาทำทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 26 และทำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20 ดังตารางที่ 68

ตารางที่ 68 แสดงข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรด้านการทำบัญชีลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

ข้อมูลเกษตรกร	อาชีพหลัก	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	44.00
หญิง	28	56.00
สมาชิกชุมชน		
ชุมชนบ้านลิพอนบางกอก	10	20.00
ชุมชนบ้านลิพอนใต้	17	34.00
ชุมชนบ้านมาหนิก	12	24.00
ชุมชนบ้านบางเทา-เชิงทะเล	11	22.00
ความถี่ในการทำบัญชีรับ-จ่าย		
ทำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	10	20.00
ทำทุกวัน	5	10.00
ทำทุกเดือน	13	26.00
นาน ๆ ทำครั้ง	22	44.00

ข้อมูลสรุปจากการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน จากการใช้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในครัวเรือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 50 ครัวเรือน ในภาพรวมทั้ง 4 ชุมชน พบว่า เดือนที่มีการลดรายจ่ายได้มากที่สุด คือ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566 คิดเป็นจำนวนเงิน 628.60 บาท รองลงมาเดือน คิดเป็นจำนวนเงิน และเดือน คิดเป็นจำนวน

เงิน ตามลำดับ หากพิจารณาเป็นรายชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านลิพอนบางกอก มีค่าเฉลี่ยการลดรายจ่ายเท่ากับ 599.78 บาท ค่าเฉลี่ยการเพิ่มขึ้นของรายได้ เท่ากับ 639.28 ชุมชนบ้านลิพอนใต้ ค่าเฉลี่ยการลดรายจ่ายเท่ากับ 619.41 บาท ค่าเฉลี่ยการเพิ่มขึ้นของรายได้ เท่ากับ 731.17 ชุมชนบ้านมาหนักค่าเฉลี่ยการลดรายจ่ายเท่ากับ 325.71 บาท ค่าเฉลี่ยการเพิ่มขึ้นของรายได้ เท่ากับ 522.84 บาท และชุมชนบ้านบางเทา ค่าเฉลี่ยการลดรายจ่ายเท่ากับ 654.54 บาท ค่าเฉลี่ยการเพิ่มขึ้นของรายได้ เท่ากับ 1,162.07บาท ดังตารางที่ 69

ตารางที่ 69 ข้อมูลแสดงการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากผลผลิตเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร
จำนวน 50 ครัวเรือน

เฉลี่ยเพิ่มรายได้		639.28	731.17	522.84	1162.07	-
เฉลี่ยลดรายจ่าย		599.78	619.41	325.71	654.54	-
เพิ่มรายได้	พ.ค.66	605	718.24	513.33	1143.64	740.00
ลดรายจ่าย	พ.ค.66	362	649.41	200.83	518.18	455.50
เพิ่มรายได้	เม.ย.66	570	727.65	529.08	1254.55	764.38
ลดรายจ่าย	เม.ย.66	327	751.76	135.83	571.82	418.20
เพิ่มรายได้	มิ.ค.66	530	725.29	555	1203.36	750.60
ลดรายจ่าย	มิ.ค.66	431	652.35	564.17	651.82	586.80
เพิ่มรายได้	ก.พ.66	490	750	495.83	1065.45	706.40
ลดรายจ่าย	ก.พ.66	795	646.47	287.50	782.73	620
เพิ่มรายได้	ม.ค.66	600	725.29	574.17	1226.36	774.20
ลดรายจ่าย	ม.ค.66	825	671.76	360.83	675.45	628.60
เพิ่มรายได้	ธ.ค.65	1005	835.88	470.83	1318.18	888.20
ลดรายจ่าย	ธ.ค.65	815	620	325	695.45	604.80
เพิ่มรายได้	พ.ย.65	675	635.88	521.67	922.73	679.40
ลดรายจ่าย	พ.ย.65	643	524.12	405.83	686.36	555.20
จำนวน สมาชิก (คน (ร้อยละ)		10	17	12	11	50
ชุมชน		บ้านลิพอนบางกอก	บ้านลิพอนใต้	บ้านมาหนัก	บ้านบางเทา	รวม
ลำดับ	เดือน	1.	2.	3.	4.	

3.8 นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ ในปัจจุบัน รวมถึงร่วมกันวิเคราะห์สภาพการสื่อสารของชุมชน เพื่อนำไปสู่การร่วมระดมสมองเพื่อหารูปแบบการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้มีผู้มาจัดวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชน นอกเหนือจากช่องทางการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น สื่อบุคคล สื่อตลาดนัด การจัดหน่วยบริเวณลานหน้าบ้าน สื่อ “ชะรอบ” สื่อออนไลน์ทั้งเฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันไลน์สื่อฝากขายร้านชำ เป็นต้น

3.9 นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ร่วมกันระดมสมองออกแบบลักษณะผู้มาจัดจำหน่ายสินค้าภายในชุมชนตามที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการจัดวาง รวมถึงร่วมกันสำรวจความต้องการผู้มาจัดจำหน่ายสินค้าชุมชน พร้อมทั้งพิจารณาจัดวางจำหน่ายสินค้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่สัญจรในชุมชนได้สะดวก อีกทั้งนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในชุมชนมีความต้องการให้ผู้มาจัดจำหน่ายผ่าน “ชะรอบ” เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่าย ในการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นพ่อค้าคนกลางในการจัดส่งสินค้าเกษตรอินทรีย์กระจายไปยังชาวบ้านในชุมชน

3.10 การดำเนินการลงพื้นที่ของคณะนักวิจัย เพื่อประสานงานหรือกับบุคคลที่จัดจำหน่ายผ่านชะรอบเพื่อเป็นเครือข่ายการดำเนินการสังคมเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้มี “ชะรอบ” เข้าร่วมการดำเนินการเกษตรอินทรีย์ จำนวน 10 รายใน 2 พื้นที่ อีกทั้งประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกันในการเป็นตัวกลางในการรับสินค้าเกษตรอินทรีย์จากผู้ผลิตในชุมชน และการดำเนินการกระจายหรือจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่อประชาชนในชุมชน

3.11 การจัดส่งมอบผู้มาจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับตัวแทนของชุมชนจาก 2 ตำบล จำนวน 6 ราย เพื่อรับผิดชอบและดูแล บริหารจัดการผู้มาจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ณ จุดวางต่าง ๆ ภายในชุมชนทั้ง 2 ตำบลเป้าหมาย หลังจากนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์นำสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปจัดวางในจุดที่วางแผนไว้แล้วนั้น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์มีการนำพืชผักเกษตรอินทรีย์มาวางจำหน่ายร่วมกัน ทั้งนี้คณะวิจัยได้ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินการซึ่งนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แต่ละชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกที่มีการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์นำพืชผักมาวางจำหน่าย ซึ่งพบว่า ในกลุ่ม 1 กลุ่มในแต่ละจุดวางของชุมชน มีสมาชิกเครือข่ายเกษตรนำพืชผักมาวางจำหน่าย จำนวน 3 - 5 คราวเรือน อีกทั้งชุมชนต้องมีการบันทึกข้อมูลการฝากจำหน่ายของเครือข่ายและรายได้ที่ได้รับจากการจัดจำหน่ายพืชผักเกษตรอินทรีย์ เพื่อรายงานคณะนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง

3.12 การสื่อสารเพื่อการรับรู้สาธารณะ โดยนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ร่วมกับคณะผู้วิจัยขับเคลื่อนการดำเนินการเกษตรอินทรีย์ผ่านแนวคิดการจัดตลาดนัดเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยมีการบริหารจัดการ การแบ่งบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการให้กับ นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ เพื่อ

ร่วมรับผิดชอบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในความเชี่ยวชาญและความถนัดของนวัตกรรมแต่ละบุคคล เช่น การเลี้ยงแมลงวันลาย โดย นายสมชาย สกุนติต และการขยายพันธุ์ไม้ด้วยวิธีการตอนกิ่ง โดย นายสุภโรจน์ ทรงยศ พร้อมทั้งมีการพิจารณาสินค้าและบริการต่าง ๆ ร่วมจัดจำหน่ายในวันงาน

3.13 คณะนักวิจัย นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ภาศิเครือข่าย ได้แก่ จังหวัด ภูเก็ต เรือนจำจังหวัดภูเก็ต สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย มูลนิธิสังคมสุขใจ และประชาชน ร่วมเปิดตัวสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เป็นงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดจากงานวิจัย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นวัตกรรม หน่วยงานภาศิเครือข่าย มาร่วมสร้างตลาดที่ปลอดภัย โดยมีการนำเสนอผลงานวิจัย กิจกรรมเสวนาเรื่องเกษตรอินทรีย์ กิจกรรม Workshop การเลี้ยงชันโรง การเลี้ยงแมลงวันลาย นิทรรศการข้าว ร้านขายสินค้าจากชุมชน ผักสด อาหาร ฯลฯ

3.14 การร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสรุปและถอดบทเรียนจากการดำเนินการ เพื่อวางแผนพัฒนาต่อยอดการดำเนินการ ห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า 1. ด้านผู้ต้องขังชาย ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเรือนจำชั่วคราวบางโจ พบว่า การทำตลาดเกษตรอินทรีย์ส่งผลให้ผู้ต้องขัง ได้เห็นคุณค่าในตัวเอง เพราะได้รับโอกาสจากทุก ๆ คน 2. ด้านนักท่องเที่ยว ต้องการให้ปรับเรื่องการประชาสัมพันธ์และป้ายบอกทางเข้า 3. นวัตกรรม ต้องการให้มีการจัดทำตลาดเกษตรอินทรีย์ให้เกิดขึ้นจริงที่เรือนจำภูเก็ต เพราะมีพื้นที่เหมาะสม

3.15 คณะนักวิจัย ร่วมกับคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คณะนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ มีการเตรียมการขยายผลสู่ชุมชนอื่น ๆ ในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย และร่วมกันวางแผนการจัดตลาดนัดห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ณ เรือนจำชั่วคราวบางโจ ในเดือนตุลาคม 2566 ทั้งนี้นำไปสู่การจัดตลาดนัดในครั้งถัด ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความหนักรู้ และการเล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพและความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนอย่างมีคุณค่าและมูลค่าต่อไป

4. การประเมินนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

4.1 การประเมินผลความรู้ของนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมและเกษตรกรรวมจำนวน 50 คน พบว่า จากข้อสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจำนวน 10 ข้อ ทำการทดสอบก่อนการอบรมและการปฏิบัติจริงในพื้นที่ คะแนนก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย 4.22 คะแนน และคะแนนหลังการอบรม มีค่าเฉลี่ย 6.94 เมื่อทำการทดสอบทางสถิติโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนก่อนและหลัง พบว่า ผลคะแนนทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.000 แสดงว่าการฝึกอบรมให้ความรู้และการปฏิบัติจริงในแปลงปลูก ทำให้เกษตรกรเข้าใจการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น รายละเอียดดังตารางที่ 70

ตารางที่ 70 แสดงข้อมูล ผลการวัดความรู้เกษตรกร

ผลการวัดความรู้เกษตรกร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D	t	Sig
ก่อนการอบรมและปฏิบัติการ	50	4.22	1.389	-14.345	0.000
หลังการอบรมและปฏิบัติการ	50	6.49	1.331		

4.2 การประเมินการร่วมดำเนินการตามกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

การประเมินนวัตกรรมห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์ โดยมีนวัตกรรมจำนวน 14 คน ได้รับการประเมินด้านการมีส่วนร่วมตามกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์ โดยการประเมินประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย ประเด็นด้านการร่วมดำเนินการ ประเด็นประเมินด้านการปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จำนวน 14 คน แยกตามประเด็น ดังนี้

“...สิ่งที่นวัตกรรมได้ร่วมเรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ เริ่มต้นจากการรู้ว่าชุมชนมีอะไรมีทรัพยากรที่หลากหลาย มีคุณภาพ ไม่มีสารเคมี แต่ชุมชนไม่รู้ว่าสิ่งเหล่านี้มีคุณค่า ไม่ได้สนใจ ชุมชนมีความศรัทธาเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อน จึงพอเข้าใจเรื่องการปลูกผัก แต่ไม่แน่ใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ คิดว่าเป็นเรื่องยาก ไม่รู้แนวทางและขั้นตอน ไม่น่าจะทำได้ แต่พอเริ่มเรียนรู้ รู้ขั้นตอนการทำ และได้แลกเปลี่ยนแนวคิดกับนวัตกรรมที่อยู่ต่างชุมชน ทำให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่แต่ละบ้านมารวมกันได้ ปัญหาแรก คือความไม่รู้ ไม่รู้จะทำแล้วจะปลอดภัย ทำแล้วจะขายได้หรือไม่ ไม่มีความมั่นใจ เมื่อนวัตกรรมทราบถึงศักยภาพการจัดการเกษตรอินทรีย์ของชุมชนตนเองแล้ว มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น นำทรัพยากรเกษตรที่มีแม้จะเพียงเล็กน้อยแต่มาร่วมกันในชุมชน จะได้มาก ให้ทุกคนได้ปลูกสิ่งที่กิน กินในสิ่งที่ปลูก เริ่มต้นจากกลุ่มเล็ก ๆ ค่อยขยายไปสู่กลุ่มใหญ่ เริ่มต้นจากกินให้เพียงพอในครอบครัว เหลือไว้ขายหรือแบ่งปันเพื่อนบ้าน...”

“...สิ่งที่นวัตกรรมได้เรียนรู้จากการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในครัวเรือน ได้เห็นบัญชีที่ชัดเจนมากขึ้น นำพืชผักมาตีราคาเพื่อสรุปยอดการลดรายจ่าย ทำให้เห็นว่าดีกว่าเอาเงินไปจ่ายตลาด นวัตกรรมบางส่วนทำทุกวัน และมีการชักชวนคนในชุมชนที่มีกลุ่มอาชีพ ได้ทำบัญชี เรื่องนี้กลุ่มนวัตกรรมมองว่ามีความสำคัญมาก...”

“...เห็นได้ชัดขึ้นว่า เมื่อก่อนไม่สนใจ เพราะไม่รู้เลยว่าเงินจะเหลือไหม ชุมชนได้กำไรไหม แต่พอทำบัญชีจะรู้ว่าแต่ละครั้ง ได้ หรือขาดทุนทั้งเรื่องเกษตร เรื่องท่องเที่ยวของชุมชน ทำ

เรื่องรายรับรายจ่าย ทำให้เป็นระบบ และให้คนในชุมชนทำด้วย ทั้งกลุ่มไส้ไก่ ปลาถ้ำ เรื่องเกษตร และเราสามารถบริหารได้ เริ่มจากตัวเอง แล้วขยายให้กับคนในกลุ่ม...” (อำพร ผสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2566)

นอกจากนี้ นวัตกรรมได้เรียนรู้กระบวนการสร้างเครื่องมือประเมินชุมชนเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้เห็นว่าถ้าการดำเนินงานมีการประเมินทุกครั้งทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่วัดได้ และช่วยแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้นเพราะรู้เหตุแห่งปัญหา

“...การได้ร่วมเรียนรู้การจัดการ ดิน น้ำ อากาศ การดูแลพันธุ์พืชเกษตรอินทรีย์ เป็นการอบรมให้ความรู้เกษตรกรเพื่อให้จัดการแปลงปลูกไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ทำให้เกษตรกรเข้าใจถึงระบบนิเวศเกษตร ที่ต้องสร้างความสมดุลระหว่างดิน น้ำ อากาศ หลังจากได้รับอบรม มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมี ปรับเปลี่ยนแปลงให้เป็นเกษตรอินทรีย์ให้ได้มากที่สุด เข้าใจการทำพื้นที่ที่มีกันชน มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม...”

“...การให้ Toca เข้ามาให้อินพุต เปลี่ยน พฤติกรรมการผลิตการจัดการดินน้ำอากาศ การดูแลพันธุ์พืช ดิน การปนเปื้อนจากน้ำไม่รู้ว่ามีการปนเปื้อนอะไรบ้างถ้ามองถึงความจริง เรื่องปุ๋ย การทำน้ำหมักปุ๋ยขึ้นและใช้ธรรมชาติมากขึ้นถ้าเราซื้อก็ต้องเป็นอินทรีย์ที่ต้องอยู่ในเกษตรอินทรีย์ใช้อยู่เรื่อยมา แยกขยะขยะเปียกเอามาหมักและไม่ทำให้เป็นภาระของเทศบาล จัดการแต่ต้นทาง...” (สมชาย สกูลชิต, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2566)

“...การปฏิบัติการตรวจสอบแปลงทำให้เกษตรกรได้ใช้เครื่องมือและเรียนรู้เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (GPS) นวัตกรรมทุกคนพร้อมปรับเปลี่ยนแปลงเกษตร เมื่อพิจารณาเกณฑ์มาตรฐาน และได้ทดลองตรวจสอบแปลงตนเอง พบว่า มีข้อที่ควรปรับปรุง นวัตกรรมได้ทำการวางแผน ปรับเปลี่ยนแปลงพื้นที่ การได้ลงตรวจสอบชุมชนทำให้ได้แลกเปลี่ยนกับนักวิจัยและนวัตกรรม มีความรู้เพิ่มมากขึ้น นำความรู้ไปใช้กับแปลงเกษตรของตนเอง และนำองค์ความรู้ไปขยายให้กับเกษตรกรในชุมชนต่อไป...”

“...การปฏิบัติการจัดการแปลงตัวอย่างภูมิทัศน์ ทั้ง 4 พื้นที่ที่เป็นตัวอย่างแต่ละชุมชน นวัตกรรมได้เรียนรู้จากการจัดการพื้นที่ การจัดการแปลงเกษตรการจัดการภูมิทัศน์แปลงเกษตร ได้ปรับพื้นที่ให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น เริ่มเห็นคุณค่าของการมีพื้นที่สวย ๆ นวัตกรรมมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น แปลงปลูกผักที่ไม่ธรรมดา ไม่รก นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ สามารถนำชมได้ง่ายขึ้น...”

“...สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการร่วมพัฒนาศักยภาพการเป็นนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ได้รู้จักกลุ่มเกษตรกรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนและสร้างกลุ่มใหม่ที่พึ่งพากัน เกิดห่วงโซ่คุณค่า มีเครือข่ายแบ่งปัน ได้มิตรภาพ ได้ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดสู่สมาชิกในชุมชนและคนที่สนใจ เกิดคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ให้คนอื่นได้ฟัง

“มีความ ภูมิใจได้สร้างเรื่องราวให้กับชาวบ้านได้ถ่ายทอด...” (สมชาย สกูลชิต, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2566)

“...มีการรู้จักกันมากขึ้น ห่วงโซ่คุณค่า มีเครือข่ายเพิ่มขึ้นการเชื่อมโยงแบ่งปัน ได้รู้จักเครือข่าย มีความเกื้อหนุนกัน มันเป็นห่วงโซ่คุณค่าที่ดี ภูมิใจได้พาเด็กนักเรียนทำเกษตรอินทรีย์ไม่ได้ยากอย่างที่คิดสามารถให้ความรู้กับเด็กได้...” (ปัทมพร มุขพันธ์, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2566)

“...ด้านช่องทางการสื่อสาร นวัตกรรมได้มีโอกาสร่วมวิเคราะห์ช่องทางการตลาดภายในชุมชน โดยนักวิจัยลงไปจัดประชุมกลุ่มย่อย ทำให้ทราบว่าการสื่อสารในชุมชน มีทั้งแบบออนไลน์และแบบออนไซต์ ซึ่งที่ส่วนใหญ่การตลาดของพืชผักเกษตรอินทรีย์ มีอยู่ในชุมชนมากกว่าภายนอก ได้แก่ ชะรอบ การทำซุ้มขายของในชุมชน นวัตกรรมส่วนใหญ่ได้เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ร่วมกัน ทำให้เห็นมุมมองแปลกใหม่ และได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันได้ นอกจากการร่วมวิเคราะห์แล้ว นวัตกรรมชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ได้ร่วมพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้กว้างมากขึ้น โดยทำเป็นตลาด ทำซุ้มขายของ ใช้แนวคิดเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม...”

4.3 การประเมินด้านการปฏิบัติการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก การปฏิบัติการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมในรูปแบบกระบวนการ PDCA ได้ทำงานเป็นขั้นเป็นตอน รู้วิธีการวางแผน ดังนี้

Plan: การวางแผน นวัตกรรมได้ร่วมกันวางแผนตั้งแต่การเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม กำหนดวัตถุประสงค์ การเตรียมเอกสารสำคัญต่าง ๆ การลงแปลงในแต่ละพื้นที่ วางแผนเป็นลำดับขั้นตอน

Do: ลงมือปฏิบัติ ในสิ่งที่เป้าหมาย เช่น การลงพื้นที่ตรวจแปลง สำรวจทั่วทั้งพื้นที่เตรียม

Check: การตรวจสอบ ในขั้นตอนปฏิบัติมีประสิทธิภาพหรือไม่ การดำเนินงานต้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้

Action: ปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะแปลงปลูก ที่นวัตกรรมลงพื้นที่ไปเจอปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในแปลง และพบว่า ปัญหาแก้ไขได้ แต่ต้องใช้เวลาปรับเปลี่ยน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียนรู้และปฏิบัติการจัดทำแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

“การทำเกษตรอินทรีย์มีสินค้าปลอดภัยให้ชาวบ้านได้กิน ไม่จำเป็นต้องไปโรงแรม แต่สร้างความปลอดภัย ความมั่นคงมาอาหารให้กับคนในชุมชนบ้านเรา มันดีกว่าที่เราจะทำไปส่งโรงแรม เราห่วงใยคนรอบข้างจริง ๆ ” (จรรุญ บุญล้น, สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2566)

4.4 การประเมินนวัตกรรม

การประเมินนวัตกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ประเด็นประเมินด้านการร่วมดำเนินการตามกระบวนการ ห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ประเด็นประเมินด้านการปฏิบัติการ ห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยผู้ประเมิน 3 ฝ่ายได้แก่ สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA) ตัวแทนผู้ประกอบการ และนักวิจัย ผลการประเมินพบว่า นวัตกรรมส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินในทุกประเด็น มีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่มีผู้ไม่ผ่านยังไม่ได้ลงมือดำเนินการในประเด็นนั้น ๆ ได้แก่ การร่วมวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 83 การร่วมเรียนรู้เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (GPS) การร่วมเรียนรู้การจัดการพื้นที่ การจัดการแปลงเกษตรการจัดการภูมิทัศน์แปลงเกษตร การเรียนรู้และปฏิบัติการจัดทำโปรเจกต์เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมในรูปแบบ กระบวนการ PDCA คิดเป็นร้อยละ 71 เท่ากัน

ตารางที่ 71 ประเมินนวัตกรรมกระบวนการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ประเด็นประเมินด้านการร่วมดำเนินการตามกระบวนการ ห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม		
การร่วมเรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานเกษตรอินทรีย์	14 (100)	
การร่วมเรียนรู้ศักยภาพการจัดการเกษตรอินทรีย์ของชุมชน	14 (100)	
การร่วมเรียนรู้กระบวนการสร้างเครื่องมือประเมินชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	14 (100)	
การร่วมเรียนรู้การจัดการ ดิน น้ำ อากาศ การดูแลพันธุ์พืชเกษตรอินทรีย์	14 (100)	
การร่วมเรียนรู้เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (GPS)	10 (71)	4 (29)

ตารางที่ 71 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	
	ผ่าน จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน จำนวน (ร้อยละ)
การร่วมเรียนรู้การจัดการพื้นที่ การจัดการแปลงเกษตร	10 (71)	4 (29)
การจัดการภูมิทัศน์แปลงเกษตร		
การร่วมพัฒนาศักยภาพการเป็นนวัตกรเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	14 (100)	
การร่วมวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	12 (83)	2 (17)
การร่วมพัฒนาช่องทางการสื่อสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	14 (100)	
การเรียนรู้และปฏิบัติการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย	14 (100)	
การเรียนรู้และปฏิบัติการจัดทำโปรเจกต์เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ในรูปแบบ กระบวนการ PDCA	10 (71)	4 (29)
การเรียนรู้และปฏิบัติการจัดทำแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	14 (100)	

5. พัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 72 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนตัว และที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หรือภูมิลำเนา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	221	55.25
หญิง	179	44.75
รวม	400	100.00
2. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 20 ปี	30	7.50
20-29 ปี	117	29.25
30-39 ปี	77	19.25
40-49 ปี	76	19.00
50-59 ปี	53	13.25
60 ปีขึ้นไป	47	11.75
รวม	400	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	42	10.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	131	32.75
อนุปริญญา/ ปวส.	84	21.00
ปริญญาตรี	110	27.50
ปริญญาโท หรือสูงกว่า	33	8.25
รวม	400	100.00

ตารางที่ 72 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ		
นักเรียน/ นักศึกษา	54	13.50
รับราชการ	63	15.75
พนักงานบริษัทเอกชน	62	15.50
รับจ้าง/ ผู้ใช้แรงงาน	75	18.75
ค้าขาย/ กิจการส่วนตัว	104	26.00
พนักงานของรัฐ	42	10.50
รวม	400	100.00
5. รายได้ส่วนตัว		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	33	8.25
5,001 – 10,000 บาท	48	12.00
10,001 – 15,000 บาท	64	16.00
15,001 - 20,000 บาท	85	21.25
20,001 – 25,000 บาท	53	13.25
25,001 – 30,000 บาท	48	12.00
มากกว่า 30,001 บาท	69	17.25
รวม	400	100.00
6. ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หรือภูมิลำเนา		
ตำบลเชิงทะเล	200	50.00
ตำบลศรีสุนทร	200	50.00
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 72 แสดงจำนวน และร้อยละสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนตัว และที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หรือภูมิลำเนาพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน มีข้อมูลทั่วไป ดังนี้

ตัวแปรเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.25 เพศหญิงจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75

ตัวแปรอายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 20 - 29 ปี มากที่สุด จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 รองลงมาได้แก่ อายุ 30 - 39 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 และอายุ 40 - 49 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00

ตัวแปรระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มากที่สุด จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00

ตัวแปรอาชีพ กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพค้าขาย/ กิจการส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง/ ผู้ใช้แรงงาน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และรับราชการ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75

ตัวแปรรายได้ส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 รองลงมาคือ มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 และมีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

ตัวแปรที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน หรือภูมิลำเนา กลุ่มตัวอย่างมีที่อยู่อาศัยในตำบลเชิงทะเล จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และมีที่อยู่อาศัยในตำบลศรีสุนทร จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่ 73 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารและรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จากสื่อประเภทใดบ้าง

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. สื่อดั้งเดิม	125	85	78	70	42	3.45	0.10	ปาน
(สื่อโทรทัศน์ วิทยุ	(31.25)	(21.25)	(19.50)	(17.50)	(10.50)			กลาง
หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ								
แผ่นปลิว และ								
โปสเตอร์)								

ระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตามช่องทางการสื่อสารที่ใช้อย่างน้อยที่สุด คือ สื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.14 ระดับมาก รองลงมา คือ สื่อใหม่ มีค่าเฉลี่ย 3.95 ระดับมาก และสื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.86 ระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 74 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารและรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของชุมชนของท่านจากสื่อประเภทใดบ้าง

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. สื่อดั้งเดิม (สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์)	79 (19.75)	138 (34.50)	117 (29.25)	62 (15.50)	4 (1.00)	3.57	0.10	มาก
2. สื่อใหม่ (สื่อเฟสบุ๊ค ไลน์ ไลน์ อีเมลล์ ยูทูป และติ๊กต็อก)	112 (28.00)	131 (32.75)	107 (26.75)	46 (11.50)	4 (1.00)	3.75	0.10	มาก
3. สื่อบุคคล (ครอบครัว เพื่อน สภากาแฟ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน)	121 (30.25)	152 (38.00)	80 (20.00)	43 (10.75)	4 (1.00)	3.86	0.11	มาก

ตารางที่ 74 (ต่อ)

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
4. สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณี พื้นบ้าน (ตลาดนัด ร้านชำ รถพุ่มพวง สวดกลางบ้าน การ รวมกลุ่มต่าง ๆ ใน ชุมชน การจัดงาน ต่าง ๆ)	100 (25.00)	158 (39.50)	81 (20.25)	53 (13.25)	8 (2.00)	3.72	0.11	มาก
5. สื่ออื่น ๆ	55 (13.75)	146 (36.50)	110 (27.50)	57 (14.25)	32 (8.00)	3.34	0.09	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.65	0.10	มาก

จากตารางที่ 64 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร (ช่องทางการสื่อสาร) เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในการรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของชุมชนของท่าน จากสื่อประเภทใดบ้าง พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 หรือในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตามช่องทางการสื่อสารที่ใช้บ่อยที่สุด คือ สื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.86 ระดับมาก รองลงมา คือ สื่อใหม่ มีค่าเฉลี่ย 3.75 ระดับมาก และสื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.72 ระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 75 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ
ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารและรับทราบข้อมูลข่าวสารการจัด
จำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนท่าน จากสื่อประเภทใดบ้าง

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความ หมาย
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. สื่อดั้งเดิม (สื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์)	85 (21.25)	187 (46.75)	84 (21.00)	41 (10.25)	3 (0.75)	3.78	0.11	มาก
2. สื่อใหม่ (สื่อเฟสบุ๊ค ไลน์ ไลน์ อีเมลล์ ยูทูบ และ ดิจิตัล)	87 (21.75)	148 (37.00)	108 (27.00)	45 (11.25)	12 (3.00)	3.63	0.10	มาก
3. สื่อบุคคล (ครอบครัว เพื่อน สภากาแฟ กลุ่ม ต่าง ๆ ในชุมชน)	123 (30.75)	149 (37.25)	78 (19.50)	41 (10.25)	9 (2.25)	3.84	0.11	มาก
4. สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน (ตลาด นัด ร้านค้า รถพุ่มพวง สวดกลางบ้าน การ รวมกลุ่ม ในชุมชน การ จัดงานต่าง ๆ)	107 (26.75)	151 (37.75)	87 (21.75)	43 (10.75)	12 (3.00)	3.75	0.11	มาก
5. สื่ออื่น ๆ	76 (19.00)	137 (34.25)	95 (23.75)	59 (14.75)	33 (8.25)	3.41	0.09	ปาน กลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.68	0.10	มาก

จากตารางที่ 75 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความ
คิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร (ช่องทางการสื่อสาร) เพื่อ
การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร

การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนท่าน จากสื่อประเภทใดบ้าง พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 หรือในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตามช่องทางการสื่อสารที่ใช้บ่อยที่สุด คือ สื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.84 ระดับมาก รองลงมา คือ สื่อดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ย 3.78 ระดับมาก และสื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.75 ระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 76 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารให้ความเห็นว่สื่อประเภทใด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของท่านต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. สื่อดั้งเดิม (สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์)	91 (22.75)	175 (43.75)	98 (24.50)	34 (8.50)	2 (0.50)	3.80	0.11	มาก
2. สื่อใหม่ (สื่อเฟสบุ๊ก ไลน์ ोजี อีเมลล์ ยูทูบ และติ๊กต็อก)	109 (27.25)	135 (33.75)	101 (25.25)	44 (11.00)	11 (2.75)	3.72	0.10	มาก
3. สื่อบุคคล (ครอบครัว เพื่อน สภากาแฟ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน)	119 (29.75)	153 (38.25)	82 (20.50)	42 (10.50)	4 (1.00)	3.85	0.11	มาก
4. สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน (ตลาดนัด ร้านชำ รถพุ่มพวง สวดกลางบ้าน การรวมกลุ่ม ในชุมชน การจัดงานต่าง ๆ)	108 (27.00)	142 (35.50)	95 (23.75)	40 (10.00)	15 (3.75)	3.72	0.11	มาก
5. สื่ออื่น ๆ	74 (18.50)	153 (38.25)	84 (21.00)	53 (13.25)	36 (9.00)	3.44	0.10	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.71	0.11	มาก

จากตารางที่ 66 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร (ช่องทางการสื่อสาร) เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยหวังใช้คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในการให้ความเห็นว่าสื่อประเภทใด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของท่านต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 หรือในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตามช่องทางการสื่อสารที่ใช้บ่อยที่สุด คือ สื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.85 ระดับมาก รองลงมา คือ สื่อดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ย 3.80 ระดับมาก และสื่อใหม่/สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.72 ระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 77 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารให้ความเห็นว่าสื่อประเภทใด ที่ส่งผลให้เกิดคุณค่าร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. สื่อดั้งเดิม (สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์)	97 (24.25)	186 (46.50)	88 (22.00)	24 (6.00)	5 (1.25)	3.87	0.12	มาก
2. สื่อใหม่ (สื่อเฟสบุ๊ก ไลน์ ोजี อีเมลล์ ยูทูบ และติ๊กต็อก)	98 (24.50)	146 (36.50)	99 (24.75)	47 (11.75)	10 (2.50)	3.69	0.10	มาก
3. สื่อบุคคล (ครอบครัว เพื่อน สภากาแฟ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน)	126 (31.50)	149 (37.25)	74 (18.50)	39 (9.75)	12 (3.00)	3.85	0.11	มาก

ตารางที่ 77 (ต่อ)

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย			
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
4. สื่อกิจกรรม พิธีกรรม	129	164	65	32	10	3.93	0.12	มาก
ประเพณีพื้นบ้าน	(32.25)	(41.00)	(16.25)	(8.00)	(2.50)			
(ตลาดนัด ร้านค้า รถ								
พุ่มพวง สวดกลางบ้าน								
การรวมกลุ่มในชุมชน								
การจัดงานต่าง ๆ)								
5. สื่ออื่น ๆ	85	155	91	53	16	3.60	0.10	มาก
	(21.25)	(38.75)	(22.75)	(13.25)	(4.00)			
ค่าเฉลี่ยรวม						3.78	0.11	มาก

จากตารางที่ 67 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร (ช่องทางการสื่อสาร) เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยหวังใช้คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในการให้ความเห็นว่าสื่อประเภทใด ที่ส่งผลให้เกิดคุณค่าร่วมกันของสมาชิกในชุมชน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 หรือในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตามช่องทางการสื่อสารที่ใช้บ่อยที่สุด คือ สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.93 ระดับมาก รองลงมา คือ สื่อดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ย 3.87 ระดับมาก และสื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.85 ระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 78 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้สื่อในการสื่อสารจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ ท่านคิดว่า จะเลือกใช้สื่อประเภทใด เพื่อให้สินค้าและบริการของท่านขายได้และเกิดคุณค่าร่วมกัน กับคนในชุมชน

ช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. สื่อดั้งเดิม (สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์)	85 (21.25)	216 (54.00)	67 (16.75)	24 (6.00)	8 (2.00)	3.87	0.12	มาก
2. สื่อใหม่ (สื่อเฟสบุ๊ก ไลน์ ोजี อีเมลล์ ยูทูบ และติ๊กต็อก)	92 (23.00)	166 (41.50)	97 (24.25)	40 (10.00)	5 (1.25)	3.75	0.11	มาก
3. สื่อบุคคล (ครอบครัว เพื่อน สภากาแฟ กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน)	112 (28.00)	163 (40.75)	86 (21.50)	36 (9.00)	3 (0.75)	3.86	0.11	มาก
4. สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน (ตลาดนัด ร้านชำ รถพุ่มพวง สวดกลางบ้าน การรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน การจัดงานต่าง ๆ)	109 (27.25)	158 (39.50)	83 (20.75)	45 (11.25)	5 (1.25)	3.80	0.11	มาก
5. สื่ออื่น ๆ	79 (19.75)	168 (42.00)	77 (19.25)	52 (13.00)	24 (6.00)	3.57	0.10	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.77	0.11	มาก

จากตารางที่ 79 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร (ช่องทางการสื่อสาร) เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยหวังใช้คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในการให้ความเห็นว่าจะเลือกใช้สื่อประเภทใด เพื่อให้สินค้าและบริการของท่านขายได้และเกิดคุณค่าร่วมกันกับคนในชุมชน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 หรือในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตามช่องทางการสื่อสารที่ใช้บ่อยที่สุด คือ สื่อดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ย 3.87 ระดับมาก รองลงมา คือ สื่อบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.86 ระดับมาก และ สื่อกิจกรรม พิธีกรรม ประเพณีพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.80 ระดับมาก ตามลำดับ

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนา รูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยหวังใช้คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

สภาพการใช้ช่องทางการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ประเด็น การรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในชีวิตประจำวันและข้อมูลข่าวสารของชุมชน

“...ในหมู่บ้านชาวนามีการรวมตัวกัน และสื่อสารกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มแท็กซี่ เป็นต้น แต่ละคนต่างทำงานตามภาระหน้าที่ จะสื่อสารกันแต่ในเฉพาะกลุ่มของตน ไม่ได้มีการติดต่อ หรือปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่ม ทุกหมู่บ้านอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล มีการสื่อสารกันทางไลน์ในกลุ่มของวัยกลางคน ในเรื่องการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุจะใช้เทคโนโลยีไม่เป็น เข้าไม่ถึง ส่วนเด็กรุ่นใหม่มีโลกส่วนตัวสูง ไม่ได้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากนัก ทำให้เกิดปัญหา ในเมื่อข้อมูลที่ได้ไม่ไปในทิศทางเดียวกันทำให้เกิดความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ รายที่ 13, มีนาคม 2566)

“...องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีระบบเสียงตามสายประชาสัมพันธ์ เรื่องการออกให้บริการแก่ประชาชน หรือเวลาที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตร ปัจจุบันมีการติดตั้งระบบกระจายเสียงทั้ง 6 หมู่บ้าน แต่บางจุดระบบเกิดความขัดข้องไม่สามารถใช้งานได้ ก็จะมีอีกช่องทางหนึ่งคือสามารถดูข่าวสารในเฟสบุ๊ก จะมีเพจฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นมีการประกาศเสียงตามสายจากมัสยิด เกี่ยวกับเรื่องการเสียชีวิตของคนในชุมชน มีการพบปะกันโดยทุกวันศุกร์ผู้ชายจะไปรวมตัวกันเพื่อทำละหมาดที่มัสยิด มีเพจบางเทานิวส์ในการกระจายข่าวอีกช่องทางมีการสื่อสารกันทางเฟสบุ๊ก...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 14, มีนาคม 2566)

“...สื่อสารในลักษณะการพูดคุยกับบุคคลในวงน้ำชา กาแฟ หรือการได้เจอกันตอนประกอบ ศาสนพิธี เช่น การละหมาดร่วมกันของผู้ชายในวันศุกร์...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3, มีนาคม 2566)

“...มีเฟสบุ๊คของเทศบาล จะแจ้งข้อมูลการประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ เช่นการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ฉีดยาพิษสุนัขบ้าให้สัตว์เลี้ยง เรื่องน้ำ เรื่องไฟฟ้า ข่าวสารรับทราบจากเฟสบุ๊ค เทศบาลตำบลศรีสุนทร มีการอัปเดตข่าวสารทุกวัน และมีอีกหนึ่งช่องทาง คือ ไลน์ของหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านจะคัดลอกข้อมูลแจ้งให้กับลูกบ้าน เช่น จะมีการอบรมที่บางมะรวน ก็เป็นกลุ่มไลน์ของคนหมู่ 5 และจากเฟสบุ๊คของเพื่อน ๆ นอกจากนี้ก็ยังมีไลน์กลุ่มของพวกเราตัวเอง ไลน์กลุ่มสตรี กลุ่มศูนย์เศรษฐกิจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีระบบเสียงตามสาย แต่ปัจจุบันไม่มี...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...มีรถแห่ประชาสัมพันธ์ของเทศบาลแจ้งเรื่องไฟฟ้า การพ่นยากันยุง แต่ไม่ได้มีประจำมีตามเทศกาล และมีการบอกกล่าวกันปากต่อปาก...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2, มกราคม 2566)

“...รับทราบข้อมูลข่าวสารทาง ไลน์ เฟสบุ๊ค เป็นส่วนใหญ่ ในระดับชุมชนรับทราบข้อมูลข่าวสารจากเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด ใช้ช่องทางไลน์เป็นส่วนใหญ่ ในประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางไลน์กลุ่ม อย่างผมก็ทำงานร่วมกับหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็จะมีประธานกลุ่ม หากจะเผยแพร่ออกสู่ภายนอกจะมีผู้รับผิดชอบทำเว็บไซต์...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3, มกราคม 2566)

“...รู้ข้อมูลข่าวสารทาง ไลน์ เฟสบุ๊ค และข่าวสารทางทีวี ในระดับชุมชนรับข้อมูลทางไลน์กลุ่ม ในกรณีเร่งด่วนใช้การโทรตามกัน นอกจากนั้นมีการรวมกลุ่มคุยกันเกือบทุกวัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4, มกราคม 2566)

“...ผ่านแม่ค้า เพื่อนฝูง ที่เจอกันในแต่ละวัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5, มกราคม 2566)

“...ระดับชุมชนรับทราบข้อมูลข่าวสารทางไลน์ภายในกลุ่มเด็ก ๆ เพราะมีอาชีพรับ-ส่งนักเรียน มีการสื่อสารกับนักเรียน และผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ รายที่ 9, มกราคม 2566)

“...สื่อสารกันทางไลน์กลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน (นัดเจอกันเดือนละครั้ง) กลุ่มอาสาสมัคร (นัดเจอกันเดือนละ 2-3 ครั้ง) ทางการพูดคุยเพราะมีกลุ่มนัดเดินออกกำลังกายตอนเช้าทุกวัน ตามจุดศูนย์รวม บริเวณหน้าหาด หน้าโรงแรม มีประกาศเสียงตามสายจากองค์การบริหารส่วนตำบล และมีมัสยิด ในช่วงบ่าย และช่วงเย็น ข่าวสารเข้าถึงทุกคน มีเฟสบุ๊คขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีเฟสบุ๊คบางเทานิส์ของคนในชุมชนด้วย ใครรับรางวัล ใครแต่งงาน ใครขึ้นบ้านใหม่ ใครเสียชีวิต ก็จะรับทราบทั้งหมด...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...รับข่าวสารจากเสียงตามสาย และทางไลน์กลุ่ม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 17, มีนาคม 2566)

“...สื่อสารกันโดยมีระบบเสียงตามสาย มีการไปมาหาสู่กันที่บ้าน เพราะบ้านอยู่ใกล้กัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 17, มีนาคม 2566)

“...สื่อสารกันโดยใช้ไลน์กลุ่ม ถ้าเป็นเรื่องด่วนจะให้การโทรตามกัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 18, มีนาคม 2566)

“...สื่อสารกันโดยปากต่อปาก ผ่านการสนทนากันเวลามาเจอกันตามร้านค้าตอนเช้า...”
(สนทนากลุ่มที่ 5, มีนาคม 2566)

“...สื่อสารกันทางโทรศัพท์ ทางไลน์ มีการนัดรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น นัดกันไปสวนปลูกผัก เป็นต้น ยังใช้เทคโนโลยีไม่เป็น อาศัยการบอกต่อ ปากต่อปาก ถ้าข้อมูลข่าวสารระดับตำบล เรารับรู้จากเพจเทศบาล ในเรื่องแจ้งให้นำหมาแมวไปฉีดวัคซีน กิจกรรมวันแม่ วันเด็ก วันสำคัญต่าง ๆ เขาก็จะแจ้งให้กับชุมชนไปร่วมด้วย จากช่องทางรถแห่ประชาสัมพันธ์ จะเป็นกรณีพิเศษ อย่างเช่น สมมติว่าวันนี้จะมีการพ่นยาฆ่าแมลง เขาก็จะแจ้งล่วงหน้า ประมาณ 2 วัน จากช่องทางเอกสาร เช่นแจ้งให้ดำเนินการเสียภาษี นัดประชุมการจัดทำแผนต่าง ๆ เป็นต้น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 7, มกราคม 2566)

“...ทราบข่าวสารจากระบบเสียงตามสาย จากไลน์ จากเฟสบุ๊กของเทศบาลตำบลศรีสุนทร (มีผู้ใช้ ร้อยละ 70) มีการนัดรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อมาออกกำลังกาย และขายของ เป็นต้น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 8, มกราคม 2566)

“...มีการนัดรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน สื่อสารกันทางไลน์ ทางเฟสบุ๊ก มีการกระจายข่าวตามระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน ก็จะเป็นทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้าน เช่น ให้อายุไปเกณฑ์ทหาร หรือว่าเงินผู้สูงอายุ เป็นต้น มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางจอ LED ของเทศบาลตำบลศรีสุนทร...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 9, มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และข้อมูลข่าวสารของชุมชนจากช่องทาง ดังต่อไปนี้ 1) การสื่อสารกันปากต่อปากในกลุ่มเล็ก ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มแท็กซี่ เป็นต้น จากการพบปะกันในการประกอบศาสนพิธี พบปะกับเพื่อนฝูงเวลาไปตลาดนัด หรือไปร้านค้า มีการนัดรวมกลุ่มกันเกือบทุกวัน มีการไปมาหาสู่กันถึงบ้าน 2) สื่อสารกันทางไลน์กลุ่มในเรื่องการนัดทำกิจกรรมร่วมกัน 3) สื่อสารกันทางเฟสบุ๊ก มีเพจฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล แจ้งเรื่องการให้บริการแก่ประชาชน นอกจากนั้นมีเพจบางเทานิวส์แจ้งข่าวการแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การรับรางวัล การเสียชีวิตของคนในชุมชน 4) รับข่าวสารในชุมชนจากระบบเสียงตามสายขององค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องการออกให้บริการแก่ประชาชน และระบบเสียงตามสายจากมัสยิดแจ้งข่าวเรื่องการเสียชีวิตของคนในชุมชน 5) รับข่าวสารในชุมชนจากรถแห่ประชาสัมพันธ์ของเทศบาลแจ้งเรื่องไฟฟ้า การพ่นยากันยุง เป็นต้น

ประเด็น การทราบข้อมูลข่าวสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชน

“...ทั้ง 6 หมู่บ้าน มีตลาด และตลาดนัดทั้งเจ็ดวัน และยังมีบริการขายสินค้าในลักษณะ รถพุ่มพวง แต่ที่นี้ใช้รถสามล้อพ่วง หรือรถมอเตอร์ไซด์ ชาวบ้านเรียก “ชะรอบ” ทั้งตำบลมีเกือบร้อยคัน ให้บริการโดยเข้าถึงทุกบ้านในชุมชน มีเอกลักษณ์คือ เวลารถชะรอบมาให้บริการก็จะบีบแตรส่ง

สัญญาณแก่ลูกค้า นอกจากได้รับความสะดวกในการซื้อสินค้าแล้ว ราคายังไม่แพง คนขายก็เป็นคนในชุมชน รู้จักกัน คนขายก็เป็นสื่อหนึ่งในการกระจายข่าวสารต่าง ๆ ในกรณีที่นำสินค้าไปฝากขายกับรถเข็นรอบ ทางผู้ขายจะหักค่าฝากขาย ร้อยละ 20 – 25 ในส่วนที่ขายได้ ในช่วงถือศีลอด หากขายไม่หมดก็นำไปบริจาคที่มีสยิด หรือให้เป็นอาหารของหมา แมว ร้านขายของชำในแต่ละหมู่บ้าน มีประมาณ 10-15 ร้าน ในส่วนของการขาย มีสถานที่จำหน่ายสินค้ามีหลายช่องทาง ทั้งตลาด ร้านขายของชำ และเข็นรอบ แต่ชุมชนติดปัญหาที่ว่าไม่สามารถปลูกผักเกษตรอินทรีย์ได้ในปริมาณที่มาก คือสินค้ามีปริมาณน้อย ขายเองก็หมดแล้ว เพราะแต่ละบ้านมีเนื้อที่ในการปลูกน้อย จะปลูกบริเวณข้างบ้าน หรือหลังบ้าน ไม่ได้ทำเป็นสวนใหญ่...” (สนทนากลุ่มที่ 6, มีนาคม 2566)

“...การจำหน่ายสินค้าติดต่อกันทางไลน์ของพ่อค้าแม่ค้า และมีการจำหน่ายที่ตลาดเช้าหน้าโรงเรียน ขายสองข้างทางเลย ริมฟุตบาท เป็นตลาดที่มีมานานแล้ว ประมาณ 20 – 30 ปี คนจากภายนอกก็มาขาย ไม่มีการประชาสัมพันธ์ รู้กันโดยปากต่อปากเพราะเป็นแหล่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมาส่งลูกหลานเข้าเรียนทุกวันอยู่แล้ว...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...มีการสื่อสารกันทางไลน์กลุ่ม นัดการมาพบปะกันพูดคุยกันทุกวัน และทางเฟสบุ๊คของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเทศบาล มีการโพสต์แจ้งประชาสัมพันธ์ให้ทราบในเรื่องการขายตลาด...” (สนทนากลุ่มที่ 3, กุมภาพันธ์ 2566)

“...มีซูเปอร์ซีป โลตัส เซเว่น มีร้านชำประมาณ 10 ร้าน ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 15, มีนาคม 2566)

“...มีตลาดนัดหน้ามัสยิด เป็นร้านสามารถเคลื่อนย้ายได้ คนที่ปลูกผักจะนำมาฝากขาย เพราะปลูกไม่มาก บางครั้งมีการซื้อถึงบ้าน และมีรถเข็นรอบถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่ดีในชุมชน เพราะแม่ค้าไปทุกที่ที่ทำให้คนทราบข่าวในวงกว้าง ทราบทุกเรื่อง บ้านไหนตาย บ้านไหนคลอดลูก...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...สื่อการกันปากต่อปาก ตอนนี้เรายังไม่มีกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน ปลูกบ้านใครบ้านมัน เหลือจากการกินก็นำออกขาย ส่งขายตามบ้าน ตามตลาดนัด...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 16, มีนาคม 2566)

“...สื่อการกันปากต่อปาก ชาวบ้านทำเกษตรอินทรีย์กันทุกคน สถานที่ปลูกคือ ข้างบ้าน เวลาขายก็ไปฝากขายร้านชำ แม่ค้าขายเร่ที่เป็นเจ้าประจำ เขาจะหักเปอร์เซ็นต์ 25 หรือว่า 30 เพราะต้องมีย่าน้ำมันรถ บางครั้งมีการสั่งซื้อทางโทรศัพท์เราก็เอาไปส่งที่บ้าน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 18, มีนาคม 2566)

“...สื่อการกันปากต่อปาก เวลาเจอกันตามร้านข้าวต้ม ร้านขนมจีน ก็ถามกันว่ามีผักอะไรบ้าง ก็จะส่งกันตรงนั้นเลย มีฝากขายที่ตลาดนัดอาทิตย์ละ 2 วัน ร้านจะหักเปอร์เซ็นต์ ประมาณ

ร้อยละ 20 หรือ 25 และมีรถสามล้อที่ขายช่วงเช้า ๆ ก็จะมีผัก ขนมเยอะเยอะ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 17, มีนาคม 2566)

“...พื้นที่โดยรอบมีตลาดนัดทุกวัน ตอนเช้าจะมีซุ้มมาเปิดขายอาหารสำเร็จรูปข้างถนน หน้ามัสยิด เป็นตลาดเช้าขายถึงเที่ยง ช่วงบ่ายถึงเย็นก็จะมีอีกพวกมาขาย ถ้าจะเปิดตลาด ต้องเป็นตลาดนัดแต่ของไม่พอขายเพราะปลูกแบบเศรษฐกิจพอเพียง...” (สนทนากลุ่มที่ 5, มีนาคม 2566)

“...จากสื่อบุคคล บอกกล่าวกันปากต่อปาก จากการโฆษณา รถแท็กซี่ มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายแห่ง ทั้งตลาด ตลาดย่อย ตลาดนัด ร้านชำ ที่เขาตั้งร้านเป็นจุด ร้านชา กาแฟ ซุ้มขายของทั้งตำบลมี ประมาณ 300 ซุ้ม...” (สนทนากลุ่มที่ 1, กุมภาพันธ์ 2566)

สรุปได้ว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนจากช่องทางการสื่อสาร 1) มีการสื่อสารกันปากต่อปาก ในชุมชนมีสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าหลายแห่ง มีทั้งตลาดสด ตลาดย่อย ตลาดนัด ร้านชำ ซุ้มขายของ และรถเข็นรอบ 2) มีการสื่อสารกันทางไลน์กลุ่มเพื่อนัดมาพบปะกันพูดคุยกันทุกวัน และ 3) มีการสื่อสารทางเฟสบุ๊กของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเทศบาล มีการโพสต์แจ้งประชาสัมพันธ์ให้ทราบในเรื่องการขยายตลาด

ประเด็น ช่องทางการสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของตัวท่านต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

“...ช่องทางออนไลน์จะพวกของแห้ง มีโพสต์สวย ๆ เชื้อเชิญ ทำคอนเทนต์ดี ๆ หรือสั่งจากเจ้าประจำที่เคยซื้อ เพราะอร่อยมีคุณภาพ ส่วนทางออนไลน์จะเป็นพวกของสดเพราะเราได้เห็นสินค้าจริง ก็จะได้ดูที่คุณภาพของสินค้า ความสดใหม่ แม้ค่ามีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี...” (สนทนากลุ่มที่ 2, กุมภาพันธ์ 2566)

“...สั่งในไลน์กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่จกกันอยู่แล้วเราให้เขาเอามาส่ง ไม่ต้องกลัวโดนหลอก เพราะเขาต้องมาส่งก่อนถึงจะจ่ายเงิน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 5, มกราคม 2566)

“...ช่องทางที่ใช้มากที่สุดในการตัดสินใจซื้อสินค้า คือ เฟสบุ๊ก ได้เห็นภาพ รูปลักษณะของสินค้า ทราบราคา ถ้าถูกต้อง ถูกใจก็เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้านั้น...” (สนทนากลุ่มที่ 3, กุมภาพันธ์ 2566)

“...ช่องทางปากต่อปาก จะตัดสินใจซื้อกับเจ้าประจำ เพราะรู้กันอยู่แล้วว่าใครเป็นเกษตรกรอินทรีย์ ไปมาหาสู่กัน และซื้อผักกันถึงบ้าน...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...สื่อบุคคล คือไปซื้อเอง เราได้เพื่อนฝูง ได้รู้คุณภาพสินค้า จำต้องได้ พูดคุยกันได้ตัดสินใจซื้อได้เลย แต่ถ้าช่องทางออนไลน์ เราไม่รู้...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 9, มกราคม 2566)

“...สื่อบุคคล ไปซื้อเองได้รู้คุณภาพสินค้า บางทีไปตลาด เดินผ่านแผงบ๊าง มีผักบุง จริง ๆ ไม่ได้ต้องการ แต่ก็ได้สักหนึ่งมัด อุดหนุน แล้วเราก็ได้ของดี เพราะไม่มีสารพิษ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ รายที่ 7, มกราคม 2566)

“...สื่อบุคคล ไปซื้อด้วยตนเองที่ตลาด หรือตลาดนัด เพราะได้เลือกสินค้าเอง ได้ของดีตรงตามความต้องการ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 8, มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ คือ ช่องทางการสื่อสาร คือ 1) ทางสื่อบุคคล การไปเลือกซื้อสินค้าด้วยตัวเองตามจุดจำหน่ายสินค้าของชุมชน ส่วนที่สินค้าที่ซื้อจะเป็นของสด เพราะได้เห็นรูปลักษณะของสินค้า คุณภาพของสินค้า ได้ของที่ดีตรงตามความต้องการ หรือไปซื้อถึงบ้านผู้ปลูกเพราะเชื่อใจกัน 2) ทางสื่อออนไลน์ มีการสั่งซื้อสินค้าทางไลน์กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่รู้จักกัน เคยอุดหนุนสินค้ากันอยู่แล้ว เชื่อใจกันว่าสินค้ามีคุณภาพ อร่อย โดยมีบริการจัดส่ง และเก็บเงินปลายทาง หรือการสั่งซื้อทางเฟสบุ๊ค ได้เห็นภาพ รูปลักษณะของสินค้า ทราบราคา ถ้าถูกต้อง ถูกใจก็เกิดการตัดสินใจซื้อเช่นเดียวกัน

ประเด็น ช่องทางการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดคุณค่าร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เช่น ความรัก ความสามัคคี การมีส่วนร่วม การผูกพัน เอื้ออาทรแบ่งปัน

“...ในปัจจุบัน เราเอาของไปฝากร้านขาย อย่างเช่นร้านนี้ขายข้าวย่า เราก็เอากล้วยไปฝากขายได้คุยกัน ฟังพาอาศัยกัน ได้สัมผัสภาพ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 19, มีนาคม 2566)

“...เราต้องมีตลาดในการขายของเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายที่ทำให้เรามีปฏิสัมพันธ์กันไปมาหาสู่กัน มีการฝากขายตามร้านที่เป็นเครือญาติกัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 13, มีนาคม 2566)

“...เห็นตรงกันว่าการที่เกษตรกรนำสินค้าไปฝากขาย ไม่ว่าจะเป็นตลาด ตลาดนัด ร้านชำ หรือชะรอบ ทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ได้พูดคุยกัน ฟังพาอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีให้เกิดแก่คนในชุมชน...” (สนทนากลุ่มที่ 6, มีนาคม 2566)

“...ในส่วนของผู้ซื้อเป็นในลักษณะของการบอกต่อ การแนะนำกัน การสื่อสารกันปากต่อปาก น่าจะดีที่สุด ได้เจอกัน ได้เห็นอารมณ์ ความรู้สึก ห่วงโซ่คุณค่าคือ การที่เราเป็นห่วงกัน เราได้ของดี เราก็อยากให้เพื่อนได้เช่นกัน ในส่วนของผู้ขายจะสื่อสารกันด้วยปากต่อปาก และเฟสบุ๊ค ก็ต้องนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ด้วยความจริงใจต่อกัน ใส่ใจกัน ทั้งสองส่วนนี้ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี การมีส่วนร่วม การผูกพัน เอื้ออาทรแบ่งปันกัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...ช่องทางไลน์คะ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม คือ เหมือนถ้าถ่ายรูปลงไป เราก็ช่วยกันซื้อ อย่างถ้าที่ปู่บอกว่าวันนี้มีปลาแดดเดียวก็ซื้อ เพราะเราเห็นของ และรู้จักแม่ค้าด้วย...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2, มกราคม 2566)

“...สื่อบุคคล การเปิดตลาดแบบออนไลน์ อย่างจีไอมีไซส์บฟอง ไม่ต้องไปขายเองก็ได้ ฝากใครไปขายก็ได้ มีการช่วยเหลือกัน เกื้อกูลกัน การวางระบบ ระเบียบ มันง่ายกว่าการที่มีคนภายนอกเข้ามา เราคุยกันได้ภายในชุมชน หาข้อตกลง จะทำอะไร ก็ทำไปได้ ไม่ค่อยมีปัญหา สินค้าในตลาดของเรา มันต้องมีมาตรฐาน คุณดี คนที่ทำก็ต้องวางรูปแบบต่าง ๆ ให้ดูดี ถ่ายรูปแล้ว ต้องดูดี ดูเชิญชวนให้คนมาเที่ยว มันก็เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่ง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3, มกราคม 2566)

“...ช่องทางการสื่อสารโดยปากต่อปาก ผ่านการพูดคุย พบปะกัน การปรึกษาหารือกันของกลุ่มแม่บ้าน, การนัดมาเจอกันเพื่อออกกำลังกายในตอนเช้าของคนในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้าน นัดทานข้าวกัน ไปเที่ยวด้วยกันเป็นกลุ่ม การมารวมตัวกันในลักษณะแบบนี้ทำให้ความรัก ความสามัคคี เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน แบ่งปันกัน เกิดความผูกพันกัน ส่งผลให้การเกิดการปรับปรุงและพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น เพื่อเป็นชุมชนที่น่าอยู่ต่อไปในอนาคต...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...การสื่อสารแบบปากต่อปาก การที่เราไปซื้อสินค้าที่ตลาดเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับแม่ค้าได้คุยกัน ขายดีไหม เป็นยังไงบ้าง ไปเที่ยวที่ไหนบ้าง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 8, มกราคม 2566)

“...การสื่อสารแบบปากต่อปาก การที่เราไปซื้อสินค้าที่ตลาดเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับแม่ค้า หากเรามีสินค้าอาจจะนำสินค้าเราไปฝากขายได้ การที่ทุกคนได้มีมนุษย์สัมพันธ์กันมันดีที่สุด มันจะช่วยสร้างความรัก ความสามัคคี ของคนในชุมชน ทำให้รู้เท่าทันคนอื่น ทำให้มีการเปรียบเทียบว่าอันไหนดี อันไหนไม่ดี หรืออันไหนถูก อันไหนแพง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 9, มกราคม 2566)

“...การสื่อสารแบบปากต่อปาก เวลาที่เรานัดรวมกลุ่มกัน ได้คุยกันทำให้รู้สึกว่าตัวเรามีคุณค่า บางทีเราไปซื้อปลา เจอน้องเขียดขายปลาล้างน้ำอยู่ เราก็ช่วยซื้อ ช่วยอุดหนุนกัน ได้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 7, มกราคม 2566)

“...การสื่อสารแบบปากต่อปาก การที่เราไปซื้อสินค้าที่ตลาดเอง ทำให้เราได้เพื่อน ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 12, มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดคุณค่าร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เช่น ความรัก ความสามัคคี การมีส่วนร่วม การผูกพัน เอื้ออาทรแบ่งปัน คือ ช่องทางการสื่อสารแบบปากต่อปาก ในลักษณะของการบอกต่อ การแนะนำกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเปรียบเทียบด้านคุณภาพ ด้านราคา ถ้ามีสินค้าคุณภาพดีก็อยากส่งต่อความปรารถนาดีให้กับเพื่อนเช่นกัน ในการขายสินค้าคนปลูกไม่จำเป็นต้องขายเอง แต่สามารถนำไปฝากขายกับแม่ค้าที่เป็นเครือข่ายดีกัน หรือรู้จักกัน เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ได้พูดคุยกัน ฟังพาอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกันของคนชุมชน เป็นห่วงโซ่แห่งคุณค่า เป็นเครือข่ายที่ไม่มีที่สิ้นสุด

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

สามารถสรุปผลการศึกษา ดังปรากฏข้อมูลในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

ประเด็น แนวทางการพัฒนาแบบการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดคุณค่าร่วมกันกับคนในชุมชน

“... ช่องทางออนไลน์ พัฒนาให้มีการสร้างเพจ กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้ว่าสินค้าจำหน่ายตรงจุดไหนบ้าง 2. ช่องทางออนไลน์กำหนดให้มีจุดขายสินค้าที่ชัดเจน โดยวางขายบริเวณพื้นที่หน้าบ้านติดถนนใหญ่ ลักษณะร้านเป็นซุ้มจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ โครงสร้างเป็นเหล็กมีหลังคาและชั้นวาง ขนาด 2 x 2 เมตร เป็นร้านที่สามารถเคลื่อนย้ายได้...” (สนทนากลุ่มที่ 6, มีนาคม 2566)

“...ในกรณีการเปิดตลาดจำหน่ายสินค้าก็คือการใช้รถแท็กซี่เพื่อสร้างการรับรู้ในชุมชน และควรมีการสื่อสารทางเฟซบุ๊กในการประชาสัมพันธ์ให้คนนอกได้รับทราบ ตัวสินค้าต้องการพัฒนาให้มีป้ายสติกเกอร์แนะนำสินค้า และเบอร์ติดต่อที่สามารถสั่งซื้อได้ จะได้แพร่หลายไปในวงกว้าง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3, มกราคม 2566)

“...การตั้งร้านตรงตลาดนัดหน้ามัสยิด เป็นร้านแบบที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ทุกคนที่ปลูกสามารถนำผักมารวมกันขายได้ และการฝากขายกับรถกระบะ (มอเตอร์ไซด์ มีตะกร้าไว้ข้างหลัง แล้วข้างตะกร้าก็ผูกสินค้าไว้รอบตะกร้า รถกระบะจะให้บริการถึงบ้าน คนขายหัก ร้อยละ 25 ของราคาสินค้าที่ขายได้ ที่เหลือก็ส่งคืนเจ้าของ) โดยการขายทั้งสองแห่งต้องมีการแยกตะกร้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกมาให้ชัดเจน...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...สื่อบุคคลโดยการนำสินค้าออกมาจำหน่ายที่ตลาดนัดตอนเช้า...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 8, มกราคม 2566)

“...สื่อออนไลน์ มีการสร้างเพจ ซึ่งมีข้อดี คือ ตลาดกว้างขึ้น คนได้รับรู้ โดยเราต้องมีการบริหารจัดการให้ชาวบ้านในชุมชน ตำบล เข้ามาอยู่ในกลุ่ม เพื่อจะได้รับรู้ข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐาน ได้รับการรับรองจาก GTS ทำให้คนรู้ว่าเรามีจุดขายที่ไหน เวลาใดบ้าง มีผักอะไรออกวางจำหน่ายบ้าง ทำให้สินค้าเผยแพร่ออกไปในวงกว้างกว่าเดิม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 9, มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาแบบการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนของท่าน เพื่อให้สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการของท่านขายได้และเกิดคุณค่าร่วมกันกับคนในชุมชน คือ 1) ช่องทางออนไลน์ มีการจัดตั้งร้านจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ณ ตลาดนัด (ควรเป็นร้านที่สามารถเคลื่อนย้ายได้) รถกระบะ หรือสถานที่ที่ชุมชนร่วมกันกำหนด และให้คนปลูกนำสินค้ามารวมกันจำหน่าย มีการแยกตะกร้าสินค้าเกษตรอินทรีย์

ออกมาอย่างชัดเจน ตัวสินค้าต้องพัฒนาให้มีการจัดทำป้ายสติ๊กเกอร์แนะนำสินค้า และเบอร์ติดต่อที่สามารถสั่งซื้อได้ 2) ช่องทางออนไลน์ พัฒนาให้มีการสร้างเพจ กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีการบริหารจัดการให้ชาวบ้านในชุมชนทุกคนเข้ามาร่วมในกลุ่ม เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐาน ได้รับการรับรองจาก GTS ทำให้คนรู้ว่าชุมชนมีจุดจำหน่ายสินค้าที่ไหน เวลาใด มีผักอะไร ออกวางจำหน่าย ทำให้สินค้าเผยแพร่ออกไปในวงกว้างกว่าเดิม

ประเด็น รูปแบบการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสารที่ชุมชนต้องการ ส่งผลต่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชน

“...การสร้างเพจในการจัดจำหน่าย เป็นการสร้างการรับรู้ให้แก่คนในวงกว้าง ช่องทางนี้เป็นสื่อ นำพาให้คนจำนวนมากสนใจซื้อสินค้า และจุดจำหน่ายสินค้าตามสถานที่ที่กลุ่มได้กำหนด ส่งผลดี คือ ทำให้ลูกค้าได้เห็น ได้สัมผัสกับสินค้าโดยตรง สร้างความเชื่อมั่น และเกิดการซื้อซ้ำต่อไปในอนาคต เพราะเป็นชุมชนที่หลากหลาย ไม่ได้มีแค่คนในหมู่บ้าน ยังมีบ้านเช่า นักท่องเที่ยว...” (สนทนากลุ่มที่ 6, มีนาคม 2566)

“...ในอนาคต ถ้าเรามีตลาดของเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนขึ้น เราเน้นคนรักสุขภาพ ผู้สูงวัย เราจะเน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ขวสาร เพื่อให้ลูกค้าเข้าใจในเรื่องของราคาที่สูงขึ้น เข้าใจในเรื่องของวิธีการ กระบวนการในการผลิตเพื่อให้เข้าถึงลูกค้า เราต้องมีเพจของตำบลศรีสุนทร หรือมีก็แอตมินเพจเทศบาลที่สามารถแท็กรายชื่อ ที่สามารถทำให้คนรู้กันทั่วทั้งตำบล ทุกคนที่ถือโทรศัพท์ ต้องได้รู้ข่าวสารของเทศบาล...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...การมีตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตร ส่งผลดีต่อชุมชนเพราะการเปิดตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เมื่อสินค้าของเรามีมาตรฐาน การจัดระบบการจำหน่ายที่มีการแบ่งโซนอย่างเป็นระเบียบ ชัดเจน ทำให้คนอยากมาเลือกซื้อสินค้า โดยอาศัยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภายในชุมชน และเฟสบุ๊ก ก็จะทำให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3, มกราคม 2566)

“...การมีโลโก้บ่งบอกถึงความเป็นเกษตรอินทรีย์ ทำให้เห็นถึงความเป็นเกษตรอินทรีย์เด่นชัดกว่าในปัจจุบันที่เป็นอยู่ อย่างร้านชำและรถกระบะเราก็จะแยกสินค้าออกมาแล้วก็มีป้ายบ่งบอก ส่วนที่ตลาดนัดก็มีการปักโลโก้เกษตรอินทรีย์ไว้ที่ร่ม และผ้ากันเปื้อน ส่งผลให้เป็นที่รู้จัก และขายของได้มากขึ้น...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...ทางออนไลน์ คือ ในช่วงแรกการนำสินค้าออกวางจำหน่ายด้วยตนเองที่ตลาดนัดตอนเช้า ส่งผลดี คือ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนทราบ เหมือนที่หญิงมาขายผักหวานเมื่อก่อน สิบมัดแป๊บเดียวหมด พรุ้งนี้เขาก็มาถามหาอีก ตอนหลังหญิงก็ไม่ต้องมาขายเองแล้ว ไปฝากแม่ค้าที่ขาย

ประจำขาย ส่งผลดี คือ เมื่อสินค้าขายได้มากขึ้น คนปลูกได้ปลูกให้มากขึ้น หรือปลูกอย่างอื่นเพิ่มเติม...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 8, มกราคม 2566)

“...ทางออนไลน์ คือ ในการนำสินค้าออกวางจำหน่ายที่ตลาดนัดควรจัดทำซุ้ม มีป้ายระบุว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายคนที่ปลูกก็สามารถนำมาวางขายรวมกันได้ และทางออนไลน์ คือ มีการสร้างเพจเพื่อสร้างการรับรู้แก่คนในชุมชน และเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง ส่งผลดี คือ ทำให้คนรับรู้ว่ามีจุดขายที่ไหน เวลาใดบ้าง มีผักอะไร ออกวางจำหน่ายบ้าง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 9, มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารหรือช่องทางการสื่อสารที่ชุมชนต้องการ ส่งผลดีต่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชน 1) ช่องทางออนไลน์ มีการจัดตั้งร้านจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามจุดที่ชุมชนร่วมกันกำหนด มีการแยกตะกร้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกมาอย่างชัดเจน มีป้ายระบุความเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีโลโก้ มีการจัดทำป้ายสติ๊กเกอร์แนะนำสินค้า และเบอร์ติดต่อที่สามารถสั่งซื้อได้ ส่งผลดี คือ เป็นการอำนวยความสะดวกในการซื้อสินค้าแก่ลูกค้า 2) ช่องทางออนไลน์ ได้มีการสร้างเพจ กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีการบริหารจัดการให้ชาวบ้านในชุมชนทุกคนเข้ามาร่วมในกลุ่ม เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐาน ทำให้คนรู้ว่าชุมชนมีจุดจำหน่ายสินค้าที่ไหน เวลาใด มีผักอะไรออกวางจำหน่ายบ้าง ส่งผลดี คือ เป็นการช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชน และภายนอกได้รับทราบข้อมูลการจัดจำหน่ายสินค้า และออกมาจับจ่ายใช้สอยตามข้อมูลที่ได้มีการประชาสัมพันธ์

ประเด็น ช่วงเวลาของการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ ที่จะทำให้คนในชุมชนมาร่วมกันมากที่สุด

“...ควรมีซุ้มจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นร้านที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ วางขายบริเวณพื้นที่หน้าบ้านติดถนนใหญ่ (กลุ่มท่องเที่ยว บ้านบางเทา หมู่ 2) **ทุกวัน** เพราะเป็นชุมชนที่หลากหลาย ไม่ได้มีแค่คนในหมู่บ้าน ยังมีบ้านเช่า นักท่องเที่ยว มีสนามมวย มีรถสัญจรตลอดทั้งวัน...” (สนทนากลุ่มที่ 6, มีนาคม 2566)

“...ถ้ามองในส่วนของการจัดตลาด อะไรที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ พี่หญิงบอกว่าถ้าตรงนี้ต้องมีตอนเย็น เพราะเช้า มันมีตลาดของเขาอยู่แล้ว จะได้ไม่ต้องแย่งลูกค้ากัน เมื่อก่อนเราทำสี่โมงก็อาจจะเปลี่ยนเป็นบ่ายสอง และควรมีสินค้ามาวางขายทุกวัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2, มกราคม 2566)

“...เป็นตลาดนัดตอนเช้า บริเวณหน้าโรงเรียน มีผักสด แกลง ขาวถุ้ง จำหน่ายในช่วงเวลาตั้งแต่ 5 จนถึง 9 โมงเช้า จะเป็นรถเข็นเข้ามาจอดขาย เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ตลาดเดิมที่เคยจัดเป็นตลาดนัดมาก่อนหน้านี้แล้ว...” (สนทนากลุ่มที่ 3, กุมภาพันธ์ 2566)

“...ช่วงเช้า และเย็น อย่างตรงตลาดหน้ามัสยิด เข้าเป็นของสด และช่วงเย็นเป็นของกิน จำหน่าย เปิดให้บริการทุกวันยกเว้นวันศุกร์ร้านจะเปิดให้บริการไม่เต็ม ส่วนรถ “ชะรอบ” ให้บริการ ในช่วง เช้า และเย็น เช่นเดียวกัน...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...ช่วงเช้าจะเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่คนในชุมชนมารวมตัวกัน สถานที่จำหน่ายสินค้า คือ ตลาดนัดหน้าโรงเรียนมานิก เพราะมีร้านจำหน่ายสินค้าหลายร้าน เช่น ร้านชา กาแฟ ร้านข้าวต้ม เป็นต้น...” (สนทนากลุ่มที่ 1, มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า ช่วงเวลาของการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ ที่จะทำให้คนในชุมชนมารวมกันมากที่สุดคือ ในช่วงเช้า และเย็น ของทุกวัน เพราะผู้คนในชุมชนต้องออกมาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เป็นประจำ เช่น บริเวณหน้าโรงเรียน บริเวณหน้ามัสยิด บริเวณตลาดสดเดิม เป็นต้น และจังหวัดภูเก็ตเป็นชุมชนที่หลากหลาย นอกจากคนในชุมชนแล้วยังมีนักท่องเที่ยว มีบ้านเช่า มีสนามมวย และมีรถสัญจรตลอดทั้งวัน

ประเด็น เหตุผลของการตัดสินใจเลือกซื้อ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพหรือสินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชน หรือสินค้าที่มีลักษณะแตกต่างจากท้องตลาดทั่วไป

“...สินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ เพราะสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผลิตตามขั้นตอนและกระบวนการ และได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐาน GTS เมื่อบริโภคแล้วปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 13, มีนาคม 2566)

“...ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ เพราะคนเดี๋ยวนี้รักสุขภาพมากขึ้น ถ้าเราประชาสัมพันธ์ ดี ๆ น่าจะโอเคนะ เพราะเราเองถ้าเราบอกว่าอินทรีย์ เราก็อซื้อ ดังนั้น ถ้ามีการประชาสัมพันธ์ ออกไปมาก ๆ ว่ามีตลาดอินทรีย์ หนูเชื่อว่า ขายดีแน่ เรื่องราคาเป็นธรรมชาติอยู่แล้วที่ผักอินทรีย์ ราคาจะสูงกว่าเพราะดูแลยาก...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...ในระดับชาวบ้านทั่วไป สินค้าเกษตรอินทรีย์ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยมากจะพิจารณาที่ราคามากกว่า ถ้าถูกก็ซื้อ...” (สนทนากลุ่มที่ 3, กุมภาพันธ์ 2566)

“...ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ พอเห็นหน้าคนปลูกก็เกิดความไว้วางใจกัน หน้าคนปลูกคือสัญลักษณ์บ่งบอกให้กับลูกค้าเป็นอย่างดี...” (สนทนากลุ่มที่ 4, กุมภาพันธ์ 2566)

“...สินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 7, มกราคม 2566)

“...สินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชน ถึงแม้จะมีราคาสูง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยขึ้นอยู่กับกำลังซื้อของแต่ละคน ถ้าหากคนที่มีความรู้ เขาก็กำลังซื้อ เขาก็กิน คนที่ลำบาก ยากจนจริง ๆ เขาก็ไม่สามารถซื้อได้ เพราะเขากินอะไรก็ได้ ที่ทำให้เขาสามารถดำเนินชีวิตผ่านไปได้ในแต่ละวัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 9, มกราคม 2566)

สรุปได้ว่า สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ หรือสินค้าที่มีลักษณะแตกต่างจากท้องตลาดทั่วไป เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชน ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ เพราะสินค้าเกษตรอินทรีย์ผลิตตามขั้นตอนและกระบวนการ และได้รับการรับรองคุณภาพตามมาตรฐาน เมื่อบริโภคแล้วปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต อีกทั้งคนในปัจจุบันรักสุขภาพ ถึงแม้ราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไปคนที่มีกำลังซื้อก็จะตัดสินใจซื้อ ส่วนในระดับชาวบ้านทั่วไป หรือคนที่ยากจน สินค้าเกษตรอินทรีย์ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยมากจะพิจารณาที่ราคามากกว่า ถ้าถูกก็ซื้อ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตผ่านไปได้ในแต่ละวัน

ประเด็น ปัจจุบันกลุ่มหรือบุคคลผู้รับข้อมูลข่าวสารเป็นกลุ่มใด ในการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการจากช่องทางการสื่อสาร

“...ชาวบ้านในชุมชน เพราะมีการจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบของตลาดนัด จำหน่ายเอง การฝากขายร้านชำ การฝากขายกับรถเข็น เพราะเขาทราบ และมั่นใจในผู้ผลิต...” (สนทนากลุ่มที่ 6, มีนาคม 2566)

“...ในปัจจุบันจำหน่ายให้กับกลุ่มรักสุขภาพ ผู้สูงอายุในชุมชน เพราะเขาทราบถึงความเป็นเกษตรอินทรีย์ เกิดความไว้วางใจในตัวผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่วนคนนอกชุมชนมีน้อย เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ความเป็นเกษตรอินทรีย์...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...คนในชุมชน เพราะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ได้พบกันเป็นประจำ...” (สนทนากลุ่มที่ 2, มีนาคม 2566)

“...ลูกค้าเป็นคนในชุมชน และโรงแรม เห็นหน้าก็รู้กันว่าเป็นคนปลูกผักอินทรีย์ เชื่อใจกัน...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...ชาวบ้านในชุมชน ที่บ้านอยู่ในละแวกเดียวกัน เพราะสามารถไปมาหาสู่กันได้ถึงบ้าน และทราบว่าใครเป็นคนปลูก เชื่อใจกัน...” (สนทนากลุ่มที่ 5, มีนาคม 2566)

“...คนในชุมชน เพราะมีการนัดรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และทราบกันอยู่แล้วว่าใครปลูกผักอินทรีย์ ไว้วางใจกัน เชื่อใจกัน...” (สนทนากลุ่มที่ 1, มีนาคม 2566)

สรุปได้ว่า ผู้รับข้อมูลข่าวสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการจากช่องทางการสื่อสารที่ท่านมีอยู่ในปัจจุบันคือ คนในชุมชน เพราะมีบ้านอยู่ในละแวกเดียวกัน พบปะกันเป็นประจำ มีการไปมาหาสู่กันถึงบ้าน ทราบว่าใครเป็นคนปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกิดความเชื่อมั่น เชื่อใจกันและนำมาสู่การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการทางเกษตรง่ายและสะดวก

ประเด็น แผนการพัฒนากลุ่มผู้รับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางที่ชุมชนพัฒนาขึ้นในอนาคต เกี่ยวกับการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการจากช่องทางการสื่อสาร

“...เมื่อได้พัฒนาช่องทางการสื่อสาร โดยการสร้างเพจกลุ่มเกษตรอินทรีย์ขึ้น และชวนคนให้เข้ามาอยู่ในกลุ่มมาก ๆ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ก็จะเผยแพร่ออกไปวงกว้าง เป็นการสร้างการรับรู้ เป็นการสร้างชื่อ เพราะเราได้รับการรับรองคุณภาพ GTS ซึ่งผู้ที่ได้รับการรับรองนี้มีไม่มาก ทำให้ประชาชนในชุมชน และนอกชุมชนบริเวณใกล้เคียง รวมถึงกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง คือ โรงแรม เกิดความมั่นใจในผลผลิตของกลุ่ม เกิดการซื้อขายสินค้า ซึ่งทางกลุ่มมีอำนาจในการต่อรองราคาได้มากขึ้นกว่าปกติ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 13, มีนาคม 2566)

“...ในอนาคตหากเรามีการสร้างเพจของตำบลศรีสุนทรแล้ว บ่อนข้อมูลประชาสัมพันธ์เข้าไปเพื่อให้คนรู้จัก สร้างการรับรู้ให้กับคนในวงกว้าง ก็จะมีคนนอกชุมชนที่เป็นกลุ่มคนรักสุขภาพ ผู้สูงอายุ มาเป็นลูกค้าของเรา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1, มกราคม 2566)

“...ช่องทางการสื่อสารที่จะร่วมกันพัฒนาในอนาคต คือ จะมีการเปิดตลาดหน้าโรงเรียน และทำการประชาสัมพันธ์ ด้วยการสร้างเพจ สร้างไลน์ สร้างกลุ่ม เพื่อเชิญชวนให้คนในชุมชน และนอกชุมชนมาซื้อของ...” (สนทนากลุ่มที่ 3, กุมภาพันธ์ 2566)

“...เป็นคนภายใน และนอกชุมชน (นักท่องเที่ยว) เราเป็นอินทรีย์อยู่แล้ว การสร้างโลโก้ ติดที่ร่ม และผ้ากันเปื้อนเป็นการสื่อให้ลูกค้าทั้งภายใน และนอกชุมชน ได้เห็นชัดเจน เป็นการสร้างตราสร้างการจดจำ นำไปสู่การจัดจำหน่ายในวงกว้างได้...” (สนทนากลุ่มที่ 4, มีนาคม 2566)

“...คนในชุมชน และนอกชุมชน ถ้าเรามีตลาดนัด เราก็บริการลูกค้าทุกคนให้ได้กินของดี...” (สนทนากลุ่มที่ 1, กุมภาพันธ์ 2566)

สรุปได้ว่า ผู้รับข้อมูลข่าวสารการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการจากช่องทางการสื่อสารที่ท่านจะพัฒนาขึ้นในอนาคต จะเป็นคนในชุมชน และนอกชุมชน ที่เป็นกลุ่มคนรักสุขภาพ ผู้สูงอายุ และธุรกิจที่มีกำลังซื้อในปริมาณมาก เช่น โรงแรมในชุมชน เป็นต้น เพราะการเป็นเกษตรอินทรีย์ ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ จึงจะได้รับการรับรองว่ามีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งรับประกัน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้อย่างดี

8. ผลการดำเนินการ การพัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

กระบวนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์ โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนกระบวนการที่

ดำเนินการศึกษาวิจัย ควบคู่กับการปฏิบัติการเพื่อการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาช่องทางการสื่อสาร มีขั้นตอนและผลการดำเนินงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้ศึกษาวิจัย ร่วมกับนวัตกรเกษตรอินทรีย์กลุ่มเป้าหมาย ร่วมกันวิเคราะห์สภาพการสื่อสารของชุมชน เพื่อนำไปสู่การร่วมระดมสมองเพื่หารูปแบบการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้มีชมเพื่อจัดวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชน นอกเหนือจากช่องทางการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น สื่อบุคคล สื่อตลาดนัด การจัดหน่ายบริเวณลานหน้าบ้าน สื่อ “ชะรอบ” สื่อออนไลน์ทั้งเฟสบุ๊ค และแอปพลิเคชันไลน์ สื่อฝากขายร้านชำ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 คณะผู้วิจัยร่วมกับนวัตกรเกษตรอินทรีย์กลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการร่วมกันระดมสมองออกแบบลักษณะชมเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าภายในชุมชนตามที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการจัดวาง

ขั้นตอนที่ 3 คณะผู้วิจัยร่วมกับนวัตกรเกษตรอินทรีย์กลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการร่วมกันสำรวจความต้องการชมของแต่ละชุมชน พร้อมทั้งพิจารณาจัดวางจำหน่ายสินค้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้คนที่สัญจรในชุมชนได้สะดวก

ขั้นตอนที่ 4 คณะผู้วิจัยร่วมกับนวัตกรเกษตรอินทรีย์กลุ่มเป้าหมาย ประชุมหารือและลงพื้นที่สำรวจ “ชะรอบ” เพื่อให้เข้าใจวิธีการสื่อสารผ่านชะรอบ เพื่อนำมาสู่การสร้างแนวทางการทำงานร่วมกันและสร้างเครือข่ายของ “ชะรอบ” ทั้ง 2 พื้นที่ ในการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 คณะผู้วิจัยและนวัตกรเกษตรอินทรีย์ ประชุมหารือและประสานงานกับบุคคลที่จัดจำหน่ายผ่านชะรอบเพื่อเป็นเครือข่ายการดำเนินการสังคมเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้มี “ชะรอบ” เข้าร่วมการดำเนินการเกษตรอินทรีย์ จำนวน 10 รายใน 2 พื้นที่ อีกทั้งประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกันในการเป็นตัวกลางในการรับสินค้าเกษตรอินทรีย์จากผู้ผลิตในชุมชน และการดำเนินการกระจายหรือจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่อประชาชนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 คณะผู้วิจัยจัดกิจกรรมการจัดส่งมอบชมจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับตัวแทนนวัตกรเกษตรอินทรีย์ของชุมชนจาก 2 ตำบล จำนวน 6 ราย เพื่อรับผิดชอบและดูแล บริหารจัดการชม จำนวน 10 ชม เพื่อนำไปวางจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ณ จุดวางต่าง ๆ ภายในชุมชนทั้ง 2 ตำบลเป้าหมาย หลังจากนวัตกรเกษตรอินทรีย์นำสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปจัดวางในจุดที่วางแผนไว้แล้วนั้น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์มีการนำพืชผักเกษตรอินทรีย์มาวางจำหน่ายร่วมกัน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินการ ซึ่งนวัตกรเกษตรอินทรีย์แต่ละชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกที่มีการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์นำพืชผักมาวางจำหน่าย ซึ่งพบว่า ในชม 1 ชมในแต่ละจุดวางของชุมชน มีสมาชิกเครือข่ายเกษตรนำพืชผักมาวางจำหน่าย จำนวน 3-5

ครัวเรือน อีกทั้งชุมชนมีการบันทึกข้อมูลการฝากจำหน่ายของเครือข่ายและรายได้ที่ได้รับจากการจัดจำหน่ายพืชผักเกษตรอินทรีย์ เพื่อรายงานคณะนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 79 รายชื่อกลุ่มการสื่อสาร “ชุมวงสินค้า” เพื่อการจัดวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

ลำดับที่	รายชื่อกลุ่มรับมอบ	จำนวน	สถานที่จัดวางชุม	เครือข่ายสินค้า	ผู้รับผิดชอบ
1	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านลิพอนบางกอก	1 ชุม	บริเวณที่ทำการชุมชนเกษตรอินทรีย์ฯ	7 เครือข่าย	คุณจรรยาบุญล้น
2	กลุ่มเกษตรอินทรีย์ศูนย์การเรียนรู้ลิพอนใต้	2 ชุม	ศูนย์การเรียนรู้ลิพอนใต้	10 เครือข่าย	คุณอำพรผสมทรัพย์
3	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางเหนียวดำ	1 ชุม	ศูนย์เรียนรู้บางเหนียวดำ	3 เครือข่าย	คุณศุภโรจน์ทรงยศ
4	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรพืชเศรษฐกิจ	1 ชุม	บริเวณที่ทำการผย.บ. หมู่ที่ 5	3 เครือข่าย	คุณจิรวัดน์ไต้ะจีน
5	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทุเรียนตำบลศรีสุนทร	1 ชุม	บริเวณหน้าถนนทางขึ้น ควนตาแท่ง ทางขึ้นป่าคลอก	3 เครือข่าย	คุณอุทัยภาคเพียร
6	กลุ่มท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางเทา	2 ชุม	ศูนย์เรียนรู้	5 เครือข่าย	คุณสนธยา คงทิพย์
7	กลุ่มศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน บ้านลิพอนบางกอก (ศดปช. บ้านลิพอนบางกอก)	1 ชุม	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน บ้านลิพอนบางกอก	3 เครือข่าย	คุณประสานเอกบุตร

ขั้นตอนที่ 7 การสื่อสารเพื่อการรับรู้สาธารณะ โดยคณะนักวิจัย นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ภาคีเครือข่าย ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต เรือนจำจังหวัดภูเก็ต สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย มูลนิธิสังคมสุขใจ และประชาชน จัดงานเปิดตัวสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ร่วม เป็นงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อยอดจากงานวิจัย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นวัตกรรม หน่วยงานภาคีเครือข่าย มาร่วมสร้างตลาดที่ปลอดภัย โดยมีการนำเสนอผลงานวิจัย กิจกรรมเสวนา เรื่องเกษตรอินทรีย์ กิจกรรม Workshop การเลี้ยงชันโรง การเลี้ยงแมลงวันลาย นิทรรศการข้าว ร้าน ขายสินค้าจากชุมชน ผักสด อาหาร ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 8 คณะนักวิจัย ร่วมกับคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต นวัตกรรมเกษตร อินทรีย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐ เอกชน ประชุมขยายผลการดำเนินการตลาดสังคมเกษตร อินทรีย์ โดยมีการเตรียมการขยายผลดำเนินการในหลายมิติ ทั้งการขยายเครือข่ายครัวเรือนเกษตร อินทรีย์ในชุมชนอื่น ๆ ในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การดำเนินการวางแผนการจัดตลาดนัดห่วงโซ่ คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ณ เรือนจำชั่วคราวบางโจ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 ทั้งนี้ นำไปสู่การจัดตลาดนัดในครั้งถัด ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความหนักรู้ และการเล็งเห็น ความสำคัญของสุขภาพและความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนอย่างมีคุณค่าและมูลค่าต่อไป

สรุปผลการพัฒนา รูปแบบการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่ คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

1. การสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ผ่านตลาดนัดชุมชนเดิม โดยสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์และประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ให้ ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ โดยช่องทางการจัด จำหน่ายผ่านตลาดนัดชุมชน สำหรับรูปแบบการจัดจำหน่ายผ่านตลาดนัดนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น

1) การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดนัดที่มีอยู่เดิมในหมู่บ้านหรือตำบล ซึ่งจากการศึกษา พบว่า 2 พื้นที่ ทั้งพื้นที่ศรีสุนทร และเชิงทะเลนั้น มีตลาดนัดหลัก ๆ ตั้งเดิมอย่างน้อยตำบลละ 5 แห่ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันของสมาชิกตำบลและผู้สัญจร ไปมา มี 2 ช่วงเวลา คือ มีตลาดเช้า และมีตลาดเย็น 2) การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจุดที่ ผู้คนสัญจรผ่านประจำวัน เช่น บริเวณด้านหน้าโรงเรียนในทุกตอนเช้าและเย็น บริเวณด้านหน้า เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล และบริเวณด้านหน้ามัสยิด

2. การสร้างเครือข่ายการสื่อสารการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ผ่าน “ชะรอบ” โดยสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์และประชาชนในตำบลเชิงทะเล ให้ความสำคัญกับ บุคคลที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการผ่าน “ชะรอบ” ซึ่งจากการ ดำเนินการวิจัยมี “ชะรอบ” เข้าร่วมการดำเนินงานจำนวน 5 ราย เพื่อทำหน้าที่รับสินค้าเกษตร อินทรีย์จากครัวเรือนที่ทำการเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชนของตนเอง และนำไปจัดจำหน่ายให้กับผู้คน ในชุมชนต่อไป ทั้งนี้ “ชะรอบ” จะได้รับส่วนแบ่งตามตกลงร่วมกันของผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่ฝากขายใน แต่ละครั้ง โดย “ชะรอบ” เป็นลักษณะการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการโดยตรงของผู้สื่อสาร หรือ “ชะรอบ” และเป็นสมาชิกในชุมชน ทำการนำสินค้าจำเป็นประจำวันโดยเฉพาะอาหาร อาหารสด

อาหารคาว ผัก ผลไม้ มาจำหน่ายตรงแก่ครัวเรือนในชุมชน ลักษณะของ “ชะรอบ” คือ การใช้มอเตอร์ไซด์บรรทุกสินค้าและบริการ ซึ่งจะมีการจัดติดตั้งภาชนะสำหรับวางสินค้าไว้รอบคันรถมอเตอร์ไซด์ เช่น ตะกร้า ถังพลาสติกที่จัดของเป็นชุดพร้อมขาย วัตถุประสงค์การสื่อสารของ “ชะรอบ” เพื่อบริการสินค้าและบริการให้ทุกครัวเรือนในชุมชนและนอกพื้นที่ ประการต่อมา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในชุมชนบางครัวเรือนที่ไม่สามารถหรือขาดความสะดวกในการออกไปซื้อสินค้าและบริการได้ เช่น ผู้ป่วยติดเตียง คนชรา และเด็ก เป็นต้น ประการต่อมา “ชะรอบ” จะทำหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ความเป็นไปของบุคคล เหตุการณ์ สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ผ่านการบอกเล่า เล่าสู่กันฟัง และการแจ้งให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบร่วมกัน ประการที่สี่ เพื่อเป็นคนกลางในการรับสินค้าและบริการจากสมาชิกของชุมชนสู่การกระจายต่อไปเพื่อนสมาชิกในชุมชนด้วยกัน ได้รับการบริโภคสินค้าและบริการที่ดีและมีคุณภาพ ประการที่ห้า เป็นสะพานบุญให้แก่นักและกันของสมาชิกในชุมชน กล่าวคือ ชะรอบ จะทำหน้าที่รับสินค้าและบริการจากเพื่อนสมาชิกในชุมชนที่ประสงค์จะฝากจำหน่าย โดยชะรอบจะคิดส่วนต่างเล็กน้อยในการจัดจำหน่าย อย่างไรก็ดี เมื่อสินค้าและบริการจำหน่ายไม่หมด ชะรอบ จะดำเนินการแจกจ่ายให้กับสมาชิกในชุมชนที่ขัดสน ขาดแคลน หรือ การนำอาหารสดส่งต่อให้สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น ผักเหลือจะนำไปให้เป็ด ไก่ ได้ใช้ประโยชน์ต่อ หรือ การนำสินค้าและบริการที่เหลือขายหรือขายไม่หมด ร่วมบริจาคให้มัสยิด เพื่อให้มัสยิดได้ดำเนินการจัดทำอาหารเลี้ยงสมาชิกในชุมชนต่อไป เป็นต้น สำหรับคุณค่าที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดการอาศัยพึ่งพากันและกัน เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความเห็นอกเห็นใจกันและกัน และเกิดการแบ่งปันกันและกัน โดย “ชะรอบ” ทำหน้าที่ของการสื่อสารสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้เกิดขึ้นในชุมชน

3. การสร้างเครือข่ายช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ผ่านร้านชำชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์และประชาชนในพื้นที่เป้าหมายให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านร้านชำชุมชน ประการแรก ร้านชำชุมชนมีที่ตั้งแน่นอน และเปิดร้านจำหน่ายสินค้าและบริการตลอดวัน ประการต่อมา ลูกค้าที่มาใช้บริการมีชัดเจนคือสมาชิกในชุมชนบ้านใกล้เคียง ประการที่สาม ร้านชำชุมชนให้บริการรับฝากสินค้าและบริการของสมาชิกในชุมชน ซึ่งกรณีที่มีสินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์สมาชิกหรือกลุ่มเกษตรอินทรีย์สามารถนำสินค้าและบริการไปฝากกับร้านชำชุมชนได้ เป็นต้น สำหรับคุณค่าที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนที่สื่อสารร้านชำชุมชน เกิดการพึ่งพาของสมาชิกชุมชน เกิดความเห็นอกเห็นใจ และเกิดมิตรภาพที่ตีร่วมกัน จากการลงพื้นที่พบว่าในแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้าน มีร้านชำกว่า 5 ร้าน ที่ให้บริการสินค้าและบริการให้กับสมาชิกในหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สามารถดำเนินการได้ภายในชุมชน

4. การสร้างช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ผ่านสื่อออนไลน์

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกับนักวัดและสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์และประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ยังคงให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ด้วยเล็งเห็นว่า สื่อออนไลน์ เช่น Facebook เว็บไซต์ หรือ Application Line โดยมองในแง่ของการทำให้สาธารณชนในวงกว้างได้รู้จักสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น และจะทำให้กลุ่มเกษตรอินทรีย์มีตัวตนบนโลกออนไลน์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์จึงเป็นไปเพื่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มและการมีตัวตนเป็นหลัก นอกจากวัตถุประสงค์ 2 ประการที่กล่าวมาแล้ว การมีสื่อออนไลน์เฉพาะทางด้านเกษตรอินทรีย์ สามารถประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการที่กลุ่มมีให้เกิดการรับรู้และการสั่งจองสินค้าได้ทั้งวงแคบและวงกว้าง จะทำให้การสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มคนภายในและภายนอกได้รวดเร็วกว่าช่องทางอื่น ๆ สำหรับคุณค่าที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนที่สื่อสารผ่านออนไลน์ คือ การที่สมาชิกในชุมชนและประชาชนทั่วไป เกิดความตระหนักรู้ร่วมกันและหันมาให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองผ่านการอุปโภคบริโภคสิ่งที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีการสร้างช่องทางการสื่อสารเพิ่มเติมเช่น เว็บไซต์ สินค้าเกษตรอินทรีย์ของดีชุมชน เพื่อให้เป็นอีกหนึ่งช่องทางการสื่อสารใหม่ เพื่อการรับรู้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

5. การสร้างซุ้มเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ของชุมชน โดยมีการ

จัดทำขึ้นจำนวน 10 ซุ้ม และส่งมอบให้ตัวแทนวัดเกษตรอินทรีย์หรือผู้ใหญ่บ้าน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการ และการดูแล สร้างเครือข่ายสินค้าและบริการของประชาชนในระแวกใกล้เคียง ได้ใช้เป็นประโยชน์ในการวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหลังจากมีการดำเนินการ มีการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ของหมู่บ้านหรือตำบล เช่น ศูนย์เรียนรู้ที่มีการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์ในการปลูกพืชผัก ผลไม้ ในการดำเนินการทั้ง 2 ตำบล คือ ตำบลศรีสุนทรและตำบลเชิงทะเล มีศูนย์เรียนรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ของแต่ละตำบล ซึ่งในซุ้ม 1 ซุ้มในแต่ละจุดวางของชุมชน มีสมาชิกเครือข่ายเกษตรนำพืชผักมาวางจำหน่าย จำนวน 3-5 คราวเรือน อีกทั้งชุมชนมีการบันทึกข้อมูลการฝากจำหน่ายของเครือข่ายและรายได้ที่รับจากการจัดจำหน่ายพืชผักเกษตรอินทรีย์ สำหรับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารผ่านตลาดชุมชน สมาชิกของชุมชนต้องการให้เกิดการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถสื่อสารข้อมูล ความเคลื่อนไหว เรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อการรับรู้ความเป็นไปของชุมชนร่วมกัน ประการต่อมา สมาชิกของชุมชนต้องการให้สินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์สามารถเข้าถึงเพื่อนสมาชิกในชุมชนของตนเอง เพื่อให้สมาชิกในชุมชนหรือตำบลมีสินค้าและบริการที่ดีที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย ประการสุดท้าย เพื่อให้สมาชิกชุมชนมีสื่อสารที่สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีร่วมกันของสมาชิกในชุมชน สำหรับคุณค่าที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนที่สื่อสารผ่านตลาดนัดชุมชน คือ การแบ่งปันสิ่งที่ดีมีคุณภาพให้แก่กัน การ

แบ่งปันที่นอกเหนือจากการซื้อขายสินค้าและบริการ มีการเกื้อกูลในการอุดหนุนสมาชิกในชุมชน และการสานสัมพันธ์ใกล้ชิดที่ดีแก่กัน

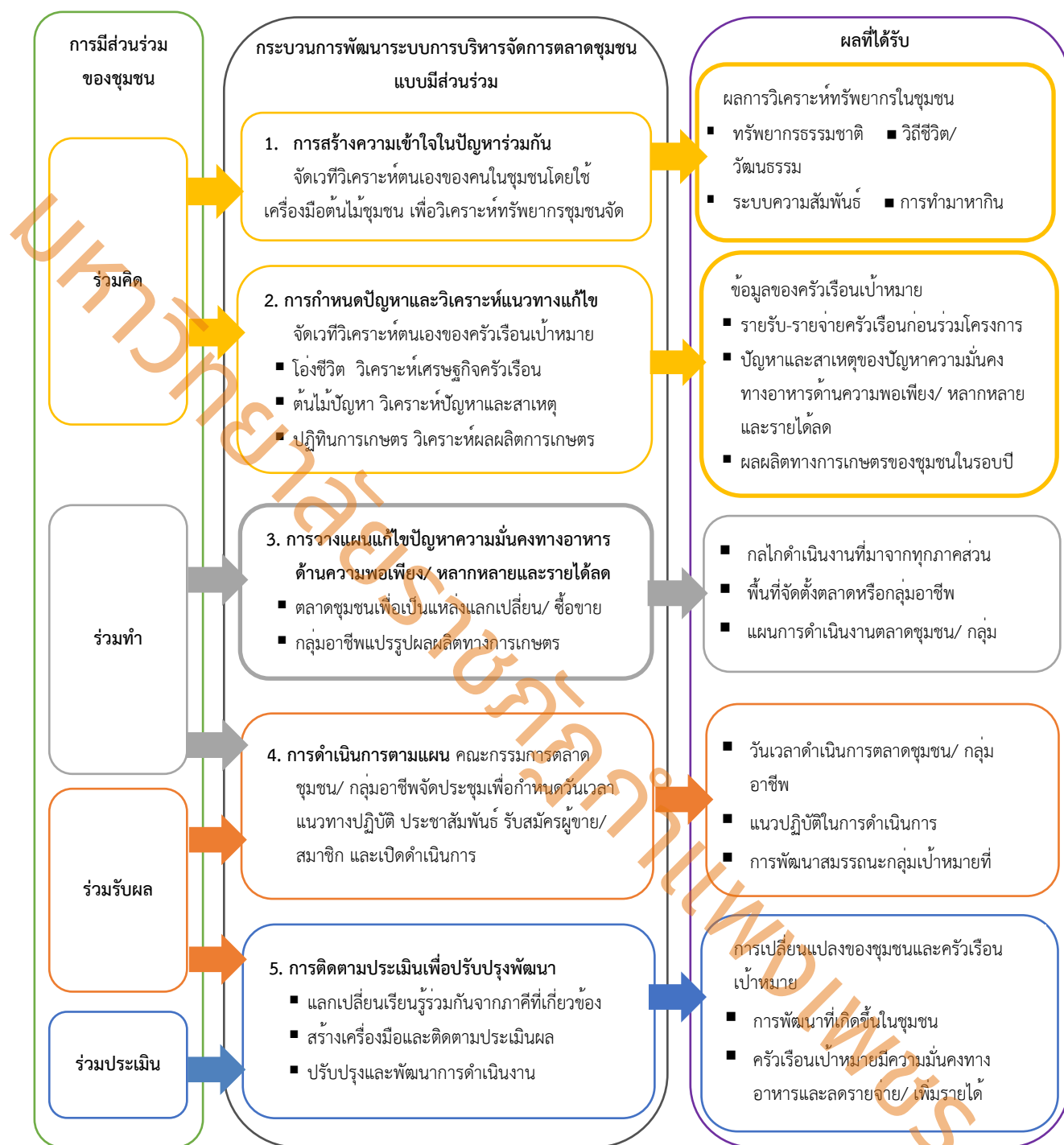
6. การต่อยอดด้านการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
ณ เรือนจำบางโจ ปัจจุบัน คณะที่มวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ประชุมหารือกับทีมผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในการดำเนินการขับเคลื่อนสังคมเกษตรอินทรีย์ ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญ และการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ด้านเกษตรอินทรีย์ และมหาวิทยาลัยมีความเห็นชอบให้ดำเนินงานเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ดังนั้นมีการดำเนินการต่อยอดกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมเกษตรอินทรีย์ นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ชุมชน ครีวเรือนที่สนใจเข้าร่วม เพื่อขยายผลต่อยอดให้มีความต่อเนื่องยั่งยืนของการส่งเสริมให้สังคมเป็นเกษตรอินทรีย์ แนวทางการขับเคลื่อนประการหนึ่งคือ การขยายเครือข่ายครีวเรือนที่ทำการเกษตร เพื่อประเมินเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เพื่อร่วมขยายผู้ผลิตสินค้าทางการเกษตรเพิ่มให้กับบุคคล ครีวเรือนและชุมชนที่สนใจ และแนวทางการจัดตลาดนัดสังคมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ณ เรือนจำชั่วคราวบางโจ เพื่อให้ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้มีตลาดรองรับผลผลิตจากการเพาะปลูก และเพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความมั่นใจในแนวทางการดำเนินตามวิถีเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ
ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดลำปาง

1. ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้
ห่ม จังหวัดลำปาง

1.1 กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่
อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม
จังหวัดลำปางในครั้งนี้ ดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการพัฒนาตลาด
ชุมชน แสดงดังภาพที่ 107

ภาพที่ 107 กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในอำเภอแจ้ห่ม

จากภาพที่ 107 สามารถอธิบายรายละเอียดและผลที่ได้จากกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมคิดดำเนินการโดยจัดเวทีวิเคราะห์บริบทชุมชนโดยใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งให้ตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือนตนเองโดยใช้โองีชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดปัญหาและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไข เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารในช่วงสถานการณ์โควิดของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ต้นไม้ปัญหา หลังจากนั้น ร่วมกันวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายสะท้อนปัญหาความมั่นคงทางอาหารในด้านของความปลอดภัยและความหลากหลายของอาหาร และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยใช้ตลาดชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีการบริโภคอาหารได้อย่างเพียงพอ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าและอาหาร รวมทั้งเป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้จากการจัดจำหน่ายผลผลิต

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนแก้ไขปัญหา โดยใช้หลักการร่วมทำโดยการออกแบบตลาดชุมชน โดยการกำหนดพื้นที่ในการสร้างตลาดใหม่ หรือพัฒนาจากตลาดเดิมตามสภาพบริบทของชุมชน รวมทั้งคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนของแต่ละตำบล

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการตามแผน ร่วมกันสร้างและพัฒนาตลาดชุมชน โดยคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวันและเวลาจำหน่ายสินค้า กำหนดระเบียบปฏิบัติการจัดจำหน่ายสินค้าในตลาด รับสมัครผู้ขาย จัดแผนผังการจัดวางสินค้า กำหนดวันเปิดตลาด ประชาสัมพันธ์ และดำเนินการตามแผน รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยคณะกรรมการตลาดชุมชนร่วมกับคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรและผู้ประกอบการที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาดชุมชน ออกแบบหลักสูตรการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา คณะนักวิจัยและคณะทำงานในพื้นที่เข้าร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการดำเนินการตลาดระหว่างดำเนินการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการตลาด และร่วมประเมินผลจากการใช้ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

5.1 ผู้ขาย พิจารณาจากการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และความพึงพอใจในการบริหารจัดการตลาด

5.2 ผู้ซื้อ พิจารณาจาก ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย และความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการตลาด

วิถีชีวิตตำบลแม่สุก ประกอบด้วย หมู่บ้าน เป็นชุมชนที่ตั้งรกรากอยู่ร่วมกัน 12 ส-มาอย่างยาวนาน ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนงอายุในพื้นที่ดำเนินชีวิต ทำเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน หาของป่าขาย โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งชาวบ้านในช่วงวัยรุ่นถึงวัยทำงานจะออกไปทำงานนอกชุมชนตำบลแม่สุก

ระบบความสัมพันธ์ ระบบความสัมพันธ์ในพื้นที่ตำบลแม่สุก ทั้งภายใน-ภายนอก ทำให้เกิดความเข้มแข็งของคนในตำบลทั้งที่เป็นทางการ จากหน่วยงาน การสนับสนุน การ) มีบุคคลทางอีสาน (เครือญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน) และไม่เป็นทางการ (ช่วยเหลือ ทางภาครัฐและเอกชน บางส่วนมาอยู่ในชุมชน

ภูมิปัญญา องค์ความรู้ ความรู้ในเรื่องการเพาะปลูกพืชผัก, ความรู้เรื่องการประมง (เลี้ยงปลา กบ) หัตถกรรม (ไม้กวาด จักสาน) ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมือง) ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี หมอเมือง (เป่าดาต้อ เป่ากระดูก เป่ามะเอ็ง) ความรู้เรื่องการแปรรูปอาหาร (ข้าว เกรียบเห็ด, น้ำพริกเห็ด บ้านทุ่งคา) และผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งยาสมุนไพรพื้นบ้าน (ใบเป้า ปู เลย ขมิ้น กระชาย ตะไคร้ เป็นต้น) เช่น การรวมกลุ่มผู้สูงอายุทำลูกประคบ กลุ่มแม่บ้านทำขนม กะหรี่ปั๊บ ขนมเบเกอรี่ (หมู่ 1) และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารและสมุนไพรตำบลแม่สุก เป็นต้น

ระบบการทำมาหากิน อาชีพของชาวบ้านตำบลแม่สุก ประกอบด้วย เกษตรกร (ทำนา, ไร่, และปศุสัตว์) เช่น ข้าวโพด เมล็ดพันธุ์ มีบริษัทมารับซื้อ ถ้าเป็นพืชผัก ปลูกกินและขาย ตามตลาดนัด ค้าขาย รับจ้างทั่วไป (ใช้แรงงาน) และรับราชการ มีตลาดตอนเช้าทุกหมู่บ้าน (12 หมู่บ้าน) มะเขือม่วง แตงกวา มีแม่ค้าเอาเมล็ดพันธุ์มาปลูกและรับซื้อ

ภาพที่ 109 ปฏิทินผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

2) ผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแม่สุก ผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายโดยใช้เครื่องมือต้นไม้ปัญหา แสดงในภาพที่ 110

ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลแม่สุก

ภาพที่ 110 ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลแม่สุก

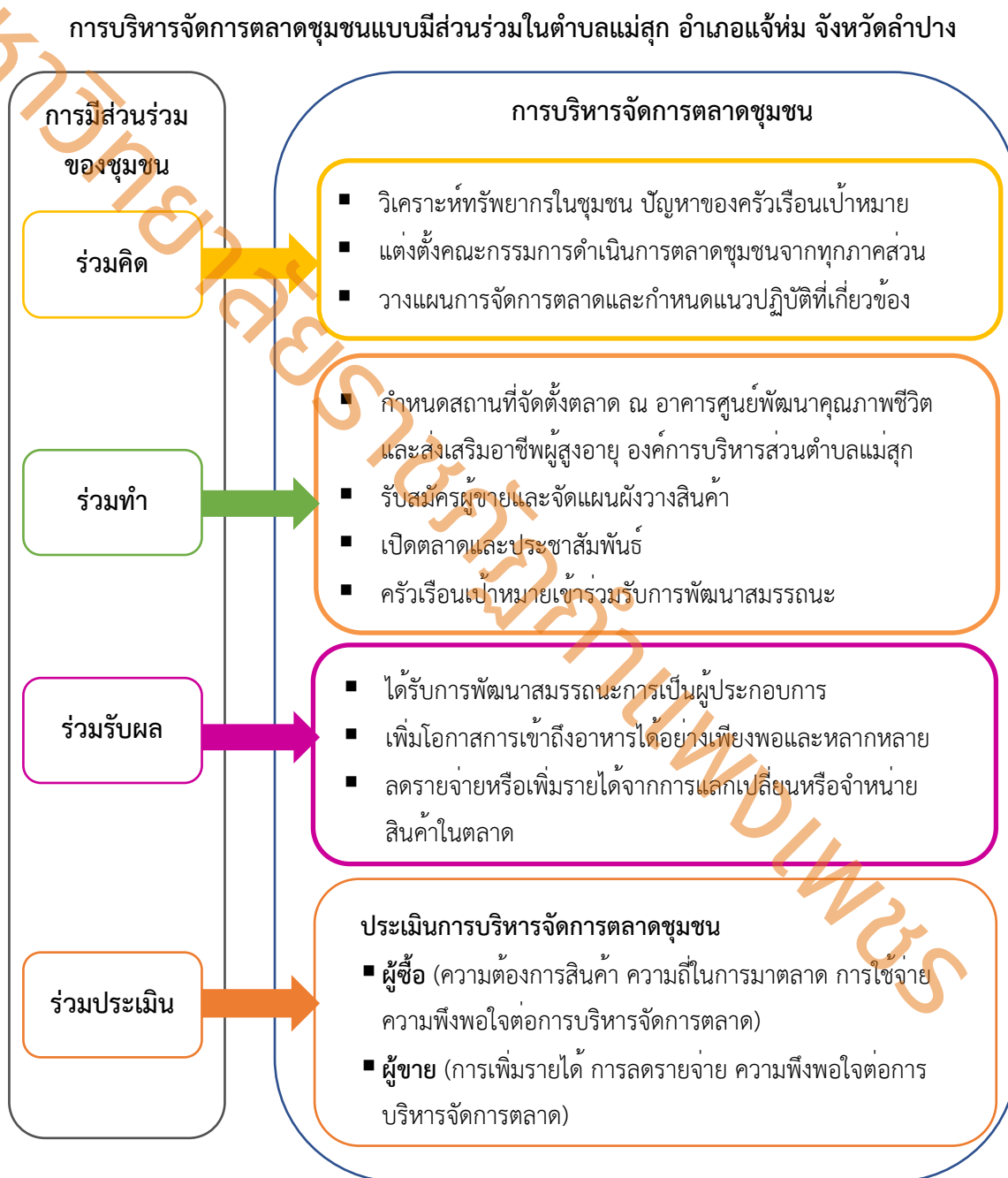
จากภาพที่ 110 พบว่า ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแม่สุกทั้ง 20 ครัวเรือน ปัญหาหลักในช่วงการระบาดของโควิด-19 คือ ปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและหลากหลาย ซึ่งมีสาเหตุหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย สาเหตุที่ 1 การมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากต้นทุนทางการเกษตรที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ราคาสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรยังคงต้องขายราคาเดิม สาเหตุที่ 2 การมีรายได้ลดลง อันเนื่องมาจากการไม่มีตลาดรองรับสินค้าทางการเกษตร และการที่ไม่สามารถกำหนดราคาขายสินค้าได้เอง ขึ้นอยู่กับแม่ค้าคนกลางที่มารับซื้อ ส่วนสาเหตุที่ 3 คือ ผลผลิตทางการเกษตรไม่ครบตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งมาจากการที่ครัวเรือนเป้าหมายมีการปลูกพืชเกษตรประเภทเดียวกันแทบทุกครัวเรือน และส่วนใหญ่เป็นการปลูกผักที่ใช้รับประทานในครอบครัว หากเหลือจึงจะนำไปจำหน่าย

นอกจากนี้ จากผลการวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของครัวเรือน โดยใช้โองีงชีวิต พบว่า รายได้ของครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแม่สุก มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 ถึง 20,000 บาท โดยครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำเกษตรกรรม ค่าขาย และหาขอบป่า ตามลำดับ ส่วนรายจ่ายต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,500 ถึง 25,000 บาท ส่วนใหญ่จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าสินค้าอุปโภคบริโภค ค่าน้ำค่าไฟฟ้าและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ตามลำดับ

3) ผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลแม่สุก

ตลาดชุมชนในพื้นที่ตำบลแม่สุก เป็นการจัดตั้งตลาดขึ้นใหม่โดยความร่วมมือของคนในชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก มีชื่อว่า *กาดเสาร์ อบต.แม่สุก* โดยเป็นตลาดนัด

ในช่วงเย็นที่จัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร อาหารปรุงสุก และเครื่องอุปโภคบริโภค เปิดทุกวันเสาร์เพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำเนินงานของราชการ เนื่องด้วยสถานที่จัดตลาดเป็นหน่วยงานราชการ กำหนดการเปิดตลาดเป็นครั้งแรก เมื่อวันเสาร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 โดยระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่สุก แสดงในภาพที่ 111

ภาพที่ 111 การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลแม่สุก ได้ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

ร่วมคิด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและความหลากหลายของอาหาร โดยการจัดตั้งตลาดชุมชนขึ้นใหม่ โดยใช้อาคารศูนย์พัฒนาชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนแม่สุก แบ่งเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต.แม่สุก คณะนักวิจัย ตัวแทนผู้นำชุมชน โดยมีนักพัฒนาชุมชนประจำ อบต.แม่สุก เป็นกรรมการและเลขานุการ และชุดที่ 2 คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนที่ประกอบไปด้วยทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนเกษตรกร และตัวแทนผู้ขาย โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนของ อบต.แม่สุก เป็นกรรมการและเลขานุการ ดังภาพที่ 112

คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก
ที่ ๓๑/๒๕๖๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนตำบลแม่สุก

ด้วย คณะกรรมาการได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดทำตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมบริเวณพื้นที่ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ในการส่งเสริมองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาด รวมทั้งเสริมสร้างให้เกษตรกรหรือคนในพื้นที่ยึดครองรายจ่าย หรือเพิ่มรายได้นั้น เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการดังนี้

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาในการวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

นายพดล	เมืองคำบุตร	ประธานกรรมการ
นายเต่า	มนีวรรณ	กรรมการ
นายประสาร	ประทีปยะ	กรรมการ
นางจรัสศรี	สุขป้อม	กรรมการ
ผศ.ดร.วิธดา	เหล่มตระกูล	กรรมการ
ผศ.กาญจนา	รัตนธีรวิเชียร	กรรมการ
ผศ.เบญจมาศ	พุทธิมา	กรรมการ
นางสาวสุภาภรณ์	มาชัยวงศ์	กรรมการ
นางวิไลวรรณ	กลิ่นถาวร	กรรมการ
นายหล้า	บุญทวี	กรรมการและเลขานุการ
นางธิติญา	สุตรเลข	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ จัดทำแผนการตลาด วิเคราะห์การตลาด วางแผน กำหนดแนวทางและกิจกรรมของตลาด ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดูแลจัดการสถานที่ จัดทำบัญชี ช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมของตลาดให้มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ในการขับเคลื่อนตลาดชุมชนให้นำพาไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

นายวีระ	วงศ์ชัย	ประธานกรรมการ
นายหนู	อัครจิริง	รองประธานกรรมการ
นายคำจันทร์	เป็นวงศ์	กรรมการ
นายสุวรรณ	มินตะราช	กรรมการ

2

นางกรรณิกา	ปิ่น	กรรมการ
นางสุศรี	สุตรเลข	กรรมการ
นางสาวรจนา	ปิ่นใจกุล	กรรมการและเลขานุการ
นางวิริยญา	มนีวรรณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการทุกท่านปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่และเกิดผลดีต่อทางราชการต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายพดล เมืองคำบุตร)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก

ภาพที่ 112 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุก

ร่วมทำ คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุก ได้มีการจัดประชุมเพื่อตั้งชื่อตลาด คือ “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” โดยใช้อาคารศูนย์พัฒนาชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุของอบต.แม่สุก เป็นที่ตั้งของตลาด โดยจะจัดเป็นตลาดนัดช่วงเย็น ทุกวันเสาร์ กำหนดแนวปฏิบัติในการจำหน่ายสินค้า กำหนดแผนผังตลาด วางแผนการเปิดตลาด และจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตลาด ดังภาพที่ 113-119

ภาพที่ 113 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการวางแผนดำเนินการตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ภาพที่ 114 ที่ตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ภาพที่ 115 เริ่มตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ภาพที่ 116 วันเปิดตลาด “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” วันเสาร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

ภาพที่ 117 การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายสินค้าในตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ระเบียบปฏิบัติการจำหน่ายสินค้าใน ตลาดชุมชนตำบลแม่สุก “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก”

คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุกได้กำหนดแนวทางการประกอบการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลแม่สุก “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การประกอบการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลแม่สุกเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปในแนวทางเดียวกันดังนี้

1. ให้ทุกคนสมานสามัคคี ห้ามทะเลาะวิวาทกันจะมีการขอคืนพื้นที่
2. ทำการจำหน่ายสินค้าด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ
3. ไม่ปลอมปน หรือตกแต่งสินค้าเพื่อหลอกลวงผู้ซื้อ
4. ชำระค่าเช่า ค่าธรรมเนียม ค่าสาธารณูปโภคตามอัตราที่กำหนดและระยะเวลาที่กำหนด
5. ห้ามจำหน่ายสินค้าผิดประเภทตามที่กำหนดไว้ในแต่ละโซนพื้นที่
6. ห้ามวางสิ่งของรูก้านถนน/บนเส้นทางหรือไปขายในเขตของผู้อื่น
7. ห้ามขายในถังหรือสถานที่รองรับที่ตลาดชุมชนจัดไว้ให้
8. ห้ามนำขยะจากภายนอกมาทิ้ง
9. ให้ดำเนินการจัดเก็บเศษขยะหรือเศษผักผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดของตนเองให้เรียบร้อย
10. ห้ามเล่นการพนันในตลาด หรือกระทำการใดๆ ที่ผิดต่อกฎหมายและศีลธรรมของบ้านเมือง
11. ให้ติดป้ายแสดงราคาและให้ใช้ตาชั่งที่เที่ยงตรง
12. ห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณอาคารตลาดชุมชน
13. ห้ามผู้ประกอบการจอดรถยนต์ในบริเวณห้ามจอด
14. ห้ามขายของตัดราคากัน
15. ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาบริเวณตลาด
16. ผู้ประกอบการต้องทำและรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ทั้งบริเวณสถานที่ และสิ่งของจำหน่ายให้ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งต้องทำความสะอาด สิ่งปลูกสร้างและมูลฝอยในพื้นที่เจ้าของตนเองทุกครั้งที่ใช้ทำการขายของและหลังจากขายของ

มาตรการในการรักษาระเบียบ

1. ตักเตือน ไม่เกิน 3 ครั้ง
2. สั่งพักขายของเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. สั่งขอคืนพื้นที่ (ไล่ออก)

ภาพที่ 118 ระเบียบจำหน่ายสินค้าตลาด อบต.แม่สุก

ภาพที่ 119 แผนผังกาดเสาร์ อบต.แม่สุก

ร่วมรับผล การบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลแม่สุกในครั้งนี้ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดตั้งตลาดได้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายทั้ง 20 ครั้วเรือน และเกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาด รวม 65 ร้าน ทำให้มีแหล่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิต และมีแหล่งกระจายสินค้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากการนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดอื่น ส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการจัดตั้งตลาดชุมชน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ซื้อซึ่งเป็นคนในชุมชน ได้รับประโยชน์ในการจัดตั้งตลาดในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปซื้อสินค้า รวมถึงการได้สินค้าราคาเป็นธรรมจากผู้ผลิตโดยตรง

ร่วมประเมิน คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนมีประเมินการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ซื้อและแบบประเมินความพึงพอใจผู้ซื้อและผู้ขาย ในประเด็นต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ (ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย ความพึงพอใจ)
- ผู้ขาย (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดการตลาด ความพึงพอใจ)

ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้รับบริการ “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” จำนวน 100 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 79.00 และเพศชาย ร้อยละ 21.00 โดยผู้ใช้งานส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 70 ปี ร้อยละ 63.00 และผู้มาตลาดส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมา คือ แม่บ้าน เกษตรกร ข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 300 – 30,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนตำบลแม่สุก ซึ่งส่วนใหญ่ทราบข่าวการเปิดกาดเสาร์ อบต.แม่สุก จากเสียงตามสาย รองลงมา คือ จากผู้นำชุมชน ไลน์กลุ่ม และเฟสบุ๊ก ตามลำดับ สินค้าที่สนใจส่วนใหญ่เป็นประเภท อาหารปรุงสุก รองลงมา คือ ขนม ของใช้ สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าทางการเกษตร (ผัก ผลไม้สด) เสื้อผ้า เครื่องปรุงรส ตามลำดับ ดังตารางที่ 80

ตารางที่ 80 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อ “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก”

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	ความหลากหลายของสินค้า	4.27	0.51	มาก
2	ความเหมาะสมคุณภาพของสินค้า	4.16	0.47	มาก
	ความเหมาะสมและเป็นธรรมของการกำหนด			มาก
3	ราคาสินค้า	4.09	0.47	
4	ความเหมาะสมของการจัดวางผังตลาด	4.08	0.49	มาก
5	ความสะอาดของตลาด	4.07	0.52	มาก
	ความต้องการในการกลับมาซื้อสินค้าที่ตลาดใน			มาก
6	ครั้งต่อไป	4.46	0.59	
	การแนะนำ/ บอกต่อบุคคลอื่นให้มาซื้อสินค้าที่			มาก
7	ตลาด	4.44	0.59	
8	ความพึงพอใจต่อภาพรวมของตลาด	4.36	0.61	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.24	0.53	มาก

ในส่วนข้อเสนอแนะต่อความต้องการในการซื้อสินค้าในตลาดชุมชน สรุปได้ว่า ควรเพิ่มร้านค้าที่จัดจำหน่ายเนื้อสัตว์เพิ่มขึ้น เช่น เนื้อไก่ เนื้อหมู ซึ่งเดิมมีแต่เนื้อปลา และควรจำหน่ายของป่าตามฤดูกาลมาวางจำหน่ายให้หลากหลายมากขึ้น เนื่องจาก เวลามาชื้อสินค้าแล้ว ของป่าตามฤดูกาลจะหมดไว มาซื้อไม่ทัน

ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2566 เป็นช่วงที่ผลผลิตทางการเกษตร ชาติตลาดเนื่องจากเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตส่งผลให้ไม่มีผลผลิตมาจำหน่าย ส่งผลให้ผู้ขาย ลดลง รวมทั้งจากการรับฟังความคิดเห็นของผู้ซื้อและผู้ขายที่ให้ข้อมูลตรงกันว่า การจัดตั้งตลาดใน พื้นที่ อบต.แม่สุก ยากต่อการเข้าถึง และไม่สะดวกต่อการเดินทางของผู้ซื้อ ต่อมาคณะกรรมการ ดำเนินงานตลาดชุมชนจึงจัดประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีมติให้ย้ายที่ทำการตลาดออกมาใน พื้นที่ของตลาดเก่าที่มีเอกชนเป็นเจ้าของพื้นที่ โดยมีมติการประชุมและการตกลงราคากันอย่างเป็น ธรรมในการเช่าแผงและจ่ายค่าสาธารณูปโภค ดังภาพที่ 120

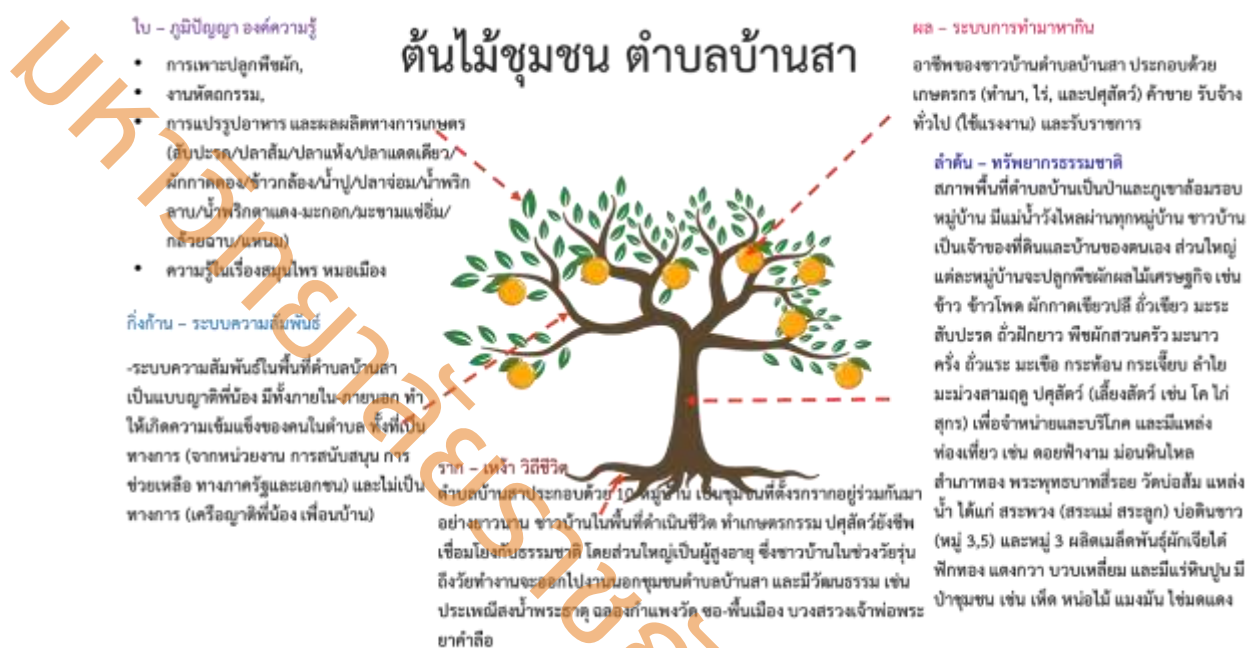
ภาพที่ 120 การประชุมของคณะกรรมการดำเนินงานตลาดและมติที่ประชุม 3 กรกฎาคม 2566

ภาพที่ 121 กาตเสาร์ ตำบลแม่สุกที่ย้ายออกมาในพื้นที่ใหม่

1.2.2 พื้นที่ตำบลบ้านสา

ผลการวิเคราะห์บริบทชุมชนตำบลบ้านสา จากการจัดเวทีวิเคราะห์บริบทชุมชน โดยใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชน แสดงดังภาพที่ 122

ภาพที่ 122 ต้นไม้ชุมชน ตำบลบ้านสา

จากภาพที่ 122 สรุปข้อมูลสารสนเทศแหล่งทรัพยากรและทุนของชุมชนบ้านสาได้ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพพื้นที่ตำบลบ้านเป็นป่าและภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีแม่น้ำวังไหลผ่านทุกหมู่บ้าน ชาวบ้านเป็นเจ้าของที่ดินและบ้านของตนเอง ส่วนใหญ่แต่ละหมู่บ้านจะปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจ เช่น ข้าว ข้าวโพด ผักกาดเขียวปลี ถั่วเขียว มะระ สับปะรด ถั่วฝักยาว พืชผักสวนครัว มะนาว ครั่ง ถั่วแระ มะเขือ กระเทียม กระเจียว ลำไย มะม่วงสามฤดู ปศุสัตว์ (เลี้ยง) เพื่อจำหน่ายและบริโภค และมีแหล่งท่องเที่ยว เช่น ดอยฟ้าจาม ม่อนหินไหล (สัตว์ เช่น โค ไก่ สุกร หมู) บ่อนดินขาว (สระแม่ สระลูก) ลำภาทอง พระพุทธบาทสี่รอย วัดบ่อส้ม แหล่งน้ำ ได้แก่ สระพวง 3, (5และหมู่ ผลิตเมล็ดพันธุ์ฝักเจียใต้ พักทอง แตงกวา บวบเหลี่ยม และมีแร่หินปูน มีป่าชุมชน 3 เช่น เติด หน่อไม้ แม้งมัน ไซมดแดง

วิถีชีวิต ตำบลบ้านสาประกอบด้วย หมู่บ้าน เป็นชุมชนที่ตั้งรกรากอยู่ร่วมกัน 10 มาอย่างยาวนาน ชาวบ้านในพื้นที่ดำเนินชีวิต ทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ยังชีพ เชื่อมโยงกับธรรมชาติ

โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งชาวบ้านในช่วงวัยรุ่นถึงวัยทำงานจะออกไปงานนอกชุมชนตำบลบ้านสา และมีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีสงน้ำพระธาตุ ฉลองกำแพงวัด ซอพื้นเมือง บวงสรวงเจ้าพ่อพระยาคำลือ

ระบบความสัมพันธ์ ระบบความสัมพันธ์ในพื้นที่ตำบลบ้านสา เป็นแบบญาติพี่น้อง มีทั้งภายใน-ภายนอก ทำให้เกิดความเข้มแข็งของคนในตำบล ทั้งที่เป็นทางการ (จากหน่วยงาน การสนับสนุน การช่วยเหลือ ทางภาครัฐและเอกชน) และไม่เป็นทางการ (เครือญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน)

ภูมิปัญญา ความรู้ในเรื่องการเพาะปลูกพืชผัก ความรู้ในเรื่องงานหัตถกรรม ความรู้ในเรื่องการแปรรูปอาหาร และผลผลิตทางการเกษตร (สับปะรด/ ปลายั้ว/ ปลาแห้ง/ ปลาแดดเดียว/ ผักกาดดอง/ ข้าวกล้อง/ น้ำปู/ ปลาจ่อม/ น้ำพริกปลา/ น้ำพริกตาแดง-มะกอก/ มะขามแช่อิ่ม/ ก๋วยเตี๋ยว/ แหนม) ความรู้ในเรื่องสมุนไพร หมอเมือง

ระบบการทำมาหากิน อาชีพของชาวบ้านตำบลบ้านสา ประกอบด้วย เกษตรกร (ทำนา, ไร่, และปศุสัตว์) ค้าขาย รับจ้างทั่วไป (ใช้แรงงาน) และรับราชการ

ภาพที่ 123 ปฏิทินผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ตำบลบ้านสา

2) ผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลบ้านสา ผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายโดยใช้เครื่องมือ ต้นไม้ปัญหา แสดงในภาพที่ 124

ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลบ้านสา

ภาพที่ 124 ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลบ้านสา

จากภาพที่ 124 ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายในตำบลบ้านสาทั้ง 20 ครัวเรือน ปัญหาหลักในช่วงการระบาดของโควิด-19 คือ ปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและหลากหลาย ซึ่งมีสาเหตุหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย สาเหตุที่ 1 การขาดเงินในการลงทุนทางการเกษตร เป็นผลมาจากการที่เงินของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นเงินหมุนเวียนใช้จ่าย และราคาผลผลิตตกต่ำ สาเหตุที่ 2 รายได้ลดลง เพราะสถานการณ์โควิดคนในชุมชนรายได้ลด ขาดกำลังซื้อ ส่วนรายจ่ายยังคงเดิม สาเหตุที่ 3 คือ คนไม่มีกำลังซื้อ (มีแต่คนขาย) อันเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ปุ๋ย หรือสารบำรุงดิน และการบริหารจัดการในพื้นที่ยังไม่ดีพอไม่มีการจัดสรรพื้นที่ในการปลูกผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ส่วนใหญ่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว

ในส่วนของการวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของครัวเรือนโดยใช้โง้งชีวิต พบว่า ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลบ้านสา มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,500 – 18,000 บาท ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำเกษตรกรรม การค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ส่วนรายจ่ายต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,800 – 17,250 บาทซึ่งส่วนใหญ่ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร สินค้าอุปโภคบริโภค ค่าน้ำค่าไฟฟ้า และน้ำมันเชื้อเพลิง ตามลำดับ

3) ผลการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลบ้านสา

ตลาดชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านสา ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านแป้นใต้ หมู่ 6 ตำบลบ้านสา มีชื่อว่า “กาดแลงบ้านแป้นใต้” เป็นการพัฒนาจากตลาดเดิมที่ชุมชนบ้านแป้นใต้เคยจัดตั้งขึ้นมาก่อน

หน้านี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จากร้านส้มตำเล็ก ๆ เพียงแค่ 1 ร้านที่เดิมเป็นแม่ค้าตลาดเช้าอยู่แล้ว ต้องการหารายได้เพิ่มเติมจากการขายของ เริ่มมาขายตรงจุดนี้ แล้วก็มีการชักชวนชาวบ้านท่านอื่นที่มีแนวคิดและจุดประสงค์เหมือนกัน คือ ต้องการหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว และเป็นจุดวางขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สินค้าจากป่าชุมชน และสัตว์น้ำที่หาได้จากแหล่งน้ำภายในชุมชนที่สดใหม่ทุกวัน ในราคาที่ย่อมเยา ต่อมาเจอวิกฤติสถานการณ์การระบาดของโควิด19- ทำให้ต้องปิดตลาดไป และเปิดใหม่อีกครั้งหลังจากสถานการณ์เริ่มดีขึ้น ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดตามมาตรการของสาธารณสุข ต่อมาในปี 2564 เจอวาตภัย ฝนพัดแรงทำให้บ้านเรือนของราษฎรในพื้นที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักหลายร้อยหลังคาเรือน รวมถึงกาตแลงบ้านแป้นใต้ได้รับความเสียหายอย่างหนัก จึงเริ่มบูรณะซ่อมแซมกันขึ้นมาใหม่เป็นการชั่วคราว ดังภาพที่ 125

ภาพที่ 125 กาตแลงบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 -2566 ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้เข้ามาร่วมพัฒนา ให้ความรู้และวางแผนการพัฒนาตลาด และต่อยอดการเป็นตลาดชุมชนแบบมี

ส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง และอยู่รอดได้ด้วยตัวเอง โดยระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านสา แสดงในภาพที่ 126

การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 126 ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลบ้านสา

การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลบ้านสา ได้ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

ร่วมคิด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความปลอดภัยและความหลากหลายของอาหาร โดยการพัฒนาตลาดชุมชนซึ่งเคยมีอยู่เดิมที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนและซื้อขายสินค้าทางการเกษตรและอาหารปศุสัตว์ โดยใช้สถานที่เดิมบริเวณปากทางเข้าหมู่บ้านบ้านใต้ หมู่ 6 ตำบลบ้านสา เป็นสถานที่ตั้งตลาด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนบ้านสา ที่มีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านบ้านใต้ หมู่ 6 เป็นประธานกรรมการ คณะนักวิจัย ตัวแทนผู้นำชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน เป็นกรรมการและเลขานุการ ชุดที่ 2 คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนที่ประกอบไปด้วยทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนเกษตรกร และตัวแทนผู้ขาย โดยมีผู้นำชุมชน เป็นกรรมการและเลขานุการ ดังภาพที่ 127

ประกาศผู้ใหญ่บ้านบ้านใต้ หมู่ ๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา (บ้านบ้านใต้ หมู่ ๖)

ด้วย คณะครูและศิษย์ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดทำตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมบริเวณพื้นที่ตำบลแม่สุก ตำบลแจ้ห่ม และตำบลบ้านสา ในการส่งเสริมองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาด รวมทั้งเสริมสร้างให้เกษตรกร หรือคนในพื้นที่ออกรายขาย หรือเพิ่มรายได้

ในการนี้ ตลาดบ้านบ้านใต้ หมู่ ๖ ได้คัดเลือกเป็นพื้นที่พัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมตำบลบ้านสา เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์อันจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ดังนี้

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาในการวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

นายบัณฑิต	จันทร์ยอด	ประธานกรรมการ
นายบุญมี	อวดสี	กรรมการ
นายอ้วน	งามดี	กรรมการ
ผศ.ดร.วิศา	เหล่มตระกูล	กรรมการ
ผศ.บุญจมาศ	ทุทธิมา	กรรมการ
ผศ.กาญจนา	รัตนวิจิตร	กรรมการ
นางสาวสุภาภรณ์	มาชัยวงศ์	กรรมการ
นางสาววิไลวรรณ	กลิ่นถาวร	กรรมการ
นายบัณฑิต	จันทร์ยอด	กรรมการ
นางสาวนารัตน์	เป็นต้น	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวอนุชิตา	ศรีวิชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่จัดทำแผนการตลาด วิเคราะห์การตลาด วางแผน กำหนดแนวทางและกิจกรรมของตลาด ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดูแลจัดการสถานที่จัดทำบัญชี ช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของตลาดให้มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ในการขับเคลื่อนตลาดชุมชนให้ก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

นายบัณฑิต	จันทร์ยอด	ประธานกรรมการ
นายอ้วน	งามดี	รองประธานกรรมการ
นายอภาพงษ์	ปุยา	กรรมการ
นางวริชยา	จิตใหญ่	กรรมการ

นายปรีชพล	สัมฤทธิ์	กรรมการ
นายนิกร	หน้าผอง	กรรมการ
นางสาวเจนจิรา	บุญเต็ม	กรรมการ
นายศุภชัย	เป็นลาภ	กรรมการ
นายรัตนชัย	หมื่นครอง	กรรมการ
นายเดชา	หน้างาม	กรรมการ
นายศิริวิทย์	จิตโต	กรรมการ
นายบุญมี	จันทร์ยอด	กรรมการ
นายอ้วน	จิตกล้า	กรรมการ
นายอวิชัย	สง่า	กรรมการ
นางวรรณรัตน์	ไวคดี	กรรมการ
นายบุญจิตร	เดชะ	กรรมการ
นายเทศ	หน้างาม	กรรมการ
นายพัณณิณ	เป็นสุขสวัสดิ์	กรรมการ
ร.อ.สุบิน	พรมสวรรค์	กรรมการและเลขานุการ
นางสมหมาย	ตามับ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการทุกท่าน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เอาใจใส่และเกิดผลดีต่อทางราชการต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายบัณฑิต จันทร์ยอด)
ผู้ใหญ่บ้าน

ภาพที่ 127 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลบ้านสา

ร่วมทำ คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนบ้านแป้น ได้มีการจัดประชุมร่วมกับคณะนักวิจัยเพื่อวางแผน ดำเนินการพัฒนาสถานที่ให้สะอาดและมั่นคงแข็งแรง กำหนดวันเปิดดำเนินการตลาดใหม่ รวมถึงประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้ขาย จัดวางแผนผังตลาด และพัฒนาสมรรถนะครัวเรือนเป้าหมาย ดังภาพที่ 128-130

ภาพที่ 128 การลงพื้นที่แลกเปลี่ยนร่วมกับชุมชนเพื่อวางแผนดำเนินงานพัฒนากาดแลงบ้านแป้นใต้ตำบลบ้านสา

ภาพที่ 129 การพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ขายกาดแลงบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา

ภาพที่ 130 กาดแลงบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ที่ได้รับการพัฒนาสถานที่เรียบร้อยแล้ว

ร่วมรับผล การบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสาในครั้งนี้ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาตลาด ได้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายทั้ง 20 ครั้วเรือน และเกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาด รวม 10 ร้านของบ้านแป้นใต้ หมู่ 6 ตำบลบ้านสา ทำให้มีแหล่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิต และมีแหล่งจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการรับประทานในครั้วเรือน ส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการพัฒนาตลาดชุมชน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ในหน่วยงานรัฐและเอกชนในพื้นที่และอาศัยอยู่ในชุมชน ได้รับประโยชน์จากตลาดในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไป

ซื้อสินค้าในพื้นที่อื่น สามารถหาซื้ออาหารปรุงสุกได้จากตลาดใกล้ที่พัก รวมถึงการได้สินค้าราคาเป็นธรรมจากผู้ผลิตโดยตรง

ร่วมประเมิน คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนมีประเมินการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ซื้อและแบบประเมินความพึงพอใจผู้ซื้อและผู้ขาย ในประเด็นต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ (ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย ความพึงพอใจ)
 - ผู้ขาย (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดการตลาด ความพึงพอใจ)
 - ผู้ขาย (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดการตลาด ความพึงพอใจ)
- โดยผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดชุมชนตำบลบ้านสามต้นมีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ซื้อ จำนวน 18 คน เป็นผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 10 คน เกษตรกร 4 คน รับราชการ 4 คน ส่วนใหญ่มาซื้อสินค้าที่ตลาดทุกสัปดาห์ จำนวน 12 คน ซื้อทุกวัน จำนวน 6 คน สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่เป็นผัก รองลงมาเป็นอาหารปรุงสุก ผลไม้ และหมู/ไก่/เนื้อ/ปลา ตามลำดับ ซึ่งเหตุผลที่มาซื้อสินค้า คือ ได้ของสดใหม่ (ร้อยละ 88.89) ได้สนับสนุนผลิตและสินค้าในชุมชน (ร้อยละ 66.67) พร้อมทั้งได้สินค้าราคาถูกและมีโอกาสได้พบปะกับคนในชุมชน (ร้อยละ 55.56) ตามลำดับ โดยผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ซื้อที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสามต้น พบว่า ในภาพรวมผู้ซื้อมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการตลาดทุกรายการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ ราคาของสินค้าเป็นธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมา คือ ความสะอาดในบริเวณตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.33) และการให้บริการของผู้ขาย การจัดแบ่งพื้นที่จัดวางสินค้า และการแนะนำให้ผู้อื่นมาซื้อสินค้าที่ตลาดชุมชนแห่งนี้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 81

ตารางที่ 81 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ซื้อที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา
(n=18)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ความหลากหลายของสินค้า	3.89	0.60	มาก
2. ราคาของสินค้าเป็นธรรม	4.33	0.50	มาก
3. คุณภาพของสินค้า	4.00	0.00	มาก
4. การให้บริการของผู้ขาย	4.11	0.33	มาก
5. การจัดแบ่งพื้นที่จัดวางสินค้า	4.11	0.60	มาก
6. ความสะอาดในบริเวณตลาด	4.22	0.44	มาก
7. การประชาสัมพันธ์ตลาด	3.78	0.44	มาก
8. ที่ตั้งของตลาด	4.11	0.60	มาก
9. ความพึงพอใจในภาพรวมของตลาด	4.22	0.44	มาก
10. การแนะนำให้ผู้อื่นมาซื้อสินค้าที่ตลาดชุมชน แห่งนี้	4.11	0.33	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ขาย จำนวน 8 คน เป็นเกษตรกร 5 คน ค้าขาย 3 คน ทุกคนมาขายสินค้าที่ตลาดเป็นประจำทุกวัน สินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นผัก และหมู/ ไก่/ เนื้อ/ ปลา รองลงมา เป็นผลไม้ อาหารปรุงสุก อาหารแห้ง ขนม/ ของหวานตามลำดับ ซึ่งเหตุผลที่นำมาสินค้ามาจำหน่ายในตลาดชุมชนแห่งนี้ คือ เพิ่มรายได้ (ร้อยละ 75.00) ใกล้บ้านลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและสามารถแลกเปลี่ยนสินค้ากับคนในชุมชนได้ (ร้อยละ 50.00) พร้อมทั้งเพิ่มแหล่งกระจายผลผลิตและมีโอกาสได้พบปะกับคนในชุมชน (ร้อยละ 37.50) ตามลำดับ โดยผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ขายที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา พบว่า ในภาพรวมผู้ขายมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการตลาดทุกรายการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด มี 2 รายการ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาด และความสะอาดในบริเวณตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมา มี 5 รายการ คือ การกำหนดประเภทของสินค้าในตลาด การกำหนดราคาของสินค้าอย่างเป็นธรรม การจัดแบ่งพื้นที่จัด

วางสินค้า การประชาสัมพันธ์ตลาด และการแนะนำให้ผู้อื่นนำสินค้ามาจำหน่ายที่ตลาดแห่งนี้ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ดังแสดงในตารางที่ 82

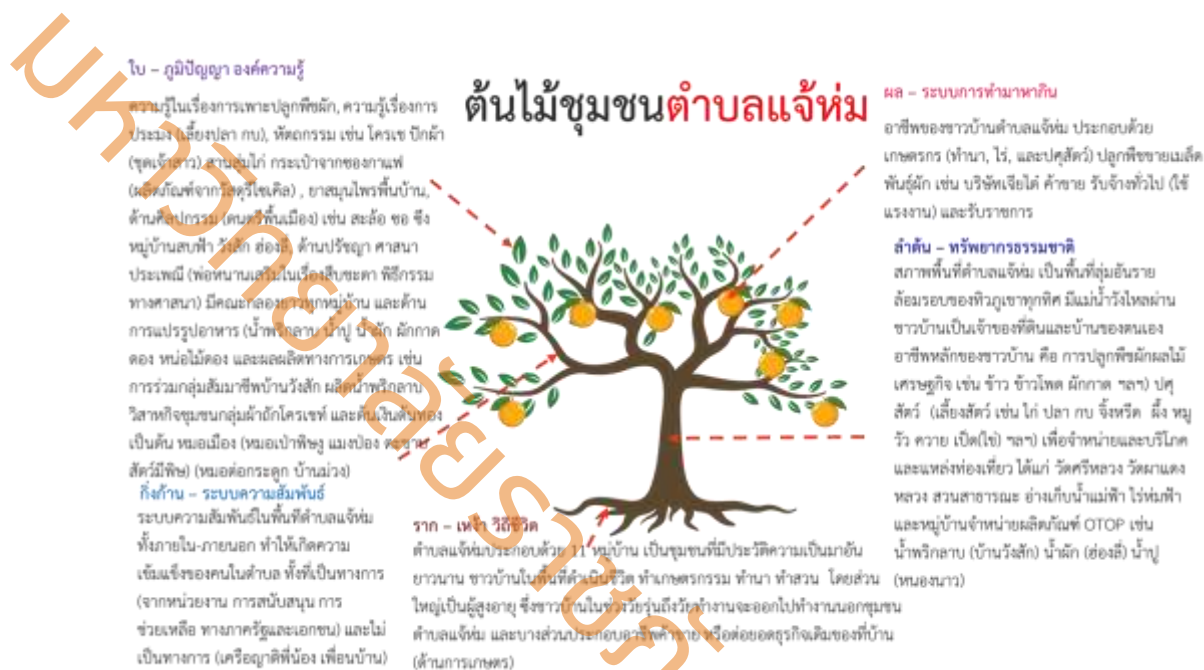
ตารางที่ 82 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ขายที่มีต่อการบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา (n=8)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาด	4.17	0.75	มาก
2. การกำหนดประเภทของสินค้าในตลาด	4.00	0.63	มาก
3. การกำหนดราคาของสินค้าอย่างเป็นธรรม	4.00	0.63	มาก
4. การกำหนดแนวปฏิบัติของตลาด	3.83	0.41	มาก
5. การจัดแบ่งพื้นที่จัดวางสินค้า	4.00	0.63	มาก
6. ความสะอาดในบริเวณตลาด	4.17	0.41	มาก
7. การประชาสัมพันธ์ตลาด	4.00	0.89	มาก
8. ที่ตั้งของตลาด	4.17	0.41	มาก
9. ความพึงพอใจในภาพรวมที่มีต่อตลาด	4.17	0.41	มาก
10. การแนะนำให้ผู้อื่นนำสินค้ามาจำหน่ายที่ตลาด แห่งนี้	4.00	0.63	มาก

1.2.3 พื้นที่ตำบลแจ้ห่ม

1) ผลการวิเคราะห์บริบทชุมชนตำบลแจ้ห่ม จากการจัดเวทีวิเคราะห์บริบทชุมชนโดยใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชน

แสดงดังภาพที่ 131

ภาพที่ 131 ต้นไม้ชุมชนตำบลแจ้ห่ม

จากภาพที่ 131 สรุปข้อมูลสารสนเทศแหล่งทรัพยากรและทุนของชุมชนตำบลแจ้ห่ม ได้ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม เป็นพื้นที่ลุ่มอันรยล้อมรอบของทิวเขาทุกทิศ มีแม่น้ำวังไหลผ่านชาวบ้านเป็นเจ้าของที่ดินและบ้านของตนเอง อาชีพหลักของชาวบ้าน คือ การปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจ เช่น ข้าว ข้าวโพด ผักกาด ฯลฯ ปศุสัตว์ (เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา กบ จิ้งหรีด ผึ้ง หนู วัว ควาย เป็ด(ไข่) ฯลฯ) เพื่อจำหน่ายและบริโภค และแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดศรีหลวง วัดผาแดงหลวง สวนสาธารณะ อ่างเก็บน้ำแม่ฟ้า ไ้หม่นฟ้า และหมู่บ้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP เช่น น้ำพริกปลา (บ้านวังลึก) น้ำผัก (ฮ่องลิ) น้ำปู (หนองนา)

วิถีชีวิต ตำบลแจ้ห่มประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ชาวบ้านในพื้นที่ดำเนินชีวิต ทำเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งชาวบ้านในช่วงวัยรุ่นถึงวัยทำงานจะออกไปทำงานนอกชุมชนตำบลแจ้ห่ม และบางส่วนประกอบอาชีพค้าขาย หรือต่อยอดธุรกิจเดิมของที่บ้าน (ด้านการเกษตร)

ระบบความสัมพันธ์ ระบบความสัมพันธ์ในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม ทั้งภายใน-ภายนอก ทำให้เกิดความเข้มแข็งของคนในตำบล ทั้งที่เป็นทางการ (จากหน่วยงาน การสนับสนุน การช่วยเหลือ ทางภาครัฐและเอกชน) และไม่เป็นทางการ (เครือข่ายพี่น้อง เพื่อนบ้าน)

ภูมิปัญญา องค์ความรู้ ความรู้ในเรื่องการเพาะปลูกพืชผัก, ความรู้เรื่องการประมง (เลี้ยงปลา กบ), หัตถกรรม เช่น โครเซ ปักผ้า(ชุดเจ้าสาว) สานลุ่มไก่ กระเป๋าจากซองกาแพ (ผลิตภัณฑ์จากวัสดุรีไซเคิล), ยาสมุนไพรพื้นบ้าน, ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นเมือง) เช่น สะล้อ ซอ ซึง หมูบ้านสบฟ้า วงสัก ฮ้องลี, ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี (พ่อหนานเสริมในเรื่องสืบชะตา พิธีกรรมทางศาสนา) มีคณะกลองยาวทุกหมู่บ้าน และด้านการแปรรูปอาหาร (น้ำพริกลาบ น้ำปู น้ำผัก ผักกาดดอง หน่อไม้ดอง และผลผลิตทางการเกษตร เช่น การรวมกลุ่มสมาชิกบ้านวังสัก ผลิตน้ำพริกลาบม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าถักโครเซท์ และต้นเงินต้นทอง เป็นต้น หมอเมือง (หมอเป่าพิษงู แมงป่อง ตะขาบ สัตว์มีพิษ) (หมอต่อดูกระดูก บ้านม่วง)

ระบบการทำมาหากิน อาชีพของชาวบ้านตำบลแจ้ห่ม ประกอบด้วย เกษตรกร (ทำนา, ไร่, และปศุสัตว์) ปลูกพืชขายเมล็ดพันธุ์ผัก เช่น บริษัทเจียใต้ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ใช้แรงงาน และรับราชการ

ภาพที่ 132 ปฏิทินผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ตำบลแจ้ห่ม

2) ผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแจ้ห่ม ผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายโดยใช้เครื่องมือต้นไม้ปัญหา แสดงในภาพที่ 133

ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลแจ้ห่ม

ภาพที่ 133 ต้นไม้ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายตำบลแจ้ห่ม

จากภาพที่ 133 ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแจ้ห่มทั้ง 20 ครัวเรือน ปัญหาหลักในช่วงการระบาดของโควิด-19 คือ ปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและหลากหลาย ซึ่งมีสาเหตุหลัก 3 ประการ ประกอบด้วย สาเหตุที่ 1 ผลผลิตล้นตลาด เป็นผลมาจากการขาดการวางแผนการผลิตที่ดี และไม่สามารถขนส่งผลผลิตออกนอกพื้นที่ได้เนื่องจากสถานการณ์โควิด สาเหตุที่ 2 รายได้ลดลง เพราะต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้น แต่ราคาสินค้าที่ชุมชนขายได้มีราคาเท่าเดิมหรือลดลง สาเหตุที่ 3 คือ มีหนี้เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการมีรายจ่ายเพิ่มจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รวมถึงความเจ็บป่วยของคนในครัวเรือนระหว่างการระบาดของโควิด-19 ซึ่งสำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหาร จะดำเนินการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากในส่วนของตลาดสินค้าเกษตรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ขายที่กระจายกันอยู่ในตลาดทั้งในบริเวณชุมชนของตนเอง และชุมชนใกล้เคียงอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาเรื่องแหล่งกระจายสินค้า

ในส่วนของการวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของครัวเรือนโดยใช้โองงชีวิต พบว่า ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแจ้ห่ม มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,500 – 33,000 บาท ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำเกษตรกรรม การค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ส่วนรายจ่ายต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 – 35,000 บาทซึ่งส่วนใหญ่ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าน้ำค่าไฟฟ้าและสินค้าอุปโภคบริโภค ตามลำดับ

3) ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม

ระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จะพัฒนาขึ้นในหมู่ 5 ตำบลแจ้ห่ม โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเป็นแกนนำ ในการรวบรวมและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ดังแสดงในภาพที่ 4.28

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
ตำบลแจ้ห่ม อำเภोज้าห่ม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 134 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
ตำบลแจ้ห่ม อำเภोज้าห่ม จังหวัดลำปาง

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปางได้ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

ร่วมคิด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและความหลากหลายของอาหาร โดยการพัฒนาอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากในส่วนของตลาดสินค้าเกษตรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ขายที่กระจายกันอยู่ในตลาดทั้งในบริเวณชุมชนของตนเองและชุมชนใกล้เคียงอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาเรื่องแหล่งกระจายสินค้า โดยมีนักพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม เป็นผู้ประสานงานหลัก ดังภาพที่ 135

ภาพที่ 135 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนและวางแผนการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม

ร่วมทำ คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีการจัดประชุมเพื่อกำหนดที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ รวมถึงกำหนดแนวทางการรับสมัครสมาชิก การจัดหาและรวบรวมวัตถุดิบ การดำเนินการแปรรูป ตรวจสอบคุณภาพ บรรจุ จัดจำหน่าย และจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม ดังภาพที่ 136-140

ภาพที่ 136 นักพัฒนาชุมชน อปท.แจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนโดย
อปท. สามารถสนับสนุนงบประมาณได้

ภาพที่ 137 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลแจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูป
ผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

ภาพที่ 138 ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

ภาพที่ 139 กิจกรรมพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

ภาพที่ 140 ตัวอย่างการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนตำบลแจ้ห่ม

ร่วมรับผล การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในครั้งนี้ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายทั้ง 20 ครั้วเรือน ที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาด ฯลฯ ทำให้สามารถแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่เหลือจากการรับประทานในครั้วเรือน และจัดส่งขายตามตลาดต่าง ๆ ให้สามารถยืดอายุผลผลิตและเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่มาจำหน่ายส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้มีรายได้มาจัดหาอาหารให้หลากหลายนอกเหนือจากที่ปลูกในครั้วเรือน นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มเกษตรกรหรือคนในชุมชนที่มีผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ในแต่ละฤดูกาล เช่น พริก ผักกาด มะม่วง กล้วยน้ำว้า ฯลฯ มีแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อนำไปแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

ร่วมประเมิน คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มี ประเมินการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยประเมินจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ในประเด็นต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ (ความต้องการสินค้า ความถี่ในการสั่งซื้อ ความพึงพอใจต่อคุณภาพสินค้า)
- สมาชิกกลุ่มอาชีพ (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ)

ในปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มอาชีพอยู่ในช่วงเริ่มต้นก่อตั้ง จึงมีการประเมินเพียงในส่วนการเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายของสมาชิกกลุ่มเท่านั้น ส่วนการประเมินจากผู้ซื้อมีการวางแผนดำเนินการในอนาคต

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

2.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลแม่สุก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลแม่สุก จำนวน 20 ครัวเรือน มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเป้าหมาย แสดงในตารางที่ 83-84

ตารางที่ 83 จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำแนกตามอาชีพหลัก ตำบลแม่สุก

ที่	อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เกษตรกร	11	55.00
2	ผู้ประกอบการ	9	45.00
รวม		20	100.00

จากตารางที่ 83 พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 20 ครัวเรือน แบ่งเป็นเกษตรกรจำนวน 11 คน (ร้อยละ 55.00) และผู้ประกอบการจำนวน 9 คน (ร้อยละ 45.00)

ตารางที่ 84 ช่วงอายุตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลแม่สุก

ช่วงอายุ (ปี)	กลุ่มเป้าหมาย	
	เกษตรกร (คน)	ผู้ประกอบการ (คน)
31 – 40	1	0
41 - 50	1	1
51 - 60	2	2
61 - 70	7	6
รวม	11	9

จากตาราง 84 พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกร และผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 61 – 70 ปี จำนวน 8 คน และ 5 คน (ร้อยละ 63.63 และ 66.66)

2.1.2 ผลการวิเคราะห์ด้านรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ แสดงในตารางที่ 85-86

ตารางที่ 85 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลแม่สุก

รายได้ต่อปี	กลุ่มเกษตรกร	ร้อยละ	กลุ่มผู้ประกอบการ	ร้อยละ
	จำนวน		จำนวน	
10,001 – 20,000 บาท	1	9.10	0	0.00
20,001 – 30,000 บาท	1	9.10	0	0.00
30,001 – 40,000 บาท	2	18.18	1	11.11
มากกว่า 40,000 บาท	7	63.63	8	88.88
รวม	11	100.00	9	100.00

จากตารางที่ 85 กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 7 คน (ร้อยละ 63.63) รองลงมาได้แก่ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 2 คน (ร้อยละ 18.18) และลำดับสุดท้าย 10,001 – 20,000 บาท และ 20,001 – 30,000 บาท จำนวนอย่างละ 1 คน (ร้อยละ 9.10) เช่นเดียวกันกับกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 8 คน ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 8 คน (ร้อยละ 88.88) และ จำนวน 1 คน มีรายได้ 30,001 – 40,000 บาท (ร้อยละ 11.11)

ตารางที่ 86 แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลแม่สุก

ที่	แหล่งที่มาของรายได้	จำนวน	ร้อยละ
1	ค้าขาย	14	32.55
2	เกษตรกร	10	23.25
3	เบี้ยผู้สูงอายุ	10	23.25
4	รับจ้างทั่วไป	3	6.97
5	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	2	4.65
6	เงินเดือน อ.ส.ม	2	4.65
7	เบี้ยเลี้ยงคนพิการ	1	2.32
8	บุตรหลานมอบให้	1	2.32
รวม		43	100.00

จากตารางที่ 86 พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาของรายได้จากการค้าขาย ร้อยละ 70.00 รองลงมาได้แก่ เกษตรกร เบี้ยผู้สูงอายุ ร้อยละ 50.00 บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินเดือน อ.ส.ม. ร้อยละ 4.65 และลำดับสุดท้าย เบี้ยเลี้ยงคนพิการ บุตรหลานมอบให้ ร้อยละ 2.32

2.1.3 ผลการวิเคราะห์ด้านรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมายหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดตั้งตลาดชุมชนขึ้นใหม่ในตำบลแม่สุก มีรายละเอียดรายการสินค้า แหล่งที่มาและรายได้ของครัวเรือนเป้าหมายแสดงในตารางที่ 87-93

ตารางที่ 87 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุก

ที่	รายการจำหน่ายสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1	ผัก (เช่น กะหล่ำดอก แตงกวา มะเขือเทศ ผักกาด)	26	72.22
2	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร (ข้าวเกรียบ น้ำปู)	4	11.11
3	ผลไม้ (มะพร้าว กล้วย)	3	8.33
4	ไข่ไก่ ไข่เป็ด	2	5.55
5	ของป่า	1	2.77
รวม		36	100.00

จากตารางที่ 87 พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีการรายจำหน่ายสินค้าประเภทผัก ร้อยละ 72.00 และรองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร ร้อยละ 11.11 ผลไม้ ร้อยละ 8.33 ไข่ไก่ ไข่เป็ด ร้อยละ 5.55 และสุดท้ายของป่า ร้อยละ 2.77

ตารางที่ 88 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแม่สุก

ที่	รายการจำหน่ายสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1	ผัก (เช่น มะเขือเทศ ผักกาด ผักกูด พริก ผักสลัด)	13	52.00
2	อาหารสำเร็จรูป	4	16.00
3	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร (เมี่ยง ขนุนทอด น้ำปู)	3	12.00
4	ขนม	2	8.00
5	เนื้อสัตว์	1	4.00
6	ผลไม้	1	4.00
7	อื่น ๆ (ถุงพลาสติก)	1	4.00
รวม		25	100.00

จากตารางที่ 88 พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการรายจำหน่ายสินค้าประเภทผัก ร้อยละ 52.00 และรองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร ร้อยละ 16.00 ผลไม้ ร้อยละ 8.00 เนื้อสัตว์ ร้อยละ 4.00 และอื่น ๆ ร้อยละ 4.00

ตารางที่ 89 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย ตำบลแม่สุก

ที่	แหล่งที่มาของรายได้	กลุ่มเกษตรกร		กลุ่มผู้ประกอบการ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ปลูก/ ผลิตเอง	10	58.82	5	55.55
2	เก็บจากป่าในชุมชน	1	5.88	0	0.00
3	ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายในชุมชน	4	23.52	1	11.11
4	ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายนอกชุมชน	2	11.76	3	33.33
รวม		17	100.00	9	100.00

จากตารางที่ 89 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูก/ ผลิตเอง ร้อยละ 58.82 รองลงมาได้แก่ ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายใน และนอกชุมชน ร้อยละ 23.52 และ 11.76 ลำดับสุดท้ายเก็บจากป่าในชุมชน ร้อยละ 5.88 ในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการปลูก/ ผลิตเอง ร้อยละ 55.55 ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายนอกชุมชน ร้อยละ 33.33 และจากแหล่งจำหน่ายภายในชุมชน ร้อยละ 11.11

ตารางที่ 90 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดเดิมกาดเสาร์ อบต.แม่สุก เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2566 (4 เดือน)

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	2,500	3,250	750
2	1,000	1,200	200
3	1,400	2,000	600
4	600	730	130
5	360	720	360
6	2,400	3,600	1,200
7	0	200	200
8	1,000	1,500	500
9	2,100	4,200	2,100
10	480	800	320
11	2,700	3,300	600
12	1,000	2,500	1,500

ตารางที่ 91 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดใหม่กาดเสาร์ ตำบลแม่สุก เดือนกรกฎาคม- สิงหาคม 2566 (2 เดือน)

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	2,520	4,460	1,940
2	1,400	2,320	920
3	2,900	5,500	2600
4	1,050	2,565	1,515
5	490	1150	660
6	2,590	4,500	1,910
7	80	700	620
8	2,570	4,440	1870
9	290	1,050	760
10	1,000	1,780	400
11	500	700	200
12	1500	2480	980

จากตารางที่ 90-91 พบว่า ครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแม่สุกทุกราย มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนที่จัดตั้งขึ้นทุกราย โดยรายได้ในช่วง 2 เดือน (กรกฎาคม – สิงหาคม 2566) หลังจากการย้ายพื้นที่ตลาดออกมาวางขายด้านนอกที่ดินน มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าในช่วง 4 เดือนแรก (เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2566) ที่จัดตั้งตลาดในพื้นที่เดิมซึ่งอยู่บริเวณของ อบต.แม่สุก

ตารางที่ 92 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ
ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดเดิม กาดเสาร์ อบต.แม่สุก เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2566
(4 เดือน)

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	1,600	2,800	1,200
2	1,600	2,000	400
3	3,000	5,000	2,000
4	200	1,830	1,630
5	1,500	1,750	250
6	320	2,000	1,680
7	20	500	480
8	0	950	950

ตารางที่ 93 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ
ตำบลแม่สุก ณ ที่ตั้งตลาดใหม่กาดเสาร์ ตำบลแม่สุก เดือนกรกฎาคม- สิงหาคม 2566
(2 เดือน)

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	5,800	8,000	2,200
2	1,530	2,090	560
3	2,610	4,430	1820
4	750	1,250	500
5	55	675	620
6	710	2,500	1,790
7	4,500	5,700	1200
8	3000	5300	2300

จากตารางที่ 92-93 พบว่า ครั้วเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแม่สุกทุกราย มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนที่จัดตั้งขึ้นทุกราย โดยรายได้ในช่วง 2 เดือน (กรกฎาคม – สิงหาคม 2566) หลังจากการย้ายพื้นที่ตลาดออกมาวางขายด้านนอกติดถนน มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าในช่วง 4 เดือนแรก (เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2566) ที่จัดตั้งตลาดในพื้นที่เดิมซึ่งอยู่บริเวณของ อบต.แม่สุก

2.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครั้วเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลบ้านสา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้วเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลแม่สุก 20 ครั้วเรือน มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครั้วเรือนเป้าหมาย แสดงในตารางที่ 94-95

ตารางที่ 94 จำนวนครั้วเรือนเป้าหมายจำแนกตามอาชีพหลัก ตำบลบ้านสา

ที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เกษตรกร	8	40.00
2	ผู้ประกอบการ	12	60.00
รวม		20	100.00

จากตารางที่ 94 พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรมากกว่ากลุ่มผู้ประกอบการ จากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 20 ครั้วเรือน แบ่งเป็นเกษตรกรจำนวน 8 คน (ร้อยละ 40.00) และผู้ประกอบการจำนวน 12 คน (ร้อยละ 60.00)

ตารางที่ 95 ช่วงอายุตัวแทนครั้วเรือนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลบ้านสา

ช่วงอายุ (ปี)	กลุ่มเป้าหมาย		
	เกษตรกร (คน)	ผู้ประกอบการ (คน)	อื่น ๆ
31 – 40	1	1	0
41 – 50	2	0	0
51 – 60	2	7	0
61 – 70	3	4	0
รวม	8	12	0

จากตารางที่ 95 พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 61 – 70 ปี จำนวน 3 คน รองลงมาได้แก่อายุ 51 – 60 ปี และ 41 – 50 จำนวนละ 2 คน และลำดับสุดท้ายอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 1 คน ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 7 คน รองลงมาได้แก่อายุ 61 – 70 ปี และช่วงอายุ และช่วงอายุ 31 – 40 จำนวน 1 คน

2.2.2 ผลการวิเคราะห์ด้านรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ แสดงในตารางที่ 95-101

ตารางที่ 96 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลบ้านสา

รายได้ต่อปี	กลุ่มเกษตรกร	ร้อยละ	กลุ่มผู้ประกอบการ	ร้อยละ
	จำนวน		จำนวน	
น้อยกว่า 10,000 บาท	2	25.00	1	8.33
10,001 – 20,000 บาท	2	25.00	2	16.67
20,001 – 30,000 บาท	3	37.50	4	33.33
30,001 – 40,000 บาท	0	0.00	4	33.33
มากกว่า 40,000 บาท	1	12.50	1	8.33
รวม	8	100.00	12	100.00

จากตารางที่ 95 กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จำนวน 20,001 – 30,000 บาท/ ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 37.50) และมีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 2 คน (ร้อยละ 25.00) และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 2 คน (ร้อยละ 25.00) ตามลำดับ ในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท/ ปี และรายได้ 30,001 – 40,000 จำนวนละ 4 คน (ร้อยละ 33.33) และรายได้น้อยกว่า 10,000 จำนวน 1 คน (ร้อยละ 8.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 97 แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลบ้านสา

ที่	แหล่งที่มาของรายได้	จำนวน	ร้อยละ
1	ค้าขาย	20	80.00
2	เกษตรกรรม (ทำสวน ทำไร่)	4	16.00
3	สวัสดิการแห่งรัฐ (เบี้ยผู้สูงอายุ)	1	4.00

จากตารางที่ 97 พบว่า กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาของรายได้จากการค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมารายได้จากการทำเกษตรกรรม (ทำสวน ทำไร่) คิดเป็นร้อยละ 16.00 และจากสวัสดิการแห่งรัฐ (เบี้ยผู้สูงอายุ) คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 98 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านสา

ที่	รายการจำหน่ายสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1	ผัก (เช่น พริก มันม่วง ผักสวนครัว ถั่วแระ)	7	53.65
2	ของป่า (เช่น หน่อไม้ เห็ด)	2	15.38
3	เนื้อสัตว์ (ปลา แมงดา)	2	15.38
4	ไข่ไก่ ไข่เป็ด	1	7.69
5	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร (ปลาต้ม)	1	7.69
รวม		13	100.00

จากตารางที่ 98 พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายสินค้าประเภทผัก ร้อยละ 53.65 รองลงมาได้แก่ ของป่า เนื้อสัตว์ ร้อยละ 15.38 และ ไข่ไก่ ไข่เป็ด ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร ร้อยละ 7.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 99 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลบ้านสา

ที่	รายการจำหน่ายสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1	อาหารสำเร็จรูป	4	25.00
2	ผัก	3	18.75
3	ผลไม้	3	18.75
4	อาหารแห้ง	2	12.50
5	ผลิตภัณฑ์แปรรูป	1	6.25
รวม		16	100.00

จากตารางที่ 100 พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการรายจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 25.00 รองลงมาเป็น ผัก ผลไม้ ร้อยละ 18.75 และอาหารแห้ง ร้อยละ 12.50 และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 100 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย ตำบลบ้านสา

ที่	แหล่งที่มาของรายได้	กลุ่มเกษตรกร		กลุ่มผู้ประกอบการ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ปลูก/ ผลิตเอง	8	87.50	8	66.67
2	เก็บจากป่าในชุมชน	0	0.00	0	0.00
3	ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายในชุมชน	0	0.00	2	16.67
4	ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายนอกชุมชน	1	12.50	2	16.67
รวม		8	100.00	12	100.00

จากตารางที่ 100 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย พบว่า กลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการปลูก/ ผลิตเอง ร้อยละ 87.50 และ 66.67 และซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายใน ร้อยละ 16.67 และซื้อนอกชุมชน เกษตรกร ร้อยละ 12.50 ผู้ประกอบการ ร้อยละ 16.67

2.2.2 ผลการวิเคราะห์รายได้ครัวเรือนเป้าหมายหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาตลาดชุมชน “กาดแลง บ้านแป้นใต้” ตำบลบ้านสา ดังตารางที่ 101-102

ตารางที่ 101 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร
ตำบลบ้านสา เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2566 (4 เดือน)

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	0	6,890	6,890
2	0	2,080	2,080
3	0	4,040	4,040
4	4,250	9,450	5,200
5	3,000	28,170	25,170
6	0	1,970	1,970
7	0	2,690	2,690
8	2,160	4,930	2,770

ตารางที่ 102 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ
ตำบลบ้านสา เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2566 (4 เดือน)

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	11,014	20,900	9,886
2	6,300	8,510	2,210
3	4,495	6,210	1,715
4	20,100	34,250	14,150
5	0	1,650	930
6	2,710	4,080	1,370
7	0	1,640	1,640
8	0	4,510	4,510
9	0	3,170	3,170
10	0	4,620	4,620
11	0	5,340	5,340
12	0	2,550	2,550

จากตารางที่ 101-102 พบว่า ครั้วเรือนเป้าหมายทั้งกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ประกอบการ ทุกครั้วเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชน “กาดแล้งบ้านแป้นไต้” หลังจากได้รับการปรับปรุงตลาด ในช่วงระยะเวลา 4 เดือนตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม 2566

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครั้วเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้วเรือนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม จำนวน 17 ครั้วเรือนจากเป้าหมายทั้งหมด 20 ครั้วเรือน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครั้วเรือนเป้าหมาย แสดงในตารางที่ 103-104

ตารางที่ 103 จำนวนครั้วเรือนเป้าหมายจำแนกตามอาชีพหลัก ตำบลแจ้ห่ม

ที่	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เกษตรกร	10	58.82
2	ผู้ประกอบการ	3	17.65
3	รับจ้างทั่วไป	4	23.53
รวม		17	100.00

จากตารางที่ 103 พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรมากกว่ากลุ่มผู้ประกอบการ จากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 17 ครั้วเรือน แบ่งเป็นเกษตรกรจำนวน 10 คน (ร้อยละ 58.82) และผู้ประกอบการจำนวน 3 คน (ร้อยละ 17.64) และอื่น ๆ จำนวน 4 ได้แก่ กลุ่มรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 23.53)

ตารางที่ 104 ช่วงอายุตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลแจ้ห่ม

ช่วงอายุ (ปี)	กลุ่มเป้าหมาย		
	เกษตรกร (คน)	ผู้ประกอบการ (คน)	รับจ้างทั่วไป (คน)
31 – 40	0	0	0
41 – 50	1	0	0
51 – 60	7	2	2
61 – 70	3	0	2
71 เป็นต้นไป	0	1	0
รวม	10	3	4

จากตารางที่ 104 พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 7 คน รองลงมาได้แก่ อายุ 61 – 70 ปี จำนวน 3 คน และลำดับสุดท้ายอายุ 41 – 50 ปี ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 2 คน และกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ รับจ้างทั่วไป ช่วงอายุ 51 – 60 ปี และ 61 – 70 ปี จำนวนอย่างละ 1 คน

3.2 ผลการวิเคราะห์ด้านรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ก่อนการเข้าร่วมโครงการของตำบลแจ้ห่ม แสดงในตารางที่ 105-109

ตารางที่ 105 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลแจ้ห่ม

รายได้ต่อปี	กลุ่มเกษตรกร		กลุ่มผู้ประกอบการ		กลุ่มอื่น ๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20,001 – 30,000 บาท	2	20.00	1	33.33	0	0.00
30,001 – 40,000 บาท	1	10.00	0	0.00	3	75.00
มากกว่า 40,000 บาท	7	70.00	2	66.66	1	25.00
รวม	10	100.00	3	100.00	4	10.00

จากตารางที่ 105 กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 7 คน (ร้อยละ 70.00) รองลงมาได้แก่ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 2 คน (ร้อยละ 20.00) และลำดับสุดท้าย 20,001 – 30,000 บาท จำนวนอย่างละ 1 คน (ร้อยละ 10.00) ในส่วนของกลุ่ม

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 3 คน (ร้อยละ 75.00) และมีมากกว่า 40,000 บาท จำนวน 1 คน (ร้อยละ 25.00) จากจำนวนกลุ่มผู้ประกอบการทั้งหมด 4 คน

ตารางที่ 106 แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเป้าหมาย ตำบลแจ้ห่ม

ที่	แหล่งที่มาของรายได้	จำนวน	ร้อยละ
1	จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	10	76.92
2	ค้าขาย	3	23.07
รวม		13	100.00

จากตารางที่ 106 พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาของรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ร้อยละ 76.92 และค้าขาย ร้อยละ 23.07

ตารางที่ 107 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแจ้ห่ม

ที่	รายการจำหน่ายสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1	ผัก (เช่น กะหล่ำดอก แตงกวา ข้าวโพด ผักกาด)	11	42.30
2	ข้าว	7	26.92
3	ผลไม้ (มะม่วง มะพร้าว กระท้อน)	4	15.38
4	ยาสูบ	3	11.53
5	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร	1	3.84
รวม		26	100.00

จากตารางที่ 107 พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีการขายจำหน่ายสินค้าประเภทผัก ร้อยละ 42.30 รองลงมาได้แก่ ข้าว ร้อยละ 26.92 ผลไม้ ร้อยละ 15.38 ยาสูบ ร้อยละ 11.53 และลำดับสุดท้าย ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร ร้อยละ 3.84

ตารางที่ 108 รายการสินค้าที่จำหน่ายของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแจ้ห่ม

ที่	รายการจำหน่ายสินค้า	จำนวน	ร้อยละ
1	ผัก (เช่น กะหล่ำดอก แตงกวา ข้าวโพด ผักกาด)	3	60.00
2	เนื้อสัตว์ (ปลา กบ)	2	40.00
	รวม	5	100.00

จากตารางที่ 108 พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการจำหน่ายสินค้าประเภทผัก ร้อยละ 60.00 และเนื้อสัตว์ ร้อยละ 40.00

ตารางที่ 109 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย ตำบลแจ้ห่ม

ที่	แหล่งที่มาของรายได้	กลุ่มเกษตรกร		กลุ่มผู้ประกอบการ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ปลูก/ ผลิตเอง	10	100.00	2	66.66
2	เก็บจากป่าในชุมชน	0	0.00	0	0.00
3	ซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายในชุมชน	0	0.00	1	33.33
	รวม	10	100.00	3	100.00

จากตารางที่ 109 แหล่งที่มาของสินค้าที่จำหน่าย พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูก/ ผลิตเอง ร้อยละ 100 ในส่วนของกลุ่มผู้ประกอบการมีการปลูก/ ผลิตเอง ร้อยละ 66.66 และซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายในชุมชน เช่น ร้านขายส่ง ร้อยละ 33.33

3.3 ผลการวิเคราะห์รายได้ครัวเรือนเป้าหมายหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนเป้าหมาย และเข้าร่วมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม ดังตารางที่ 110-112

ตารางที่ 110 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มเกษตรกร ตำบลแจ้ห่ม

คนที่	ข้อมูลการขาย 2-3 ครั้งต่อ 1 ปี		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	15,000	72,000	57,000
2	23,000	50,000	27,000
3	13,000	30,000	17,000
4	11,000	58,000	47,000
5	4,700	18,000	13,300
6	70,000	80,000	10,000
7	15,000	24,000	9,000
8	100	800	700
9	16,000	20,000	4,000
10	1,500	20,000	18,500

ตารางที่ 111 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของครัวเรือนเป้าหมายกลุ่มผู้ประกอบการ ตำบลแจ้ห่ม

คนที่	ข้อมูลการขาย		
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
1	6,000	12,300	6,300
2	1,900	6,000	4,100
3	800	2,000	1,200

ตารางที่ 112 รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปกลุ่มเกษตรกร ตำบลแจ้ห่ม

กลุ่ม	ประเภท	ข้อมูลการขายผลิตภัณฑ์แปรรูป		
		ต้นทุน/ การแปรรูป (บาท)	ขายได้/ ครั้ง (บาท)	กำไร/ ครั้ง (บาท)
กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กบ	เกษตรกร	1,200	1,900	700
		1,200	2,242	1,042
		2,400	4,142	1,742

จากตารางที่ 110-112 พบว่า ครัวเรือนเป้าหมายทั้งกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ประกอบการ ทุกครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้า หลังจากที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายในช่วงระยะเวลา 4 เดือนตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม 2566 และเมื่อพิจารณาเฉพาะรายได้ของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (แปรรูปกบ) ในช่วงระยะเวลา 1 เดือน เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการแปรรูปกบจากการจำหน่าย 2 ครั้งเท่ากับ 1,742 บาทจากแต่เดิมไม่มีรายได้ในส่วนนี้เลย

ปัญหาที่พบ

1. ต้นทุนการทำการเกษตรสูงขึ้น เช่น ราคาปุ๋ย ราคาสารเคมี และเมล็ดพันธุ์
2. มีปัญหาเรื่องโรคระบาดในกบ และต้นทุนค่าอาหารเพิ่มขึ้น
3. ราคาวัตถุดิบ มีราคาเพิ่มขึ้น (ข้าวโพด) ส่งผลให้หยุดจำหน่ายสินค้าชั่วคราว
4. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจะไม่สามารถดำเนินการได้ตลอดทั้งปีอย่างต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาลในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิต

ตอนที่ 4 การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่

1. การพัฒนาที่ดำเนินการในพื้นที่

1.1 การมีความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและหลากหลายผ่านตลาด

ชุมชน

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม พบว่า ชุมชนเป้าหมายทั้ง 3 ตำบล คือ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม ได้มีการดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็น 3 รูปแบบ ซึ่งช่วยลดปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและหลากหลาย ดังนี้

1) การตั้งตลาดชุมชนใหม่ ในพื้นที่ตำบลแม่สุก เป็นพื้นที่ที่ไม่เคยมีตลาดชุมชนมาก่อน ได้จัดตั้งตลาดชุมชนขึ้นใหม่ โดยความร่วมมือของคนในชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก ชื่อ **กาดเสาร์ อบอุ่นแม่สุก** โดยเป็นตลาดนัดในช่วงเย็นที่จัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร อาหารปิ้งสุก และเครื่องอุปโภคบริโภค เปิดทุกวันเสาร์เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของราชการ ทำให้มีแหล่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิต และมีแหล่งกระจายสินค้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากการนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดอื่น ส่งผลให้สามารถนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน และซื้อสินค้าราคาถูกจากตลาดชุมชน เพื่อให้ครัวเรือนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอและหลากหลาย นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ซื้อซึ่งเป็นคนในชุมชน ได้รับประโยชน์ในการจัดตั้งตลาดในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปซื้อสินค้า รวมถึงการได้สินค้าราคาถูกเป็นธรรมจากผู้ผลิตโดยตรง

2) การพัฒนาตลาดชุมชนในพื้นที่เดิม ในพื้นที่ตำบลบ้านสา ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านแป้นใต้ หมู่ 6 ตำบลบ้านสา มีชื่อว่า **กาดแลงบ้านแป้นใต้** เป็นการพัฒนาจากตลาดเดิมที่ชุมชนบ้านแป้นใต้เคยจัดตั้งขึ้นมาก่อนหน้านี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เพื่อเป็นสถานที่จัดจำหน่ายสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าจากป่าชุมชน และสัตว์น้ำที่หาได้จากแหล่งน้ำภายในชุมชนที่สดใหม่ทุกวัน ในราคาที่ย่อมเยา ต่อมาเจอวิกฤติสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ทำให้ต้องปิดตลาดไป และเปิดใหม่อีกครั้งหลังจากสถานการณ์เริ่มดีขึ้น ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดตามมาตรการของสาธารณสุข ต่อมาในปี 2564 เจอวาตภัย ลมพัดแรงทำให้บ้านเรือนของราษฎรในพื้นที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักหลายร้อยหลังคาเรือน รวมถึงกาดแลงบ้านแป้นใต้ได้รับความเสียหายอย่างหนัก จึงเริ่มบูรณะซ่อมแซมกันขึ้นมาใหม่เป็นการชั่วคราว ต่อมาในปี 2565 -2566 ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้เข้ามาร่วมพัฒนา ให้ความรู้และวางแผนการพัฒนาตลาด และต่อยอดการเป็นตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง และอยู่รอดได้ด้วยตัวเอง ส่งผลให้ในปัจจุบันคนในชุมชนบ้านแป้นใต้ มีแหล่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิต และมีแหล่งจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการรับประทานในครัวเรือน ส่งผลให้คนในชุมชนสามารถจัดหาอาหารได้

อย่างเพียงพอและหลากหลาย รวมทั้งสามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือซื้อสินค้าในตลาดชุมชน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ในหน่วยงานรัฐและเอกชนในพื้นที่ และอาศัยอยู่ในชุมชน ได้รับประโยชน์จากตลาดในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปซื้อสินค้าในพื้นที่อื่น สามารถหาซื้ออาหารปรุงสุกได้จากตลาดใกล้ที่พัก รวมถึงการได้สินค้าราคาเป็นธรรม

3) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม จากการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและความหลากหลายของอาหาร โดยการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาลดผลผลิตล้นตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากในส่วนของตลาดสินค้าเกษตรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ขายที่กระจายกันอยู่ในตลาดทั้งในบริเวณชุมชนของตนเองและชุมชนใกล้เคียงอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาเรื่องแหล่งกระจายสินค้า โดยมีนักพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม เป็นผู้ประสานงานหลัก ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าวทำให้ชุมชนสามารถแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่เหลือจากการรับประทานในครัวเรือนและจัดส่งขายตามตลาดต่าง ๆ ให้สามารถยืดอายุผลผลิตและเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่มาจำหน่าย ส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้มีรายได้มาจัดหาอาหารให้หลากหลาย นอกเหนือจากที่ปลูกในครัวเรือน นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มเกษตรกรหรือคนในชุมชนที่มีผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ในแต่ละฤดูกาล เช่น พริก ผักกาด มะม่วง กล้วยน้ำว้า ฯลฯ มีแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อนำไปแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

1.2 ความเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของครัวเรือนเป้าหมาย

จากผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป้าหมายในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม ทั้ง 3 ตำบล พบว่า รายได้ของกลุ่มเป้าหมายทุกครัวเรือนหลังเข้าร่วมโครงการวิจัยมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชน/ จากการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อจัดจำหน่ายทุกครัวเรือน โดยพิจารณาจากเงินกำไรที่ได้ พบว่า ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแม่สุกมีเงินกำไรจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชน ระยะเวลา 6 เดือน ในช่วงระหว่าง 800 บาท - 3,500 บาท ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลบ้านสา มีเงินกำไรจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชน ระยะเวลา 4 เดือนในช่วงระหว่าง 25,000 - บาท 1,000 บาท โดยมีบางครัวเรือนในตำบลแม่สุกและตำบลบ้านสาไม่มีต้นทุนของสินค้าที่นำมาจำหน่ายเลยอันเนื่องมาจากการปลูก/ ผลิตเอง หรือเก็บของป่าในชุมชนมาจำหน่าย สำหรับครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแจ้ห่ม ส่วนใหญ่มีการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรและสินค้าแปรรูป 2-3 ครั้งต่อปี เนื่องจากครัวเรือนเป้าหมายในตำบลแจ้ห่มส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อจัดจำหน่ายตลาดค้าส่งทางการเกษตร โดยในส่วนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

อยู่ในช่วงระหว่างการจัดตั้งใหม่ มีเพียงกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกบที่ในช่วงระยะเวลา เดือนที่ผ่าน 1 มาได้กำไรจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจำนวน บาท 1,742 ครั้ง เป็นเงิน 2 จึงยังไม่สามารถเห็นผลกำไรในส่วนของการจำหน่ายสินค้าจากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างชัดเจน

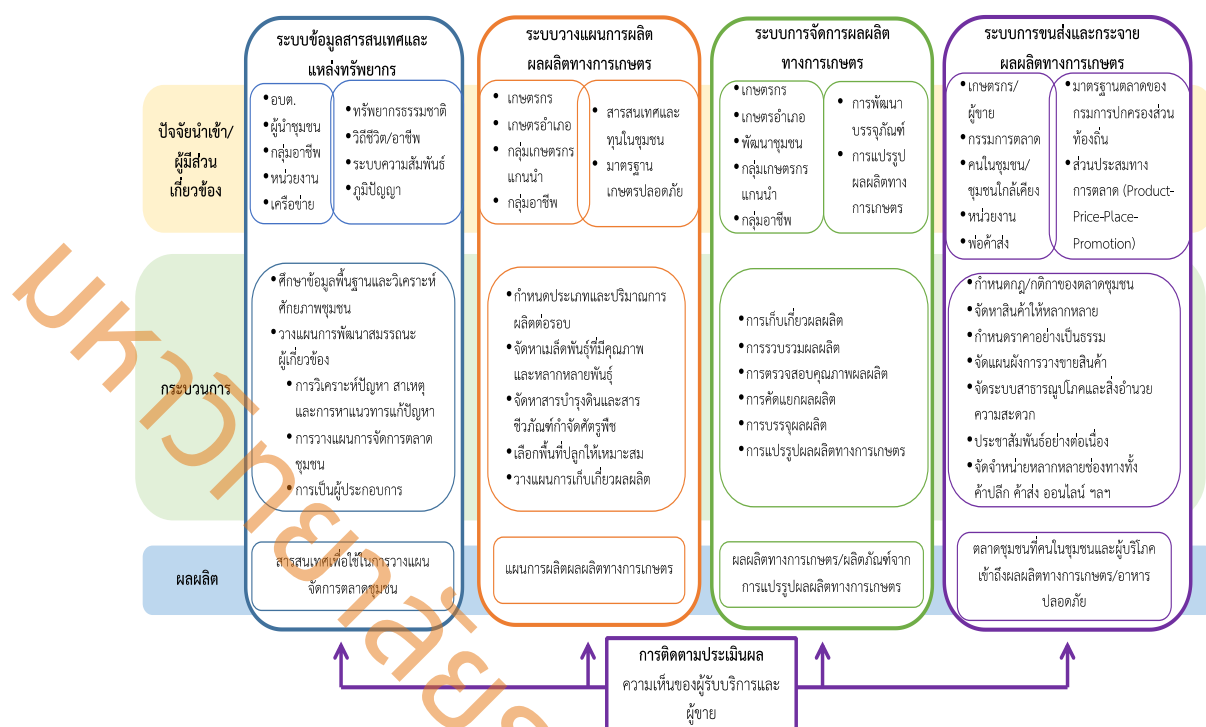
2. กลไกในการดำเนินงานในการรองรับสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ใน

อนาคต

2.1 นโยบาย

1) ระดับอำเภอ ควรมีการจัดตั้งกลไกเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายและติดตามประเมินผลการแก้ปัญหาครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต จากหน่วยงานในพื้นที่ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ประกอบด้วย ภาครัฐและภาคประชาสังคมร่วมดำเนินการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้บริหารและพัฒนาชุมชนประจำอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนประจำอำเภอ และกลุ่มเกษตรกร ที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในพื้นที่

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล ควรพิจารณาจัดทำแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหารในระดับอำเภอ โดยพิจารณาให้ครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานของตลาดชุมชน ที่ประกอบด้วย ระบบข้อมูลสารสนเทศและแหล่งทรัพยากร ระบบการวางแผนการผลิต ระบบการจัดการผลผลิตทางการเกษตร และระบบการขนส่งและกระจายผลผลิตทางการเกษตร ดังภาพที่ 141

ภาพที่ 141 ห่วงโซ่อุปทานตลาดชุมชนทางการเกษตร

2.2 แนวทางการดำเนินการ

1) การบริหารจัดการตลาดชุมชน 3 รูปแบบได้แก่ การจัดตั้งตลาดใหม่ การฟื้นฟูตลาดเดิม และการพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่เพื่อจำหน่ายในตลาดประจำอำเภอ ทั้งนี้ต้องตรงกับความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

- ศึกษาและรวบรวมข้อมูลความต้องการของลูกค้าในตลาดที่จัดตั้งทั้งระดับพื้นที่และภาพรวมของความต้องการโดยรวม อาทิ ความต้องการสินค้าด้านการเกษตร ชนิดและรูปแบบของสินค้า ปริมาณความต้องการ และคุณภาพของสินค้า

- วางแผนการผลิตและส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และตรงตามความต้องการของตลาด

- คัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพเพื่อกระจายสินค้าไปตลาดอื่นและเพิ่มช่องทางในการจำหน่าย

- ส่งเสริมการเปิดตลาดใหม่ในกลุ่มสินค้าเฉพาะ สินค้าที่มีศักยภาพตรงกับความต้องการของตลาดใหม่ อาทิ ตลาดเกษตรกร ร้านค้าทั่วไป ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ

- ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า หรือขายในรูปแบบที่ไม่ใช่สินค้าวัตถุดิบ เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตรเบื้องต้น เพิ่มมูลค่า เพื่อหาช่องทางตลาดสินค้าใหม่ ๆ เช่น อาหาร

การจัดเลี้ยงอาหารหรืออาหารว่าง รวมถึงแหล่งจำหน่ายในพื้นที่ กลุ่มพืชผัก เช่น พริกพันธุ์ ชিং ข่า ตะไคร้ อบแห้ง หอม กระเทียมทอดอบแห้ง กลุ่มไม้ผล อาทิ กัลยวง กัลยอบ มะม่วงกวน มะม่วงแผ่น แยมมะม่วง โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและยืดอายุของผลิตภัณฑ์

2) นำหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับเครื่องมือ CBR ในการเสริมพลังผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มอาชีพ/ กลุ่มเกษตรกรที่มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในการบริหารจัดการตลาดชุมชน

3) ต่อยอดและขยายผลพื้นที่ต้นแบบในการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อลดปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่อื่นที่มีบริบทเป็นชุมชนทางการเกษตร

2.3 บทบาทของภาคี

กลไกเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการตลาดชุมชนในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง มีดังนี้

หน่วยงาน/ บุคลากร	บทบาทหน้าที่
- ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน - คณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชน	- ขับเคลื่อนด้านการจัดการโครงสร้างตลาด การวางแผนดำเนินงาน การกำหนดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตลาดชุมชน - สนับสนุนและอำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัยในพื้นที่
- อำเภอแจ้ห่ม ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ - อปท.ในพื้นที่ ได้แก่ ผู้บริหาร อปท. และนักพัฒนาชุมชนประจำ อปท.	- อำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูล - มอบหมายบุคลากรเป็นคณะทำงานในโครงการวิจัย - สนับสนุนด้านสถานที่และสาธารณูปโภค - สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานขับเคลื่อนตลาดชุมชนในพื้นที่ ร่วมวางแผนการประชาสัมพันธ์ ควบคุมมาตรฐานของสินค้าที่จำหน่ายในตลาดชุมชน
กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรค โควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต	มีส่วนร่วมวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร ผลิตภัณฑ์เกษตร ควบคุมการผลิตให้ได้มาตรฐาน แปรรูปสินค้าและจัดจำหน่ายในตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในพื้นที่

หน่วยงาน/ บุคลากร	บทบาทหน้าที่
นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	- สนับสนุนด้านองค์ความรู้ และพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ - ให้คำปรึกษาและติดตามการบริหารจัดการตลาด

3. แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่และการขยายผล

3.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำแผนปฏิบัติการ แนวทาง และวิธีปฏิบัติการ ในการพัฒนาและบริหารจัดการตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน

3.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสาน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เกษตรอำเภอ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด และผู้นำในระดับท้องถิ่น และระดับท้องถิ่นในการจัดการตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน

3.3 การบริหารตลาดชุมชนควรทำในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินงานทำหน้าที่ขับเคลื่อน ดูแล ตลาดชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานสนับสนุนและมีนักพัฒนาชุมชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยง

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ
ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสกลนคร

1. การพัฒนาตลาดชุมชน

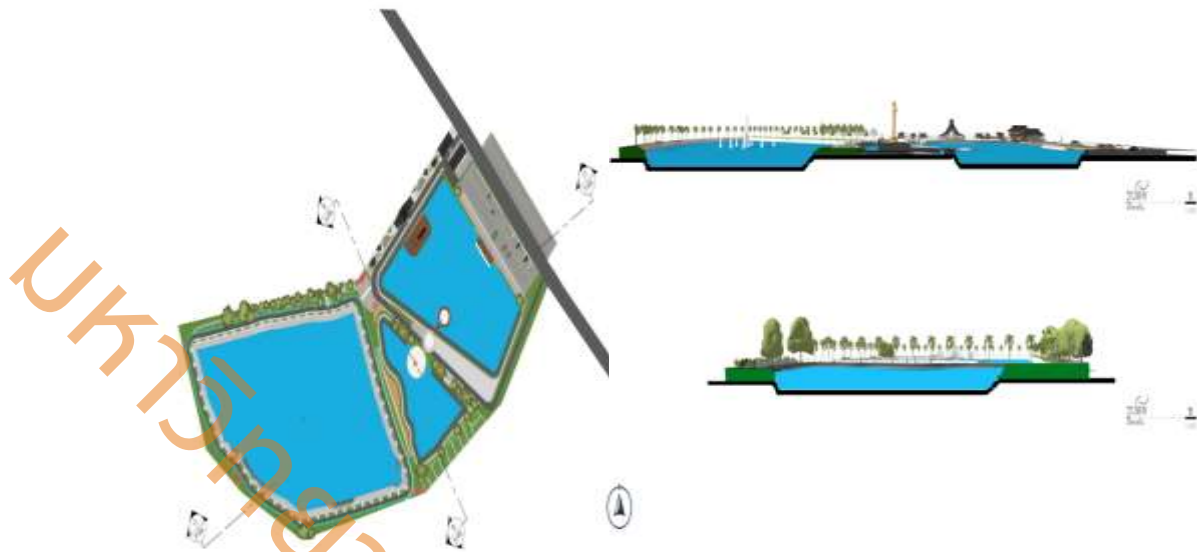
การพัฒนาตลาดชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 การวิเคราะห์พื้นที่การสร้างตลาด

พื้นที่หนองสองพี่น้องเป็นพื้นที่รับผิดชอบของชลประทานน้ำอูน เป็นพื้นที่ดินถนนระหว่าง
อำเภอกุดบาก ไปยังอำเภอนิคมน้ำอูน ห่างจากตัวอำเภอกุดบาก 10 กิโลเมตร เป็นพื้นที่
สาธารณประโยชน์ของชุมชนบ้านค้อใหญ่และบ้านกลาง ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลกุดไ
มีวัตถุประสงค์หลักในการเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในภาคการเกษตร และเป็นแหล่งหาอาหารของชุมชน
ข้างเคียง รายละเอียดตามภาพที่ 4.19 - 4.20

ภาพที่ 142 ที่ตั้งและลักษณะของหนองสองพี่น้อง

ภาพที่ 143 ภาพตัดขวางหนองสองพี่น้อง

การสร้างตลาดสามัคคีธรรม บริเวณหนองสองพี่น้อง ตำบลลุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ซึ่งเชื่อมสายใยระหว่างพี่น้องบ้านค้อใหญ่และบ้านกลางเข้าด้วยกันแม้จะมีถนนกันกลางก็ตาม ให้เกิดเป็นรูปธรรมและมีความมั่นคงถาวรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้สรรพกำลังคน แรงงานงบประมาณ การบริหารจัดการในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ บนฐานทุนทรัพยากรต่าง ๆ ภายในชุมชน จากการลงพื้นที่พูดคุยร่วมกับชุมชนเป้าหมาย ผู้นำชุมชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลุดไห นายอำเภอกุดบาก ทำให้เรารู้ว่าตลาดชุมชนที่ชุมชนคาดหวังมานั้นนั้นได้ถูกพูดคุยมาก่อนหน้าที่โครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับรายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของเกษตรกรพื้นที่ตำบลลุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร (รายละเอียดดังภาพที่ 144)

ภาพที่ 144 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรึกษาหารือการพัฒนาตลาดสามัคคีธรรม

1.2 การออกแบบผังพื้นที่ตลาด

การออกแบบตลาดชุมชนหรือตลาดสามัคคีธรรม เป็นการทำงานภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยใช้หลัก บวร. ดังนี้

บ คือ บ้าน บ้านคือใหญ่และบ้านกลาง ตำบลกุดไท อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร มีคนอาศัยอยู่ผู้ที่สืบสานวัฒนธรรม ศาสนา และซึมซับคำสอนจากพระสงฆ์ เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนให้พระพุทธศาสนาได้ยั่งยืนยาวนานอย่างถึงแก่นแท้

ว คือ วัด วัดที่มีพระสงฆ์ ผู้ที่อาสาจะละกิเลสทางโลกมาศึกษาพระธรรม เพื่อเผยแผ่หลักพุทธศาสนาให้ชาวบ้านได้เข้าใจถึงการดำรงชีวิตอย่างสงบ เป็นสุข

ร คือ โรงเรียน/ สถานศึกษา เดิมทีแหล่งที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้เป็นวัด ต่อมาได้แยกออกมาเป็นโรงเรียนที่เป็นสถานให้การศึกษาโดยตรงต่อทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งปัจจุบันยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่ยังมีชื่อวัดเป็นชื่อโรงเรียนอยู่ รายละเอียดดังภาพที่ 145

ภาพที่ 145 การออกแบบผังพื้นที่ตลาดสามัคคีธรรม

1.3 การก่อสร้างตลาด

การก่อสร้างตลาดมีการสร้างบนฐานความศรัทธาจากศิษยานุศิษย์ของพระครูภาวนาสกลธรรม (หลวงปู่ขาว พุทฺธรกฺขิโต) วัดป่าคุณคำวิปัสสนา ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพในการก่อสร้าง โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น 2,700,000 บาท ซึ่งการก่อสร้างหลวงปู่ขาวได้มอบหมายให้พระนวย ซึ่งเป็นพระเลขาเป็นรับผิดชอบ กำกับดูแล พร้อมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่การดำเนินงานให้กับชาวบ้านที่มาร่วมแรง ร่วมใจกันก่อสร้าง ผ่านการประสานระหว่างผู้ใหญ่บ้าน และนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครตั้งแต่เริ่มปรับพื้นที่ วางผังอาคาร และเริ่มก่อสร้าง ซึ่งการก่อสร้าง ณ ปัจจุบัน อยู่ในระหว่างการมุ่งหลังอาคารตลาดสามัคคีธรรม คิดเป็นร้อยละ 60 ของการก่อสร้างทั้งหมด รายละเอียดดังภาพที่ 146

ภาพที่ 146 การก่อสร้างตลาดสามัคคีธรรม

2. การพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหาร

มีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องการจัดทำกิจกรรมชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 เพื่อให้ผู้นำหมู่บ้านกลาง หมู่ 3, 8 และ 10 และบ้านค้อใหญ่ หมู่ 4 และ 7 เข้าใจกิจกรรมของโครงการวิจัย ประเด็นการดำเนินการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และระดมความคิด “ชวนคิด ชวนคุย” เพื่อสอบถามความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาโจทย์ การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร ร่วมกับทางชุมชน

2.2 ระดมความคิดออกแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ผลการระดมความคิดร่วมกับทางชุมชนส่งข้อเสนอไปยังนักวิจัย พบว่า มีการเสนอการเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ 37 ครั้วเรือน การปลูกผักจำนวน 1 ครั้วเรือน การเลี้ยงไก่พื้นเมือง 11 ครั้วเรือน การเลี้ยงจิ้งหรีด 1 ครั้วเรือน ภาพที่ 4.24

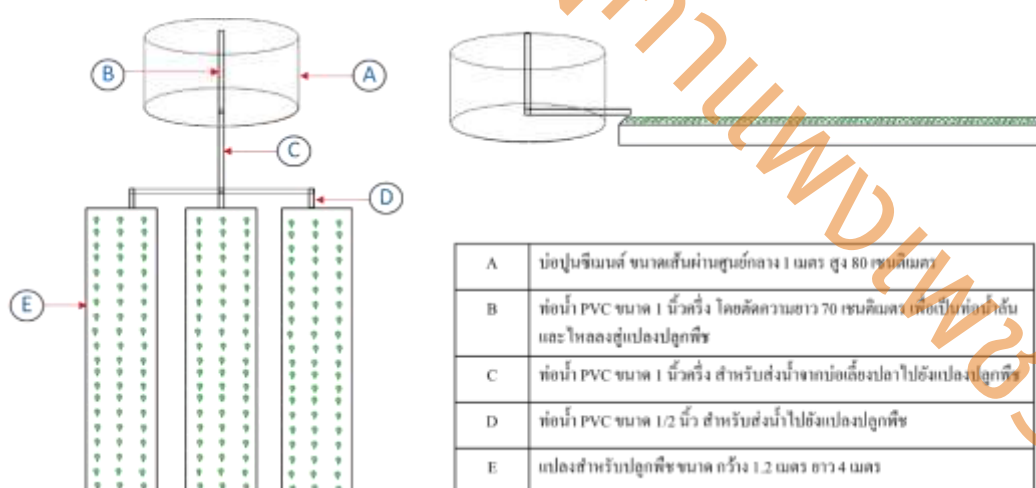
ภาพที่ 147 ชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

2.3 ปฏิบัติการการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมายการวิจัยด้วยกระบวนการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่

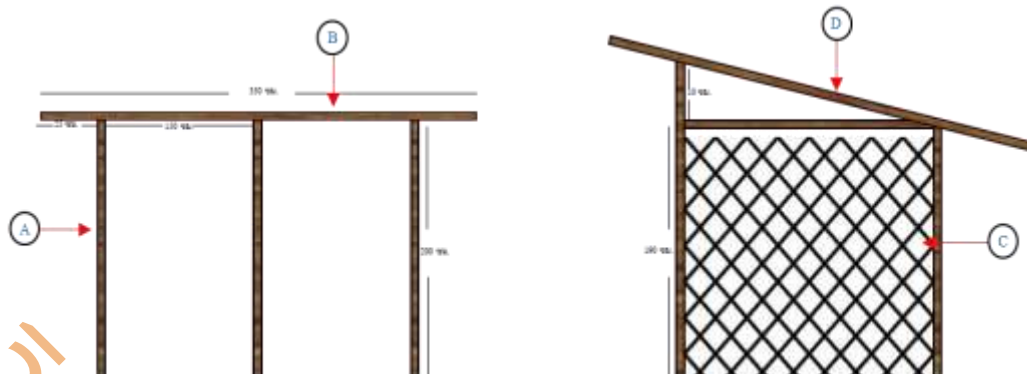
ตามที่ชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องไปแล้วนั้น ได้รับข้อเสนอมา 4 ชุดต้นแบบ ได้แก่ การเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ การปลูกผัก การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และการเลี้ยงจิ้งหรีด จึงได้นำมาพิจารณาอีกครั้งกับผู้นำชุมชนเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยได้มติที่ประชุมระดมความคิดเพื่อยืนยันข้อมูลการพัฒนาชุดต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 2 ชุด คือ การเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์ร่วมกับการปลูกพืช จำนวน 38 ครั้วเรือน และการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจำนวน 12 ครั้วเรือน หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ บ้านกลาง หมู่ 3, หมู่ 8 และหมู่ 10 บ้านค้อใหญ่ หมู่ 4 และหมู่ 7 ภาพที่ 148-151

ภาพที่ 148 ระดมความคิดออกแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร

ภาพที่ 149 โครงสร้างบ่อเลี้ยงปลาคู่กับการปลูกพืช

A	เสาไม้ สูง 200 เซนติเมตร
B	คานบน ยาว 350 เซนติเมตร
C	ตาข่ายพลาสติก สูง 200 เซนติเมตร
D	หลังคาสังกะสี ยาว 6 ฟุต

ภาพที่ 150 โครงสร้างคอกไก่พื้นเมือง

2.4 ส่งเสริม สนับสนุนความรู้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาต่อยอด การเกษตร และมีการวางแผนการผลิตอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ดำเนินการจัดทำชุดต้นแบบ และได้ให้องค์ความรู้การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ร่วมกับการปลูกพืช และการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยมีวิทยากรจำนวน 5 ท่านได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงทรัพย์ อรุณกมล อาจารย์อรอนงค์ ชันเดช นายอรรณ บุดรนา (ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์) ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ครองใจ โสมรักษ์ (ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการปลูกพืช) และอาจารย์นายสัตวแพทย์จักรพรรดิ ประชาชาติ (ผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงไก่พื้นเมือง) โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 50 คนเรือน ภาพที่ 151

ภาพที่ 151 ส่งเสริม สนับสนุนความรู้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาต่อยอดการเกษตร

เมื่อให้องค์ความรู้แล้วทางผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างชุดต้นแบบตามโครงสร้างของการเลี้ยงปลาตกในบ่อซีเมนต์รวมกับการปลูกพืช จำนวนปลาตก 50 ตัวต่อบ่อ พร้อมด้วยแปลงผักซีซั่น และผักกาดเขียวปลี และการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจำนวน 4 ตัวต่อกอก ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ภาพที่ 152-153

ภาพที่ 152 ชุดต้นแบบการเลี้ยงปลาตกในบ่อซีเมนต์รวมกับการปลูกพืช

ภาพที่ 153 ชุดต้นแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

3. การวิเคราะห์ปริมาณสารตกค้างในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

การศึกษาคุณภาพน้ำกำหนดจุดเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ โดยกำหนดจุดเก็บตัวอย่างแหล่งน้ำผิวดินและตะกอนดิน 3 จุด ได้แก่ จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเเมอ จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเเมอ จุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง และเก็บตัวอย่างแหล่งน้ำใต้ดิน 2 จุด ได้แก่ บ่อบาดาลเกษตรกรต้นแบบบ้านค้อใหญ่และบ้านกลาง ทำการศึกษาในช่วงฤดูแล้ง (เมษายน-พฤษภาคม) และช่วงฤดูฝน (มิถุนายน-กรกฎาคม) และศึกษาปริมาณสารตกค้างในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ได้แก่ ตะกั่ว ปปรอท และแคดเมียม ที่ได้จากกิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารแก่กลุ่มเกษตรกร โดยสร้างความมั่นใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำและต่อยอดสู่ความมั่นคงสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ได้ และใช้วางแผนการจัดการที่เหมาะสม และแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ต่อไป

3.1 การเก็บตัวอย่างน้ำและตะกอนดิน

การเก็บตัวอย่างน้ำและการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ โดยการวิเคราะห์ดัชนีคุณภาพน้ำในห้องปฏิบัติการ ได้แก่ ค่าพีเอช ค่าการนำไฟฟ้า ความขุ่น ออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ฟิโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (FCB) และแอมโมเนีย (NH_3) ส่วนตัวอย่างน้ำใต้ดินวิเคราะห์ค่าพีเอช ค่าการนำไฟฟ้า ค่าความกระด้าง และของแข็งละลาย (TDS) ทำการเก็บตัวอย่างโดยตัวอย่างน้ำผิวดินได้ทำการเก็บตัวอย่างแบบจ้วง และน้ำ

ไต้ดินเก็บจากบ่อน้ำไต้ดินของคนในชุมชน เก็บตัวอย่างน้ำผิวดินและน้ำไต้ดินด้วยขวดโพลีเอทิลีน ขนาด 1,000 มิลลิลิตร จากนั้นเก็บรักษาตัวอย่างน้ำที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เพื่อนำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยวิธีการตาม Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater

การเก็บตัวอย่างตะกอนดินทำการเก็บตัวอย่างภายในบริเวณเดียวกับการเก็บตัวอย่างน้ำผิวดิน โดยใช้ช้อนตักดินตักเฉพาะบริเวณผิวน้ำของตะกอนจากไต้ดิน เก็บรักษาตัวอย่างในถุงพลาสติกติดฉลากระบุชนิดของตัวอย่าง สถานที่เก็บตัวอย่าง และวิเคราะห์โลหะหนักในตะกอนดิน ได้แก่ ตะกั่ว ปรอท และแคดเมียม ตามวิธีการที่อธิบายไว้ใน Standard Operating Procedure for the Digestion of Solid Samples Using Method

ในการศึกษากำหนดจุดเก็บตัวอย่างแหล่งน้ำผิวดินและตะกอนดิน 3 จุด ได้แก่ จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเเมอ จุดที่ 2 ห้วยน้ำคลองกระเเมอ จุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง และเก็บตัวอย่างแหล่งน้ำไต้ดิน 2 จุด ได้แก่ บ่อบาดาลเกษตรกรรมแบบบ้านค้อใหญ่และบ้านกลาง โดยมีรายละเอียดและพิกัดทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

ตารางที่ 113 แสดงจุดเก็บตัวอย่างน้ำผิวดิน ตะกอนดินและน้ำไต้ดินในพื้นที่ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ชื่อ	สถานที่	พิกัดทางภูมิศาสตร์	คำอธิบาย
ตัวอย่างน้ำผิวดินและตะกอนดิน			
จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเเมอ	อ่างเก็บน้ำห้วยลาดกระเเมอ	17.081068, 103.725896	ภายในอ่างเก็บน้ำห้วยลาดกระเเมอก่อนระบายลงสู่ห้วยลาดกระเเมอ
จุดที่ 2 ห้วยน้ำคลองกระเเมอ	ห้วยลาดกระเเมอ	17.150377, 103.784381	ห้วยลาดกระเเมอบริเวณหลังวัดบ้านกลาง ช่วงสะพานเชื่อมระหว่างบ้านกลางไปบ้านกุดไห
จุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง	หนองสองพี่น้อง	17.137383, 103.767322	ภายในหนองสองพี่น้องสามแยกบ้านกลาง

ตารางที่ 113 (ต่อ)

ชื่อ	สถานที่	พิกัดทาง ภูมิศาสตร์	คำอธิบาย
ตัวอย่างน้ำใต้ดิน			
จุดที่ 1 บ่อบาดาลบ้านค้อใหญ่	บ้านค้อใหญ่	17.118387, 103.762645	บ่อบาดาลเกษตรกรรม ต้นแบบบ้านค้อใหญ่
จุดที่ 2 บ่อบาดาลบ้านกลาง	บ้านกลาง	17.138345, 103.767217	บ่อบาดาลเกษตรกรรม ต้นแบบบ้านกลาง

3.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์คุณภาพน้ำและตะกอนดินในพื้นที่ตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

3.2.1 พีเอช

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ โดยทั่วไปจะมีค่าพีเอช 5.00-9.00 ซึ่งจะแตกต่างกันเนื่องจาก สภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ซึ่งน้ำผิวดินในพื้นที่ตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร แต่ละจุดก็มีค่าพีเอชแตกต่างกัน โดยทุกจุดมีค่าพีเอชเป็นไปตามมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำครั้งที่ 1 และ 2 ซึ่งแต่ละจุดมีค่าพีเอช ดังนี้ จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเมอ ครั้งที่ 1 และ 2 มีค่าพีเอช 6.7 และ 6.8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.75 จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเมอ มีค่าพีเอช 6.8 และ 7.5 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.15 ส่วนจุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง มีค่าพีเอช 7.2 และ 7.3 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.25

3.2.2 ค่าการนำไฟฟ้า

สารปนเปื้อนที่สามารถแตกตัวเป็นไอออนละลายในน้ำ ซึ่งจะสะท้อนจากค่าความนำไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น โดยผลการเก็บตัวอย่างน้ำผิวดินเพื่อวิเคราะห์ค่าการนำไฟฟ้า พบว่า จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเมอมีค่าการนำไฟฟ้า 330.1 และ 320.7 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ในครั้งที่ 1 และ 2 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 315.4 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ค่าการนำไฟฟ้าจุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเมอมีค่า 1,508.5 และ 1,362.5 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1,437 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร และจุดที่ 3 หนองสองพี่น้องค่าการนำไฟฟ้า 325.4 และ 385.2 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 355.3 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร

3.2.3 ความขุ่น

การวิเคราะห์ค่าความขุ่นในแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร การเก็บน้ำตัวอย่าง 2 ครั้ง พบว่า จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเมอมีค่าความขุ่นน้อยกว่า 2.0

เอ็นทียู ทั้ง 2 ครั้ง จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเซอมีค่าความขุ่น 20 และ 25.3 เอ็นทียู ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 22.65 เอ็นทียู และจุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง ครั้งที่ 1 มีค่าความขุ่นน้อยกว่า 2.0 เอ็นทียู และครั้งที่ 2 มีค่า 8.1 เอ็นทียู

3.2.4 ออกซิเจนละลายน้ำ (DO)

การวิเคราะห์ค่าออกซิเจนละลายน้ำในตัวอย่างน้ำผิวดินในพื้นที่ตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร 3 จุด ผลการวิเคราะห์จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเซอ ครั้งที่ 1 มีปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ 9.1 มิลลิกรัมต่อลิตร ครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ 10.1 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 9.6 มิลลิกรัมต่อลิตร จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเซอ มีครั้งที่ 1 มีปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ 8.1 มิลลิกรัมต่อลิตร ครั้งที่ 2 ได้ค่าออกซิเจนละลายน้ำที่ 8.4 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.25 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนจุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง มีครั้งที่ 1 มีปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ 10.3 มิลลิกรัมต่อลิตร ครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ 10.2 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.25 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน สำหรับแหล่งน้ำประเภทที่ 2 ได้กำหนดให้น้ำที่อยู่ในเกณฑ์ต้องมีออกซิเจนละลายน้ำไม่ต่ำกว่า 6 มิลลิกรัมต่อลิตร

3.2.5 ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD)

การวิเคราะห์ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเซอ พบว่า ค่าความสกปรกในรูปบีโอดีครั้งที่ 1 และ 2 มีค่า 104 และ 53 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ มีเฉลี่ยอยู่ที่ 78.5 มิลลิกรัมต่อลิตร จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเซอ ความสกปรกในรูปบีโอดีมีค่า 39 และ 95 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ มีเฉลี่ยอยู่ที่ 67 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนจุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง ความสกปรกในรูปบีโอดีมีค่า 44 และ 51 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ มีเฉลี่ยอยู่ที่ 47.5 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยค่ามาตรฐานความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ได้กำหนดให้น้ำที่อยู่ในเกณฑ์มีค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ไม่เกิน 1.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ในแหล่งน้ำประเภทที่ 2 และไม่เกิน 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ในแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ซึ่งปริมาณความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ที่วิเคราะห์ได้สูงเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

3.2.6 แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด (TCB) และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (FCB)

ผลการวิเคราะห์พบปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมดและฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเซอ ครั้งที่ 1 มีปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด 240 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย >1,600 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร ครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ <1.1 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 27 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเซอ ครั้งที่ 1 มีปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด 23 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 920 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร ครั้งที่ 2 ปริมาณโค

ลิฟฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมดเท่ากับ 21 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 170 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และจุดที่ 3 หนองสองพี่น้อง ครั้งที่ 1 มีปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมด 33 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 540 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร ครั้งที่ 2 ค่าปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมดเท่ากับ 17 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร และฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย 170 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการวิเคราะห์ปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียทั้งหมดและฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียในทุกจุดเก็บตัวอย่างมีปริมาณไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดตามมาตรฐานแหล่งน้ำประปาที่ 2 ยกเว้นจุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเฉอ ในการเก็บตัวอย่าง ครั้งที่ 1 มีปริมาณฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย >1,600 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิลิตรซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐานแหล่งน้ำประปาที่ 2 อย่างไรก็ตามค่าที่ได้จากการวิเคราะห์หากเทียบกับมาตรฐานแหล่งน้ำประปาที่ 3 ยังถือว่าไม่เกินกว่าค่ามาตรฐาน

3.2.7 แอมโมเนีย (NH_3)

การใช้ประโยชน์พื้นที่ทางการเกษตรมีการใช้ปุ๋ยซึ่งพืชใช้เป็นธาตุอาหารเพื่อการเจริญเติบโต ฝนจะเป็นตัวชะล้างปุ๋ยไหลลงสู่ดินและลงสู่แหล่งน้ำ จึงได้ตรวจวัดน้ำผิวดินเพื่อหาปริมาณของธาตุอาหารพืชจำพวกไนโตรเจนในรูปแอมโมเนียที่ปนเปื้อนในน้ำผิวดินของพื้นที่ โดยผลการวิเคราะห์ค่าแอมโมเนียครั้งที่ 1 และ 2 พบว่า จุดที่ 1 ต้นน้ำคลองกระเฉอไม่พบค่าแอมโมเนียในแหล่งน้ำ จุดที่ 2 ห้วยน้ำคลองกระเฉอ มีค่า 3.64 และ 2.10 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ มีเฉลี่ยอยู่ที่ 2.87 มิลลิกรัมต่อลิตร และจุดที่ 3 หนองสองพี่น้องไม่พบค่าแอมโมเนียในแหล่งน้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานแอมโมเนีย ที่จะต้องมีค่าไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร จุดที่ 2 มีค่าเกินกว่าค่ามาตรฐาน

3.2.8 โลหะหนัก

การตรวจวิเคราะห์ปริมาณโลหะหนักในตะกอนดินในแหล่งน้ำของพื้นที่ ซึ่งมีการใช้ประโยชน์ดินพื้นที่เกษตรกรรมอาจมีการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมี ตลอดจนยาปราบศัตรูพืช อาจส่งผลทำให้เกิดการปนเปื้อนของโลหะหนัก นอกจากนี้โลหะหนักยังสามารถพบได้ตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถออกสู่สิ่งแวดล้อมได้หากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิประเทศ โดยการศึกษาวิจัยนี้ได้ศึกษาปริมาณโลหะหนัก 3 ชนิด ได้แก่ ตะกั่ว โปรท และแคดเมียม

การวิเคราะห์ปริมาณของตะกั่วในตะกอนดิน 3 จุด พบว่า ครั้งที่ 1 ค่าปริมาณของตะกั่วในตัวอย่าง พบปริมาณของตะกั่วในตะกอนอยู่ที่ 0.042, 0.033 และ 0.013 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จากจุดที่ 1-3 ตามลำดับ และครั้งที่ 2 พบปริมาณของตะกั่วในตัวอย่าง พบปริมาณของตะกั่วในตะกอนอยู่ที่ 0.016, <0.001 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จากจุดที่ 1 และ 3 ตามลำดับ ส่วนจุดที่ 3 หนองสองพี่น้องไม่พบค่าปริมาณของตะกั่วในตะกอนดิน และทุกจุดมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐาน

การวิเคราะห์ปริมาณของปรอทในตะกอนดิน พบว่า ครั้งที่ 1 ปริมาณของปรอทในทุกจุดเก็บตัวอย่างมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐาน โดยพบปริมาณของปรอทในตะกอนอยู่ที่ <0.001 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม จากทั้งจุดที่ 1 และ 2 สำหรับจุดที่ 3 หนองสองพี่น้องไม่พบค่าปริมาณของปรอทในตะกอนดิน และครั้งที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปริมาณของปรอทพบว่า ไม่พบปริมาณของปรอทในทุกจุดเก็บตัวอย่าง ซึ่งผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐาน

สำหรับค่าปริมาณของแคดเมียมในตะกอนดินครั้งที่ 1 พบค่าปริมาณของแคดเมียมในตัวอย่างจุดที่ 1-3 อยู่ที่ 0.011, 0.015 และ 0.010 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ตามลำดับซึ่งทุกจุดมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐาน และครั้งที่ 2 พบปริมาณของแคดเมียมในตะกอนดิน มีค่า <0.011 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ในจุดที่ 1 ส่วนอีก 2 จุด ไม่พบปริมาณของแคดเมียมในตะกอนดิน ซึ่งมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐาน

3.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์คุณภาพน้ำใต้ดินในพื้นที่ตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

การตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำใต้ดินจะเก็บจากบ่อน้ำใต้ดินของคนในชุมชน 2 จุด ได้แก่ บ่อบาดาลเกษตรกรรมแบบบ้านค้อใหญ่และบ้านกลาง โดยเก็บตัวอย่างในวันเดียวกับตัวอย่างน้ำผิวดินและตะกอนดิน วิเคราะห์ค่าความกระด้าง ของแข็งละลาย (TDS) และวิเคราะห์โลหะหนัก

3.3.1 พีเอช

การตรวจวิเคราะห์ค่าพีเอชจากตัวอย่างน้ำใต้ดินพื้นที่ตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ซึ่งจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตามค่าพีเอชของน้ำใต้ดินทุกจุดมีค่าพีเอชเป็นไปตามมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำครั้งที่ 1 และ 2 แต่ละจุดมีค่าพีเอช ดังนี้ จุดที่ 1 บ้านค้อใหญ่ ครั้งที่ 1 และ 2 มีค่าพีเอช 7.2 และ 6.9 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.05 จุดที่ 2 บ้านกลาง มีค่าพีเอช 6.9 และ 7.1 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.0

3.3.2 ค่าการนำไฟฟ้า

ในน้ำใต้ดินจะมีแร่ธาตุที่สามารถละลายน้ำได้ ซึ่งเมื่อแตกตัวจะเพิ่มค่าของไอออนที่ละลายในน้ำ ซึ่งจะสะท้อนจากค่าความนำไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น โดยผลการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดินเพื่อวิเคราะห์ค่าการนำไฟฟ้า พบว่า จุดที่ 1 บ้านค้อใหญ่ มีค่าการนำไฟฟ้า 298.5 และ 282.5 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ในครั้งที่ 1 และ 2 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 290.5 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ค่าการนำไฟฟ้าจุดที่ 2 บ้านกลาง มีค่า 362.2 และ 262.2 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 312.5 ไมโครซีเมนต่อเซนติเมตร

3.3.3 ค่าความกระด้าง

จากการวิเคราะห์ค่าความกระด้าง 2 ครั้ง ในแหล่งน้ำใต้ดินจุดที่ 1 บ้านค้อใหญ่ พบว่า ค่าความกระด้างมีค่า 216 และ 216 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 216 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนจุดที่ 2 บ้านกลาง พบว่า ค่าความกระด้างมีค่า 204 และ 204 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 216 มิลลิกรัมต่อลิตร

3.3.4 ของแข็งละลาย (TDS)

ปริมาณของแข็งละลายซึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณภาพน้ำ สำหรับตัวอย่างน้ำใต้ดินในพื้นที่ศึกษา 2 จุด พบว่า จุดที่ 1 บ้านค้อใหญ่ มีปริมาณของแข็งละลายในตัวอย่างน้ำใต้ดินเท่ากับ 420 และ 467 มิลลิกรัมต่อลิตร ในครั้งที่ 1 และ 2 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 443.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนจุดที่ 2 บ้านกลาง มีปริมาณของแข็งละลายในตัวอย่างน้ำใต้ดินเท่ากับ 381 และ 375 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 378 มิลลิกรัมต่อลิตร

4. การยกกระดบรายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของเกษตรกรพื้นที่ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

โดยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ผ่านกระบวนการตาม ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนปฏิบัติ ขั้นตอนสังเกต และขั้นตอนสะท้อนผล โดยขึ้นวางแผน ประกอบด้วย การศึกษาการวิเคราะห์ โมเดลธุรกิจกลุ่มผู้ประกอบการ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหา เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางพัฒนา กำหนดกระบวนการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนา จากนั้น จึงนำเข้าสู่การปฏิบัติ และทำการสังเกตการณ์ติดตามการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ พร้อมกับการสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำโมเดลธุรกิจ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีความสมบูรณ์และบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นวางแผน

1.1 ศึกษาบริบทของกลุ่มผู้ประกอบการ โดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดของผู้ประกอบการชุมชน ปัญหาและความต้องการในการจัดทำโมเดลธุรกิจ ศึกษารูปแบบของผลผลิตที่เหมาะสมในการสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ร่วมวิจัยรวมถึงการสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มผู้ประกอบการ

1.2 ชี้แจงเกณฑ์ร่วมกันกำหนดประเด็นวิเคราะห์ โมเดลธุรกิจ Business Model Canvas นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อสรุปและกำหนดแนวทางที่มิวิจัยร่วมกับชุมชนทำการสรุปสังเคราะห์และวิเคราะห์ และคืนข้อมูลให้กับผู้ประกอบการ จากผลการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพบว่า ทางกลุ่มผู้ประกอบการต้องการจะเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและ มีความ

ต้องการที่จะได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย สร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับกลุ่ม จากที่มีการ
ทอผ้าฝ้ายย้อมคราม พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

1.3 อบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกันเพื่อสร้างคุณค่าเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ จัด
อบรมเชิงปฏิบัติการห้องความรู้เพื่อชี้แจงเหตุผลของการทำวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งข้อสรุปประเด็น
ปัญหาที่ต้องการพัฒนา ปรับปรุง วิเคราะห์โมเดลธุรกิจ Business Model Canvas วิพากษ์วิจารณ์
อภิปราย ร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไข

1.4 ประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการตามกระบวนการ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติ

2.1 ดำเนินการตามแผน โดยได้นำแผนที่วางไว้มาสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งตรวจสอบ การ
ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนทำให้สามารถเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
และสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยทางทีมวิจัยได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ โมเดลธุรกิจ
Business Model Canvas ดำเนินการโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้องค์ความรู้ เพื่อสามารถต่อยอด
ผลิตภัณฑ์เพิ่มคุณค่า และให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคส่งมอบคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ดี และ
สามารถสร้างรายได้ให้กับทางกลุ่มได้

2.2 ทางกลุ่มผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้มากขึ้น ด้วยการเพิ่ม
ช่องทางการจัดจำหน่ายและการสร้างการรับรู้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง
จุดอ่อน ทั้งส่วนหน้าร้านและส่วนหลังร้าน โดยแบ่งโครงสร้างในการวางแผนออกเป็น 9 ส่วน
ลูกค้า Customer Segments (CS) เพราะจะได้นำเสนอคุณค่าของสินค้าได้ตรงกับความต้องการของ
กลุ่มเป้าหมายที่สุด คุณค่าของสินค้าหรือบริการ Value Proposition (VP) คุณค่าของสินค้าบริการ ที่
ส่งมอบให้ลูกค้า จะตอบโจทย์ความต้องการ หรือแก้ปัญหาให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ ขยายผ่าน
ช่องทาง หรือ Channels (CH) ช่องทางการสื่อสาร และช่องทางการส่งมอบสินค้า ช่องทางแบบไหนที่
เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพมากที่สุด สร้างสายสัมพันธ์กับลูกค้า Customer
Relationships (CR) การสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างไร เพื่อให้เกิดการใช้สินค้าบริการ
ต่อเนื่อง รวมถึงบอกต่อ มีโครงสร้างรายได้ Revenue Streams (RS) รายได้ของธุรกิจ ทรัพยากร
Key Resources (KR) เงินลงทุน เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงทรัพยากรบุคคล ที่เหมาะสมหรือ
เพียงพอต่อการทำธุรกิจ กิจกรรมที่ขับเคลื่อนธุรกิจ Key Activities (KA) งานหลักของธุรกิจ เทียบกับ
คู่แข่งเป็นอย่างไร จะสามารถสร้างกิจกรรม หรือ Solutions ใหม่ ๆ ให้ลูกค้าได้อย่างไรบ้าง คู่ค้า Key
Partners (KP) หุ่นส่วนทางธุรกิจที่จะมาช่วยส่งเสริม หรือเติมเต็มให้ธุรกิจมีความแข็งแกร่งมากขึ้น
ค่าใช้จ่ายหลักของธุรกิจ Cost Structure (CS) คือค่าใช้จ่ายทั้งรายจ่ายคงที่และไม่คงที่ เช่น ค่าน้ำ ค่า
ไฟ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน รวมถึงค่าใช้จ่ายทางด้านการตลาด ที่เมื่อนำรายจ่ายเหล่านี้ไปลบกับรายได้
แล้ว ผลลัพธ์ที่ได้คือผลตอบแทนที่กิจการจะได้รับกลับมา

การจัดทำโมเดลธุรกิจทั้ง 9 ช่องนี้ ทางกลุ่มผู้ประกอบการได้ช่วยกันคิด วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ทำให้เห็นภาพรวมของธุรกิจ สามารถสื่อสารกับทีมงาน ให้เข้าใจได้ง่าย และไปในทิศทางเดียวกัน เป็นแผนธุรกิจหน้าเดียว ก็จะทำให้เห็นจุดที่สามารถพัฒนา ปรับปรุงได้ รวมถึงรู้ว่าธุรกิจควรจะต้อง Focus ไปในทิศทางไหน ซึ่งโมเดลธุรกิจ สามารถปรับเปลี่ยน ได้ตามความเหมาะสมของรูปแบบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป (การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทำโมเดล ธุรกิจ ดังภาพที่ 154-156) สรุปรูปโมเดลธุรกิจ Business Model Canvas (ดังภาพที่ 157) ตำบลกุตไผ่ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

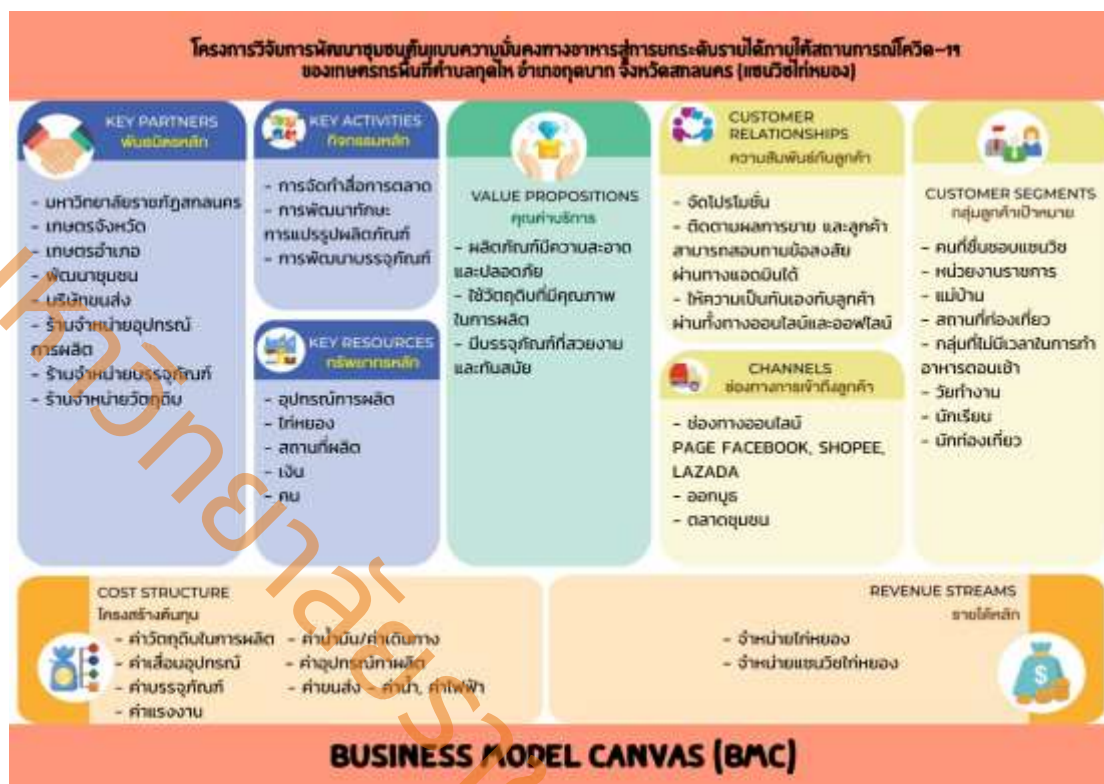
ภาพที่ 154 ลงพื้นที่การระดมความคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

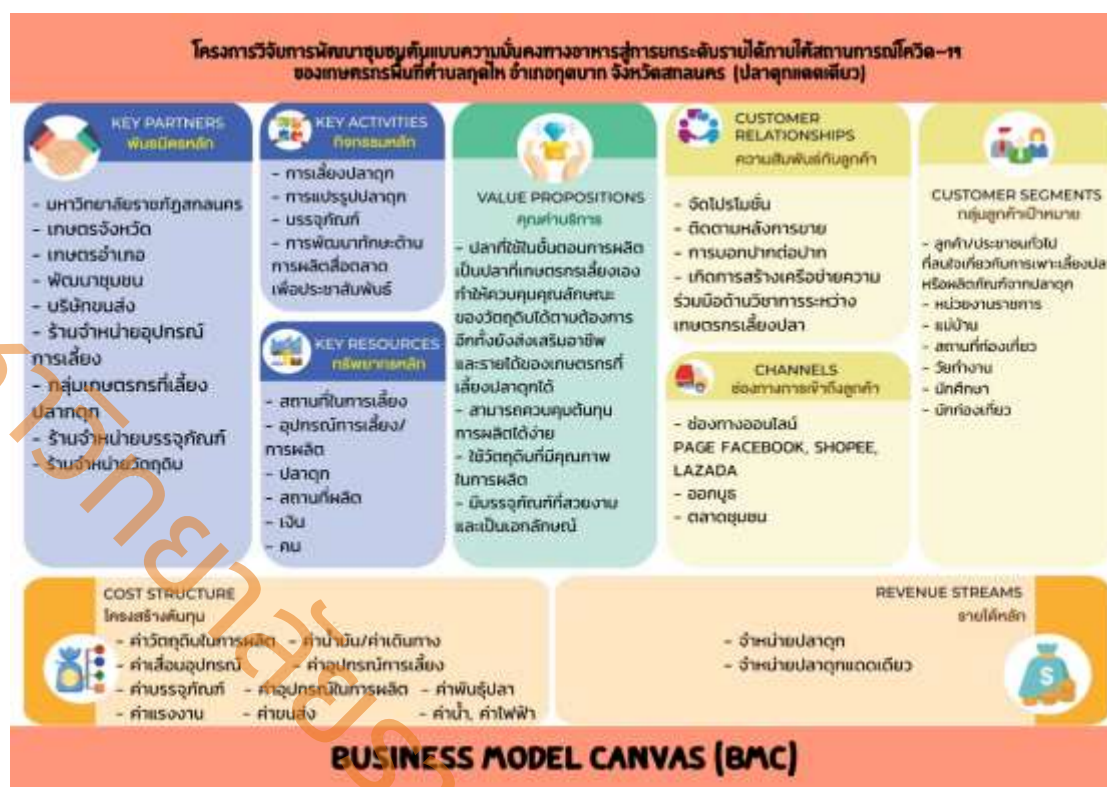

ภาพที่ 155 การอบรมเชิงปฏิบัติการการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาพที่ 156 การติดตาม ผลการดำเนินงาน การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 157 การวิเคราะห์โมเดลธุรกิจของชุมชนเป้าหมายตำบลลูกใต้ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต

3.1 การสังเกตและติดตามการดำเนินกิจกรรมตามแผนในภาพรวมที่วางไว้ แผนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น ปฏิบัติงานในการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด เพื่อสังเกตและติดตามการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด เพื่อพัฒนาด้านการผลิตและการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม ในภาพรวมพบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจที่มีทีมผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

3.2 สังเกตและติดตามการดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรม

ในกิจกรรมการประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางกำหนดประเด็นวิเคราะห์โมเดลธุรกิจ Business Model Canvas ของผลิตภัณฑ์ ได้รับความร่วมมือในการเข้าประชุมจากกลุ่มผู้ประกอบการเป็นอย่างดี และได้วิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ในการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจผู้ประกอบการได้ร่วมกับนักวิจัยในการวิเคราะห์ สรุปปัญหาและร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการในการเพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ต่อไป

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผล

4.1 การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ประกอบการที่มีความมุ่งมั่นที่จัดทำโมเดลธุรกิจเพื่อขยายฐานการตลาดในการจัดจำหน่ายเพื่อให้การพัฒนา มีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่กว้างมากยิ่งขึ้น

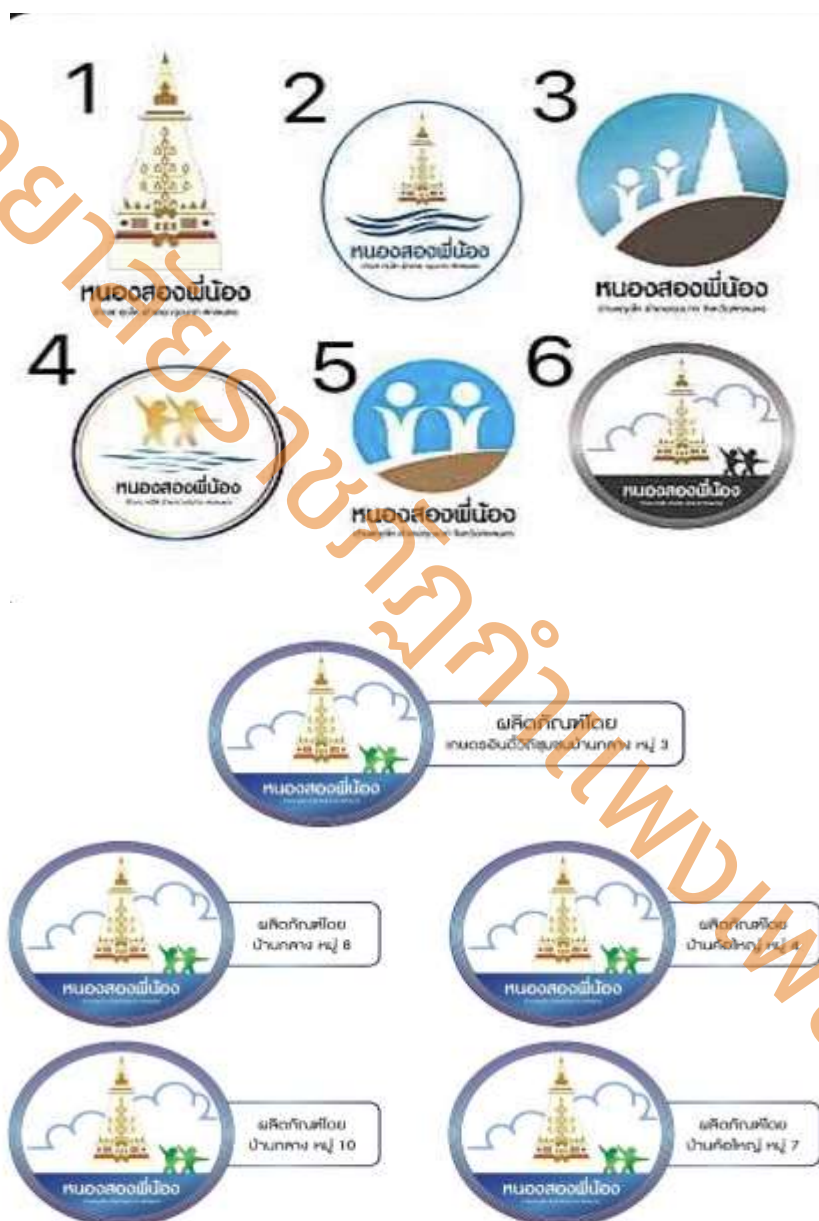
4.2 การติดตามประเมินผลการปฏิบัติการตามแผน จากการอบรมเชิงปฏิบัติ โมเดลธุรกิจ Business Model Canvas พร้อมกับส่งผลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยใช้เพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ทางการตลาด การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และสำรวจพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย พบว่า สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างดี โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 114

ตารางที่ 114 ผลการประเมินความพึงพอใจกิจกรรมการแปรรูป การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมมากน้อยเพียงใด	4.6	มากที่สุด
2. ท่านมีความพอใจต่อกระบวนการในการทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด	4.4	มาก
3. ท่านมีความพึงพอใจต่อการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทำให้ท่านมีลูกค้าเพิ่มขึ้น	4.5	มากที่สุด
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นในเชิงพาณิชย์	4.6	มากที่สุด
5. ท่านต้องการให้มีการวิจัยเพื่อส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นในลักษณะนี้อีกมากน้อยเพียงใด	4.7	มากที่สุด
6. ท่านพึงพอใจต่อกระบวนการการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	4.4	มาก
รวมทั้งสิ้น	4.55	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับรายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของเกษตรกรพื้นที่

ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร” โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.55 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการต้องการให้มีการวิจัยเพื่อส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นในลักษณะนี้อีก ค่าเฉลี่ย สูงสุด 4.7 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการวิจัย ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นในเชิงพาณิชย์ พึงพอใจต่อการเข้าร่วมการจัด กิจกรรมในวิจัยครั้งนี้ ค่าเฉลี่ย 4.6 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ภาพที่ 158 ตราสินค้าสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการเลือกแบบ

ภาพที่ 159 ผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบการ ตำบลกุดไฮ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 115 ขั้นตอนดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย

ลำดับขั้น	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีดำเนินการ
ขั้นวางแผน 1. ศึกษาสภาพความ ต้องการของกลุ่ม ผู้ประกอบการ	ศึกษาปัญหาและความ ต้องการในกาวิเคราะห์ โมเดลธุรกิจของกลุ่ม	- ศึกษา วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติการ -สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร -การสำรวจข้อมูลภาคสนาม -สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย โดยใช้การสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง
2. สัมภาษณ์เชิงลึก แลกเปลี่ยน เพื่อกำหนด แนวทางร่วมกันกำหนด ประเด็นปัญหาที่ต้องการ พัฒนาวิเคราะห์โมเดลธุรกิจ	กำหนดประเด็นปัญหา ในการปฏิบัติงานด้าน ในการวิเคราะห์โมเดล ธุรกิจ	- ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยรวบรวมข้อมูล ผลสรุปปัญหาและความต้องการวิเคราะห์ โมเดลธุรกิจ นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อ สรุปและกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการ ดำเนินการ
3. กำหนดแนวทางกำหนด ประเด็น โมเดลธุรกิจ วิเคราะห์โซ่อุปทาน รวบรวมข้อมูลผลสรุปความ ต้องการส่งเสริมสินค้าชุมชน วิเคราะห์ร่วมกันเพื่อสรุป และกำหนด	ร่วมกันวิเคราะห์ สรุป ปัญหา และร่วมกัน กำหนดประเด็นปัญหา ที่ต้องการ	- ประชุมผู้เชี่ยวชาญประชุม ร่วมวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ อภิปราย ข้อมูลที่ได้จาก การศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย พร้อมทั้ง ข้อสรุปประเด็นปัญหา ที่ต้องการพัฒนา เพื่อร่วมกันหาแนวทาง ในการพัฒนา
ขั้นปฏิบัติ ดำเนินการตามแผน	เพื่อสังเกตการ เปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น และตรวจติดตาม ประเมินผล	ทำการปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้

ตารางที่ 115 (ต่อ)

ลำดับชั้น	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีดำเนินการ
ขั้นสังเกต การติดตามและประเมินผลตามแผนงานขั้นปฏิบัติการ	การติดตามและประเมินผลการพัฒนา	การแก้ไข หากมีข้อบกพร่อง
ขั้นสะท้อนผล 1. ความมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ประกอบการ 2. การส่งผลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไข	เพื่อทราบผลและข้อสรุป - ค้นข้อมูลผลการพัฒนาวิเคราะห์ผลการประเมินผลการดำเนินงาน	- สังเกตความมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ - ทบทวนสิ่งที่เป็นปัญหา ข้อขัดข้องเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนา - แบบสอบถามการวัดความพึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย แบบสอบถามพฤติกรรม การเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด - การเปรียบเทียบยอดขาย

5. การผลิตสื่อ

การผลิตรายการวิทยทัศน์ ผู้ผลิตจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผนการผลิต การเตรียมการผลิต การใช้อุปกรณ์ในการผลิต และการประเมินผลการผลิต โดยกระบวนการผลิตสื่อวิทยทัศน์ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามหลัก 4P ดังนี้ ([https://km.labour.go.th/ attachments/ article/ 170/ 001.pdf](https://km.labour.go.th/attachments/article/170/001.pdf))

5.1 กระบวนการเตรียมการผลิต (Pre - Production) คณะผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนบ้านกลาง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตำบลบ้านกลาง อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เพื่อจัดเตรียมข้อมูลในการกำหนดหรือวางแผนโครงเพื่อใช้หาแนวทางการเล่าเรื่อง ที่จะนำมาผลิตเป็นวิทยทัศน์ และเรื่องราวที่นำมาสื่อสารต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการวิจัย

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย น่าสนใจ และเพิ่มความน่าเชื่อถือ ซึ่งข้อมูลนั้นได้มาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ จากนั้นคณะทำงานสื่อได้จัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก จนได้ประเด็นหลักและประเด็นย่อยของรายการ เพื่อนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสม และสร้างความรู้

ความเข้าใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย เมื่อวิเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ก็เข้าสู่กระบวนการเขียนบทวิดิทัศน์ (Script Writing) เพื่อให้ผู้รับสารได้รับเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5.2 กระบวนการผลิต (Production) ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการถ่ายทำตามเส้นเรื่องหรือบทตามสคริปต์ของทีมงานผู้ผลิต มีการเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ต่าง ๆ ในตำบลบ้านกลาง อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง ซึ่งในขั้นตอนนี้มีการถ่ายทำแก้ไขหลายครั้งจนเป็นที่พอใจ (take) และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งในขั้นตอนนี้มีการใช้บุคลากรจากสาขาวิชานิเทศศาสตร์เข้ามาช่วยในการถ่ายทำ เพราะต้องใช้คนที่มีประสบการณ์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ในการผลิตรายการวิดิทัศน์ มีการเตรียมผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้ใหญ่บ้านบ้านกลาง หมู่ที่ 3 และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง โดยทีมงานได้มีการซักซ้อมบทเพื่อให้เป็นแนวทางการสื่อสารตามวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้

5.3 กระบวนการหลังการผลิต (Post-Production) เป็นการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามเนื้อหาของเรื่อง มีการใส่กราฟิก ทำเทคนิคพิเศษภาพ การแต่งภาพการย้อมสี การเชื่อมต่อภาพ/ ฉาก ให้เป็นเรื่องราวตามบทวิดิทัศน์ที่คณะผู้วิจัยกำหนด โดยหลังจากตัดต่อภาพ และบันทึกเสียงเรียบร้อยแล้ว ทีมผลิตสื่อนำมาฉายเพื่อตรวจสอบก่อนว่ามีอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ ซึ่งในกระบวนการนี้มีการปรับแก้ไขเนื่องจากเนื้อเรื่องมีความยาวมากเกินไป ทำให้ดูน่าเบื่อ จำเป็นต้องปรับแก้ไข จากนั้นทีมงานผลิตสื่อนำมาฉายเพื่อแนะนำข้อเสนอแนะจากคณะผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขให้มีความกระชับและให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5.4 กระบวนการเผยแพร่ผลงาน (Presentation) เมื่อทีมผลิตสื่อบทวิดิทัศน์ได้มีการดำเนินการ ตัดต่อ เรียบเรียงเนื้อหาตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นเข้าสู่กระบวนการประเมินผลการผลิต โดยจะเป็นการประเมินด้านความถูกต้องของเนื้อหา คุณภาพด้านเทคนิคในการนำเสนอ ความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต โดยการเผยแพร่ มีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าถึงเป้าหมายให้ได้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ และมีการเก็บข้อมูลจากผู้รับชม เพื่อนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาแก้ไขเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

สื่อบทวิดิทัศน์ที่ทีมผู้วิจัยผลิตขึ้น เพื่อการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านกลาง อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร โดยการให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับชมผลงานวิดิทัศน์ ผลการประเมินพบว่า เนื้อหาเข้าใจง่าย และครอบคลุม ทำให้เกิดการรับรู้และมีความสนใจ เพราะวิดิทัศน์นำเสนอให้เห็นถึงสถานที่ต่าง ๆ ของตำบลบ้านกลาง มีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดความชัดเจนและน่าสนใจ มีเทคนิคการนำเสนอด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ใช้การ

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและการใช้เสียงประกอบที่น่าสนใจ อีกทั้งความยาวนานจนเกินไป ทำให้ไม่น่าเบื่อที่จะติดตามรับชมเหมาะสำหรับการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสงขลา

1. กระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอด สารพิษ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 1 ระดับต้นน้ำ การผลิต-ปลูกผักปลอดสารพิษและเครื่องล้างผักผลไม้

กระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ

การปลูกผักเป็นกิจกรรมเกษตรที่มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและมีโอกาสสัมผัสอยู่กับสารเคมีตลอดเวลา ก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในการผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในช่วงปี 2563-2564 ที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรประสบกับปัญหาขาดทุนจากการผลิตพืชผัก เนื่องจากมีการปิดตลาดนัดซึ่งเป็นสถานที่จำหน่ายผักสด ประกอบกับเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการเก็บรักษาผลผลิตผักหลังการเก็บเกี่ยว ส่งผลให้พืชผักเน่าเสียจำนวนมาก การส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษครบวงจรแบบเกษตรกรรมมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเสริมรายได้และอาชีพให้แก่เกษตรกรเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนจากการสำรวจผู้บริโภคเบื้องต้น ผู้บริโภคไม่มั่นใจในความปลอดภัย ค่อนข้างสูง ทั้งที่เป็นแหล่งผลิตพืชผัก ดังนั้นการสร้างกระบวนการห่วงโซ่อุปทานจึงเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคระดับหนึ่ง โดยมีกระบวนการดังนี้

1.1 การผลิตผักปลอดสารพิษในพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาแหล่งปลูกผักเกษตรปลอดสารพิษในพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว เพื่อให้ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายสามารถนำอาหารปลอดภัยที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือนไปจำหน่ายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน โดยดำเนินการ ดังนี้

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มมีขั้นตอนการทำวิจัย ดังนี้

กระบวนการที่ 1 การเตรียมการ โดยนัดประชุมกลุ่มในพื้นที่หมู่ 6 และหมู่ 7 ที่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เริ่มการเก็บข้อมูลประสบการณ์เก่า ใช้เทคนิค SWOT Analysis สอบถามความสมัครใจร่วมทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรที่สมัครใจกรอกแบบฟอร์มและแลกเปลี่ยนข้อมูลเดิม สะท้อนรูปแบบเกษตรที่ดำเนินการอยู่ก่อนการวิจัย ปัญหาที่เคยประสบจากการเพาะปลูก รูปแบบการจำหน่าย

กระบวนการที่ 2 การศึกษาปัญหาและการจัดการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม คณะทีมวิจัยเข้าไปพื้นที่ของเกษตรกรที่สมัครใจร่วมวิจัย ร่วมกันหาหรือถึงการเพาะปลูก และปัญหาจากการเพาะปลูก แล้วก็นำมาพร้อมกันแก้ปัญหา โดยการมีส่วนร่วมระหว่างเกษตรกรและทีมนักวิจัย

กระบวนการที่ 3 การวางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา ร่วมกันวางแผนและทดลองดำเนินการปฏิบัติการตามที่ร่วมกันแก้ปัญหา โดยยึดหยุ่นตามศักยภาพและปัญหาของแต่ละพื้นที่

กระบวนการที่ 4 การวางแผนติดตามการดำเนินการและการประเมินผลการปฏิบัติการตามแนวทางที่เลือกไว้ มีการสังเกตการณ์ และการสะท้อนผลการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางต่อไป

กระบวนการที่ 5 การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Systematizing learning) เรียนรู้จากกระบวนการจัดการข้างต้น มีการแบ่งปันความรู้ใหม่ และหาข้อสรุปรายงาน เรื่องราวจากชุมชน นำเสนอร่างวิจัยให้ชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและเปิดกว้างให้ชุมชนเสนอแนวทางปรับปรุงต่อไป

การจัดการห่วงโซ่อุปทาน อันได้แก่ การผลิต (Manufacturing) การจัดเก็บ (Storage) และการจัดจำหน่าย (Distribution) ประกอบด้วย

การผลิตผักปลอดสาร ทั้งพื้นที่เพาะปลูก จัดทำปุ๋ยเอง และการแก้ปัญหาระหว่างการเพาะปลูก

การจัดเก็บ การเก็บเกี่ยวผลผลิต การล้างผัก-ผลไม้อย่างถูกสุขลักษณะ การบรรจุภัณฑ์

การจัดจำหน่าย แปรรูปผลิตภัณฑ์ การหาช่องทางตลาดชุมชน สร้างพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยทุกขั้นตอนมาจากการร่วมกันของทีมวิจัยและชุมชน ทั้งนี้โดยความร่วมมือของหน่วยงานท้องถิ่น

ผลการดำเนินงานวิจัย

กระบวนการที่ 1 การเตรียมการ จัดประชุมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่หมู่ 6 และหมู่ 7

แนวทางการจัดทำแผนการผลิตผักด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. เริ่มต้นการดำเนินโครงการจากการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มเกษตรกร ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา โดยเทคนิค SWOT Analysis และทำการสรุปข้อมูลวิเคราะห์โอกาสสร้างเป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มร่วมกันโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมการดำเนินโครงการรองรับผลผลิตทางการเกษตรปลอดสารพิษแบบมีส่วนร่วม

2. กลุ่มพื้นที่เป้าหมายที่ปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้เข้าร่วมวิจัยจำนวน 17 ครัวเรือน ที่กำลังปลูกผักปลอดสารพิษ ได้แก่ ค่ะน้า กวางตุ้ง ต้นหอมผักบุ้ง ผักชี ผักเคล มะเขือยาว แตงกวา ถั่วฝักยาว เป็นต้น โดยมีเกษตรกรจากหมู่ที่ 6 จำนวน

10 ครัวเรือน และเกษตรกรจากหมู่ที่ 7 จำนวน 7 ครัวเรือน รวมพื้นที่ประมาณ 46 ไร่ (รายชื่อในภาคผนวก)

ตารางที่ 116 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกลุ่มเกษตรกร ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา

SWOT	ผลการวิเคราะห์
จุดแข็ง Strength	1. ผักสด สะอาด ปลอดภัย 2. มีตลาดท้องถิ่นรองรับ จำหน่ายในชุมชน 3. ราคาขอมเยา 4. เกษตรกรมีประสบการณ์ มีความสามัคคี 5. ที่ดินของตนเอง
จุดอ่อน Weakness	1. ผักไม่สวยงามจากแมลงศัตรูพืชรบกวน โรคพืชบางชนิด 2. ขนาดพืชผักไม่สม่ำเสมอ 3. พืชผักบางชนิดมีอายุหลังการเก็บเกี่ยวสั้น 4. การปลูกผักผสมผสานไม่ได้ปลูกชนิดเดียวทุกรอบ 5. ขาดความรู้ และเทคโนโลยี 6. ผลผลิตต่ำ ต้นทุนจำกัด 7. ขาดเครื่องหมาย โลโก้ให้ผู้บริโภคมั่นใจ
โอกาส Opportunity	1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ให้ความรู้ทางวิชาการเรื่องการจัดการเพาะปลูกพืชผัก และช่องทางการจัดจำหน่ายตลาด UBI ราชภัฏสงขลา 2. หน่วยงานภาครัฐ เทศบาล เกษตรอำเภอ และหน่วยงานพัฒนาชุมชน ให้ความช่วยเหลือพันธุ์ผัก ความรู้การทำปุ๋ยหมัก และการพัฒนาตลาดชุมชน เป็นต้น 3. ช่องทางออนไลน์ เช่น Youtube แหล่งค้นหาความรู้เพิ่มเติมเทคนิคด้านการเพาะปลูก และช่องทางตลาดขายผลิตภัณฑ์ทางออนไลน์ 4. มีแนวโน้มคนรักสุขภาพมีความคิดว่าทานผักปลอดสารพิษ จะดีต่อสุขภาพ 5. มีพื้นที่ทางการเกษตรเหมาะสม 6. ปุ๋ยเคมีราคาสูง เหมาะที่จะปลูกแบบอินทรีย์ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี 7. กระแสท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 116 (ต่อ)

SWOT	ผลการวิเคราะห์
ภาวะคุกคาม Threat	1. สภาพอากาศแปรปรวนทำให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร 2. พืชผักจากประเทศจีนที่มีราคาถูกกว่า 3. ผู้บริโภคทานผักน้อยลง 4. ศัตรูพืช รบกวน 5. ขาดแคลนแรงงานที่มาทำด้านการเกษตร 6. มีการทำบ้านจัดสรร ในพื้นที่ ทำให้ลดพื้นที่ทำเกษตรตรง 7. ตลาดคนรักสุขภาพ เป็นตลาดเฉพาะ

แนวทางจัดทำแผนกิจกรรมของกลุ่ม จากผลการวิเคราะห์ SWOT นำมาพัฒนาโดยใช้เทคนิค TOWS Matrix จึงออกเป็นแผนการพัฒนาเกษตรกร 3 ระยะดังนี้

1. แผนการระยะสั้น แผนการพัฒนาระบบการปลูกผักเพื่อยกระดับเป็นกลุ่มปลูกผักปลอดภัย
2. แผนการระยะกลาง แผนการพัฒนาลาดสร้างการรับรู้เรื่องผักปลอดภัยให้กับผู้บริโภค เร่งสร้างแบรนด์ บรรจุภัณฑ์และตลาดออนไลน์
3. แผนการระยะยาว แผนการพัฒนาชุมชนต้นแบบและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

กระบวนการที่ 2 การศึกษาปัญหาและการจัดการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม

ทีมวิจัยลงพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในการผลิตผักปลอดภัย

1. ได้ข้อมูลในประเด็นปัจจัยและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการเตรียมและจัดการแปลงปลูก การจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง การตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผลผลิต การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ นอกจากนี้มีปัญหากับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงโดยมีฝนตกตลอดทั้งปีไม่สามารถปลูกผักได้ และปัญหาแรงงาน เป็นต้น จึงมีทีมคณะเกษตรกร มาแก้ไขแบบมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกแปลง การคัดเลือกชนิดผักที่เหมาะสม การเตรียมแปลง การปลูกและการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว รวมทั้งการคิดต้นทุนการผลิต

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นคณะนักวิจัยและนักศึกษาได้ลงพื้นที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในการแก้ปัญหการผลิตผักปลอดภัยแบบเกษตรกรมีส่วนร่วม โดยมีการบูรณาการใน

โครงการบริการวิชาการของคณะเทคโนโลยีการเกษตร และบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา 5012403 ปฏิบัติการจัดการดินเพื่อการผลิตพืช ของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีการเกษตร แขนงการผลิตพืช ชั้นปีที่ 2 จำนวน 65 คน โดยแบ่งนักศึกษา 3-6 คนต่อครัวเรือน ให้ช่วยสนับสนุน ปักชำ และเก็บข้อมูลแปลงตั้งแต่การเขตกรรม ดูแลรักษา ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ดังข้อมูลตารางที่ 117)

ตารางที่ 117 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการผลิตผักปลอดสารพิษ

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ภาพประกอบ
1. การเตรียมและจัดการแปลงปลูก - พืชได้รับแสงแดดไม่สม่ำเสมอ - การกำจัดวัชพืชในแปลง	- เตรียมแปลงปลูกให้อยู่ในทิศเหนือ-ใต้ (ขวางตะวัน) - คลุมแปลงปลูกเพื่อป้องกันกำจัดวัชพืชในแปลง	
2. การจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสม - พืชไม่เจริญเติบโตและให้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากดินขาดความอุดมสมบูรณ์ - ปุ๋ยเคมีมีราคาแพง	- เก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ - แนะนำให้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุในท้องถิ่นใช้เอง - เปลี่ยนจากการใช้ปุ๋ยเคมีมาเปลี่ยนปุ๋ยอินทรีย์เคมีได้แก่ สูตร 12-3-3 และสูตร 10-4-10	

ตารางที่ 117 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ภาพประกอบ
3. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกรื้อวิธี - ต้องการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	- ใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน ได้แก่ การเกษตรกรรม วิธีกล และชีววิธี - เกษตรกรมีการก่อไฟในปื๋ววงไ้โน้แปลงเพื่อไล่แมลง - แนะนำให้ใช้สารละลายปูนขาวพ่นไล่หนอน - แนะนำให้ใช้จุลินทรีย์ปฏิปักษ์ในการป้องกันและควบคุมโรคพืช ได้แก่ เชื้อแบคทีเรีย <i>Bacillus megaterium</i> และเชื้อรา <i>Trichoderma</i> sp. - แนะนำให้ใช้สารสกัดสมุนไพร ได้แก่ สารสกัดสะเดา น้ำส้มคว้นไม้ ในการป้องกันศัตรูพืช	
4. การตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผลผลิต - ไม่มีผลยืนยันผักปลอดสารพิษ	- ใช้ชุดตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผลผลิตก่อนเก็บเกี่ยว	

ตารางที่ 117 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ภาพประกอบ
5. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - ปุ๋ยอินทรีย์ย่อยสลายช้า เนื่องจากวัตถุดิบที่นำมา หมักมีขนาดใหญ่ ไม่เครื่อง บดสับ	- ผลิตเครื่องบดมูลสัตว์ จากวัสดุเหลือทิ้ง สามารถ บดมูลแพะ มูลวัวได้ ละเอียดและรวดเร็ว ทำให้ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้สมบูรณ์ เร็วขึ้น	
6. สภาพภูมิอากาศ เปลี่ยนแปลง - โดยมีฝนตกตลอดทั้งปีไม่ สามารถปลูกผักในแปลงได้	- สร้างโรงเรือนแบบ ประหยัดเพื่อปลูกผัก - เปลี่ยนเป็นเพาะกล้าผัก ในถาด/ กระถางเพื่อ จำหน่ายแทน	
7. ขาดแรงงานในการผลิต ผักปลอดสารพิษ	- บูรณาการกับการเรียน การสอน โดยให้นักศึกษา ลงพื้นที่เพื่อสนับสนุนและ ส่งเสริมการผลิตผักของ เกษตรกร	
8. อากาศร้อนและมีแมลง ศัตรูเข้าทำลาย	- สร้างโรงเรือนอย่างง่าย โดยใช้ซาแลนพลาสติก และปลูกผักในถาดพลาสติก ทำให้ง่ายต่อการจัดการ ศัตรูพืชและวัชพืช	

ตารางที่ 117 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ภาพประกอบ
9. ขาดวัสดุในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์หรือใช้ในการปรับปรุงดิน	- นำกะลามะพร้าวซึ่งเป็นวัสดุเหลือทิ้งจากชุมชนมาเผาเป็นถ่าน โดยการเผาในหลุมอย่างง่าย ทำให้ได้ผงบ่่านที่มีธาตุโพแทสเซียมสามารถนำมาเป็นส่วนผสมของปุ๋ยอินทรีย์ได้ - นำแกลบดิบมาเผาเป็นแกลบเผาในเตาเผาอย่างง่ายที่ทำจากถังน้ำมันเหลือใช้	

กระบวนการที่ 3 การวางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินงานร่วมกันกับเกษตรกร จึงมีการศึกษาเชิงลึกเพื่อแก้ปัญหาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 เรื่อง มีผลการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผลของปุ๋ยคอกและการห่อผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะเขือยาว

มีขั้นตอนดังนี้

1.1 การเตรียมแปลงปลูกในสวนบังฉกาจเกษตรอินทรีย์ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา ตำบลเกาะแก้ว จังหวัดสงขลา โดยใช้อิฐบล็อกขนาด 1X5 เมตร วางเป็นแนวยาวขวางตะวันเหนือ-ใต้ (ภาพที่ 160)

1.2 การเตรียมดินปลูก โดยนำวัสดุปลูกมาวางเป็นชั้น ๆ ในแปลงอิฐบล็อกที่เตรียมไว้ ดังนี้ ชั้นที่ 1 ฟางหนา 5 เซนติเมตร ชั้นที่ 2 หน้าดินหนา 5 เซนติเมตร ชั้นที่ 3 แกลบเผาหนา 5 เซนติเมตร ชั้นที่ 4 มูลสัตว์ (มูลแพะหรือมูลวัว) 1 กิโลกรัม และชั้นที่ 5 ขุยมะพร้าวหนา 3 เซนติเมตร แล้วรดน้ำที่ผสมสารช่วยเร่งซุเปอร์ พด.3 1 ซ่อนโต๊ะต่อน้ำ 4 ลิตร รดให้ทั่วแปลง หมักดินทิ้งไว้ 7 วัน (ภาพที่ 161)

ภาพที่ 160 การเตรียมแปลงปลูกมะเขือยาว

ภาพที่ 161 ดินปลูกเตรียมมะเขือยาว

1.3 การเพาะต้นกล้ามะเขือยาว โดยนำเมล็ดมะเขือยาวมาบ่มบนกระดาษทิชชูใส่ลงในกล่องพลาสติกที่มีฝาปิด แล้วพ่นน้ำให้เมล็ดพันธุ์ที่วางไว้บนกระดาษทิชชูให้ชุ่มน้ำ พ่นวันละ 1 ครั้งในเวลาช่วงเช้าและปิดฝาให้สนิท นำไปเก็บในที่มืดเป็นระยะเวลา 2 วัน เพื่อให้เมล็ดพันธุ์ออกราก แล้วย้ายเมล็ดพันธุ์ไปปลูกในถาดหลุมเพาะ เป็นเวลา 14 วัน หลังจากนั้นย้ายต้นกล้าไปปลูกในถุงดำจนอายุครบ 30 วัน จึงย้ายปลูกลงแปลงปลูกต่อไป

1.4 การย้ายปลูกต้นกล้ามะเขือยาว โดยพรวนดินในแปลงอิฐบล็อกที่หมักไว้ 7 วัน ให้เข้ากัน แล้วนำต้นกล้ามะเขือยาวอายุ 30 วัน มาปลูกแบบสลับฟันปลา ระยะห่างระหว่างต้น 35 เซนติเมตร และทำการปลูก 8 ต้นต่อแปลง ทั้งหมด 6 แปลง แปลงที่ใช้มูลวัว 3 แปลง จำนวน 24 ต้น และแปลงที่ใช้มูลแพะ 3 แปลง จำนวน 24 ต้น (ภาพที่ 162)

ภาพที่ 162 การย้ายปลูมะเขือยาวในแปลงทดลอง

1.5 การให้น้ำ การให้น้ำควรให้อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น

1.6 การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยอินทรีย์เคมี สูตร 12-3-3 อัตรา 10 กรัม/ ต้น ทุก ๆ 14 วัน

1.7 หลังจากต้นมะเขือยาวอายุ 21 วัน หลังย้ายลงปลูก นำไม้ไผ่มาปักที่บริเวณโคนต้นแล้วนำเชือกมาผูกไว้กับต้นมะเขือยาวเพื่อพยุงต้นไม่ให้ล้ม

1.8 บันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตของมะเขือยาว ที่อายุ 30 และ 60 วันหลังย้ายปลูก ได้แก่ ความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น จำนวนใบ จำนวนกิ่ง จำนวนดอก ความเขียวใบ และความชื้นในดิน (ภาพที่ 5.4)

ภาพที่ 163 ลักษณะต้นมะเขือยาวที่ อายุ 30 วัน (ซ้าย) และ 60 วัน (ขวา) หลังย้ายปลูก

1.9 การห่อผล หลังจากมะเขือยาวออกดอกทำการห่อผลด้วยผ้าสีดำ สีน้ำตาล และ สีขาว โดยใน 1 ต้น ห่อผลด้วยผ้าทุกสี (ภาพที่ 164)

ภาพที่ 164 ลักษณะการห่อผลมะเขือยาวด้วยถุงผ้าสีต่าง ๆ

1.10 บันทึกข้อมูลผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต ได้แก่ สีผล น้ำหนักผล ความยาว ของผล ความกว้างของผล และความหวาน (ภาพที่ 165-166)

ภาพที่ 165 การเก็บเกี่ยวผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยถุงผ้าสีขาว

ภาพที่ 166 การเก็บข้อมูลผลผลิตมะเขือยาวด้านความยาวผล (ซ้าย) ความกว้างผล (กลาง) และ ความหวาน (ขวา)

1.11 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SAS และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี DMRT

2. ผลของชนิดปุ๋ยและสารสกัดสมุนไพรต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลผลิตผักเคลในกระถาง

มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำการศึกษาผลของการใช้ปุ๋ยคอกร่วมกับสารสกัดสมุนไพรต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของผักเคล โดยปลูกในถุงขนาด 8×15 นิ้ว แบบยกแคร่ ณ สวนนายฉกาจเกษตรอินทรีย์ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (ภาพที่ 5.8)

ภาพที่ 167 การเตรียมพื้นที่และสร้างโรงเรือนแบบยกแคร่เพื่อวางถุงปลูกผักเคล

2.2 ทำการเพาะเมล็ดผักเคลในถาดหลุมที่มีฟิทมอส แล้วนำเมล็ดหยอดลงในหลุม ๆ ละ 1 เมล็ด ทำการเพาะเป็นเวลา 14 วัน แล้วย้ายปลูกในวัสดุปลูกมีส่วนผสมของหน้าดิน แกลบเผา และปุ๋ย

คอก (มูลแพะ หรือมูลวัว) อัตราส่วนที่ใช้ 2: 1: 1 แล้วนำมาใส่ในถุงปลูกสีขาว ขนาด 8 × 15 นิ้ว ปริมาตร ½ ของถุง (ภาพที่ 168)

ภาพที่ 168 ลักษณะผักเคลหลังย้ายปลูก 14 วัน

2.3 พ่นสารสกัดสะเดา หรือน้ำส้มควันไม้ ทุก ๆ 7 วันหลังย้ายปลูก อัตรา 2 ซ่อน โตะ ต่อน้ำ 1 ลิตร และการเติมวัสดุปลูกแต่ละสูตรทุก ๆ 20 วันหลังย้ายปลูก (200 กรัม/ ถุง)

2.4 บันทึกความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม และจำนวนใบของผักเคลที่อายุ 7, 14 และ 21 วัน วัดความเขียวใบวัดที่อายุ 10, 17 และ 24 วัน และตรวจวัดสารตกค้างหลังจากการพ่น สารสกัดสมุนไพรวันที่ 3, 5 และ 7 วันหลังพ่น โดยใช้ชุดทดสอบสารเคมีกำจัดแมลงตกค้างในผักและ ผลไม้ (กลุ่มออร์แกนอโฟสเฟตและคาร์บาเมต) (ภาพที่ 169-172)

ภาพที่ 169 การวัดการเจริญเติบโตของผักเคลด้านความสูงต้น (ซ้าย) ความกว้างทรงพุ่ม (กลาง) และ ความเขียวใบ (ขวา)

ภาพที่ 170 การเจริญเติบโตของผักเคลที่ใส่มูลแพะ ที่อายุ 7 วัน (ซ้าย) 14 วัน (กลาง) และ 21 วัน (ขวา) หลังย้ายปลูกลง

ภาพที่ 171 ลักษณะผักเคลที่ใส่มูลแพะและมูลวัว ที่อายุ 30 วัน หลังย้ายปลูกลง

ภาพที่ 172 การตรวจสอบสารตกค้างในผักเคลที่ใส่มูลแพะ (ซ้าย) และมูลวัว (ขวา) หลังพ้นสารสกัดสมุนไพร 5 วัน

3. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SAS และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี DMRT

กระบวนการที่ 4 การวางแผนติดตามผลการทดลอง

ทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อแก้ปัญหาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง จากการสำรวจมี 2 เรื่อง มีผลการทดลองดังนี้

1 ผลของปุ๋ยคอกและการห่อผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะเขือยาว

จากการศึกษาเจริญเติบโตของมะเขือยาวที่อายุ 30 วัน หลังย้ายปลูก พบว่า การใช้ปุ๋ยมูลแพะให้ความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้นที่ความสูง 10 เซนติเมตร จากผิวดิน และความเขียวใบมากกว่าการใช้มูลวัวอยู่ที่ 24.30 เซนติเมตร 48.20 เซนติเมตร 8.45 มิลลิเมตร และ 55.08 SPAD unit ตามลำดับ ส่วนจำนวนใบ จำนวนกิ่ง จำนวนดอก และความชื้นในดิน พบว่า การใช้มูลแพะและมูลวัวให้ผลการทดลองไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยมีจำนวนใบอยู่ในช่วง 7.15-7.53 ใบ/ ต้น จำนวนกิ่งอยู่ในช่วง 3.00-3.47 กิ่ง/ ต้น จำนวนดอก อยู่ในช่วง 1.33-1.60 ดอก/ ต้น และความชื้นดินอยู่ในช่วง 13.47-13.93% (ตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 118 ข้อมูลการเจริญเติบโตของมะเขือยาวที่อายุ 30 วัน หลังย้ายปลูก

สิ่ง ทดลอง	ความสูง ต้น (ซม.)	ความ กว้างทรง พุ่ม (ซม.)	เส้นผ่าศูนย์กลาง ลำต้น (มม.)	จำนวน ใบ/ ต้น	จำนวน กิ่ง/ ต้น	จำนวน ดอก/ ต้น	ความ เขียว ใบ (SPAD unit)	ความชื้น ดิน (%)
มูลแพะ	24.30 ^a	48.20 ^a	8.45 ^a	7.53	3.47	1.60	55.08 ^a	13.93
มูลวัว	18.62 ^b	40.69 ^b	6.82 ^b	7.15	3.00	1.33	53.60 ^b	13.47
F-test	*	*	*	ns	ns	ns	*	ns
C.V. (%)	12.11	13.20	13.58	7.12	13.97	12.22	3.76	19.81

ns = ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ

* = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.05$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

สำหรับการเจริญเติบโตของมะเขือยาวที่อายุ 60 วัน หลังย้ายปลูก พบว่า การใช้ปุ๋ยมูลแพะให้ความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม จำนวนกิ่ง และความชื้นดินมากกว่าการใช้มูลวัว อยู่ที่ 95.13 เซนติเมตร 76.77 เซนติเมตร 15.43 กิ่ง/ ต้น และ 12.26% ตามลำดับ ส่วนเส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น

และความเขียวใบ พบว่า ให้ผลการทดลองไม่มีความแตกต่างทางสถิติ อยู่ในช่วง 15.57-15.90 มิลลิเมตร และ 45.63-46.49 SPAD unit ตามลำดับ ดังตารางที่ 119

ตารางที่ 119 ข้อมูลการเจริญเติบโตของมะเขือยาวที่อายุ 60 วัน หลังย้ายปลูก

สิ่งทดลอง	ความสูงต้น (ซม.)	ความกว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	เส้นผ่าศูนย์กลาง ลำต้น (มม.)	จำนวน กิ่ง/ ต้น	ความเขียว ใบ (SPAD unit)	ความชื้น ดิน(%)
มูลแพะ	95.13 ^a	76.77 ^a	15.90	15.43 ^a	46.49	12.26 ^a
มูลวัว	91.17 ^b	72.31 ^b	15.57	13.98 ^b	45.63	10.31 ^b
F-test	*	*	ns	*	ns	*
C.V. (%)	10.20	9.00	9.84	15.93	3.62	16.86

ns = ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ

* = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.05$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

ส่วนในด้านคุณภาพผลผลิตของมะเขือยาว พบว่า การใช้มูลแพะ+ผ้าสีดำ มีความยาวผลสูงสุดอยู่ที่ 19.60 เซนติเมตร แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติกับการใช้มูลแพะ+ผ้าสีขาว, มูลแพะ+ผ้าสีน้ำตาล, มูลวัว+ผ้าสีขาว และมูลวัว+ผ้าสีดำ อยู่ในช่วง 18.40-19.40 เซนติเมตร ส่วนการใช้มูลวัว+ผ้าสีน้ำตาล ให้ความยาวผลน้อยที่สุดอยู่ที่ 15.40 เซนติเมตร ในด้านเส้นผ่าศูนย์กลางผล พบว่า การใช้มูลวัว+ผ้าสีดำ ให้เส้นผ่าศูนย์กลางผลสูงที่สุดอยู่ที่ 40.60 มิลลิเมตร แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติกับการใช้มูลแพะ+ผ้าสีน้ำตาล, มูลแพะ+ผ้าสีดำ, มูลวัว+ผ้าสีขาว และมูลวัว+ผ้าสีน้ำตาล อยู่ในช่วง 36.07-40.02 มิลลิเมตร ส่วนการใช้มูลแพะ+ผ้าสีขาว ให้เส้นผ่าศูนย์กลางผลน้อยที่สุดอยู่ที่ 32.39 มิลลิเมตร ในด้านน้ำหนักผล พบว่า การใช้มูลวัว+ผ้าสีขาว ให้น้ำหนักผลสูงที่สุด อยู่ที่ 127.2 กรัม แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติกับการใช้มูลแพะ+ผ้าสีขาว, มูลวัว+ผ้าสีขาว, มูลวัว+ผ้าสีน้ำตาล และมูลวัว+ผ้าสีดำ อยู่ในช่วง 106.17-115.60 กรัม โดยการใช้มูลแพะ+ผ้าสีน้ำตาลจะให้น้ำหนักผลน้อยที่สุดอยู่ที่ 98.6 กรัม ในด้านความหวานผล พบว่า ทุกสิ่งทดลองให้ความหวานไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอยู่ในช่วง 5.5-5.9 บริกซ์ (ตารางที่ 5.5)

ตารางที่ 120 คุณภาพผลผลิตของมะเขือยาวหลังเก็บเกี่ยว

สิ่งทดลอง	ความยาวผล (ซม.)	เส้นผ่าศูนย์กลาง ผล (มม.)	น้ำหนักผล (กรัม/ ผล)	ความหวาน (บrix)
มูลแพะ+ผ้าสีขาว	19.00 ^a	32.39 ^b	115.6 ^{ab}	5.6
มูลแพะ+ผ้าสีน้ำตาล	19.40 ^a	36.85 ^{ab}	98.6 ^b	5.5
มูลแพะ+ผ้าสีดำ	19.60 ^a	36.07 ^{ab}	113.4 ^{ab}	5.5
มูลวัว+ผ้าสีขาว	18.40 ^{ab}	39.48 ^a	127.2 ^a	5.6
มูลวัว+ผ้าสีน้ำตาล	15.40 ^b	40.02 ^a	106.17 ^{ab}	5.9
มูลวัว+ผ้าสีดำ	17.40 ^{ab}	40.60 ^a	111.4 ^{ab}	5.8
F-test	*	*	*	ns
C.V. (%)	8.81	10.63	16.71	4.97

ns = ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ

* = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.05$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

สำหรับสีผล พบว่า การใช้มูลแพะ+ผ้าสีขาว และมูลวัว+ผ้าสีขาว ให้ผลสีเขียวนวลตรงลักษณะประจำพันธุ์ของมะเขือเขียวมัน (ภาพที่ 173) ในขณะที่การใช้มูลแพะ+ผ้าสีน้ำตาล (ภาพที่ 174) และมูลวัว+ผ้าสีน้ำตาล ให้ผลสีเขียวอ่อนนวล ส่วนการใช้มูลแพะ+ผ้าสีดำ และมูลวัว+ผ้าสีดำ ให้ผลสีขาวนวล (ภาพที่ 175)

ภาพที่ 173 ลักษณะผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยผ้าสีขาว

ภาพที่ 174 ลักษณะผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยผ้าสีน้ำตาล

ภาพที่ 175 ลักษณะผลมะเขือยาวที่ห่อผลด้วยผ้าสีดำ

จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการใช้ปุ๋ยมูลแพะช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของมะเขือยาวได้ดี ให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีมีลักษณะผลเรียวยาวเนื้อแน่น หวาน กรอบ การห่อผลด้วยผ้าสีขาวช่วยให้ผลมะเขือยาวมีสีเขียวจนตลอดทั้งผลตามลักษณะประจำพันธุ์ที่ผู้บริโภคต้องการ อย่างไรก็ตามการห่อผลด้วยผ้าสีช่วยป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ให้เข้าทำลายผลผลิตได้ ลดการใช้สารเคมี ทำให้ได้ผักปลอดสารพิษ และถุงผ้าสามารถนำมาใช้ใหม่ได้หลาย ๆ ครั้ง ช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนในการผลิตได้

2. ผลของชนิดปุ๋ยและสารสกัดสมุนไพรต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของผลผลิตผักเคลในกระถาง

2.1 สมบัติทางเคมีของวัสดุปลูก

การวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของวัสดุปลูกก่อนการเพาะปลูก ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (PH) ของวัสดุปลูก พบว่า อยู่ในช่วง 6.48-7.94 เป็นกรดอ่อนถึงเป็นกลาง (Table 1) ส่วนค่าการนำไฟฟ้า (EC) พบว่า ค่าการนำไฟฟ้าที่ต่ำที่สุดคือ มูลแพะอยู่ที่ 2.19 $\mu\text{S}/\text{cm}$ และค่าการนำไฟฟ้าที่สูงที่สุดคือ มูลวัวอยู่ที่ 923.67 $\mu\text{S}/\text{cm}$ รองลงคือ หน้าดิน+มูลแพะ หน้าดิน+มูลวัวอยู่ที่ และ

หน้าดิน 322.33, 237.33 และ 62.93 $\mu\text{S}/\text{cm}$ ตามลำดับ (ตารางที่ 5.6) ส่วนค่าความชื้น พบว่าความชื้นที่ต่ำที่สุดคือ หน้าดินอยู่ที่ 2.50 เปอร์เซ็นต์ ส่วนค่าความชื้นที่สูงที่สุดคือ มูลแพะอยู่ที่ 44.77 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ มูลวัว หน้าดิน+มูลแพะ และหน้าดิน+มูลวัวอยู่ที่ 31.13, 20.73 และ 15.56 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 121) ปริมาณแอมโมเนียม พบว่า ค่าแอมโมเนียมในมูลแพะอยู่ในระดับกลาง และสิ่งทดลองอื่น ๆ มีค่าแอมโมเนียมอยู่ในระดับต่ำ ปริมาณไนเตรท พบว่า ค่าไนเตรทในมูลแพะอยู่ในระดับที่ต่ำมาก และสิ่งทดลองอื่น ๆ ไม่พบค่าไนเตรท (ตารางที่ 121) ธาตุฟอสฟอรัส พบว่า ฟอสฟอรัสในหน้าดินอยู่ในระดับที่ต่ำ ส่วนฟอสฟอรัสของหน้าดิน+มูลแพะอยู่ในระดับที่สูง และฟอสฟอรัสในมูลวัว มูลแพะ และหน้าดิน+มูลวัวอยู่ในระดับที่สูงมาก และธาตุโพแทสเซียม พบว่า ค่าโพแทสเซียมในหน้าดินอยู่ในระดับที่ต่ำ และสิ่งทดลองอื่น ๆ ค่าโพแทสเซียมอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 121)

สำหรับการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของวัสดุปลูกหลังการเพาะปลูก ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (PH) ของวัสดุปลูก พบว่า อยู่ในช่วง 5.63-6.93 เป็นกรดอ่อนถึงเป็นกลาง ส่วนค่าการนำไฟฟ้า (EC) พบว่า ค่าการนำไฟฟ้าต่ำที่สุดคือ หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดาอยู่ที่ 376.33 $\mu\text{S}/\text{cm}$ ค่าการนำไฟฟ้าสูงที่สุดคือ หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้ และหน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดาอยู่ที่ 554.33 และ 548.33 $\mu\text{S}/\text{cm}$ รองลงมาคือ หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้อยู่ที่ 429.33 $\mu\text{S}/\text{cm}$ ส่วนค่าความชื้น พบว่า ค่าความชื้นที่ต่ำที่สุดคือ หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้อยู่ที่ 0.88 เปอร์เซ็นต์ ค่าความชื้นที่สูงที่สุดคือ หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ และหน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดาอยู่ที่ 1.73 และ 1.71 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ รองลงมาคือ หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดา 1.28 เปอร์เซ็นต์ ปริมาณแอมโมเนียม พบว่า ทุกสิ่งการทดลองอยู่ในระดับที่ต่ำ ปริมาณไนเตรท พบว่า ทุกสิ่งการทดลองอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ธาตุฟอสฟอรัส พบว่า ทุกสิ่งการทดลองอยู่ในระดับที่สูงมาก และธาตุโพแทสเซียม พบว่า ทุกสิ่งการทดลองอยู่ในระดับที่ต่ำ (ตารางที่ 122)

ตารางที่ 121 สมบัติทางเคมีของวัสดุปลูกก่อนทดลอง

วัสดุปลูก	pH	EC ($\mu\text{S}/\text{cm}$)	moisture content (%)	N (Mg/ kg)		P (Mg/ kg)	K (Mg/ kg)
				NH_4^+	NO_3^-		
หน้าดิน	6.48 ^b	62.93 ^d	2.50 ^e	0-10	0	1-3	0-40
มูลวัว	7.57 ^a	923.67 ^a	31.13 ^b	1-5	0	10-12	40-80
มูลแพะ	7.94 ^a	2.19 ^e	44.77 ^a	6-15	1-10	10-12	40-80
หน้าดิน+มูลวัว	7.86 ^a	237.33 ^c	15.56 ^d	0-10	0	10-12	40-80
หน้าดิน+มูล แพะ	7.58 ^a	322.33 ^b	20.73 ^c	0-10	0	7-9	40-80
F-test	**	**	**				
C.V. (%)	1.80	5.54	1.19				

** = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวแนวนึงเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.01$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

ตารางที่ 122 สมบัติทางเคมีของวัสดุปลูกหลังทดลอง

วัสดุปลูก	pH	EC ($\mu\text{S}/\text{cm}$)	moisture content (%)	N (Mg/ kg)		P (Mg/ kg)	K (Mg/ kg)
				NH_4^+	NO_3^-		
หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้	5.63 ^c	554.33 ^a	0.88 ^c	1-5	1-10	10-12	0-40
หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้	6.50 ^b	429.00 ^b	1.73 ^a	1-5	1-10	10-12	0-40
หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดา	6.92 ^a	548.33 ^a	1.28 ^b	1-5	1-10	10-12	0-40
หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดา	6.93 ^a	376.33 ^c	1.71 ^a	1-5	1-10	10-12	0-40
F-test	**	**	**				
C.V. (%)	1.13	2.14	5.35				

** = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวแนวนึงเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.01$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

2.2 การเจริญเติบโตและผลผลิตของผักเคล

ความสูงของผักเคลที่อายุ 7 วันหลังย้ายปลูก พบว่า ความสูงผักเคลที่อายุ 7, 14 และ 21 วันหลังย้ายปลูก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การใช้หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ ผักเคลมีความสูงที่สุด 5.30, 10.74 และ 15.00 เซนติเมตร ตามลำดับ ในขณะที่มูลวัวให้ความสูงต่ำที่สุด 3.20, 6.70 และ 9.50 เซนติเมตร ตามลำดับ (ตารางที่ 5.8) ในด้านความกว้างทรงพุ่มที่อายุ 7, 14 และ 21 วันหลังย้ายปลูก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การใช้หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ ผักเคลมีความกว้างทรงพุ่มกว้างที่สุด 15.25, 23.90 และ 44.17 เซนติเมตร ตามลำดับ ในขณะที่มูลวัวให้ความกว้างทรงพุ่มต่ำที่สุด 5.02, 12.93 และ 21.03 เซนติเมตร ตามลำดับ (ตารางที่ 123)

ตารางที่ 123 ความสูงต้นและความกว้างทรงพุ่มของผักเคลที่อายุ 7, 14, และ 21 วัน หลังย้ายปลูก

สิ่งทดลอง	ความสูงต้น (ซม.)			ความกว้างทรงพุ่ม (ซม.)		
	7 วัน	14 วัน	21 วัน	7 วัน	14 วัน	21 วัน
หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้	5.43 ^a	7.79 ^b	10.80 ^{cd}	9.68 ^{bc}	15.70 ^{bc}	28.13 ^b
หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้	5.30 ^a	10.74 ^a	15.00 ^a	15.25 ^a	23.90 ^a	44.17 ^a
หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดา	4.87 ^{ab}	7.29 ^b	10.47 ^{cd}	8.58 ^{bc}	13.60 ^c	24.33 ^b
หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดา	4.79 ^{ab}	9.93 ^a	13.67 ^{ab}	13.03 ^{ab}	21.90 ^{ab}	36.82 ^a
หน้าดิน+มูลวัว	3.20 ^b	6.70 ^b	9.50 ^d	5.02 ^c	12.93 ^c	21.03 ^b
หน้าดิน+มูลแพะ	4.79 ^{ab}	9.96 ^a	12.26 ^{bc}	11.40 ^{ab}	21.27 ^{ab}	36.40 ^a
F-test	**	**	**	**	**	**
C.V. (%)	15.63	8.81	8.81	18.29	13.09	9.81

** = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.01$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

ในด้านจำนวนใบของผักเคลที่อายุ 7, 14 และ 21 วันหลังย้ายปลูก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การใช้หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ มีจำนวนใบสูงที่สุด 5.20, 10.53 และ 13.80 ใบ/ ต้น ตามลำดับ ในขณะที่มูลวัวให้จำนวนใบต่ำที่สุด 2.20, 5.67 และ 8.73 ใบ/ ต้น ตามลำดับ (Table 3) และด้านความเขียวใบของผักเคลที่อายุ 10 และ 17 วันหลังย้ายปลูก พบว่า ทุกสิ่งทดลองไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติอยู่ในช่วง 37.77-40.42 และ 50.53-57.40 SPAD unit ตามลำดับ ความเขียวใบที่อายุ 24 วันหลังย้ายปลูก พบว่า การใช้หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดามี

ความเขียวใบสูงที่สุดอยู่ที่ 59.49 SPAD unit ในส่วนของมูลวัว และมูลแพะ ในอายุที่ 24 วันหลังย้ายปลูกไม่สามารถทำการวัดความเขียวใบได้ เนื่องจากการเข้าทำลายของแมลงศัตรูพืช (ตารางที่ 124)

ตารางที่ 124 จำนวนใบของผักเคลที่อายุ 7, 14, และ 21 วัน และความเขียวใบของผักเคลที่อายุ 10, 17, และ 24 วัน หลังย้ายปลูก

สิ่งทดลอง	จำนวนใบ (ใบ/ ต้น)			ความเขียวใบ (SPAD unit)		
	7 วัน	14 วัน	21 วัน	10 วัน	17 วัน	24 วัน
หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้	3.93 ^{ab}	6.93 ^{bc}	10.33 ^b	40.42 ^a	53.81 ^a	58.47 ^a
หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้	5.20 ^a	10.53 ^a	13.80 ^a	39.10 ^a	50.57 ^b	57.14 ^a
หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดา	3.27 ^{ab}	5.40 ^c	8.87 ^b	37.77 ^a	54.40 ^a	58.47 ^a
หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดา	5.00 ^a	9.00 ^{ab}	11.73 ^{ab}	40.27 ^a	57.40 ^a	59.49 ^a
หน้าดิน+มูลวัว	2.20 ^b	5.67 ^c	8.73 ^c	38.07 ^a	50.53 ^a	0.00 ^b
หน้าดิน+มูลแพะ	5.07 ^a	8.73 ^{ab}	11.33 ^{abc}	38.02 ^a	50.59 ^a	0.00 ^b
F-test	**	**	**	ns	ns	**
C.V. (%)	17.42	12.72	9.76	9.25	13.09	4.06

ns = ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ

** = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.01$ จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

สารตกค้างหลังจากพ่นสารสกัดสมุนไพรที่ 3 วัน พบว่า ทุกสิ่งทดลองยังตรวจพบสารตกค้าง แต่หลังจากพ่นสารสกัดสมุนไพรที่ 5 และ 7 วัน พบว่า ทุกสิ่งทดลองไม่ตรวจพบสารตกค้างแล้ว (ภาพที่ 176 และตารางที่ 125)

ภาพที่ 176 ผลการตรวจวัดสารตกค้างในผักเคลหลังพ่นสารสกัดสมุนไพร ที่อายุ 3 วัน (ซ้าย) 5 วัน (กลาง) และ 7 วัน (ขวา)

ตารางที่ 125 สารตกค้างในใบผักเคลที่อายุ 3, 5, และ 7 วัน หลังพ่นสารสกัดสมุนไพร

สิ่งทดลอง	ผลการตรวจวัด		
	3 วัน	5 วัน	7 วัน
หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้	+	-	-
หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้	+	-	-
หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดา	+	-	-
หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดา	+	-	-

+ = พบสารตกค้าง - = ไม่พบสารตกค้าง

ผลผลิตของผักเคลที่อายุ 25, 35 และ 45 วันหลังย้ายปลูก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผักเคลที่อายุ 25 วัน หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ให้ผลผลิตดีที่สุดอยู่ที่ 68.80 กรัม ในขณะที่หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดาไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ผลผลิตของผักเคลที่ 35 และ 45 วันหลังย้ายปลูก พบว่า หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดาให้ผลผลิตดีที่สุด 65.47 และ 112.66 กรัม ตามลำดับ ในขณะที่หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้ให้ผลผลิตต่ำที่สุด 35.73 และ 33.92 กรัม ตามลำดับ (ตารางที่ 126) สำหรับการใช้น้ำส้มควันไม้เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้อพ่นสารสกัดสมุนไพร พบว่า ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เนื่องจากมีแมลงศัตรูเข้าทำลายใบมาก (ภาพที่ 177)

ตารางที่ 126 ผลผลิตผักเคลที่อายุ 25, 35 และ 45 วัน หลังย้ายปลูก

สิ่งทดลอง	ผลผลิต (กรัม/ ต้น)			
	25 วัน	35 วัน	45 วัน	รวม
หน้าดิน+มูลวัว+น้ำส้มควันไม้	6.80 ^c	35.73 ^b	33.92 ^b	76.45
หน้าดิน+มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้	68.80 ^a	46.70 ^{ab}	41.21 ^{ab}	156.71
หน้าดิน+มูลวัว+สารสกัดสะเดา	0.00 ^c	41.40 ^b	63.25 ^{ab}	104.65
หน้าดิน+มูลแพะ+สารสกัดสะเดา	39.27 ^b	65.47 ^a	112.66 ^a	217.40
F-test	**	**	**	
C.V. (%)	15.86	14.64	12.82	

** = ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็กที่ต่างกันแถวแนวนอนเดียวกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ $p < 0.01$

จากการตรวจสอบโดยวิธี DMRT

ภาพที่ 177 ลักษณะการเข้าทำลายใบผักเคลของแมลงศัตรูในต้นที่ไม่ได้พ่นสารสกัดสมุนไพร

จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการใช้มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ ช่วยส่งเสริมในการเจริญเติบโตด้านความสูงต้น ความกว้างทรงพุ่ม และจำนวนใบของผักเคลดีที่สุด ส่วนการใช้มูลแพะ+สารสกัดสะเดา ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตด้านความเขียวใบ และผลผลิตของผักเคลดีที่สุด ในส่วนของสารตกค้างในใบผักเคล พบว่า ทุกสิ่งทดลองไม่พบสารตกค้างในใบหลังจากพ่นสารสกัดสมุนไพรได้ 3 วัน นอกจากนี้ พบว่า การใช้มูลวัวหรือมูลแพะเพียงอย่างเดียวช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของผักเคลได้ดี แต่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เนื่องจากมีแมลงศัตรูเข้าทำลายมาก

กระบวนการที่ 5 การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Systematizing learning) เรียนรู้จากกระบวนการจัดการข้างต้น มีการแบ่งปันความรู้ใหม่ และหาข้อสรุปรายงาน เรื่องราวจากชุมชน นำเสนอผลงานวิจัยให้ชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและเปิดกว้างให้ชุมชนเสนอแนวทางปรับปรุงต่อไป

สรุปผลการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรในการปลูกผักปลอดสารพิษ

1. เกษตรกรให้ความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญในการปลูกผักปลอดสารพิษมากขึ้น โดยมีการสอบถามปัญหาในการผลิตผักและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในไลน์กลุ่ม และมีการส่งรูปผลผลิตต่าง ๆ ทางไลน์กลุ่ม

2. เกษตรกรมีการนำผลผลิตผักอินทรีย์ไปแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ได้แก่ สลัดโรล ผักสลัดพร้อมบริโภค และเมี่ยงผักสลัด เป็นต้น (ภาพที่ 178) มีการสร้างสื่อออนไลน์เพื่อจำหน่ายผลผลิต

ได้แก่ เฟจ facebook (https://fb.watch/i_ZrQolu--/) tiktok (<https://vt.tiktok.com/ZS84nXQCo/>) เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรได้นำผลผลิตไปออกบูธจำหน่าย ณ ตลาดวัฒนธรรมและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (ตลาด UBI) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาอีกด้วย (ภาพที่ 179) และสร้างจุดรวบรวมผลผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มเพื่อจำหน่ายในชุมชน ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา อีกด้วย (ภาพที่ 180)

ภาพที่ 178 การเพิ่มมูลค่าผลผลิตผักอินทรีย์

ภาพที่ 179 เกษตรกรนำผลผลิตผักอินทรีย์มาจำหน่าย ณ ตลาดวัฒนธรรมและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (ตลาด UBI)

ภาพที่ 180 จุฑรรวบรวมผลผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มเพื่อจำหน่ายในชุมชน ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา

3. เกษตรกรได้ผลิตเครื่องบดมูลสัตว์ อีก 3 เครื่อง เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ได้ทดลองนำไปใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ต่อไป (ภาพที่ 181)

ภาพที่ 181 ต้นแบบเครื่องบดมูลสัตว์

4. ได้องค์ความรู้จากการศึกษาเชิงลึกเพื่อแก้ปัญหการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

4.1 การปลูกมะเขือยาวในวัสดุปลูกที่มีส่วนผสมของหน้าดิน แกลบเผา ขุยมะพร้าว และมูลแพะ อัตราส่วน 2: 1: 1: 1 และห่อผลด้วยผ้าสีขาว ส่งผลให้ต้นมะเขือยาวเจริญเติบโตดีที่สุด ให้ผลมีสีเขียวนวลไม่มีการเข้าทำลายของโรคและแมลง

4.2 การปลูกผักเคลในวัสดุปลูกที่มีส่วนผสมของหน้าดิน แกลบเผา และปุ๋ยคอก (มูลวัว หรือมูลแพะ) อัตราส่วน 2:1:1 พบว่า การใช้มูลแพะ+น้ำส้มควันไม้ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของผักเคลได้ดีที่สุด การใช้มูลแพะ+สารสกัดสะเดาให้ผลผลิตรวมดีที่สุด สำหรับการใช้น้ำมูลวัวหรือมูลแพะเพียงอย่างเดียวช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของผักเคลได้ดี แต่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

เนื่องจากมีแมลงศัตรูเข้าทำลาย แสดงให้เห็นว่าการใช้มูลแพะร่วมกับน้ำส้มควันไม้หรือสารสกัดสะเดา ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตและผลผลิตของผักเคลได้ และให้เก็บผลผลิตใบผักเคลไปบริโภคหรือจำหน่ายได้ หลังจากพ้นสารสกัดสมุนไพร 5 วัน

5. เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ในการผลิตผักปลอดสารพิษเพื่อบริโภคและจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจที่เข้ามาเยี่ยมชมหรือศึกษาดูงานได้ (ภาพที่ 182)

ภาพที่ 182 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองสงขลา ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2566

2. การพัฒนาเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายในชุมชน

การศึกษารออกแบบและพัฒนาเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชน ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยลดระยะเวลาและการใช้แรงงานคนในกระบวนการล้างผักผลไม้ เพราะจากข้อมูลที่ได้ศึกษามาจากกลุ่มเกษตรกรปลูกผักอินทรีย์ หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า การล้างผักผลไม้ที่ปลูกใช้ระยะเวลานาน และใช้แรงงานคนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้เกิดการเมื่อยล้าระหว่างการนั่งล้าง ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงออกแบบและพัฒนาเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชนขึ้นตามความต้องการของชุมชน เพื่อช่วยลดระยะเวลา และลดการปวดเมื่อยของกล้ามเนื้อในการล้าง

กระบวนการที่ 1 การพัฒนาต้นแบบเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชนเกษตรกรอินทรีย์

1. การออกแบบใบพัดและแป้นเหยียบสำหรับล้างผัก

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลความต้องการของชุมชนมาออกแบบโดยอาศัยหลักการของการเหยียบ และลักษณะของใบพัดจากชุดกังหันไม้มีใบสำหรับร่อน ซึ่งออกแบบโดยให้เกษตรกรสามารถใช้ทำ

เหยียบบนแป้นเหยียบเพื่อให้ใบพัดหมุนวนน้ำในถังสำหรับล้างผักผลไม้ ความแรงของน้ำจะขึ้นอยู่กับแรงเหยียบของเกษตรกรแต่ละคน รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 183 และ 184

ภาพที่ 183 หลักการออกแบบใบพัดสำหรับล้างผักผลไม้

ภาพที่ 184 หลักการออกแบบการใช้เท้าเหยียบเพื่อให้ใบพัดหมุนวนน้ำในถังสำหรับล้างผักผลไม้

2. การออกแบบตะแกรงสำหรับล้างผักผลไม้

ผู้วิจัยได้ออกแบบตะแกรงทั้งหมด 3 แบบ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ล้างผักผลไม้ได้หลากหลายรูปแบบตามชนิดของผักและผลไม้ ดังนี้

2.1 ตะแกรงแบบรูตะแกรงเล็ก และถี่ ใช้สำหรับล้างผักผลไม้ ให้สะอาดก่อนบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย หรือใช้สำหรับล้างผักบางชนิดที่มีขนาดเล็ก และน้ำหนักเบา เช่น ผักชี ต้นหอม ใบบัวบก ผักเหลียง เป็นต้น มีจำนวน 2 ตะแกรง รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 185

ภาพที่ 185 ตะแกรงรูเล็กและถี่สำหรับวางผักผลไม้ ให้สะเด็ดน้ำก่อนบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย

2.2 ตะแกรงแบบรูใหญ่ ขนาด 1*2 นิ้ว ใช้สำหรับล้างผักผลไม้ที่มีลำต้นขนาดใหญ่ เช่น ผักคะน้า กวางตุ้ง ผักกาดขาว เป็นต้น เนื่องจากผักขนาดใหญ่ต้องใช้แรงน้ำในการล้างค่อนข้างแรง จึงออกแบบให้รูตะแกรงมีขนาดใหญ่ เพื่อให้แรงน้ำมีมากพอในการล้างดินและสิ่งสกปรกต่าง ๆ ออกจากผัก มีจำนวน 2 ตะแกรง รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 186

ภาพที่ 186 ตะแกรงรูใหญ่ ขนาด 1X2 นิ้ว

2.3 ตะแกรงแบบรูใหญ่ ขนาด 2*2 นิ้ว ใช้สำหรับล้างผักผลไม้ที่มีลำต้นขนาดใหญ่ และยาว เช่น ผักบุ้ง ถั่วฝักยาว เป็นต้น เนื่องจากผักขนาดใหญ่และยาวต้องใช้แรงน้ำในการล้างที่แรงมาก หรือใช้เมื่อเกษตรกรต้องการล้างเฉพาะรากผักอย่างเดียว จึงออกแบบให้รูตะแกรงมีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ เพื่อให้แรงน้ำมีมากพอในการล้างดินและสิ่งสกปรกต่าง ๆ ออกจากผัก มีจำนวน 2 ตะแกรง รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 187

ภาพที่ 187 ตะแกรงแบบรูใหญ่ ขนาด 2*2 นิ้ว

3. การออกแบบตัวเครื่องล้างผักผลไม้

เนื่องจากผักและผลไม้ เป็นอาหารและเน้นการปลอดสารเคมี ไม่ใช้ไฟฟ้า เนื่องจากในพื้นที่ปลูกผักของเกษตรกรไม่มีไฟฟ้าใช้ ผู้วิจัยได้ออกแบบตัวเครื่องด้วยสแตนเลสทั้งหมด เพื่อลดการปนเปื้อนของสนิม และสารพิษต่าง ๆ เครื่องมีขนาดกว้าง 0.50 เมตร ยาว 1.20 เมตร และสูง 0.80 เมตร มีขาตั้ง 4 ขา มีแป้นสำหรับเหยียบ 2 แป้น มีใบพัดเพื่อหมุนวนน้ำล้างผัก จำนวน 2 ใบพัด รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 188

ภาพที่ 188 เครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชน

**กระบวนการที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบเวลาในการล้างโดยเกษตรกร และเครื่องล้าง
ผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชน**

การศึกษาเวลาในการล้างผักในห้องปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้ใช้ผักแต่ละชนิด จำนวน 20 ต้น
ทั้งการล้างโดยเกษตรกร และการล้างด้วยตะแกรงแบบที่ 1 ตะแกรงแบบที่ 2 และตะแกรงแบบที่ 3

ตารางที่ 127 เปรียบเทียบเวลาในการล้างโดยเกษตรกร และเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับ
ชุมชน

ชนิดผัก	เวลา (นาที) ต่อ 20 ต้น			
	ล้างแบบเดิม	ตะแกรงแบบที่ 1	ตะแกรงแบบที่ 2	ตะแกรงแบบที่ 3
1. ผักบุ้ง	1	1	1	0.5
2. กวางตุ้ง	2	2	1	0.5
3. ผักกาดขาว	2	2	1	0.5
4. คะน้า	2	2	1	0.5
5. ผักสลัด	2	2	1	0.5
6. ถั่วฝักยาว	1	1	1	0.5
7. แตงกวา	1	1	1	0.5

ตารางที่ 128 เปรียบเทียบการล้างผักระหว่างการล้างวิธีเดิมของเกษตรกร และการล้างด้วยเครื่อง
ล้างผัก

หัวข้อเปรียบเทียบ	การล้างวิธีเดิม	การล้างด้วยเครื่องล้างผัก
เวลา	ใช้เวลาเฉลี่ย 2 นาทีต่อ 20 ต้น	ใช้เวลาเฉลี่ย 0.5-1 นาทีต่อ 20 ต้น
ความประหยัด	ใช้น้ำมากกว่า	ลดการใช้น้ำ 20%
ประสิทธิภาพการล้าง	ใช้มือช่วยในการล้างดินออกจากราก	ลดการใช้มือในการล้างดินออกจากราก
ความสะดวกสบาย	นั่งล้าง และก้มทำให้ปวดเมื่อยหลัง	ยืนล้าง ลดการปวดเมื่อยหลัง

กระบวนการที่ 3 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ 6 และหมู่ 7

1. การถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ครั้งที่ 1

จากผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566 โดยมีตัวแทนเกษตรกรจำนวน 5 คน มาร่วมทดสอบการใช้งานเครื่อง พบว่า เครื่องล้างผักสามารถล้างผักได้หลายชนิด ได้แก่ ผักบุ้ง ผักสลัด ผักคะน้า ผักกาดขาว ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว เป็นต้น แต่เนื่องด้วยแรงงานคนที่ใช้เหยียบปั๊มเครื่องล้างผัก แต่ละคนไม่เท่ากัน ส่งผลต่อความแรงของใบพัดที่ขับเคลื่อนน้ำล้างผักไม่เท่ากัน โดยเฉพาะเกษตรกรผู้หญิงที่มีแรงน้อย จึงไม่สามารถเหยียบปั๊มเหยียบเพื่อขับเคลื่อนใบพัดล้างผักบางชนิดที่มีน้ำหนักมากได้ เกษตรกรจึงมีความต้องการให้ผู้วิจัยปรับปรุงเครื่องล้างผักให้สามารถทำงานได้ 2 ระบบ คือ ระบบไฟฟ้า และระบบ Manual เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งานมากขึ้น รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 129 และภาพที่ 189-190

ตารางที่ 129 ประสิทธิภาพการใช้งานเครื่องล้างผักของเกษตรกรจำนวน 5 คน

เกษตรกรคน ที่	ระยะเวลาการเหยียบปั๊มเครื่องล้างผักแบบ Manual			
	30 วินาที	60 วินาที	90 วินาที	120 วินาที
1(ผู้ชาย)			✓	
2(ผู้หญิง)	✓			
3(ผู้ชาย)				✓
4(ผู้ชาย)				✓
5(ผู้หญิง)		✓		

จากตารางที่ 129 การทดสอบประสิทธิภาพการใช้งานเครื่องล้างผักของเกษตรกรจำนวน 5 คน แบ่งเป็นเกษตรกรผู้ชาย จำนวน 3 คน และเกษตรกรผู้หญิง จำนวน 2 คน ผลการทดสอบพบว่า เกษตรกรผู้ชายสามารถใช้แรงเหยียบปั๊มหมุนใบพัดได้นานกว่าเกษตรกรผู้หญิง คิดเป็นเวลาเฉลี่ย 60 วินาที

ภาพที่ 189 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร ครั้งที่ 1

ภาพที่ 190 การปรับปรุงเครื่องล้างผักเป็นระบบไฟฟ้าตามความต้องการของชุมชน

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 7 ครั้งที่ 2

จากผลการปรับเครื่องล้างผักระบบ Manual เป็นระบบไฟฟ้า ตามความต้องการของชุมชน และได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร ณ หมู่ที่ 7 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2566 โดยปรับเครื่องล้างผักเป็นระบบไฟฟ้า ไข่มอเตอร์ขนาด 45W สามารถปรับระดับความแรงของมอเตอร์ได้ 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ทดสอบการล้างผัก 4 ชนิด คือ มะเขือยาว ถั่วฝักยาว ผักเคล และผักกาดขาว ซึ่งผลการทดสอบพบว่า เครื่องสามารถล้างมะเขือยาว และผักกาดขาวได้ ส่วนผักเคลประสิทธิภาพการล้างยังไม่ได้ เนื่องจากผักเกิดการชำที่ใบ จึงเสนอการปรับเครื่องครั้งที่ 2 โดยใช้ระบบอัดอากาศ เพื่อให้น้ำกระจายการล้างทั่วพื้นที่ และไม่ก่อให้เกิดการชำของใบผัก

ภาพที่ 191 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ครั้งที่ 2

ตารางที่ 130 เปรียบเทียบการล้างด้วยเครื่องล้างผักผลไม้ระบบไฟฟ้า ครั้งที่ 2 โดยเกษตรกร

ชนิดผัก	ลักษณะภายนอกของผักหลังการล้าง	
	ล้างแบบเดิม	ล้างด้วยเครื่องล้างผักระบบไฟฟ้า
1. มะเขือยาว	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 1 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 0.5 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ
2. ถั่วฝักยาว	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 1 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 0.5 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ
3. ผักกาดขาว	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 2 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 1 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ
4. ผักเคล	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 2 นาที ต่อ 1 กก. โดยผักสะอาดและไม่ซ้ำ	ใช้เวลาในการล้างให้สะอาด 1 นาที ต่อ 1 กก. ใบผักมีความบอบน้ำจากแรงของมอเตอร์ทั้ง 3 ระดับ

3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 7 ครั้งที่ 3

จากผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 7 ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2566 โดยปรับเครื่องล้างผักเป็นระบบไฟฟ้า ใช้ระบบอัดอากาศแบบหัวฟู่เพื่อลดความแรงของน้ำ ป้องกันผักใบบอบช้ำจากการล้าง โดยสามารถปรับระดับความแรงของน้ำได้ 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ทดสอบการล้างผัก 3 ชนิด คือ มะเขือยาว ถั่วฝักยาว ผักสลัด และผักกาดขาว ซึ่งผลการทดสอบพบว่า เครื่องสามารถล้างมะเขือยาว ถั่วฝักยาว ผักกาดขาว และผักแคสได้ โดยผักทุกชนิดไม่เกิดการบอบช้ำ

ภาพที่ 192 การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องล้างผักอย่างง่ายสู่ชุมชนเกษตรกร หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ครั้งที่ 3

ภาพที่ 193 เครื่องล้างผักอย่างง่ายสำหรับชุมชนระบบไฟฟ้าอัตโนมัติ

4. การทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชน

การทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายสำหรับชุมชนแบบระบบไฟฟ้าอัตโนมัติ และระบบ Manual เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2566 ได้ผลการทดสอบ ดังนี้

4.1 การทดสอบการล้างผักและผลไม้ด้วยระบบการทำน้ำวนโดยใช้ความเร็วรอบมอเตอร์ไฟฟ้า ระบบอัตโนมัติในแต่ละระดับซึ่งจะทดสอบกับผักจำนวน 8 ชนิดเทียบกับตะแกรงสำหรับล้างผัก 3 แบบ ในพื้นที่หมู่ 6 และหมู่ 7

ตารางที่ 131 เปรียบเทียบเวลาในการล้างผักด้วยระบบการทำน้ำวนโดยใช้ความเร็วรอบมอเตอร์ไฟฟ้าระบบอัตโนมัติ

ชนิดผัก	เวลา (นาที) ต่อ 20 ต้น			
	ล้างแบบเดิม	ตะแกรงแบบที่ 1	ตะแกรงแบบที่ 2	ตะแกรงแบบที่ 3
1. ผักบุ้ง	1	1	1	0.5
2. กวางตุ้ง	2	2	1	0.5
3. ผักกาดขาว	2	2	1	0.5
4. คะน้า	2	2	1	0.5
5. ผักสลัด	2	2	1	0.5
6. ถั่วฝักยาว	1	1	1	0.5
7. แตงกวา	1	1	1	0.5
8. มะเขือยาว	1	1	1	0.5

หมายเหตุ: ผักไม่ซ้ำหลังการล้าง

4.2 การทดสอบการล้างผักและผลไม้ด้วยแรงงานคนเป็นหลักในการเหี่ยบแป้นเพื่อควบคุมระบบน้ำวนซึ่งจะทดสอบกับผักจำนวน 9 ชนิดเทียบกับตะแกรงสำหรับล้างผัก 3 แบบ

ตารางที่ 132 เปรียบเทียบเวลาในการล้างผักด้วยแรงงานคนเป็นหลักในการเหี่ยบแป้นเพื่อควบคุมระบบน้ำวน

ชนิดผัก	เวลา (นาที) ต่อ 20 ต้น			
	ล้างแบบเดิม	ตะแกรงแบบที่ 1	ตะแกรงแบบที่ 2	ตะแกรงแบบที่ 3
1. ผักบุ้ง	1	1	1	0.5
2. กวางตุ้ง	2	2	1	0.5
3. ผักกาดขาว	2	2	1	0.5
4. คะน้า	2	2	1	0.5
5. ผักสลัด	2	2	1	0.5
6. ถั่วฝักยาว	1	1	1	0.5
7. แตงกวา	1	1	1	0.5
8. มะเขือยาว	1	1	1	0.5

หมายเหตุ: ผักใบ เช่น ผักสลัด ใบเข้าจากแรงของมอเตอร์หลังการล้าง

ตอนที่ 2 ระดับกลางน้ำ การตลาด ช่องทางการจำหน่ายผักปลอดสารพิษ การท่องเที่ยวชุมชน

การตลาด ช่องทางการจำหน่ายผักปลอดสารพิษ

การส่งต่อผลผลิตผักปลอดสารพิษ ต่อไปยังพ่อค้าคนกลาง แล้วส่งต่อไปให้ผู้บริโภค ปัญหาการตลาด ไม่ค่อยเป็นปัญหาเพราะมีคนกลางมารับซื้อถึงสวน และผลผลิตก็ไม่ได้มากเพราะแต่ละรายมีพื้นที่เฉพาะใกล้บ้านปลูกผักแบบผสมผสาน ผลผลิตแต่ละชนิดเก็บเกี่ยวไม่พร้อมกัน บางครั้งมีน้อยเก็บเกี่ยวไปจำหน่ายในชุมชนก็พอ สำหรับบางสวนก็มีวิธีขายรูปแบบ เป็นต้นกล้า ให้ผู้บริโภคไปปลูกเก็บทานเอง และสำหรับที่เก็บผลผลิตได้ ก็จะนำมาแปรรูปเป็นอาหาร นำไปจำหน่าย เช่น สลัดโรล ผักข้าวยำ เป็นต้น ตลาดสีเขียวในชุมชนแม้พยายามก่อตั้งก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะมีตลาดนัดที่ผู้คนรู้จักและใช้บริการเป็นประจำ เช่น ตลาดนัดทุ่งหวัง มีทุกวันทั้งเช้าและเย็น ตลาดบ้านสวนตุลิติดกับค่ายทหาร ซึ่งมีทุกวัน และตลาดพื้นที่เกาะแก้ว ใกล้มัสยิดริมถนน ซึ่งมีร้านค้าริมฟุตบาท ดังนั้นชุมชนจึงมีแหล่งซื้อสินค้าทำอาหาร อยู่ใกล้หลายตลาดอยู่แล้ว การสร้างตลาดชุมชน ทางคณะผู้วิจัย

จึงมีการปรับให้เหมาะกับสถานการณ์ โดยมีให้เกษตรกรนำผลผลิตไปรวมกัน ฝากจำหน่ายที่สวนของ บังฉกาจ ที่อยู่ริมถนน โดยเน้นว่าเป็นผักปลอดภัย ทำบรรจุภัณฑ์และตราห้อย ที่ใช้ในเกษตรกรที่ปลูก ผักปลอดสารพิษ รวมทั้งมีตลาด UBI มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่มีทุกวันพฤหัสบดี ช่วงเย็น ทำให้ ชุมชนสามารถนำผลผลิตมาจำหน่ายได้สะดวก และกำลังเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน โดยจัดตลาด หาดบ่ออิฐ ในหมู่ 8 ตำบลเกาะแก้ว ซึ่งเป็นตลาดริมชายทะเล โดยปกติชาวประมงจะนำ สัตว์ทะเลมา จำหน่ายอยู่แล้ว ให้เป็นตลาดแห่งใหม่ ที่ชาวสงขลาเข้ามาซื้อสินค้าชุมชนในทุกเย็น วันเสาร์ สัปดาห์ แรกของเดือน โดยร่วมกับทางเทศบาลตำบลเกาะแก้ว ในการเตรียมพื้นที่และร่วมกันจัดให้มีกิจกรรม เสริม ทำให้ตลาดมีความคึกคัก

การที่จะมุ่งให้ผักสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูง จึงต้องมีการสร้างจุดขายใหม่ ๆ โดยมี เครื่องล้างผักกึ่งอัตโนมัติ เข้ามาเสริม โดยเคยมีทางห้างสรรพสินค้ามาติดต่อให้นำผักไปจำหน่าย แต่ เกษตรกรปฏิเสธไป เพราะไม่สามารถผลิตได้อย่างสม่ำเสมอ และปัญหาด้านจำนวนวันที่ชำระเงินของ ห้างด้วย เกษตรกรไม่มีทุนที่จะผลิตต่อหากไม่มีการชำระเงินทันทีที่นำผลผลิตไป

ทีมวิจัยจึงดำเนินการเพื่อให้ได้ บรรจุภัณฑ์และตราสินค้า โดยให้ทางคณะศิลปกรรมศาสตร์ เข้ามาร่วมคือ อาจารย์บัญชา อุตุกุล และ อาจารย์วงศ์วรุตม์ อินตะนัย สัมภาษณ์อัตตราลักษณ์ของ ชุมชนเกาะแก้วกับเกษตรกร และผู้ใหญ่บ้าน เพื่อจัดทำตราสินค้า และดำเนินการให้ได้บรรจุภัณฑ์ 10,000 ถุง ประกอบด้วย

1. ถุงกระดาษ พร้อมป้ายคล่อง ดัง (ภาพที่ 194)

ภาพที่ 194 ถุงกระดาษ และป้ายคล่องถุง

2. ถุงพลาสติกใส สกรีนตราสินค้าจากโครงการวิจัย ขนาด 12 x 18 นิ้ว จำนวน 4,500 ใบ
ถุงพลาสติกใส สกรีนตราสินค้าจากโครงการวิจัย ขนาด 6 x 12 นิ้ว จำนวน 4,500 ใบ

3.5x3.5 นิ้ว

ภาพที่ 195 ตราสกรีนถุงพลาสติกใส

และตลาดหาดบ่ออิฐ แหล่งอาหารเกาะแก้ว สู้ครัวเมืองสงขลา จำหน่ายผลิทดักพันธุ์ชุมชน จะจัดให้มีตลาดทุกเสาร์สัปดาห์แรกของเดือน ทางทีมนักวิจัยร่วมกับเทศบาลร่วมกัน โดยทีมวิจัยได้ ร่วมนั่งนี้

ตกแต่งสถานที่ร่วมกันกับเทศบาล

สร้างซุ้มจำหน่าย จำนวน 5 ซุ้ม โต๊ะวางสินค้า 5 โต๊ะ ชุดโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งรับประทาน อาหารจำนวน 10 ชุด

ป้ายจุด Check in จำนวน 1 ป้าย ป้ายตกแต่งซุ้มจำหน่ายสินค้า ป้ายสติ๊กเกอร์ติดพิวเจอร์บอร์ด พร้อมเจาะตาไก่ขนาด 40x120 ซม. สำหรับตกแต่งร้านจำหน่ายผัก

จัดสนทนากาารในตลาด เป็นวงดนตรีโฟล์คซอง 2 ครั้ง ในวันทสองตลาด และวันเปิดตลาด
ตาซังติจิตัล 1 เครื่องให้ร้านจำหน่ายผัก

ภาพที่ 196 ทดสอบตลาดหาดบ่ออิฐ

กิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

กิจกรรมที่ 1 การสำรวจและการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรชุมชน และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

จากการลงพื้นที่วิจัยของคณะวิจัย เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งเพื่อเป็นการสำรวจทรัพยากรชุมชนและวัฒนธรรมชุมชน ในพื้นที่ชุมชนเกาะแก้ว โดยผู้นำชุมชนคือ นายจรูญ หนูรักษ พบแหล่งทรัพยากรซึ่งเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีความพร้อม และเน้นการปลูกผักปลอดสารพิษ ดังนี้

1. กลุ่มผักผสมผสาน หมู่ที่ 7 โดยผู้ใหญ่บ้านจรูญ หนูรักษ (โทรศัพท์ 099-2785814) เป็นผู้ดูแลกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่ม 25 ครอบครัว สถานที่ตั้งอยู่บริเวณวัดใหม่ ซึ่งเป็นสถานที่นัดรวมสมาชิกกลุ่ม เป็นแหล่งอบรม เผยแพร่ความรู้ด้านการเพาะปลูก ด้านการเกษตร เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีความรู้ มีอุปกรณ์ทางการเกษตรแล้วกลับไปเพาะปลูกในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งก่อนหน้านี้ ผักปลอดสารพิษเหล่านี้เคยจำหน่ายใน “ตลาดสีเขียว” เป็นตลาดของชุมชนตั้งอยู่บริเวณหลังร้าน 7-11 สาขาบ้านด่าน จัดให้มีขึ้นเพื่อจำหน่ายสินค้าและผักปลอดสารพิษของชุมชน แต่ได้หยุดชะงักไปเนื่องจากพื้นที่ตั้งของตลาดไม่ได้อยู่ติดถนน ทำให้ไม่สามารถดึงดูดสายตาของลูกค้าได้ ตลาดจึงซบเซาลงและหยุดไปในที่สุด

ภาพที่ 197 เยี่ยมชมกลุ่มปลูกผักผสมผสาน หมู่ 7

นอกจากนี้ กลุ่มผักยังไม่มีตราหรือแบรนด์หรือแพคเกจของกลุ่มที่ใช้ร่วมกัน การสื่อสารการตลาดของสินค้าจึงยังมีน้อย

2. กลุ่มเครื่องแกง หมู่ที่ 6 ประธานกลุ่มเครื่องแกง คือ นางมะ นูริยะะ (โทรศัพท์ 064-8890888) มีสมาชิกกลุ่ม 63 คน เป็นกลุ่มที่มีมานานและออกงานประชาสัมพันธ์ ออกงานเพื่อจำหน่ายเครื่องแกงค่อนข้างบ่อย สถานที่ตั้งอยู่ถัดไปจากกลุ่มผักผสมผสาน และสถานที่มีพร้อมสำหรับรับลูกค้าและการสาธิต แต่ยังคงต้องปรับปรุงสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 198 เยี่ยมชมกลุ่มเครื่องแกง หมู่ 6

3. บ้านนายฉกาจ หมู่ที่ 6 (โทรศัพท์ 082-4169635) เป็นศูนย์เรียนรู้ ปลูกต้นกล้าผัก จำหน่ายที่บ้าน และออกงานเพื่อจำหน่ายต้นกล้า สถานที่จัดได้สะอาด มีพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่ม ไม่ใหญ่ แต่ก็ต้องปรับพื้นที่ให้เป็นระเบียบเป็นสัดส่วนมากขึ้น

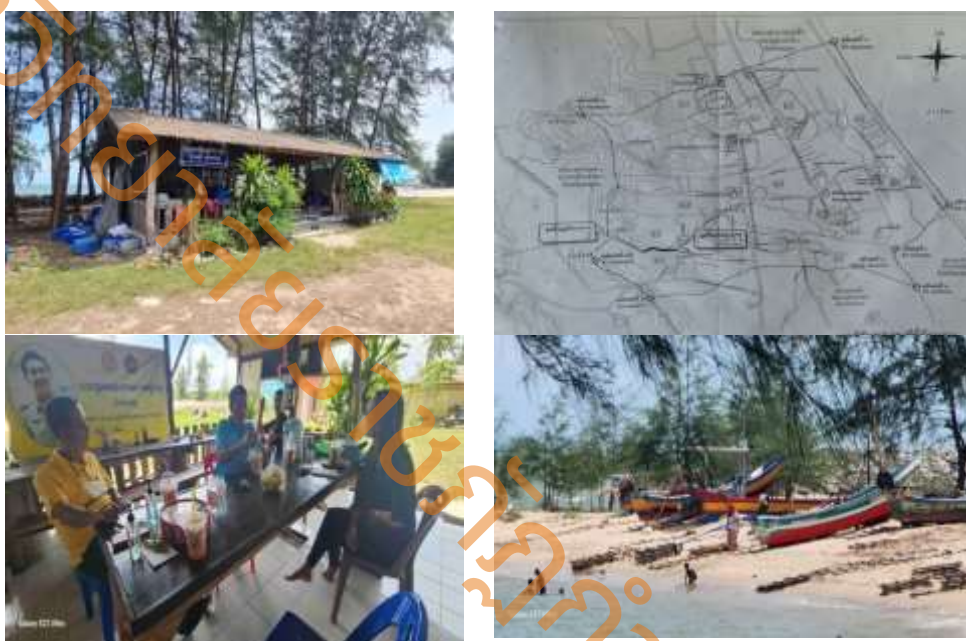
ภาพที่ 199 เยี่ยมชมสวนผักนายฉกาจ หมู่ 6

4. ศูนย์การเรียนรู้บ้านนายประเสริฐ หนูทอง หมู่ที่ 7 เป็นปราชญ์ชาวบ้าน (โทรศัพท์ 084-9938458) พื้นที่ค่อนข้างพร้อมรับนักท่องเที่ยว และรับกลุ่มศึกษาดูงานบ่อย มีการจัดสถานที่ เป็นสัดส่วนชัดเจน แต่ทางเข้า ศูนย์การเรียนรู้ฯ ค่อนข้างลึก หากไปช่วงหน้าฝนทางเข้าอาจจะลำบาก ถนนอาจจะมีความเลอะเทอะ

ภาพที่ 200 เยี่ยมศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ 7

5. ที่ทำการของหมู่ที่ 8 และไต่อหมึก โดย ผู้ใหญ่ดี (โทรศัพท์ 097-1958377) กิจกรรมไต่อหมึก หรือปั่นหมึก เป็นอาชีพหนึ่งของชาวบ้านในชุมชน แต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มที่ชัดเจนเพื่อการท่องเที่ยว แต่มีกลุ่มที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ คือ 1) กลุ่มประมงพื้นบ้าน และ 2) กลุ่มลาดตระเวนชายฝั่ง นอกจากนั้น ชาวบ้านจะมีเรือเป็นของตนเองแล้วออกไปไต่อหมึก โดยเรือ 1 ลำ สามารถนั่งได้ประมาณ 3-4 คน โดยช่วงเดือนที่เหมาะสมสำหรับไต่อหมึก คือ กรกฎาคม ถึง สิงหาคม ซึ่งเป็นช่วงที่บึงบัวโตพอดี (ระหว่างทางไปจุดไต่อหมึก จะมีบึงบัว 12 ไร่) สามารถเพิ่มจุดชมวิว ถ่ายภาพได้

ภาพที่ 201 เยี่ยมหมู่ 8 และกิจกรรมไต่อหมึก

ด้วยชุมชนเกาะแต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มท่องเที่ยวที่ชัดเจน แต่จะมีอาสาสมัครที่มีศักยภาพในการนำเที่ยว มีความเข้าใจ รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเล่าของชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งด้านทรัพยากรบุคคลถือว่ามีความพร้อม มีใจรักในการจะพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ผู้นำหมู่บ้านจึงเสนอรายชื่อผู้ที่เคยมีประสบการณ์และมีความสามารถ เพื่อเข้าร่วมประชุม ปรึกษา และเสนอความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวเพื่อร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเกาะแต่ ดังนั้น

หมู่ที่ 6 ประกอบด้วย

1. นางนุรีหะยะ บินมุสา
2. นางลิดา พันธะ
3. นางขอติยะ ขุนภทธีรงค์
4. นางสีเลาะ พันธะ
5. นางอารี อชสารจุม
6. นางวรรณภา รัตนะ
7. นางไกรหยา พันธะสบและหมั่น
8. นางวันพร สีขวัญ
9. นายณกาจ ขุนสมาน

หมู่ที่ 7 ประกอบด้วย

- นายเจริญ หนูรักษ์
 นายเอกวิทย์ ขำทอง
 นายธีระดนส์ สุระคำแหง
 นางญาณัฐา อัยศธรรณา
 นายพนม พุ่มมา
 นางสาวเสาวลักษณ์ นิตเจริญ
 นางสาววาสนา เตहनอน
 นายประเสริฐ หนูทอง

หมู่ที่ 8 ประกอบด้วย

- นายยุติ หมดเจริญ
 นายเจ้เส้น หมดเจริญ
 นายอรรถพล หะยิ
 นายโรบ มั่นเจริญ
 นายสมาน เจ๊ะสว่าง
ผู้ทรงคุณวุฒิ
 นางชนิษฐา ศิริรัตน์

**กิจกรรมที่ 2 การประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกับชุมชนเพื่อร่วมวิเคราะห์และพัฒนา
 กิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม และปึกหมุดตามเส้นทาง
 ท่องเที่ยว**

ผลที่ได้รับ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม และทดสอบ
 เส้นทางท่องเที่ยวครั้งที่ 1

จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา
 กิจกรรมการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบไปด้วย
 ชาวบ้านที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในหมู่ที่ 6, 7 และ 8 โดยนักวิจัยได้ให้ชาวบ้านแบ่งกลุ่มตาม
 หมู่บ้าน และช่วยกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ หรือ
 แหล่งทรัพยากรของชุมชนทั้งด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร ที่สามารถเป็นแม่เหล็ก
 หรือจุดที่ต้องการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ชายได้ หรือมีความต้องการให้เป็นที่รู้จักของ
 นักท่องเที่ยวมีแหล่งใดบ้างในชุมชน

ภาพที่ 202 ประชุมระดมความคิดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะเต่า

จากนั้น เมื่อแต่ละหมู่บ้านช่วยกันระดมความคิดเห็นกันเรียบร้อยแล้ว มีการนำเสนอของแต่ละหมู่บ้านพร้อมเรื่องเล่าที่น่าสนใจ จากนั้น ร่วมกันคัดเลือกแหล่งที่มีศักยภาพและน่าสนใจจริง ๆ มาร้อยเรียงกับหมู่บ้านอื่น ๆ ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบ one day trip ของตำบลเกาะเต่า ซึ่งผลที่ได้ออกมาเป็นเส้นทางท่องเที่ยว มีดังนี้

1. วัดควนเจดีย์ กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ การตักบาตรรับอรุณในช่วงเช้า ต่อด้วยรับประทานอาหารเช้าด้วยเมนูอาหารพื้นถิ่น (เช่น ข้าวยาทิ้ม(ตำ) ขนมเปียกปูน ซา กาแฟ) โดยให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้ทดลองทิม (ตำ) ข้าวยา จากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดและชุมชนตำบลเกาะเต่า และนักท่องเที่ยวสามารถขึ้นไปสัมผัสองค์เจดีย์และสามารถมองเห็นทิวทัศน์โดยรอบของวัดและชุมชนบริเวณใกล้เคียง ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจ คือ ทั้งเจดีย์ หอระฆัง ภูมิพระสงฆ์สร้างบนก้อนหินทั้งหมด *ผู้รับผิดชอบหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ข้าราชการบำนาญในพื้นที่ และท่านเจ้าอาวาสวัดควนเจดีย์

2. กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะเต่า กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ การเรียนรู้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง ตำบลเกาะเต่า วิธีการทำนา ภูมิปัญญาเครื่องแกงตำมือ การแปรรูปข้าวพองด้วยเครื่องแกงเป็นขนมโรยบอเกาะ จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้ทดลองตำเครื่องแกงด้วยตนเอง และสามารถซื้อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปกลับไปบริโภคได้ด้วย

*ผู้รับผิดชอบหลัก คือ ผู้นำกลุ่มเครื่องแกงตำมือ (กะนูริยะห์)

3. **สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะแก้ว** กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีเกษตรกรรม คือ การเรียนรู้การเพาะปลูกต้นกล้วยนครวัด การผสมดินสำหรับปลูกผัก และการได้ลงมือปลูกด้วยตนเอง จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้เก็บผักด้วยตนเองเพื่อมาทำสลัดโรลรับประทาน

*ผู้รับผิดชอบหลัก คือ คุณฉกาจ

4. **ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (เครือข่าย) (ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง)** กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ทางด้านอาหารท้องถิ่นภาคใต้ ที่ใช้วัตถุดิบพื้นถิ่นในการประกอบอาหาร ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วยเมนูอาหารจากพืชท้องถิ่นตามฤดูกาล เช่น แกงเลียงกุ้งสด ปลาแห้งทอด ปลาหมึกต้มหวาน น้ำพริกมะม่วง ปลาดุกร้าทอด น้ำสมุนไพรร (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

*ผู้รับผิดชอบหลัก คือ คุณประเสริฐ หนูทอง

5. **บึงบัวบ้านคลองควาย** กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชนพื้นที่ ชื่นชมทุ่งดอกบัว เรียนรู้พันธุ์ปลา และถ่ายภาพกับทัศนียภาพที่สวยงาม

*ผู้รับผิดชอบหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 และคุณประเสริฐ หนูทอง

6. **หาดบ่ออิฐ** กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ทดลองกิจกรรมไถหมึกตามวิถีชาวประมงพื้นบ้านอย่างใกล้ชิด

*ผู้รับผิดชอบหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8

จากนั้นจึงได้ร่างกำหนดการ one day trip ครั้งที่ 1 ดังนี้

(ร่าง) กำหนดการ One Day Trip (ครั้งที่ 1)

“การท่องเที่ยววิถีเกษตรชุมชน คนเกาะแก้ว”

โครงการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษ
เพื่อความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรปลอดสารพิษ
ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

06.00 น. เดินทางถึงวัดควนเจดีย์

06.00 น. – 08.30 น. ตักบาตรรับอรุณ รับประทานอาหารเช้า (เช่น ข้าวต้ม ยำต้ม ขนมเปียกปูน ชา กาแฟ) ฟังประวัติความเป็นมาของวัดและชุมชน เดินชมจุดชมวิว

08.30 น. – 08.45 น. เดินทางทางจากวัดควนเจดีย์ ถึงกลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะแก้ว

08.45 น. – 10.00 น. เรียนรู้พื้นฐานชาวพื้นเมืองเกาะแก้ว การทำนา ภูมิปัญญาเครื่องแกงตำมือ การแปรรูปข้าวพองด้วยเครื่องแกง ณ ที่ทำการกลุ่มเครื่องแกง หมู่ที่ 6

10.00 น. – 10.15 น. เดินทางทางจากกลุ่มเครื่องแกง หมู่ที่ 6 ถึงสวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะแก้ว

10.15 น. – 11.30 น. เรียนรู้การเพาะต้นกล้า การปลูกผักปลอดสารพิษ และการลงมือทำสลัดโรล ณ สวนผักเพาะกล้า หมู่ที่ 7

11.30 น. – 11.45 น. เดินทางทางจากสวนผักเพาะกล้า หมู่ที่ 7 ถึงศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

11.45 น. – 14.30 น. รับประทานอาหารเที่ยง ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ (ด้วยเมนูอาหารจากพืชท้องถิ่นตามฤดูกาล เช่น แกงเลียงกุ้งสด ปลาแห้งทอด ปลาหมึกต้มหวาน น้ำพริกมะม่วง ปลาดุกร้าทอด น้ำสมุนไพร (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บังวาส) และเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

14.30 น. – 14.45 น. เดินทางทางจากศูนย์การเรียนรู้ฯ ถึงบึงบัวบ้านคลองควาย

14.45 น. – 15.30 น. ดูบัว ชมปลา ณ บึงบัวบ้านคลองควาย

15.30 น. – 15.45 น. เดินทางทางจากบึงบัวบ้านคลองควาย ถึงหาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8

15.45 น. – 19.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย และรับประทานอาหารเย็น (ข้าวผัด อาหารทะเลสดปิ้งย่าง ริมชายหาด และฟังเรื่องเล่าการทำประมงพื้นบ้าน)

19.00 น. - 21.00 น. กิจกรรมไดหมึก

21.00 น. กลับที่พัก

** โดยสารด้วยรถสามล้อพ่วงข้างในชุมชน

จากการทดสอบเส้นทางครั้งที่ 1 พบว่า โปรแกรมการท่องเที่ยวที่ได้ร่างเส้นทางไว้นั้น ได้นำเข้าที่ประชุมเพื่อขอความคิดเห็นร่วมกับชุมชนและเทศบาลตำบลเกาะเต่า ได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อจัดทำให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น พบว่า ในประเด็นระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่ยาวนานเกินไป อาจไม่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังนั้น คณะนักวิจัยและชุมชนเห็นควรว่า ในอนาคตสามารถแบ่งและจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวออกเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่สื่อถึงจุดเด่นของตำบลเกาะเต่าได้ เพื่อเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เฉพาะกลุ่มมากขึ้น

ภาพที่ 203 การลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะเต่า

ซึ่งภาคส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นและภาคประชาชนสามารถสานต่อให้เกิดการท่องเที่ยวเป็นเส้นทางต่าง ๆ ได้ในอนาคต ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเส้นทางท่องเที่ยววิถีประมงพื้นบ้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ เรียนรู้ในเรื่องของพันธุ์ข้าวพื้นเมือง การเรียนรู้การทำขนมและอาหารพื้นบ้าน เช่น เครื่องแกง ขนมข้าวพอง การเรียนรู้การปลูกผักสลัดและการทำสลัดโรล และการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ เรียนรู้ในเรื่องความเป็นมาของวัดควนเจดีย์ เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาและความเป็นมาของชุมชน รวมทั้งได้สัมผัสชุมชนพหุวัฒนธรรม สามารถเข้าเยี่ยมชมมัสยิดเกาะเต่าและฟังประวัติความเป็นมา และอาจมีการเชื่อมโยงไปยังหมู่ที่ 5 ของตำบลเกาะเต่า ซึ่งมีวัดสามกอง ที่มีประวัติมาอย่างยาวนานหลายร้อยปี

1. วัดควนเจดีย์ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะแก้ว กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ

- 1.1 การเดินชมโบสถ์บนเขา พร้อมสักการะไหว้พระภายในโบสถ์ ถ่ายภาพ
- 1.2 จากนั้น มารับประทานอาหารเช้าด้วยเมนูอาหารพื้นถิ่นที่มีวิธีการเฉพาะของชุมชน (เช่น ข้าวย่ำทิม (ตำ) ขนมเปียกปูน เครื่องดื่ม เช่น ชา กาแฟ) โดยให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้ลองทำ ข้าวย่ำรับประทาน

1.3 จากนั้น ฟังประวัติความเป็นมาของวัดและชุมชนในตำบลเกาะแก้ว พร้อมเดินชม จุดชมวิว และจุดสำคัญของวัด โดยมีวิทยากรเล่าเรื่อง คือ ข้าราชการบำนาญในชุมชน และมี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 เป็นผู้นำเที่ยว จากนั้น ไหว้ขอพรจากท่านเจ้าอาวาสวัดควนเจดีย์ก่อนเดินทางไปยัง แหล่งต่อไป

2. กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะแก้ว กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ

- 2.1 การเรียนรู้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองของตำบลเกาะแก้ว
- 2.2 การเรียนรู้วิธีการทำนา
- 2.3 การเรียนรู้การแปรรูปข้าวพองด้วยเครื่องแกงเป็นขนมโรตส์บอเกาะ
- 2.4 การเรียนรู้วิธีการทำเครื่องแกง
- 2.5 จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้ลองตำเครื่องแกงด้วยตนเอง และสามารถซื้อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปกลับไปบริโภคได้ด้วย โดยมีวิทยากรเล่าเรื่อง คือ ผู้นำกลุ่มเครื่องแกงตำมือ (กะนูรียะห์)

3. สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะแก้ว กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ

- 3.1 การเรียนรู้วิธีการเพาะปลูกต้นกล้วยฉาบ
- 3.2 การเรียนรู้การผสมดิน และการได้ลงมือปลูกด้วยตนเอง
- 3.3 จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้รับตะกร้าและเมล็ด เพื่อนำไปเก็บผักด้วยตนเอง และนำมาทำผักสลัดโรลรับประทาน และซื้อผักสดกลับบ้าน โดยมีวิทยากรเล่าเรื่อง คือ คุณฉกาจ

4. ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (เครือข่าย) (ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง) กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ

- 4.1 รับประทานอาหารกลางวัน ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ (ด้วยเมนูอาหารจากพืชท้องถิ่นตามฤดูกาล เช่น แกงเลียงกุ้งสด ปลาแห้งทอด ปลาหมึกต้มหวาน น้ำพริกมะม่วง ปลาดุกร้าทอด
- 4.2 จากนั้น นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และทำ workshop วิธีการปลูกพืชไม่ต้องรดน้ำ
- 4.3 การเรียนรู้การทำน้ำหมัก
- 4.4 ชมเกษตรแบบผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวิทยากรเล่าเรื่อง คือ คุณประเสริฐ หนูทอง

5. บึงบัวบ้านคลองควาย กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ

5.1 ดูบัว ชมปลา และถ่ายภาพกับบึงดอกบัว

5.2 ฟังประวัติความเป็นมาของบึงบัว การแปรรูปส่วนประกอบของบัวไปเป็นอาหาร โดยมีวิทยากรเล่าเรื่อง คือ คุณประเสริฐ หนูทอง

6. กิจกรรมไถหมีกกลางคืน หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะแก้ว กิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส คือ

6.1 รับประทานอาหารเย็น (ข้าวผัด อาหารทะเลสดปิ้งย่างริมชายหาด และฟังเรื่องเล่าการทำประมงพื้นบ้าน)

6.2 พักผ่อนตามอัธยาศัย จับจ่ายซื้อของบริเวณตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนบ่ออิฐ

6.3 การไถหมีกตามวิถีชาวประมง และได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชาวประมงอย่างใกล้ชิด

6.4 เรียนรู้เครื่องมือในการประกอบอาชีพประมง

6.5 การเรียนรู้เรื่อง ธนาคารปู โดยมีวิทยากรเล่าเรื่อง คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8

กำหนดการ One Day Trip (ฉบับสมบูรณ์เพื่อทดสอบเส้นทาง ครั้งที่ 1)

“การท่องเที่ยววิถีเกษตรชุมชน คนเกาะแก้ว”

โครงการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษ
เพื่อความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรปลอดสารพิษ
ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

- 08.30 น. เดินทางถึงวัดควนเจดีย์
- 08.30 น. – 09.45 น. เดินชมโบสถ์บนเขา พร้อมสักการะไหว้พระ ขอพร รับประทานอาหารเช้า
ด้วยเมนูพื้นถิ่น ฟังเรื่องเล่าความเป็นมาของวัดและชุมชนพหุวัฒนธรรม
ตำบลเกาะแก้ว
- 09.45 น. – 10.00 น. เดินทางจากวัดควนเจดีย์ ถึง กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะแก้ว
- 10.00 น. – 11.00 น. เรียนรู้พื้นฐานวัฒนธรรมเมืองเกาะแก้ว วิธีการทำนา การทำขนมโรตีสายไหม
และเรียนรู้การทำเครื่องแกงตำมือ ณ ที่ทำการกลุ่มเครื่องแกง หมู่ที่ 6
- 11.00 น. – 11.15 น. เดินทางจากกลุ่มเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6 ถึง สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7
ตำบลเกาะแก้ว
- 11.15 น. – 12.30 น. เรียนรู้และ workshop การเพาะต้นกล้า การผสมดินและการเก็บผักเพื่อทำ
สลัดโรล ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7
- 12.30 น. – 12.45 น. เดินทางจากสวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 ถึง ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร
- 12.45 น. – 13.45 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ (ด้วยเมนูอาหารจากพืช
ท้องถิ่นตามฤดูกาล)
- 13.45 น. – 15.30 น. Workshop วิธีการปลูกพืชไม่ต้องการน้ำ การทำน้ำหมัก และเดินชมการทำ
เกษตรแบบผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 15.30 น. – 15.45 น. เดินทางจากศูนย์การเรียนรู้ฯ ถึง บึงบัวบ้านคลองควาย
- 15.45 น. – 16.30 น. ดูบัว ชมปลา ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับบึงบัวสมัยสงครามโลก ณ บึงบัวบ้านคลองควาย
- 16.30 น. – 16.45 น. เดินทางจากบึงบัวบ้านคลองควาย ถึง หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8
- 16.45 น. – 18.30 น. รับประทานอาหารเย็นริมชายหาด พักผ่อนตามอัธยาศัย ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์
ทางการเกษตรในตลาดบ่ออิฐ
- 18.30 น. – 20.00 น. กิจกรรมไดมิก และฟังเรื่องเล่าการทำประมงพื้นบ้าน
- 20.00 น. กลับที่พัก

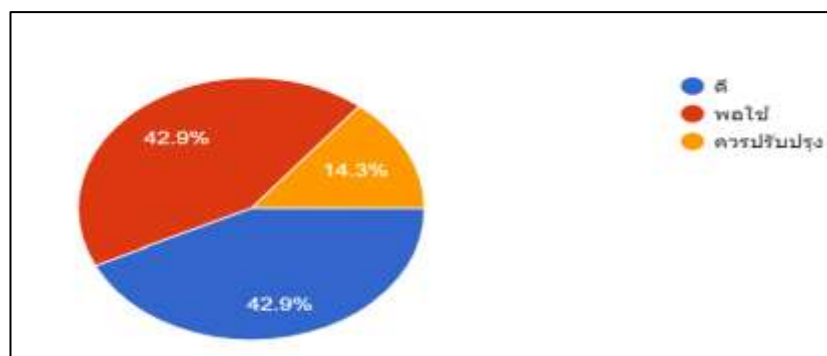
* เดินทางภายในชุมชนโดยรถสองแถว

ผลจากการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวโดยคณะนักวิจัย และนักท่องเที่ยวจำลอง ครั้งที่ 1

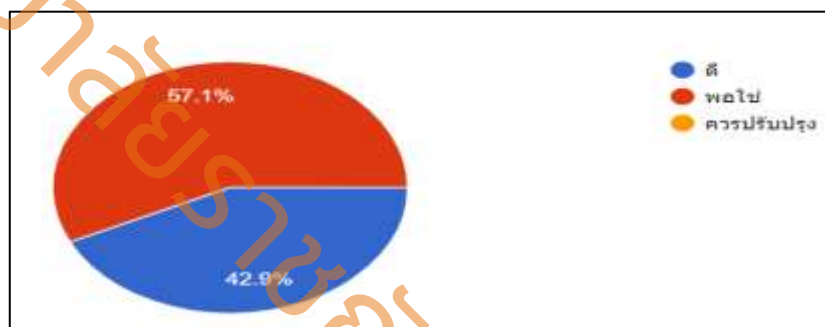
ผลการประเมินจากการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวโดยคณะนักวิจัย และนักท่องเที่ยวจำลอง ครั้งที่ 1 พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวประกอบไปด้วยกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะเต่าที่วัดควนเจดีย์
2. สัมผัสประสบการณ์ ภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนเกาะเต่าที่กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6
3. คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ที่สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7
4. ตามรอยพ่อที่ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และ
5. เปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านที่หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8

จากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเกาะเต่า ครั้งที่ 1 พบว่า กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีสูงสุด ได้แก่ คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ที่สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 (ร้อยละ 71.4) และการเปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านที่หาดบ่ออิฐ หมู่ 8 (ร้อยละ 71.4) และการตามรอยพ่อที่ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ร้อยละ 71.4) กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใช้สูงสุด ได้แก่ การสัมผัสประสบการณ์ภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนเกาะเต่าที่กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6 (ร้อยละ 57.1) ส่วนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะเต่าที่วัดควนเจดีย์ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับดี (ร้อยละ 42.9) นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะเต่าที่วัดควนเจดีย์ และคนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ที่สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 ควรมีได้รับปรับปรุง (ร้อยละ 14.3) และโดยนักท่องเที่ยวได้แสดงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะเต่าในแต่ละแหล่ง รายละเอียด ดังตารางที่ 133

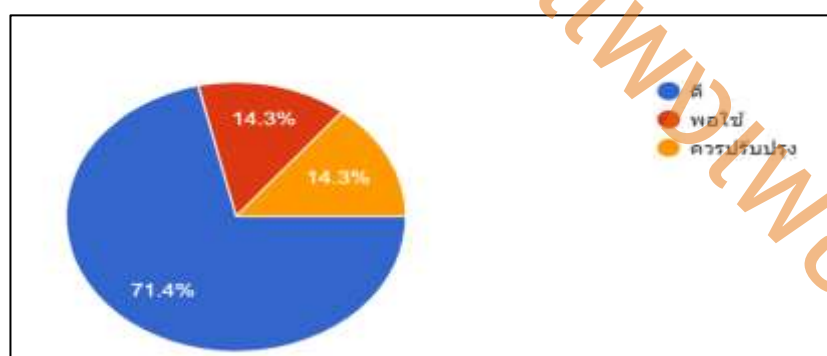

ภาพที่ 205 เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะเต่า วัดควนเจดีย์

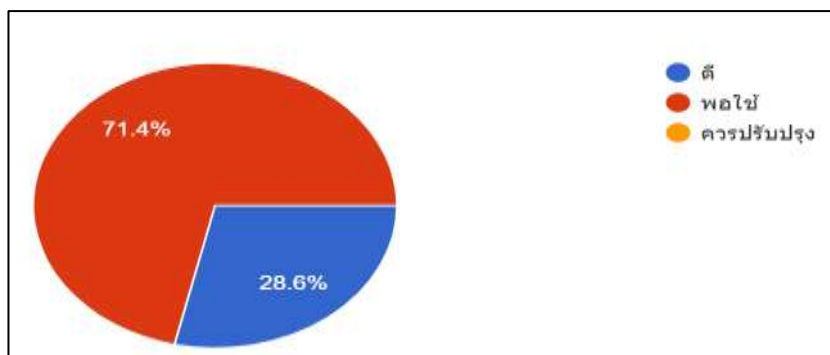

ภาพที่ 206 สัมผัสประสบการณ์ ภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนเกาะเต่า กลุ่มผลิตเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่

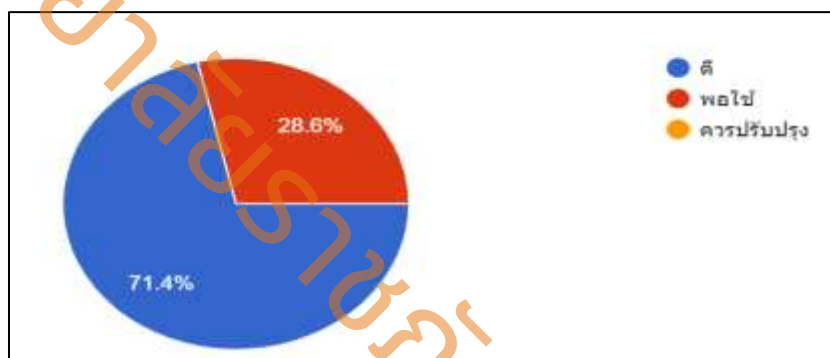
6

ภาพที่ 207 คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7

ภาพที่ 208 ตามรอยพ่อ ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ภาพที่ 209 เปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8

ตารางที่ 133 สรุปข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนเกาะ
แก้ว ครั้งที่ 1 ของแต่ละกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรม	ข้อเสนอแนะ	แนวทางปรับปรุง
1. การเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะ แก้ว วัดควนเจดีย์	1. ระยะเวลาและรูปแบบการนำเสนอ ควรกระชับและบรรยายด้วยและเดิน ชมไปด้วย จะได้บริหารเวลาได้ 2. ความสะอาด ควรป้องกันการสั งกรณีมีฝนตกเพราะเป็นตะไคร้ 3. ควบคุมเวลาในบางจุดให้เหมาะสม 4. จุดที่ทำข้าวยา หากมีเรื่องเล่าจะ น่าสนใจมากขึ้น	- ปรับ/ เตรียมพื้นที่ให้ เหมาะสมกับการรับ นักท่องเที่ยว - จัดห้องน้ำที่สะอาดไว้ รองรับนักท่องเที่ยว
2. สัมผัสประสบการณ์ ภูมิ ปัญญาวชิวิชัยชุมชนเกาะ แก้ว กลุ่มผลิตเครื่องแกง ตำมือ หมู่ที่ 6	1. ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป ถ้า นักท่องเที่ยวมีจำนวนมาก จะไม่มี พื้นที่รองรับเพียงพอ 2. ควรให้กลุ่มปรับสถานที่การผลิตให้ มีตัวอย่างวัตถุดิบปลูกรอบ ๆ โรงผลิต เช่น พริก ตะไคร้ ขมิ้น อาจปลูกใน ภาชนะก็ได้ 3. เรื่องเล่าควรร้อยเรียงกลมกลืนกัน ไปทั้งเรื่องเครื่องแกงและพันธุ์ข้าวพื้น ถิ่น อาจจะมี key person ที่นำเข้าสู่ เรื่องเล่า	- ปรับ/ เตรียมพื้นที่ให้ เหมาะสมกับการรับ นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 133 (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรม	ข้อเสนอแนะ	แนวทางปรับปรุง
3. คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7	1. สถานที่จัดกิจกรรมค่อนข้างร้อน 2. ผู้เล่าเรื่องปรับเรื่องการให้เป็นธรรมชาติตามเนื้อหาที่ทำมาอยู่แล้วแต่อาจจะขาดความ smooth 3. กิจกรรมการสาธิตควรเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติจริง จุดสาธิตร้อนมีแดดส่องมากเกินไป 4. ควบคุมเวลาจุดเดินชม 5. ควบคุมเวลาที่จุดจำหน่ายสินค้าหรืออาจค่อยให้นักท่องเที่ยวมาซื้อได้ภายหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว	- ปรับ/ เตรียมพื้นที่ให้เหมาะสมกับการรับนักท่องเที่ยว ไม่ให้ร้อนจนเกินไป - บริหารจัดการเวลาและกิจกรรมให้ได้
4. ตามรอยพ่อศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	1. เส้นทางเข้าไปยังไม้เต่าที่ควร ถ้าฝนตกอาจจะเข้าไปถึงสถานที่ลำบาก 2. ปรับเพิ่มเล่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กับทำกิจกรรมด้วย 3. จุดถ่ายภาพ ปรับให้มีความแข็งแรง	- พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่อิงกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และมีพื้นที่ให้ทดลองทำ
5. เปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8	1. ควรจัดกิจกรรมไถหมึกในช่วงที่มีหมึกชุกชุม และสถานที่ควรรองรับช่วงฤดูฝนด้วย นักท่องเที่ยวพักที่ไหนได้บ้างหากฝนตกช่วงรอขึ้นเรือ หรือช่วงรับประทานอาหาร 2. นักท่องเที่ยวน่าจะได้รับการต้อนรับก่อนลงทะเลไถหมึก แล้วให้นักท่องเที่ยวพักหรือชมตลาดสักระยะหนึ่งค่อยขึ้นเรือ	- จัดทำตารางการท่องเที่ยวหรือปฏิทินการท่องเที่ยวตามฤดูกาล

ตารางที่ 133 (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรม	ข้อเสนอแนะ	แนวทางปรับปรุง
	3. ควรฝึกให้วิทยากรที่พานักท่องเที่ยวไปไต่หมึก ฝึกการนำเสนอหรืออธิบายในระหว่างดำเนินกิจกรรมในเรื่อง 4. จุดรับประทานอาหาร ไฟฟ้าไม่ถึง และหากช่วงหน้าฝนอาจมีปัญหาสถานที่นั่งรับประทานอาหาร รวมทั้งจุดที่ปล่อยนักท่องเที่ยวเป็นอิสระ	

ผลสรุปการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทดสอบเส้นทางทางท่องเที่ยวชุมชนเกาะแก้ว ครั้งที่ 1 ในภาพรวม ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
2. สิ่งดึงดูดใจที่เป็นไฮไลท์ต้องได้รับการนำเสนออย่างน่าสนใจ
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว
4. สิ่งอำนวยความสะดวก มีรายละเอียด ดังนี้

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 3.65) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับดีในด้านสิ่งดึงดูดใจ (ร้อยละ 3.90) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ร้อยละ 3.71) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ร้อยละ 3.59) ตามลำดับ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลางในด้านการเดินทางเข้าถึงแหล่ง (3.31) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีทุกองค์ประกอบ อันดับแรก คือ การมีอาหารท้องถิ่นที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ชุมชน (ร้อยละ 4.29) รองลงมา คือ การมีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ (ร้อยละ 4.14) และการมีธรรมชาติที่สวยงามและโดดเด่น (ร้อยละ 4.00) นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องการมีศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดึงดูดใจ และการมีเครื่องแต่งกายประจำถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ (ร้อยละ 3.57)

2. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับดี อันดับแรก คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการผสมผสานความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี

วิถีชีวิตชุมชน และสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 4.29) รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม (ร้อยละ 4.14) และกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ (ร้อยละ 4.00) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลางในเรื่องระยะเวลาในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวมีความเหมาะสม (ร้อยละ 3.14) การมีผู้ดูแลให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และการมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว และมีมาตรการด้านสุขอนามัยที่เหมาะสม (ร้อยละ 3.43)

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับดี อันดับต้นๆ คือ สถานที่จอดรถ/ เรือ มีความสะดวก เพียงพอ และปลอดภัย (ร้อยละ 4.29) รองลงมา คือ การมีระบบการชำระค่าสินค้าของฝากของที่ระลึกที่ปลอดภัยผ่านระบบออนไลน์ เช่น ชุกรรรมออนไลน์ คิวอาร์โค้ด อินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง เป็นต้น (ร้อยละ 4.14) และการมีบริการร้านอาหาร ร้านค้า ร้านของที่ระลึก ที่เพียงพอและเหมาะสม (ร้อยละ 3.57) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ในเรื่องการใช้สื่อสื่อความหมาย เจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว การมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประกอบคำบรรยายท่องเที่ยว และการมีจุดแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายภายในชุมชน (ร้อยละ 3.29)

4. ด้านการเดินทางเข้าถึงแหล่ง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับดี อันดับต้นๆ คือ เส้นทางที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสามารถเข้า-ออกได้หลายเส้นทาง และระยะทางสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมและสามารถเชื่อมโยงกับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ (ร้อยละ 3.57) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ในเรื่องถนนสู่แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพดีและปลอดภัย และป้ายบอกทาง/ ป้ายชี้ทางสู่แหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอและชัดเจน (ร้อยละ 3.00) รวมทั้งระบบข้อมูลสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 3.43)

ตารางที่ 134 สรุปการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่องิจกรรมทดสอบเส้นทางทาง
ท่องเที่ยวชุมชนเกาะแก้ว ครั้งที่ 1 ในภาพรวม ใน 4 ด้าน

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย
1. การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	
1.1 เส้นทางที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสามารถเข้า-ออกได้หลายเส้นทาง	3.57
1.2 ถนนสู่แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพดีและปลอดภัย	3.00
1.3 ระยะทางสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมและสามารถเชื่อมโยงกับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ	3.57
1.4 ป้ายบอกทาง/ ป้ายชี้ทางสู่แหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอและชัดเจน	3.00
1.5 ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	3.43
ค่าเฉลี่ยรวม	3.31
2. สิ่งดึงดูดใจ	
2.1 มีธรรมชาติที่สวยงามและโดดเด่น	4.00
2.2 มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์	4.14
2.3 มีศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดึงดูดใจ	3.57
2.4 มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชน	3.86
2.5 มีอาหารท้องถิ่นที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ชุมชน	4.29
2.6 มีผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์	3.86
2.7 มีเครื่องแต่งกายประจำถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์	3.57
ค่าเฉลี่ยรวม	3.90
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว	
3.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชน	3.57
3.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ	4.00
3.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีการผสมผสานความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และสิ่งแวดล้อม	4.29
3.4 ระยะเวลาในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	3.14

ตารางที่ 134 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย
3.5 มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว และมีมาตรการด้านสุขอนามัยที่เหมาะสม	3.43
3.6 มีผู้ดูแลให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	3.43
3.7 นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	4.14
ค่าเฉลี่ยรวม	3.71
4. สิ่งอำนวยความสะดวก	
4.1 สถานที่จอดรถ/ เรือ มีความสะดวก เพียงพอ และปลอดภัย	4.29
4.2 มีป้ายประชาสัมพันธ์และขั้นตอนการติดต่อที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.43
4.3 มีป้ายสื่อความหมาย เจ้าหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว	3.29
4.4 มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประกอบคำบรรยายท่องเที่ยว	3.29
4.5 มีบริการร้านอาหาร ร้านค้า ร้านของที่ระลึก ที่เพียงพอและเหมาะสม	3.57
4.6 มีห้องสุขาสาธารณะที่สะอาดและเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	3.43
4.7 มีจุดแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายภายในชุมชน	3.29
4.8 มีระบบการชำระค่าสินค้าของฝากของที่ระลึกที่ปลอดภัยผ่านระบบออนไลน์ เช่น ธุรกิจออนไลน์ คิวอาร์โค้ด อินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง เป็นต้น	4.14
ค่าเฉลี่ยรวม	3.59

นอกจากนั้นแล้ว นักท่องเที่ยวเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากิจกรรมและการท่องเที่ยวชุมชน ดังนี้

1. ควรมีการจัดพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาด
2. ควรมีการจัดพื้นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว
3. ควรมีโครงการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว เช่น ทักษะนักสื่อความหมาย
4. ควรมีโครงการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ทักษะการเล่าเรื่อง การต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 210 เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเกาะเต่าที่วัดควนเจดีย์

ภาพที่ 211 สัมผัสประสบการณ์ ภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนเกาะเต่า กลุ่มเครื่องแกงตำมือ หมู่ที่ 6

ภาพที่ 212 คนรุ่นใหม่หัวใจเกษตรอินทรีย์ที่สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7

ภาพที่ 213 ตามรอยพ่อที่ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ภาพที่ 214 เปิดประสบการณ์ วิถีชีวิตประมงพื้นบ้านที่หาดบ่ออิฐ หมู่ที่ 8

2. กิจกรรมถอดบทเรียน หลังจากทดสอบเส้นทางครั้งที่ 1

ชุมชนและกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวร่วมด้วยนักวิจัยและหน่วยงานเทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอมือ จังหวัดสงขลา ได้ร่วมกันถอดบทเรียนเพื่อเติมเต็มชุมชนให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยนำเสนอผลการประเมินจากนักท่องเที่ยวจำลอง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากหน่วยงานเทศบาลตำบลเกาะเต่า พบว่า ทุกกลุ่มในแหล่งท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องได้รับความรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้าน การต้อนรับนักท่องเที่ยว และการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ภายในกลุ่มและระหว่างทำ

กิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้และสร้างบรรยากาศทางการท่องเที่ยวให้มีความสุข อบอุ้ม และเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานเทศบาลตำบลเกาะเต่า ที่พัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากตำบลเกาะเต่ามีความพร้อมด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลเกาะเต่า เช่น ในหมู่ที่ 5 มีวัดสามกอง ที่มีประวัติเป็นร้อยปี และมีเรื่องเล่ามาอย่างยาวนาน ซึ่งเทศบาลตำบลเกาะเต่าจะสานต่อโดยจัดให้มี โครงการที่สามารถต่อยอดด้านการท่องเที่ยว เสริมศักยภาพพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวให้มีความ เข้มแข็ง และปรับพื้นที่ภูมิทัศน์ทางเข้าแหล่งที่ต่าง ๆ ให้มีความสะอาดมากขึ้น โดยยังอิงความเป็น ชุมชนอยู่ ทั้งยังซ่อมแซม สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้สามารถใช้งานได้และมีความปลอดภัยมาก ยิ่งขึ้น เช่น ห้องน้ำ ห้องละหมาด ลานจอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว ไฟฟ้าที่ต้องมีทั่วถึงทุกจุด เป็นต้น

และจากการเสนอความคิดเห็นร่วมกัน มีความเห็นร่วมกันว่าเส้นทางการท่องเที่ยวค่อยข้าง ใช้เวลานาน และบางจุดยังไม่มีความพร้อมในด้านสถานที่การรับนักท่องเที่ยว จึงปรับเส้นทาง ท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 215 ทีมวิจัยเข้าหาหรือนายกเทศมนตรี ตำบลเกาะเต่า เรื่องตลาดหาดบ่ออิฐ และเส้นทาง ท่องเที่ยว

กำหนดการ One Day Trip (ฉบับสมบูรณ์)

“การท่องเที่ยววิถีเกษตรชุมชน คนเกาะแก้ว”

โครงการวิจัย การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ในพื้นที่ชุมชนเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ภายใต้โครงการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษ

เพื่อความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรปลอดสารพิษ

ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

-
- 10.30 น. เดินทางจากลานจอดรถหาดบ่ออิฐถึง สวนนายฉกาจ
- 10.30 น. – 11.30 น. เรียนรู้และร่วม workshop การเพาะพันธุ์ต้นกล้า การผสมดินและวิธีการเก็บผักภายในสวนเพื่อนำมาทำสลัดโรลรับประทาน ณ สวนนายฉกาจ
- 11.30 น. – 11.45 น. เดินทางจากสวนนายฉกาจ ถึง วัดควนเจดีย์
- 11.45 น. – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ วัดควนเจดีย์ ด้วยเมนูที่ทำจากวัตถุดิบในพื้นที่
- 13.00 น. – 14.00 น. สักการะไหว้พระ ขอพร และเดินชมโบสถ์บนเขา พร้อมฟังเรื่องเล่าความเป็นมาของวัดและชุมชนพหุวัฒนธรรม ตำบลเกาะแก้ว
- 14.00 น. – 14.10 น. เดินทางจากวัดควนเจดีย์ ถึง ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- 14.10 น. – 15.10 น. เรียนรู้วิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ workshop วิธีการปลูกพืชไม้ตอ้งรตนน้ำ วิธีการทำน้ำหมัก และเดินชมการทำเกษตรแบบผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 15.10 น. – 15.20 น. เดินทางจากศูนย์การเรียนรู้ฯ ถึง บึงบัวบ้านคลองควาย
- 15.20 น. – 15.50 น. ดูบัว ชมปลาและฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับบึงบัวสมัยสงครามโลก ณ บึงบัวบ้านคลองควาย
- 15.50 น. – 16.00 น. เดินทางจากบึงบัวบ้านคลองควาย ถึง หาดบ่ออิฐ
- 16.00 น. – 17.00 น. เยี่ยมชมตลาดหาดบ่ออิฐ ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชนเกาะแก้ว
- 17.00 น. – 18.00 น. รับประทานอาหารเย็น ริมน้ำหาดบ่ออิฐ
- 18.00 น. – 20.00 น. กิจกรรมไต่หมึก และฟังเรื่องเล่าการทำประมงพื้นบ้าน
- 20.00 น. กลับที่พัก
-

** เดินทางภายในชุมชนโดยรถสองแถว

3. รูปแบบจุดเช็คอิน 2 จุด ในแหล่งท่องเที่ยว ตำบลเกาะแก้ว

จากการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับป้ายจุดเช็คอิน พบว่า ควรจัดให้มี 2 ที่ คือ บริเวณวัดควนเจดีย์ และบริเวณหาดบ่ออิฐ ดังนี้

3.1 บริเวณวัดควนเจดีย์ เลือกบริเวณนี้เนื่องจากเห็นเบื้องหลังเป็นพระพุทธรูปและเจดีย์เก่า ที่ตั้งอยู่บนหินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งมีหนึ่งเดียวเท่านั้น

ภาพที่ 216 จุด Check in วัดควนเจดีย์

3.2 บริเวณหาดบ่ออิฐ เลือกบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นเสมือนลานกิจกรรมกลาง และเป็นจุดชมวิวที่เห็นเบื้องหลังเป็นชายหาด ทะเล และท้องฟ้า โดยชุมชนได้เลือกรูปแบบที่เป็นสีส้ม เนื่องจากเมื่อถ่ายภาพจะทำให้ภาพถ่ายมีสีสันสวยงามและมีชีวิตชีวา

ภาพที่ 217 จุด Check in หาดบ่ออิฐ

4. แผนที่แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน นักวิจัยได้ออกแบบแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวตามรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวในขั้นตอนแรกของการประชุมกลุ่ม เพื่อให้เห็นถึงความพร้อมของทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรทางการเกษตร มีการเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจผ่านวิถีชีวิตของชุมชนในหมู่ที่ 6, 7 และ 8 ของตำบลเกาะแก้ว เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งการเกษตรที่เป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตอาหารของเกาะแก้ว ทั้งด้านการเกษตรและการประมง

ภาพที่ 218 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

ภาพที่ 219 ภาพนำเสนอการท่องเที่ยว 1 Day Trip

ตอนที่ 3 ระดับปลายน้ำ พฤติกรรมผู้บริโภค ทศนคติของผู้บริโภค

เป็นการเก็บข้อมูลผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ ในจังหวัดสงขลา จำนวน 400 ชุด เพื่อให้ทราบพฤติกรรมผู้บริโภคผักปลอดสารพิษในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโคโรด-19 มีผลการเก็บข้อมูลดังตารางที่ 135-141 ดังนี้

ข้อมูลประชากรศาสตร์กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค จำนวน 400 ชุด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 75.50 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่ 4-6 คน ร้อยละ 64.25 รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน 15,000-30,000 บาท ร้อยละ 45.25 ดังข้อมูลในตารางที่ 135

ตารางที่ 135 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	98	24.50
หญิง	302	75.50
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 – 3 คน	95	23.75
4 – 6 คน	257	64.25
7 คนขึ้นไป	48	12.00
รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	139	34.75
15,000 – 30,000 บาท	181	45.25
30,001 – 50,000 บาท	42	10.50
มากกว่า 50,000 บาท	38	9.50
รวม	400	100.00

พฤติกรรมการจัดหาอาหารเพื่อการบริโภค ส่วนใหญ่ซื้อผักเนื้อปรงเอง ร้อยละ 86.00 ครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว ร้อยละ 61.50 มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค ร้อยละ 31.00 ดังข้อมูลตารางที่ 136

ตารางที่ 136 จำนวน และร้อยละ พฤติกรรมการจัดหาอาหารเพื่อการบริโภค

พฤติกรรมการจัดหาอาหารเพื่อการบริโภค	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนใหญ่ การจัดหาอาหารเพื่อการบริโภคในครัวเรือน		
ซื้อผักเนื้อปรงเอง	344	86.00
ซื้ออาหารสำเร็จมาทาน	40	10.00
ทานอาหารนอกบ้าน	13	3.25
อื่น ๆ เช่น ทำทุกซื้อตามโอกาส	3	0.75
ครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว		
ปลูก	246	61.50
ไม่ปลูก	154	38.50

ตารางที่ 136 (ต่อ)

พฤติกรรมการจัดหาอาหารเพื่อการบริโภค	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือนมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภค		
เลี้ยง	124	31.00
ไม่เลี้ยง	276	69.00
รวม	400	100.00

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความมั่นใจว่าอาหารมีเพียงพอในการบริโภค ร้อยละ 71.75 ผักที่นิยมบริโภคส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.00 ผักบุ้ง ร้อยละ 22.25 แตงกวา ร้อยละ 19.00 ผักคะน้า ตามลำดับ

ตารางที่ 137 จำนวน และร้อยละ พฤติกรรมการบริโภคผัก

พฤติกรรมการบริโภคผัก	จำนวน	ร้อยละ
ท่านมั่นใจว่าอาหารที่ท่านได้บริโภค/ ซื้อ มีเพียงพอในการบริโภค		
มั่นใจ	287	71.75
ไม่แน่ใจ	113	28.25
ท่านนิยมบริโภคผักปลอดสารพิษมากที่สุด		
ผักคะน้า	76	19.00
ผักกวางตุ้ง	40	10.00
ถั้วผักยาว	33	8.25
ผักบุ้ง	148	37.00
แตงกวา	89	22.25
กระเจี๊ยบเขียว	4	1.00
ผักสลัด ผักกาดขาว เรดโอ๊ค กระหล่ำปลี อื่น ๆ	10	2.50
รวม	400	100.00

ผักปลอดสารพิษที่ซื้อ/ บริโภคมาจาก การซื้อจากร้านค้า ร้อยละ 52.50 รองลงมา ปลุกเอง ร้อยละ 31.50 ปริมาณที่ซื้อผักปลอดสารพิษ ส่วนใหญ่ซื้อน้อยกว่า 0.5 กิโลกรัมต่อครั้ง ร้อยละ 68.50

โดยปกติซื้อเดือนละ 3-4 ครั้ง ร้อยละ 27.25 มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 25.00 และร้อยละ 24.25 ซื้อเดือนละ 1-2 ครั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 138 จำนวน และร้อยละ ปริมาณการซื้อ/ บริโภคผักปลอดสารพิษ

ปริมาณการซื้อ/ บริโภคผัก	จำนวน	ร้อยละ
ผักปลอดสารพิษที่ซื้อ/ บริโภคมาจาก		
การปลูกเอง	126	31.50
ซื้อต้นกล้ามาปลูกเอง	23	5.75
การซื้อจากร้านค้า	210	52.50
ได้จากเพื่อนบ้าน	21	5.25
อื่น ๆ เช่น ซื้อจากสวนที่มันใจ ห้างสรรพสินค้า	18	4.50
ปริมาณผักปลอดสารพิษที่ซื้อ/ บริโภคต่อครั้ง		
น้อยกว่า 0.5 กิโลกรัมต่อครั้ง	274	68.50
0.5 กิโลกรัมต่อครั้ง	65	16.25
1.0 กิโลกรัมต่อครั้ง	53	13.25
มากกว่า 1.0 กิโลกรัมต่อครั้ง	8	2.00
ปกติซื้อ/ บริโภคผักปลอดสารพิษ จำนวนครั้งต่อเดือน		
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน	61	15.25
1-2 ครั้งต่อเดือน	97	24.25
3-4 ครั้งต่อเดือน	109	27.25
มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน	100	25.00
อื่น ๆ เช่น ไม่นั่นนอน แล้วแต่โอกาส	32	8.00
รวม	400	100.00

แหล่งที่ซื้อผักปลอดสารพิษ ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.25 ตลาดสด/ ตลาดนัด รองลงมา เป็น ขายหน้าบ้าน/ สวนที่ปลูกเอง ร้อยละ 17.25 ห้างสรรพสินค้า/ ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้อยละ 12.00 ตามลำดับ โดยสาเหตุที่ซื้อในแหล่งดังกล่าว ร้อยละ 59.25 เพราะใกล้บ้าน/ ที่ทำงาน รองลงมา สามารถเลือกซื้อได้หลายชนิด ร้อยละ 29.00

ปัจจัยที่ใช้ในการเลือกผัก ได้แก่ ความสะอาด ร้อยละ 57.25 ความสด ร้อยละ 54.50 ราคา ร้อยละ 29.75 ดังข้อมูลตารางที่ 139

ตารางที่ 139 จำนวน และร้อยละ แหล่งที่ซื้อผักปลอดสารพิษ

แหล่งที่ซื้อผัก	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่ซื้อผักปลอดสารพิษ		
ตลาดสด/ ตลาดนัด	261	65.25
ร้านขายสินค้าสุขภาพ	16	4.00
ห้างสรรพสินค้า/ ซูเปอร์มาร์เก็ต	48	12.00
ขายหน้าบ้าน/ สวนที่ปลูกเอง	69	17.25
สั่งซื้อออนไลน์ในร้านที่เชื่อถือ	2	0.50
อื่น ๆ	2	0.50
สาเหตุที่ซื้อผักปลอดสารพิษจากแหล่งดังกล่าว		
ใกล้บ้าน/ ที่ทำงาน	237	59.25
ความสะอาดของร้าน	113	28.25
ซื้อได้ราคาถูก	94	23.50
การจัดร้านดี	15	3.75
สามารถเลือกซื้อได้หลายชนิด	116	29.00
มีบริการที่ดี	25	6.25
คุณภาพสินค้าดี	130	3.25
อื่น ๆ	7	1.75
ปกติท่านพิจารณาจากปัจจัยใดที่ซื้อ/ บริโภคผักปลอดสารพิษ		
ราคา	119	29.75
ชนิดของผัก	95	23.75
ความสะอาด	229	57.25
ความสด	218	54.50
ความสะดวกการซื้อ	79	19.75
คุณค่าสารอาหาร	102	25.50
อื่น ๆ	5	1.25
รวม	400	100.00

สาเหตุที่บริโภคผักปลอดสารพิษ ทั้งชายและหญิง ห่วงใยสุขภาพ รองลงมา รสชาติดี หาซื้อได้ง่าย เป็นสาเหตุถัดไปตามลำดับ ในขณะที่สาเหตุที่ไม่บริโภคผักปลอดสารพิษ ชาย สาเหตุหลักคือ ไม่แน่ใจคุณภาพ รองลงมา หาซื้อลำบาก ไม่ชอบ ราคาแพงเกินไป ในขณะที่ หญิง สาเหตุหลักคือ หาซื้อลำบาก รองลงมา ไม่แน่ใจคุณภาพ ราคาแพงเกินไป ไม่ชอบ ตามลำดับ ดังข้อมูลตารางที่ 140

ตารางที่ 140 จำนวน และร้อยละ สาเหตุที่บริโภค/ไม่บริโภคผักปลอดสารพิษ

รายการ	ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สาเหตุที่บริโภคผักปลอดสารพิษ				
ห่วงใยสุขภาพ	75	76.5	232	76.8
คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม	22	26.5	73	24.2
รสชาติดี	32	32.7	98	32.5
หาซื้อได้ง่าย	27	27.6	87	28.8
มีคนแนะนำ	11	11.2	23	7.6
ราคาเหมาะสม	22	22.4	64	21.2
อื่น ๆ	2	2.0	2	0.7
สาเหตุที่ไม่บริโภคผักปลอดสารพิษ				
ไม่ชอบ	20	20.4	37	12.3
ไม่แน่ใจคุณภาพ	39	39.8	116	38.7
ราคาแพงเกินไป	19	19.4	79	26.3
หาซื้อลำบาก	34	34.7	129	43.0
อื่น ๆ	8	8.2	18	6.0

ทัศนคติของผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ ระดับทัศนคติ “มาก” ในทุกข้อ โดยทัศนคติ คำนึงถึงสุขภาพ ความสดของผักปลอดสารพิษ คุณค่าของสารอาหาร ความมั่นใจในคุณภาพผักปลอดสารพิษ ตามลำดับ ดังข้อมูลในตารางที่ 141

ตารางที่ 141 ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าS.D. ทักษะคติของผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ

ทัศนคติ	ความถี่					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับทัศนคติ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1.ราคาผักปลอดสารพิษ	3	12	108	187	90	3.87	0.82	มาก
2.ราคาผักไม่ปลอดสารพิษ	8	43	149	143	57	3.50	0.93	มาก
3.คำนึงถึงสุขภาพผู้บริโภค	0	1	39	146	214	4.43	0.68	มาก
4.คุณค่าของสารอาหาร	0	3	33	172	192	4.38	0.67	มาก
5.ความสดของผักปลอดสารพิษ	0	0	36	169	195	4.40	0.65	มาก
6.รายได้ของท่าน	2	15	130	159	94	3.86	0.85	มาก
7.ความสะดวกในการซื้อ	1	2	96	175	126	4.06	0.77	มาก
8.ความมั่นใจในคุณภาพผักปลอดสารพิษ	0	3	75	167	155	4.19	0.76	มาก
9.ท่านบริโภคผักที่ปลูกเองเท่านั้น	17	56	119	116	92	3.53	1.12	มาก

สรุปผลการสร้างกระบวนการห่วงโซ่อุปทานของผักปลอดสารพิษ ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา ที่แบ่งออกเป็นต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ “จากสวน จนถึง ส้อม” โดยต้นน้ำ เป็นการเน้นที่การผลิตผักปลอดสารพิษ โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมครั้งนี้จำนวน 16 ครัวเรือน มีการแนะนำการปรุงดินเตรียมดินเพื่อการเพาะปลูก ทำการทดลองจนได้สูตรดินที่จะปลูกต้นมะเขือยาว (พันธุ์พื้นบ้านที่เกือบสูญพันธุ์) และต้นแคล (ผักสลัด) และยังได้วิธีการดูแลผลมะเขือยาวให้พ้นจากโรคแมลง โดยการห่อด้วยผ้า ซึ่งนำมาใช้ซ้ำได้อีก ซึ่งเป็นจุดเริ่มให้เกษตรกรคนหนึ่ง ได้เป็น ส่วนต้นแบบ ส่งต่อความรู้ให้เกษตรกรในกลุ่ม และเมื่อมีปัญหาในการผลิตผักจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมเครื่องบดมูลสัตว์ (ชีแพะ เนื่องจากมีลักษณะเป็นก้อนแข็ง หากทิ้งไว้จะมีเชื้อราจึงจำเป็นต้องนำมาบดให้ละเอียดก่อนใช้) เครื่องล้างผักอย่างง่ายในชุมชน ซึ่งช่วยให้เกษตรกรล้างผักได้อย่างถูกสุขลักษณะ ทำให้ผักใบไม่ช้ำ หรือหากเป็นผลก็จะช่วยลดสารเคมีที่เกาะผลลงได้ โดยปริมาณน้ำที่ใช้้น้อยกว่าการล้างปกติ และยังลดเวลาในการทำงานของเกษตรกร จนมีผู้ที่มาดูงานสนใจอยากได้หลายแห่ง

กลางน้ำ เป็นการเพิ่มมูลค่า หาช่องทางการตลาด ดังนั้นเกษตรกรมีการนำผลผลิตไปแปรรูป ได้แก่ สลัดโรล ผักสลัดพร้อมบริโภค และเมี่ยงผักสลัด เป็นต้น มีการสร้างสื่อออนไลน์เพื่อจำหน่าย

ผลผลิต ได้แก่ เพจ Facebook (https://fb.watch/i_ZrQolu--/) tiktok (<https://vt.tiktok.com/ZS84nXQCo/>) เป็นต้น

นอกจากนี้เกษตรกรได้นำผลผลิตไปออกบูธจำหน่าย ณ ตลาดวัฒนธรรมและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (ตลาด UBI) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และสร้างจุดรวบรวมผลผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรเพื่อจำหน่ายในชุมชน ณ สวนนายฉกาจ หมู่ที่ 7 บ้านเกาะวา นอกจากนี้มีการออกแบบตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น และทางคณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

ปลายน้ำ เป็นการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติผู้บริโภคผักปลอดสารพิษในจังหวัดสงขลา ซึ่งพฤติกรรมผู้บริโภคมีดังนี้ ส่วนใหญ่ ซื้อวัตถุดิบมาปรุงอาหารเองร้อยละ 86.0 คราวเรือนที่ปลูกพืชสวนครัว ร้อยละ 61.50 ในขณะที่เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค ร้อยละ 31.0 ผักที่นิยมบริโภค ได้แก่ ผักบุ้ง แดงกวา ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว ผักสลัด เรียงตามลำดับ แหล่งที่ซื้อผักได้แก่ ตลาดสด/ ตลาดนัด สวนที่ปลูก ห้างสรรพสินค้า/ ซูเปอร์มาร์เก็ต ตามลำดับ สาเหตุที่ใช้บริการ เพราะ ใกล้บ้าน/ ที่ทำงาน เลือกซื้อได้หลากหลาย ความสะดวก ซื้อได้ราคาถูก ตามลำดับ ปัจจัยในการซื้อผัก ความสะดวก ความสะดวก ราคา คุณค่าสารอาหาร โดยสาเหตุในการบริโภคผัก ห่วงใยสุขภาพ รสชาติดี หาซื้อได้ง่าย และสาเหตุที่ไม่บริโภคผัก ไม่แน่ใจคุณภาพ หาซื้อลำบาก ทัศนคติในการบริโภคผัก คำนึงถึงสุขภาพ ความสะดวกของผัก คุณค่าสารอาหาร ความมั่นใจในคุณภาพผัก และความสะดวกในการซื้อตามลำดับ

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนตำบลเกาะเต่า อำเภอมือ จังหวัดสงขลา

1. ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร

ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ชุมชนในตำบลเกาะเต่า มีความสามัคคีกัน มีการรวมกลุ่ม
ในการประกอบอาชีพ โดยจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนดังนี้

- 1.1 วิสาหกิจชุมชนมัลเบอร์รี่เพื่อสุขภาพชุมชนเชิงเขาเทียมตา หมู่ 4 ต.เกาะเต่า
- 1.2 วิสาหกิจชุมชนเครื่องแกงตำมือบ้านเกาะเต่า หมู่ 6 ต.เกาะเต่า
- 1.3 วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคขุนบ้านเกาะเต่า หมู่ 6 ต.เกาะเต่า
- 1.4 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคแม่พันธุ์และโคขุนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบล
เกาะเต่า หมู่ 2 ต.เกาะเต่า
- 1.5 วิสาหกิจชุมชนสยามพลบ้านเกาะวา หมู่ 4 ต.เกาะเต่า
- 1.6 วิสาหกิจชุมชนสยามพลบ้านบ่ออิฐ หมู่ 8 ต.เกาะเต่า
- 1.7 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมพื้นบ้าน ม.4 บ้านด่าน ต.เกาะเต่า หมู่ 4 ต.เกาะเต่า
- 1.8 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มฐานรากเศรษฐกิจชุมชนบ้านด่านกลาง ต.เกาะเต่า หมู่ 10 ต.
เกาะเต่า
- 1.9 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ต.เกาะเต่า หมู่ 7 ต.
เกาะเต่า
- 1.10 วิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานครบวงจร ต.เกาะเต่า หมู่ 6 ต.เกาะเต่า

ทางคณะผู้วิจัย ได้ลงไปส่งเสริมเรื่องการปลูกผักปลอดสารพิษ จึงเลือกที่เข้าไปในหมู่ 6
และหมู่ 7 เพราะมีกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักผสมผสาน ที่รวมตัวกันอยู่และยังได้พบการที่ทางตำบลมี
ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ทั้งยังได้สัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่ปลูกผัก พบว่า
กลุ่มมีการปลูกผักในบริเวณที่ว่างในบ้านของแต่ละคน ยังขาดความรู้ด้านการบำรุง รักษาดิน และ
ผลผลิตจากโรค แมลงที่กัดกินใบ จึงได้เข้าไปแนะนำ ให้ความรู้กับสมาชิก ทีมวิจัยได้พบว่า มีเกษตรกร
รายหนึ่ง เป็นเกษตรกรหนุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อโรคโควิด-2019 ทำให้ต้องตก
งาน ขาดรายได้จากงานประจำ โดยภรรยาปลูกผักอยู่ก่อน จึงหันมาปลูกผักขาย โดยในเริ่มแรก
จำหน่ายต้นกล้าผักสวนครัว ทำการเพาะเมล็ดให้ได้ต้นกล้า บรรจุถุงนำไปจำหน่ายยังตลาดนัดหลาย
แห่ง ราคาต้นละ 5 – 15 บาท พอมีรายได้เลี้ยงครอบครัว เมื่อเข้าร่วมกับโครงการวิจัยนี้ ก็เพื่อศึกษา
เรียนรู้ ทั้งนี้ที่ดินของเกษตรกรรายนี้ยังว่างอยู่พอสมควร เมื่อทีมงานร่วมกับสมาชิกเกษตรกรต้องการ
ทดสอบวิธีที่ทางทีมวิจัย ได้ให้ความรู้ไปนั้น สามารถทำให้เกษตรกรไม่ต้องใช้สารเคมี และหากใช้สาร
ธรรมชาติ เช่น น้ำส้มควันไม้ ปุ๋ยจากมูลสัตว์ จะมีสารตกค้างไหม รวมทั้งทดลองการปลูกผักเคล

(ผักคะน้าใบหยิก นำมาทำสลัด มีโปรตีนสูง) ที่ยังไม่มีคนปลูกในพื้นที่ใกล้เคียง ต้องสั่งซื้อมาจากจังหวัดอื่น ทางทีมผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการเป็นแปลงทดลอง การดูแลและเชียว โดยใช้เวลาเป็นถุงมาห่อผล มีทั้งสีขาว สีน้ำตาล และสีดำ จากผลการวิจัยดังบทที่ 5 ที่กล่าวในบทต้นน้ำ การผลิตผักปลอดสารพิษ จนทำให้ครอบครัวเกษตรกรท่านนี้ หันมาปลูกผักแคล ผักสลัด ผักที่มีมูลค่าเพื่อการจำหน่ายและยังสร้างชื่อเสียงในการปลูกผักปลอดสารพิษ มีน้ำยาทดสอบสารพิษ ไปทดสอบให้ลูกค้ามั่นใจ ทำให้สามารถขายได้ผักสลัดถุงละ 25-35 บาท โดยไม่ได้จำหน่ายทั้งต้น และยังมีการแปรรูปจำหน่ายแบบสลัดโรล พร้อมทาน กล่องละ 25-35 บาท โดยมีการจำหน่ายน้ำผักปั่น (ใบผักแคลผสมสับปะรด, ใบผักแคลผสมสาวรส) เป็นขวดราคาขวดละ 25 บาท ทำให้สร้างรายได้กับเกษตรกรท่านนี้เพิ่มขึ้นพอสมควร จึงเป็นผลให้มีเกษตรกร รายอื่นในตำบลเข้ามาขอเรียนรู้และพยายามสร้างสวนของตนเองให้เหมือนของ เกษตรกรท่านนี้

ในความเป็นจริง มีการจัดทำไลน์กลุ่มสมาชิกเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่แล้ว แต่เนื่องจากสวนของเกษตรกรท่านนี้ เป็นแหล่งทดลองจึงเห็นผล อีกทั้งเกษตรกรยังมีความรู้ทางช่างยนต์ สามารถดัดแปลงความคิดของนักวิจัยมาเป็นเครื่องมือได้ เช่น นักวิจัยบอกว่า ไม่ควรนำมูลแพะมาใส่ทั้งก้อนเพราะยังมีความชื้น ทำให้มีเชื้อราอยู่ ส่งผลกระทบต่อพืชผักที่ปลูก ควรจะทำให้เป็นผง นำมาผสมกับดิน เศษพืช ก่อนนำไปใช้ เกษตรกรท่านนี้สามารถผลิตเครื่องบดมูลสัตว์ได้ จึงยังทำให้การทดลองได้ผลยิ่งขึ้น เมื่อสวนของเกษตรกรต้องเป็นที่ต้อนรับของกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาศึกษาดูงาน จึงมีการปรับพื้นที่ และยังเป็นที่รวบรวมผลผลิตของเกษตรกรท่านอื่น ๆ มาจำหน่ายยังสวนของเขา เพราะสวนของเขาอยู่ติดกับถนนในซอย และตรงข้ามกับโรงเรียนในหมู่บ้าน จึงเหมาะที่จะเป็นแหล่งจำหน่ายผักปลอดสารพิษที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าสวนของเกษตรกรท่านอื่น ในรอบปีที่เริ่มทำการวิจัย ประมาณเดือน มีนาคม 2566 ถึง สิงหาคม 2566 (เนื่องจากเดือนธันวาคม 2565 – กุมภาพันธ์ 2566 มีฝนตกต่อเนื่องจนน้ำท่วมพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว ทั้งที่แต่เดิมไม่เคยมีน้ำท่วมมาก่อน) มีการปรับวิธีการปลูกหลายรูปแบบ ทั้งใช้กระถาง จากเดิมปลูกบนพื้นดิน มีการยกพื้นด้วยกระเบื้องหลังคา ล้อรถ เพื่อให้ น้ำท่วมไม่ถึงผักที่ปลูก กันความเสียหาย อีกทั้งสวนนี้ยังเป็นที่เก็บเครื่องล้างผักจากงานทดลอง ทำให้หน่วยงานที่มาดูงานสนใจ เพราะทำให้ใบของผักไม่เสียหาย มีความนุ่มนวลและสะอาด ลดเวลาในการทำงานของเกษตรกรโดยเฉพาะครัวเรือนที่ไม่มีแรงงานคอยช่วยเหลือ

เฉพาะ ช่วงวิจัยนี้ สวนของเกษตรกรท่านนี้ ได้รับการศึกษาดูงาน เพื่อเป็นต้นแบบขยายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

1. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองสงขลา
2. ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมืองสงขลา
3. กลุ่มบ้านนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
4. โรงเรียนดารุณอามาน ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

และเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกผักปลอดสารพิษ ในโรงเรียนนครเหมือนสวน
เกษตรกรท่านนี้ อีก 2 ท่าน

พื้นที่ตำบลเกาะแก้ว มีส่วนที่ทำการเกษตรปลูกพืชผัก สวนครัว หลายครอบครัว และยังเป็นแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรให้ เกษตรกรในหมู่บ้านชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งอาหารที่นอกจากพืช ยังมีการประมงในหมู่ที่ 8 บ้านบ่ออิฐ ที่มีกลุ่มประมงพื้นบ้าน ทำการประมงอาหารทะเลสดมาจำหน่าย ในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันทำธนาคารปู เพื่อจะได้มีการขยายพันธุ์ปู ให้มากขึ้น

2. ผลการยกระดับรายได้ของครัวเรือนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการแนะนำเกษตรกรให้ทำบัญชีครัวเรือน และบัญชีการทำเกษตรในแต่ละบ้าน ทำให้เกษตรกรบอกได้ว่า ต้นทุนการทำเกษตร ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว จากการสำรวจด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สูงอายุและไม่จ้างแรงงานคนนอกมาช่วย อายุตั้งแต่ 44 – 78 ปี ครัวเรือนที่มีแรงงานนอกมาช่วยเป็นกลุ่มนักศึกษาที่อาจารย์คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาให้มาช่วยงาน พื้นที่เพาะปลูก มีตั้งแต่ 0.5 งาน (1 ครัวเรือน) 1 งาน (3 ครัวเรือน) 2 งาน (2 ครัวเรือน) 3 งาน (1 ครัวเรือน) 1 ไร่ (7 ครัวเรือน) 1 ไร่ 2 งาน (1 ครัวเรือน) 2 ไร่ (2 ครัวเรือน) 6 ไร่ (1 ครัวเรือน) 30 ไร่ (1 ครัวเรือน) พืชที่ปลูกมาก ได้แก่ ผักบุ้ง แตงกวา ถั่วฝักยาว พริก กวางตุ้ง มะเขือ และผักอื่น ๆ เช่น พักทอง แตงไทย ยาเส้น แตงโม ต้นหอม ข้าวโพด โดยลักษณะการปลูกมักจะสลับพืชในแต่ละรอบ เช่น รอบแรกปลูก แตงกวา พอเก็บเกี่ยวหมดก็จะปลูก ถั่วฝักยาว แทนไม่ปลูกพืชซ้ำในแปลงเดิม แต่พอถึงเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ จะปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง หลังเก็บเกี่ยวข้าวแล้วก็จะกลับมาปลูกพืชผักต่อไป

ผลการสัมภาษณ์ ปลูกพืชล้มลุก และเป็นพืชผักทำอาหารในครัวเรือน ราคาพืชเป็นไปตามราคาตลาด หากเป็นช่วงฤดูกาลที่พืชชนิดนั้น ๆ ออกมาก ก็จะมีราคาไม่สูง จึงมีเกษตรกรบางคนจะหันมาปลูกพืชราคาสูง แต่อย่างไรก็ตาม พืชผักเหล่านี้ก็เป็นอาหารที่มีราคาตามท้องตลาด โดยเมื่อเทียบเคียงกันจะพบว่า ราคาผักปลอดสารพิษ มีราคาสูงกว่าผักตามท้องตลาดทั่วไป ดังตารางที่ 6.1

ตารางที่ 142 เปรียบเทียบราคาพืชผลทางการเกษตร

พืชผลการเกษตร	ราคาผักแบบดั้งเดิม	ราคาผักปลอดสารพิษ
1. ผักบุ้ง	16.00 -20.00/ กิโลกรัม	30.00-35.00/ กิโลกรัม
2. กวางตุ้ง	6.00 -8.00/ กิโลกรัม	15.00-20.00/ กิโลกรัม
3. ผักกาดขาว	25.00 -26.00/ กิโลกรัม	35.00-40.00/ กิโลกรัม
4. คะน้า	12.00 -14.00/ กิโลกรัม	30.00-50.00/ กิโลกรัม
5. ผักกาดหอม	25.00 -30.00/ กิโลกรัม	45.00-50.00/ กิโลกรัม
6. ถั่วฝักยาว	20.00 -25.00/ กิโลกรัม	35.00-40.00/ กิโลกรัม
7. แตงกวา	13.00 -14.00/ กิโลกรัม	20.00-25.00/ กิโลกรัม
8. มะเขือยาว	24.00 -26.00/ กิโลกรัม	35.00-45.00/ กิโลกรัม

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการจัดทำบัญชีการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ส่งผลต่อการยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรปลอดสารพิษ ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านเข้าร่วมโครงการและมีรายได้หลักจากการทำเกษตร ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน สรุปได้ว่า การถ่ายทอดการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้เกษตรกรจะทำให้ทราบรายได้ และค่าใช้จ่ายในอดีตเพื่อนำไปวางแผนการดำเนินชีวิตซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้เป็นอยู่อย่างพอเพียงอีกทั้งยังช่วยลดหนี้สินครัวเรือน

จากการถ่ายทอดการผลิตผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และฉลากสินค้าของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถจำหน่ายผักปลอดสารพิษในราคาที่สูงกว่าการปลูกผักแบบเดิมส่งผลให้รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น 10%-15% เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคต่างให้ความสำคัญกับสุขภาพเลือกบริโภคผักที่ปลอดสารเคมี ยาฆ่าแมลง ทำให้ผักปลอดสารพิษอยู่ในความต้องการของตลาด อีกทั้ง ผู้ปลูกผักได้รับคำแนะนำในการปลูกผักตามฤดูกาลและการทำปุ๋ยและยาไล่แมลงด้วยเศษวัสดุจากครัวเรือนช่วยให้ผักเจริญเติบโตดี อันนำไปสู่การยกระดับรายได้ครัวเรือนให้สูงขึ้นและสร้างความมั่นคงทางอาหารทางอาหารให้กับแหล่งชุมชน

1. ความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

การติดตามการจัดทำบัญชีหลังการถ่ายทอดและติดตามผลการปลูกผักปลอดสารพิษ พบว่า กลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเมื่อเปลี่ยนรูปแบบการปลูกผักแบบดั้งเดิมเป็นการปลูกผักปลอดสารพิษทำให้สามารถจำหน่ายผักปลอดสารพิษได้ในราคาที่สูงกว่าการปลูกผักแบบดั้งเดิมส่งผลให้เกิดการยกระดับรายได้ของครัวเรือนให้สูงขึ้นและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากกว่าการปลูกผักแบบเดิม

เกษตรกรมีพื้นที่และกำลังผลิตผักปลอดสารพิษเพื่อตอบสนองความต้องการภายในชุมชนได้อย่างเพียงพอ เกษตรอยู่ในระยะเริ่มต้นการผลิตผักปลอดสารพิษไม่สามารถนำผลผลิตไปขายยังแหล่งชุมชนอื่นได้มากนัก

จากการสร้างตลาดหาบ่ออิฐทำให้เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้สามารถเข้าถึงผักปลอดสารพิษได้ง่ายขึ้น ช่วยให้เกษตรกรสามารถกระจายสินค้าได้เร็วขึ้นก่อให้เกิดการเพิ่มระดับรายได้ครัวเรือนที่สูงขึ้น

เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษตามฤดูกาลก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากภูมิอากาศอันส่งผลให้ผลผลิตเจริญเติบโตเร็ว

เกษตรกรปรับเปลี่ยนการปลูกพืชแบบดั้งเดิมในดินหันมาเรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษทั้งในดินและบนดินหรือยกแคร่ จะช่วยสร้างเสถียรภาพทางอาหารที่ครัวเรือนและบุคคลในชุมชนจะต้องเข้าถึงอาหารที่เพียงพอตลอดเวลา ไม่ต้องเสี่ยงกับการไม่สามารถเข้าถึงอาหาร อันเป็นผลมาจากน้ำท่วมขัง

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ
ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสุรินทร์

1. การประเมินและพัฒนาศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน อาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ)

การประเมินศักยภาพและพัฒนาศักยภาพการผลิต ตลอดจนการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ห่วงโซ่อุปทานของอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยและผู้ประกอบการอังกาบบ๊อบจำนวนทั้งสิ้น 48 ชุด และ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นซึ่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวนทั้งสิ้น 436 ชุด ทั่วประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ)

จากการสำรวจและสัมภาษณ์ของเกษตรกรที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของอังกาบบ๊อบ ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย และผู้ประกอบการขายอังกาบบ๊อบ จำนวนทั้งสิ้น 48 ราย ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอปราสาท และอำเภอสังขะ โดยใน 3 พื้นที่ดังกล่าว มีผู้ผลิตอังกาบบ๊อบครบทั้ง 3 กลุ่มในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งประกอบไปด้วย เกษตรกรผู้เลี้ยงกบจำนวนทั้งสิ้น 3 ราย เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจำนวนทั้งสิ้น 36 ราย และ ผู้ประกอบการขายอังกาบบ๊อบจำนวนทั้งสิ้น 9 ราย จากการสอบถามถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ พบว่า มีความสามารถเพียงร้อยละ 10.42 และ ไม่นัดการใช้เทคโนโลยีในการขายสินค้าออนไลน์ถึง ร้อยละ 89.58 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามถึงความสนใจเข้าร่วมโครงการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ พบว่า ทุกคนสนใจเข้าร่วมโครงการขายสินค้าออนไลน์ทุกคน ดังแสดงในตารางที่ 143

ตารางที่ 143 ห่วงโซ่อุปทานอังกาบอบ 3 พื้นที่ (อำเภอเมือง อำเภอสังขะ และอำเภอบราสาท)
จังหวัดสุรินทร์

รายละเอียด	จำนวน (n=48)	ร้อยละ
ห่วงโซ่อุปทานอังกาบอบ		
- เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ	3	6.25
- เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย	36	75.00
- ผู้ประกอบการอังกาบอบ	9	18.75
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี		
- สามารถใช้เทคโนโลยีในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์	5	10.42
- ไม่ถนัดในการเทคโนโลยีจำหน่ายสินค้าออนไลน์	43	89.58
ความสนใจเข้าร่วมโครงการจำหน่ายสินค้าออนไลน์		
- สนใจเข้าร่วม	48	100
- ไม่สนใจเข้าร่วม	-	

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของการผลิตอังกาบอบ อันได้แก่ ผู้เลี้ยงกบ ผู้ปลูกผักปลอดภัย และผู้ประกอบการทำอังกาบอบ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกบส่วนใหญ่เลี้ยงกบเพื่อส่งให้กับผู้ผลิตอังกาบอบโดยตรง ซึ่งราคาของกบขึ้นอยู่กับผลผลิตกบในแต่ละช่วงปี ปริมาณของกบจะไม่เท่ากัน ในช่วงที่กบมีปริมาณจะอยู่ในช่วงฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมเป็นช่วงที่กบเจริญเติบโตเป็นอย่างดีและมีราคาถูก โดยราคาเริ่มต้นที่ราคา 65 ถึง 80 บาทต่อกิโลกรัม และในช่วงปลายปีเป็นช่วงที่กบจะจำศีล จึงทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงกบได้เป็นจำนวนน้อยส่งผลให้กับมีราคาสูงถึง 90-120 บาทต่อกิโลกรัม อย่างไรก็ตาม เกษตรกรเลี้ยงกบให้ข้อมูลว่าการเลี้ยงเพื่อส่งต่อผู้ประกอบการกบอัดไส้ในบางปีไม่เพียงพอและยังต้องการเป็นเป็นจำนวนมากและต้องการทุกวัน ปัญหาที่เลี้ยงกบในปัจจุบันคือค่าอาหารกบที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ต้นทุนในการเลี้ยงกบเพิ่มขึ้น

จากการสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยในจังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะพื้นที่วิจัย 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมือง อำเภอสังขะ และอำเภอบราสาท พบว่า ทั้ง 3 พื้นที่ไม่ได้ใช้สารเคมีในการเพาะปลูก และปลูกพืชโดยใช้วิธีเกษตรอินทรีย์และปลูกผักปลอดภัย โดยปลูกไว้บริโภคภายในครัวเรือน จำหน่ายในตลาดในหมู่บ้าน ตลาดเขียว และส่งห้างสรรพสินค้าภายในจังหวัด มีเกษตรกรผู้ปลูกผักบางรายติดต่อส่งผักที่โรงเรียน โรงพยาบาลที่ใกล้และอยู่ภายในชุมชนของตนเอง โดยการเลือกประเภทผักได้ปลูกตามฤดูกาล โดยประเภทผักที่ปลูกได้แก่ ถั่วฝักยาว บวบหอม คื่นช่าย กวางตุ้ง ผักกาดขาว ผักกาดเขียว ผักสลัด กะหล่ำดอก มะเขือเทศ กะหล่ำปลี พริก และ แตงกวา เป็นต้น

และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขายอังกาบบ๊อบ ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ ตลาดหนองใหญ่ อำเภอบราสาท บ้านโคกเพชร อำเภอเมือง และ ตลาดหน้าอำเภอสังขะ พบว่า ผู้ประกอบการได้เลี้ยงกบเองแต่จำนวนกบที่เลี้ยงไม่เพียงพอต่อความต้องการ เฉลี่ยราคาต่อไม้เริ่มต้นที่ 25-65 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของกบที่ใช้ และขายได้อยู่ในช่วง 100-200 ไม้ต่อวัน ช่วงที่ขายอังกาบบ๊อบได้ดีที่สุดคือช่วงเทศกาลสารทเขมร (แซนโฎนตา) ซึ่งมียอดขายต่อเจ้าถึง 1,000 ไม้ ในปัจจุบันสามารถซื้ออังกาบบ๊อบได้ที่ตลาดนัดเสาร์อาทิตย์ อำเภอเมือง ตลาดหนองใหญ่ อำเภอบราสาท ตลาดนัดหน้าอำเภอสังขะ ตลาดไอคิว เป็นต้น

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของผู้บริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 436 ชุด ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมและประสบการณ์ในการบริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น และประสบการณ์การบริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบบ๊อบ) พบว่า เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.47 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.53 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยไม่เกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.97 และ ช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.01 ตามลำดับ มีอาชีพเป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 76.38 รองลงมารับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 11.47 และ พนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 คิดเป็นร้อยละ 63.53 รองลงมา 5,001 – 15,000 คิดเป็นร้อยละ 16.51 และ 30,000-45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.11 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 97.02 มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.77 รองลงมาเป็นมัธยมปลายและ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 30.96 และ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 8.26 มีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 45.41 อยู่ภายในจังหวัดสุรินทร์ 38.30 และ อยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.34 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 144

ตารางที่ 144 แสดงรายละเอียดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคอาหาร
อัตลักษณ์พื้นถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	159	36.47
หญิง	277	63.53
2) อายุ		
อายุไม่เกิน 20 ปี	276	63.30
อายุ 21-30 ปี	74	16.97
อายุ 31-40 ปี	23	5.28
อายุ 41-50 ปี	48	11.01
อายุ 51-60 ปี ขึ้นไป	14	3.21
3) อาชีพ		
นักเรียน/ นักศึกษา	333	76.38
เกษตรกร/ ประมง	3	0.69
ลูกจ้าง/ พนักงานโรงงาน	7	1.61
พนักงานบริษัทเอกชน	17	3.90
ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	50	11.47
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	1	0.23
รับจ้างทั่วไป	2	0.46
เจ้าของธุรกิจ/ อาชีพอิสระ/ ผู้ประกอบการ	10	2.29
ว่างงาน	5	1.15
อื่น ๆ	8	1.83
4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	277	63.53
5,001 - 15,000 บาท	72	16.51
15,001 - 30,000 บาท	22	5.05
30,001 - 45,000 บาท	31	7.11
45,001 - 60,000 บาท	16	3.67
60,001 บาท ขึ้นไป	18	4.13

ตารางที่ 144 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
5) ศาสนา		
พุทธ	423	97.02
คริสต์	4	0.92
อิสลาม	2	0.46
ไม่มีศาสนา	7	1.61
6) ระดับการศึกษาสูงสุด		
ม.ต้น	8	1.83
ม.ปลาย/ ปวช.	135	30.96
อนุปริญญา/ ปวส.	11	2.52
ปริญญาตรี	217	49.77
ปริญญาโท	36	8.26
ปริญญาเอก	29	6.65
7) ภูมิลำเนา		
ใน จ.สุรินทร์	167	38.30
ภาคเหนือ	18	4.13
ภาคกลาง	32	7.34
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	198	45.41
ภาคตะวันออก	7	1.61
ภาคตะวันตก	3	0.69
ภาคใต้	11	2.52

2. พฤติกรรมและประสบการณ์ในการบริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมและประสบการณ์ของผู้บริโภคต่ออาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น ผลการวิเคราะห์พบว่า แหล่งซื้ออาหารโดยปกติของผู้บริโภค ทำรับประทานเองคิดเป็นร้อยละ 62.61 รองลงมา ซื้อจากตลาดนัด ร้อยละ 57.34 และตลาดสด คิดเป็นร้อยละ 47.25 ตามลำดับ การแสวงหาเมนูพื้นถิ่น พบว่า ร้อยละ 72.25 แสวงหาเมนูพื้นถิ่น และ ร้อยละ 27.75 ไม่แสวงหาเมนูพื้นถิ่น ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการรับประทานอาหารพื้นถิ่น ประมาณ 100-300 บาทต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.38 และ ต่ำกว่า 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.92 เมื่อถามถึงลักษณะของอาหารพื้นถิ่นที่ผู้บริโภค

ต้องการซื้อเป็นของฝาก พบว่า ร้อยละ 65.60 ต้องการมีบรรจุภัณฑ์ที่มิดชิด รองลงมาเก็บไว้ได้นาน คิดเป็นร้อยละ 60.09 และมีมาตรฐานสินค้า คิดเป็นร้อยละ 58.03 เมื่อถามถึงเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภค ทดลองรับประทานอาหารพื้นถิ่น พบว่า ต้องการรสชาติต้นตำหรับ คิดเป็นร้อยละ 62.84 รองลงมา ได้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 57.80 และ เพื่อเป็นประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 53.21 การถามถึงการรีวิวหรือแนะนำของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีผลต่อการบริโภคอาหารพื้นถิ่น พบว่า มีผลต่อการบริโภคถึงร้อยละ 77.06

เมื่อถามถึงประสบการณ์การรับประทานเนื้อกบหรือผลิตภัณฑ์จากกบ พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามมีประสบการณ์การทานเนื้อกบ คิดเป็นร้อยละ 66.51 และ ไม่เคยทานเนื้อกบ คิดเป็น ร้อยละ 33.49 จากการถามถึงหากไม่เคยทานเนื้อกบ สาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจทานเนื้อกบ พบว่า ส่วน ใหญ่ตัดสินใจที่จะไม่ทานเลย คิดเป็นร้อยละ 61.94 อยากทดลองชิม คิดเป็นร้อยละ 34.33 และ ชอบ ทดลองอาหารแปลกใหม่ คิดเป็นร้อยละ 9.70 ตามลำดับ สำหรับเมนูกบที่เคยรับประทาน พบว่า เมนู กบทอดกระเทียมพริกไทย คิดเป็นร้อยละ 37.39 รองลงมา เป็นผัดเผ็ดกบ/ กบผัดฉ่า/ กบผัดป่า คิด เป็นร้อยละ 35.55 และ แกงอ่อมกบ คิดเป็นร้อยละ 32.80 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 145

ตารางที่ 145 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมและประสบการณ์ของผู้บริโภคต่ออาหาร
อัตลักษณ์พื้นถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1) แหล่งซื้ออาหารโดยปกติของผู้บริโภค		
ทำรับประทานเอง	273	62.61
ตลาดนัด	250	57.34
ตลาดสด	206	47.25
ร้านค้าสะดวกซื้อ	190	43.58
ร้านค้าชุมชน	167	38.30
ห้างสรรพสินค้า/ ศูนย์อาหาร	142	32.60
แอปพลิเคชัน (เช่น Line Man, Food Panda)	111	25.50
ร้านค้าออนไลน์ (เช่น Lazada, Shopee)	31	7.10
2) การแสวงหาเมนูอาหารพื้นถิ่น		
แสวงหา	315	72.25
ไม่แสวงหา	121	27.75
3) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการรับประทานอาหารพื้นถิ่น		
ไม่ทานอาหารพื้นถิ่น	19	4.36
ต่ำกว่า 100 บาท	113	25.92
100 - 300 บาท	224	51.38
301 - 500 บาท	44	10.09
มากกว่า 500 บาท	36	8.26
4) ลักษณะของอาหารพื้นถิ่นที่ผู้บริโภคต้องการซื้อเป็นของฝาก		
มีบรรจุภัณฑ์ที่มีติด	286	65.60
เก็บไว้ได้นาน	262	60.09
มีมาตรฐานสินค้า	253	58.03
เก็บได้ในอุณหภูมิปกติ	229	52.52
บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ท้องถิ่น	218	50.00
มีบรรจุภัณฑ์ที่ทนทาน	180	41.28
มีตราสินค้าที่ชัดเจน	163	37.39

ตารางที่ 145 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
มีสถานที่ติดต่อ/ แหล่งผลิตชัดเจน	136	31.19
เป็นของสดไม่ต้องแช่เย็น	73	16.74
5) เหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคทดลองรับประทานอาหารพื้นถิ่น		
ต้องการรสชาติต้นตำหรับ	274	62.84
ได้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น	252	57.80
เพื่อเป็นประสบการณ์	232	53.21
ทดลองเมนูแปลกใหม่	203	46.56
ใช้วัตถุดิบพื้นบ้าน	188	43.12
เพื่อทำคอนเทนต์ออนไลน์	26	5.96
6) การรีวิวหรือแนะนำของบุคคลมีชื่อเสียงมีผลต่อการบริโภคอาหารพื้นถิ่น		
มีผล	336	77.06
ไม่มีผล	100	22.94
7) เคยรับประทานเนื้อกบ/ ผลิตภัณฑ์จากกบ		
เคย	290	66.51
ไม่เคย	146	33.49
8) หากไม่เคยทานเนื้อกบ สาเหตุที่จะตัดสินใจรับประทาน		
ตัดสินใจที่จะไม่ทาน	83	61.94
อยากทดลองชิม	46	34.33
ชอบทดลองอาหารแปลกใหม่	13	9.70
เป็นเนื้อสัตว์ทางเลือก	9	6.72
เพราะเป็นเมนูหายาก	7	5.22
เพราะดูเป็นเนื้อสัตว์อเนกมัย	1	0.75

ตารางที่ 145 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
9) เมนูที่เคยรับประทาน/ เลือกรับประทาน		
ผัดกะเพรา กบ	102	23.39
กบทอดกระเทียมพริกไทย	163	37.39
หนังกบทอด	109	25.00
กบยัดไส้/ อังแกบ๊อบ	111	25.46
กบย่าง	132	30.28
ผัดเผ็ดกบ/ ผัดฉ่ากบ/ กบผัดป่า	155	35.55
แกงอ่อมกบ	143	32.80
หมกกบ	89	20.41
แกงป่ากบ	48	11.01

จากการสอบถามถึง ประสบการณ์ของการบริโภคอาหารพื้นถิ่น อังแกบ๊อบ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่รู้จัก คิดเป็นร้อยละ 52.29 สาเหตุที่ทำให้รู้จักอังแกบ๊อบ ส่วนใหญ่มีญาติมาในพื้นที่ที่มีอังแกบ๊อบ คิดเป็นร้อยละ 58.94 รู้จักผ่านญาติ เพื่อน หรือคนใกล้ชิด คิดเป็นร้อยละ 38.65 และ ไปพบเห็นด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 30.92 จากการสอบถามถึงเคยรับประทานอังแกบ๊อบ พบว่า เคยรับประทานอังแกบ๊อบ คิดเป็นร้อยละ 54.59 และส่วนใหญ่ จะนาน ๆ ครั้งรับประทานอังแกบ๊อบ คิดเป็นร้อยละ 54.95 รับประทานเมื่อมีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 42.34 มีเพียงร้อยละ 2.70 ที่ทานเป็นประจำดี เมื่อสอบถามความคิดเห็นต่ออังแกบ๊อบในฐานะเมนูอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นเมนูพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 57.52 และสามารถเป็นเมนูของฝาก คิดเป็นร้อยละ 32.74 เหตุผลที่ทำให้หาซื้อหรือรับประทานอังแกบ๊อบเพิ่มขึ้น พบว่า เป็นรสชาติที่ถูกปาก คิดเป็นร้อยละ 79.82 รองลงมา ได้แก่ มีราคาย่อมเยา/ ราคาถูก คิดเป็นร้อยละ 30.28 และ ความหลากหลายของสูตร คิดเป็นร้อยละ 28.44 แหล่งที่เคยซื้อรับประทาน พบว่า ส่วนใหญ่ ทำทานเอง คิดเป็นร้อยละ 47.32 รองลงมาซื้อที่ตลาดนัด คิดเป็นร้อยละ 39.29 และ ร้านค้าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 36.61 ตามลำดับ จากการสอบถามถึงเคยซื้ออังแกบ๊อบในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ร้อยละ 63.96 เคยซื้ออังแกบ๊อบในจังหวัดสุรินทร์ และ ร้อยละ 36.04 ไม่เคยซื้ออังแกบ๊อบในจังหวัดสุรินทร์ และแหล่งที่ซื้อในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อที่ตลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ คิดเป็นร้อยละ 36.49 และ ตลาดกรีนมอ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ คิดเป็นร้อยละ 27.03

คำถามต่อความคิดเห็นต่ออังกาบบ๊อบสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในกรณีที่ไม่รู้จักและไม่เคยทานอังกาบบ๊อบมาก่อน พบว่า อาจจะลองทานเพราะเป็นคนชอบลองอาหารพื้นถิ่น คิดเป็นร้อยละ 45.53 รองลงมา จะไม่ลองทานและไม่ทานกบ คิดเป็นร้อยละ 32.11 และ อาจจะลองทานเมื่อได้รับแรงจูงใจจากผู้อื่น หรือจาก อินฟลูเอนเซอร์ คิดเป็นร้อยละ 17.11 และ เหตุผลที่เป็นอุปสรรคต่อการบริโภคอังกาบบ๊อบ พบว่า รูปลักษณ์ของอังกาบบ๊อบมีผลต่อการบริโภค คิดเป็นร้อยละ 53.44 ดังข้อมูลแสดงตารางที่ 146

ตารางที่ 146 จำนวนและร้อยละของข้อมูลประสบการณ์การบริโภคอาหารพื้นถิ่น อังกาบบ๊อบ

ประสบการณ์ของผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ
1) รู้จักอังกาบบ๊อบ อาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นของ จ.สุรินทร์		
รู้จัก	208	47.71
ไม่รู้จัก	228	52.29
2) เหตุผลที่ทำให้รู้จักอังกาบบ๊อบ		
มีภูมิลำเนาเดิมในพื้นที่	122	58.94
ไปพบเห็นด้วยตัวเอง/ ท่องเที่ยว	64	30.92
ญาติ เพื่อนหรือคนใกล้ชิด	80	38.65
โซเชียลมีเดีย เช่น Tiktok, Facebook	54	26.09
ผู้มีชื่อเสียง, Youtuber	25	12.08
สื่อโทรทัศน์, วิทยุ	12	5.80
สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์	5	2.42
การประชาสัมพันธ์ของรัฐ	2	0.97
3) เคยรับประทานอังกาบบ๊อบ		
เคย	113	54.59
ไม่เคย	94	45.41
4) (หากเคย) ความบ่อยครั้งของการรับประทานอังกาบบ๊อบ		
นาน ๆ ครั้ง	61	54.95
รับประทานเมื่อมีโอกาส	47	42.34
รับประทานเป็นประจำ	3	2.70

ตารางที่ 146 (ต่อ)

ประสบการณ์ของผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ
5) ความคิดเห็นต่ออંગแบบอบในฐานะเมนูอาหาร		
เมนูของฝาก/ เทศกาล	37	32.74
เมนูพิเศษ	65	57.52
เมนูหลัก	11	9.73
6) เหตุผลที่ทำให้หาซื้อ/ รับประทานอังกแบบอบเพิ่มขึ้น/ บ่อยครั้งขึ้น		
รสชาติที่ถูกปาก	87	79.82
มีราคาย่อมเยา/ ราคากฎ	33	30.28
ความหลากหลายของสูตร	31	28.44
เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ	19	17.43
เก็บไว้ได้นาน	6	5.50
มีขายออนไลน์	1	0.92
ซื้อเป็นของฝาก	17	15.60
มีแหล่งซื้อขายอยู่ใกล้/ หาซื้อง่าย	13	11.93
7) แหล่งที่เคยซื้อ/ รับประทานอังกแบบอบ		
ทำเอง	53	47.32
ร้านค้าชุมชน	41	36.61
ตลาดสด	37	33.04
ตลาดนัด	44	39.29
ร้านอาหาร/ ภัตตาคาร	9	8.04
สั่งซื้อจากร้านค้าออนไลน์ เช่น Lazada, Shopee	4	3.57
สั่งซื้อแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์แมน, Food Panda	-	-
8) เคยซื้ออังกแบบอบใน จ.สุรินทร์		
เคยซื้อ	71	63.96
ไม่เคยซื้อ	40	36.04

ตารางที่ 146 (ต่อ)

ประสบการณ์ของผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ
9) แหล่งที่เคยซื้ออังกาบอบใน จ.สุรินทร์		
ตลาดกรีน ม. อ.เมืองสุรินทร์	20	27.03
ตลาดใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์	27	36.49
ตลาดเขียว อ.เมืองสุรินทร์	17	22.97
ตลาดหนองใหญ่ อ.ปราสาท	19	25.68
ตลาดชุมชนป่าสน อ.สังขะ	7	9.46
ตลาดนัด อ.สังขะ	9	12.16
10) ความคิดเห็นต่ออังกาบอบในกรณีที่ไม่รู้จัก/ ไม่เคยรับประทานมาก่อน		
จะไม่ลองทาน/ ไม่รับประทาน	122	32.11
อาจจะลองทานเพราะเป็นคนชอบลองอาหารพื้นถิ่น	173	45.53
อาจจะลองทานเพราะเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ	12	3.16
อาจจะลองทานเมื่อได้รับแรงจูงใจจากผู้อื่น/ อินฟลูเอนเซอร์	65	17.11
จะสั่งซื้อถ้ามีช่องทางจัดจำหน่าย เช่น สั่งออนไลน์	8	2.11
11) เหตุผลที่เป็นอุปสรรคต่อการบริโภคอังกาบอบ		
รูปลักษณะของอาหาร	233	53.44
ส่วนผสมที่มีกระดูก	128	29.36
ไม่ถูกสุขลักษณะ	54	12.39
หาซื้อยาก	167	38.30
เก็บไว้ได้ไม่นาน	72	16.51

2. การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มตลาดสินค้าชุมชนเพื่อส่งเสริมการขายสินค้าในท้องถิ่น

การดำเนินการพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มมีเป้าหมายเพื่อให้ได้นวัตกรรมแพลตฟอร์มที่เสริมสร้างศักยภาพของห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นของ จ.สุรินทร์ การทำงานของระบบจะสนับสนุนการซื้อขายโดยทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต-ผู้ขาย-ผู้บริโภคตลอดห่วงโซ่อุปทาน ผลการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและระบบในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจผู้ประกอบการในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานอังกาบอบ โดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม เพื่อวันที่ค้นข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่ครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานที่เกิดการระบาดทั้งในช่วงมีการใช้มาตรการและภายหลังใช้มาตรการล็อกดาวน์ เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่อุปทาน ผลการศึกษาสภาพการผลิตและรูปแบบห่วงโซ่อุปทาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น อังกาบอบ มีความเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่มีความหลากหลายอันเนื่องมาจากกระบวนการผลิตต้องใช้วัตถุดิบเป็นส่วนประกอบทั้งกบและพืชผักสมุนไพรแตกต่างกันหลายชนิด สูตรการผลิตที่ทำให้มีรูปลักษณะและรสชาติซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละผู้ผลิต ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มผู้ประกอบการเป็น 3 ระดับ สามารถอธิบายได้ดังนี้

- กลุ่มผู้ประกอบการต้นน้ำ: ได้แก่กลุ่มที่เป็นกลุ่มผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น โดยที่อังกาบอบ จะประกอบไปด้วย เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ และ เกษตรกรผู้ปลูกผักสมุนไพร/ ผักปลอดภัยฯ ซึ่งเป็นส่วนผสมในการทำอังกาบอบ ในงานวิจัยฉบับนี้ได้สำรวจกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกบในบริเวณ 3 พื้นที่ (อำเภอเมือง อำเภอสังขะ และอำเภอบ้านพลา จากการลงพื้นที่สำรวจพบว่า ผู้เลี้ยงกบได้ส่งกบที่เลี้ยงเกือบทั้งหมดให้กับผู้ประกอบการอังกาบอบตลอดทั้งปี ซึ่งจะมีปัญหาในการผลิตเพียงช่วงเดียว คือช่วงหน้าหนาว ซึ่งเป็นช่วงจำศีลของกบ และเกษตรกรผู้เลี้ยงกบแนะนำว่า ความต้องการของกบยังมีคงต่อเนื่องทั้งปี และไม่พอในบางช่วง โดยปกติการส่งกบให้แก่ผู้ประกอบการอังกาบอบจะส่งเฉพาะกบเป็น ๆ ที่ยังไม่ตายเท่านั้น จะมาสามารถขายได้ในกิโลกรัมละ 50-70 บาท แต่ในบางช่วง ราคาขายได้ถึง 80-120 บาท และมีความต้องการต่อเนื่องทั้งปี และเมื่อสำรวจกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยเน้นกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดพบว่า การเลือกชนิดผักในการปลูกเป็นการปลูกผักตามฤดูกาล และส่งขายในชุมชน/ ตลาดนัด/ ตลาดทั่วไป แต่ยังไม่มีโอกาสได้ขายผักให้กับกลุ่มผู้ประกอบการอังกาบอบ

- กลุ่มผู้ประกอบการกลางน้ำและปลายน้ำ: ผู้ประกอบการอังกาบอบ จะเป็นทั้งผู้ผลิตเองและขายเอง ซึ่งจากการลงพื้นที่สำรวจพบว่า ผู้ประกอบการจะทำการผลิตอังกาบอบและหาพื้นที่จัดจำหน่ายด้วยตนเอง และจะขายดีมากในช่วงเทศกาล เช่น วันสาทรเมธ วันสงกรา ส่วนผสมที่สำคัญในการผลิตอังกาบอบ ได้แก่ สมุนไพร ตั้งแต่ 7-13 ชนิด อันได้แก่ กระเพรา หอมแดง ใบมะกรูด มะพร้าว กระชาย ตะไคร้ ข่า กะทิ กระเทียม พริก และพริกไทย เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ประกอบการอังกาบอบซื้อสมุนไพรดังกล่าวจากตลาดทั่วไป ดังนั้น ถ้าเราทราบความต้องการของผู้ผลิตอังกาบอบว่า ต้องการสมุนไพรประเภทใดบ้าง เกษตรกรผู้ปลูกผักก็จะสามารถปลูกได้ตามที่ผู้ประกอบการอังกาบอบต้องการได้ โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

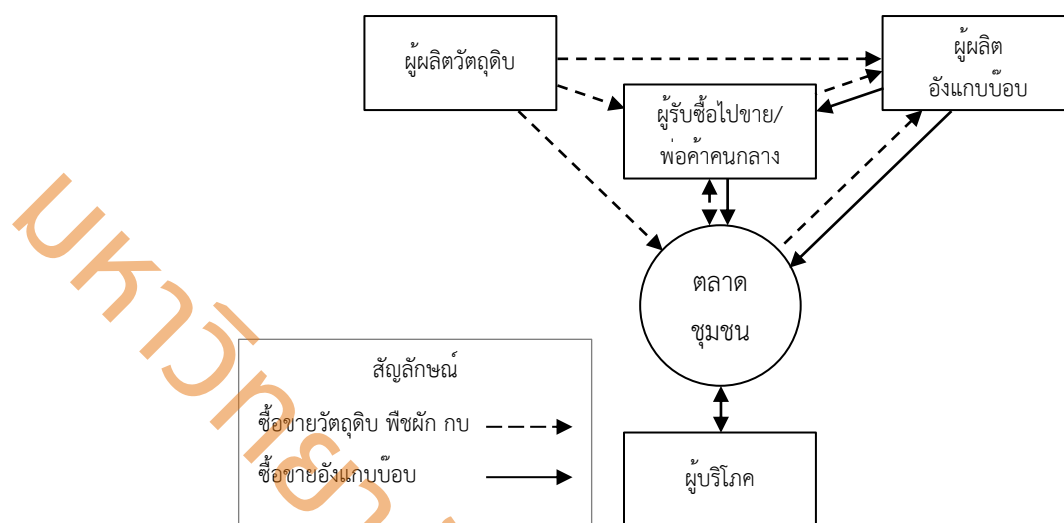
- กลุ่มผู้บริโภค: ผลการสำรวจพฤติกรรมและประสบการณ์ของผู้บริโภค พบว่า มีผู้บริโภคซื้ออาหารจากแอปพลิเคชันสั่งซื้ออาหารออนไลน์ (เช่น Line Man, Food Panda) ร้อยละ 25.50 และร้านค้าออนไลน์ (เช่น Lazada, Shopee) ร้อยละ 7.10 นับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับแหล่งซื้ออาหารที่ต้องเดินทางไปซื้ออื่น ๆ สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้ออาหารอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่น อังกฤษบ๊อบ ที่ส่วนใหญ่มีแหล่งซื้อมาจากตลาดนัด ร้อยละ 39.29 ร้านค้าชุมชน ร้อยละ 36.61 และตลาดสด ร้อยละ 33.04 ส่วนช่องทางออนไลน์มีเพียงร้านค้าออนไลน์ ร้อยละ 3.57 เท่านั้น จากผลทางสถิติดังกล่าว ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังคงนิยมเลือกซื้ออาหารในรูปแบบแหล่งตลาดทั่วไปมากกว่าสั่งซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ เมื่อสอบถามถึงด้านอุปสรรคการบริโภคพบว่า ผู้บริโภคร้อยละ 38.30 ให้เหตุผลว่าการหาซื้อยากเป็นปัญหาหนึ่งของการบริโภคอาหารอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่น

2.2 การวิเคราะห์ระบบ

การศึกษาศาภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานและรูปแบบโครงสร้างต่าง ๆ ที่สามารถรองรับการทำงานของระบบแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำรายละเอียดดังกล่าวมาทำความเข้าใจรูปแบบของระบบที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์รูปแบบการประกอบการในห่วงโซ่อุปทานในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

1) ผลการวิเคราะห์รูปแบบในห่วงโซ่อุปทาน

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน อาจจะไม่สามารถจำแนกผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตอังกฤษบ๊อบและผู้รับซื้อไปขายได้อย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ผลิตอังกฤษบ๊อบบางรายใช้วัตถุดิบที่สามารถเพาะปลูกหรือเพาะเลี้ยงด้วยตนเอง ผู้ผลิตวัตถุดิบบางรายก็เป็นผู้จัดหาแหล่งวัตถุดิบจากผู้ผลิตรายอื่นเพื่อทดแทนปริมาณผลผลิตที่ตนเองไม่สามารถจะผลิตได้เพียงพอ โดยอาศัยการรู้จักกันและข้อมูลข่าวสารในการติดต่อประสานงานกันระหว่างผู้ประกอบการ รูปแบบการประกอบการในห่วงโซ่อุปทานสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 220

ภาพที่ 220 แผนผังแสดงรูปแบบการประกอบการของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานอังกาบอบในปัจจุบัน

2) การวิเคราะห์ปัญหาในระบบห่วงโซ่อุปทาน

จากผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่อุปทานและผู้บริโภคข้างต้น ประกอบกับข้อมูลที่ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในแง่มุมต่าง ๆ นั้น สามารถนำมาแจกแจงเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้ ปัญหาไม่มีแหล่งกระจายสินค้าในช่วงลือคดวาร์ ปัญหาไม่สามารถนำเสนอสินค้าแก่ผู้ซื้อ/นักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบตามฤดูกาล ปัญหาการไม่สามารถหาแหล่งวัตถุดิบได้ ปัญหาข้อจำกัดทางด้านการขนส่งวัตถุดิบ เป็นต้น

3) แนวทางการแก้ไข

จากปัญหาข้างต้น ระบบที่พัฒนาขึ้นมีรูปแบบเป็นแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มมีลักษณะตลาดออนไลน์ ที่เป็นจุดพบปะกันระหว่างผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ กล่าวคือผู้ประกอบการจะสามารถนำเสนอสินค้า ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ตนเองมีให้แก่ผู้ที่สนใจซื้อ โดยผู้ซื้อจะสามารถค้นหาและเลือกรายการสินค้าที่ต้องการและสามารถติดต่อผู้ประกอบการขายสินค้าได้โดยตรง เนื่องจากสินค้าบางประเภท เช่น สินค้ากลุ่มผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาหารสด เป็นสินค้าที่มีปัญหาอายุจัดเก็บที่สั้น เก็บไว้ได้ไม่นาน เสื่อมสภาพเร็ว เมื่อเก็บเกี่ยวหรือผลิตแล้วต้องรีบส่งออกขายทันที รวมถึงข้อจำกัดด้านช่วงเวลาที่จะสามารถเก็บเกี่ยวได้ การทำงานของแอปพลิเคชันจึงควรมีรูปแบบสั่งซื้อล่วงหน้า (Pre-order) ที่ผู้ซื้อต้องวางแผนการ และผู้ประกอบการมีช่วงเวลาเตรียมสินค้าให้พร้อมก่อนเนื่องจากสินค้าไม่สามารถจัดเก็บไว้ได้

4) การศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาระบบ

การพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันของรูปแบบที่ปฏิบัติกันอยู่ในระหว่างผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน พฤติกรรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในฐานะของผู้ใช้งานระบบ รวมถึงรูปแบบโครงสร้างและทรัพยากรของระบบที่มีอยู่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบการทำงานรูปแบบเดิมที่เป็นอยู่มีการดำเนินการอย่างไรและความพร้อมสำหรับรองรับการทำงานของระบบแอปพลิเคชันที่ทำการออกแบบและพัฒนาขึ้น ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ด้านผู้ใช้งาน

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและสอบถามผู้ประกอบการในฐานะผู้ใช้งานระบบพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์โฟนใช้เป็นอุปกรณ์สื่อสาร มีความสามารถและมีประสบการณ์การใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง แอปพลิเคชันที่ติดตั้งอยู่ในอุปกรณ์และใช้งานเป็นประจำ ได้แก่ LINE, Facebook ซึ่งใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารและติดตามข่าวสารบนโซเชียลมีเดีย ฟังก์ชันการทำงานพื้นฐานที่ใช้ได้คือ โทรศัพท์ และ กล้องถ่ายรูป ผู้ที่มีปัญหาการใช้งานแอปพลิเคชันโดยส่วนใหญ่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้ใกล้ชิดได้

- ระบบปฏิบัติการของอุปกรณ์ผู้ใช้งาน

จากการสำรวจเครื่องอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือรุ่นสมาร์โฟนของผู้ประกอบการพบว่า ระบบปฏิบัติการของอุปกรณ์ที่ส่วนใหญ่เป็นระบบ Android และ iOS ทั้งสองระบบต่างมีแอปพลิเคชันเว็บเบราว์เซอร์เป็นพื้นฐานและรองรับการติดตั้งแอปพลิเคชันรับส่งข้อความและการโทรศัพท์ เช่น LINE ได้

- ระบบเซิร์ฟเวอร์ประมวลผล

ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้ระบบเซิร์ฟเวอร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เป็นเครื่องเซิร์ฟเวอร์ที่จะรองรับการติดตั้งและประมวลผลให้กับระบบแอปพลิเคชันที่ภายหลังจากที่ระบบได้รับการพัฒนาเรียบร้อยแล้ว

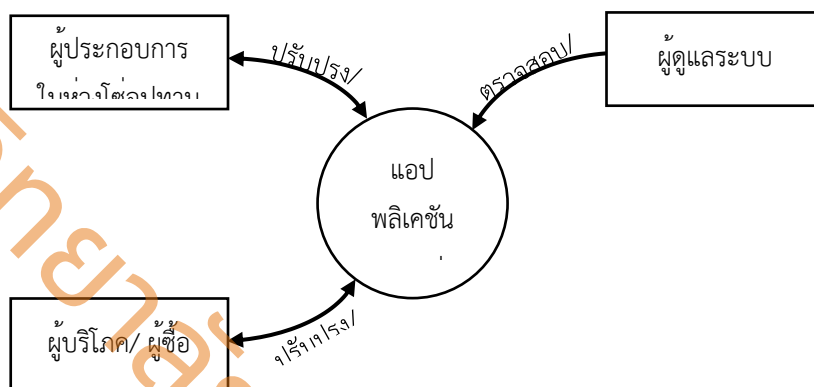
3. การออกแบบระบบ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน ปัญหาที่เกิดขึ้น และความต้องการของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบระบบในส่วนต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตของระบบ

การกำหนดขอบเขตของระบบสามารถนำมาแสดงในรูปแบบ context diagram ซึ่งเป็นแผนผังของระบบที่จะพัฒนาระบบแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มในงานวิจัยนี้ ระบบจะมีปฏิสัมพันธ์

กับแหล่งข้อมูลจากภายนอก ทั้งผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานและผู้บริโภค/ ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบที่สามารถปรับปรุงข้อมูลในส่วนของตนเองและวันที่ค้นข้อมูลรายการที่สนใจภายในแอปพลิเคชัน โดยมีผู้ดูแลระบบทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมและบำรุงรักษาระบบเพื่อป้องกันแก้ไขข้อผิดพลาดและดูแลความถูกต้องในการใช้งานของผู้ใช้ สามารถจัดทำแผนภาพ context diagram ได้ดังภาพที่ 221

ภาพที่ 221 context diagram ของระบบแอปพลิเคชันแพลตฟอร์ม

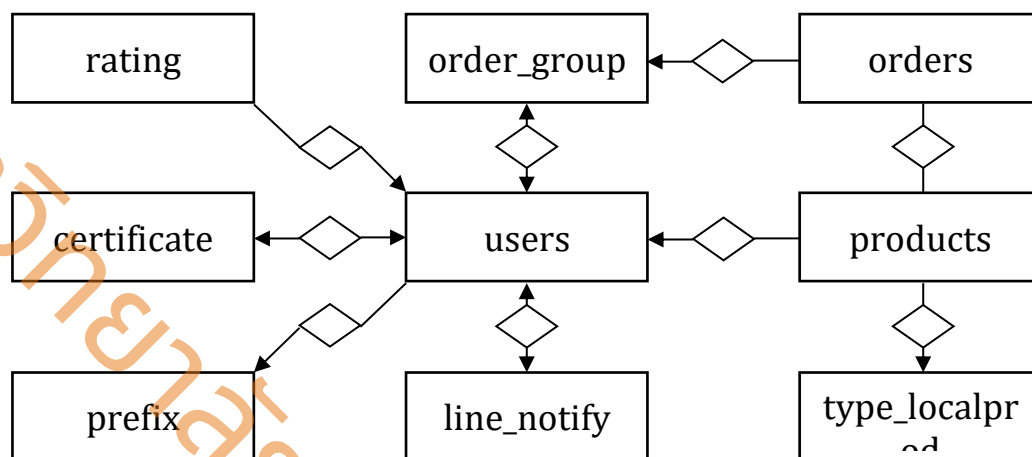
3.2 โครงสร้างฐานข้อมูล

การออกแบบฐานข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการจัดเก็บ ประมวลผลข้อมูลและการแสดงผลของระบบเว็บแอปพลิเคชัน ประกอบด้วยชุดข้อมูลดังตารางที่ 147

ตารางที่ 147 คำอธิบายรายการตารางในฐานข้อมูลของระบบ

ชื่อตารางข้อมูล	คำอธิบาย
Users	ข้อมูลของผู้ใช้ เช่น รายละเอียดส่วนตัว ที่อยู่ ร้านค้า บัญชีธนาคาร
Prefix	ข้อมูลค่านำหน้าชื่อประกอบข้อมูลผู้ใช้
Products	ข้อมูลรายละเอียดของสินค้า
Order	ข้อมูลรายการคำสั่งซื้อ
order_group	ข้อมูลรายละเอียดของคำสั่งซื้อ
Certificate	ข้อมูลใบรับรองของร้านค้า
line_notify	ข้อมูลการผูกบัญชีกับแอปพลิเคชัน LINE เพื่อการแจ้งเตือน
Rating	ข้อมูลการให้คะแนนร้านค้า
type_localprod	ข้อมูลหมวดหมู่สินค้า

จากรายการตารางข้อมูลข้างต้นสามารถแสดงแผนผัง E-R diagram เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลได้ดังภาพที่ 222

ภาพที่ 222 แสดงแผนผัง E-R diagram ฐานข้อมูลของระบบ

3.3 การทำงานของระบบเว็บแอปพลิเคชัน

เว็บแอปพลิเคชันที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยให้ชื่อ “โอป๊อป (OPOP)” มีการทำงานเป็นรูปแบบแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ โดยองค์ประกอบ ข้อกำหนดและกลไกการทำงานของระบบเว็บแอปพลิเคชัน “โอป๊อป (OPOP)” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หมวดหมู่บัญชีผู้ใช้งานระบบ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีระบบการทำงานแตกต่างกัน ดังนี้

- ผู้ซื้อ: มีระบบตะกร้าสินค้าเพื่อเลือกซื้อสินค้า
- ผู้ขาย: มีระบบตะกร้าสินค้า ระบบร้านค้าและรายการสินค้าเป็นของตนเอง
- ผู้ผลิต: มีระบบร้านค้าและรายการสินค้าเป็นของตนเอง

2) ระบบตะกร้าสินค้า ใช้รวบรวมรายการสินค้าเพื่อสร้างคำสั่งซื้อของผู้ซื้อสำหรับร้านค้าหนึ่ง ๆ

3) ระบบคำสั่งซื้อ สถานะลำดับขั้นตอนของคำสั่งซื้อ

ตารางที่ 148 แสดงระบบสถานะคำสั่งซื้อ

สถานะคำสั่งซื้อ	ความหมายของสถานะคำสั่งซื้อ
1. คำสั่งซื้อใหม่	ผู้ซื้อส่งคำสั่งซื้อ ผู้ขายทำการตรวจสอบคำสั่งซื้อและตกลงรูปแบบการชำระเงิน
2. ต้องจัดส่ง	ผู้ขายตอบรับคำสั่งซื้อและจัดเตรียมเพื่อส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อตามที่อยู่ที่ตั้งตกลงกัน
3. จัดส่งสำเร็จ	ผู้ขายจัดส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อตามที่อยู่ที่ตั้งตกลงกัน

4) หน้าจอผู้ใช้งาน

หน้าจอของแอปพลิเคชัน “โอ๊ปโอ๊ป (OPOP)” ได้ออกแบบให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบหน้าจอแสดงผลตามอุปกรณ์ที่เข้าใช้งานระบบ เพื่อให้ผู้ใช้งานเกิดความสะดวกและมีประสบการณ์ที่ดีต่อแอปพลิเคชัน ภาพที่ xx แสดงการเปรียบเทียบการแสดงผลของหน้าจอแอปพลิเคชันระหว่าง หน้าจอคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (ภาพที่ 3 ผังซ้ายมือ) และ หน้าจอสมาร์ทโฟน (ภาพที่ 223 ผังขวามือ)

ภาพที่ 223 หน้าแรกของแอปพลิเคชัน “โอ๊ปโอ๊ป (OPOP)” แสดงผลบนอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน

หน้าจอเว็บแอปพลิเคชัน “โอ๊ปโอ๊ป” ประกอบด้วยหน้าจอที่มีการทำงานแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังตารางที่ 149

ตารางที่ 149 แสดงรายการหน้าจอบริบทแอปพลิเคชันในส่วนการทำงานต่าง ๆ

หน้าจอ	องค์ประกอบ	คำอธิบาย
หน้าจอสําหรับผู้ซื้อและผู้ขาย		
หน้าแรก	- รายการสินค้าแนะนำ - รายการสินค้าทั่วไป - การค้นหาสินค้าตามคำค้น - การค้นหาสินค้าตามหมวดหมู่	เป็นหน้าเว็บสำหรับการค้นหาสินค้าที่ต้องการจากรายการสินค้าที่แสดงผล หรือการค้นหาสินค้าด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ
ข้อมูลสินค้า	- รายละเอียดข้อมูลของสินค้า	แสดงข้อมูลของสินค้าทั้งชื่อสินค้า ราคา ขยาย จำนวนสินค้าคงเหลือ ป้ายสินค้า ในชื่ออื่น ๆ คำอธิบายเพิ่มเติม และร้านค้าเจ้าของสินค้า ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกซื้อโดยการเพิ่มสินค้าไปยังตะกร้า
ข้อมูลร้านค้า	- รายละเอียดข้อมูลของร้านค้า - รายการสินค้าของร้านค้า	หน้าแสดงข้อมูลของร้านค้า เช่น ชื่อร้าน คำแนะนำร้านค้า ข้อมูลติดต่อ ตำแหน่งที่ตั้ง ข้อมูลการจัดส่งสินค้า และรายการสินค้าที่ร้านค้านั้นมีขาย
โปรไฟล์	- รายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้	การแสดงรายละเอียดข้อมูลที่สามารถแก้ไขปรับปรุงได้
ตะกร้าของฉัน	- รายการสินค้าที่ได้อัปโหลดไว้เพื่อสั่งซื้อ	เป็นส่วนที่แสดงรายการสินค้าที่ผู้ใช้ได้เลือกไว้ก่อนจะทำการสั่งซื้อสินค้า โดยสินค้าที่เลือกไว้จะแยกตะกร้าตามร้านค้าที่เป็นผู้ขายสินค้านั้น ๆ
การซื้อของฉัน	- รายการคำสั่งซื้อสินค้าของผู้ใช้	หน้าแสดงรายการคำสั่งซื้อของผู้ใช้ สามารถติดตามความคืบหน้าของคำสั่งซื้อที่ได้ส่งให้ผู้ขายไปแล้ว
รายงานปัญหา	- แบบฟอร์มแจ้งรายงานให้ผู้ดูแลระบบ	แบบฟอร์มรับแจ้งรายงานความผิดปกติ เรื่องร้องเรียน การขอความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ดูแลระบบดำเนินการ

ตารางที่ 149 (ต่อ)

หน้าจอ	องค์ประกอบ	คำอธิบาย
หน้าจอสำหรับผู้ขาย – ร้านของฉัน		
ข้อมูลร้านค้า	- การจัดการข้อมูลร้านค้า - การจัดการสถานะเปิด/ ปิดร้านค้า - การจัดการรูปแบบการจัดส่งสินค้า	หน้าจัดการข้อมูลร้านค้าที่อนุญาตให้ผู้ขายแก้ไขปรับปรุงข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ซื้อได้รับทราบ เช่น ช่องทางการติดต่อ บัญชีธนาคาร ตำแหน่งร้านค้าและการจัดส่ง รวมทั้งการตั้งค่าเปิดและปิด ร้านค้า
สินค้าของฉัน	- การจัดการข้อมูลสินค้าที่มีอยู่ - การจัดการเพิ่มสินค้าใหม่	เป็นส่วนที่ใช้จัดการข้อมูลรายละเอียดทั้งหมดของสินค้าทั้งสินค้าเดิมและสินค้าใหม่ เช่น ชื่อ ป้ายชื่ออื่น ๆ รูปภาพสินค้า ราคาขาย ราคาต้นทุน จำนวนสินค้าคงเหลือ และการเปิดและปิดการขายสินค้า
ออเดอร์ของฉัน	- การจัดการคำสั่งซื้อที่ได้รับ - การตั้งค่าการแจ้งเตือนผ่าน LINE	สำหรับการดูแลและจัดการคำสั่งซื้อที่ทางร้านได้รับมาจากผู้ซื้อ คำสั่งซื้อมีขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ผู้ขายสามารถติดตามสถานะความคืบหน้าได้จากหน้านี้
สรุปยอดขาย	- การจัดทำรายงานแสดงผลการขาย	หน้ารายงานผลการขายและการคำนวณยอดขาย ต้นทุน กำไรเบื้องต้นให้กับผู้ขาย
ใบรับรองร้านค้า	- การจัดการเครื่องหมายรับรองร้านค้า	หน้าสำหรับบันทึกไฟล์ภาพเอกสารประกอบต่าง ๆ เพื่อการรับรองร้านค้า และแจ้งให้ผู้ดูแลระบบดำเนินการพิจารณาอนุมัติ

ตารางที่ 149 (ต่อ)

หน้าจอ	องค์ประกอบ	คำอธิบาย
หน้าจอสำหรับผู้ดูแลระบบ – จัดการระบบ		
ข้อมูลสมาชิก	- การจัดการบัญชีผู้ใช้	ใช้เพื่อการค้นหา จัดการข้อมูลและสถานะต่าง ๆ ของบัญชีผู้ใช้
ข้อมูลร้านค้า	- การจัดการร้านค้า	แสดงรายการร้านค้าและการควบคุมการเปิดปิดร้านค้า
ข้อมูลสินค้า	- การจัดการข้อมูลสินค้าที่มีอยู่ของร้าน	เป็นส่วนที่ใช้จัดการข้อมูลรายละเอียดทั้งหมดของสินค้าเช่นเดียวกับเจ้าของร้านค้า
ติดตามออเดอร์	- การจัดการคำสั่งซื้อที่มีอยู่ในระบบ	หน้าแสดงรายละเอียดคำสั่งซื้อเพื่อติดตามตรวจสอบรายละเอียดคำสั่งซื้อที่มีอยู่
การรับรองร้านค้า	- การจัดการการรับรองร้านค้า	เพื่อการตรวจสอบเอกสาร และการยืนยันการให้การรับรองร้านค้า
คำขอลิ้มรสผ่าน	- การจัดการคำขอลิ้มรสผ่าน	เพื่อการตรวจสอบและการจัดการแก้ไขปัญหาผู้ใช้ลิ้มรสผ่าน
รายงานจากผู้ใช้	- การจัดการรายงานปัญหาจากผู้ใช้	เพื่อการตรวจสอบและดำเนินการปัญหาที่ได้รับแจ้งความผิดปกติต่าง ๆ
บันทึกกิจกรรม	- รายงานกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระบบ	เพื่อการวันที่ค้นข้อมูลและตรวจสอบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของผู้ใช้ในระบบ
การเข้าสู่ระบบ	- รายงานกิจกรรมการเข้าสู่ระบบของผู้ใช้	เพื่อการวันที่ค้นข้อมูลและตรวจสอบการเข้า-ออกระบบของผู้ใช้

4. การสร้างระบบ

จากการออกแบบหน้าจอระบบเว็บแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเขียนโปรแกรมระบบให้มีหน้าที่การทำงานตามที่กำหนดไว้ ในเบื้องต้นระบบได้ติดตั้งบนเครื่องเซิร์ฟเวอร์และสามารถเข้าถึงได้ด้วยเว็บเบราว์เซอร์ตามที่อยู่ ดังนี้ <https://foodsec.srru.ac.th/op-op/>

5. การทดสอบและปรับแก้ไขระบบ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการเขียนโปรแกรมระบบนำมาทดลองโดยคณะผู้วิจัยเป็นขั้นแรก แล้วนำไปทดลองกับกลุ่มผู้ประกอบการ จึงรวบรวมข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและความคิดเห็นที่ตอบรับมาเพื่อการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมระบบ

ตอนที่ 5 การถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมการตลาดอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น

จากนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยฉบับนี้เพื่อสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น โดยได้พัฒนาแอปพลิเคชันโอเพน (OPOP) และถ่ายทอดให้กับเกษตรกรผู้ประกอบการอังกาบน้อย และ ผู้ประกอบการที่สนใจ ดังนั้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีของงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกเป็นวิธีการเก็บรักษาอีตอยอังกาบน้อย และการอบรมแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มตลาดสินค้าชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการเก็บรักษาอีตอยอังกาบน้อย จากการทดลองการยืดอายุอังกาบน้อยโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจหาเชื้อจุลินทรีย์ในอังกาบน้อย พบว่า ค่าจุลินทรีย์หลังการตรวจ ค่าเชื้อจุลินทรีย์มีค่าสูงใกล้เคียงมาตรฐาน นั้นหมายความว่า อังกาบน้อยไม่สามารถเก็บไว้ที่อุณหภูมิปกติได้นาน จะเพิ่มอายุได้ต่อเมื่อใช้ความเย็นในการยับยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ ผู้เชี่ยวชาญแนะนำการยืดอายุที่ดีที่สุดตอนนี้คือเก็บอังกาบน้อยไว้ที่อุณหภูมิ -20 องศา เมื่อทำการทดสอบหลังจากเก็บที่อุณหภูมิ -20 องศา 3 เดือน เมื่อทดสอบรสชาติแล้วมีรสชาติใกล้เคียงรสชาติเดิม

2. จากการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแพลตฟอร์มตลาดสินค้าชุมชน คณะวิจัยได้ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในพื้นที่เป้าหมาย โดยได้สอบถามถึงปัญหาการซื้อขายสินค้าช่วงโควิด ประสบการณ์การซื้อขายสินค้าออนไลน์ การใช้แอปพลิเคชันในการซื้อสินค้า ความถี่ในการใช้ รวมไปถึงเว็บแอปพลิเคชันที่ทางคณะวิจัยพัฒนาขึ้น และความคิดเห็นต่อการพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการสอบถามถึง ปัญหาการซื้อขายสินค้าในช่วงโควิด-19 ที่ผ่านมา พบว่า ไม่มีปัญหาในการซื้อขาย คิดเป็นร้อยละ 29.4 มีปัญหาคิดเป็นร้อยละ 5.9 ไม่กล้าออกจากบ้านเพื่อไปซื้อสินค้า คิดเป็นร้อยละ 20.6 ไม่สามารถซื้อขายสินค้าได้ตามตลาดทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 23.5 ผลผลิตสินค้าได้แต่ไม่มีที่ขาย คิดเป็นร้อยละ 8.8 ต้องการกักตุนสินค้าจำนวนมากแต่บริโภคไม่ทัน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และมีที่ขายสินค้าได้อย่างจำกัด คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ เมื่อสอบถามถึงประสบการณ์ในการซื้อขายออนไลน์ของผู้เข้าร่วมการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า มีประสบการณ์ในการซื้อของออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 58.8 และมีประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 41.2 ความถี่ในการใช้แอปพลิเคชัน พบว่า ไม่เคยใช้เลย ร้อยละ 20.6 ใช้ 1-2 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 41.2 ใช้ 3-4 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และ มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และ แอปพลิเคชันออนไลน์ที่ใช้ซื้อสินค้า พบว่า ไม่

เคยใช้ คิดเป็นร้อยละ 5.9 Facebook คิดเป็นร้อยละ 35.3 Lazada คิดเป็นร้อยละ 23.5 Shopee คิดเป็นร้อยละ 14.7 Line คิดเป็นร้อยละ 17.6 และ Kaidee คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ ดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 150

ตารางที่ 150 แสดงร้อยละของความคิดเห็นและประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์

รายละเอียด	ร้อยละ
ปัญหาการซื้อสินค้าในช่วงโควิด	
มีปัญหา	29.4
ไม่มีปัญหา	5.9
ไม่กล้าออกจากบ้านเพื่อไปซื้อขายสินค้า	20.6
ไม่สามารถซื้อขายสินค้าได้ตามตลาดทั่วไป	23.5
ผลิตสินค้าได้แต่ไม่มีที่ขาย	8
ต้องกักตุนสินค้าจำนวนมากแต่บริโภคไม่ทัน	5.9
มีที่ขายของสินค้าได้อย่างจำกัด	5.9
มีประสบการณ์ซื้อขายสินค้าออนไลน์	
มีประสบการณ์	41.2
ไม่มีประสบการณ์	58.8
ความถี่ในการใช้งานแอปพลิเคชัน	
ไม่เคยใช้	20.6
ใช้ 1-2 ครั้งต่อเดือน	41.2
ใช้ 3-4 ครั้งต่อเดือน	11.8
มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน	26.5
แอปพลิเคชันออนไลน์ที่ใช้ซื้อสินค้า	
ไม่เคย	5.9
Facebook	35.3
Lazada	23.5
Shopee	14.7
Line	17.6
Kaidee	2.9

ตารางที่ 150 (ต่อ)

รายละเอียด	ร้อยละ
รายได้จากการขายสินค้าเฉลี่ยต่อเดือน	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	58.8
5,001-10,000 บาท	32.4
10,001 – 15,000 บาท	5.9
15,001 – 30,000 บาท	2.9
รายจ่ายจากการซื้อสินค้าเฉลี่ยต่อเดือน	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	14.7
5,001-10,000 บาท	64.7
10,001 – 15,000 บาท	11.8
15,001 – 30,000 บาท	8.8
บทบาทในการเข้าร่วมใช้งานแอปพลิเคชัน โอ๊บ โอ๊บ	
เป็นผู้ซื้อเท่านั้น	2.9
เป็นผู้ขายเท่านั้น	11.8
เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย	85.3

เมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน โอ๊บ โอ๊บ ซึ่งเป็นเว็บที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยชุมชน เกษตรกรที่ผลิตสินค้าได้มีโอกาสจำหน่ายสินค้าออนไลน์ และเป็นส่วนช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าที่เกษตรกรหรือชุมชนผลิตอีกด้วย หลังจากอบรมได้ให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ประเมินการใช้งาน พบว่า ความง่ายในการเข้าสู่ระบบ อยู่ในระดับปานกลาง เมนูไม่ซับซ้อนอยู่ในระดับปานกลาง การวางตำแหน่งหน้าจอเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง การรักษาข้อมูลลูกค้า อยู่ในระดับมาก การออกแบบที่สวยงาม ทันสมัย อยู่ในระดับมาก ใช้งานได้ราบรื่น ไม่ติดขัด อยู่ในระดับมาก แบ่งหมวดหมู่ชัดเจน วันที่ค้นข้อมูลง่าย อยู่ในระดับมาก ใช้งานราบรื่น ไม่ติดขัด อยู่ในระดับมาก การแบ่งหมวดหมู่ชัดเจน วันที่ค้นข้อมูลง่าย อยู่ในระดับมาก ติดตั้งแอปพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก สามารถดูรายการสินค้าง่าย อยู่ในระดับมาก ภาพสินค้าบริการเหมาะสม น่าดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก โดยผลการประเมินมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ดังแสดงในตารางที่ 151)

ตารางที่ 151 ระดับความคิดเห็นของการใช้แอปพลิเคชันโอบีโอบี

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ความง่ายในการเข้าสู่ระบบ	-	20.6	41.2	32.4	5.9
เมนูไม่ซับซ้อน ใช้งานง่าย	2.9	14.7	41.2	41.2	-
การวางตำแหน่งหน้าจอเหมาะสม	2.9	8.8	47.1	35.3	5.9
ระบบรักษาข้อมูลลูกค้า	2.9	20.6	20.6	50.0	5.9
การออกแบบที่สวยงาม ทันสมัย	5.9	14.7	29.4	41.2	8.8
ใช้งานได้ราบรื่น ไม่ติดขัด	2.9	17.6	23.5	47.1	8.8
แบ่งหมวดหมู่ชัดเจน วันที่ค้นข้อมูลง่าย	2.9	8.8	32.4	38.2	17.6
ติดตั้งแอปพลิเคชันไม่เสียค่าบริการ	2.9	11.8	29.4	38.2	17.6
สามารถดูรายการสินค้าได้ง่าย	5.9	8.8	29.4	41.2	14.7
ภาพสินค้าบริการเหมาะสม น่าดึงดูดใจ	2.9	8.8	26.5	44.1	17.6

ผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของ
ครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดอุดรธานี

1. ผลการสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและ
ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่
จังหวัดอุดรธานี แพร่ และน่าน

พื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเอง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกศึกษาตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
“ตลาดชุมชนกาดเซาะเลียม” เนื่องจากในช่วงของการระบาดโควิด-19 ที่ผ่านมา ชาวบ้านบาง
ครัวเรือนไม่สามารถซื้ออาหารได้ตามความต้องการในการบริโภคเพราะตลาดถูกปิด บางครัวเรือน
ขาดแคลนพื้นที่ในการเพาะปลูกไว้รับประทานเอง บางครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชผักกินเอง แต่ยัง
ขาดความหลากหลายของชนิดพืชและสัตว์ จึงทำให้โภชนาการทางสารอาหารไม่ครบถ้วน บาง
ครัวเรือนมีพื้นที่ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ จำนวนมาก แต่ปลูกชนิดเดียวกัน ช่วงวิกฤติโควิด-19 ระบาด
ตลาดถูกปิด จึงทำให้พืชผักล้นตลาด ผู้บริโภคไม่ค่อยออกมาซื้อของในตลาด ผู้ผลิตจึงขายพืชผักให้
แม่ค้าในตลาดราคาถูก

ปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้มีอาหารไม่เพียงพอ, การเข้าถึงอาหารยากกว่าปกติ,
การใช้ประโยชน์จากอาหารยังจำกัด และขาดเสถียรภาพ ทั้งด้านการมีและการเข้าถึงอาหาร ทำให้เกิด
ความไม่มั่นคงทางอาหารของตำบลตำหนักธรรม

ขั้นตอนการวิจัยเพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 4.1 มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานด้านความมั่นคงทางอาหารและ
ยกระดับรายได้ครัวเรือนของตำบลที่ครอบคลุมทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกอย่างครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 4.2 มีการวางแผนในการดำเนินการจัดทำข้อมูลและสารสนเทศเพื่อนำใช้ในการ
วางแผนในการสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ครัวเรือนร่วมกันจากทุกฝ่าย

ขั้นตอนที่ 4.3 มีการประชุมในการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงทาง
อาหารและยกระดับรายได้ครัวเรือนร่วมกันจากทุกฝ่าย

ขั้นตอนที่ 4.4 ดำเนินการตามแผนในการสร้างพื้นที่ต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร
และยกระดับรายได้ครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 4.5 ติดตามประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาและยกระดับพื้นที่ต้นแบบในการ
สร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ครัวเรือน

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.1 จัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมทีมปฏิบัติการ ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ โครงการ และประสานองค์กรในพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลทุนศักยภาพเบื้องต้นของพื้นที่และสร้างความชัดเจนในการทำแผนปฏิบัติการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคี

1.2 ประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับพื้นที่ร่วมกับผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ 3 ตำบลที่เป็นพื้นที่ดำเนินการวิจัยและคณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์บนฐานข้อมูลจากการทบทวนสถานการณ์ปัญหาและแบบปฏิบัติที่ดี

1.3 ปฏิบัติการทบทวนสถานภาพและแนวทางพัฒนาพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเอง ด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ตามแผนที่กำหนดร่วมกันโดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมระหว่างแกนนำขับเคลื่อนของพื้นที่ระดับตำบล (TRMU) 3 ตำบลกับคณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ เช่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชน พม. เกษตรตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน เครือข่ายเกษตรกร ปราชญ์ รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการผสมผสาน ที่สำคัญ คือ การจัดประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตจากสภาพจริง

1.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาข้อมูลทุติยภูมิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ 3 ตำบล ได้แก่ อบต.คอรุม จังหวัดอุดรดิตถ์ อบต.คำหนักธรรม จังหวัดแพร่ และเทศบาลตำบลกลางเวียง จังหวัดน่าน

1.3.2 ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มแกนนำฝ่ายผลิต และแกนนำฝ่ายสนับสนุนในพื้นที่โดยการพูดคุย สอบถาม สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจัดการความรู้จากแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้วยความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยและภาคี และนำแนวทางการปฏิบัติมาปรับใช้กับบริบทชุมชน

1.3.3 เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลการศึกษาและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยบุคคลทั้งจากฝ่ายกลุ่มผู้ผลิต และฝ่ายสนับสนุนในพื้นที่

1.3.4 เตรียมความพร้อมแกนนำขับเคลื่อนโดยจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คัดเลือกชุมชน/ กลุ่มนาร่อง เชื่อมโยงข้อมูลนวัตกรรม องค์ความรู้สู่การยกระดับขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหาร และเสริมประสบการณ์สำหรับแกนนำขับเคลื่อนเกี่ยวกับเครื่องมือที่ต้องใช้ในการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดร่วมกัน

1.4 แกนนำขับเคลื่อนงานในพื้นที่ต้นแบบ (ชุมชนนาร่อง/ กลุ่มนาร่อง) ร่วมออกแบบการบริหารจัดการภายใต้ทุนศักยภาพ และองค์ความรู้ของพื้นที่เพื่อพัฒนาต้นแบบชุมชนจัดการตนเอง

แบบมีส่วนร่วมที่เน้นการปฏิบัติจากการบูรณาการงานกับพันธกิจปกติขององค์กรโดยใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาในข้อ 3 รวมทั้งจัดทำคู่มือ เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง การวางแผนติดตาม ประเมินผลและการจัดการความรู้

1.4.1 ยกร่างคู่มือและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 การวางระบบการตรวจติดตามประเมิน และแผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จ โดยการจัดการความรู้ (KM)

1.5 ประชุมตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งคู่มือ และเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานแผนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการปฏิบัติโดยความร่วมมือของเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์และภาคี

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวในระดับตำบล ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน พร้อมด้วยบุคลากรจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย รพสต. เกษตรตำบล กศน. พัฒนาชุมชน ฯลฯ รวมถึงคณะทำงานในพื้นที่ปฏิบัติการที่เป็นจุดจัดการในพื้นที่และทีมนักวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline data) แนวการสนทนากลุ่มย่อย ประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และวิเคราะห์เนื้อหา สถิติเชิงพรรณนา

2. การทดลองปฏิบัติตามแผนและคู่มือ เครื่องมือที่กำหนดเพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์

2.1 ประสานแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนในพื้นที่กับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์และภาคีเพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบระดับชุมชน/หมู่บ้านร่วมกับพื้นที่

2.1.1 ตำบลคอรุม: การบริหารจัดการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลคอรุม ร้านค้าชุมชน การปลูกพืชผักในกระถางหรือวัสดุเหลือใช้ของกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้พิการ ผู้ดูแลผู้พิการ และตลาดปันสุข

2.1.2 ตำบลตำหนักธรรม: ตลาดนัดชุมชนกาดเซาะเลียม และตลาดออนไลน์

2.1.3 ตำบลกลางเวียง: ขยายผลแหล่งเรียนรู้ต้นแบบโคกหนองนาโมเดล ปลูกข้าวเส้นเดียว (ต้นเดียว) และตลาดหน้าบ้านให้กับนักท่องเที่ยว คนในและนอกชุมชน

2.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดกิจกรรมเสริมสมรรถนะให้กับแกนนำขับเคลื่อนในพื้นที่

2.3 ปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดโดยแกนนำขับเคลื่อนในพื้นที่

2.4 ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงาน ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ผลปรับปรุง โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (KM) เป็นระยะ ๆ

2.5 ติดตามประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานการและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวในระดับตำบล ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน พร้อมด้วยบุคลากรจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย รพสต. เกษตรตำบล กศน. พัฒนาชุมชน ฯลฯ รวมถึงคณะทำงานในพื้นที่ปฏิบัติการที่เป็นจุดจัดการในพื้นที่และทีมนักวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใบงานและเอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ แบบเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline data) แบบบันทึกผลการติดตามประเมินเสริมพลัง คู่มือผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลการวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับภาคี

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลของแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

โดยมีผลการวิจัยดังนี้

เกิดพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก มีการวางแผนร่วมกัน คือ ตลาดกลาง “กาด (ตลาด) เขาะเลียม ตำบลตำหนักธรรม”, ตลาดบันสุข ตำบลคอรุม, ตลาดหน้าบ้าน ตำบลกลางเวียง การพัฒนากลุ่ม-เครือข่าย และชุมชน ที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน โดยมีแนวทางพัฒนาดังนี้

1. **มีการสร้างกลไกสนับสนุนการจัดการความรู้และนวัตกรรม** มีการออกแบบ กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม จัดการข้อมูลให้เป็นสารสนเทศพร้อมใช้เชื่อมสู่ฐานข้อมูล เชื่อมโยงองค์กรสนับสนุน ทุกภาคส่วน เพื่อนำใช้ข้อมูลนวัตกรรม องค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดการความรู้และถอดบทเรียนร่วมกันกับภาคีเครือข่าย

2. **มีแกนนำขับเคลื่อนประกอบไปด้วยกลุ่มเด็กและเยาวชน** กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาควิชาการ ที่มีกลไกการตลาดภายในและภายนอกชุมชน โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลการผลิตความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืช-สัตว์ รวมถึงการคำนวณต้นทุนการผลิต

พื้นที่ต้นแบบดังกล่าวได้มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของคณะทำงาน ดังนี้

1. ตลาดชุมชน จำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชน ยกย่องผลิตภัณฑ์ชุมชนและเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย ช่องทางการตลาดออนไลน์ การเชื่อมโยงรูปแบบการจำหน่ายที่เหมาะสม
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน การสื่อสารเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ชุมชน ผ่านวิถีทางวัฒนธรรม Oil Smile Café ตำบลตำหนักธรรม, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โรงเรียนลำดวนวัยใส ตำบลคอรุม, การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ โคนง นา และตลาดหน้าบ้าน ตำบลกลางเวียง เชื่อมโยงการท่องเที่ยวและของดีในชุมชน
3. พื้นที่สร้างสรรค์ แหล่งเรียนรู้เกษตร อาหารปลอดภัย พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับคน 3 วัย พื้นที่ถ่ายทอดภูมิปัญญา พื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมชุมชน
4. กลไกการเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่าย เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ในทุกมิติกับหน่วยงานภาคี ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

พื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากฯ ดังกล่าว ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น คนในชุมชนสามารถเข้าถึงอาหารได้ง่าย และหลากหลายมากขึ้น ชุมชนมาตลาดกลางทั้งเชิงพื้นที่ที่มาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันโดยตรง และผ่านช่องทางการขายออนไลน์ที่ส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง มีแผนการกระจายสินค้าของตนเอง มีกลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมสู่ฐานข้อมูลเป็นระบบต่อเนื่อง มีการเตรียมการในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพด้านความมั่นคงทางอาหาร, มีกองทุนในการดำเนินการด้านความมั่นคงทางอาหาร และเกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามแนวคิดความมั่นคงทางอาหาร พบว่า

1. ครัวเรือนมีอาหารพอเพียงมากขึ้น จากการลงพื้นที่พูดคุย สังเกต มีครัวเรือนที่ปลูกผักหลากหลายชนิดเพิ่มขึ้น, ปลูกพื้นที่เพิ่มขึ้นเพราะมีตลาดรองรับทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
2. การเข้าถึงอาหาร ของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการและคนในชุมชนมีมากขึ้นเพราะมีการขายผ่านออนไลน์ที่ส่งตรงถึงบ้านผู้ซื้อ และมีตลาดนัดชุมชน ที่เอาสินค้าที่หลากหลายมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันทุกเดือน (เช่น กาดเซาะเลียม)
3. การใช้ประโยชน์จากอาหาร ครัวเรือนมีพืชผักปลอดภัยนำพืชผักมาปรุงอาหาร นำไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงและตลาดนัดชุมชน จึงได้รับอาหารที่หลากหลายเพิ่มขึ้น บางครัวเรือนนำไปแบ่งปันให้กับผู้สูงอายุ เด็ก และคนพิการ
4. การมีเสถียรภาพทางอาหาร เมื่อแต่ละครัวเรือนมีผลผลิตของพืชผักที่เพิ่มขึ้น, มีพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น จึงมีอาหารกินในครัวเรือนที่เพียงพอ เหลือจึงนำไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน นำไปแจกให้กับเพื่อนบ้านที่ขาดแคลน นำไปขายในตลาดทั่วไป ตลาดนัดชุมชน ขายผ่านตลาดออนไลน์ที่ส่ง

ตรงถึงบ้านในราคาย่อมเยาและปลอดภัย ทำให้เชื่อได้ว่าจะมีอาหารปลอดภัยในยามปกติและยามวิกฤติที่เพียงพอ และมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นกว่าเดิม

5. คนยากจน, คนพิการ มีอาหารปลอดภัย มีความหลากหลาย และเกิดประโยชน์ ด้วยการเรียนรู้การปลูกผักสวนครัวแบบกระถาง ที่สามารถทำเองได้จากเศษภาชนะชำรุด รวมถึงถุงขยะ ซึ่งเป็นการจัดการขยะในระดับครัวเรือนได้อีกด้วย

2. ผลการพัฒนากลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

โดยมีผลการวิจัยดังนี้

เกิดกลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารฯ โดยกระบวนการจัดการความรู้แบบเสริมพลัง การสังเคราะห์และถอดบทเรียนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารฯ อย่างมีระบบและกลไกชัดเจนขึ้น จนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) นำไปเป็นข้อบัญญัติ/ เทศบัญญัติทั้งสามพื้นที่

ภาพที่ 224 ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” ซึ่งเป็นการร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 10 แห่ง ได้ดำเนินการและมีข้อสรุปผลการวิจัยเพื่อพัฒนาในแต่ละพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย

ผลประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย ผลการสำรวจครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 4,001 ครัวเรือน การกระจายของกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 10 แห่ง ได้ทำการสำรวจความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ใน 4 มิติ คือ มิติที่ 1 ความพอเพียงทางด้านอาหาร มิติที่ 2 การเข้าถึงอาหาร มิติที่ 3 การใช้ประโยชน์อาหาร และมิติที่ 4 การมีเสถียรภาพของอาหาร จากผลการสำรวจสามารถอภิปรายผลสำรวจในมิติความมั่นคงทางอาหาร คือ

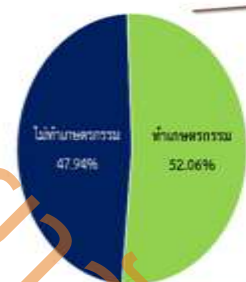
มิติที่ 1 ความพอเพียงทางด้านอาหาร จะมีตัวชี้วัดด้านความพอเพียงด้านอาหารคือ จำนวนที่ทำอาชีพเกษตรกรรม ปริมาณน้ำ พื้นที่ใช้เกษตรกรรม และปัญหาด้านไม่พอเพียงของอาหาร

มิติ 1 : ความเพียงพอด้านอาหาร

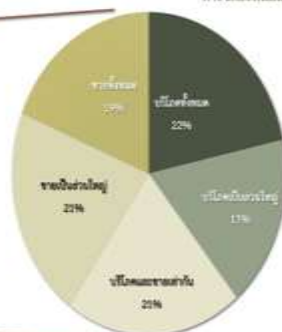
จำนวนครัวเรือนในภาคการผลิต

การจัดสรรผลผลิตทางการเกษตรของครัวเรือน

ครัวเรือนครัวเรือนที่
มีจำนวนครัวเรือนที่
มีจำนวนครัวเรือนที่

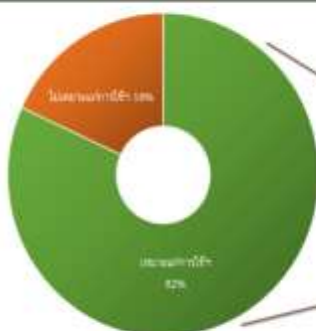
การจัดสรรผลผลิต

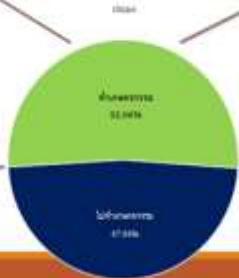
มิติ 1 : ความเพียงพอด้านอาหาร

การมีปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมและเพียงพอ

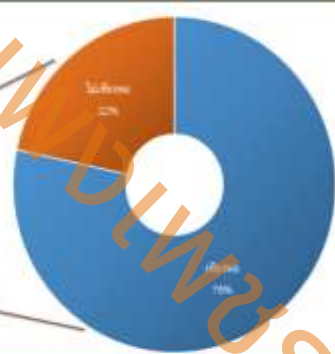
การมีที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชไร่/ปศุสัตว์

การมีปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมและเพียงพอ

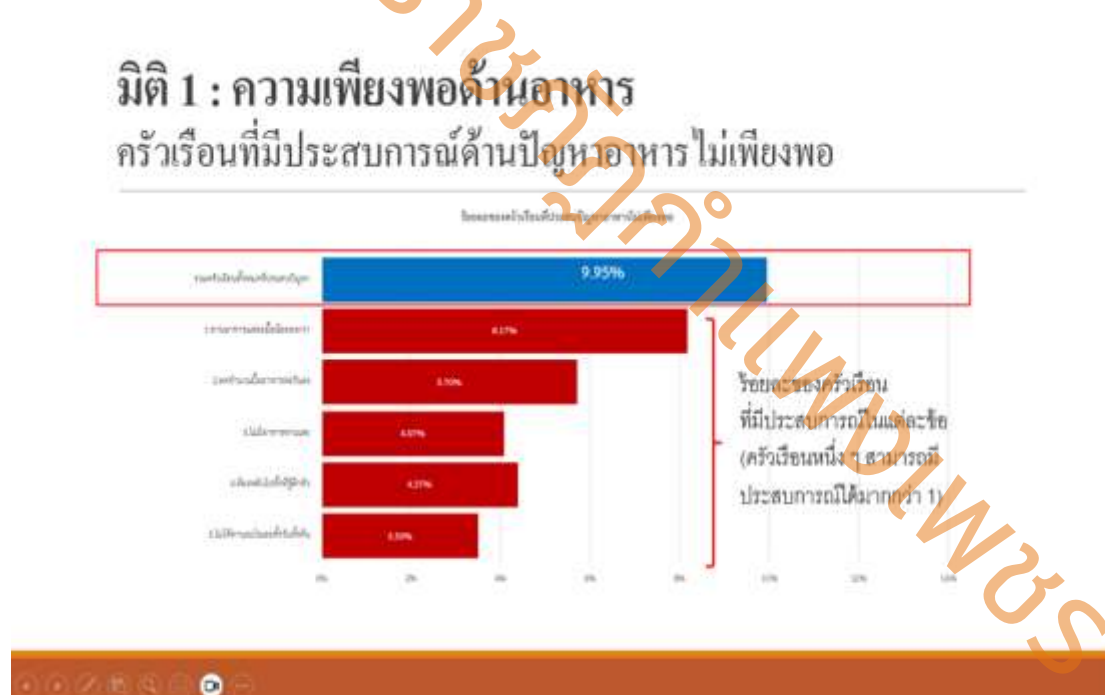

การมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืชไร่/ปศุสัตว์

ภาพที่ 227 มิติ 1 ความเพียงพอด้านอาหาร

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4,001 ครัวเรือนตัวอย่างในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่ลงสำรวจทำอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าไม่ได้ทำอาชีพเกษตรกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างหลักการสุ่ม โดยครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมจะมีการจัดสรรผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน โดยครัวเรือนที่ทำเป็นอาชีพเสริมจะทำการปลูกผัก หรือ ผลไม้ไว้ทานเอง และส่วนที่เหลือมีเอาไปขายบางส่วน จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก หรืออย่างเดียวน จะมีการนำเอาผลผลิตไปเข้าทั้งหมดเพื่อเป็นรายได้ ร้อยละ 19 ซึ่งถือเป็นรายได้หลัก แสดงดังภาพที่ 227 โดยจากการลงสำรวจพบว่า กลุ่มที่ทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักปัจจัย ที่เป็นจุดสำคัญก่อให้เกิดความพอเพียงด้านความมั่นคงของอาหาร โดยปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดคือ ที่ดินทำการเพาะปลูก และน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตร โดยกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ที่สำรวจที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตัวแทน พบว่า ส่วนใหญ่มีพื้นที่และพื้นที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมอยู่ในระดับสูง คือ ร้อยละ 82 และน้ำมีปริมาณพอใช้ปริมาณสูงอยู่ในรับมาก โดยพบว่า มีเพียงร้อยละ 22 ที่มีปัญหาความแห้งแล้ง หรือน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม ซึ่งกลุ่มนี้จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งในอนาคตจะมีผลต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ ดังแสดงภาพที่ 228

ภาพที่ 228 มิติ 1 ความเพียงพอด้านอาหาร

ในมิติความเพียงพอด้านอาหาร จากการสำรวจและสอบถามครัวเรือนที่มีประสบการณ์ด้านอาหารเพียงพอ พบว่า มีเพียงร้อยละ 9.95 โดยในมุมมองของครัวเรือนที่มีประสบการณ์ด้านอาหารเพียงพอคือ มีการลดปริมาณอาหารต่อหนึ่งมื้อ หรือต่อวัน เป็นส่วนมาก แต่กลุ่มที่สำคัญและภาคีรัฐบาลจะต้องให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนคือ กลุ่มที่ไม่ได้ทานอาหารทั้งวันและทั้งคือ โดยมีกลุ่มประชากรที่ลุ่มนี้อยู่ร้อยละ 3.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีกลุ่มประชากร หรือกลุ่มเปราะบางที่ยังไม่มีความมั่นคงทางด้านอาหารซึ่งจะต้องช่วยเหลือโดยด่วน ดังแสดงผลในภาพที่ 229

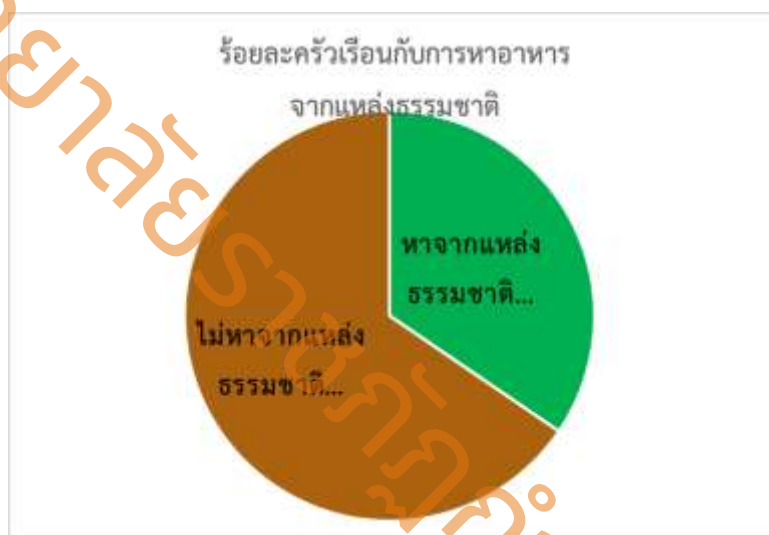
มิติที่ 2 การเข้าถึงอาหาร ค่าคะแนนดัชนีกลยุทธแก้ไขปัญหา (CSI) เฉลี่ย โดยค่าคะแนนที่สูงกว่าสะท้อนในแง่ลบ คือต้องวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงอาหารไม่ได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4,001 ครัวเรือนตัวอย่างในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ พบว่า ค่าคะแนนดัชนีกลยุทธแก้ไขปัญหา (CSI) อยู่ในระดับที่ต่ำ คือประมาณ 5 ซึ่งสอดคล้องกับค่าคะแนนการบริโภคอาหาร (FCS) เฉลี่ย โดยค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสะท้อนในแง่บวก โดยเกณฑ์มาตรฐานถ้ามีค่ามากกว่า 42 แสดงว่าการเข้าถึงอาหารยอมรับได้ โดยจากชุดข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 4,001 ครัวเรือน พบว่า มีค่า FCS อยู่ในระดับสูงคือ ประมาณ 76-77 แสดงว่าในพื้นที่แสดงให้เห็นว่าในทั้ง 10 พื้นที่ สามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างสะดวก และมีความอุดมสมบูรณ์ ดังแสดงในภาพที่ 228

มิติ 2 : การเข้าถึงอาหาร ด้านเศรษฐกิจ

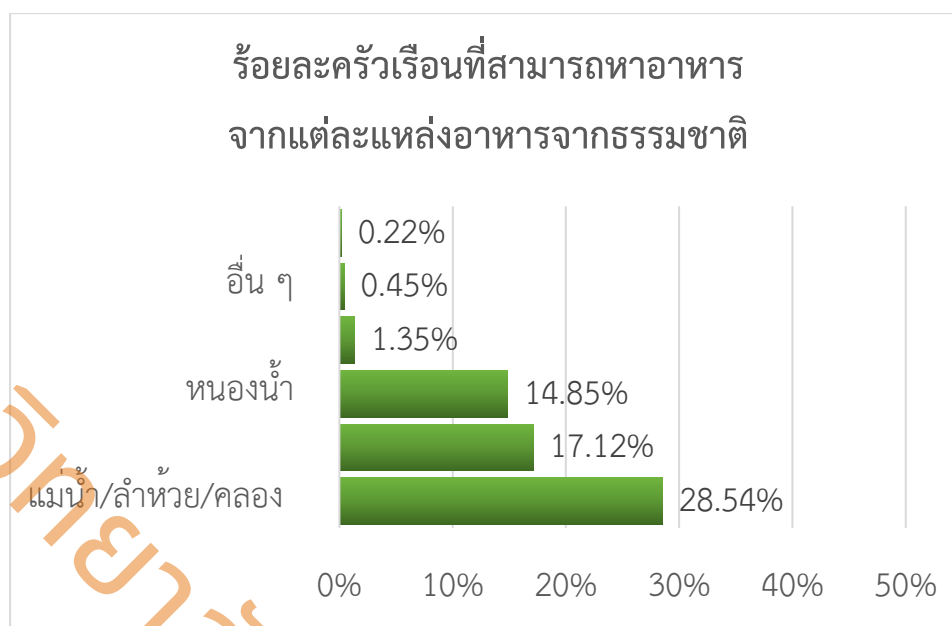

ภาพที่ 229 มิติ 2 การเข้าถึงอาหาร ด้านเศรษฐกิจ

โดยจากผลสำรวจ พบว่า กลุ่มประชากรสามารถเข้าถึงอาหารได้จากแหล่งที่ซื้อขายอาหารเป็นส่วนใหญ่ และอีกกลุ่มที่เข้าถึงอาหารโดยจากแหล่งธรรมชาติ โดยส่วนมากการเข้าถึงอาหารจะได้อาหารจากแม่น้ำ คลอง การหาปลา หาพืชผักจากป่า และหนองน้ำ เป็นต้น ดังแสดงร้อยละในภาพที่ 230 และ 231 ประเด็นการผลิตอาหารและแหล่งอาหารจากธรรมชาติ พบว่า ครึ่งเรือนที่ทำเกษตรกรรมผลิตอาหารมีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารสูงกว่าครึ่งเรือนที่ไม่ได้ผลิตอาหาร 1.17 เท่า แต่ครึ่งเรือนที่หาอาหารจากแหล่งธรรมชาติกลับมีโอกาสเป็นครึ่งเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารลดลง

ภาพที่ 230 ร้อยละครัวเรือนกับการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ

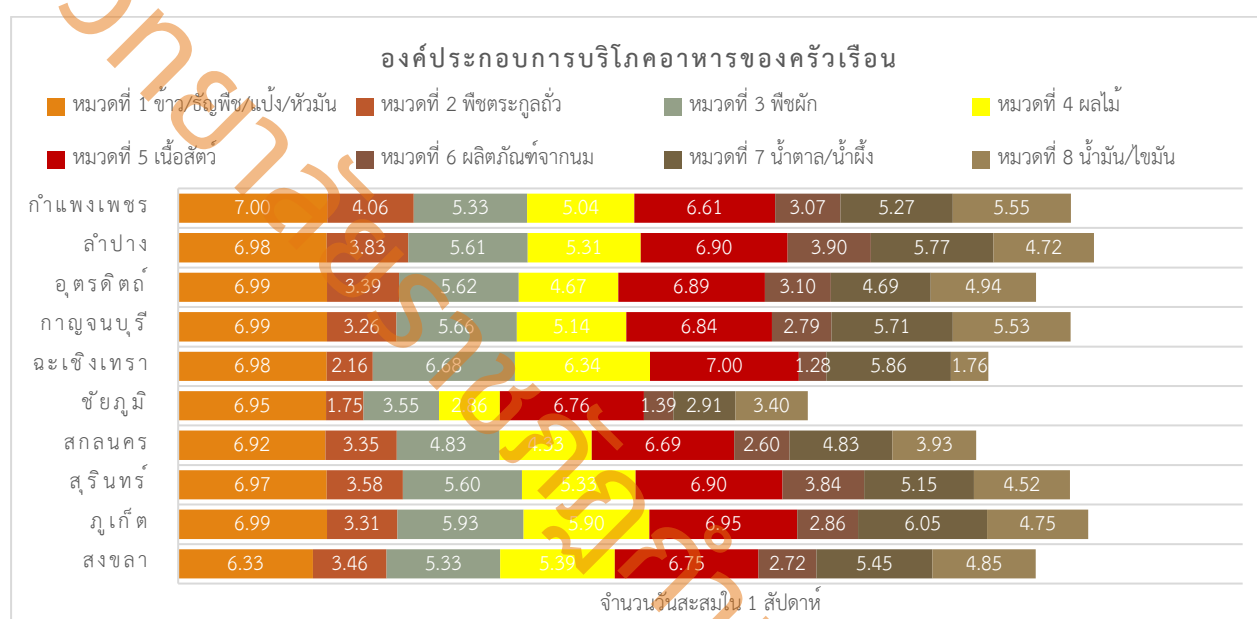

ภาพที่ 231 ร้อยละครัวเรือนที่สามารถหาอาหารจากแต่ละแหล่งอาหารจากธรรมชาติ

ภาพที่ 232 ความถี่ของการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้านอาหารของครัวเรือนในหนึ่งสัปดาห์

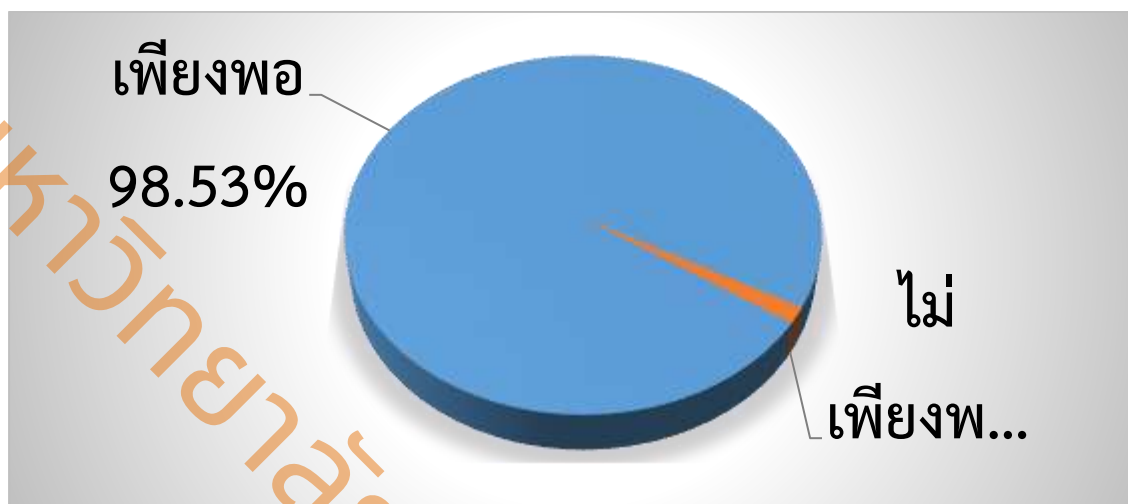
การแก้ไขปัญหาด้านอาหารของครัวเรือน ค่าดัชนีกลยุทธรับมือด้านความมั่นคงทางอาหาร (CSI) ทั้ง 10 จังหวัดในประเทศ มีค่าดัชนี CSI เท่ากับ 5.46 สะท้อนถึงความไม่มั่นคงทางอาหาร ค่าที่สูงบ่งบอกว่าครัวเรือน กลุ่มครัวเรือนมีการใช้การแก้ไขปัญหาที่มาก เพื่อรับมือกับปัญหาด้านอาหาร โดยจากการสำรวจพบว่า วิธีการกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนถึงความไม่มั่นคงทางอาหาร พบว่า กลุ่มนี้จะเลือกทานอาหารที่ชอบ และราคาไม่สูงเพื่อลดค่าใช้จ่าย หรือมีการหาของจากธรรมชาติมาทำอาหารซึ่งถึงแม้กลุ่มนี้จะมีไม่มาก แต่รัฐบาลควรให้ความสำคัญของความสามารถในการเข้าถึงอาหาร ซึ่งสะท้อนถึงความไม่มั่นคงทางอาหาร ดังแสดงร้อยละในภาพที่ 233

ภาพที่ 233 องค์ประกอบการบริโภคอาหารของครัวเรือน

ในมิติที่ 3 การใช้ประโยชน์ของอาหาร ผลการสำรวจมองถึงความถี่ในการบริโภคอาหารให้ครบ 5 หมู่ โดยจากการสำรวจพบว่า ใน 10 พื้นที่ และกลุ่มประชากร 4,001 คน พบว่า ประชากรสามารถทานอาหารได้ครบ 5 หมู่ ดังรูปที่ 8 และมีความรู้ในการทานอาหารได้อย่างถูกสุขลักษณะ คือการทานอาหารที่เป็นประโยชน์ ไม่มีเชื้อก่อโรคจะต้องปรุงสุก และจะต้องมีการเก็บอาหารเพื่อป้องกันการเน่าเสียได้อย่างถูกวิธี และปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตทั้งอุปโภคและบริโภค คือน้ำสะอาด จากภาพที่ 234 พบว่า จากพื้นที่ตั้งอย่างและประชากรตั้งอย่างมีน้ำปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตทั้งอุปโภคและบริโภค คือน้ำสะอาดที่เพียงพอ มีเพียงร้อยละ 2 ที่น้ำสะอาดอาจจะยังไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ซึ่งขึ้นกับพื้นที่และความเจริญของพื้นที่ที่สำคัญ และจากผลการสำรวจยังมีประชากรกลุ่มเล็ก ๆ ที่

ยังชอบทางอาหารดิบ หรือกึ่งสุก จากแบบสำรวจจะพบมากในภาคอีสานที่นิยมรับประทานอาหารดิบ หรือกึ่งสุกกึ่งดิบ ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ประเพณีของอาหารพื้นถิ่นของประชากรกลุ่มนั้น ๆ

ภาพที่ 234 มิติที่ 3 การใช้ประโยชน์ของอาหาร

มิติที่ 4 มิติเสถียรภาพของอาหาร โดยตัวชี้วัดที่สำคัญคือ เรื่องของภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ความแห้งแล้ง และโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นอีก จากรูปที่ 10 พบว่า ภัยด้านธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อย คือ น้ำท่วม ภัยแล้ง และบางที่เกิดขึ้นทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อในกลุ่มประชากรที่อาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะโรคในคนจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนมาก และผลผลิตทางด้านเกษตรก็ได้รับผลกระทบทำให้มีผลต่อรายได้กลุ่มประชากรที่ทำอาชีพเกษตรกรรมซึ่งส่งต่อมิติเสถียรภาพของอาหาร ส่วนผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบในรูปแบบ สุขภาพกายแย่งลง สุขภาพจิตแย่งลง และมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น และส่วนกลุ่มที่ไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะส่งผลกระทบน้อย

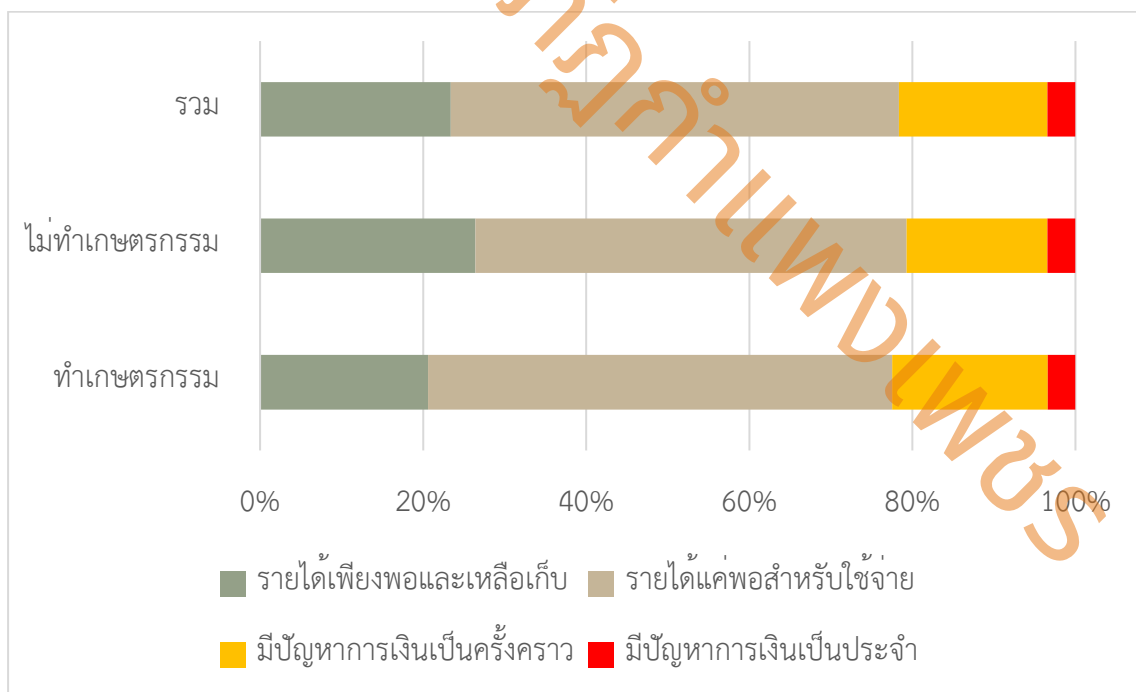
ครัวเรือนที่มีการประสบปัญหาภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง และทั้งน้ำท่วมและภัยแล้งมีโอกาสที่จะเป็นมีความมั่นคงทางอาหารลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่ไม่ประสบปัญหา ร้อยละ 34 41 และ 63 ตามลำดับ และครัวเรือนที่ยังได้รับผลกระทบจากการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีโอกาสมีความมั่นคงทางอาหารลดลง

มิติ 4 : เสถียรภาพ

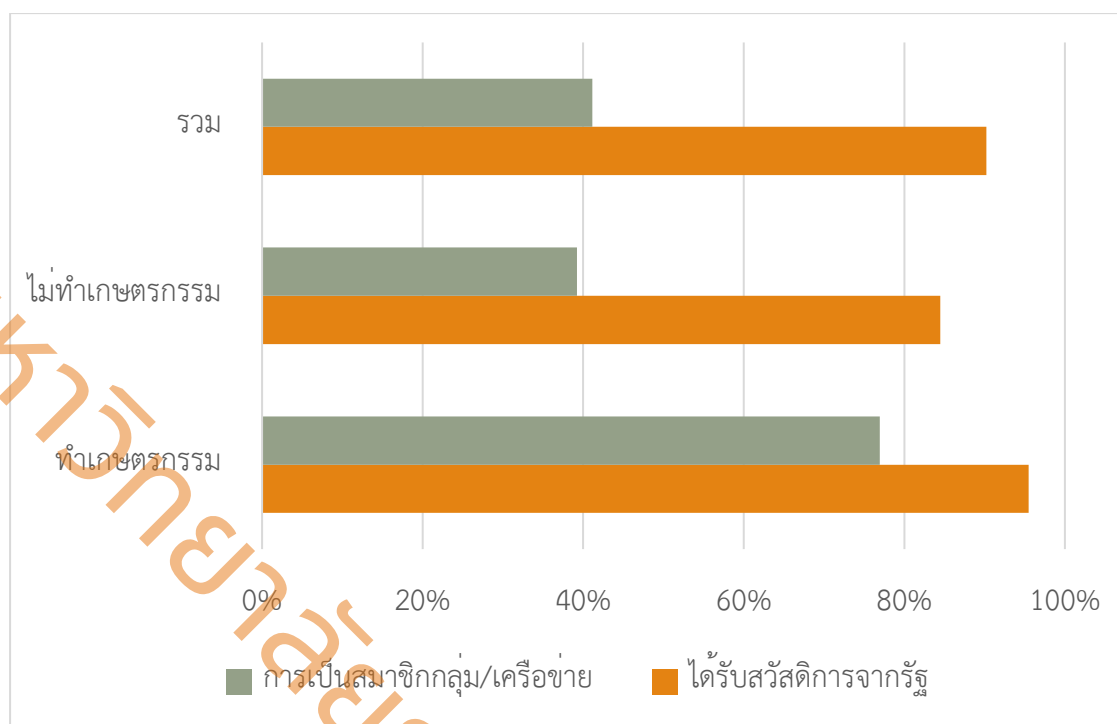
การประสบปัญหาด้านภัยธรรมชาติและโรคระบาด

ภาพที่ 235 มิติที่ 4 มิติเสถียรภาพของอาหาร

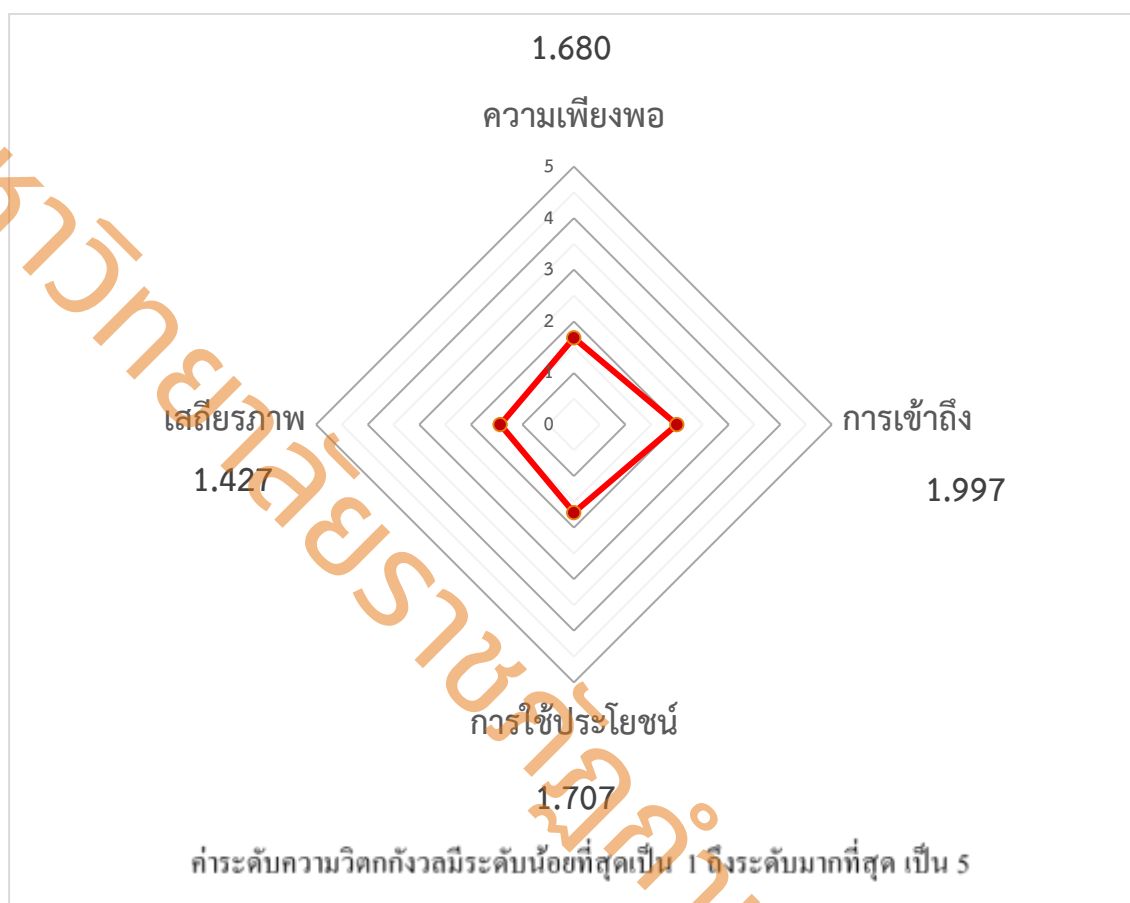
ภาพที่ 236 สถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน

ภาพที่ 237 สถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน

ในด้านสถานการณ์การเงินของครัวเรือนในปัจจุบัน สัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารมีร้อยละลดลงจากรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ มีร้อยละ 86.54 และสัดส่วนน้อยที่สุดในกลุ่มครัวเรือนที่มีปัญหาการเงินเป็นประจำ มีเพียงแค่ร้อยละ 43.07 ด้านภาวะหนี้สินของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้สินมีสัดส่วนเป็นครัวเรือนที่มั่นคงทางอาหารมีร้อยละ 71.74 น้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้ซึ่งมีร้อยละ 79.50 กลุ่มที่ทำเกษตรกรรมเป็นหลักจะมีรายได้แต่เพียงพอใช้จ่าย และมีปัญหาด้านการเงินอยู่เท่า ๆ กับกลุ่มที่ได้ทำอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรที่ทำเกษตรกรรมและไม่ได้ทำอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้และหนี้สินใกล้เคียงกัน ครัวเรือนที่มีรายได้มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติลดลง ผลดังกล่าวอาจมีเหตุผลจากการที่แหล่งอาหารธรรมชาติเป็นแหล่งอาหารทางเลือกของครัวเรือนที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้กลุ่มที่ทำอาชีพเกษตรกรรมจะได้รับสวัสดิการจากรัฐมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรด้านเศรษฐกิจกับสถานะความมั่นคงทางอาหาร พบว่า ครัวเรือนที่มีระดับรายได้เฉลี่ยครัวเรือนที่สูงขึ้นมีโอกาสมีความมั่นคงทางอาหารที่สูงขึ้น โดยระดับรายได้ 15,001-30,000 และ มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือนมีโอกาสที่จะเป็นครัวเรือนมีความมั่นคงทางอาหารมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน ถึง 2.52 และ 3.24 เท่า ครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินมีโอกาสที่จะมีสถานะความมั่นคงทางอาหารน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 10 ในด้านสถานการณ์การเงิน พบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้แค่พอสำหรับ

ค่าใช้จ่าย มีปัญหาการเงินเป็นครั้งคราว และมีปัญหาการเงินเป็นประจำ มีโอกาสที่จะมีความมั่นคงทางอาหารลดลง ร้อยละ 39 52 และ 81 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 237-238

ภาพที่ 238 ค่าระดับความวิตกกังวล

จากการประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในประเทศไทย ผลการสำรวจครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 4,001 ครัวเรือน การกระจายของกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 10 แห่ง ได้ทำการสำรวจความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ใน 4 มิติ คือ มิติที่ 1 ความพอเพียงทางด้านอาหาร มิติที่ 2 การเข้าถึงอาหาร มิติที่ 3 การใช้ประโยชน์อาหาร และมิติที่ 4 การมีเสถียรภาพของอาหาร สรุปได้คือ จากการวิเคราะห์ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน พบว่า ด้านสังคม ขนาดของครัวเรือน ช่วงอายุและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนในช่วงอายุระหว่าง 21-

40 ปี มีสัดส่วนเป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงสุด และจะมีสัดส่วนลดลงไปตามช่วงอายุที่มากขึ้น และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นทำให้มีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปุนณดาและคณะ (2559) โอกาสที่ครัวเรือนจะมีความมั่นคงทางอาหารจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในขณะที่เพศของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อเดือนที่สูงขึ้นทำให้สัดส่วนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางอาหารสูงขึ้น และค่าระดับความวิตกกังวลด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร พบว่า ประชากรมีความวิตกกังวลด้านการเข้าถึงอาหารมากที่สุด รองลงมาคือการใช้ประโยชน์ และต่ำที่สุดคือ ความพอเพียงของอาหาร ดังรูปที่ 13 เนื่องจาก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดหรือเกิดภัยธรรมชาติเกิดขึ้น ประชากรในพื้นที่จะสามารถเดินทางไปซื้ออาหาร หรืออาหารได้ยากมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ของโรคระบาดที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของอาหารที่ไม่พอเพียง เนื่องจากโรคระบาดที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อออกจากพื้นที่ และกาขายของในพื้นที่ จากปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าจะต้องมึนโยบาย และการเตรียมพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ภัยธรรมชาติ หรือโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นอีก ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของภาครัฐบาลที่ให้ความช่วยเหลือในมิติต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมของคนในพื้นที่ในด้านแหล่งผลิตอาหาร เมล็ดพันธุ์ อาหารแห้ง ยารักษาโรค เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาและการติดตามผลชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับ และลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

โดยจากการติดตามผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของทั้ง 10 พื้นที่ คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ผลการดำเนินงานภายใต้ กระบวนการสร้างคุณค่า (Value Creation) ซึ่งประกอบด้วย 1) กระบวนการต้นน้ำ (Upstream) 2) กระบวนการกลางน้ำ (Midstream) และ 3) กระบวนการปลายน้ำ (Downstream) เพื่อสะท้อนภาพในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทยที่มีความชัดเจนมากขึ้น ดังภาพที่ 239

ภาพที่ 239 กระบวนการสร้างคุณค่า (Value Creation)

1. กระบวนการต้นน้ำ (Upstream)

กระบวนการต้นน้ำ (Upstream) ในแผนงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยเครือข่ายทั้ง 10 แห่งได้จัดรูปแบบกิจกรรมขึ้นต้นด้วยการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในโครงการตามความต้องการและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย การสร้างระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ระบบและกลไกพัฒนาในการบริหารจัดการตลาด กิจกรรมการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ และการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจด้านพอเพียง การผลิตสารจุลินทรีย์ การวางแผนการผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย และการทำบัญชีครัวเรือน ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ 4 พื้นที่ร่วมในโครงการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ด้านการเกษตร เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการความรู้ของชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สคราญนิตย์ เล็กสุทธิและพงศ์ศิริ ปีตรัตน์เจริญกุล (2563) ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดลำพูน ผลวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มและ

การสร้างเครือข่ายการผลิต การแปรรูปการตลาดทุกระดับให้เข้มแข็ง ทั้งเครือข่ายเก่า และใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ และที่สำคัญเพื่อแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ ตลอดจนเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทียน เสรณ์มัญ (2558) ที่กล่าวว่ากลุ่มเกษตรกรมีปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน เนื่องจากยังขาดองค์ความรู้และทักษะสำหรับการวางแผนโดยเฉพาะแผนการผลิต และการดำเนินการผลิต รวมถึงยังต้องทำความเข้าใจถึงความจำเป็นของการจัดการกลุ่มเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีที่พัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารตลาดที่เกิดจากการเข้าร่วมของชุมชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมของแต่ละตำบลที่ร่วมในโครงการวิจัย (ตำบลแม่สุก แม่สาและแจ้ห่ม) ซึ่งสอดคล้องกับการผลการศึกษาของ ชินรัตน์ สมสืบ (2556, 254) ที่ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานการใช้ประโยชน์และการประเมินผลเกี่ยวกับกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความ ต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/ กลุ่ม/ องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ใน ชุมชนได้

ในด้านกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพโดยการให้องค์ความรู้ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตลาด โดยจัดอบรมส่งเสริมองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการตลาดชุมชน อาทิ ด้านเทคนิคการพุดจา และการขาย ด้านบุคลิกภาพ มารยาท การแต่งกายให้ถูกสุลักษณะ ความรู้เรื่องการจัดร้านและวางสินค้า ความรู้เรื่องสุขอนามัย การจัดการขยะ ตลอดจนความรู้ด้านการบัญชีเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดม สมบูรณ์ผล และกัญญาณน กาญจนหาวิกุล (2562) ที่ศึกษาแนวทางการจัดการสู่ความสำเร็จของการประกอบธุรกิจตลาดสดในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า แนวทางการจัดการสู่ความสำเร็จควรมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการธุรกิจตลาดสด ได้แก่ ด้านสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยผู้บริโภค ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสินค้า ของตลาดสด ด้านการจัดกิจกรรมต้อนรับผู้บริโภค ที่เป็นทั้งผู้เช่าแผง ผู้ซื้อสินค้าและคือนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและคนต่างประเทศและคนชุมชนในพื้นที่ พร้อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกของตลาดทุกด้าน และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ให้กับผู้เช่าแผงที่เป็นพ่อค้าและแม่ค้าให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมจึงให้แนวทางการจัดการสู่ความสำเร็จของธุรกิจตลาดสดได้ เช่นเดียวกับกิจกรรมการอบรมพัฒนา

สมรรถนะผู้ประกอบการของเกษตรกรและผู้ประกอบการของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณพร แสงพานิชย์ (2552) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะที่ต้องการและที่เป็นของบุคลากรพบว่า สมรรถนะหลักประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาศักยภาพคน การมีวิสัยทัศน์ ความสำเร็จ ความมุ่งมั่นเชื่อใจในอาชีพ และจิตสำนึกด้านความปลอดภัยจากสมรรถนะหลัก ซึ่งการเฝ้าหาความรู้และการมีวิสัยทัศน์และมีความเชื่อใจในอาชีพย่อมส่งผลดีต่อพนักงาน การตลาดในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้จัดกิจกรรมส่งเสริมชุมชนในพื้นที่โครงการโดยให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และการเลี้ยงปลาตุกร่วมกับการปลูกผักสวนครัว เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาได้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเตรียมดินและการบำรุงรักษาผลผลิต เพื่อป้องกันการรบกวนจากศัตรูพืช ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตได้จัดการอบรมให้ความรู้เกษตรกรและเกษตรกร ด้านการทำเกษตรอินทรีย์และการตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างผลผลิตด้านการเกษตรอินทรีย์ให้มีคุณภาพปลอดภัย ซึ่งกิจกรรมการอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้ให้แก่พื้นที่โครงการดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิศิลป์ กันธา และอังคณา ตาเสนา (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ในทางตรง ว่าควรมีการพัฒนาความรู้ให้กับเกษตรกร เช่น อบรมเรื่องการการผลิตอาหารปลอดภัย อบรมการพัฒนาผู้ตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น และควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรอินทรีย์ได้รับการตรวจรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค และสร้างมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ตารางที่ 152 กระบวนการต้นน้ำในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
กาญจนบุรี	- กิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม - กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
กำแพงเพชร	จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสารจุลินทรีย์ การวางแผนการผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย และการทำบัญชีครัวเรือน
ฉะเชิงเทรา	ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารตลาด

ตารางที่ 152 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
ชัยภูมิ	จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ 4 พื้นที่ร่วมในโครงการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ด้านการเกษตร (ตำบลนาเสียว ท่ามะไฟหวาน หนองบัวระเหว และบ้านโสก)
ภูเก็	อบรมให้ความรู้เกษตรกรและเกษตรกร ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมและการตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์
ลำปาง	- แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนของแต่ละตำบลที่ร่วมในโครงการวิจัย (ตำบลแม่สุก แม่สาและแจ้ห่ม) - การอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการของเกษตรกรและผู้ประกอบการ
สกลนคร	ส่งเสริมโดยให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และการเลี้ยงปลาตุ๊ก ร่วมกับการปลูกผักสวนครัว
สงขลา	การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเตรียมดินและการบำรุงรักษาผลผลิต เพื่อป้องกันการรบกวนจากศัตรูพืช
สุรินทร์	สร้างระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
อุดรดิ	- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการความรู้ของชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิ แพร่ และน่าน - การพัฒนาสมรรถนะแกนนำผู้ปฏิบัติงาน

2. กระบวนการกลางน้ำ (Midstream)

ในแผนงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยเครือข่ายทั้ง 10 แห่งได้จัดรูปแบบกิจกรรมซึ่งเป็นขั้นตอนเชื่อมต่อระหว่างขั้นตอนต้นไปยังขั้นตอนสุดท้าย ด้วยการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในโครงการตามความต้องการและบริบทของแต่ละพื้นที่ อันประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาสินค้าการเกษตรโดยการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Added Value) การสร้างสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product) การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ (Brand and Packaging) การสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ (Innovation) เพื่อช่วยการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งในกระบวนการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าด้านการเกษตร อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น กล้วยหอม ปลานิลแดด

เดียว และมีการสร้างสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ขนมปลาไทยากิไส้คัสตาร์ดกล้วย คูกี้ทาร์ตมะม่วง เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจากสมุนไพรจำนวน 4 เมนู ได้แก่ ไส้อั่วสมุนไพร พริกแกงเหลืองผง ปลาตุ๋นผัดพริกขิง และ ผักผงบร่ำข้าว มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปางมีการแปรรูปจากผลผลิตเกษตร เช่น ข้าวเกรียบ น้ำปู และมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้มีการส่งเสริมการแปรรูปอาหารปลอดภัย ได้แก่ ปลาตุ๋นแดดเดียวสมุนไพร ไก่ผอย/ ไก่หยอง และแซนวิช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธนา เอี่ยมสะอาด จุฑารัตน์ ธราทิศ และสาธิตา บัวสงค์ (2560) ที่ศึกษา การสร้างมูลค่าเพิ่มห่วงโซ่คุณค่าทุเรียนทอดกรอบ: จังหวัดชุมพร ซึ่งจากปัญหาที่พบเรื่อง ราคาทุเรียนตกต่ำ โดยแนวทางแก้ไขคือนำมาแปรรูปเป็นทุเรียนทอด ทำให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับห่วงโซ่คุณค่าทุเรียนทอดกรอบในจังหวัดชุมพรได้ เช่นเดียวกับสุดา เกษจ้อย ที่ได้ศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรโดยการแปรรูปเป็นขนมไทยพื้นบ้าน สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยร่วมกับ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแนววิลเลจ เพื่อศึกษาและพัฒนาตำรับขนมไทยพื้นบ้าน “เซอฮัง” ซึ่งมีการใช้วัตถุดิบที่ปลูกในชุมชนเป็นหลัก มาเป็นส่วนผสมในการผลิตแป้งและผลิตไส้ขนม ได้แก่ มันเทศ (มันม่วง มันเหลือง) เผือก และมะพร้าว โดยพัฒนาเป็นขนมของฝากประจำท้องถิ่น และของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนแนววิลเลจ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ ทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรให้กับชุมชนและส่งเสริมให้เกิดรายได้อีกทางหนึ่ง

ในด้านการออกแบบเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ของสินค้าเพื่อสร้างการสื่อสารให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำและเชื่อมั่น ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเป็นถุงกระดาษและตราผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงผักปลอดภัย เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่มีการพัฒนาตราผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูป เช่น ไก่หยอง แซนวิช โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี จังหวัดฉะเชิงเทราได้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้า เช่น กล้วยอบกรอบ ลูกจากลอยแก้ว น้ำใบเตย ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้มีการพัฒนาตราและบรรจุภัณฑ์สินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน คือ กลุ่มน้ำพริกกระเหรี่ยงพื้นที่สูง โดยได้ออกแบบตราสินค้าเป็นรูปใบหน้าของคุณขวัญหล้า กัณทะวงศ์ ประธานกลุ่มน้ำพริกกระเหรี่ยงพื้นที่สูงเนื่องจากเป็นผู้ก่อตั้ง อีกทั้งออกแบบและพัฒนาตราสินค้าโดยนำปราจีนเป็นสัญลักษณ์ของตำบลห้วยเขย่งและเป็นสิ่งมหัศจรรย์หนึ่งในสามของตำบลห้วยเขย่งมาเป็นตราสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง โดยเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สมาชิกกลุ่มอื่นสามารถนำไปใช้ได้ อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์จากไม้กวาด ขนมทองม้วน ขนมทองโยะ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Indahyani, Sofiana & Ari Yuniarso. (2018) อัตลักษณ์จะสามารถสร้างความน่าสนใจ ให้เกิดขึ้นกับตัวผลิตภัณฑ์ชุมชนในสายตาผู้บริโภคได้แล้ว ในเชิงการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชนในฐานะของที่ระลึก ที่มีเอกลักษณ์จะมีบทบาทสำคัญช่วยสร้างชุมชนแหล่งท่องเที่ยวให้มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น โดยสามารถดึงดูด นักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชนและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่เป็นเอกลักษณ์นั้นกลับไป

และยังถ้ามีการสื่อสารแบรนด์เพื่อให้แบรนด์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์ สามารถเข้าไปอยู่ในใจของ ลูกค้าได้นั้น ยิ่งทำให้สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้มากขึ้น Franzen & Moriarty (2009 อ้างถึงในกฤษณ์ลี รื่นรมย์, 2556, หน้า 53)

ตารางที่ 153 กระบวนการกลางน้ำในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
กาญจนบุรี	■ การพัฒนาตราและบรรจุภัณฑ์สินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน
ฉะเชิงเทรา	■ การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ เช่น กล้วยหอม ปลานิลแดดเดียว ■ การสร้างสินค้า/ ผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ขนมปลาไทยากิไส้คัสตาร์ดกล้วยคุกกี้ทาร์ตมะม่วง ■ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เช่น กล้วยอบกรอบ ลูกจากลอยแก้ว น้ำใบเตย
ชัยภูมิ	■ พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจากสมุนไพรจำนวน 4 เมนู ได้แก่ ใส่อ้วสมุนไพร พริกแกงเหลืองผง ปลาตุ๋นพุดผัดพริกขิง และ ผักผงโรยข้าว
ลำปาง	■ การแปรรูปจากผลผลิตเกษตร เช่น ข้าวเกรียบ น้ำปู
สกลนคร	■ การส่งเสริมการแปรรูปอาหารปลอดภัย ได้แก่ ปลาตุ๋นแดดเดียวสมุนไพร ไก่ผอย/ ไก่หยอง และแซนวิช ■ พัฒนตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อย่างละ 1 รูปแบบ
สงขลา	■ การสร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน

3. กระบวนการปลายน้ำ (Downstream)

ในแผนงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง กระบวนการที่มหาวิทยาลัยเครือข่ายทั้ง 10 แห่งได้จัดรูปแบบกิจกรรมขั้นตอนสุดท้าย ด้วยการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในโครงการตามความต้องการและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการจัดจำหน่ายสินค้าการเกษตร หรือจัดตั้งช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร รวมถึงการนำเสนอผลงานการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ในรูปแบบนิทรรศการโดยเทคโนโลยีภาพเสมือนจริง (Virtual Reality: VR)

กิจกรรมการพัฒนาตลาดนัดชุมชน ตลอดจนการตลาดในรูปแบบออนไลน์เพื่อเป็นการส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตร ที่ช่วยให้ชุมชนสามารถมีรายได้

และยังช่วยลดค่าใช้จ่ายจากการแลกเปลี่ยนซื้อ-ขายสินค้าในราคาที่ถูกลง ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 10 แห่งได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดเป็นตลาดทั้งรูปแบบตลาดนัดชุมชน และตลาดออนไลน์ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตลาดห้วยเขย่ง ซึ่งเป็นตลาดชุมชนที่มีผลผลิตของชาติพันธุ์นำมาขายร่วมด้วย ในขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้พัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา เช่นเดียวกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่จัดทำตลาดเกษตรอินทรีย์ในเรือนจำจังหวัดภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ที่เข้าร่วมกับชุมชนในการจัดทำตลาดชุมชนตำบลลูกกะเมือ ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้การจัดตั้งตลาดใหม่ และการฟื้นฟูตลาดเดิมของตลาดทั้ง 3 แห่ง (ตำบลแม่สุก แม่สาและแจ้ห่ม) เช่นเดียวกับ ตลาดชุมชนปลอดภัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตลาดนัดหาดบ่ออิฐ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และกาดเขาะเลียบ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยกิจกรรมการพัฒนาด้านการตลาด นั้นถือเป็นความสำคัญในเรื่องส่งเสริมการยกระดับรายได้ของชุมชน และสร้างความมั่นคงในด้านอาหารที่ชุมชนสามารถมีบริโภคได้อย่างพอเพียง เข้าถึง การใช้ประโยชน์ และความมีเสถียรภาพด้านอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และภักดี โพธิ์สิงห์ (2565) ที่ศึกษาการขับเคลื่อนตลาดนัดชุมชนสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยได้ระบุว่า ตลาดนัดชุมชนถือเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของคนในชุมชน เช่น ผักพื้นบ้าน ผลไม้ เนื้อสัตว์ สัตว์น้ำ ตลอดจนวัตถุดิบในการประกอบอาหารต่าง ๆ ที่มีการผลิตสินค้าไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย ในชุมชน ตลาดนัดชุมชนได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากสินค้ามีความสด ใหม่ และราคาถูก และเป็น การช่วยเหลือเกษตรกรในชุมชนให้มีรายได้ เป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างแท้จริง เกิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน และสอดคล้อง วิชชุตา เขียวเกตุ (2559, หน้า 150) ที่ศึกษาการจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยสรุปว่า ตลาดชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างและส่งเสริมเศรษฐกิจของ ท้องถิ่น และการจัดการตนเอง ที่ทำให้คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพที่ทำให้มีการ รวมกลุ่มเพื่อการกระจายได้ในชุมชน สร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือน มุ่งพัฒนาสินค้าเกษตรกรในการ แปรรูปสินค้าสร้างมูลค่าเพิ่มและทางค่านิยมที่ทำให้คนมีจิตสำนึกต่อชุมชน ห่วงแหนชุมชนตนเอง ความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาตลาดและพัฒนาชุมชน ด้วยความเต็มใจ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอาชีวะห์ โต๊ะลู และคณะ (2019) สรุปได้ว่า ตลาดชุมชนสร้างฐานราก เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง หรือเรียกว่า “Community market management to strengthen the self - reliant community economy” จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า การจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยสร้างเศรษฐกิจชุมชนมา ปรับใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การรู้ศักยภาพของ ชุมชนซึ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคน

ในชุมชนให้รู้จักตนเอง มีความสามารถในการบริการศักยภาพการเรียนรู้มาสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีซึ่งมี 3 ทุน ที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากร โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมมาสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ เพื่อให้ชุมชนนำทุนต่าง ๆ ที่มี มาประยุกต์ใช้ตามเศรษฐกิจพอเพียง (พึ่งตนเอง) ตลอดถึงการนำเทคโนโลยีหรือ การฝึกอบรมสามารถนำความรู้มาใช้ในการการออกแบบผลิตภัณฑ์และสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป

ในด้านการส่งเสริมช่องทางการตลาดในรูปแบบออนไลน์ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยการขายผ่านออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มติ๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) และรีล (Reel) และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่ได้พัฒนาช่องทางการขายออนไลน์โดยการสร้างเว็บแอปพลิเคชัน “โอปป้อป” ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความสะดวกในการเข้าถึงสินค้า และการบริการจัดส่งเพื่อความรวดเร็วที่ลูกค้าสามารถลดเวลาในการเดินทางไปซื้อสินค้าที่ตลาดโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุภาวดี ชัยวิวัฒน์ตระกูล (2563) ที่ศึกษาการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์ โดยสรุปว่าการจัดทำระบบสารสนเทศ โดยใช้โมบายแอปพลิเคชัน รวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ ภูมิปัญญาการปลูกผักและสมุนไพร เผยแพร่และส่งผ่านองค์ความรู้ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการจัดเก็บความรู้ไว้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นแหล่งความรู้ที่เข้าถึงได้จากทุกที่ด้วยอุปกรณ์โมบายโดยระบบนี้สามารถเติบโตได้ด้วยกลุ่มของสมาชิกเอง โดยที่สมาชิกสามารถเพิ่มข้อมูลผักและสมุนไพรในโมบายแอปพลิเคชันได้ ซึ่งจากการที่คนไทยนิยมเข้าถึงโซเชียลมีเดีย จะส่งผลให้การตลาดผ่านโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางที่เหมาะสม ทั้งนี้การตลาดผ่านโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางที่เราสามารถเลือกทำการตลาดโดยที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือ มีค่าใช้จ่ายต่ำได้ ซึ่งแตกต่างจากช่องทางออนไลน์อื่น ๆ ที่มักต้องอาศัยเงินลงทุน หรือ มีการหักค่าใช้จ่ายจากยอดจำหน่าย ช่องทางนี้จึงเหมาะแก่ผู้ที่มีเงินลงทุนน้อย

และในด้านการกิจกรรมการนำเสนอผลงานการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ในรูปแบบนิทรรศการ โดยเทคโนโลยีภาพเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อสร้างความเข้าใจและการสื่อด้วยภาพในรูปแบบเสมือนจริงเพื่อให้ผู้เข้าชมสามารถเห็นผลงานการพัฒนา กิจกรรมของแต่ละพื้นที่ใน 10 แห่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏเครือข่าย ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายและเป็นการรวบรวมผลงานที่สามารถเข้าถึงช่องทางในการนำเสนอข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพิมล ประพตติ (2019) ที่ศึกษาการนำเสนอเทคโนโลยีเสมือนจริงในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยเสนอว่า การนำเสนอเสมือนจริงให้ประสบความสำเร็จหรือสมบูรณ์แบบตรงตามโครงสร้างการนำเสนอเสมือนจริงทั้ง 5 ด้านได้แก่โครงสร้าง รูปแบบ สภาพแวดล้อม เนื้อหา และวัตถุจัดแสดง นอกจากภาพเสมือนจริงที่ดูสมจริงแล้วอีกหนึ่งปัจจัยในการนำเสนอเสมือนจริงก็คือ ตัวพิพิธภัณฑ์เอง

ที่มีส่วนสำคัญในการดึงดูดและเพิ่มจำนวนผู้เข้าชมซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการนำเสนอพิพิธภัณฑ์ศิลปะเสมือนจริงให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ นอกจากนี้ปัจจัยและแรงจูงใจในการนำเสนอพิพิธภัณฑ์ศิลปะเสมือนจริงในปัจจุบันไม่เพียงแต่ลดข้อจำกัดหรือช่องว่างในเรื่องของระยะทาง เวลา หรือการเข้าถึงงานศิลปะอีกต่อไป การให้ความรู้หรือเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของวัตถุจัดแสดงชิ้นนั้น ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเป็นแหล่งวันที่ค้นข้อมูลหรือไค์ไลน์เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์และกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการนำเสนอนิทรรศการชั่วคราวที่จบลงไปแล้วในลักษณะของ online Exhibition เพื่อสร้างความเชื่อมโยงไปยังตัวบุคคลทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับพิพิธภัณฑ์และชิ้นงาน ขณะเดียวกันก็เป็นการดึงดูดและจูงใจให้ผู้ชมรู้สึกอยากกลับมาพิพิธภัณฑ์จริงเป็นการเพิ่มจำนวนผู้เข้าชมอีกช่องทางหนึ่ง

ตารางที่ 154 กระบวนการเปลี่ยนน้ำในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาของทั้ง 10 พื้นที่ในประเทศไทย

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
กาญจนบุรี	- การพัฒนาตลาดชุมชน
กำแพงเพชร	- พัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา
ฉะเชิงเทรา	- การจัดทำตลาดชุมชน
ชัยภูมิ	- การเพิ่มช่องทางทางการตลาดออฟไลน์และออนไลน์
ภูเก็ต	- การสร้างชุมชนสำหรับขายสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมในชุมชน - การสร้างตลาดเกษตรอินทรีย์ในเรือนจำจังหวัดภูเก็ต - การสร้างช่องทางการขายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รถจักรยานยนต์พ่วงชุมชน ร้านของชำชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ลำปาง	- การจัดตั้งตลาดใหม่ และการฟื้นฟูตลาดเดิม - การขายผ่านออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มติ๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) และรีล (Reel)
สกลนคร	- การสร้างตลาดชุมชนปลอดภัย
สงขลา	- การสร้างตลาดนัดหาดบ่ออิฐ และจัดทำเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร

ตารางที่ 154 (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	รูปแบบกิจกรรม
สุรินทร์	- พัฒนาช่องทางการขายออนไลน์โดยการสร้างเว็บแอฟริเคชั่น “โอปโอป” ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่น - การนำเสนอผลงานการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพ ของพื้นที่ในรูปแบบนิทรรศการโดยเทคโนโลยีภาพเสมือนจริง (Virtual Reality: VR)
อุตรดิตถ์	- การจัดทำตลาดนัดชุมชน “กาดเซาะเลียบ” - การสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนในการรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่ ภูมิภาคและระดับประเทศ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะกรรมการจังหวัดควรกำหนดนโยบาย ดังนี้

1.1 ควรมีการสำรวจความมั่นคงทางอาหารในทุกจังหวัดของประเทศไทย ทั้งนี้อาจจะบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด ฯลฯ โดยใช้ Platform ของโครงการวิจัย

1.2 ควรมีนโยบายการนำ Platform ข้อมูลด้านความมั่นคงทางอาหาร ขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในระดับประเทศต่อไป

1.3 ควรมีนโยบาย มาตรการช่วยเหลือ และสนับสนุน เน้นสร้างโอกาสกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ และกลุ่มที่มีความเปราะบาง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยยังชีพที่จำเป็น ให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมในการได้รับสวัสดิการ การพัฒนาอาชีพตนเองเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

1.4 . สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ควรประเมินประชากรกลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางอาหาร และกำหนดเป็นนโยบาย/ แผนงานที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนครัวเรือน

1.5 การจัดทำแผนจังหวัด ควรได้รับจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ระดับชุมชนระดับตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาแผนจังหวัดในด้านความมั่นคงทางอาหาร

1.6 ควรมีนโยบายการพัฒนา s-curve ที่ตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาแผนงานด้านความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจระดับพื้นที่ ระดับภาค เพื่อเป็นแนวทางในการกระจายความเจริญ ยั่งยืน และความมั่นคงทางอาหาร เกิดการกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการพัฒนา ให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนานาแผนพัฒนาจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการกำหนดนโยบายระดับพื้นที่ ดังนี้

2.1 ควรกำหนดนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ตำบลและอำเภอ ควรมีการจัดทำแผนระบบอาหารท้องถิ่นโดยการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นพื้นฐานในการกำหนดประเด็นปัญหา ขนาดและความรุนแรงของปัญหา รวมถึงปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ทวนในพื้นที่ที่เป็นปัจจัยเอื้อ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดสำคัญในการแก้ไขปัญหา

2.2 ควรสร้างแกนนำระดับหมู่บ้าน พร้อมทั้งสนับสนุนการทำงานและเปิดโอกาสให้แกนนำขับเคลื่อนงานในชุมชน และต้องสร้างแกนนำรุ่นใหม่ ๆ เพื่อทดแทนแกนนำที่เป็นคณะกรรมการตลาดชุมชนชุดเดิม เพื่อให้การบริหารงานตลาดชุมชนมีคณะกรรมการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 สร้างนักขับเคลื่อนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนพื้นที่ สร้างชุมชนนวัตกรรม/ นวัตกรรมสังคมบนฐานการเรียนรู้และคนในชุมชนเป็น Key man ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาขึ้นมาใหม่และที่มีอยู่เดิม ให้ได้รับมาตรฐานสินค้าเพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายในวงกว้างและเป็นที่ยอมรับ

2.5 แนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ควรมีการสร้าง ความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน

2.6 แนวทางการจัดตั้งกลไกระดับอำเภอและตำบล ควรมีการจัดตั้งกลไกเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายและติดตามประเมินผลการแก้ปัญหาครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต จากหน่วยงานในพื้นที่ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ประกอบด้วย ภาครัฐและภาคประชาสังคมร่วมดำเนินการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้บริหารและพัฒนาชุมชนประจำอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนประจำอำเภอ และกลุ่มเกษตรกร ที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในพื้นที่

2.7 สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในพื้นที่ โดยนำหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับเครื่องมือการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research: CBR) ในการเสริมพลังผู้นำชุมชน คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชน และตัวแทนกลุ่มอาชีพ/ กลุ่มเกษตรกร ที่มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในการบริหารจัดการตลาดชุมชน

2.8 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำแผนปฏิบัติการ แนวทาง และวิธีปฏิบัติการในการพัฒนาและบริหารจัดการตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน

2.9 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เกษตรอำเภอ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด และผู้นำในระดับท้องถิ่นในการจัดการตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน รวมถึงการยกระดับความสามารถของคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ และสร้างรูปธรรมของการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร รวมถึงการบริหารจัดการตลาดชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินการตลาดชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถต่อยอด ขยายผลไปยังชุมชนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2.10 ควรมีนโยบายในการรวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำองค์ความรู้มารวบรวมและพัฒนาขยายผล

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาปัจจัยด้านบริบทของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารโดยเฉพาะการศึกษาในกลุ่มเปราะบางที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ควรศึกษาถึงการรักษาวินัยการผลิตแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการ สร้างความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหารที่ใช้ในการบริโภค ตลอดจนความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหารของชุมชน

3.2 การสร้างความมั่นคงทางอาหารในกลุ่มประชากรเปราะบาง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์และอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล เป็นต้น

3.3 ควรมีการพัฒนาโจทย์การวิจัยจากทุนทางชุมชนที่หลากหลาย เพื่อเน้นการส่งเสริมตลาดที่พัฒนาขึ้นให้เกิดความยั่งยืนที่มีส่วนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นคุณค่าและมูลค่า

3.4 ควรมีการศึกษาศักยภาพด้านพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการทางเกษตรอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างแหล่งผลิตอาหารได้เอง

3.5 ควรมีการจัดทำข้อมูลแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าและบริการในชุมชนอย่างละเอียด เพื่อเป็นฐานข้อมูล สู่การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีคุณค่าในชุมชน และเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีหรือแหล่งจัดจำหน่ายสินค้าที่มีของชุมชน

3.6 ควรพิจารณาดำเนินการให้ครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานของตลาดชุมชน ที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศแหล่งทรัพยากรตามปฏิทินผลผลิตทางการเกษตร การวางแผนการผลิตโดยวางแผนการปลูกให้มีผลผลิตหมุนเวียนมาจำหน่ายในตลาดอย่างต่อเนื่อง การจัดการผลผลิตทางการเกษตรหรือการแปรรูปผลผลิต และการขนส่งและกระจายผลผลิตทางการเกษตร

3.7 ควรพัฒนาระบบและกลไกการขยายผลความมั่นคงทางด้านอาหารในระหมุ่มบ้านหรือตำบลด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ภายใต้ฐานทุนทรัพยากรในพื้นที่ที่มีการมีอยู่ มีกิน การแบ่งปัน การลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.8 การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อรองรับการพัฒนาเทคโนโลยีในการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าชุมชน สินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น แหล่งท่องเที่ยว เพื่อยกระดับรายได้เศรษฐกิจฐานรากอย่างสร้างสรรค์

3.9 เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์การติดเชื้อโควิด-19 ณ วันพฤหัสบดีที่ 27 มกราคม 2565. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://ddc.moph.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2559). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP). วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก https://www.opsmoac.go.th/yasothon-article_prov-files-431691791798
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ สำนักปลัดกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก http://www.plan.cmru.ac.th/file_update/new_plan/budget2563/25630529002.pdf
- กฤษณ์ รื่นรมย์. (2560). แปรนด้องค์กร & การประเมินค่า แปรนด้องค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไชเบอร์ พรินท์ กรุ๊ป.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2556). “รัฐศาสตร์กับการมีส่วนร่วม” ใน ประมวลสารชุดวิชา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ หน่วยที่ 12. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทียน เลรามัญ. (2558). การบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกผักอินทรีย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 33, 309-318.
- ธีศิลป์ กันธา และอังคณา ตาเสนา. (2565). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโกกโก๋ ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สลอด จังหวัดตาก. วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 24(1), 67-75.
- นินธนา เอี่ยมสะอาด, จุฑารัตน์ ธาราทิศ และสนธยา บัวสงค์. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มห่วงโซ่คุณค่าทุเรียนทอดกรอบ: จังหวัดชุมพร. รายงานฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- บุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล และคณะ. (2556). การประเมินความมั่นคงทางอาหารด้วยปริมาณและมูลค่าอาหารที่บริโภคของครัวเรือนในชนบทจังหวัดเชียงใหม่. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ.

2566. เข้าถึงได้จาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/scimsujournal/article/view/19226/16911>
- ประสาธ เกศพิทักษ์. (2565). *เกษตรปลอดภัย*. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566.
เข้าถึงได้จาก https://thaifert.com/knowledge_detail.php?id=13
- ปริญญา จันทศรี. (2556). *มาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย*. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก https://stri.cmu.ac.th/article_detail.php?id=35
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *ความหมายของการพัฒนาตลาดชุมชน*.
วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และภัคดี โพธิ์สิงห์. (2565). *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 13(2), (กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565), 1-14.
- พรพิมล ประพฤตติ. (2019). การนำเสนอเทคโนโลยีเสมือนจริงในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 12(3), 1114-1118.
- เพ็ญจันทร์ รวยวงศ์. (2563). ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดน่าน. *วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ราชภัฏวชิรเวศน์*, 81, มกราคม-มิถุนายน 2563.
วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/balajhss/article/download/242130/168022/857648>
- พัชรินทร์ ฤชวรารักษ์ และคณะ. (2564). พัฒนาการและการปรับตัวของตลาดชุมชน: ทางเลือกเพื่อการพัฒนาเกษตรผสมผสาน. *มนุษยสังคมสาร*, (มสส), 91, มกราคม - เมษายน 2564.
วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/250620/168817>
- มินตรา สารรักษ์ และเสาวลักษณ์ แสนนาม. (2557). ความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนของประชาชนบ้านเมืองหมื่นน้อย ตำบลกวนวัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 163, กันยายน - ธันวาคม 2557.
วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.thaiscience.info/journals/Article/JSUU/10941110.pdf>
- วิชชุดา เขียวเกตุ. (2559). *การจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอร่อนฉิม จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_58050361337114_6469.pdf

- วิชชุดา เขียวเกต. (2559). *การจัดการตนเองของตลาดชุมชน กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศจินทร์ ประชาสันต์. (2555). *ความมั่นคงทางอาหาร: แนวคิดและตัวชี้วัด*. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี.
- ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร และโชติกา แก่นธินยา. (2562). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 21, (มกราคม-เมษายน 2562). วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/jra/article/download/178618/128703/521122>
- ศราญนิตย์ เล็กสุทธิ และ พงศ์ศิริ ปิตรัตน์เจริญกุล. (2563). การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดลำพูน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 142, 76-87.
- สมพันธ์ เตชะ-อิก และคณะ. (2542). *แนวคิดด้านธุรกิจชุมชน*. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก <https://research.hrdi.or.th/public/upload/y7bhp6ffeb.pdf>
- สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม. (2560). ตลาดนัดชุมชนเป็นเศรษฐกิจฐานรากของจุดเริ่มต้นของกระบวนการโลจิสติกส์: กรณีศึกษาตลาดนัดชุมชนบริเวณสนามกีฬาเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 102, กรกฎาคม – ธันวาคม 2560. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMMS/article/download/214546/149372/681066>
- สุภาวดี ชัยวิวัฒน์ตระกูล. (2563). การใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 22(2). เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม. หน้า 88-97.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (13 พฤศจิกายน 2557ข). *แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม*. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก http://wise.co.th/wise/References/Quality_Management/Participatory_Governance/Participatory_Governance_Award_2562_Academic_Focus.pdf
- อรทัย กภพล. (2552). *คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น*. วันที่ค้นข้อมูล 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.kpi.ac.th/public/index.php/knowledge/book/data/591>
- อาชีวะห์ โต๊ะลู, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย และเดโช แชน้ำแก้ว. (2019). *การจัดการตลาดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาตลาดชุมชนบ้านหน้าเขามหาชัย จังหวัด*

- นครศรีธรรมราช. *Journal of Social Science and Cultural*, 3(2), (July – December 2019, pp. 1-13.
- อุดม สมบูรณ์ผล และกัญญามน กาญจนาทวีกุล. (2562). แนวทางการจัดการสู่ความสำเร็จของการประกอบธุรกิจตลาดสดในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1). มกราคม - เมษายน 2562. 85-98.
- Manikas, I., B. M. Ali, & Sundarakani, B. (2023). A systematic literature review of indicators measuring food security. *Agriculture & Food Security*, 12(10), 1-31. [http://doi.org/ 10.1186/s40066-023-00415-7](http://doi.org/10.1186/s40066-023-00415-7).
- Coates, J., Swindale, A., & Bilinsky, C. (2007). *Household Food Insecurity Access Scale (HFIAS) for Measurement of Household Food Access: Indicator Guide (v. 3)*. FANTA.
- Maxwell, D., & Caldwell, R. (2008). *The coping strategies index: Field method manual* (2nd ed.). CARE.
- World Food Programme. (2009). *Comprehensive food security & vulnerability analysis guidelines*. United Nations World Food Programme.
- VAM. (2008). *Food consumption analysis: Calculation and use of the food consumption score in food security analysis*. United Nations World Food Programme.
- Huang, J., Nie, F. & Bi, J. (2015). Comparison of Food Consumption Score (FCS) and Calorie Intake Indicators to Measure Food Security. *International Conference on Social Science, Education Management and Sports Education*. (pp.1155-1161). Atlantis.
- FAO. (2006). Food Security. *Policy Brief June 2006*, 2.
- Vhurumuku, E. (2014, February 25-27). *Food security indicators* [Paper presentation]. Integrating Nutrition and Food Security Programming for Emergency response workshop, Nairobi, Kenya.
- Indahyani, T., Sofiana, Y., & Yuniarso, A. (2018). *Reinforcement identity of tourism village at Dusun Wangun-Bandung, ICCD*. (International Conference on Community Development, 11, pp. 290-294.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาคผนวก ก

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อยกระดับความ
มั่นคงทางอาหารโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนเพื่อ
ยกระดับความมั่นคงทางอาหารโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

หัวหน้าโครงการ ผศ.ดร.ธงชัย เจือจันทร์

นักวิจัยในโครงการ อาจารย์สุวัฒน์ กล้วยทอง

อาจารย์กฤษณัฐ หนูหนู

หน่วยงานต้นสังกัด คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

.....

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1.	ระบบบริหารข้อมูล ความมั่นคงทาง อาหารและรายได้ โดยใช้โดยใช้ระบบ สารสนเทศ ภูมิศาสตร์	1. ออกแบบโครงสร้างระบบและติดตั้ง เครื่องมือสำหรับการพัฒนาระบบหลังบ้านซึ่ง ประกอบด้วย Ubuntu Server, Docker ก่อนที่จะสร้าง MySQL container, Nginx Web container และ Laravel API container 2. ออกแบบฐานข้อมูลและสร้างฐานข้อมูล 3. พัฒนาระบบ Application Programming Interface สำหรับการเชื่อมต่อกับหน้าต่าง ผู้ใช้	https://foodsec.sru.ac.th/frm/	100 %		P			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		4. ออกแบบมาตรฐานและเครื่องมือสำหรับวาง ระบบป้องกันความมั่นคงและปลอดภัยของ ข้อมูล 5. พัฒนาหน้าตาส่วนติดต่อผู้ใช้ด้วย Vue.js 6. พัฒนาระบบโดยนักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และ นักศึกษาผู้ช่วย 7. ระบบสามารถนำไปใช้สำหรับการสำรวจ ข้อมูลระดับครัวเรือนและรายได้							
2.	ระบบการบริหาร จัดการ โครงการวิจัยใน พื้นที่ สำหรับงาน กำกับติดตามการ ดำเนินกิจกรรม	1. ออกแบบและสร้างฐานข้อมูลระบบบริหาร จัดการโครงการวิจัย 2. เลือกเครื่องมือสำหรับพัฒนาหน้าตา เชื่อมต่อผู้ใช้โดย Angular Web Framework 3. พัฒนาระบบโดยนักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และ นักศึกษาผู้ช่วย	https://foodsec.sru.ac.th/tracking	100 %		P			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		4. ระบบบริหารจัดการงานวิจัยถูกนำไปใช้ สำหรับการกำกับติดตามโครงการได้จริง							
3.	ระบบแสดงนิทรรศ การผลงานวิจัยใน พื้นที่ด้วย เทคโนโลยีเสมือน จริง (VR)	1. ออกแบบหน้าตาสำหรับการแสดงนิทรรศ การ 2. เลือกเครื่องมือ 3D Max สำหรับการพัฒนา โมเดล 3 มิติ และนำเข้าสู่ระบบ spatial.io 3. พัฒนาโมเดลโดยนักวิจัยและนักศึกษา ผู้ช่วย 4. ระบบแสดงผลงานวิจัยของแต่ละพื้นที่วิจัย ถูกนำไปใช้ในการนำเสนอผลงาน	https://www.spatial.io/s/FOOD-SECURITY-rwmphtlangraachphat-64464c8fadbcec330cc29e41	100%		P			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
4.	โมเดลจากการ เรียนรู้โดยใช้เครื่อง (ML) เพื่อพยากรณ์ ตัวบ่งชี้ความมั่นคง ทางอาหารด้วย FCS	1. การเตรียมข้อมูลครัวเรือนที่ได้จากการ สำรวจ โดยแบ่งออกเป็น 3 คลาส คือ 1) ข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่อง ความมั่นคงทาง อาหารในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จาก 10 พื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลระดับ ครัวเรือน (Household Survey Data: HSD) มีทั้งสิ้น 362 ฟิลด์ข้อมูล 2) เมื่อนำ HSD มา ประมวลผลเพื่อให้ได้ตัวแปรตามตัวบ่งชี้ของ World Food Program (WFP) ซึ่งเป็นตัว แปรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงอาหาร (Food Security Related Indicators: FSRI) และ 3) เป็นการนำตัวแปร FSRI มาคัดเลือก ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับค่าตัวบ่งชี้ FCS ด้วยเทคนิค Feature Selection โดยใช้	โมเดลสำหรับ พยากรณ์ตัวแปร ด้านความมั่นคงทาง อาหาร	100%		P			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		Logistic Regression (Feature Selection of FSRI: FSoFSRI) 2. นำข้อมูลทั้ง 3 คลาสมาเรียนรู้ด้วย Machine Learning ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ Naïve Bays และ SVM 3. ผลการประเมินโมเดลมีความแม่นยำสูงไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 เมื่อใช้ SVM สำหรับการพยากรณ์ข้อมูลทั้ง 3 คลาส							

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

1. ระบบบริหารข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและรายได้ โดยใช้โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (<https://foodsec.srru.ac.th/frm>)
2. ระบบการบริหารจัดการโครงการวิจัยในพื้นที่ สำหรับงานกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรม (<https://foodsec.srru.ac.th/tracking>)
3. ระบบแสดงนิทรรศการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) (<https://www.spatial.io/s/FOOD-SECURITY-rwmpalangraachphat-64464c8fadbec330cc29e41>)
4. โมเดลจากการเรียนรู้โดยใช้เครื่อง (ML) เพื่อพยากรณ์ตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางอาหารด้วย FCS

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากโครงการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ผลกระทบด้านการบริหารจัดการเพื่อกำจัดปัญหาความมั่นคงทางอาหาร

จากปัญหาความมั่นคงทางอาหารที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันหน่วยงานรัฐยังขาดทั้งข้อมูลระบบการสำรวจข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และการเข้าช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารได้อย่างแม่นยำ การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาสนับสนุนการจัดการ จะช่วยให้หน่วยงานของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัย มีเครื่องมือสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้ FCS, CSI, HFIAS และเข้าแก้ไขปัญหาครัวเรือนที่ความมั่นคงอาหารได้อย่างแม่นยำ

2. ผลกระทบด้านการศึกษา

ในแง่ของการศึกษาจากข้อมูลจากการสำรวจในงานวิจัยนี้สามารถนำไปสร้างเป็นโมเดลพยากรณ์สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหาร และนักศึกษาสามารถนำข้อมูลบางส่วนไปใช้สำหรับการออกแบบและพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ และเกิดกระบวนการสกัดความรู้จากข้อมูลได้

สำหรับนักศึกษาที่เข้าร่วมพัฒนาระบบในโครงการวิจัยนี้ จะช่วยเพิ่มทักษะการออกแบบและพัฒนาระบบขั้นสูง ซึ่งช่วยให้นักศึกษาจบการศึกษา พร้อมกับทักษะเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในสายอาชีพได้

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. การออกแบบและพัฒนาซอฟต์แวร์	6	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ด้อยชั้น คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
2. การพัฒนาโมเดล 3 มิติ สำหรับการแสดงนิทรรศการผ่านระบบ VR	4	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ด้อยชั้น คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1)	
2)	
3)	
ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาคเอกชน	
1)	
2)	
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1)	
2)	

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1)		
2)		
3)		

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นางสาวชุตติกาญจน์ พิงสว่าง	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาการคอมพิวเตอร์
2) นางสาวอัสรา พิมพ์จันทร์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาการคอมพิวเตอร์
3) นายสุรเชษฐ์ จันทร์ประโคน	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาการคอมพิวเตอร์
4) นางสาวสุตาภัทร กวดโธสงค์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาการคอมพิวเตอร์
5) นางสาวสุภาวรรณ ทรงศรี	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาการคอมพิวเตอร์
6) นายฐาปนพงษ์ รักภักดิ์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาการคอมพิวเตอร์
7) นายพศวีร์ พิศาลวนิชกุล	ครุศาสตร์	เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
8) นายเกียรติยศ เพชรศรี	ครุศาสตร์	เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น% (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

-

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
ระบบบริหารข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและรายได้ โดยใช้ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	Product Innovation	ระบบบริหารจัดการข้อมูลครัวเรือนชุมชน โดยใช้สารสนเทศภูมิศาสตร์
ระบบการบริหารจัดการโครงการวิจัยในพื้นที่ สำหรับงานกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรม	Product Innovation	ระบบบริหารจัดการข้อมูลโครงการวิจัย และรายงานกิจกรรมวิจัย
ระบบแสดงนิทรรศการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR)	Product Innovation	นิทรรศการแสดงข้อมูลผลงานวิจัยในรูปแบบ VR
โมเดลจากการเรียนรู้โดยใช้เครื่อง (ML) เพื่อพยากรณ์ตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางอาหารด้วย FCS	Product Innovation	โมเดลพยากรณ์ตัวบ่งชี้ FCS จากการเรียนรู้โดยใช้เครื่องด้วยอัลกอริทึม SVM และ Naïve Bays

หมายเหตุ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) - การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) - การพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา

10. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มิตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนวทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและปัญหาเร่งด่วน ของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ

- ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

มิตិวิชาการ หมายถึง การมีเอกสารแสดงถึงการอ้างอิง (Citations) บทความวิจัย ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งมี Peer-review (โปรดแนบเอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง)

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

- ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

.....

.....

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....

.....

.....

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มติพณิชย์ หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการในการนำผลงานวิจัย
สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไปพัฒนา/ ปรับปรุง กระบวนการผลิตและจำหน่ายในภาคการผลิตและ
ภาคอุตสาหกรรม

- ภาคการผลิต/ ภาคอุตสาหกรรม ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

.....

.....

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)

.....

.....

.....

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

.....

.....

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบ
เอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

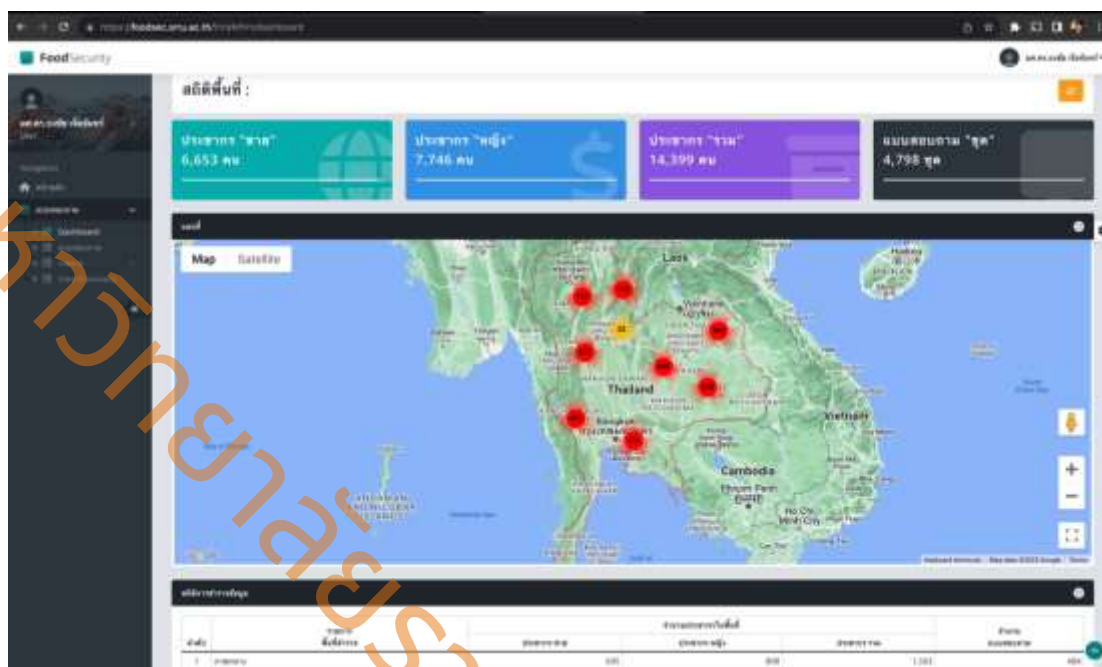
.....

.....

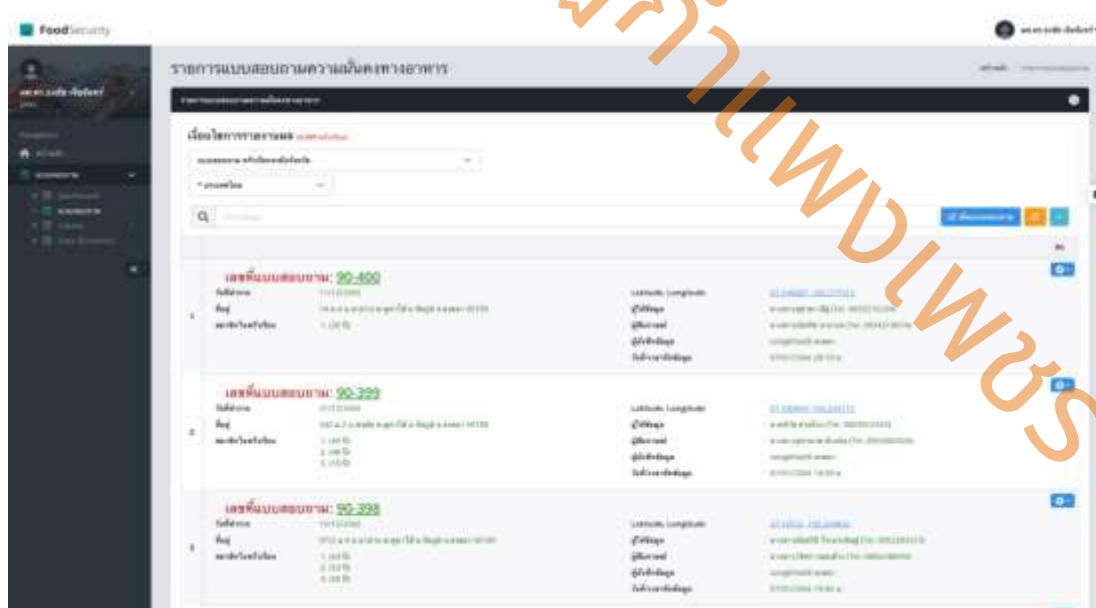
ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

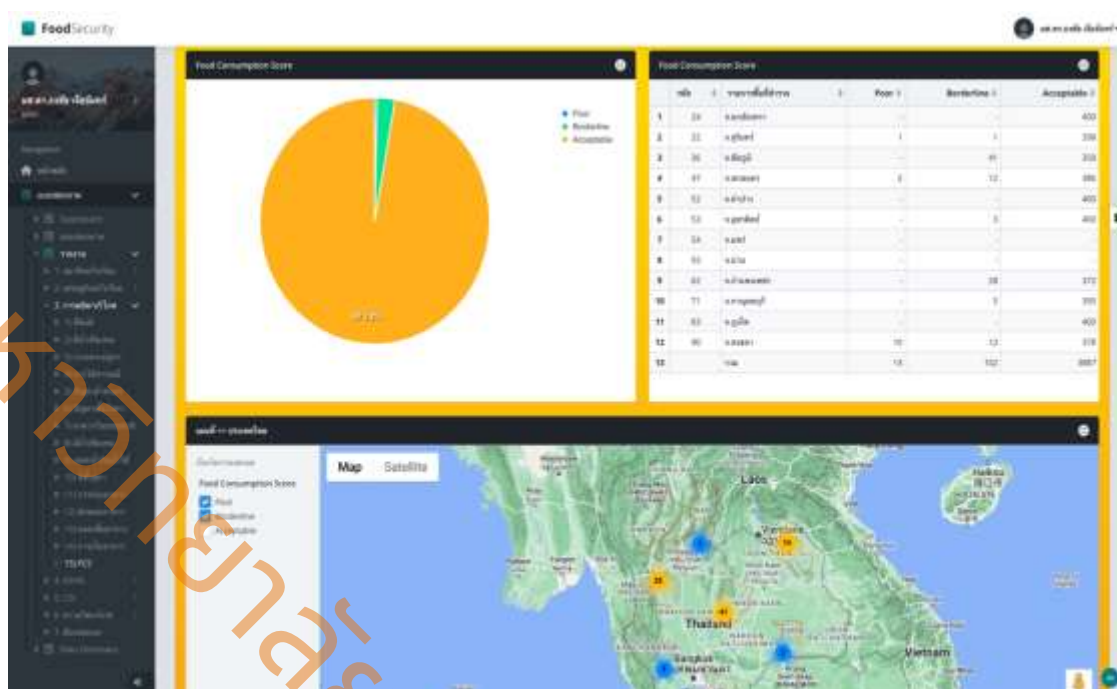
1. ระบบบริหารจัดการข้อมูลความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนโดยใช้สารสนเทศภูมิศาสตร์

ภาพที่ 240 หน้าต่างแสดงหน้าตาของระบบบริหารจัดการข้อมูลความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือน

ภาพที่ 241 หน้าต่างรายการข้อมูลที่สามารถตรวจสอบทั้งข้อมูลและตำแหน่งของข้อมูลได้

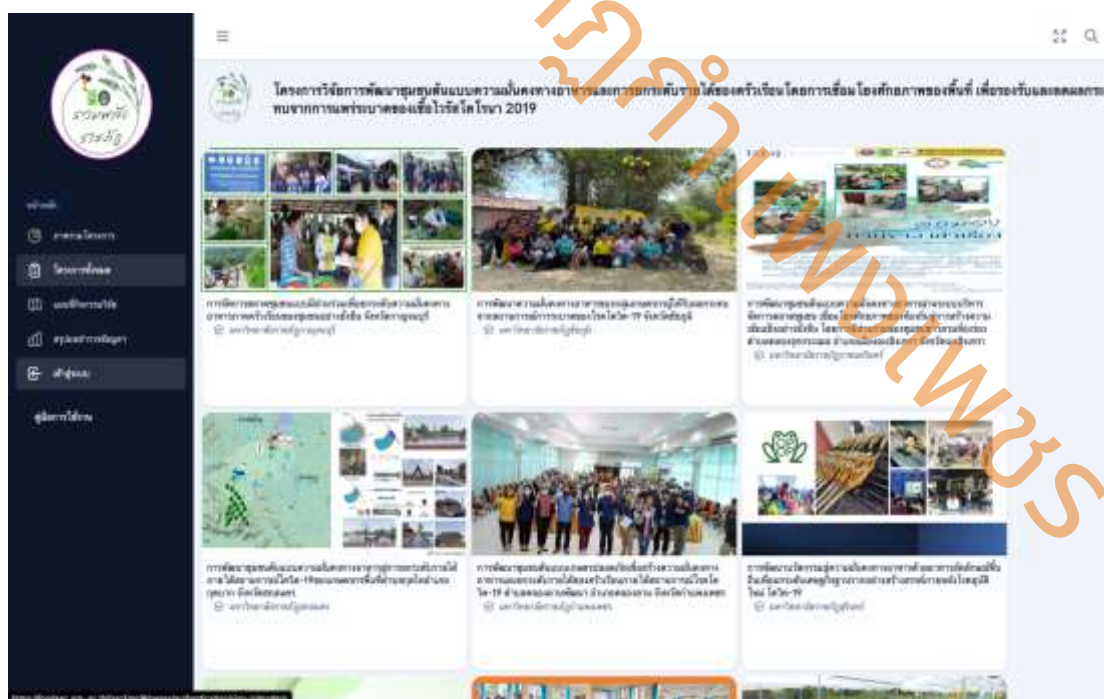

ภาพที่ 242 ตัวอย่างหน้าต่างรายงานข้อมูลตัวบ่งชี้ FCS และตำแหน่งข้อมูล

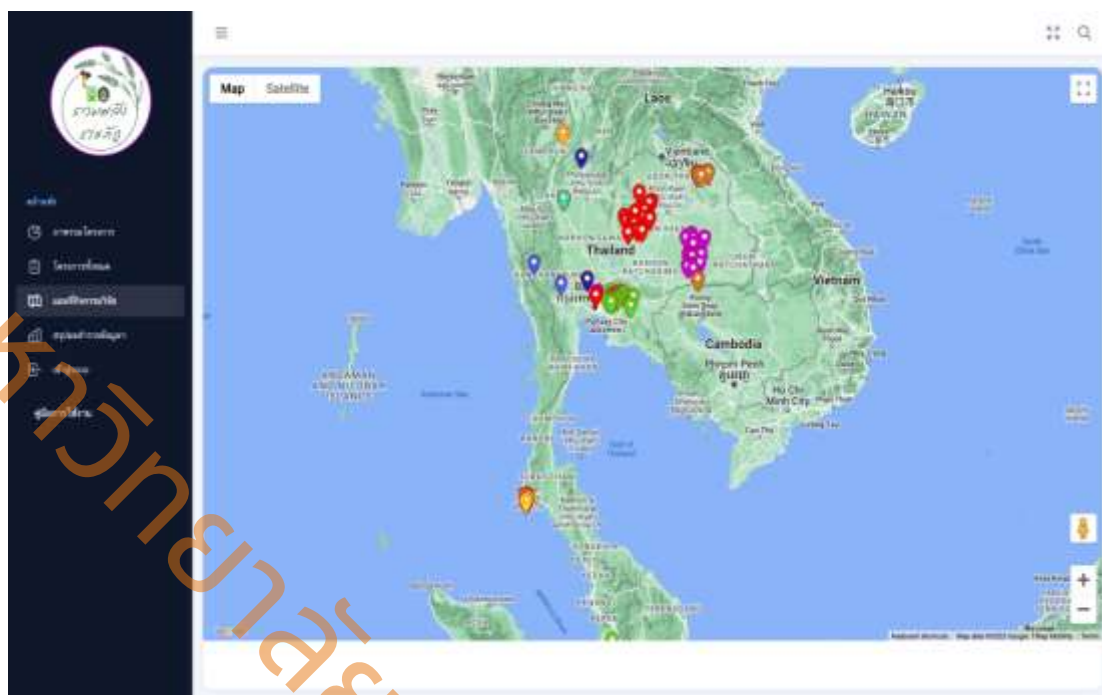
2. ระบบบริหารจัดการและรายงานกิจกรรมวิจัย

ภาพที่ 243 หน้าต่างภาพรวมรายงานกิจกรรมวิจัยในระดับพื้นที่

ภาพที่ 244 หน้าต่างแสดงรายการโครงการวิจัยซึ่งสามารถเข้าไปตรวจสอบกิจกรรมวิจัยได้

ภาพที่ 245 หน้าต่างรายงานพื้นที่ทำกิจกรรมวิจัย

ภาพที่ 246 หน้าต่างรายงานข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจ

3. ระบบแสดงผลงานวิจัยของแต่ละพื้นที่วิจัยผ่าน VR

ภาพที่ 247 หน้าต่างนิทรรศการแสดงผลงานวิจัยผ่าน VR

ภาพที่ 248 หน้าต่างเข้าชมผลงานวิจัยพื้นที่ตัวอย่าง

ภาพที่ 249 หน้าต่างรายการผลงานวิจัยแต่ละพื้นที่ซึ่งสามารถเข้าชมข้อมูลผลงานได้ทั้งแบบวิดีโอและภาพ

ภาคผนวก ข

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคง
ทางอาหารภาคครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดกาญจนบุรี

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับ
ความมั่นคงทางอาหารภาคครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดกาญจนบุรี

หัวหน้าโครงการ ขวัญนรี กล้าปราบโจร

นักวิจัยในโครงการ วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์, ฐิติพร พระโพธิ์, มะร่อแซะ เล้าะและ,
สร้อยเพชร ลิสนิ และวีระ ยุคุณธร

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1. ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี	ข้อมูลครัวเรือนระดับจังหวัดกาญจนบุรี	คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลครัวเรือนระดับจังหวัด จำนวน 400 ครัวเรือน	ข้อมูลครัวเรือนระดับจังหวัดกาญจนบุรี	90	✓				
2. ประเมินความมั่นคงทางอาหาร ระดับรายได้ของครัวเรือน และสถานภาพการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในสถานการณ์วิกฤตของชุมชนในตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	ข้อมูลครัวเรือนระดับพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี	คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลครัวเรือนระดับพื้นที่ จำนวน 50 ครัวเรือน	ข้อมูลครัวเรือนระดับพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี	90	✓				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินการตามโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
3. พัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยกระดับความมั่นคงทางอาหาร และระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	แนวทางกิจกรรมและนโยบายการส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน	ทำการประชาสัมพันธ์ตลาดชุมชนผ่านการผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ วิดีโอ ป้ายประชาสัมพันธ์	แนวทางกิจกรรมและนโยบายการส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน	90	✓				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
4. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ของครัวเรือน ชุมชนตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	ข้อมูลองค์ความรู้การพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ของครัวเรือน	คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อติดตามและประเมินความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชน	ข้อมูลองค์ความรู้การพัฒนาตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและระดับรายได้ของครัวเรือน	90	✓				

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

1. ฐานข้อมูลมั่นคงทางอาหารระดับจังหวัด
2. ฐานข้อมูลครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีครัวเรือน
3. แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม
4. แผนพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม
5. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
6. กิจกรรมการพัฒนา/ ปรับปรุงตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อม
7. กิจกรรมพัฒนาสินค้าที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน
8. กิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม
9. กิจกรรมประชาสัมพันธ์ผ่านการผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ และการจัดแสดงสินค้า
10. การประเมินสถานภาพความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือน
11. การถอดบทเรียนจากกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมส่งเสริมการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

1. ด้านวิชาการ สถานภาพความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของครัวเรือน ปัจจัยทุนชุมชนที่สามารถนำมาสู่การจัดการตลาดชุมชน และสถานภาพด้านการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกิจกรรมกระบวนการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร อันนำไปสู่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ภาคครัวเรือนอย่างยั่งยืน

2. ด้านชุมชนและสังคม นำข้อมูลองค์ความรู้ในเชิงวิชาการมาสร้างข้อมูลและจัดการความรู้เพื่อกำหนดแผนพัฒนากิจกรรมขับเคลื่อนยกระดับตลาดชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการตลาดชุมชน อันเป็นการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล รวมทั้งตลาดชุมชนได้รับการพัฒนา/ ปรับปรุงให้มีความพร้อม อีกทั้งเกิดการพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน รวมทั้งการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม นำมาซึ่งความสามารถหรือศักยภาพในการจัดการตลาดชุมชน

3. ด้านเศรษฐกิจ เกิดกระบวนการจัดการตลาดชุมชนเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือน ผ่านกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร การพัฒนาตลาดให้เกิดความพร้อม การพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องอัตลักษณ์ชุมชน การพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมแสดงสินค้า ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและผู้ค้า เกิด

การไหลเวียนของกระแสเงินในระบบตลาดชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีผลต่อการยกระดับความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ครัวเรือนของชุมชน

4. ด้านนโยบาย เกิดร่างนโยบายการส่งเสริมตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหารและรายได้ครัวเรือนของชุมชนอย่างยั่งยืน

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด (คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	60 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
2. กิจกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงตลาดนัดชุมชนให้มีความพร้อม	150 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
3. กิจกรรมพัฒนาสินค้าที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน	50 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
4. กิจกรรมพัฒนาระบบและกลไกการจัดการตลาดนัดชุมชนแบบมีส่วนร่วม	120 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
5. กิจกรรมประชาสัมพันธ์ผ่านการผลิตสื่อรูปแบบต่าง ๆ และการจัดแสดงสินค้า	150 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด (คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
6. การประเมิน สถานภาพความมั่นคง ทางอาหารและรายได้ ครัวเรือน	50 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
7. การถอดบทเรียน จากกิจกรรมพัฒนา ศักยภาพบุคลากรที่ เกี่ยวข้องและกิจกรรม ส่งเสริมการจัดการ ตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม	50 คน	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ต้องขัง คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	ตลอดทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ
1) องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง	ตลอดทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ
2) สถานีตำรวจภูธรอำเภอทองผาภูมิ	ตลอดทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ
3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเขย่ง	ตลอดทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ
4) พัฒนาชุมชนอำเภอทองผาภูมิ	ตลอดทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) สภาองค์กรชุมชนตำบลห้วยเขย่ง	ตลอดทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1) นางรังสิยา ประดิษฐ์ค่าย	-	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่งหมู่ที่ 7/ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มหัตถกรรมโครเซต ตำบลห้วยเขย่ง/ คณะกรรมการประสานงาน สภาองค์กรชุมชนระดับ ตำบลและระดับจังหวัด

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นายเอกพิพัฒน์ เงามฉาย	วิทยาการจัดการ	สาขาสื่อใหม่และมัลติมีเดีย
2) นายยุทธนา อยู่โต๊ะ	วิทยาการจัดการ	สาขาสื่อใหม่และมัลติมีเดีย
3) นายวันชัย -	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	สาขานวัตกรรมสังคมเพื่อการ พัฒนาชุมชน
4) นางสาวโสภา -	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	สาขานวัตกรรมสังคมเพื่อการ พัฒนาชุมชน
5) นางสาววรกร สूरียะวงษา	วิทยาการจัดการ	หลักสูตรบัญชีบัณฑิต
6) นางสาวสุพรรณษา กองตัน	วิทยาการจัดการ	หลักสูตรบัญชีบัณฑิต

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น

รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 12 % (ที่มาของรายได้มาจากการการค้าขาย)

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
-	-	-

10. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

-

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน

- ชื่อองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์: ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง
- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์: กันยายน 2565 ถึงปัจจุบัน
- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์:

นำรูปแบบการจัดผังตลาดจากงานวิจัยไปใช้ปรับสถานที่ รูปแบบแผงขายสินค้า และกำหนดขนาดพื้นที่ของร้านค้าภายในตลาดใหม่ โดยจำแนกตามประเภทของสินค้าเพื่อให้สมาชิกในชุมชนที่ต้องการเข้ามาค้าขายในตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งสามารถเข้ามาค้าขายได้มากขึ้น โดยเฉพาะครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แต่ยังไม่ได้รับสถานภาพทางทะเบียนราษฎรเป็นพลเมืองไทยสามารถเข้ามาค้าขายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว

นำระบบและกลไกจัดการตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งที่ได้จากกระบวนการวิจัยไปปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการฝ่ายการตลาดทำหน้าที่พิจารณากำหนดประเภทสินค้าและจำนวนผู้ขายสินค้าแต่ละชนิดให้เหมาะสมทั้งด้านราคาและคุณภาพของสินค้า เช่น ร้านขายหมู ซึ่งเป็นสินค้าที่คณะกรรมการตลาดชุมชนกำหนดให้ผู้ประกอบการที่เลี้ยงหมูในชุมชนสามารถนำมาขายได้เท่านั้นไม่อนุญาตให้ร้านค้านอกชุมชนมาขายหรือไม่อนุญาตให้ผู้ค้าในชุมชนนำเนื้อหมูนอกชุมชนมาขายในตลาด และคณะกรรมการฝ่ายสถานที่ให้ดูแลการจัดระเบียบตลาด การสุขาภิบาลภายใน ตลาด และสุขอนามัยอาหารปลอดภัย

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน:

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนตำบลห้วยเขย่งในปัจจุบัน คือ ตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ด้วยการบริหารจัดการโดยภาคประชาชนในรูปแบบของคณะกรรมการตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง และชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นจากการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติและวัตถุดิบที่ผลิตได้ในท้องถิ่นมาค้าขายแลกเปลี่ยนเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยมี

ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนสินค้าที่จำเป็นต่อการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันส่งผลให้ครัวเรือนต่าง ๆ ลดรายจ่ายในการเดินทางไปซื้อสินค้าและอาหารนอกพื้นที่ อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาในการเดินทาง ส่งผลให้มีเวลาในการทำงานมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่

นักวิจัยชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นสามารถนำไปต่อยอดและประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมพัฒนาตลาดชุมชนตำบลห้วยเขย่งให้มีศักยภาพในการสร้างความมั่นคงทางอาหารและเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญในการสร้างรายได้ภาคครัวเรือนให้แก่สมาชิกในชุมชน

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาพที่ 252 วิถีชีวิตชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาพที่ 253 พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน

ภาพที่ 254 มอบผ้ากันเปื้อนให้แม่ค้า พ่อค้า ตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่งทุกแผงโดยมีรูปปฐาชิณี เป็นสัญลักษณ์

ภาพที่ 255 งานจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า

ภาพที่ 256 ป้ายตลาดนัดชุมชนตำบลห้วยเขย่ง

ภาคผนวก ค

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคง
ทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์โรคโควิด-19 ตำบลคลองลาน
พัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

19 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการดำเนินงาน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1. ศึกษาความมั่นคง ทางอาหารและ สถานะทาง เศรษฐกิจครัวเรือน ในจังหวัด กำแพงเพชร	ข้อมูลความมั่นคง ทางอาหารและ สถานะทาง เศรษฐกิจครัวเรือน ในจังหวัด กำแพงเพชร	1. เก็บแบบสอบถามเรื่องความมั่นคง ทางอาหารและสถานะทางเศรษฐกิจ ครัวเรือนของครัวเรือน 2. พนักงานเก็บแบบสอบถามที่เป็น นักศึกษาและประชาชน 3. จำนวนข้อมูลความมั่นคงทาง อาหารของครัวเรือน 400 ครัวเรือน	ข้อมูลความมั่นคง ทางอาหารและ สถานะทาง เศรษฐกิจครัวเรือน ในจังหวัด กำแพงเพชร	100 %	A				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
2. พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรกรปลอดภัยที่สร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนในพื้นที่ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายมีอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย	1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสารจุลินทรีย์ การวางแผนการผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย และการทำบัญชีครัวเรือน 2. วิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการเกษตร และอาจารย์นักวิจัยด้านการตลาดและการบัญชี 3. ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตสารจุลินทรีย์ การวางแผนการผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย และการทำบัญชีครัวเรือน และนำความรู้ไปผลิตอาหาร/ สินค้าเกษตรกรปลอดภัย จำนวน 51 ครัวเรือน	ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายมีอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย	100 %	A				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการดำเนินงาน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
3. พัฒนาแหล่ง จำหน่ายสินค้า เกษตรปลอดภัยใน พื้นที่ตำบลคลอง ลานพัฒนา อำเภอก ลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร	แหล่งจำหน่ายสินค้า เกษตรปลอดภัยใน พื้นที่ตำบลคลอง ลานพัฒนา	1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการ พัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตร ปลอดภัยในชุมชน 2. เครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่ร่วมกัน จัดตั้งแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตร ปลอดภัย 3. แหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตร ปลอดภัยในพื้นที่ตำบลคลองลาน พัฒนา จำนวน 3 แหล่ง	แหล่งจำหน่าย สินค้าเกษตร ปลอดภัยในพื้นที่ ตำบลคลองลาน พัฒนา	80 %		B			

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
4. พัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหาร ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	ชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหาร	1. จัดเวทีสังเคราะห์และสรุปข้อมูลการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ 2. เครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่ร่วมกันสังเคราะห์และสรุปข้อมูล ผลิตสื่อสร้างสรรค์ และจัดเวทีสาธารณะเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ 3. สื่อสร้างสรรค์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย และมีหน่วยงาน/องค์กรนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย/ แผนพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัย จำนวน 3 แห่ง	ชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยที่มีความมั่นคงทางอาหาร	100 %	A				

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

1. ครั้วเรือนมีอาหารปลอดภัยบริโภค ร้อยละ 100 และแบ่งปันไปยังเพื่อนบ้าน/ คนในชุมชน
2. รายจ่ายค่าอาหารของครั้วเรือนลดลง
3. ครั้วเรือนกลุ่มเป้าหมายมีรายได้จากการขายสินค้าเกษตรปลอดภัย
4. คนในตำบลคลองลานพัฒนา มีอาหารปลอดภัยบริโภคมากขึ้น
5. มีการขยายผลการดำเนินโครงการวิจัยไปสู่ชุมชนอื่นจำนวน 3 พื้นที่ คือ ตำบลโป่งน้ำร้อน ตำบลคลองน้ำไหล และตำบลสักงาม

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

1. ครั้วเรือนกลุ่มเป้าหมายและคนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้นจากการบริโภคอาหาร/ สินค้าเกษตรปลอดภัย
2. การแบ่งปันอาหารกันในชุมชนจะทำให้เกิดความรักสามัคคีกันภายในชุมชนมากขึ้น
3. หน่วยงานและประชาชนมีความรู้เรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยมากขึ้น
4. การทำงานเป็นภาคีเครือข่ายจะทำให้เกิดการเรียนรู้การทำงานร่วมกันและทำให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายมากขึ้น

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ (โปรดระบุกลุ่มเป้าหมาย)

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. ความสามารถในการผลิตอาหารปลอดภัย	51	○ ผู้สูงอายุ.....39..... คน ○ ผู้พิการ คน ○ ผู้ต้องขัง คน ○ อื่น ๆ (กลุ่มชาติพันธุ์).....16..... คน
2. ความสามารถในการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยเพื่อเพิ่มรายได้ครั้วเรือน	51	○ ผู้สูงอายุ.....39..... คน ○ ผู้พิการ คน ○ ผู้ต้องขัง คน ○ อื่น ๆ ((กลุ่มชาติพันธุ์).....16..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1) สำนักงานอำเภอคลองลาน	- ให้อบรมลบริบทชุมชน - อนุเคราะห์ให้ดำเนินโครงการวิจัยและเข้าร่วมการเปิดโครงการและตลาดชุมชน
2) เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา	- ให้อบรมลบริบทชุมชน - อนุเคราะห์สถานที่ห้องประชุมดำเนินโครงการวิจัย - คัดเลือกและประสานงานครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย
3) ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูงจังหวัดกำแพงเพชร	- อนุเคราะห์สถานที่จัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย
➤ ภาคเอกชน	
ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจคลองลาน	- ให้อบรมลบริบทชุมชน - ประสานงานและดำเนินงานการพัฒนาตลาดชุมชน
ตลาดนัดชุมชน	- อนุเคราะห์สถานที่จัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
ศูนย์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลคลองลานพัฒนา	- ให้อบรมลบริบทชุมชน - คัดเลือกและประสานงานครัวเรือนกลุ่มเป้าหมาย - อนุเคราะห์สถานที่และวิทยากรเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
นางสาวอริยญา เดชมโนมัย	เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา	รองนายกเทศมนตรี

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นางสาวเบญจวรรณ หมอกมิต	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
2) นายปรเมษฐ์ สิงหาราช	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
3) นางสาวสุจิตรา จักรเพ็ญ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
4) นางสาวอรวี แซ่ก้อ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
5) นายกฤษณรงค์ แก้วนกสิกรรม	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
6) นางสาวกนกพร แจ่มแจ้ง	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
7) นางสาวนฤมล เทียงปา	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
8) นางสาวณิรัตน์ รักทวม	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
9) นางสาวรุ่งอรุณ อยู่เจริญ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
10) นางสาวสุพิชชา จักรแต่	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
11) นางสาวศศิณา สายทอง	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
12) นางสาวสุธิกานต์ นิลพ่อง	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
13) นางสาวณัฐพร สีดา	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาสังคม
14) นางสาวกาญจนา ปานศิลา	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	รัฐประศาสนศาสตร์
15) นางสาวอุริมาศ วัฒนศิริ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	รัฐประศาสนศาสตร์

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น N/ A % (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

รายได้เกิดจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยที่ครัวเรือนทำการผลิต ซึ่งเหลือจากการบริโภคและแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้าน/ คนในชุมชน

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
-	-	-

10. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

-

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนวทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและปัญหาเรื้อรังของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

มติวิชาการ หมายถึง การมีเอกสารแสดงถึงการอ้างอิง (Citations) บทความวิจัย ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งมี Peer-review (โปรดแนบเอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง)

มติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

- ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อน
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำไหล
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลสีกาม

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2567

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

1) นำสื่อสร้างสรรค์เผยแพร่แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน

2) นำองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนไปกำหนดเป็นนโยบาย/ แผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน และเพิ่มรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

หนังสือรับรองการให้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรือสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬังเพชร

ชื่อองค์กร/ชุมชน/ภาคธุรกิจที่นำไปใช้ประโยชน์.....เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา.....
สถานที่ตั้ง.....ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร..... โทรศัพท์.....
ขอรับรองว่าได้นำผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬังเพชร เรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตร
ปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้สถานการณ์โรคโควิด-19 ตำบลคลองลาน
พัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร.....
ของ อาจารย์ ดร.กรรณิกา อุสสาสาร และคณะ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬังเพชร
โดยใช้ประโยชน์ใน ระหว่างวันที่...18 สิงหาคม พ.ศ. 2566..... ถึงวันที่... 17 สิงหาคม พ.ศ. 2567.....
โดยวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้มีดังนี้ (สามารถระบุได้มากกว่า 1 ประเด็น)

☐ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ (โปรดระบุรายละเอียด)

☒ การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ (โปรดระบุรายละเอียด) นำสื่อสร้างสรรค์เผยแพร่แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน.....

☒ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย (โปรดระบุรายละเอียด) นำองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนไปกำหนดเป็นนโยบาย/แผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....

☒ การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (โปรดระบุรายละเอียด) ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน และเพิ่มรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย.....

ทั้งนี้เนื่องจากการที่องค์กร/หน่วยงาน/กลุ่ม ได้นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์/งานวิชาการ มาใช้ประโยชน์ พบว่า

1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น
2. องค์กรบริหารส่วนตำบลมีนโยบาย/แผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน
3. ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการค่าใช้จ่ายครัวเรือนลดลง และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

ข้าพเจ้าขอลงนามในหนังสือรับการนำไปใช้ประโยชน์ด้วยความจริงทุกประการ

ลงชื่อ (ผู้ใช้ประโยชน์)

(ดร.วิทยา หักศุภโณทัย)

ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลคลองลานพัฒนา

วันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 ที่รับรอง

มติพาณิชย์ หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการในการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไปพัฒนา/ ปรับปรุง กระบวนการผลิตและจำหน่ายในภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

ภาพที่ 257 ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 258 การประชุมเปิดโครงการวิจัย

ภาพที่ 259 การเก็บรวบรวมข้อมูลความมั่นคงทางอาหารและสถานเศรษฐกิจครัวเรือน

ภาพที่ 260เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนการสร้างความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน

ภาพที่ 261 การพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย

ภาพที่ 262 การผลิตสื่อสร้างสรรค์และการถ่ายทอดองค์ความรู้

ภาคผนวก ง

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารผ่านระบบบริหาร
จัดการตลาดชุมชน เชื่อมโยงศักยภาพของท้องถิ่นสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยการมี
ส่วนร่วมของชุมชนชาวสวนทองร้อง ตำบลคลองจุกกระเณอ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัด
ฉะเชิงเทรา

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารผ่าน
ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชน เชื่อมโยงศักยภาพของท้องถิ่นสู่การสร้าง ความ
เข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวสวนทองร่อง ตำบลคลองจุก
กระแฉะ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

หัวหน้าโครงการ อาจารย์ ดร.กฤษณะ ช่องศรี

นักวิจัยในโครงการ

อาจารย์ ดร.นรากร ศรีสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

อาจารย์ ปรรธนา มณีฉาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัญญาณิศา ศรีนุกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

นางภรภัทร เปรมกลม

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

นางสาวนุจรี อิมหมัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

นายณัฐชนน มั่งมั่ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

.....

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1. ประเมินความ มั่นคงทางอาหาร ในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโค โรนา (Covid19) ของครัวเรือนใน ระดับจังหวัด และ ระดับพื้นที่ที่พัฒนา	1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความมั่นคงทางอาหารใน สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนใน ระดับจังหวัดและ ระดับพื้นที่ที่พัฒนา	1. นักวิจัยได้เก็บข้อมูล แบบสอบถามเชิงปริมาณ เสร็จแล้วทั้งสิ้นจำนวน 470 ชุด แบ่งเป็น ระดับจังหวัด 400 ชุด และระดับพื้นที่ 70 ชุด และนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ ที่พัฒนาโดยทีมGIS	1. ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลด้านความ มั่นคงทางอาหารใน ระดับจังหวัด และ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลด้านความ มั่นคงทางอาหารใน ระดับพื้นที่ 2. ข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน	100 %		√			

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		2. นักวิจัยได้เก็บข้อมูลเชิง คุณภาพ ด้วยแบบบันทึกทุน ชุมชนเพื่อจะได้วิเคราะห์ และเชื่อมโยงต่อการพัฒนา เป็นพื้นที่ความมั่นคงทาง อาหารต้นแบบและยกระดับ เศรษฐกิจชุมชน ตาม ศักยภาพ โดยแยกออกเป็น 5 หมวด ดังต่อไปนี้ เกษตรกรในพื้นที่ พืชผัก ผลไม้ในพื้นที่ ภูมิปัญญาใน พื้นที่ แหล่งน้ำในพื้นที่ อาหารพื้นถิ่น							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
2. พัฒนาตลาดนัด ชุมชนต้นแบบ ช่อง ทางการจัด จำหน่ายออนไลน์ รวมถึงเครือข่าย จำหน่ายสินค้า โดย การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	1. ได้ตลาดชุมชน 1 แห่ง 2. ช่องทางการตลาด ออนไลน์ 1 ช่องทาง และ เครือข่ายจำหน่ายสินค้า ชุมชน 5 เครือข่าย 3. มีผู้เข้ามาใช้บริการตลาด อย่างน้อย 30 คน ต่อวัน 4. มีผู้เข้าถึงช่องทาง การตลาดออนไลน์ อย่างน้อย 100 คน 5. สินค้าที่จำหน่ายผ่าน เครือข่ายชุมชน ขายได้ร้อยละ 20 ของจำนวนที่วาง จำหน่าย	1. ประเมินศักยภาพชุมชน แบบมีส่วนร่วมในเชิง กายภาพพื้นที่ สํารวจ ภาคสนาม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความต้องการของ ชาวสวนท้องร้องในการ พัฒนาพื้นที่ และผลผลิตที่ ต้องการ ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม ย่อย 2. การสำรวจด้านการ สื่อสารชุมชน การตลาดเพื่อ การจัดสร้างตลาดนัดชุมชน และตลาดออนไลน์ ด้วย วิธีการสนทนากลุ่มย่อย	1. ตลาดนัดชุมชน ต้นแบบ 1 แห่ง 2. ระบบและกลไก ในการสร้าง เครือข่ายการ จำหน่ายสินค้าของ ชุมชน และช่องทาง การจำหน่ายสินค้า ออนไลน์ 1 ระบบ	100 %		√			

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
	6. ได้ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชน	3. สมาชิกในชุมชน เริ่มมีส่วนร่วมกับการวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตลาดชุมชน ร่วมกันตลอดจน การดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารตลาด เพื่อให้เกิดระบบกลไกการมีส่วนร่วมในทุกมิติ							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		4. จัดกิจกรรมทดลองการดำเนินกิจการตลาดชุมชนตลอดไปจนถึงการเข้าร่วมจัดจำหน่ายสินค้าในงานต่าง ๆ ภายนอกชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายจำหน่ายสินค้า กระบวนการทั้งหมด ดำเนินการโดยนักวิจัยชุมชน และกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่อเนื่อง							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		5. ประเมินผล สรุปผล ถอด บทเรียนและการจัดสร้าง ตลาดนัดชุมชนและตลาด ออนไลน์รวมถึงการสร้าง เครือข่ายการจำหน่ายสินค้า การจำหน่ายสินค้าจาก event ต่าง ๆ รวมไปถึงส่ง มอบตลาดนัดชุมชนให้ชุมชน ดำเนินการใช้ประโยชน์ต่อไป							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
3. พัฒนา ผลิตภัณฑ์อาหาร และเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ชุมชน จากฐานทรัพยากร ท้องถิ่น	1. ได้ผลิตภัณฑ์อาหารและ บรรจุภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์ 2. ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ ธรรมชาติในท้องถิ่น 1 ผลิตภัณฑ์	1. ประเมินศักยภาพชุมชน แบบมีส่วนร่วมในเชิง กายภาพพื้นที่สำรวจ ภาคสนาม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความต้องการของ ชาวสวนท้องร่องในการ พัฒนาพื้นที่ และผลผลิตที่ ต้องการ ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม ย่อย 2. จัดการอบรมเชิง ปฏิบัติการด้านยกระดับ สินค้าทางการเกษตรและ ผลิตภัณฑ์เหลือทิ้งทาง การเกษตร	การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ต่อ ยอดจากผลิตภัณฑ์ เดิม ตามความ ต้องการและข้อมูล ของพื้นที่ ดังนี้ 1. เค้กกล้วยหอม (นำกล้วยอินทรีย์ที่ ราคาต่ำ มาพัฒนา เป็นสูตรสุขภาพ) 2. ปลานิลแดด เดียว (แก้ไขปัญห การตากแห้งและ การเก็บรักษา)	100 %		√			

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		3. จัดตั้งเครือข่ายชุมชนใน ด้านยกระดับสินค้าทางการ เกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือ ทิ้งทางการเกษตร	3. กล้วยบกรอบ ลูกจากลอยแก้ว น้ำ ใบเตย (พัฒนา บรรจุภัณฑ์) การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ ตามความต้องการ และข้อมูลของ พื้นที่ ดังนี้ 1. ขนปลาไทยากิ ไส้คัสตาร์ดกล้วย	100 %		√			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		4. สรุปผลการประเมินผล การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านยกระดับสินค้าทางการ เกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือ ทิ้งทางการเกษตร และการ จัดตั้งเครือข่ายชุมชนใน ด้านยกระดับสินค้าทางการ เกษตรและผลิตภัณฑ์เหลือ ทิ้งทางการเกษตร และการ วัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมพื้นฐาน	2. เครื่องดื่มจากใบเตยหอม 3. กลุ่มผลิตภัณฑ์จากมะม่วง เช่น คุกกี้ และทาร์ต ทั้งนี้ ชุมชนยังไม่ดำเนินการ ทางด้านการผลิตภัณฑ์จากเศษ วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เนื่องจากยังคงต้องมีการรักษา ศักยภาพและความพร้อมของ ชุมชนอีกรอบด้าน จึงไม่มี ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงในข้อนี้ได้	100 %		√			

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

1. เกิดชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ครัวเรือนจากศักยภาพในพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
2. เกิดการถ่ายทอดวิธีการยกระดับผลิตภัณฑ์อาหารให้มีคุณค่าและมูลค่าที่เพิ่มขึ้น และชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์จากวิธีการ กระบวนการเหล่านี้ได้จริง

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เชิงสังคมและชุมชน

ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารบนฐานทรัพยากรชุมชน อันนำไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นต้นแบบชุมชนให้พื้นที่อื่น ๆ ในการศึกษาเรียนรู้ได้

เชิงเศรษฐกิจ

ชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 เกิดระบบหมุนเวียนทางเศรษฐกิจภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์อาหารรวมถึง ด้านการเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจพอเพียง ถูกยกระดับให้มีมูลค่า ที่สูงขึ้น

เชิงนโยบาย/ ข้อเสนอแนะ

มีการเสนอแนวทางในการกำหนดกิจกรรมและนโยบายส่งเสริมด้านการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผ่านรูปแบบการจัดทำตลาดชุมชน และแนวทางด้านการยกระดับผลิตภัณฑ์อาหารรวมถึงและด้านการเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจพอเพียงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปขยายผลและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ต่อไป

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเปราะบางที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในระดับจังหวัดฉะเชิงเทราและระดับพื้นที่ที่พัฒนา	470 คน	✓ ผู้สูงอายุ 12 คน ○ ผู้พิการ คน ○ ผู้ต้องขัง คน ○ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
2. การพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึงเครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	120 คน	✓ ผู้สูงอายุ 12 คน ○ ผู้พิการ คน ○ ผู้ต้องขัง คน ○ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น	30 คน	✓ ผู้สูงอายุ 12 คน ○ ผู้พิการ คน ○ ผู้ต้องขัง คน ○ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1) สำนักงานเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)	การพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึงเครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2) องค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ตำบลที่สำรวจข้อมูลเชิงปริมาณด้านความมั่นคงทางอาหาร	ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในระดับจังหวัดฉะเชิงเทราและระดับพื้นที่ที่พัฒนา
3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนัง จังหวัดฉะเชิงเทรา	ประเมินความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในระดับพื้นที่ที่พัฒนา
ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาคเอกชน	
1)	
2)	
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) กลุ่มบางปะกงสายน้ำแห่งชีวิต	การพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึงเครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2) เครือข่ายกลุ่มชาวสวนทองร่องกรุงเทพฯ	การพัฒนาตลาดนัดชุมชนต้นแบบ ช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์รวมถึงเครือข่ายจำหน่ายสินค้า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1) นายวัชร วรรณกุล	ชาวบ้านหมู่ 2 ชุมชนชาวสวน ท้องร่อง ตำบลคลองจุกเขม อำเภอเมืองเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา	

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1. นางสาวพนิดา ฤกษ์สวัสดิ์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ฟิสิกส์ประยุกต์
2. นางสาวตรีสุข รัชตะวิภา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ฟิสิกส์ประยุกต์
3. นางสาว อรอร ภูครองตา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
4. นางสาว ดวงกมล นิพัทธกุลศีล	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
5. นางสาว เขมิกา สุวรรณไสว	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
6. นาย ศตปณณ ธีระผะลิกะ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
7. นางสาว กันตพร นิยมพลี	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
8. นางสาว แพรว ราชวงศ์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
9. นางสาว แพรว ราชวงศ์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
10. นางสาว ญัฐกมล นึกสม	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
11. นางสาว วรรณวลี วิจิตขจี	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
12. นางสาว ปวีณนุช สว่างวงศ์	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
13. นาย โสภณวิชญ์ รุ่งสะอาด	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
14. นางสาว วรัญชลี ล้วนดี	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
15. นางสาว ศิลป์ศุภา แดนนา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
16. นางสาว วรณัฐดา แจงภู	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ
17. นางสาว นาริรัตน์ ใจกว้าง	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การอาหารและธุรกิจบริการ

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น% (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

รายได้ รายไตรมาส พ.ศ. 2566 จากกลุ่มเกษตรกร ที่ร่วมบันทึกการขายรายได้ จำนวน 7 ราย ซึ่ง 7 รายนี้ เป็นเกษตรกร/ กลุ่ม ที่จัดเป็นผู้รวบรวม ผลผลิตจากชาวบ้านในพื้นที่ โดยที่มาของรายได้มาจากการจัดจำหน่ายสินค้าผลิตผลทางการเกษตร ผ่านตลาดชุมชน ผ่านตลาดจากงาน event และเครือข่ายจำหน่ายสินค้า ณ สิงหาคม 2566 ดังนี้

	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3
ยอดเงินรวมจาก 7 ราย	132,700	347,210	236,340
เพิ่มขึ้น/ ลดลง		+ 161.65 %	-31.93 %

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะม่วงตากเกรด	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	คุกกี้มะม่วง ทาร์ตมะม่วง ซึ่งแปรรูปจากมะม่วงตากเกรด
เครื่องดื่มจากใบเตยผง	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	เครื่องดื่มจากใบเตยผง
ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม	นวัตกรรมกระบวนการ	ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม การจัดดำเนินงานของตลาดชุมชนนั้นจะต้องขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ 5 กลุ่มซึ่งจัดตั้งในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารจัดการตลาด โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. กลุ่มผู้นำชุมชน นวัตกรรมชุมชน นักวิจัยชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ถือว่าเป็นต้นทุนภายในชุมชนที่สำคัญ

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
		2. สมาชิกเครือข่ายภายในชุมชน เป็นกลุ่มที่จัดตั้งในรูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่นกลุ่มแปรรูปกล้วย บ้านคลองบางกล้วย 3. กลุ่มสมาชิกเครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนที่สำคัญที่ส่งเสริม ประสานงาน ร่วมกัน เช่น กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์แม่น้ำบางปะกง เป็นต้น 4. หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ที่จะมีส่วนร่วมในการลงทุน พัฒนา และร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 5. กลุ่มลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หมายเหตุ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) - การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) - การพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา

10. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

ภาพที่ 263 ภาพแสดงวิถีชีวิตชุมชน จากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการยื่นขอการรับรองทรัพย์สินทางปัญญา

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนวทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและปัญหาเร่งด่วน ของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ

.....

.....

- ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

.....

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)

.....

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

มิติวิชาการ หมายถึง การมีเอกสารแสดงถึงการอ้างอิง (Citations) บทความวิจัย ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งมี Peer-review (โปรดแนบเอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง)

.....

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ชุมชนบ้านคลองบางกล้วยและบ้านคลองลัด ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

ช่วงเวลาที่น่าสนใจไปใช้ประโยชน์

พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป

ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

การใช้ประโยชน์จากการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารผ่านระบบบริหารจัดการตลาดชุมชน เชื่อมโยงศักยภาพของท้องถิ่นสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวสวนทุเรียน ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา โดยเป็นระบบระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม จังหวัดยะลา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

เกิดการพัฒนาศักยภาพระบบเศรษฐกิจฐานราก มีรายได้หมุนเวียน รายได้ครัวเรือนดีขึ้น มีจุดจัดการที่สามารถประกอบกิจกรรมทางสังคม ทั้ง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และการจัดเป็นพื้นที่ดำเนินกิจกรรมสันติภาพ การประชุม ของคนในชุมชน จะทำให้ผู้คนในชุมชนมีความสามัคคีมากยิ่งขึ้น กลุ่มทางสังคมจะมีความเข้มแข็งและสามารถยกระดับพัฒนาเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจของชุมชนที่มีศักยภาพรับมือกับวิกฤตต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

มิติพาณิชย์ หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการในการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไปพัฒนา/ ปรับปรุง กระบวนการผลิตและจำหน่ายในภาคการผลิตและ ภาคอุตสาหกรรม

ภาคการผลิต/ ภาคอุตสาหกรรม ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ชุมชนบ้านคลองบางกล้วยและบ้านคลองลัด ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนิง จังหวัด ฉะเชิงเทรา

ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป

ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบการแปรรูปผลผลิตจากมะม่วงตากเกรดมีการทดลองการจัดจำหน่าย

ภาพที่ 264 ลูกก็จากมะม่วงตากเกรด

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม (โปรดให้คำอธิบาย
พร้อมแนบเอกสาร/
ไม่มี

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

ภาพที่ 265 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ภาพนวัตกรรมที่เกิดขึ้น (กรณี que แสดงเป็นภาพหรือโมเดลได้) พร้อมคำอธิบายได้ภาพ
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ต้นแบบที่พัฒนาจากทรัพยากรในพื้นที่

ภาพที่ 266 ลูกก๊ากจากมะม่วงตากเกรด

ภาพที่ 267 ชาจากใบเตยหอม

นวัตกรรมกระบวนการ

ภาพที่ 268 ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินงานของตลาดชุมชนนั้นจะต้องขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ 5 กลุ่มซึ่งจัดตั้งในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารจัดการตลาด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้นำชุมชน นวัตกรรมชุมชน นักวิจัยชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ถือว่าเป็นต้นทุนภายในชุมชนที่สำคัญ
2. สมาชิกเครือข่ายภายในชุมชน เป็นกลุ่มที่จัดตั้งในรูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่นกลุ่มแปรรูปกล้วย บ้านคลองบางกล้วย
3. กลุ่มสมาชิกเครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนที่สำคัญที่ส่งเสริมประสานงานร่วมกัน เช่น กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์แม่น้ำบางปะกง เป็นต้น
4. หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ที่จะมีส่วนร่วมในการลงทุน พัฒนา และร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. กลุ่มลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 269 การประชุมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นจุดคานงัด ยกระดับรายได้ และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน

ภาพที่ 270 ตลาดที่สร้างขึ้น และตั้งชื่อว่า “ตลาดนัดศาลาหิงห้อย”

ภาพที่ 271 การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนวิสาหกิจชุมชนสวนทองร่องเพื่อค้นหาประเด็น
โจทย์วิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารในชุมชน

ภาพที่ 272 การเข้าร่วมจำหน่ายสินค้าจากผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์

ภาคผนวก จ

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรผู้ได้รับ
ผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดชัยภูมิ

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเกษตรกรผู้
ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดชัยภูมิ

หัวหน้าโครงการ	รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ปัญะพงษ์
นักวิจัยในโครงการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ชัยศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศไนยวรรณ ดวงมาลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิลป์ ปรงชัยภูมิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เทอดศักดิ์ ไปจันทิก อาจารย์ลลนา คลังชำนาญ
หน่วยงานต้นสังกัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

.....

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1. ประเมิน ความมั่นคง ทางอาหารฯ	ได้ข้อมูลผลการ ประเมินความมั่นคง ทางอาหาร (ระดับจังหวัดและ ระดับพื้นที่)	1. สสำรวจสภาพความมั่นคงทางอาหารของกลุ่ม เกษตรกรฯ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด 2. นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นนักศึกษา พื้นที่เก็บข้อมูลทั้ง 16 อำเภอ ในจังหวัดชัยภูมิ และทำแผนที่ครัวเรือนที่ใช้ในการเก็บ แบบสอบถาม 3. การลงข้อมูลในระบบฯ ครบทั้ง 400 ชุด ตามเป้าหมาย	ได้ข้อมูลผลการ ประเมินความ มั่นคงทางอาหาร (ระดับจังหวัดและ ระดับพื้นที่)	100	✓				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
2. พัฒนา ศักยภาพของ กลุ่มและ สร้าง กระบวนการ เรียนรู้ความ มั่นคงทาง อาหารฯ	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 กลุ่ม ได้รับ การพัฒนาศักยภาพ และสร้างความมั่นคง ทางอาหารผ่าน กระบวนการเรียนรู้ 2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ แปรรูปอาหารจาก สมุนไพร 3. เพิ่มช่องทางทาง การตลาดออฟไลน์ และออนไลน์	1. ใช้แนวทางการสัมภาษณ์และการ สนทนากลุ่มในการเก็บข้อมูล 2. มีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย และ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 พื้นที่เข้า ร่วมฯ 3. ที่ประชุมร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม การสร้างความมั่นคงทางอาหาร และ การ พัฒนาศักยภาพกลุ่มเพื่อสร้างความมั่นคง ทางอาหารผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 กลุ่ม ได้รับ การพัฒนาศักยภาพ และร่วมกันเรียนรู้ใน การสร้างความมั่นคง ทางอาหาร 2. ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ แปรรูปอาหารจาก สมุนไพรจำนวน 4 เมนู 3. เพิ่มช่องทางทาง การตลาดออฟไลน์และ ออนไลน์	100	✓				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
3. พัฒนา ชุมชน ต้นแบบด้าน ความมั่นคง ทางอาหาร และการ ยกระดับ รายได้ของ ครัวเรือนฯ	1. ชุมชนต้นแบบด้าน ความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 1 ชุมชน 2. ครัวเรือนยกระดับ รายได้ของครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 15	1. ใช้แนวทางการสัมภาษณ์และการ สนทนากลุ่ม 2. ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกชุมชนต้นแบบ จาก 4 พื้นที่ 3. ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย และ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้นแบบเข้าร่วม พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทาง อาหารและการยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนกลุ่มฯ	1. ได้ชุมชนต้นแบบ ด้านความมั่นคงทาง อาหาร จำนวน 1 ชุมชน คือ กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนตำบล ท่ามะไฟหวาน อำเภอ แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 2. ครัวเรือนยกระดับ รายได้ของครัวเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 15	100	✓				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
4. ติดตาม และ ประเมินผล การพัฒนา ชุมชน ต้นแบบด้าน ความมั่นคง ทางอาหารฯ	1.ข้อมูลการติดตาม และประเมินผลการ ดำเนินงานพัฒนา ชุมชนต้นแบบและการ ยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนฯ 2. ชุดข้อมูลคู่มือการ พัฒนา ชุมชนต้นแบบและการ ยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนฯ	1. ใช้แนวทางการสัมภาษณ์และ การสนทนากลุ่ม 2. ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย ร่วมกันติดตามผลการ ดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคง ทางอาหารฯ 3. ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัย ร่วมกันประเมินผลการ ดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคง ทางอาหารฯ	1. ได้ข้อมูลการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน พัฒนาชุมชน ต้นแบบและการยกระดับ รายได้ของครัวเรือนฯ 2. ได้ชุดข้อมูลคู่มือการพัฒนา ชุมชนต้นแบบและการยกระดับ รายได้ของ ครัวเรือนฯ 3. เกิดนวัตกรรมชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในความมั่นคงทาง อาหาร และสร้างเสถียรภาพ ด้านรายได้ของกลุ่ม	100	✓				

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

2.1 ความมั่นคงทางอาหาร

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในระดับจังหวัด ชาวชัยภูมิมีความวิตกกังวลในอนาคตต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ด้านความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ 1) ความวิตกกังวลด้านความพอเพียงของอาหาร มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับน้อย 2) ความวิตกกังวลด้านการเข้าถึงอาหาร มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับน้อย 3) ความวิตกกังวลด้านการใช้ประโยชน์จากอาหาร มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับน้อย และ 4) ความวิตกกังวลด้านเสถียรภาพทางอาหาร มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบันมีแนวโน้มคลี่คลายลงและลดความรุนแรง ส่งผลให้ชาวบ้านมีความวิตกกังวลน้อยลงไปด้วย ในขณะที่ความมั่นคงทางอาหารระดับพื้นที่ทั้ง 4 แห่ง มีความมั่นคงทางอาหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารด้านความมีเสถียรภาพทางอาหารและด้านการใช้ประโยชน์จากอาหารอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีอาหารพอเพียงและด้านการเข้าถึงอาหารอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและสร้างกระบวนการเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหาร

ของกลุ่มฯ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหารและคัดเลือกนักวิจัยชุมชน 2) การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างความมั่นคงทางอาหาร 3) การพัฒนาศักยภาพด้านการแปรรูปและการตลาดออนไลน์ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสมาชิกกลุ่มได้พัฒนาทักษะในการแปรรูปสมุนไพรเป็นอาหาร จำนวน 4 เมนู ได้แก่ ใส่อ้วสมุนไพรรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ปลาตุ๋นพริกขี้หนู และ ผักผัดโรยข้าว ส่วนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ ทุกกลุ่มสามารถเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ได้

2.3 การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือน

โดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพความพร้อมด้านความมั่นคงทางอาหาร 2) การบริหารจัดการที่ดี 3) กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) เครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน 5) ผู้นำที่ดี 6) สมาชิกมีส่วนร่วมมีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อชุมชน และ 7) คณะกรรมการกลุ่มมีจริยธรรมและมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน ได้สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน และเป็นพื้นที่ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต สอดแทรกการใช้ระบบห่วงโซ่อาหารที่ครบวงจร เริ่มจากการเตรียมการปลูก การ

เก็บเกี่ยว การแปรรูป การซื้อขาย มีการออกแบบให้กลุ่มสามารถเป็นสถานที่ในการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอาหารและการเกษตร 2) ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า 3) ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมทั้ง กลุ่มได้เตรียมรับมือกับโรคอุบัติใหม่หรือผลกระทบจากแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

2.4 การติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

ประกอบด้วย

2.4.1 มิติด้านความพอเพียง ได้แก่ 1) กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทข้าว ผักพื้นบ้าน สมุนไพร 2) กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทปศุสัตว์คือเลี้ยงไก่ 3) กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทประมงคือเลี้ยงปลา 4) กลุ่มมีพื้นที่ผลิตอาหารประเภทผลไม้ 5) บริเวณโดยรอบชุมชนมีตลาดหรือร้านขายอาหารที่มีอาหารหรือวัตถุดิบเพียงพอต่อความต้องการ

2.4.2 มิติการเข้าถึงอาหาร ได้แก่ 1) กลุ่มมีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์ที่ใช้ในการบริโภคและการเกษตร 2) กลุ่มมีความสัมพันธ์ทางสังคมหรือไปมาหาสู่ระหว่างกลุ่ม/ เครือข่าย 3) กลุ่มมีการช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมในการผลิตอาหาร 4) กลุ่มมีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งอาหารของทรัพยากรอยู่ในชุมชน 5) กลุ่มสามารถเข้าถึงระบบตลาด

2.4.3 มิติการใช้ประโยชน์ ได้แก่ 1) กลุ่มมีอุปกรณ์เครื่องมือหรือปัจจัยการผลิตภายนอก 2) กลุ่มมีการปลูกพืชที่หลากหลายในพื้นที่ 3) กลุ่มมีน้ำดื่มที่สะอาดในการอุปโภคและบริโภค 4) กลุ่มมีหน่วยงานในชุมชนที่ส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย 5) กลุ่มมีการทำอาหารที่ปรุงเสร็จใหม่เพื่อการบริโภค และ

2.4.4 มิติด้านเสถียรภาพ ได้แก่ 1) กลุ่มไม่มีการใช้สารเคมีในการผลิต 2) กลุ่มมีองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาในการผลิตอาหาร 3) กลุ่มสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องอาหาร 4) กลุ่มมีการดูแล/ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ 5) กลุ่มมีการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

1. ยกระดับรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 15
2. เกิดนวัตกรรมชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในความมั่นคงทางอาหาร และสร้างเสถียรภาพด้านรายได้ของกลุ่ม

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. การพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ชุมชนและกระบวนการ เรียนรู้ความมั่นคงทาง อาหาร	32	☐ ผู้สูงอายุ-..... คน ☐ ผู้พิการ-..... คน ☐ ผู้ต้องขัง-..... คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....-..... คน
2.การพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ด้านการตลาดออนไลน์- ออฟไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนทั้ง 4 กลุ่มฯ	45	☐ ผู้สูงอายุ-..... คน ☐ ผู้พิการ-..... คน ☐ ผู้ต้องขัง-..... คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....-..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
2. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
3. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
4. สำนักงานสภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมแผนงาน/ ร่วมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม/ ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนานวัตกรรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมเพื่อความ เข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรฯ
5. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัด ชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
6. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
7. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
8. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแก้งคร้อ จังหวัด ชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
9. สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
10. สำนักงานเกษตรอำเภออำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
11. สำนักงานเกษตรอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
12. สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัด ชัยภูมิ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด โครงการวิจัย
➤ ภาคเอกชน	
1.	
2.	
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1. วิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมแผนงาน/ ร่วมสนับสนุนและ อำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัย ภาคสนาม/ ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนา ศักยภาพ นวัตกรรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีและ สร้างนวัตกรรมเพื่อความเข้มแข็งของกลุ่ม เกษตรกรฯ
2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัด ชัยภูมิ	ร่วมประชุมแผนงาน/ ร่วมสนับสนุนและ อำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัย ภาคสนาม/ ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนา ศักยภาพ นวัตกรรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีและ สร้างนวัตกรรมเพื่อความเข้มแข็งของกลุ่ม เกษตรกรฯ

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
3. วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมแผนงาน/ ร่วมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม/ ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาศักยภาพ นวัตกรรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมเพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรฯ
4. วิสาหกิจชุมชนขุนดงแปรรูปสมุนไพรบ้านดอนหัน ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	ร่วมประชุมแผนงาน/ ร่วมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม/ ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาศักยภาพ นวัตกรรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมเพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรฯ

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1. นางธนวรรณ ไผ่โสภา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไพรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	เลขานุการกลุ่ม
2. นายภฤชกร นุญญะเขียว	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนดงแปรรูปสมุนไพรบ้านดอนหัน ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	ประธานกลุ่ม
3. นางสุนันทา โรจน์เรืองไธ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรอินทรีย์ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	ประธานกลุ่ม
4. นายธนพล อัครวานิชศิริกุล	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ	ประธานกลุ่ม

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1. นางสาวกิงกาญจน์ บุญเลิศ	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
2. นางสาวกุลสตรี โคกศรีนอก	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
3. นางสาวศิริพัฒน์ น้อมแก้ว	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
4. นางสาวนภัสสร พงษ์สระพัง	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
5. นางสาวเฟื่องฟ้า แสงจันทร์	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
6. นางสาวปวีณา เหล่าพร	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
7. นายทนต์ศักดิ์ บุญชาติ	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
8. MR.SOPHEAK LOA	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
9. นายนันทชัย น้อมแก้ว	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
10. นางสาวปาริตา หาญกล้า	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
11. นางสาวพรชิตา ประเสริฐวง	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
12. นายภูวดล หมูหนองสังข์	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
13. นางสาวศศิวิมล บำรุงฐาน	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
14. นางสาวสรลณี นมะราช	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
15. นางสาวสุชานาถ สุนน้ำเที่ยง	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
16. นายสุทธิราช ปะการะพัง	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
17. นางสาวสุนภา โครักษา	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
18. นางสาวเสาวลักษณ์ โพธิ์ไต้	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
19. นางสาวอารียา จันคำ	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
20. นายอมรเทพ ฤาชา	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
21. นายจิรวัดน์ ปานอึ้ง	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
22. นางสาวญาสุนันท์ ฉิมพลิกานนท์	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
23. นางสาวณัฐธิดา โพธิกุล	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
24. นางสาวพิมพ์ภา ทองพู	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
25. นายสมโพชน นาคพินิจ	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
26. นางสาวอริสรา ดวงชัย	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
27. นางสาวอัญชลี ปางลีลาศ	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
28. นายสิทธิศักดิ์ ชิมกลาง	วิศวกรรมศาสตร์	สาขาวิชาวิศวกรรมผลิต
29. นายชาญชิตพงศ์ หาญรบ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
30. นางสาวดวงรวี เกตุสุภะ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
31. นายฐิติวุฒิ จิตเจริญ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
32. นางสาวน้ำผึ้ง ศรีทอง	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
33. นางสาวเมษยาภรณ์ รัตนวิชัย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
34. นายยศภัทร แจ่งคำ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
35. นายศাত্রา ประปาทะโย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
36. นางสาวศุภมาส นมัสการ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
37. นางสาวสิริญาดา รังงาน	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
38. นายอรุณกร อิมขจร	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
39. นางสาวอัญมณี แก้วศรีบุตร	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
40. นางสาวเสาวลักษณ์ เมฆะนาคคี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
41. นางสาวพัชรพร วาดพิมาย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
42. นายเจตพล หกขุนทด	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
43. นางสาวสุภาพร ตัวเสาร์	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
44. นางสาวปิยะรัตน์ พาบุดดา	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
45. นางสาวเพ็ญ พันธแก่น	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
46. นางสาวกุลธิดา วัลริกุล	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
47. นายจิตรภาณุ ช่วยอุปการ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
48. นางสาวชนิตา ปานาเขียว	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
49. นายณัฐพล คุณขุนทด	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
50. นางสาวธัญญรัตน์ สิงห์โนนเชือก	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
51. นางสาวน้ำทิพย์ชาติไทย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
52. นางสาวน้ำหอม สว่างตา	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
53. นายภาณุวัฒน์ รักษมณี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
54. นางสาวยลดา ปัสสาวะภา	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
55. นางสาวศรีณภรณ์ มั่งมีศรี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
56. นางสาวศิริดา ชนะชัย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
57. นายสหฤทธิ์ พิมพ์ทอง	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
58. นางสาวสุทธิดา มโนรมย์	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
59. นายอภิรักษ์ บุตรสาวะ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
60. นางสาวพลอยไพลิน ศิริรัตน์	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
61. นายรัฐพงษ์ สุขชี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
62. นางสาวอรพิมล สิริทิเทศ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
63. นางสาวเลอสิรินทร์ ยอดรัก	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
64. นางสาวฟ้าใส รักษาดี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
65. นางสาวปัทมาภรณ์ โชตินอก	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
66. นางสาวกมลวรรณ ดานแก้ว	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
67. นางสาวกัญญาพร บุญศรีแก้ว	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
68. นายกิตติโชค สาสิมมา	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
69. นางสาวเกวลิณ มาลินทา	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
70. นางสาวเขมิกา มุตยะ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
71. นางสาวจตุพร กองแกน	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
72. นางสาวชลธิชา แฉวโนนังว	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
73. นางสาวพิรานันท์ ภมร	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
74. นายต่อศักดิ์ ใจกล้า	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
75. นายทักษิณ จุงกลาง	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
76. นายธณวัฒน์ เหตุขุนทด	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
77. นางสาวลลลลลลล กุลจันทร์	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
78. นางสาวนภัทรชรินญา ไส่สุย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
79. นางสาวนิภาภัทร ทองดี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
80. นางสาวปณิศา ประบุญเรือง	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
81. นางสาวปิยวรรณ วิเศษคร้อ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
82. นางสาวพัฒนจิรา จันทะวัน	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
83. นางสาวภัคจิรา แดงสกุล	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
84. นายรังสรรค์ ศิริคุณ	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
85. นางสาววราภรณ์ สมหวัง	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
86. นางสาวศศิกันต์ หนัจจุรัส	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
87. นางสาวศศิณา โคตรศรี	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
88. นายศุภชัย นามนัย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
89. นางสาวสุชาวดี แพงไทย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
90. นางสาวสุพิชญา เสาเปรีย	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
91. นางสาวอินทิรา เพ็ญเขียว	ครุศาสตร์	สาขาวิชาภาษาไทย
92. นางสาวสมิตรา เหลลลา	รัฐศาสตร์	สาขาวิชารัฐศาสตร์
93. นางสาวพัชรนันท์ นำโชค	บริหารธุรกิจ	สาขาวิชาการท่องเที่ยวและ บริการ
94. นางสาวพรสุดา ศรีโยธา	บริหารธุรกิจ	สาขาวิชาการท่องเที่ยวและ บริการ
95. นางสาวนิตา กลางชัย	บริหารธุรกิจ	สาขาวิชาการท่องเที่ยวและ บริการ

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 15 % (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

- 1) จากการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ซ้อปปี เป็นต้น
- 2) จากการแสดงแสดงสินค้า และจำหน่ายสินค้า ออนไลน์ เป็นต้น
- 3) จากการประชาสัมพันธ์ผ่านเพจทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักและที่ศึกษาดูงาน มีรายได้จากอาหารเลี้ยงรับรองจากผู้มาศึกษาดูงานในพื้นที่ เป็นต้น
- 4) จากการลดรายจ่ายค่าอาหารในครัวเรือน เป็นต้น

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แบบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
1. ใส่อ้วสมุนไพโร	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	1. ส่วนผสม 1) หมูบดปนมัน 4,460 กรัม 2) รากผักชี 20 กรัม 3) พริกจินดาแห้ง 10 กรัม 4) พริกชี้ฟ้าแห้ง 110 กรัม 5) ตะไคร้ 150 กรัม 6) หอมแดง 180 กรัม 7) กระเทียม 150 กรัม 8) ขมิ้น 100 กรัม 9) ข่า 100 กรัม 10) กะปิ 150 กรัม 11) ใบมะกรูดหั่นฝอย 110 กรัม 12) ซีอิ้วขาว 50 กรัม 13) น้ำปลา 50 กรัม 14) เกลือ 10 กรัม 15) น้ำตาล 10 กรัม 16) ผงปรุงรส 50 กรัม 17) ใส่หมู 200 กรัม 2. กระบวนการผลิต 1) นำรากผักชี พริกจินดาแห้ง พริกชี้ฟ้าแห้ง ตะไคร้ หอมแดง กระเทียม ขมิ้น ข่า กะปิ มาตำให้ละเอียด เพื่อใช้เป็นพริกแกง 2) เตรียมใบมะกรูดหั่นฝอย ซีอิ้วขาว น้ำปลา เกลือ น้ำตาล และผงปรุงรส 3) นำหมูบดปนมัน พริกแกงและส่วนเครื่องปรุง นำมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน 4) บรรจุโดยใช้เครื่องบรรจุ เสียบใส่หมู ให้เต็ม และแบ่งให้สม่ำเสมอ จากนั้นผูกด้วยเชือกเป็นเปลาะ ๆ 5) บรรจุใส่ถุงเก็บรักษาไว้ในตู้เย็น

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
2. พริกแกงเหลือง ผง	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	1. ส่วนผสม 1) พริกแห้ง 80 กรัม 2) พริกสด (เขียว เหลืองและแดง) 20 กรัม 3) กระเทียม 30 กรัม 4) หอมแดง 30 กรัม 5) กะปิ 15 กรัม 6) เกลือ 1 ช้อนชา (0.5 กรัม) 7) ขมิ้นชันสด 20 กรัม 2. กระบวนการผลิต 1) นำพริกแห้งหั่นท่อนเคาะเม็ดออก แช่น้ำให้นิ่ม จากนั้นหั่นเป็นชิ้นเล็ก ใส่ในครกหิน 2) เติมเกลือและตำให้ละเอียด 3) เติมพริกสด ขมิ้นชัน กระเทียม หัวหอม ตำให้ละเอียดเข้ากันดี 4) เติมกะปิ ตำให้ละเอียดเนียน
3. ปลาตุ๋นฟูผัด พริกขิง	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	1. ส่วนผสม 1) เนื้อปลาดุก 450 กรัม 2) ขิงซอย 20 กรัม 3) พริกแกง (น้ำใจ) 40 กรัม 4) น้ำตาลปี๊บ (มิตรผล) 50 กรัม 5) น้ำปลา (หอยหลอด) 10 กรัม 6) พริกจินดาแห้งทอด 5 กรัม 7) ใบมะกรูดทอด 5 กรัม 8) น้ำมันพืช และ 9) แป้งทอดกรอบ 2. กระบวนการผลิต 1) เตรียมปลาดุกฟูโดยนำปลาดุกไปนึ่ง (ใช้ปลาดุกย่างก็ได้) แกะเอาแต่ส่วนเนื้อให้น้ำหนักตามสูตรนำไปปั่นให้เนื้อปลาละเอียด แล้วเติมน้ำมันพืช (~200 กรัม) ปั่นผสมต่อให้ละเอียด

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
		2) ตั้งกระทะใส่น้ำมัน ใช้ไฟแรง ทอดปลาตากให้ฟู เหลืองกรอบ ตักพักไว้ให้สะเด็ดน้ำมัน 3) นำพริกจินดาแห้งและใบมะกรูดมาทอด ส่วนขิงซอย นำมาคลุกกับแป้งทอดกรอบ ทอดในน้ำมันร้อน ให้เหลืองกรอบ พักไว้ 4) นำพริกแกงลงไปผัดกับน้ำมันพืช (3 ช้อนโต๊ะ) โดยใช้ไฟอ่อน ผัดให้หอม แล้วเติมน้ำปลาและน้ำตาลปึก คนให้ส่วนผสมเข้ากันดี ชิมรสให้ออกหวานนำ 5) นำปลาตากฟูลงไปผัดกับส่วนผสมข้อ 4 คลุกเคล้าให้เข้ากัน เทใส่ถาด 6) รอให้ส่วนผสมเย็นตัว แล้วนำพริกจินดาแห้งทอด ใบมะกรูดทอด และขิงทอด ลงผสมก่อนบรรจุลงในกระปุกน้ำพริก
4. ผักผงโรยข้าว	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	1. ส่วนผสม 1) ผักคะน้าอบแห้ง 20 กรัม 2) ผักกวางตุ้งอบแห้ง 25 กรัม 3) ต้นหอมอบแห้ง 30 กรัม 4) ผักไชยาอบแห้ง 10 กรัม 5) เห็ดหอมอบแห้ง 20 กรัม 6) ข้าวโพดหวานอบแห้ง 20 กรัม 7) งาขาวคั่ว 5 กรัม 2. กระบวนการผลิต 1) เตรียมผักอบแห้งโดยล้างผักแต่ละชนิดให้สะอาด แล้วนำไปนึ่งประมาณ 1-2 นาที แล้วแต่ละชนิดของผัก 2) เมื่อผักสุก ตักแช่ในน้ำเย็นจัดเพื่อรักษาสีผักไม่ให้คล้ำ แล้วตักพักให้สะเด็ดน้ำ 3) นำผักที่ได้ไปหั่นเป็นท่อนขนาดเล็ก จากนั้นปั่นให้ละเอียด แล้วเกลี่ยใส่ถาดรองอบ

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
		4) นำเข้าอบในตู้อบลมร้อน ตั้งอุณหภูมิประมาณ 50 - 55 องศาเซลเซียส อบประมาณ 7 ชั่วโมงหรือจนกว่าผักจะแห้ง 5) เมื่ออบผักจนแห้งแล้ว นำมาปั่นให้ละเอียด ถ้าต้องการให้ละเอียดมาก นำไปร่อนผ่านกระชอน 6) ผสมส่วนผสมตามอัตราส่วนที่ต้องการ บรรจุลงในซอง

10. ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

-ไม่มี

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มิตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนวทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและปัญหาเร่งด่วน ของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

- ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ ความมั่นคงทางอาหารของสังคมไทยหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นภัยพิบัติที่ลุกลามทั้งประเทศ มรภ.ชัยภูมิ ต้องศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้และบริการวิชาการแก่ชุมชนอย่างแท้จริง
- องค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่นางงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

สำนักงานสภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ และสำนักงานพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ 4 อำเภอซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานวิจัย ได้นำผลงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจให้เกิดความตระหนัก ยอมรับ รับรู้ และร่วมมือในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร การพัฒนาศักยภาพกลุ่มและสร้างกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร และมีการติดตามพร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เมืองชัยภูมิมีความมั่นคงทางอาหารอย่างแท้จริง

- ช่วงเวลาที่นางงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี) สิงหาคม 2566 เป็นต้นไป
- ลักษณะการนางงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

1) การพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของชาวชัยภูมิ ผ่าน YouTube, Line, Facebook, และสื่อสังคมออนไลน์

2) หน่วยงานด้านพัฒนาชุมชนจังหวัดและเกษตรจังหวัด ทั้งระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน (อสม.) นำผลการวิจัยไปกระตุ้นและสร้างการเรียนรู้ด้านความมั่นคงทางอาหาร ทั้งผลกระทบจากโรคโควิด-19 ความวิตกกังวล และการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหาร

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

1) เกิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหาร

2) มหาวิทยาลัย หน่วยงาน ชุมชน หมู่บ้าน เกิดการพัฒนาด้านความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น

มิติวิชาการ หมายถึง การมีเอกสารแสดงถึงการอ้างอิง (Citations) บทความวิจัย ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งมี Peer-review (โปรดแนบเอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง)

1) อยู่ระหว่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์วารสารทางวิชาการต่อไป

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

- ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) สภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4 แห่ง ได้แก่

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัด

ชัยภูมิ

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขุนดง ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัด

ชัยภูมิ

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี) สิงหาคม 2566

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

นำข้อมูลผลการวิจัยไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

1) อยู่ระหว่างการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร และชุมชนท้องถิ่น

มิติพาณิชย์ หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการในการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไปพัฒนา/ ปรับปรุง กระบวนการผลิตและจำหน่ายในภาคการผลิตและ ภาคอุตสาหกรรม

- ภาคการผลิต/ ภาคอุตสาหกรรม ที่นางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ -
- ช่วงเวลาที่นางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี) -
- ลักษณะการนางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)
-
- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)-

ภาพประกอบ

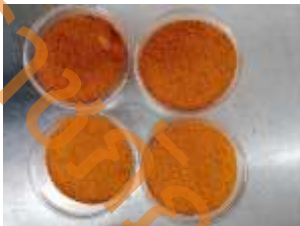
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

ภาพที่ 273 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ภาพนวัตกรรมที่เกิดขึ้น (กรณีที่แสดงเป็นภาพหรือโมเดลได้) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

1) ไส้ั่วสมุนไพร	 การนำสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผักชี พริกจินดา พริกชี้ฟ้า ตะไคร้ หอมแดง กระเทียม ขมิ้น ข่า มะกรูด นำมาเป็นส่วนผสมของเครื่องปรุงรส กับเนื้อหมูหรือสัตว์ประเภทอื่น ๆ เป็นที่มาของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอาหารในชุมชน เกิดเป็นเมนูใหม่ของชุมชน คือ “ไส้ั่วสมุนไพร”
2) พริกแกงเหลืองผง	 การนำสมุนไพรในชุมชน เช่น พริกจินดา พริกชี้ฟ้าขมิ้นชัน กระเทียม หัวหอม นำมาแปรรูปเป็นพริกแกงเหลือง และเพิ่มระยะเวลาในการเก็บรักษาพริกแกงผ่านกระบวนการอบรมร้อน เป็นเมนูใหม่ของชุมชน คือ “พริกแกงเหลืองผง”
3) ปลาตุ๋นผัดพริกขิง	 นำเอาวัตถุดิบหลักและสมุนไพรในชุมชน เช่น ปลาตุ๋น พริกจินดาใบมะกรูด ขิง พัฒนาเป็นเมนูอาหาร และเพื่อเพิ่มมูลค่า เกิดเป็นเมนูใหม่ของชุมชน คือ “ปลาตุ๋นผัดพริกขิง”

4) ผักผงโรยข้าว	 นำเอาผักตามฤดูกาลที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ต้นหอม ผักไชยา ข้าวโพดหวานนำมาอบแห้งและปรุงรสเพื่อเพิ่มมูลค่า เกิดเป็นเมนูใหม่ของชุมชน คือ “ผักผงโรยข้าว”

3. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 274 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ด้านความมั่นคงทางอาหาร และคัดเลือกนักวิจัยชุมชน

ภาพที่ 275 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านดอนกอก ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ

ภาพที่ 276 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบ้านโนน อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ภาพที่ 277 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน บ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ภาพที่ 278 การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ในวันที่ 17 มีนาคม 2566 วิทยากรจาก มทร.วิทยาเขตสกลนคร และ มรภ.อุดรธานี ได้แก่ ผักผงโรยข้าว เครื่องแกงสมุนไพร ผงต้านโควิด ปลาตากแห้งพริกขิง ไข่อั่วสมุนไพร

ภาพที่ 279 การพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ฯ (มรภ.ชัยภูมิ) ทั้ง 4 พื้นที่ ในวันที่ 25 มีนาคม 2566 วิทยากรจาก คณะบริหารธุรกิจ และคณะรัฐศาสตร์ มรภ. ชัยภูมิ

ภาพที่ 280 การพัฒนาชุมชนต้นแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ภาคผนวก จ
แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตร
อินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคม
 เกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

หัวหน้าโครงการ	นางสาวกนกวรรณ แก้วอุไทย
นักวิจัยในโครงการ	1. อาจารย์กนกวรรณ แก้วอุไทย 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทธิณี พรพันธุ์ไพบูลย์ 3. อาจารย์กิตติศักดิ์ จิตต์เกื้อ 4. อาจารย์เบญจพร แก้วอุไทย 5. อาจารย์ ดร.วาสนา ศรีนวลใย 6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อทิพันธ์ เสียมไหม
หน่วยงานต้นสังกัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

.....

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น จริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการดำเนินงาน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1.	ศึกษาและวิเคราะห์ ศักยภาพด้านเกษตร อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ของชุมชนตำบลเชิง ทะเล และตำบลศรี สุนทรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	1. How (ทำอะไร) เก็บข้อมูลเกษตรกรระดับชุมชน จำนวน 50 ครัวเรือน ทำการประเมิน ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ 2. Who (ใครทำ) นักวิจัย จากมหาวิทยาลัยร่วมกับ ชุมชนและผู้นำชุมชน 3. What (ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ อะไร) - ชุมชนได้รับความรู้ พัฒนาทักษะ และสามารถปฏิบัติการ	- ด้านศักยภาพทางกายภาพ พบว่า เกษตรกรจำนวน 50 คน พื้นที่เกษตรเฉลี่ย 2.77 ไร่ ที่ดินของตัวเอง ปลูกไม้ผล ไม้เศรษฐกิจ ปลูกพืชผักสวน ครัว การเข้าถึงแหล่งผลิต การขนส่งสะดวก ศักยภาพด้านสังคม เป็น สังคมใหญ่ ที่มีการรวมกลุ่ม ขนาดเล็กที่เข้มแข็ง สามารถ ขยายได้	100%	/				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น จริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการดำเนินงาน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		ด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) - ชุมชนมีระบบประกันคุณภาพ (PGS) - เกิดการมีส่วนร่วมและพลังกลุ่มในการขับเคลื่อนสังคมเกษตรอินทรีย์ (PGS) ในชุมชน	- ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ รายได้หลักส่วนใหญ่มาจาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีรายได้เสริมจากการเกษตร ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีผู้นำกลุ่มธรรมชาติ เข้มแข็ง มีโครงสร้างกลุ่ม ชัดเจน						
2.	สร้างนวัตกรรม กระบวนการห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม	1. How (ทำอะไร) อบรมให้ความรู้เกษตรกรและเกษตรกร ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม นวัตกรรมอบรมการตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม นวัตกรรมเป็นต้นแบบในการพัฒนาและเป็น	- เกิดนวัตกรรม จำนวน 10 คน - เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 60.80	100%	/				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการดำเนินงาน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับ คนในชุมชนของตนเอง 2. Who (ใครทำ) ทีมนักวิจัย และนวัตกร 3. What (ตัวชี้วัดความสำเร็จคือ อะไร) จำนวนนวัตกรที่ผ่านการ ประเมินจำนวน 14 คน	- ผังแปลงตัวอย่างเกษตร อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จำนวน 4 พื้นที่ - แปลงเกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม (PGS) ผ่านการ รับรอง จำนวน 8 แปลง - ชุมชนลดรายจ่าย เฉลี่ย 625 บาท เพิ่มรายได้ 867 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน						
3.	พัฒนารูปแบบการสื่อสาร ตลาดชุมชน เพื่อการจัด จำหน่ายสินค้าและบริการ ด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชน เกษตรอินทรีย์	1. How (ทำอย่างไร) เก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ สร้างชุมชน สำหรับขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมในชุมชน สร้าง ตลาดเกษตรอินทรีย์ในเรือนจำ จังหวัดภูเก็ต	ข้อมูลช่องทางการจัด จำหน่ายในปัจจุบันของ ชุมชน ตลาดนัด ร้านชำ ขายตรง ฝากขาย ปากต่อ ปาก ชะรอบ	100%	/				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการดำเนินงาน ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		2. Who (ใครทำ) ทีมนักวิจัย นวัตกรรม ในชุมชน ร่วมกับสมาคมผู้บริโภค อินทรีไทย 3. What (ตัวชี้วัดความสำเร็จคืออะไร) - รูปแบบการสื่อสารตลาดนัดชุมชน ออนไลน์เพจชุมชน - รูปแบบการสื่อสารตลาดนัดชุมชน ออนไลน์เว็บไซต์ชุมชน - รูปแบบการสื่อสารตลาดนัดชุมชน ออนไลน์ ประกอบด้วย ตลาดชุมชนที่มี อยู่/ รถจักรยานยนต์พ่วงชุมชน/ ร้าน ของชำชุมชน/ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน							

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

การขยายเครือข่ายความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนอื่น ๆ การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างตลาดเกษตรอินทรีย์ ผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ แผนนโยบายการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในระดับชุมชน การบูรณาการการเรียนการสอน

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยชุมชนคือนวัตกรรมในชุมชน จำนวน 14 คน ที่สามารถขยายองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) ไปสู่คนในชุมชน โดยใช้ศูนย์กลางของชุมชนจำนวน 4 แห่งได้แก่ 1. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านลิพอนบางกอก 2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ 3. ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านมาหนิก และ 4. วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางเทา เป็นพื้นที่ปฏิบัติการถ่ายทอดความรู้ ให้ข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ จากงานวิจัยชิ้นนี้ ยังมีการสร้างเครือข่ายผู้ตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ในระดับมหาวิทยาลัยร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถตรวจแปลงและให้ความรู้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้ ด้านสังคมเกิดความรักความสามัคคี แบ่งปันในระดับครัวเรือนและชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อมการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมสร้างความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเปราะบางที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. การส่งเสริมให้ เกษตรกรและ ประชาชนในชุมชน รวมทั้งผู้ต้องขังใน เรือนจำ ได้ทำ กิจกรรมการปลูกผัก การส่งเสริมความรู้ ด้านเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม	81	☑ ผู้สูงอายุ 20..... คน ○ ผู้พิการ คน ☑ ผู้ต้องขัง 60..... คน ☑ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า.....1..... คน
2. การตลาด เกษตรอินทรีย์แบบมี ส่วนร่วม ณ เรือนจำ จังหวัดภูเก็ต	101	☑ ผู้สูงอายุ 40..... คน ○ ผู้พิการ-..... คน ○ ผู้ต้องขัง 60..... คน ☑ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า.....1..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1) เทศบาลตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	- อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มชุมชนในพื้นที่ - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ผลักดันนโยบายการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน
2) สำนักงานพัฒนาที่ดิน จังหวัดภูเก็ต	- อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มชุมชนในพื้นที่ - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ผลักดันนโยบายการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน
3) ศูนย์ปฏิบัติการทดสอบ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	- เป็นภาคีเครือข่ายในการตรวจรับรองความปลอดภัยของสินค้าที่ได้ต้องการขอการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย
4) ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล อันดามัน มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภูเก็ต	- เป็นภาคีเครือข่ายในการตรวจรับรองความปลอดภัยของสินค้าที่ได้ต้องการขอการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย
5) สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	- อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มชุมชนในพื้นที่ - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ผลักดันนโยบายการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
6) สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต	- อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มชุมชนในพื้นที่ - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ผลักดันนโยบายการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน
7) เรือนจำจังหวัดภูเก็ต	- ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ช่วยประชาสัมพันธ์และเป็นช่องทางในการกระจายผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
➤ ภาคเอกชน	
1) สมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA)	- เป็นภาคีเครือข่ายในการตรวจรับรองความปลอดภัยของสินค้าที่ได้อำนาจการขอการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม - ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย
2) สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต	- ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ช่วยประชาสัมพันธ์และเป็นช่องทางในการกระจายผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
3) สมาคมโรงแรมไทยภาคใต้	- ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ช่วยประชาสัมพันธ์และเป็นช่องทางในการกระจายผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
4) หอการค้าจังหวัดภูเก็ต	- ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ช่วยประชาสัมพันธ์และเป็นช่องทางในการกระจายผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
5) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	- ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - ช่วยประชาสัมพันธ์และเป็นช่องทางในการกระจายผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ PGS Phuket จังหวัดภูเก็ต	- ร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการวิจัย - เป็นภาคีเครือข่ายในการตรวจรับรองมาตรฐานแปลงในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1) นางอัมพร ผสมทรัพย์	วิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านลิพอนใต้ ตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต	ประธานวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านลิพอนใต้
2) นายสนธยา คงทิพย์	วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา-เชิงทะเล	สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดภูเก็ต, ประธานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเทา-เชิงทะเล

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นายณฐภาพ วิชรศรณ	คณะมนุษยศาสตร์	สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
2) นางสาวพรรณพฤษภา จิตนาวิ	คณะเทคโนโลยีการเกษตร	สาขาวิชานวัตกรรมเกษตรเพื่อความยั่งยืน

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น% (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

10. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

11.

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม

หมายเหตุ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) - การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) - การพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา

10. ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความคิดเห็น ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนวทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและปัญหาเร่งด่วน ของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ

ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....

- ช่วงเวลาที่นางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

มิติวิชาการ หมายถึง การมีเอกสารแสดงถึงการอ้างอิง (Citations) บทความวิจัย ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งมี Peer-review (โปรดแนบเอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง)

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

- ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....
- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

มติพณิชย์ หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการในการนำผลงานวิจัย
สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไปพัฒนา/ ปรับปรุง กระบวนการผลิตและจำหน่ายในภาคการผลิตและ
ภาคอุตสาหกรรม

- ภาคการผลิต/ ภาคอุตสาหกรรม ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)
- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบ
เอกสาร/ ภาพประกอบ)

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

ภาพที่ 281 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 282 นักวิจัยชุมชน สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และผู้สนใจที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการวิจัย เรื่องนวัตกรรมห่วงโซ่คุณค่าสังคมเกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ อำเภอดกลาง จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 283 กิจกรรมลงพื้นที่ 6 ต.ค. 65 เพื่อสอบถามปัญหา อุปสรรคการทำเกษตรของผู้ร่วมวิจัย
จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสในการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

ภาพที่ 284 ลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาในพื้นที่เกษตรกร ลิพอนบางกอก ต.ศรีสุนทร

ภาพที่ 285 อบรมเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีผู้เข้าร่วมจากชุมชน จำนวน 45 คน ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ วิทยาการ จากสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA)

ภาพที่ 286 ฝึกปฏิบัติการตรวจแปลงเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1 ณ ชุมชนบ้านลิพอน บางกอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต วิทยาการ จากสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์ไทย (TOCA)

ภาพที่ 287 ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการวิจัย “การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยห่วงโซ่มูลค่า สังคมเกษตรอินทรีย์สู่การพึ่งตนเองและความเข้มแข็งของชุมชน”

ภาพที่ 288 ประชุมร่วมจัดทำข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิกและแนวร่วมเพื่อรับใบรับรองการทำเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 289 ประเมินแปลงปลูกเพื่อขอการรับรองการทำเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 290 ลงพื้นที่เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสาร เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการด้วยห่วงโซ่คุณค่าชุมชนเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 291 นำเสนอผลผลิตจากการดำเนินกิจกรรมในโครงการวิจัยแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 292 นำเสนอความมั่นคงทางอาหารด้วยเกษตรอินทรีย์ในรายการวิทยุ "วิทย...คิดคุย" ออกอากาศโดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดภูเก็ต คลื่น FM 96.75 MHz.

ภาพที่ 293 ประชุมวางแผนการพัฒนานวัตกรรมเกษตรอินทรีย์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนา
นวัตกรรมชุมชนเกษตรอินทรีย์ร่วมกับสมาคมผู้บริโภคอินทรีย์

ภาพที่ 294 นำเสนอความมั่นคงทางอาหารด้วยเกษตรอินทรีย์ในรายการวิทยุ "วิทยุ...คิดคุย"
ออกอากาศโดยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดภูเก็ต คลื่น FM 96.75
MHz.

ภาพที่ 295 ลงพื้นที่เพื่อถ่ายทอดความรู้เกษตรอินทรีย์ และกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม บ้านมาหนัก

ภาพที่ 296 ลงพื้นที่เตรียมวัสดุสำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกับชุมชน

ภาพที่ 297 ลงพื้นที่สำรวจรูปแบบการสื่อสารการตลาดของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในชุมชน

ภาพที่ 298 ศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเชิงทะเล และตำบลศรีสุนทรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 299 งานเปิดตัวสังคมเกษตรอินทรีย์จังหวัดภูเก็ตที่เรือนจำชั่วคราวบ้านบางโจ, อำเภอดอน,
จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 300 ลงพื้นที่ติดตามการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ฉ

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมใน
พื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ
จังหวัดลำปาง

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมี
ส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

หัวหน้าโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิดา เหล่มตระกูล

นักวิจัยในโครงการ	1) อาจารย์สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์	คณะครุศาสตร์
	2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา รัตนธีรวิเชียร	คณะวิทยาการจัดการ
	3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจมาศ พุทธิมา	คณะครุศาสตร์
	4) อาจารย์วิไลวรรณ กลิ่นถาวร	คณะครุศาสตร์

หน่วยงานต้นสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

.....

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1. ศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดลำปาง	- ข้อมูลผลการศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดลำปาง - ข้อมูลสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรในพื้นที่ 3 ตำบล	1. การศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในจังหวัดลำปาง 1.1 สุ่มครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายเก็บข้อมูลทั้ง 13 อำเภอ จำนวน 400 ครัวเรือนโดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 301,428 ครัวเรือน 1.2 ศึกษาแบบสอบถามความมั่นคงทางอาหารที่พัฒนาขึ้นจากแผนงานวิจัยกลาง 1.3 จัดประชุมผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และนักศึกษาเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อคำถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล	- ข้อมูลผลการศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดลำปาง และพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแมสุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม - ข้อมูลสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรในพื้นที่ 3 ตำบล	100	✓				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		1.4 เก็บข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการต่อไป 2. การศึกษาสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในระดับพื้นที่ 3 ตำบล 2.1 จัดเวทีชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ และวิธีดำเนินการให้กับท่านนายอำเภอแจ้ห่ม และผู้นำชุมชนจาก 3 ตำบล พร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชนคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ตำบลละ 20 คน เพื่อเข้าร่วมโครงการ โดยขอให้คัดเลือกจากกลุ่มเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย/ ได้รับ							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		ความเดือดร้อนจากสถานการณ์โควิด และ ยินดีเข้าร่วมกิจกรรม 2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายตำบลละ 20 คน รวม 60 คน 2.3 จัดเวทีวิเคราะห์ตนเองของคนในชุมชน โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทุนในชุมชน และปัญหา สาเหตุ และวิธีแก้ปัญหาความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ตำบล 2.4 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและกรอบแนวคิด							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เป้าหมายในขั้นตอนต่อไป							
2. พัฒนาและประเมินระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม	■ ระบบการบริหารจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วม ■ เกษตรกร/ ผู้ประกอบการในพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบล ลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้	1) การสร้างความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน โดยจัดเวทีนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์บริบทชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เศรษฐกิจครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมาย ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารในช่วงสถานการณ์โควิดของกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เกษตรกรและผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายตำบลละ 20 ครัวเรือน รวม 60 ครัวเรือน และบุคลากร	■ ระบบการบริหารจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วม ■ เกษตรกร/ ผู้ประกอบการในพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบลลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้อย่างน้อยร้อยละ 15	100	✓				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
ห่ม จังหวัดลำปาง	อย่างน้อยร้อยละ 15	จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ตำบลละ 5 คน รวม 15 คน 2) ร่วมกันกำหนดปัญหาและวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายสะท้อนปัญหาความมั่นคงทางอาหารในด้านของความพอเพียงและความหลากหลายของอาหาร และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยใช้ตลาดชุมชน 3) ร่วมกันออกแบบตลาดชุมชน โดยการกำหนดพื้นที่ในการสร้างตลาดใหม่ หรือพัฒนาจากตลาดเดิมตามสภาพบริบทของชุมชน รวมทั้งคัดเลือกและแต่งตั้ง							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		คณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนของแต่ละตำบล 4) ร่วมกันสร้างและพัฒนาตลาดชุมชน โดยคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวันและเวลาจำหน่ายสินค้า กำหนดระเบียบปฏิบัติการจำหน่ายสินค้าในตลาด รับสมัครผู้ขาย จัดแผนผังการจัดวางสินค้า กำหนดวันเปิดตลาด ประชาสัมพันธ์ และดำเนินการตามแผน 5) พัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยคณะกรรมการตลาดชุมชนร่วมกับคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของ							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		เกษตรกรและผู้ประกอบการที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาดชุมชน ออกแบบหลักสูตรการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ 6) คณะนักวิจัยและคณะทำงานในพื้นที่เข้าร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการดำเนินการตลาดระหว่างการค้าดำเนินการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการตลาดชุมชน 7) ร่วมประเมินผลจากการใช้ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ดังนี้							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		7.1) ผู้ขาย พิจารณาจากการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และความพึงพอใจในการบริหารจัดการตลาด 7.2) ผู้ซื้อ พิจารณาจาก ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย และความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการตลาด 7.3) ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 60 ครัวเรือน ทั้งก่อนและหลังดำเนินการในด้านรายได้/ ลดรายจ่าย และความมั่นคงทางอาหาร 1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนระบบการบริหารจัดการตลาด							

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดหวัง	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดงสถานะการดำเนินงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		ชุมชนแบบมีส่วนร่วมของแต่ละตำบล เพื่อคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดี 2) สังเคราะห์ระบบการบริหารจัดการตลาด ชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป							

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลผลิตจากการดำเนินงาน

1) ได้ข้อมูลผลการศึกษาศาภาพความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดลำปาง และข้อมูลสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรในพื้นที่ 3 ตำบล อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้แก่ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม

2) ระบบการบริหารจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีการร่วมคิด วิเคราะห์ ทรัพยากรชุมชน ปัญหาครัวเรือน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนจากทุกภาคส่วน ร่วมทำ โดยออกแบบและพัฒนาตลาดชุมชน บริหารจัดการตลาด ประชาสัมพันธ์ ร่วมรับผล โดยได้รับการพัฒนาสมรรถนะการเป็นเกษตรกรและผู้ประกอบการ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงอาหารได้อย่างพอเพียงและหลากหลาย ลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้ และร่วมประเมินการบริหารจัดการตลาดชุมชน ในบทบาทของผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้บริหารจัดการตลาดชุมชน

3) ผู้ประกอบการในพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบล อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ได้แก่ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม สามารถเพิ่มรายได้มากกว่าร้อยละ 15

4) การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม พบว่า ชุมชนเป้าหมายทั้ง 3 ตำบล คือ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม ได้มีการดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็น 3 รูปแบบ ซึ่งช่วยลดปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความพอเพียงและหลากหลาย ได้แก่ 1) การตั้งตลาดชุมชนใหม่ 2) การพัฒนาตลาดชุมชนในพื้นที่เดิม 3) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

3. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

1) เกิดพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ พื้นที่ตำบลบ้านสา เป็นการฟื้นฟูตลาดชุมชนในพื้นที่เดิม พื้นที่ตำบลแม่สุก เป็นการจัดตั้งตลาดชุมชนขึ้นใหม่ และพื้นที่ตำบลแจ้ห่ม เป็นการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

2) ได้แนวทางพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม จากภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อนด้านโครงสร้างการตลาด วางแผน สนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงาน ขับเคลื่อนตลาดชุมชน ประชาสัมพันธ์ และควบคุมมาตรฐานของสินค้าที่จำหน่ายในตลาดชุมชน

3) นักวิจัยชุมชนได้รับการพัฒนาสมรรถนะนักวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน สามารถนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้จากการบริหารจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ นำไปพัฒนาชุมชนต่อไป

4. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

1) ชุมชนเกิดความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชนด้านความพอเพียงและหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ในอนาคต สามารถวางแผนผลิตสินค้าเกษตร ควบคุมการผลิตให้ได้มาตรฐาน แปรรูปสินค้าและจัดจำหน่ายในตลาดชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของคนในพื้นที่

2) เทศบาล จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมและฐานข้อมูลสารสนเทศและแหล่งทรัพยากร สามารถนำข้อมูลไปวางแผนปฏิบัติการ แนวทาง การพัฒนาและบริหารจัดการตลาดชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนคนในพื้นที่ และมีนักพัฒนาชุมชนเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน

3) หน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายผลโดยให้คนในพื้นที่ชุมชน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ยกกระดับต้นแบบตลาดชุมชนสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนต่อไป

5. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด (คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. ด้านการวางแผน และกลยุทธ์การ บริหารจัดการตลาด ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง	■ คณะกรรมการตลาดชุมชน ตำบลแม่สุก จำนวน 19 คน ■ คณะกรรมการตลาดชุมชน บ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสาจำนวน 20 คน ■ กลุ่มเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ กบ ตำบลแจ่ม จำนวน 20 คน	○ ผู้สูงอายุ 15 คน ○ ผู้พิการ 0 คน ○ ผู้ต้องขัง 0 คน ○ อื่น ๆ (นักพัฒนาชุมชน, ผู้ใหญ่บ้าน, คณะกรรมการหมู่บ้าน, เกษตรกร, ผู้ประกอบการ) 44 คน
2. ด้านการออกแบบ บรรจุภัณฑ์และจัด วางสินค้า/ ผลิต	■ เกษตรกรและผู้ประกอบการในชุมชนเป้าหมาย 3 ตำบล จำนวน 60 คราวเรือน	○ ผู้สูงอายุ 25 คน ○ ผู้พิการ 0 คน ○ ผู้ต้องขัง 0 คน ○ อื่น ๆ (เกษตรกร, ผู้ว่างงาน, จากการระบาดของโรคโควิด 19) 35 คน

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด (คน)	ประเภทกลุ่มเปราะบางที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
2. ด้านสมรรถนะ ผู้ประกอบการของ เกษตรกรและ ผู้ประกอบการ	■ เกษตรกรและผู้ประกอบการใน ชุมชนเป้าหมาย 1 ตำบลแม่สุก จำนวน 20 ครั้วเรือน	○ ผู้สูงอายุ 13 คน ○ ผู้พิการ 0 คน ○ ผู้ต้องขัง 0 คน ○ อื่น ๆ (เกษตรกร, ผู้ว่างงาน, จากการระบาดของโรคโควิด 19) 7 คน
3. ด้านการพัฒนา ผลผลิตทาง การเกษตร และ วัตถุดิบในพื้นที่ เพื่อ การเพิ่มมูลค่า	■ เกษตรกรและผู้ประกอบการใน ชุมชนเป้าหมาย 1 ตำบลแจ้ห่ม จำนวน 20 ครั้วเรือน	○ ผู้สูงอายุ 5 คน ○ ผู้พิการ 0 คน ○ ผู้ต้องขัง 0 คน ○ อื่น ๆ (เกษตรกร, ผู้ว่างงาน, จากการระบาดของโรคโควิด 19) 15 คน
4. ด้านการสร้างช่อง ทางการจัดจำหน่าย สินค้า ผ่าน TikTok, Facebook, Reel	■ เกษตรกรและผู้ประกอบการใน ชุมชนเป้าหมาย 1 ตำบลบ้านสา จำนวน 20 ครั้วเรือน	○ ผู้สูงอายุ 7 คน ○ ผู้พิการ 0 คน ○ ผู้ต้องขัง 0 คน ○ อื่น ๆ (เกษตรกร, ผู้ว่างงาน, จากการระบาดของโรคโควิด 19) 13 คน

6. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
ภาครัฐ	
1) อำเภोजังหวัด	■ ร่วมการประชุมชี้แจงโครงการและประสานงานผู้ชุมชนเป้าหมายทั้ง 3 อำเภอ รวมถึงร่วมกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ ■ สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ที่เป็นเวทีในการพบเจอ ปรัชญา และร่วมกันแก้ไขปัญหา ทำให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ และสร้างความสุขให้กับคนในชุมชน ■ นายอำเภอจังหวัด ให้เกียรติเป็นประธานเปิดเวที ร่วมรับฟังผลการดำเนินงานและสนับสนุนพื้นที่ในการจัดเวทีสาธารณะ “เส้นทางตลาดชุมชนสู่ความมั่นคงทางอาหาร อำเภอจังหวัด” เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและเสวนาเพื่อขยายผลการพัฒนาตลาดชุมชน
1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล)	■ วางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณะดำเนินโครงการ ประสานงานผู้นำชุมชน ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ทรัพยากร ชุมชน เศรษฐกิจครัวเรือน และเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ■ มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อพิจารณาที่ตั้งและออกแบบตลาดชุมชน ร่วมพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการชุมชน ■ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ตลาดชุมชน และสนับสนุนการดำเนินงานของตลาดชุมชนเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารของตำบลอย่างต่อเนื่อง

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	▪ ขับเคลื่อนด้านการจัดการโครงสร้างตลาด การวางแผนดำเนินงาน การกำหนดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตลาดชุมชน ▪ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกการเก็บข้อมูลวิจัยในพื้นที่
2) คณะกรรมการตลาดชุมชน	▪ วางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณะนักวิจัย ▪ ประสานงานบุคคลในชุมชนร่วมกับองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น ▪ ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ทรัพยากรชุมชน เศรษฐกิจครัวเรือน จัดทำข้อมูลทรัพยากรด้านผลผลิตทางการเกษตรและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้ตลาดชุมชน ▪ จัดเวทีเพื่อวางแผนระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ออกแบบและสร้างตลาดชุมชน กำหนดแนวปฏิบัติในการใช้ตลาด และควบคุมการดำเนินงานของตลาดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ▪ ดำเนินการจัดตลาดเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและอาหาร สนับสนุนช่องทางการเพิ่มรายได้ เข้าร่วมพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการชุมชน ▪ ร่วมประเมินผลและถอดบทเรียนการใช้ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม และนำเสนอต่อหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	▪ เข้าร่วมเวทีการวิเคราะห์ทรัพยากรภายในชุมชน และวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการร่วมกับคณะกรรมการตลาดชุมชน ▪ สนับสนุนกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตของชุมชน จัดจำหน่ายสินค้า ▪ ร่วมถอดบทเรียนการใช้ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม และนำเสนอต่อหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
3) กลุ่มตลาดเกษตรกร	- เข้าร่วมเวทีการวิเคราะห์ทรัพยากรภายในชุมชน และวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหา - ร่วมออกแบบแผนที่ทรัพยากรชุมชน - ร่วมการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ - ร่วมกิจกรรมที่คณะกรรมการตลาดชุมชนจัดขึ้น วางจำหน่ายสินค้าชุมชน ซื้อขายสินค้า ประชาสัมพันธ์ตลาดชุมชน และร่วมถอดบทเรียนการใช้ระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม

7. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1) นางสาวเกตุณา กีกกอง	ตัวแทนชุมชนตำบลแม่สุก	-
2) นางธิติญา สุตรเลข	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก	นักพัฒนาชุมชน
3) นายวีระ วงศ์ชัย	บ้านแม่สุก ตำบลแม่สุก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3) นายบัณฑิต จันทร์ยอด	บ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา	ผู้ใหญ่บ้าน
4) นางทองพูล สะแกกลาง	แม่คาตลาดชุมชน บ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา	-
5) นายสุระพล จันทร์ศรี	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลแจ่ม	ประธานวิสาหกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

8. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นางสาววิวรรณ ใจบุญ	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
2) นางสาวนิตา ตุ่นฝัน	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
3) นางสาวศรัณญา อินเสาร์	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
4) นางสาวอชิรญา ธรรมเสนา	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
5) นางสาวพลอยชมพู บัวแฝง	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
6) นางสาวกัลยรัตน์ ทำนา	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
7) นางสาวพิมพ์ชญา พรหมทอง	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
8) นางสาวณัฐธิดา สุภาชี	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
9) นางสาวนอปู	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย
10) นางสาวอารี พือแอะ	ครุศาสตร์	การศึกษาปฐมวัย

9. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 15% (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

รายได้ต่อปี ก่อนเข้าร่วมโครงการ	กลุ่มเกษตรกร			กลุ่มผู้ประกอบการ/ กลุ่มอื่น ๆ			ร้อยละเฉลี่ย
	จำนวน/ ร้อยละ			จำนวน/ ร้อยละ			
ตำบล	แม่สุก	บ้านสา	แจ้ห่ม	แม่สุก	บ้านสา	แจ้ห่ม	
น้อยกว่า 10,000 บาท	-	2/ 25.00	-	-	1/ 8.33	-	5.56
10,001 – 20,000 บาท	1/ 9.10	2/ 25.00	-	0/ 0.00	2/ 16.68	-	8.46
20,001 – 30,000 บาท	1/ 9.10	3/ 37.50	2/ 20.00	0/ 0.00	4/ 33.33	1/ 14.28	19.04
30,001 – 40,000 บาท	2/ 18.18	0/ 0.00	1/ 10.00	1/ 11.11	4/ 33.33	3/ 42.86	19.25
มากกว่า 40,000 บาท	7/ 63.62	1/ 12.50	7/ 70.00	8/ 88.89	1/ 8.33	3/ 42.86	47.70
	11/	8/	10/	9/	12/	7/	
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางรายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายก่อนเข้าร่วมโครงการ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกร กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท (ร้อยละ 47.70) รองลงมาได้แก่ 30,001 – 40,000 บาท (ร้อยละ 19.25) และลำดับสุดท้าย น้อยกว่า 10,000 (ร้อยละ 5.56)

ทั้งนี้รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการของ ตำบลแม่สุก มีแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่จากการค้าขาย การเกษตร และเบี้ยผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายการสินค้าที่จำหน่ายสูงสุด ได้แก่ ผัก เช่น กะหล่ำดอก แตงกวา มะเขือเทศ เป็นต้น และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตเกษตร เช่น ข้าวเกรียบ น้ำปู ซึ่งส่วนใหญ่ปลูก ผลิตเอง มีรายการสินค้าของกลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ผักกาด มะเขือเทศ ผักกูด พริก ผักสลัด เป็นต้น

ตำบลบ้านสา มีแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่จากการค้าขาย การเกษตร (ทำสวน ทำไร่) ซึ่งมีรายการสินค้าที่จำหน่ายสูงสุด ได้แก่ ผัก เช่น พริก มันม่วง ผักสวนครัว ถั่วแระ เป็นต้น และของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ปลูก ผลิตเอง มีรายการสินค้าของกลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ อาหารสำเร็จรูป

ตำบลแจ้ห่ม มีแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และค้าขาย ซึ่งมีรายการสินค้าที่จำหน่ายสูงสุดของกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ผัก เช่น กะหล่ำดอก แตงกวา ข้าวโพด ผักกาด เป็นต้น และข้าว ซึ่งส่วนใหญ่ปลูก ผลิตเอง

รายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายหลังเข้าร่วมโครงการ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

รายได้ หลังเข้าร่วมโครงการ	กลุ่มเกษตรกร				กลุ่มผู้ประกอบการ/ กลุ่มอื่น ๆ			
	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)	ร้อยละ	ต้นทุน (บาท)	ขายได้ (บาท)	กำไร (บาท)	ร้อยละ
ตำบลแม่สุก	23,780	40,830	17,050	41.76	35,845	61,590	25,365	41.18
ตำบลบ้านสา	9,410	60,220	50,810	84.37	2,710	27,560	24,130	87.55
ตำบลแจ้ห่ม	169,300	372,800	203,500	54.59	13,500	28,584	15,084	52.77
รวม	202,490	473,850	271,360	57.27	52,055	117,734	64,579	54.85

จากตารางรายได้ต่อปีของครัวเรือนเป้าหมายหลังเข้าร่วมโครงการ ตำบลแม่สุก ตำบลบ้านสา และตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกษตรกร กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มอื่น ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 โดยภาพรวมกลุ่มเป้าหมายเกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 57.27) และกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มอื่น ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 48.16)

จะเห็นได้ว่า หากเป็นกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรของตำบลบ้านสา มีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด (ร้อยละ 84.37) รองลงมา คือ ตำบลแจ้ห่ม (ร้อยละ 54.59) และตำบลแม่สุก (ร้อยละ 41.76) ตามลำดับ

ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มอื่น ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด (ร้อยละ 87.55) รองลงมา คือ ตำบลแจ้ห่ม (ร้อยละ 52.77) และตำบลแม่สุก (ร้อยละ 41.18) ตามลำดับ

10. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แบบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วม	นวัตกรรมกระบวนการ	ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการพัฒนาตลาดชุมชน ในการร่วมคิด ร่วมคำ ร่วมรับผล และร่วมประเมิน โดยมีเป้าหมายให้ครัวเรือนเป้าหมายมีความมั่นคงทางอาหาร สามารถลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การสร้างความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน การกำหนดปัญหาและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไข การวางแผนแก้ไขปัญหา การดำเนินการตามแผน และการติดตามประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา

11. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

- ไม่มี-

12. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

มตินโยบาย

- ชื่อองค์กรที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ปี พ.ศ. 2567 - 2570
- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

นำผลการวิจัยไปประกอบการวางแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานท้องถิ่นในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง และนำผลจากการวิจัยไปประชุมคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา งาน รวมทั้งการวางแผนการสนับสนุนพื้นที่ในการจัดตั้งตลาดชุมชน การจัดทำข้อมูลทรัพยากรการเพาะปลูกของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน เช่น ด้านการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมรายได้ เป็นต้น เพื่อสะท้อนถึงความมั่นคงทางด้านอาหาร 4 มิติ ประกอบด้วย การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหาร และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร ของชุมชนในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
- หน่วยงานมีแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการ และสามารถขอรับการสนับสนุนทุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในด้านความมั่นคงทางอาหาร

มิติวิชาการ

คณะผู้ดำเนินโครงการจะดำเนินการจัดทำความวิจัยหรือบทความทางวิชาการ และตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการรับใช้สังคม

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน

1. ชื่อองค์กรที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
2. ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ปี พ.ศ. 2567 - 2570
3. ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ภาพประกอบ) โดยการนำผลการวิจัยไปจัดระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ให้เป็นสถานที่นอกเหนือจากการซื้อ-ขาย สินค้า โดยเพิ่มกิจกรรมเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ที่เป็นเวทีในการพบเจอ ปรีक्षा และร่วมกันแก้ไขปัญหา
4. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร
 - กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้
 - ต้นแบบตลาดชุมชน 3 รูปแบบได้แก่ การจัดตั้งตลาดใหม่ การฟื้นฟูตลาดเดิม และการพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่เพื่อจำหน่ายในตลาดประจำอำเภอ

หนังสือรับรองแสดงความประสงค์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้าพเจ้า นางสาวพัชรภา เชื้อนแปด ตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอแจ้ห่ม หน่วยงาน สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ขอยืนยันว่า ข้าพเจ้ายินดีนำผลงานโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยดำเนินการในพื้นที่ตำบลบ้านสา ตำบลแจ้ห่ม และตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิดา เหล่มตระกูล และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินโครงการวิจัยนั้น

โดยเมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ข้าพเจ้าจะนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ การนำไปใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ

☒ การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย โดยการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางวางแผนการดำเนินงานของหน่วยงานในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง และนำผลจากการวิจัยไปประชุมคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา รวมทั้งการวางแผนการสนับสนุนพื้นที่ในการจัดตั้งตลาดชุมชน การจัดทำข้อมูลทรัพยากรการเพาะปลูกของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน เช่น ด้านการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมรายได้ เป็นต้น เพื่อสะท้อนถึงความมั่นคงทางด้านอาหาร 4 มิติ ประกอบด้วย การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหาร และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร ของชุมชนในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

☐ การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

☒ การนำไปใช้ประโยชน์ทางอ้อมของงานวิจัย ซึ่งเป็นการนำผลการวิจัยไปจัดระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ให้เป็นสถานที่นอกเหนือจากการซื้อ-ขาย สินค้า โดยเพิ่มกิจกรรมเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ที่เป็นเวทีในการพบเจอปรึกษา และร่วมกันแก้ไขปัญหา ทำให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ และสร้างความสุขให้กับคนในชุมชน

ลงชื่อ

(นางสาวพัชรภา เชื้อนแปด)

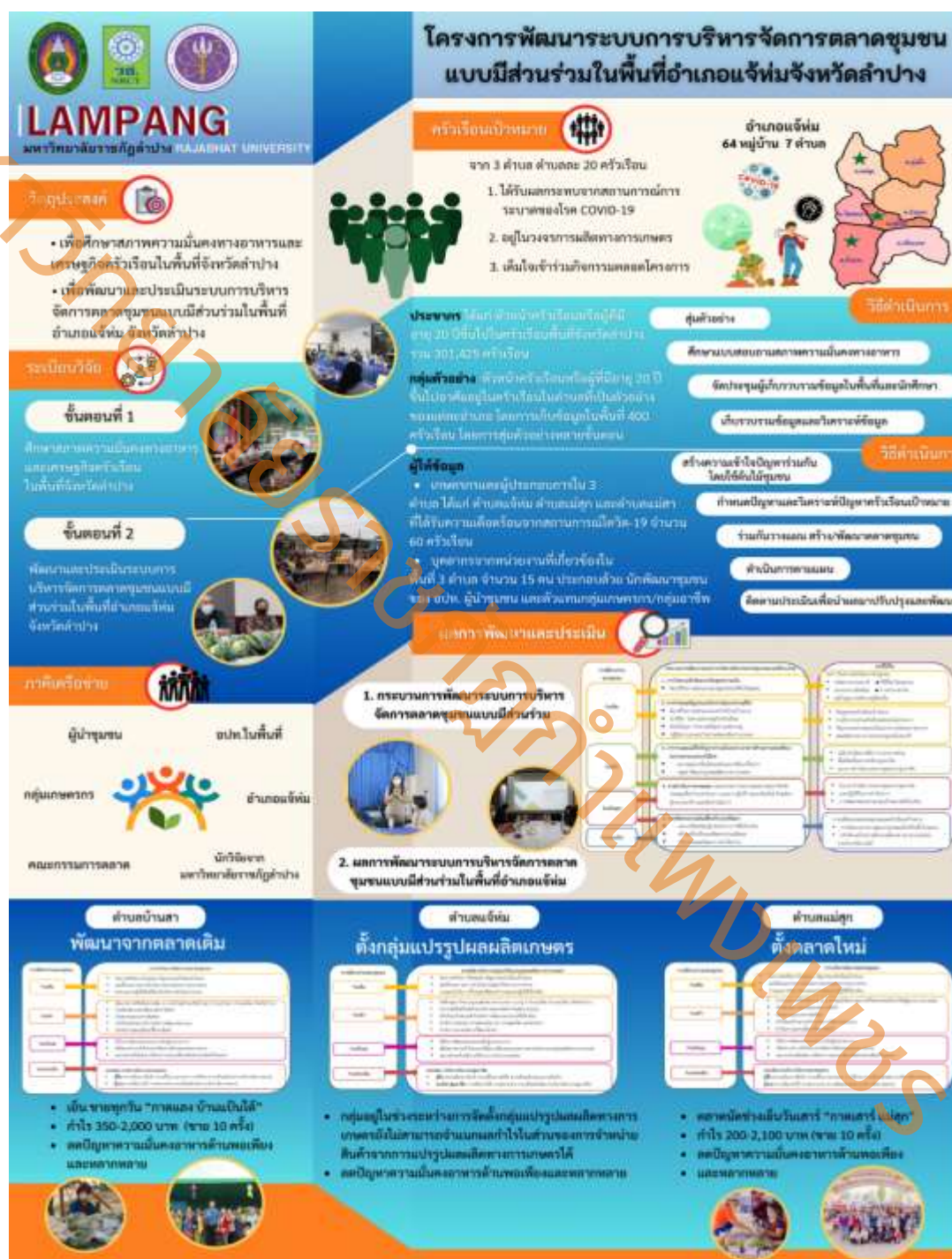
ตำแหน่ง : พัฒนาการ อำเภอแจ้ห่ม

ภาพที่ 301 ภาพหนังสือรับรองแสดงความประสงค์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ภาพประมวลผลงานวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 302 ประมวลผลงานวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

2. นวัตกรรมกระบวนการที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย

2.1 กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอ
แจ้ห่ม จังหวัดลำปาง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม
จังหวัดลำปางในครั้งนี้ ดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการพัฒนาตลาดชุมชน
แสดงดังภาพที่ 303

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาพที่ 303 กระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

จากภาพที่ 302 สามารถอธิบายรายละเอียดและผลที่ได้จากกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมคิดดำเนินการโดยจัดเวทีวิเคราะห์บริบทชุมชนโดยใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งให้ตัวแทนครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์เศรษฐกิจครัวเรือนตนเองโดยใช้ไอ้ชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดปัญหาและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไข เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารในช่วงสถานการณ์โควิดของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ต้นไม้ปัญหา หลังจากนั้น ร่วมกันวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายสะท้อนปัญหาความมั่นคงทางอาหารในด้านของความพอเพียงและความหลากหลายของอาหาร และวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยใช้ตลาดชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีการบริโภคอาหารได้อย่างเพียงพอ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าและอาหาร รวมทั้งเป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้จากการจัดจำหน่ายผลผลิต

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนแก้ไขปัญหา โดยใช้หลักการร่วมทำโดยการออกแบบตลาดชุมชน โดยการกำหนดพื้นที่ในการสร้างตลาดใหม่ หรือพัฒนาจากตลาดเดิมตามสภาพบริบทของชุมชน รวมทั้งคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนของแต่ละตำบล

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการตามแผน ร่วมกันสร้างและพัฒนาตลาดชุมชน โดยคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวันและเวลาจำหน่ายสินค้า กำหนดระเบียบปฏิบัติการจัดจำหน่ายสินค้าในตลาด รับสมัครผู้ขาย จัดแผนผังการจัดวางสินค้า กำหนดวันเปิดตลาด ประชาสัมพันธ์ และดำเนินการตามแผน รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยคณะกรรมการตลาดชุมชนร่วมกับคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรและผู้ประกอบการที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาดชุมชน ออกแบบหลักสูตรการพัฒนา และดำเนินการพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ประกอบการ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา คณะนักวิจัยและคณะทำงานในพื้นที่เข้าร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการดำเนินการตลาดระหว่างดำเนินการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการตลาด และร่วมประเมินผลจากการใช้ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

5.1 ผู้ขาย พิจารณาจากการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และความพึงพอใจในการบริหารจัดการตลาด

5.2 ผู้ซื้อ พิจารณาจาก ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย และความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการตลาด

5.3 ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป้าหมายทั้งก่อนและหลังดำเนินการในด้านรายได้/ ลดรายจ่าย และความมั่นคงทางอาหาร

2.2 ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 304 ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลแม่สุก ได้ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

ร่วมคิด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา ของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความปลอดภัย และความหลากหลายของอาหาร โดยการจัดตั้งตลาดชุมชนขึ้นใหม่ โดยใช้อาคารศูนย์พัฒนาชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการตลาดชุมชนแม่สุก แบ่งเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต.แม่สุก คณะนักวิจัย ตัวแทนผู้นำชุมชน โดยมีนักพัฒนาชุมชนประจำ อบต.แม่สุก เป็น กรรมการและเลขานุการ และชุดที่ 2 คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนที่ประกอบไปด้วยทุกภาค ส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนเกษตรกร และตัวแทนผู้ขาย โดยมี เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนของ อบต.แม่สุก เป็น กรรมการและเลขานุการ ดังภาพที่ 305

คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก

ที่ ๓๑/๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนตำบลแม่สุก

ด้วย คณะครูศาสตร์ได้ดำเนินโครงการการพัฒนาแบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ในการส่งเสริมองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาด รวมทั้งเสริมสร้างให้เกิดการ หรือคนในพื้นที่ที่ลดรายจ่าย หรือเพิ่มรายได้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการ ดังนี้

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาในการวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบ บริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

นายหนอด	เมืองคำบุตร	ประธานกรรมการ
นายเต่า	มนีวรรณ	กรรมการ
นายประสาร	ประพันธ์	กรรมการ
นางจริศศรี	สุขปิยม	กรรมการ
ผศ.ดร.วิดา	แหลมตระกูล	กรรมการ
ศศ.กาญจนา	รัตนวิเชียร	กรรมการ
ผศ.เบญจมาศ	พุทธิมา	กรรมการ
นางสาวสุภาภรณ์	มาชัยวงศ์	กรรมการ
นางวิไลวรรณ	กลิ่นถาวร	กรรมการ
นายหล้า	บุญทวี	กรรมการและเลขานุการ
นางธิติญา	สุตรเลข	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นางกรรณิกา	ปิบัน	กรรมการ
นางชูศรี	สุตรเลข	กรรมการ
นางสาวรจนา	ปิบันกุล	กรรมการและเลขานุการ
นางวิริยญา	มนีวรรณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการทุกท่านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่และเกิดผลดีต่อทางการ

สั่ง ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายหนอด เมืองคำบุตร)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก

๒. คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่จัดทำแผนการตลาด วิเคราะห์การตลาด วางแผน กำหนดแนวทาง และกิจกรรมของตลาด ประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดูแลจัดการสถานที่ จัดทำบัญชี ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมของตลาดให้มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ในการขับเคลื่อนตลาดชุมชนให้ นำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

นายวิระ	วงศ์ชัย	ประธานกรรมการ
นายหนู	อัครจิริง	รองประธานกรรมการ
นายคำจันทร์	เป็นวงศ์	กรรมการ
นายสุวรรณ	มนัระราช	กรรมการ

ภาพที่ 305 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุก

ร่วมทำ คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุก ได้มีการจัดประชุมเพื่อตั้งชื่อตลาด คือ “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” โดยใช้อาคารศูนย์พัฒนาชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ของ อบต.แม่สุก เป็นที่ตั้งของตลาด โดยจะจัดเป็นตลาดนัดช่วงเย็น ทุกวันเสาร์ กำหนดแนวปฏิบัติในการจำหน่ายสินค้า กำหนดแผนผังตลาด วางแผนการเปิดตลาด และจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตลาด ดังภาพที่ 306

ภาพที่ 306 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการวางแผนดำเนินการตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ภาพที่ 307 ที่ตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ภาพที่ 308 วันเปิดตลาด “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” วันเสาร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

ภาพที่ 309 เริ่มตั้งตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ภาพที่ 310 การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายสินค้าในตลาดชุมชน อบต.แม่สุก

ระเบียบปฏิบัติการจำหน่ายสินค้าใน ตลาดชุมชนตำบลแม่สุก “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก”

คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลแม่สุกได้กำหนดแนวทางการประกอบการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลแม่สุก “กาดเสาร์ อบต.แม่สุก” ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การประกอบการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนตำบลแม่สุกเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปในแนวทางเดียวกันดังนี้

1. ให้ทุกคนสมานสามัคคี ห้ามทะเลาะวิวาทกันจะมีการขอคืนพื้นที่
2. ทำการจำหน่ายสินค้าด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ
3. ไม่ปลอมปน หรือตกแต่งสินค้าเพื่อหลอกลวงผู้ซื้อ
4. ชำระค่าเช่า ค่าธรรมเนียม ค่าสาธารณูปโภคตามอัตราที่กำหนดและระยะเวลาที่กำหนด
5. ห้ามจำหน่ายสินค้าผิดประเภทตามที่กำหนดไว้ในแต่ละโซนพื้นที่
6. ห้ามวางสิ่งของรกรุงรังบนถนน/บนเส้นทางหรือไปขายในเขตของผู้อื่น
7. ตั้งขยะในถังหรือสถานที่รองรับที่ตลาดชุมชนจัดไว้ให้
8. ห้ามนำขยะจากภายนอกมาทิ้ง
9. ให้ดำเนินการจัดเก็บเศษขยะหรือเศษผักผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดของตนเองให้เรียบร้อย
10. ห้ามเล่นการพนันในตลาด หรือกระทำการใดๆ ที่ผิดต่อกฎหมายและศีลธรรมของบ้านเมือง
11. ให้ติดป้ายแสดงราคาและให้ใช้ตาชั่งที่เที่ยงตรง
12. ห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณอาคารตลาดชุมชน
13. ห้ามผู้ประกอบการจอดรถยนต์ในบริเวณห้ามจอด
14. ห้ามขายของตัดราคากัน
15. ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาบริเวณตลาด
16. ผู้ประกอบการต้องทำและรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งบริเวณสถานที่ และสิ่งของจำหน่ายให้ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งต้องทำความสะอาดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในพื้นที่เช่าของของตนทุกครั้งทั้งเข้าทำการขายของและหลังจากขายของ

มาตรการในการรักษาระเบียบ

1. ดักเตือน ไม่เกิน 3 ครั้ง
2. สั่งพักขายของเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. สั่งขอคืนพื้นที่ (ไล่ออก)

ภาพที่ 311 ระเบียบจำหน่ายสินค้าตลาด อบต.แม่สุก

ภาพที่ 312 แผนผังกาดเสาร์ อบต.แม่สุก

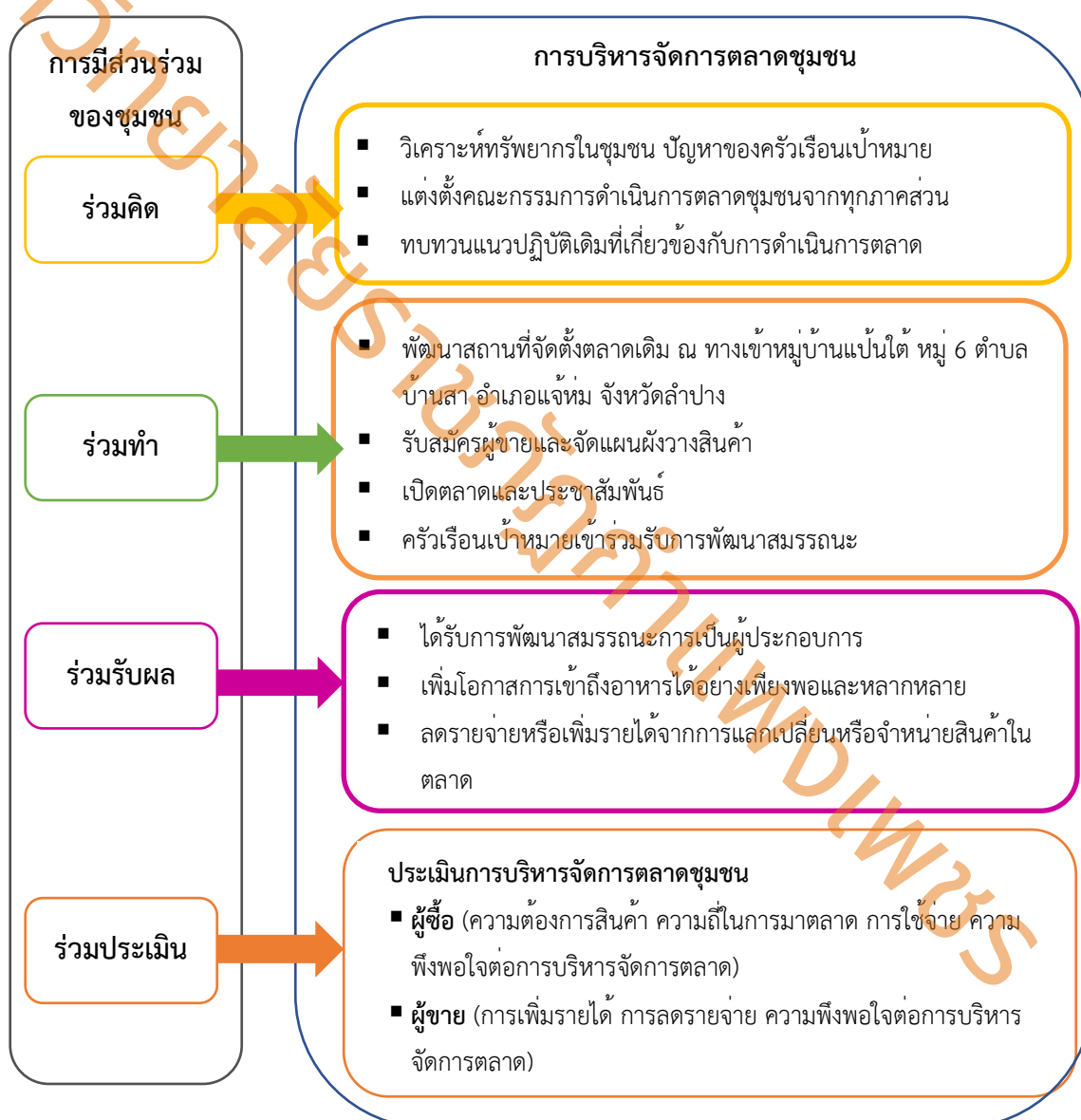
ร่วมรับผล การบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลแม่สุกในครั้งนี้ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดตั้งตลาดได้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายทั้ง 20 ครั้วเรือน และเกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาด รวม 65 ร้าน ทำให้มีแหล่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิต และมีแหล่งกระจายสินค้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากการนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดอื่น ส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการจัดตั้งตลาดชุมชน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ซื้อซึ่งเป็นคนในชุมชนได้รับประโยชน์ในการจัดตั้งตลาดในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปซื้อสินค้า รวมถึงการได้สินค้าราคาเป็นธรรมจากผู้ผลิตโดยตรง

ร่วมประเมิน คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนมีประเมินการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ซื้อและแบบประเมินความพึงพอใจผู้ซื้อและผู้ขาย ในประเด็นต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ (ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย ความพึงพอใจ)
- ผู้ขาย (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดการตลาด ความพึงพอใจ)

2.3 การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม

จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 313 ระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

การบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมพื้นที่ตำบลบ้านสา ได้ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

ร่วมคิด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความปลอดภัยและความหลากหลายของอาหาร โดยการพัฒนาตลาดชุมชนซึ่งเคยมีอยู่เดิมที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนและซื้อขายสินค้าทางการเกษตรและอาหารปศุสัตว์ โดยใช้สถานที่เดิมบริเวณปากทางเข้าหมู่บ้านบ้านใต้ หมู่ 6 ตำบลบ้านสา เป็นสถานที่ตั้งตลาด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนบ้านสา ที่มีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านบ้านใต้ หมู่ 6 เป็นประธานกรรมการ คณะนักวิจัย ตัวแทนผู้นำชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน เป็นกรรมการและเลขานุการ ชุดที่ 2 คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนที่ประกอบไปด้วยทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนเกษตรกร และตัวแทนผู้ขาย โดยมีผู้นำชุมชน เป็นกรรมการและเลขานุการ ดังภาพที่ 314

 ประกาศผู้ใหญ่บ้านบ้านใต้ หมู่ ๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตลาดชุมชนตำบลบ้านสา (บ้านบ้านใต้ หมู่ ๖) ด้วย คณะผู้บริหารได้ดำเนินการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอวังสะพุง จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดทำตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมบริเวณพื้นที่ตำบลแม่สุก ตำบลเจ็ดเสมียน และตำบลบ้านสา ในการส่งเสริมองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาด รวมทั้งเสริมสร้างให้เกิดเกษตรกร หรือคนในพื้นที่กระจายรายได้ ในการนี้ ตลาดบ้านบ้านใต้ หมู่ ๖ ได้ริเริ่มเลือกเป็นพื้นที่พัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมตำบลบ้านสา เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์นั้น จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ดังนี้ ๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาในการวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย		
นายบัณฑิต	จันทร์ยอด	ประธานกรรมการ
นายบุญมี	อวดสี	กรรมการ
นายอริวัฒน์	งามดี	กรรมการ
ผศ.ดร.วิธดา	เพ็ญตระกูล	กรรมการ
ผศ.บุญจมาศ	พุทธิมา	กรรมการ
ผศ.กาญจนา	รัตนธีรวิเชียร	กรรมการ
นางสาวสุภาภรณ์	มาชยวงศ์	กรรมการ
นางสาววิไลวรรณ	กลิ่นอวาร์	กรรมการ
นายบัณฑิต	จันทร์ยอด	กรรมการ
นางสาวนารัตน์	เป็นต้น	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวบุษิดา	ศรีชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นายปริชพล	สัมฤทธิ์	กรรมการ
นายนิกร	หน้าม่อ	กรรมการ
นางสาวเจนจิรา	บุญเต็ม	กรรมการ
นายศุภชัย	เป็นเอก	กรรมการ
นายรัตนชัย	หน้าม่อ	กรรมการ
นายเดช	หน้าม่อ	กรรมการ
นายศิริห์	จิตโต	กรรมการ
นายบุญมี	จันทร์ยอด	กรรมการ
นายวัน	จิตกล้า	กรรมการ
นายอริวัฒน์	สมร่า	กรรมการ
นางสาววิมล	ไวศย	กรรมการ
นางบุญจิรา	เดชะ	กรรมการ
นายเจต	หน้าม่อ	กรรมการ
นายพัฒนสิน	เป็นคุณวิทย์	กรรมการ
ร.ต.อ.สุบิน	พรหมเอว	กรรมการและเลขานุการ
นางสมหมาย	คณิน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการทุกท่าน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่และเกิดผลดีต่อทางราชการต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายบัณฑิต จันทร์ยอด)
ผู้ใหญ่บ้าน

ภาพที่ 314 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนตำบลบ้านสา

ร่วมทำ คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนบ้านแป้น ได้มีการจัดประชุมร่วมกับคณะนักวิจัยเพื่อวางแผน ดำเนินการพัฒนาสถานที่ให้สะอาดและมั่นคงแข็งแรง กำหนดวันเปิดดำเนินการตลาดใหม่ รวมถึงประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้ขาย จัดวางแผนผังตลาด และพัฒนาสมรรถนะครัวเรือนเป้าหมาย ดังภาพที่ 315-317

ภาพที่ 315 การลงพื้นที่แลกเปลี่ยนร่วมกับชุมชนเพื่อวางแผนดำเนินงานพัฒนากาดแล่งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา

ภาพที่ 316 การพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรและผู้ขายกาดแล่งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา

ตลาดบ้านแป้นใต้เดิม

ภาพที่ 317 กาดแล้งบ้านแป้นใต้ ตำบลบ้านสา ที่ได้รับการพัฒนาสถานที่เรียบร้อยแล้ว

ร่วมรับผล การบริหารจัดการตลาดชุมชนตำบลบ้านสาในครั้งนี้ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาตลาด ได้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายทั้ง 20 ครั้วเรือน และเกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาด รวม 10 ร้านของบ้านแป้นใต้ หมู่ 6 ตำบลบ้านสา ทำให้มีแหล่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิต และมีแหล่งจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการรับประทานในครั้วเรือน ส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการพัฒนาตลาดชุมชน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานรัฐและเอกชนในพื้นที่และอาศัยอยู่ในชุมชน ได้รับประโยชน์จากตลาดในด้านการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปซื้อสินค้าในพื้นที่อื่น สามารถหาซื้ออาหารปรุงสุกได้จากตลาดใกล้ที่พัก รวมถึงการได้สินค้าราคาเป็นธรรมจากผู้ผลิตโดยตรง

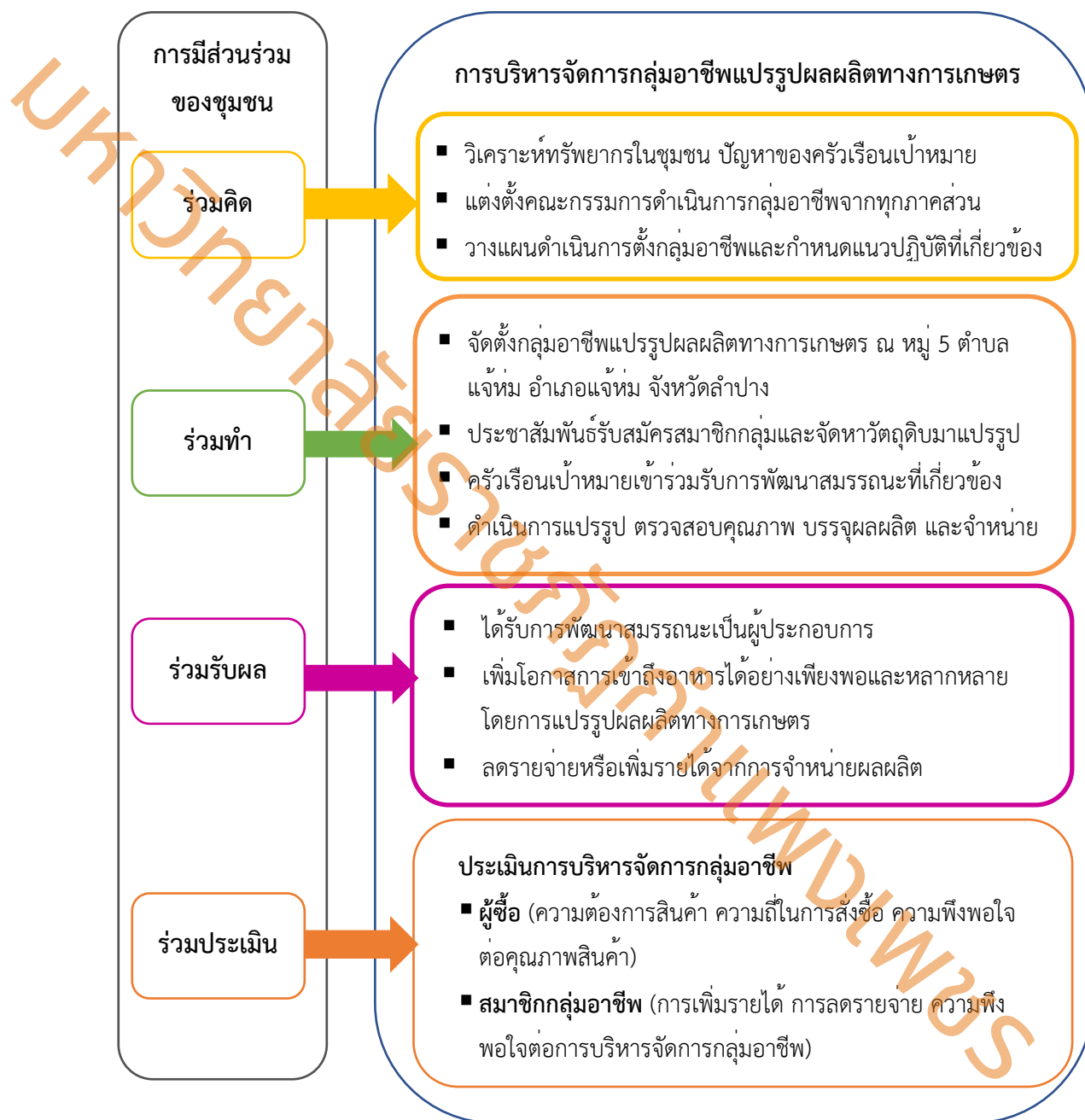
ร่วมประเมิน คณะกรรมการดำเนินงานตลาดชุมชนมีประเมินการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ซื้อและแบบประเมินความพึงพอใจผู้ซื้อและผู้ขาย ในประเด็นต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ (ความต้องการสินค้า ความถี่ในการมาตลาด การใช้จ่าย ความพึงพอใจ)
- ผู้ขาย (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดการตลาด ความพึงพอใจ)
- ผู้ขาย (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การจัดการตลาด ความพึงพอใจ)

2.4 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทาง

การเกษตร

ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 318 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปางได้ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

ร่วมคิด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของ ปัญหาของครัวเรือนเป้าหมาย และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารด้านความ พอดีและความหลากหลายของอาหาร โดยการพัฒนาอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากในส่วนของตลาด สินค้าเกษตรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ขายที่กระจายกันอยู่ในตลาดทั้งในบริเวณชุมชนของตนเอง และชุมชนใกล้เคียงอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาเรื่องแหล่งกระจายสินค้า โดยมีนักพัฒนาชุมชนขององค์การ บริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม เป็นผู้ประสานงานหลัก ดังภาพที่ 319

ภาพที่ 319 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนและวางแผนการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตำบลแจ้ห่ม

ร่วมทำ คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีการจัด ประชุมเพื่อกำหนดที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ รวมถึงกำหนดแนวทางการรับสมัครสมาชิก การจัดหาและ รวบรวมวัตถุดิบ การดำเนินการแปรรูป ตรวจสอบคุณภาพ บรรจุ จัดจำหน่าย และจัดสรร ผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม ดังภาพที่ 320-324

ภาพที่ 320 นักพัฒนาชุมชน อปท.แจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนโดย
อปท. สามารถสนับสนุนงบประมาณได้

ภาพที่ 321 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลแจ้ห่ม ให้ความเห็นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแปรรูป
ผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

ภาพที่ 322 ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

ภาพที่ 323 กิจกรรมพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน

ภาพที่ 324 ตัวอย่างการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนตำบลแจ้ห่ม

ร่วมรับผล การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในครั้งนี้ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายทั้ง 20 ครั้วเรือน ที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาด ฯลฯ ทำให้สามารถแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่เหลือจากการรับประทานในครั้วเรือน และจัดส่งขายตามตลาดต่าง ๆ ให้สามารถยืดอายุผลผลิตและเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่มาจำหน่ายส่งผลให้สามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จากการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้มีรายได้มาจัดหาอาหารให้หลากหลายนอกเหนือจากที่ปลูกในครั้วเรือน นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มเกษตรกรหรือคนในชุมชนที่มีผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปได้ในแต่ละฤดูกาล เช่น พริก ผักกาด มะม่วง กล้วยน้ำว้า ฯลฯ มีแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อนำไปแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

ร่วมประเมิน คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีประเมินการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยประเมินจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในประเด็นต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ (ความต้องการสินค้า ความถี่ในการสั่งซื้อ ความพึงพอใจต่อคุณภาพสินค้า)
- สมาชิกกลุ่มอาชีพ (การเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ)

ในปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มอาชีพอยู่ในช่วงเริ่มต้นก่อตั้ง จึงมีการประเมินเพียงในส่วนการเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายของสมาชิกกลุ่มเท่านั้น ส่วนการประเมินจากกลุ่มผู้ซื้อมีการวางแผนดำเนินการในอนาคต

ภาคผนวก ข

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับ
รายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของเกษตรกรพื้นที่ตำบลกุดไห อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับรายได้ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของ
เกษตรกรพื้นที่ตำบลกุดไฮ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ชื่อนักวิจัยในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สาขาวิชา	คณะ
1) รองศาสตราจารย์วาศนา เกษมสินธ์	หัวหน้า โครงการ	สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ สุวรรณรงค์	นักวิจัย	แบบจำลองทางสิ่งแวดล้อม	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี	นักวิจัย	นิเทศศาสตร์การตลาด	คณะวิทยาการจัดการ
4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ก้องภพ ซาอามาศย์	นักวิจัย	พลังงาน, วงจรแปลงผันกำลัง, เซนเซอร์	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เมธาวี ยี่มิน	นักวิจัย	สาขาวิชาการจัดการ	คณะวิทยาการจัดการ
6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงทัตย์ อรุณกมล	นักวิจัย	สาขาวิชาการประมง	คณะเทคโนโลยีการเกษตร
7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ครองใจ โสมรักษ์	นักวิจัย	เทคโนโลยีชีวภาพ	คณะเทคโนโลยีการเกษตร
8) ดร.อุไรวรรณ ภูนาพลอย	นักวิจัย	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
9) ดร.นำพร อินสิน	นักวิจัย	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
10) ดร.ทรงพล ประโยชน์มี	นักวิจัย	มลพิษทางน้ำและเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
11) ดร.จรินทร์ทิพย์ ชมชายผล	นักวิจัย	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
12) อาจารย์ภูวสิทธิ์ ภูลาวรรณ	นักวิจัย	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สาขาวิชา	คณะ
13) อาจารย์อรอนงค์ ไชยรา	นักวิจัย	สาขาวิชาการประมง	คณะเทคโนโลยีการเกษตร
14) อาจารย์อาณัฐพงษ์ ภาระหส์	นักวิจัย	สาขาวิชาโยธาและสถาปัตยกรรม	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
15) อาจารย์ภัทรารุณ ศรีคุ้มเก่า	นักวิจัย	สาขาวิชาโยธาและสถาปัตยกรรม	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
16) อาจารย์ชนัญญาญจน์ แสงประสาน	นักวิจัย	สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
17) นายอรัญ บุตรนา	นักวิจัย	นักวิชาการประมง	คณะเทคโนโลยีการเกษตร
18) นางสาวอัสนรา นามไธสง	นักวิจัย	การวิจัยเชิงพื้นที่	สถาบันวิจัยและพัฒนา
19) อาจารย์สิทธิศักดิ์ สุวรรณ	นักวิจัย	สื่อสารดิจิทัล	คณะวิทยาการจัดการ
20) นายศักดิ์ดา แสนสุพรรณ	นักวิจัย	วิจัยและประเมินผลการศึกษา	สถาบันวิจัยและพัฒนา

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1.	ประเมินความมั่นคงทาง อาหารในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา (Covid19) ของครัวเรือนในจังหวัด สกลนคร	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มี อายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ครัวเรือนของตนเองได้ อาศัยอยู่ในตำบลที่ตกเป็น ตัวอย่างของแต่ละอำเภอ โดยการเก็บข้อมูลใน พื้นที่ (On site) จำนวน 450 ครัวเรือน จาก 18 อำเภอ โดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi- stage sampling) ดังนี้	ชุดข้อมูลความ มั่นคงทางอาหาร ในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโค โรนา (Covid19) ของครัวเรือนใน จังหวัดสกลนคร 1 ชุดข้อมูล	100	/				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		1) การสุ่มตำบลที่เป็นตัวอย่างของแต่ละอำเภอด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก อำเภอละ 2 ตำบล รวมทั้งหมด 36 ตำบล 2) สุ่มครัวเรือนที่เป็นตัวอย่างของแต่ละตำบลตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในแต่ละตำบล โดยการเลือกหน่วยตัวอย่างครัวเรือนโดยบังเอิญ (Accidental sampling) และทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือนของตนเองได้ และมีความเต็มใจในการให้ข้อมูล							

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		3) ครั้วเรือนเป้าหมายหมายโครงการวิจัย จำนวน 50 ครั้วเรือน บ้านกลาง และบ้านค้อใหญ่ ตำบลกุดบาก และอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)							
2.	พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารสู่การยกระดับรายได้ของครัวเรือนภายใต้ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดสกลนคร	ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยแบ่งตามกิจกรรม ดังนี้ - การพัฒนา/ สร้างตลาดชุมชนปลอดภัย และการบริหารจัดการบึงสองพี่น้อง	- แบบก่อสร้าง 1 แบบ และนำไปสู่การก่อสร้างจริงในงบประมาณ 2,700,000 บาท โดยการมีส่วนร่วมกับเครือข่าย	90		/			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		- การพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงด้านอาหาร 2 รูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมเลี้ยงไก่พื้นเมือง และการเลี้ยงปลาดุก ร่วมกับการปลูกผักสวนครัว - การตรวจวัดสารเคมีตกค้างในอาหาร - การส่งเสริมการแปรรูปอาหารปลอดภัย และพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ - การตรวจวัดสารเคมีตกค้างในอาหาร - การส่งเสริมการทำแผนธุรกิจและการตลาด - การส่งเสริมและการยกระดับรายได้	- ต้นแบบความมั่นคงทางด้านอาหาร 2 ต้นแบบ - ชุดข้อมูลสารเคมีตกค้างในภาคการเกษตร 1 ชุด - ผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ปลาดุกแดดเดียวสมุนไพร ไก่ฝอย/ ไก่หยอง และแซนวิช - ตราสินค้า 1 ตรา - บรรจุภัณฑ์ 1 แบบ - สื่อประชาสัมพันธ์ 3 สื่อ						

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
3.	จัดทำข้อเสนอแนะเชิง นโยบายด้านความมั่นคงทาง อาหารและการยกระดับ รายได้ของครัวเรือนในการ รองรับรายได้ผลกระทบจาก การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่ จังหวัดสกลนคร	การจัดเวทีระดมความคิดการ จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ด้านความมั่นคงทางอาหารและ การยกระดับรายได้ของ ครัวเรือนในการรองรับรายได้ ผลกระทบจากการแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใน ระดับพื้นที่จังหวัดสกลนคร อย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	- ข้อมูลการประเมินผลโครงการ (SIA/ SROI) - แผน/ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้าน ความมั่นคงทางอาหารและการ ยกระดับรายได้ของครัวเรือน การส่ง ต่อข้อมูลข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ให้กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายสู่การ กำหนดแผนการลดความเสี่ยง ผลกระทบของโรคอุบัติใหม่	90		/			

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริงมีรายการได้ของครัวเรือนเป้าหมาย ดังนี้

ที่	ชื่อผู้ให้ข้อมูล	1. รายได้ภาค การเกษตร	2. ค่าแรง	3. กำไร จาก ธุรกิจ	4. เงิน บำนาญ/ เบี้ย สำรองชีพ/ เงินโอนและ สวัสดิการ	5. การเงิน	6. ไม่เป็น ตัวเงิน	รายได้รวมจาก ทุกหมวด/ ครัวเรือน/ ปี	สมาชิกใน ครอบครัว (อาศัยอยู่ จริงใน ปัจจุบัน)	รายได้ เฉลี่ย/ คน/ ปี	ระดับ กลุ่ม เป้าหมาย (ก่อนเข้า ร่วม โครงการ)	ระดับ กลุ่ม เป้าหมาย (หลัง โครงการ)
1	นางอำพา ไพเรืองโสม	-	-	-	28,760	-	46,962	75,722	5	15,144	1	1
2	นางกาวิ ไพคำนาม	-	-	14,400	19,400	-	75,450	109,250	1	109,250	4	4
3	นางสองใส บุญล้ำ	-	-	6,000	72,800	-	55,875	134,675	4	33,669	2	2
4	นางสาวสกุล ไพคำนาม	6,800	-	-	10,600	-	35,425	52,825	2	26,413	1	1
5	นางสาวนิดา ไพคำนาม	-	-	2,400	13,240	-	28,900	44,540	4	11,135	1	1
6	นางสาวนิตารรณ ริกำแง	16,600	-	-	10,400	-	41,550	68,550	2	34,275	2	2
7	นางสาวปราณี ไพคำนาม	39,500	-	-	22,000	-	39,000	100,500	4	25,125	1	1
8	นางแสงทอง ไพคำนาม	59,900	-	-	32,400	-	60,000	152,300	2	76,150	3	3
9	นางสมพูน ชันชะจ่างค์	3,700	-	-	33,200	-	66,000	102,900	3	34,300	2	2
10	นางสาวไพลิน เอกตาแสง	114,300	-	-	10,200	2,000	43,900	170,400	4	42,600	2	2
11	นางวรรณพร ริกำแง	285,000	12,000	3,000	30,800	15,000	72,000	417,800	4	104,450	4	4*
12	นางลำพูน ริกำแง	165,000	12,000	-	10,800	-	102,000	289,800	3	96,600	4	4*
13	นางอุบล ทิสุวรรณ	1,500	-	12,000	17,200	-	78,000	108,700	4	27,175	1	1
14	นางนุชมณี โพธิแสน	176,000	-	-	10,400	-	78,000	264,400	4	66,100	3	3
15	นางมาลัย ริกำแง	126,000	-	6,000	50,400	24,000	96,000	302,400	3	100,800	4	4*
16	นางหนูพิน ริกำแง	40,400	-	-	24,160	-	18,500	83,060	6	13,843	1	1

ที่	ชื่อผู้ให้ข้อมูล	1. รายได้ภาค การเกษตร	2. ค่าแรง	3. กำไร จาก ธุรกิจ	4. เงิน บำนาญ/ เบี้ย สำรองชีพ/ เงินโอนและ สวัสดิการ	5. การเงิน	6. ไม่เป็น ตัวเงิน	รายได้รวมจาก ทุกหมวด/ ครัวเรือน/ ปี	สมาชิกใน ครอบครัว (อาศัยอยู่ จริงใน ปัจจุบัน)	รายได้ เฉลี่ย/ คน/ ปี	ระดับ กลุ่ม เป้าหมาย (ก่อนเข้า รวม โครงการ)	ระดับ กลุ่ม เป้าหมาย (หลัง โครงการ)
17	นางนิตยา บรรเทา	11,200	-	-	8,600	-	90,000	109,800	2	54,900	2	3*
18	นางสมศรี รีกำแก	87,975	-	-	12,200	-	39,185	139,360	2	69,680	3	3
19	นางปยุญา ตูพิลา	25,080	48,000	24,000	255,600	1,000	47,700	401,380	6	66,897	3	3*
20	นางพุดสี คำสีพล	-	-	-	32,360	-	97,875	130,235	3	43,412	2	2
21	นางเจริญ คำมูลมาตย์	4,260	240,000	-	195,600	-	42,350	482,210	2	241,105	4	4
22	นางทองม้วน ตูพิลา	96,700	157,800	-	18,600	3,000	43,500	319,600	4	79,900	4	4
23	นางสาวณัฐวดี ดวงรัตน์	34,360	-	-	120,000	-	51,500	205,860	4	51,465	2	2
24	นางธาดู รีกำแก	42,400	288,000	-	33,600	2,000	62,880	428,880	3	142,960	4	4
25	นางบุญมา รีกำแก	2,500	-	-	48,200	-	48,000	98,700	4	24,675	1	1
26	นายสุริยา รีกำแก	46,100	-	-	7,200	300	55,575	109,175	2	54,588	2	2
27	นางศรีนคร ดันคำหล้า	300	-	-	9,500	-	32,450	42,250	3	14,083	1	1
28	นางสาวสมหมาย ไพค่านาม	15,000	-	-	7,200	-	40,800	63,000	4	15,750	1	1
29	นางสนใจ รีกำแก	4,000	204,000	-	23,200	-	36,000	267,200	4	66,800	3	3
30	นางสาวจิตมะลิวัลย์ รีกำแก	122,800	-	-	17,200	-	78,000	218,000	3	72,667	3	3
31	นางสาวปราณี พะยอม	50,000	144,000	-	31,200	-	14,400	239,600	5	47,920	2	2
32	นางประกายกุล ไพค่านาม	97,000	-	-	31,760	-	61,500	190,260	4	47,565	2	2
33	นางสาวเพ็ญประภา ไพเรืองโสม	800	-	-	13,200	-	53,460	67,460	2	33,730	2	2
34	นางสาวชมภู ไพเรืองโสม	77,075	-	-	28,160	-	73,960	179,195	3	59,732	2	2
35	นางประมวล ไพค่านาม	1,500	-	-	7,300	-	5,300	14,100	3	4,700	1	1

ที่	ชื่อผู้ให้ข้อมูล	1. รายได้ภาค การเกษตร	2. ค่าแรง	3. กำไร จาก ธุรกิจ	4. เงิน บำนาญ/ เบี้ย สำรองชีพ/ เงินโอนและ สวัสดิการ	5. การเงิน	6. ไม่เป็น ตัวเงิน	รายได้รวมจาก ทุกหมวด/ ครัวเรือน/ ปี	สมาชิกใน ครอบครัว (อาศัยอยู่ จริงใน ปัจจุบัน)	รายได้ เฉลี่ย/ คน/ ปี	ระดับ กลุ่ม เป้าหมาย (ก่อนเข้า ร่วม โครงการ)	ระดับ กลุ่ม เป้าหมาย (หลัง โครงการ)
36	นางสำฤทธิ์ พรหมศิริ	35,000	12,000	-	55,040	-	140,000	242,040	5	48,408	2	2
37	นางไกรทอง ไพเรืองโสม	85,800	24,000	-	62,000	1,700	79,000	252,500	6	42,083	2	3*
38	นางคำแนม กุดวงศ์แก้ว	-	-	-	22,900	-	53,600	76,500	3	25,500	1	1
39	นางวาริน ลามคำ	4,300	-	-	57,300	-	23,000	84,600	7	12,086	1	1
40	นางสาวเกวลิณ ทรัพย์สมบัติ	4,000	60,000	-	7,200	-	16,400	87,600	2	43,800	2	2
41	นางสงวน ไพคำนาม	89,500	-	-	37,800	-	81,840	209,140	5	41,828	2	2
42	นางบุญมี มะริฐู	76,250	-	-	24,800	-	22,200	123,250	4	30,813	1	1
43	นายกัญหา อินทรพานิชย์	104,700	168,000	-	53,520	-	41,665	367,885	4	91,971	4	4*
44	นางหนูพิน ไพคำนาม	244,000	-	-	56,880	50	34,300	335,230	7	47,890	2	2
45	นางทองจันทร์ ไพคำนาม	20,900	-	-	65,720	50,900	22,800	160,320	9	17,813	1	1
46	นางอุทรทัย ไพคำนาม	142,375	504,000	-	40,800	2,000	48,500	737,675	3	245,892	4	4
47	นางพยอม ไพคำนาม	84,108	-	-	31,760	900	59,575	176,343	3	58,781	2	2
48	นางสายพิน พลตา	88,000	-	-	24,800	-	59,000	171,800	3	57,267	2	2
49	นางนวล สูงพะยอม	-	-	-	10,800	-	14,400	25,200	4	6,300	1	1
50	นางสาวหนูถิ่น ไพคำนาม	12,500	-	-	23,900	-	17,400	53,800	4	13,450	1	1
	เฉลี่ย	54,904	37,476	1,356	37,453	2,057	52,514	185,759	4	55,869		

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอาชีพจากการหาอยู่หากินในครัวเรือนสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าผ่านตลาดสามัคคีธรรมเป็นช่องทางในการเข้าถึงแหล่งอาหารและสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเพิ่มขึ้น

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด (คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม
1. ตลาดสามัคคีธรรม	50	○ ผู้สูงอายุ 10..... คน
2. ต้นแบบความมั่นคงทางด้านอาหาร	50	○ ผู้สูงอายุ 10..... คน
3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ตรายสินค้าและบรรจุภัณฑ์	50	○ ผู้สูงอายุ 10..... คน
4. การติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนในการรองรับภัยได้ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	50	○ ผู้สูงอายุ 10..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
4) อำเภอกุดบาก	เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการในการชี้แจงทำความเข้าใจการวิจัย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลสถานการณ์พื้นที่เป้าหมาย กำหนดทิศทางในการพัฒนาการวิจัย ร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นโดยเป็นส่วนเชื่อมชุมชนกับมหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เป้าหมาย และร่วมออกแบบตลาดสามัคคีธรรม บริเวณหนองสองพี่น้อง ตำบลกุดไฮ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม
5) องค์การบริหารส่วนตำบลกุดไฮ	
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) ชุมชนบ้านกลาง	ร่วมขับเคลื่อนงานวิจัยภายใต้การแผนงานวิจัยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนด ร่วมให้ข้อมูลสถานการณ์ความมั่นคงอาหารในพื้นที่ ร่วมก่อสร้างตลาดสามัคคีธรรม ร่วมพัฒนาต้นแบบความมั่นคงทางด้านอาหาร 2 ต้นแบบ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ 3 ผลิตภัณฑ์ พัฒนาตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ และสะท้อนผลการดำเนินงานวิจัย
2) ชุมชนบ้านค้อใหญ่	
3) วัดป่าคุณคำวิปัสสนา	การก่อสร้างตลาดมีการสร้างบนฐานความศรัทธาจากศิษยานุศิษย์ของพระครูภาวนาสกลธรรม (หลวงปู่ขาว พุทธภิกขิต) วัดป่าคุณคำวิปัสสนา ได้ร่วมเป็นเจ้าภาพในการก่อสร้าง โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น 2,700,000 บาท ซึ่งการก่อสร้างหลวงปู่ขาวได้มอบหมายให้พระนวย ซึ่งเป็นพระเลขาเป็นรับผิดชอบ กำกับดูแล พร้อมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่การดำเนินงานให้กับชาวบ้านที่มาร่วมแรง ร่วมใจกันก่อสร้าง ผ่านการประสานระหว่างผู้ใหญ่บ้าน และนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครตั้งแต่เริ่มปรับพื้นที่ วางผังอาคาร และก่อสร้างจนแล้วเสร็จ

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1) นางสาวไพลิน เอกตาแสง	ชุมชนบ้านกลาง	-
2) นางวรรณพร รีกำแง	ชุมชนบ้านค้อใหญ่	-
3) นางมาลัย รีกำแง	ชุมชนบ้านค้อใหญ่	-
4) นางนิตยา บรรเทา	ชุมชนบ้านกลาง	-
5) นางบุญญา ตูพิลา	ชุมชนบ้านค้อใหญ่	-
6) นางไกรทอง ไพเรืองโสม	ชุมชนบ้านกลาง	-
7) นายกัญหา อินทรพานิชย์	ชุมชนบ้านกลาง	-
8) นางทวี ไพธาคานาม	ชุมชนบ้านค้อใหญ่	-
9) นายเงิน ไพธาคานาม	ชุมชนบ้านค้อใหญ่	-

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นายดนุภพ สมมิตตะ	เทคโนโลยีการเกษตร	การประมง
2) นายสงกรานต์ แสงแก้ว	เทคโนโลยีการเกษตร	การประมง
3) นายศุภชัย ไผสุวรรณ	เทคโนโลยีการเกษตร	การประมง
4) นายภฏกฤติมา คาระวงศ์	เทคโนโลยีการเกษตร	การประมง
5) นายสุทธิพงศ์ หล้าหีบ	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์
6) นายรัฐศาสตร์ เหลาสะอาด	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์
7) นายธนดิตถ์ บุตรดีวีระวงศ์	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์
8) นายกรรณ สองพี่น้อง	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์
9) นางสาวมิกษาอิล่า โบรมเม	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการ
10) นางสาวจารุวรรณ แสนเมือง	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการ
11) นางสาวพกาพรรณ กุดวงศ์	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการ
12) นางสาวสุภารัตน์ โชเมืองแซะ	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการ
13) นายจิรณนิน มูลแอต	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการ
14) นาย วัชรพันธ์ ทิพจร	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
15) นาย กิตติศักดิ์ ฝ่ายทะแสง	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
16) นาย สรจักร บุญเรืองจักร	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
17) นายปภาวิชญ์ นนทนา	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์
18) นายนิธิต กวนพา	วิทยาการจัดการ	สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
19) นายธราพล เดชศิริ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	สิ่งแวดล้อม
20) นส.พัชรินทร์ ประถมนาม	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	สิ่งแวดล้อม
21) นส.กัญจิกา จันทิต	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	สิ่งแวดล้อม

18. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 2.68 เท่า ในระยะเวลา 5 ปี การประเมินผลกระทบทางสังคม และเศรษฐกิจของโครงการ ดังนี้

ต้นแบบที่ 1 การส่งเสริมการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ร่วมกับการปลูกผักสวนครัว จำนวน 5 พื้นที่ให้กับเกษตรกรเป้าหมาย คือบ้านกลาง บ้านค้อใหญ่ ทั้ง 5 หมู่ ๆ ละ 1 ต้นแบบ โดยสามารถเลี้ยงปลาดุกได้บ่อละ 200 ตัว มีระบบท่อลึกลงน้ำโดยใช้ท่อพีวีซี 2 ท่อ โดยใช้ท่อขนาดเล็กและท่อขนาดใหญ่ ที่นำมาสวมซ้อนกันภายในบ่อ โดยที่เมื่อเติมน้ำลงบ่อ ตะกอนที่อยู่ด้านล่างจะถูกท่อขนาดใหญ่วนนอกผลักออกไป ทำให้ไม่ต้องถ่ายน้ำโดยการตักและสามารถล้างบ่อได้ง่ายขึ้น และน้ำที่ไหลออกท่อจะถูกส่งไปที่แปลงผักที่ปลูกไว้ ซึ่งผักที่ปลูกคือผักกาดเขียวปลี และผักเสี้ยน เนื่องจากผักทั้ง 2 ชนิดนี้ปลูก ง่าย โตเร็ว ในการเลี้ยงปลาเมื่ออัตราการรอด ร้อยละ 80 ใช้เวลาในการเลี้ยง 3 เดือน (1 ปีเลี้ยงได้ 3 รอบ) การเติบโตเฉลี่ย 400 กรัม/ ตัว ผลผลิตโดยรวม 64 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายในพื้นที่ ราคา 60 บาท/ กิโลกรัม สามารถจำหน่ายและลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปลาดุก ได้ 3,840 บาทต่อรอบ ภายหลังการหักต้นทุนค่าอาหารเม็ด 600 บาท และค่าพันธุ์ปลา ตัวละ 2.50 บาท เป็นเงิน 500 รวมเป็นเงิน 1,100 บาท/ รอบ จะได้กำไรสุทธิ 2,740 บาท หรือคิดเป็น 13,700 บาทของครัวเรือนต้นแบบ หรือคิดเป็น 41,100 บาทต่อปี นอกจากนี้ยังสามารถจำหน่ายผักและลดรายจ่ายการซื้อผัก ตลอดทั้งปี 1,000 บาท หรือคิดเป็น 5,000 บาท จะเห็นได้ว่าใน 1 ปีครัวเรือนต้นแบบสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ได้ 46,100 บาท/ ปี และเมื่อทำการคำนวณพบว่า หากใช้เวลาเลี้ยง 5 ปี จะสามารถมีรายได้สุทธิประมาณ 230,500 บาท

ต้นแบบที่ 2 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จำนวน 5 พื้นที่ ให้กับเกษตรกรเป้าหมาย คือ บ้านกลาง บ้านค้อใหญ่ ทั้ง 5 หมู่ ๆ ละ 1 ต้นแบบ โดยส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในโรงเรือน ๆ ละ 5 ตัว แบ่งเป็นพ่อพันธุ์ 1 ตัว และแม่พันธุ์ 4 ตัว แม่ไก่พื้นเมืองให้ไข่ปีละประมาณ 40 ฟอง หากคิดอัตราการรอด ร้อย 80 จะได้ลูกไก่ 32 ตัว สามารถเลี้ยงต่อไปอีก 4 เดือน จะได้น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 1 กิโลกรัม ในปีแรกสามารถวางแผนการต่อยอดการผลิตได้ 2 แบบคือ แบ่งลูกไก่ตัวเมียเพื่อขยายพันธุ์ 10 ตัว โดยมีต้นทุน 29 บาท/ ตัว สามารถจำหน่ายหรือลดต้นทุนการซื้อไก่ ทำให้มีกำไรสุทธิ 2860 บาท/ ครัวเรือนหรือคิดเป็น 11,110 บาท ทั้ง 5 ต้นแบบ ในปีที่ 1 และในปีถัดไปสามารถวางแผนการ

ผลิตเพิ่มขึ้นได้ โดยใช้แม่พันธุ์ 14 ตัว จะสามารถผลิตไก่ได้ 448 ตัว/ ครั้วเรือน สามารถจำหน่ายได้ 58,240 บาท เมื่อนำมาต้นทุนการผลิตต่อตัว จะได้กำไรสุทธิ 45,248 บาท/ ครั้วเรือน หรือคิดเป็น 226,240 บาทต่อต้นแบบ จากทั้ง 5 ต้นแบบ เมื่อคำนวณหากใช้เวลาเลี้ยง 5 ปี จะสามารถมีรายได้สุทธิประมาณ 916,070 บาท

ผลจากการวิเคราะห์คุณภาพตะกอนดินในแหล่งน้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าที่ได้ในห้องปฏิบัติการกับเกณฑ์คุณภาพตะกอนดินในแหล่งน้ำผิวดินเพื่อคุ้มครองสัตว์น้ำดิน สามารถสรุปได้ว่าการตรวจวิเคราะห์ปริมาณโลหะหนัก 3 ชนิด ได้แก่ ตะกั่ว พรอท และแคดเมียม ในตะกอนดินทั้ง 3 จุด ในฤดูแล้งมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยปริมาณของตะกั่วในตะกอนดินสูงสุดพบที่จุดที่ 2 ท้ายน้ำคลองกระเชอ ในการเก็บตัวอย่างครั้งที่ 3 มีค่า 0.093 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ไม่เกิน 36 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมที่กำหนดไว้ตามค่ามาตรฐาน ส่วนปริมาณของพรอทพบในปริมาณที่น้อยมาก ในการเก็บตัวอย่างครั้งที่ 1 ซึ่งพบในจุดที่ 1 และ 2 มีปริมาณเพียง < 0.001 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม และส่วนใหญ่ไม่พบปริมาณของพรอทในตะกอนดิน สำหรับปริมาณของแคดเมียมในตะกอนดินมาตรฐานกำหนดไว้ไม่เกิน 45.5 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ซึ่งตัวอย่างของตะกอนในพื้นที่ไม่เกินค่ามาตรฐานทั้งหมด

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้วยโมเดลธุรกิจ Business Model Canvas ของผู้ประกอบการทั้ง 5 พื้นที่ พื้นที่ละ 3 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ที่ 1 ปลาแดดเดียว สับส่น 1,225 ชิ้น ราคา 35 บาท เป็นเงิน 42,875 บาท

ผลิตภัณฑ์ที่ 2 แขนวิช สับส่น 409 ชิ้น ราคา 20 บาท เป็นเงิน 8,180 บาท

ผลิตภัณฑ์ที่ 3 ไก่หยอง สับส่น 200 ชิ้น ราคา 35 บาท เป็นเงิน 7,000 บาท

เมื่อรวมทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ เป็นเงิน 58,055 บาท

อีกหนึ่งกลไกที่สำคัญในการสร้างช่องทางการตลาดชุมชนด้วยการมีร่วมกับพระครูภาวนาสกลธรรม (หลวงปู่ขาว พุทธจริโต) วัดป่าคุณคำวิปัสสนา และภาคีเครือข่ายภาครัฐในพื้นที่ ในการสร้างตลาดสองพี่น้องสามัคคีธรรม ที่บริเวณหนองสองพี่น้องริมถนนระหว่างอำเภอภูพาน – อำเภอนิคมน้ำอูน โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น 2,700,000 บาท จำนวน 1 หลัง ประกอบด้วย บล็อกจำหน่ายสินค้า 50 บล็อก โดยให้ชาวบ้านในพื้นที่ที่สนใจเข้ามาเช่าเพื่อจำหน่ายสินค้าในราคาบล็อกละ 500 บาท/ ปี รวมเป็นเงิน 25,000 บาทต่อปี โดยการบริหารจัดการตลาดผ่านชุดคณะกรรมการวัดและผู้นำชุมชน เมื่อคำนวณหากใช้เวลาเลี้ยง 5 ปี จะสามารถมีรายได้สุทธิประมาณ 125,000 บาท นอกจากนี้พ่อค้า แม่ค้าในชุมชนจะสามารถจำหน่ายสินค้าภายในชุมชนอื่น ๆ ได้แก่ ผักสวนครัว ป่าเปิด เนื้อสัตว์ อาหารทะเล และของป่าชนิดต่าง ๆ ตามฤดูกาล โดยในแต่ละบล็อกสามารถจำหน่ายได้เฉลี่ย 100 บาท/ วัน เป็นเงิน 5,000 บาท หรือคิดเป็น 1,825,000 บาท/ ปี เมื่อคำนวณหากใช้เวลาเลี้ยง 5 ปี จะสามารถมีรายได้สุทธิประมาณ 9,825,000 บาท รวมรายได้จากตลาดชุมชน เป็นเงิน 9,250,000 บาท

สรุปการส่งเสริมต้นแบบความมั่นคงทางด้านอาหารสู่การยกระดับรายของเกษตรกรเป้าหมาย ทั้ง 2 ต้นแบบ สามารถลดรายจ่ายค่าอาหาร และสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมายในเวลา 5 ปี เป็นเงิน 1,146,570 บาท จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 58,055 บาท รายได้จากการเช่าที่และจำหน่ายสินค้าในตลาดสามัคคีธรรม 9,250,000 บาท รวมเป็นเงิน 10,454,625 บาท โดยจากการประเมิน SROI ต้นทุนการพัฒนา 3,444,000 บาท (จากโครงการวิจัย 744,000 บาท และงบประมาณสร้างตลาด 2,700,000 บาท) พบว่า จะสามารถคืนทุน 2.68 เท่า ในระยะเวลา 5 ปี

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบริูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
ต้นแบบการเลี้ยงปลาตู้ ร่วมกับการปลูกผักแบบครบ วงจร	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation)	องค์ความรู้แล้วทางผู้วิจัยได้ ดำเนินการสร้างชุดต้นแบบตาม โครงสร้างของการเลี้ยงปลาตู้ ในบ่อซีเมนต์ร่วมกับการปลูก พืช จำนวนปลาตู้ 200 ตัวต่อ บ่อ มีระบบระบายน้ำที่ เหมาะสม และสามารถนำน้ำ จากการเลี้ยงไปใช้ประโยชน์ใน การปลูกผักสวนครัว นับเป็น การบริหารจัดการผลิตแบบ ครบวงจร
การแปรรูปผลิตภัณฑ์	นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation)	การนำองค์ความรู้โมเดลธุรกิจ Business Model Canvas ดำเนินการโดยวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาให้องค์ความรู้ เพื่อสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ เพิ่มคุณค่า และให้ตรงตาม ความต้องการของผู้บริโภคส่ง มอบคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ดี และสามารถสร้างรายได้ให้กับ ทางกลุ่ม

10. ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

-

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

-

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาพประกอบ

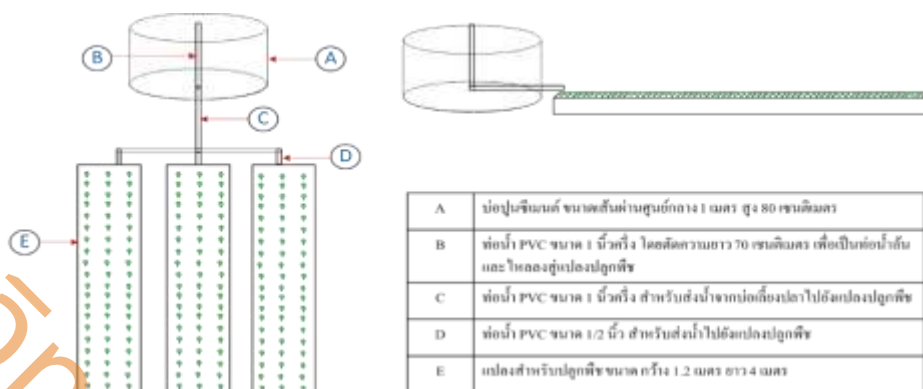
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ภาพนวัตกรรมการเกิดขึ้น (กรณี que แสดงเป็นภาพหรือโมเดลได้) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 325 ภาพนวัตกรรมการเกิดขึ้น

2.1) ต้นแบบการเลี้ยงปลาตุกร่วมกับการปลูกผักแบบครบวงจร

ภาพที่ 326 ต้นแบบการเลี้ยงปลาตุกร่วมกับการปลูกผักแบบครบวงจร

2.2) นวัตกรรมกระบวนการการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจของชุมชนเป้าหมาย ตำบลกุดไผ่ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

ภาพที่ 327 นวัตกรรมกระบวนการการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจของชุมชนเป้าหมาย ตำบลกุดไผ่ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

3. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 328 ชี้แจงทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านความมั่นคงทางอาหารร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

ภาพที่ 329 ภาพการออกแบบผังพื้นที่ตลาดสามัคคีธรรม

ภาพที่ 328 (ต่อ)

ภาพที่ 330 ภาพการอบรมเชิงปฏิบัติการการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาคผนวก ซ

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่
อุปทานผักปลอดภัยเพื่อความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ชุมชนเกษตรปลอดภัย
ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการ
ห่วงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษเพื่อความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ชุมชน
เกษตรปลอดสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

หัวหน้าโครงการ	ผศ.ดร.อังคณา ธรรมสังการ			
นักวิจัยในโครงการ	1) ผศ.ดร. สายฝน ไชยศรี	คณะวิทยาการจัดการ		
	2) ผศ.ดร. อมรรัตน์	ชุมทอง	คณะ	
เทคโนโลยีการเกษตร	3) ผศ.คุลยา ศรีโยม	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม		
	4) ผศ.ดร.อภิชาติ พันชูกลาง	คณะเทคโนโลยีการเกษตร		
	5) ผศ.ดร.ประสิทธิ์ รุ่งเรือง	คณะวิทยาการจัดการ		
	6) อ.ดร.สุวิมล บัวทอง	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ		
	7) อ.ดร.ปิยะนุช พรประสิทธิ์	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ		
	8) ผศ.ดร.ศุภครุชา อภิรติกร	คณะเทคโนโลยีการเกษตร		
	9) อ.ดร.สุวดี ชูวานิชย์	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม		
	10) ผศ.ไพศาล คงเรือง	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม		
	หน่วยงานต้นสังกัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา		

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1.ประเมิน ความมั่นคง ทางอาหารฯ ของ ครัวเรือนใน จังหวัด สงขลา	บอกระดับความ มั่นคงทางอาหารของ ครัวเรือนในจังหวัด สงขลา และระดับ พื้นที่วิจัย	กิจกรรมเก็บข้อมูลทุกอำเภอใน จังหวัดสงขลา 400 ชุม เก็บข้อมูลในพื้นที่ ตำบลเกาะ แต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 48 ชุม	ค่าการประเมินการบริโภคอาหาร ของครัวเรือน (FCS) จังหวัดสงขลา 48.26 พื้นที่วิจัย 52.60 ในระดับจังหวัด ครัวเรือน Accept. 94.50% Borderline 3.00% Poor 2.50% ในระดับพื้นที่วิจัย ครัวเรือน Accept. 89.58% Borderline 2.08% Poor 8.33%	99.56%		✓			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
2. สร้าง กระบวนการ จัดการห่วง โซ่อุปทาน แบบมีส่วน ร่วมในกลุ่ม เกษตรกรปลูก	เกิดกลุ่มต่าง ๆ ที่ เป็นห่วงโซ่อุปทาน เกษตรผักปลอด สารพิษ ได้แก่ กลุ่ม ปลูกผักปลอด สารพิษ กลุ่มการ ท่องเที่ยว เป็นต้น	ต้นน้ำ การปลูก เก็บล้าง นวัตกรชุมชน ทำบัญชี กลางน้ำ เพิ่มมูลค่า แปรรูป บรรจุ การท่องเที่ยว ตลาด ปลายน้ำ พฤติกรรม ทักษะคน ผู้บริโภค							
ผักปลอด สารพิษ ตำบลเกาะ แก้ว อำเภอบาง บาล จังหวัด สงขลา	ต้นน้ำ การปลูกผัก ปลอดสารพิษ และ ล้างผักอย่างถูก สุขลักษณะ ได้นวัตกรรม 1. เครื่องบดมูลสัตว์	ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วน ร่วม นำปัญหาการปลูกผัก มาเป็น โจทย์เพื่อให้ปลูกผักปลอดสารพิษ ได้แก่ การเตรียมดินและการ บำรุงรักษาผลผลิต ไม่ให้โรคพืช และ ศัตรูพืช เข้ามารบกวน โดยใช้ สมุนไพรสกัด ทำให้ได้ผลผลิตที่	ได้สูตรการเตรียมดิน ปลูกมะเขือยาว ที่มีส่วนผสมของหน้าดิน แกลบเผา ขุยมะพร้าว และมูลแพะ อัตราส่วน 2:1:1:1 และห่อผลด้วยผ้าสีขาว ส่งผล ให้มีสีเขียวฉ่ำวาว ไม่มีการเข้าทำลาย ของโรคและแมลง	99.00%	✓				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
	2. เครื่องล้างผัก ผลไม้	ปลอดสารพิษ โดยทั้งทีมวิจัยและ เกษตรกร ร่วมกันทดลอง และ ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือการใช้ เครื่องมือทดสอบผัก มีสารพิษ ปนเปื้อน การสร้างเครื่องล้างผักผลไม้ เพื่อลดความเสียหายของใบผัก และ ลดการปนเปื้อนด้วยระบบน้ำวน ลด เวลาการทำความสะอาด และลด ปริมาณน้ำที่ใช้ในการล้าง การทำบัญชี เพื่อจดบันทึก รายได้และค่าใช้จ่ายประจำ แยกเป็น บัญชีครัวเรือน และบัญชีการเกษตร เพื่อให้ทราบพฤติกรรมของ	สูตรการเตรียมดิน ปลุกผักเคล วัสดุ ปลูก หน้าดิน แกลบเผา ปุ๋ยคอก (มูล วัวหรือมูลแพะ) อัตราส่วน 2:1:1 และ พบว่า การใช้มูลแพะ + น้ำส้มควันไม้ ช่วยให้เจริญเติบโตได้ดี การใช้มูลแพะ + สารสกัดสะเดา ให้ผลผลิตดีที่สุด การใช้มูลวัว หรือ มูลแพะอย่างเดียว ช่วยให้เจริญเติบโตดี แต่ไม่สามารถ เก็บผลผลิตได้ เพราะมีแมลงเข้า ทำลายใบผัก ต้องมีน้ำสมุนไพรสกัด มาพ่น จากการทดสอบสารปนเปื้อน พบว่า หลังจากฉีดพ่น ต้องทิ้งไว้ก่อน เก็บมาบริโภค 5 วันจึงจะปลอดภัย						

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		เกษตรกรเอง และคำนวณต้นทุน การผลิตของเกษตรกร (ไม่สำเร็จ ไม่ได้ข้อมูล) เข้าร่วมตอนอบรม และ พอบ้านทึบเพื่อเก็บข้อมูล นัดหมาย เก็บข้อมูลไม่ได้							
	กลางน้ำ การทำตรา สินค้า บรรจุกัญท์ ตลาดชุมชน และการ ท่องเที่ยวชุมชน สิ่งที่ได้เป็นรูปธรรม 1. ตราสินค้า บรรจุกัญท์ 2. ตลาดหาดบ่ออิฐ	1. ตราสินค้า บรรจุกัญท์ ให้นัก ออกแบบผลิตภัณฑ์ มาสัมภาษณ์ ชุมชนถึงจุดเด่นชุมชน และ มีโลโก้จากโครงการวิจัย เพื่อ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค 2. ตลาดชุมชน เกิดจากความ ร่วมมือกับเทศบาลตำบลเกาะ แก้ว ให้พื้นที่หาดบ่ออิฐ ทำตลาด ชุมชนเพื่อนำผลิตภัณฑ์อาหาร	1. บรรจุกัญท์ ที่มีตราสินค้าจาก โครงการแนะนำให้เกษตรกรใช้ เฉพาะที่มั่นใจ เพราะหากเสียความ มั่นใจแล้วจะทำให้สินค้ากลับมามี ราคาแพงกว่าเก่า 2. ตลาดหาดบ่ออิฐ มีประจำทุกวัน เสาร์แรกของเดือน กำลัง ประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จัก และเข้า มาใช้บริการมากขึ้น	100%		✓			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
	3. เส้นทางท่องเที่ยว 4. การแปรรูปผัก เป็นอาหาร	ปลอดภัย มาจำหน่าย โดยมีการ จัดกิจกรรมร่วมด้วย 3. การท่องเที่ยวชุมชน เกิดจาก ความร่วมมือระหว่างกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ แนะนำแหล่ง ท่องเที่ยว จนสามารถจัดเส้นทาง การท่องเที่ยว ได้ใช้รถโดยสาร ของชุมชนนำเที่ยว 4. นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มมูลค่า ผักโดยการแปรรูป นำไปจำหน่าย ตลาด UBI ที่ มหาวิทยาลัยราช ภัฏสงขลา เป็นสลัดโรล เป็นต้น	3. การท่องเที่ยวชุมชน ต้อง ปรับปรุงรถโดยสารชุมชนและ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากเป็น ที่ใหม่จึงยังขาดความคึกคัก สถานที่ ท่องเที่ยวได้แก่ - วัดควนเจดีย์ วัดที่มีเจดีย์สร้างบน หิน - สวนเกษตรนายฉกาจ สวน ต้นแบบ เพื่อการเรียนรู้ - ศูนย์การเรียนรู้นายประเสริฐ เกษตรปลูกแบบเศรษฐกิจพอเพียง - บึงบัวบ้านคลองควาย - หาดบ่ออิฐ จัดทำเป็นตลาดชุมชน						

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
			แต่ละสถานที่หวังว่าจะให้คนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น						
	ปลายน้ำ พฤติกรรม และทัศนคติผู้บริโภค ผักปลอดสารพิษ	เก็บแบบสอบถาม คนในพื้นที่ จังหวัดสงขลา 400 ชุด	พฤติกรรมผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ พบว่า ส่วนใหญ่ เชื่อว่าวัตถุดิบมาปรุง อาหารเอง ร้อยละ 86 นิยม ผักบุ้ง แตงกวา ผักคะน้า กวางตุ้ง ถั่วฝักยาว ผักสลัด ซื้อแต่ละครั้งแค่ พอบริโภค มีการซื้อ/ บริโภคผัก 3- 4 ครั้งต่อเดือน ส่วนใหญ่ซื้อจาก ตลาดสด/ ตลาดนัด เพราะใกล้ บ้าน/ ที่ทำงาน โดยพิจารณาจาก ความสะดวก ความสด ราคา และ สาเหตุที่บริโภคผักปลอดสารพิษ	100%	✓				

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
			เพราะ ห่วงใยสุขภาพ รสชาติดี หาซื้อได้ง่าย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ทัศนคติของผู้บริโภค คำนึงถึงสุขภาพผู้บริโภค ความสด ของผัก คุณค่าสารอาหาร ความ มั่นใจในคุณภาพผักปลอดสารพิษ ตามลำดับ						
3. ประเมิน ผลการ พัฒนาชุมชน ต้นแบบด้าน ความมั่นคง ทางอาหาร และการ	พัฒนาชุมชนต้นแบบ ด้านความมั่นคงทาง อาหารและยกระดับ รายได้ของครัวเรือน เกษตรปลูกผักปลอด สารพิษ	ให้การติดตามและประเมินผล กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการวิจัย เพื่อหาต้นแบบ และกระบวนการสร้างการเรียนรู้ และถ่ายทอดให้ชุมชนอื่น ๆ และ ติดตามรายได้ที่เกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่างได้รับ	เกิดเกษตรกรต้นแบบ สามารถ ถ่ายทอดกระบวนการ ปลูกผัก ปลอดสารพิษ และเป็นต้นแบบที่ เกษตรกรใกล้เคียงสามารถเรียนรู้ ปรับปรุงสวนของตนเอง ในช่วงที่ วิจัยมีหน่วยงานมาดูงาน 4 แห่ง และเกษตรกรปรับปรุงตาม 2 ราย	100		✓			

ลำดับ กิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการ ดำเนินโครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
ยกระดับ รายได้ของ ครัวเรือน จังหวัด สงขลา	ผลผลิตที่เป็น รูปธรรม - เกิดนวัตกรรมชุมชน ที่สามารถถ่ายทอด ความรู้ให้กับชุมชน อื่นได้ เป็นต้นแบบ - การประเมินรายได้ ของเกษตรกรกลุ่มที่ เข้าร่วมโครงการวิจัย จากการสัมภาษณ์ โฟกัสกรุ๊ป		ระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น จากเดิมขาย ต้นกล้า ต้นละ 5-10 บาท หลังเข้า ร่วมวิจัยหาความรู้ ขายเป็นผักสลัด ถั่วงอก 35 บาท หรือขายสลัดโรล ถั่วงอก 35 บาท ทำขายจนผลิตผัก ไม่ทัน จากการที่มีรายได้ดี ทำให้ เกษตรกรท่านอื่นสนใจ						

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

1. ชุมชนมีความสามัคคีมากขึ้น มีปัญหาหรือข้อสารก็จะมีการไลน์กลุ่ม ที่คอยช่วยเหลือกัน และมีการรวบรวมฝากผลิตภัณฑ์มาขายหน้าร้านของเกษตรกรบังฉกาจ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เช่น มะระขึ้นกนำมาหันตากแห้ง เพื่อชิงชาติดีสำหรับคนที่ความดันสูง เบาหวาน เป็นต้น
2. ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มเครื่องแกง ตำมือ กลุ่มทำขนมพื้นบ้าน กลุ่มมัลเบอร์รี่เพื่อสุขภาพ เป็นต้น
3. ชุมชนเกิดจิตสำนึกการสร้างมาตรฐานสินค้า นำผักที่ปลอดสารพิษในการใช้บรรจุภัณฑ์ และชาวพันธุ์พื้นเมืองที่ปลอดสารพิษ

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

1. ชุมชนต้นแบบด้านปลูกผักปลอดสารพิษ โดยมีการปรับลักษณะการปลูกจากปลูกลงดิน เป็นปลูกยกแคร่ แยกแต่ละต้นในถุงปลูก ทำให้สะดวกในการเคลื่อนย้ายหากมีน้ำท่วม และการผลิต ผักปลอดสารพิษ ทำให้เกิดอาชีพเสริมต่อเนื่อง เช่น การผลิตหน่อไม้เดือน การผลิตน้ำส้มควันไม้ การสร้างเครื่องบดมูลสัตว์ เพื่อเตรียมดินในการเพาะปลูก เป็นต้น
2. กลุ่มลูกค้าที่ต้องการผลิตภัณฑ์ปลอดภัยเพื่อสุขภาพ เกิดความเชื่อถือโดยมีเครื่องมือ เพื่อทดสอบผักในกรณีที่ถูกค้าไม่แน่นอนในผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ลูกค้าเชื่อถือมากขึ้น และทำให้ขาย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น
3. สร้างมูลค่าเพิ่มให้ตราสินค้าชุมชน จากการที่ลูกค้าเชื่อถือทำให้ผลิตภัณฑ์ในชุมชน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้วย ไม่ว่าจะเป็นชาวพันธุ์พื้นเมือง ผักปลอดสารพิษ และผลิตภัณฑ์อื่น ทำให้ ชุมชนมีรายได้มากขึ้น และหากตลาดหัดบ่ออิฐ สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สด ปลอดภัยได้ รวมทั้ง ของทะเลที่ชาวประมงจับได้ จะทำให้ตลาดเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนมากขึ้น

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด (คน)	ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. การปลูกผักปลอดสารพิษ - การเตรียมดิน - การดูแล บำรุงรักษาผลผลิต - การล้างผักด้วยเครื่องล้างผัก	40 คน	○ ผู้สูงอายุ 15..... คน
2. ทักษะการพูด เพื่อเล่าเรื่องราว กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน	15 คน	○ ผู้สูงอายุ 2 คน
3. การตลาดออนไลน์	15 คน	

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1) เทศบาลตำบลเกาะเต่า	นายกเทศบาลตำบลเกาะเต่าและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในงานของเทศบาลเกาะเต่า ร่วมระดมความคิดเห็น ร่วมประชุม และอำนวยความสะดวกในด้านทรัพยากรทั้งด้านกำลังคน และด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและด้านตลาดชุมชน
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในหมู่ที่ 7, 8 เข้าร่วมระดมความคิดเห็นในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเกาะเต่าร่วมกับสมาชิกชุมชนและเป็นแกนนำในการดึงคนในชุมชนเข้ามาร่วมงานและพัฒนาตำบลเกาะเต่าให้มีอาชีพเสริมจากงานประจำ เช่น กลุ่มสัมมาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีนายค่านวน เตชะพันธ์ ข้าราชการบำนาญ เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นนักเล่าเรื่องที่วัดควนเจดีย์และนำชมสถานที่ต่าง ๆ

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	กลุ่มเกี่ยวกับปลูกผัก เกษตร ก็เข้าร่วมโครงการวิจัย กลุ่มเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ก็ร่วมจำหน่ายสินค้าในตลาดหาดบ่ออิฐ กลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรม ก็ร่วมจัดกิจกรรมในตลาดหาดบ่ออิฐ

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1)นายฉกาจ ขนสมาน	เกษตรกร หมู่ 7 ต.เกาะแก้ว	
2)นายจรัส หนูรักษ	ผู้นำท้องถิ่น หมู่ 7 เกาะแก้ว	ผู้ใหญ่บ้าน
3)นางสาวจรีนา หมวตมรินทร์	เกษตรกร หมู่ 6 เกาะแก้ว	

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นายนาธาน นินวน	คณะเทคโนโลยีการเกษตร	เทคโนโลยีการเกษตร (การผลิตพืช)
2) นางสาวซูพีย สาทลี	คณะเทคโนโลยีการเกษตร	เทคโนโลยีการเกษตร (การผลิตพืช)
3) นายสอและห์ ลาห์มาก	คณะเทคโนโลยีการเกษตร	เกษตรศาสตร์ (พืชศาสตร์)
4) นางสาวฟาติฮะฮ์ ชาเลง	คณะเทคโนโลยีการเกษตร	เกษตรศาสตร์ (พืชศาสตร์)
5) นายอามีน ชาและ	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	เทคโนโลยีไฟฟ้าอุตสาหกรรม(ต่อเนื่อง)
6) นายฮัสบูดิง บิง	คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	เทคโนโลยีไฟฟ้าอุตสาหกรรม(ต่อเนื่อง)
7) น.ส.ปัสมินลาห์ ยาพระจันทร์	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
8) น.ส.ปนัดดา จันทร์สุวรรณ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
9) น.ส.ปัทมา เพ็ชรเอียด	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
10) น.ส.ปิยพร หะย้อบลเหลาะ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
11) น.ส.ปิยานา สาเมาะ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
12) น.ส.พรนภา เอียดสุตวัณ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
13) น.ส.พลอยไพลิน จิตต์ไธสง	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
14) น.ส.มนัสนันท์ ช่วยเกื้อ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
15) นายมัสนัน อุซึ้ง	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
16) น.ส.มาลีลา วาตะ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
17) น.ส.เมษณี เล่งอี่	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี
18) น.ส.รุสนานี มะตาเยะ	คณะวิทยาการจัดการ	สาขาบัญชี

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 10 - 15 % (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

การถ่ายทอดการผลิตผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และฉลากสินค้าของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถจำหน่ายผักปลอดสารพิษในราคาที่สูงกว่าการปลูกผักแบบเดิมส่งผลให้รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น 10%-15% โดยเฉลี่ย

ตารางที่ 155 เปรียบเทียบราคาพืชผลทางการเกษตร

พืชผลการเกษตร	ราคาผักแบบดั้งเดิม	ราคาผักปลอดสารพิษ
1. ผักบุ้ง	16.00 -20.00/ กิโลกรัม	30.00-35.00/ กิโลกรัม
2. กวางตุ้ง	6.00 -8.00/ กิโลกรัม	15.00-20.00/ กิโลกรัม
3. ผักกาดขาว	25.00 -26.00/ กิโลกรัม	35.00-40.00/ กิโลกรัม
4. คะน้า	12.00 -14.00/ กิโลกรัม	30.00-50.00/ กิโลกรัม
5. ผักกาดหอม	25.00 -30.00/ กิโลกรัม	45.00-50.00/ กิโลกรัม
6. ถั่วฝักยาว	20.00 -25.00/ กิโลกรัม	35.00-40.00/ กิโลกรัม
7. แตงกวา	13.00 -14.00/ กิโลกรัม	20.00-25.00/ กิโลกรัม
8. มะเขือยาว	24.00 -26.00/ กิโลกรัม	35.00-45.00/ กิโลกรัม

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2566

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
เครื่องล้างผักระบบไฟฟ้าอย่างง่ายสำหรับชุมชน	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	เป็นเครื่องล้างผักระบบไฟฟ้าใช้มอเตอร์ขนาด 45W สามารถปรับระดับความแรงของมอเตอร์ได้ 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ตามชนิดของผัก
เครื่องบดมูลสัตว์	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	เป็นเครื่องบดมูลสัตว์ หรือหญ้าแห้ง ใบไม้แห้ง โดยนำถังพลาสติกมาทำเป็นโครง นำมอเตอร์มาหมุนเครื่องบด คล้ายเครื่องขูดมะพร้าว

10. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ การพยายามเริ่มรายได้ให้กับครัวเรือนชุมชน

- ชื่ององค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่นํานงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เทศบาลตำบลเกาะแก้ว

- ช่วงเวลาที่นํานงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี) ...มิถุนายน พ.ศ. 2566...

- ลักษณะการนํานงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

(/) การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ ระบุ

ผลของงานวิจัยทำให้ชุมชนมีข้อมูลและได้รับรู้ถึงศักยภาพ จุดเด่น และจุดที่ควรได้รับการพัฒนา ในด้านการท่องเที่ยวชุมชน และได้เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน แผนที่ท่องเที่ยว จุดแลนด์มาร์ค/ จุดเช็คอิน และได้กิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อนำไปต่อยอดและพัฒนาให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

โดยเริ่มนำมาใช้ประโยชน์ ตั้งแต่วันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566

(/) การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย ระบุ

ผลของงานวิจัยจะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยวและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนในการรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการทำงาน ออกแบบโครงการ และพัฒนาชุมชนในด้านการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพต่อไป

โดยเริ่มนำมาใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566

ทั้งนี้ ผลจากการที่องค์กร/หน่วยงาน/กลุ่ม ได้นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์/งานวิชาการดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในองค์กร/หน่วยงาน/กลุ่ม พอสรุปได้คือ ในกระบวนการของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละแหล่ง ทำให้เห็นมุมมองของชุมชนที่ต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น เห็นมุมมองของความร่วมมือ ช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ และพร้อมจะได้รับการพัฒนา เติบโตความรู้ทางด้านการท่องเที่ยว

แต่ด้วยการจะเป็นการท่องเที่ยวชุมชนได้ อาจจะต้องมีปัจจัยและองค์ความรู้ที่หลากหลายประการที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ทักษะการเล่าเรื่องราวอย่างน่าสนใจ ทักษะการให้บริการ ทักษะการต้อนรับ หรือแม้แต่การปรับปรุงดูแลสิ่งแวดล้อมความสะอาดขึ้นพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ หรือถนนต้องเข้าถึงได้ รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความน่ามองและปลอดภัย

ซึ่งงานวิจัยนี้ทำให้เทศบาลตำบลเกาะแก้วได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว และเป็นการได้ผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อมาเติมเครื่องมือด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนต่อไป

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

- ท้องถิ่น ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรหมู่ 6 หมู่ 7 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.
- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....พฤษภาคม พ.ศ. 2566 – กันยายน พ.ศ. 2566

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

ภาพที่ 331 การนำถุงผ้ามาห่อผลผลิตมะเขือยาว เพื่อกันแมลงกัด กิน ทำให้ผลผลิตที่ได้ผิวสวย ขายได้ราคาดี มีรายได้มากขึ้น

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

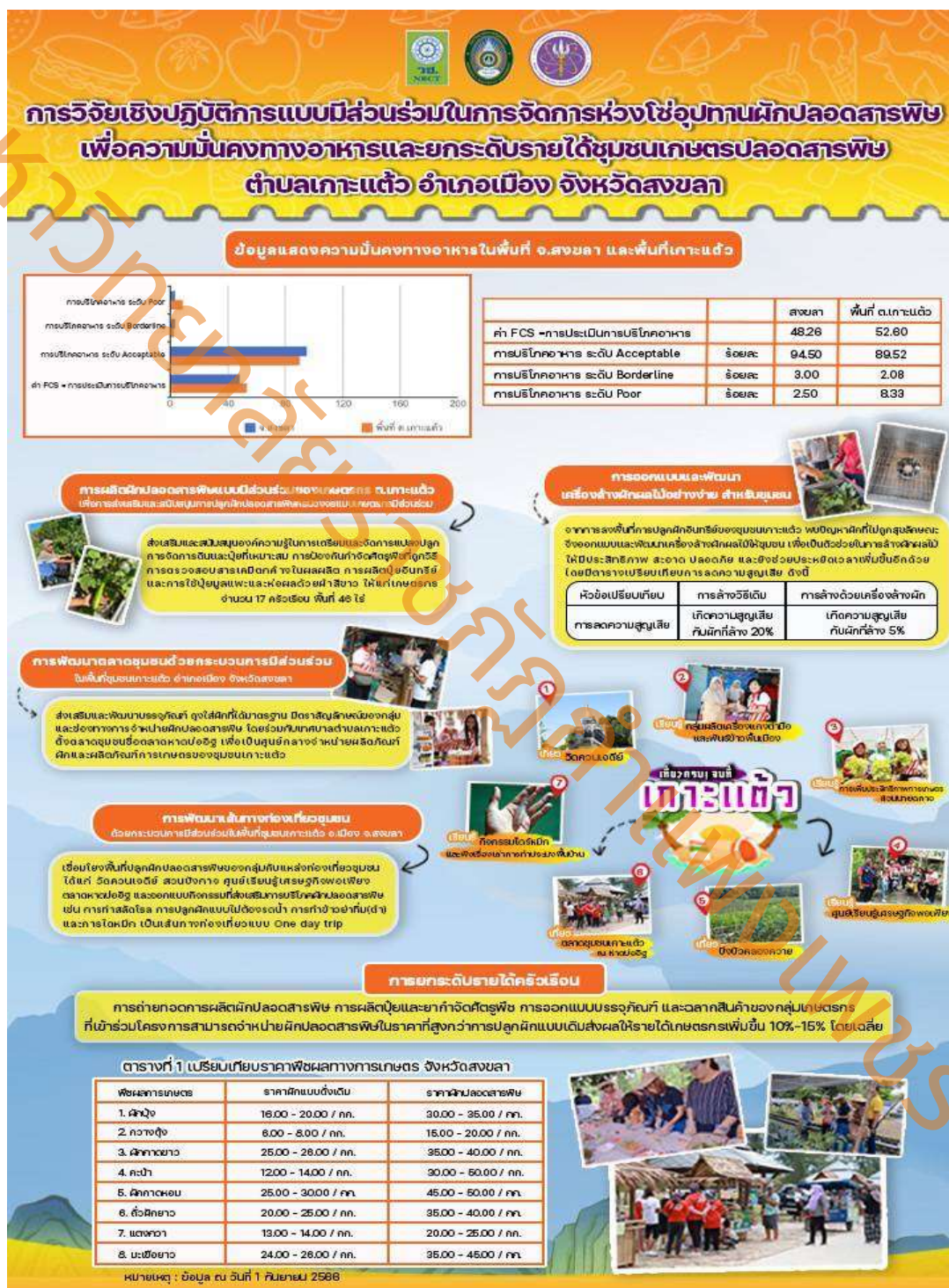
ภาพที่ 332 การปลูกพืชโดยการยกแคร่สูง และปลูกในถุง เพื่อป้องกันน้ำท่วม แทนการปลูกระบบไฮโดรโปนิคส์ เริ่มมีเกษตรกรทำตาม

เผยแพร่ [ปลูกผักในถุงเพาะชำ ใช้พื้นที่น้อยผลผลิตดี | เรื่องดีดีทั่วไทย | 12-9-66 - YouTube](#)

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

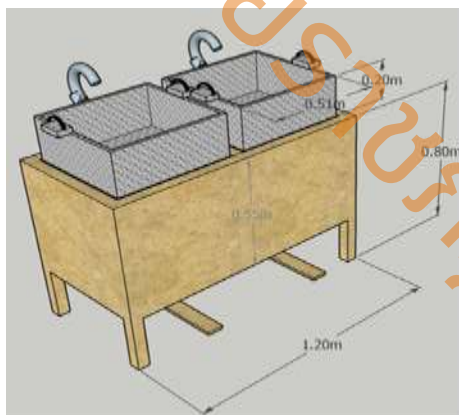

ภาพที่ 333 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ภาพนวัตกรรมที่เกิดขึ้น (กรณี que แสดงเป็นภาพหรือโมเดลได้) พร้อมคำอธิบายได้ภาพ

ภาพที่ 334 ภาพต้นแบบ เครื่องบดมูลสัตว์

ภาพที่ 335 ภาพต้นแบบเครื่องล้างผักผลไม้อย่างง่ายในชุมชน

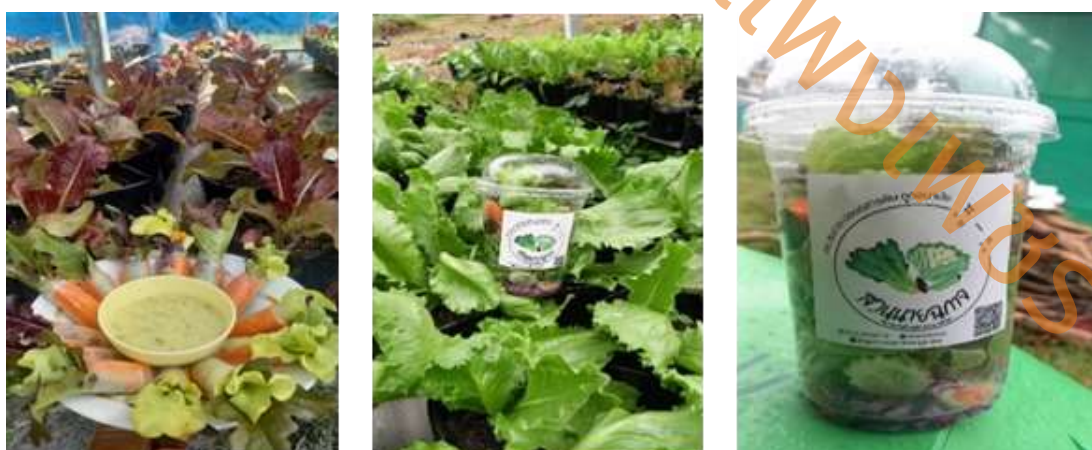
3. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 336 ภาพต้นแบบ ตราสินค้า

ภาพที่ 337 เกษตรกรนำผลผลิตรวบรวมมาจำหน่ายที่สวนบังฉกาจ (ผักปลอดสารพิษ)

ภาพที่ 338 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ผักปลอดสารพิษ

ภาคผนวก ณ

แบบสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม การพัฒนานวัตกรรมสู่ความมั่นคงทางอาหารด้วยอาหาร อัต
ลักษณ์ พื้นถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างสร้างสรรค์ภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19
จังหวัดสุรินทร์

แบบสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การพัฒนานวัตกรรมสู่ความมั่นคงทางอาหารด้วย
อาหาร อุตสาหกรรม พื้นถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างสร้างสรรค์ภายหลังโรค
อุบัติใหม่ โควิด-19 จังหวัดสุรินทร์

หัวหน้าโครงการ	นางสาวณัฐสุรางค์ ปุคคละนันท์
นักวิจัยในโครงการ	นางสาวสุพิมพา วัฒนสังข์โสภณ นางสาววิมลกานต์ นิธิศิริวิศกุล นายวิสุทธิพันธ์ มหาอาชา
หน่วยงานต้นสังกัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

.....

1. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1. สำรวจความมั่นคงทาง อาหารและศึกษา ศักยภาพการผลิต อาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ) ของจังหวัด สุรินทร์ ภายหลังโรคอุบัติ ใหม่ โควิด-19 โดย ประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลภูมิ สารสนเทศ	ข้อมูลข้อมูลความมั่นคง ทางอาหารจังหวัด สุรินทร์ โดยเก็บทั้ง จังหวัด 400 ชุด และ พื้นที่วิจัย 48 ชุด	เก็บรวบรวมข้อมูลทุกอำเภอ ในจังหวัดสุรินทร์ โดยนักวิจัย ในทีมและนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และ บัณฑิตผู้จบไปแล้ว ร่วมกันทำงาน โดยเก็บ รวบรวมได้ตามเวลาที่ ส่วนกลางกำหนดการส่งงาน	ได้ข้อมูลความ มั่นคงทางอาหาร ของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลการ วิเคราะห์พบว่า จังหวัดสุรินทร์มี ความมั่นคงทาง อาหารอยู่ในระดับ การยอมรับได้	100 %	√				
2. ประเมินและพัฒนา ศักยภาพการผลิต การ	1. ข้อมูลเกษตรกรและผู้ประกอบการห่วงโซ่	1. สัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บ รวบรวมข้อมูลเกษตรกรและผู้ประกอบการ	1. ได้ผลการ วิเคราะห์ข้อมูล	100 %	√				

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
บริหารจัดการตลอดห่วง โซ่อุปทานเพื่อยกระดับ อาหาร อุตสาหกรรมพื้นที่ (อังกาบอบ) สู่มั่นคงทางอาหาร	อุปทานอาหารอัตลักษณ์ พื้นที่ (อังกาบอบ) 2. ข้อมูลพฤติกรรม บริโภคอาหารอัตลักษณ์ พื้นที่ทั่วประเทศ 3. การถนอมและเก็บ รักษาอาหารอัตลักษณ์ พื้นที่	ผู้ประกอบการที่อยู่ในห่วงโซ่ อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นที่ (อังกาบอบ) ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ ปลุกผัก ปลอดภัย และ ผู้ประกอบการกบอัดไส้ ใน 3 พื้นที่เป้าหมาย 2. เก็บรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมการบริโภค อาหารอัตลักษณ์พื้นที่ ออนไลน์ทั่วประเทศ โดยมี ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ทั้งสิ้น 438 ชุด	เกษตรกรและ ผู้ประกอบการใน ห่วงโซ่อุปทาน อาหารอัตลักษณ์ พื้นที่ (อังกาบ อบ) กับผลการ ประเมินศักยภาพ 2.พฤติกรรม บริโภคอาหารอัต ลักษณ์พื้นที่ ทั่วประเทศ โดยพบว่า ผู้ตอบ แบบสัมภาษณ์ ส่วนมากให้ความ						

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		3. ทดสอบในห้องทดลองและ ได้รับคำแนะนำจาก ผู้เชี่ยวชาญด้านการถนอม อาหาร	สนใจในอาหารพื้น ถิ่นและยังมีโอกาส ในการพัฒนาและ เกิดความต้องการ ถ้ามีการพัฒนา ช่องทางการขาย ออนไลน์						
3. พัฒนานวัตกรรมที่ สนับสนุนการขายและ การบริหารจัดการตลอด ห่วงโซ่อุปทานอาหาร อัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบ บ๊อบ) เพื่อเพิ่มรายได้ ให้กับชุมชนต้นแบบสู่การ	การพัฒนานวัตกรรมเพื่อ ส่งเสริมการขายสินค้า อาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่ สอดคล้องกับบริบทของ สินค้า ผู้ประกอบการ และชุมชน	การพัฒนา เว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ส่งเสริม การขายสินค้าอัตลักษณ์พื้น ถิ่น	เว็บแอปพลิเคชัน โอเพ่นโอป ที่ สอดคล้องกับ บริบทชุมชนและ ผู้ประกอบการ ท้องถิ่น	90 %		√			

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
ยกระดับเศรษฐกิจฐาน รากอย่างสร้างสรรค์			โดยในปัจจุบันมี เกษตรกรและ ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา ที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ความสนใจเข้า ร่วมโครงการและ มีสินค้า หลากหลายมาก ขึ้นใน แอป ริเคชั่น						
4. ถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมการตลาด อาหาร อัตลักษณ์พื้นถิ่น	ผู้เข้าร่วมอบรมทั้ง เกษตรกร ผู้ประกอบการ ในโครงการ ผู้สนใจทั่วไป	อบรมให้ความรู้การใช้เว็บ แอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)	มีสินค้าและ ผู้ประกอบการที่ เข้าร่วมจำหน่าย	90 %		√			

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
(อ่างเก็บน้ำ) เพื่อ ยกระดับเศรษฐกิจฐาน รากสู่ความมั่นคงทาง อาหารภายหลังโรคอุบัติ ใหม่ โควิด-19	นักศึกษา และ ผู้ประกอบการรุ่นใหม่		สินค้าอัตลักษณ์ พื้นถิ่นในเวปแอป ริเคชั่นโอปโอป (OPOP) ตลอด ห่วงโซ่อุปทาน อาหารอัตลักษณ์ พื้นถิ่น และ ผู้ประกอบการ สินค้าอัตลักษณ์ อื่น ๆ ด้วย เช่น เสื้อมะเกลือ, ผลิตภัณฑ์จากเสื่อ กก และขนมโดย						

ลำดับกิจกรรม	ผลผลิต (Output) ที่ คาดการณ์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต (Output) ที่ เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานะการ ดำเนินงานที่ ตั้งเป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมินการดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
			ใช้วัตถุดิบจาก ชุมชน เป็นต้น						

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

2.1 ได้ทราบถึงสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดสุรินทร์ว่าอยู่ในระดับยอมรับได้ อย่างไรก็ตาม พบว่า เพื่อวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดสุรินทร์ จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่ายมีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ควรพิจารณาต่อไปในการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของระดับครัวเรือนในอนาคต

2.2 เมื่อพิจารณาห่วงโซ่อุปทานของอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น พบว่า มีโอกาสในการพัฒนาที่ค่อนข้างสูง เพราะยังผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น และยังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคต่างพื้นที่ที่เคยมีประสบการณ์ในการบริโภคและยังคงสั่งออนไลน์ ทั้งนี้จากการพัฒนาการถนอมอาหาร ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำว่า การเก็บรักษาอังกาบอบที่อุณหภูมิต่ำกว่า 20 องศา จะสามารถยืดอายุอังกาบอบได้มากกว่า 3 เดือนและสามารถส่งขายต่างพื้นที่ในลักษณะแช่แข็งได้

2.3 เกิดการซื้อขายภายในห่วงโซ่อุปทานอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น และการสั่งซื้อผักสมุนไพรล่วงหน้าจากกลุ่มผู้ปลูกปลอดภัยและผู้ประกอบการอังกาบอบ

2.4 เว็บแอฟริเคชั่นโอโปป (OPOP) เพื่อส่งเสริมและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์ให้กับสินค้าชุมชน

3. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

สินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น และห่วงโซ่อุปทานของสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นได้รับการยกระดับและเป็นที่รู้จัก ทั้งนี้เป็นการเปิดช่องทางให้ผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มีความถนัดทางเทคโนโลยี ได้มีโอกาสช่วยสินค้าในชุมชนของตนเองขายของออนไลน์ได้ และการขายของผ่านเว็บแอฟริเคชั่น (OPOP) จะช่วยในกรณีที่มิวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่เกิดขึ้น เกษตรกรหรือผู้ประกอบการสามารถมีช่องทางการขายสินค้าอีกทั้งยังเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้าชุมชน ทั้งนี้ เว็บแอฟริชั่นนี้จะถูกบริหารจัดการโดยคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ หลังจากพัฒนาและใช้งานแล้ว เพื่อเป็นโอกาสให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของคณะที่ได้พัฒนาสินค้าชุมชนได้มีช่องทางการจัดจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ต่อไป

4. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ (โปรดระบุกลุ่มเปราะบางหรือไม่)

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเปราะบางที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
1. ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ	7	☒ ผู้สูงอายุ 2..... คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ด้อยค่า คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน
2. ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญ (OPOP)	250	☐ ผู้สูงอายุ คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ด้อยค่า คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... คน

5. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
6) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ วิทยาเขต สุรินทร์	การถนอมอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น
7) องค์การบริหารส่วนตำบลโคกยาง	การพัฒนาชุมชนต้นแบบ และเกษตรกรต้นแบบการใช้ เทคโนโลยีส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าชุมชน

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
8) องค์การบริหารส่วนตำบลสังขะ	อบรมและรวมจำหน่ายสินค้าในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)
9) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง	อบรมและรวมจำหน่ายสินค้าในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)
10) วิทยาลัยอาชีวศึกษา	อบรมและรวมจำหน่ายสินค้าในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)
ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาคเอกชน	
3) ผู้ประกอบการผ้าย้อมมะเกลือ	อบรมและรวมจำหน่ายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น (ประเภทผ้าย้อมสีธรรมชาติ) ในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)
4) ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสื่อกก	อบรมและรวมจำหน่ายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น (ประเภทผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก) ในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) ผู้ประกอบการอังกาบอบ (โคกเพชร) อำเภอเมือง	อบรมและจำหน่ายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ)
2) ผู้ประกอบการอังกาบอบ (อำเภอสังขะ)	อบรมและจำหน่ายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อังกาบอบ)
3) กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย อำเภอปราสาท	อบรมและจำหน่ายสินค้าในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)

6. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง (ถ้ามี)
1) นางกัลยา สุนทรสีแสน	บ้านโคกเพชร ตำบลสลักได อำเภอเมือง	
2) นายบุญเหลือม ยินดีงาม	บ้านโคกเพชร ตำบลสลักได อำเภอเมือง	
3) นางแดง ยินดีงาม	บ้านโคกเพชร ตำบลสลักได อำเภอเมือง	
4) นางสาวสาวิตรี นาคบัว	บ้านใหม่ ตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท	
5) นายสุรเจตน์ บุตรดาษ	บ้านจตุรแหวะ ตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท	
6) นายสำเริง หนองดี	บ้านจตุรแหวะ ตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท	
7) นางสาวสายชล อัครชาติ	สังกัดสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เกษตรกรสังขะ อำเภอสังขะ	พนักงานบัญชี

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา	หมายเหตุ
1) นางสาวรณฤทัย ไหมทอง	วิทยาการจัดการ	โลจิสติกส์	จบการศึกษา
2) นางสาวปวีณา สุนสาย	วิทยาการจัดการ	โลจิสติกส์	จบการศึกษา
3) นางสาววิภา แก้วพินิจ	วิทยาการจัดการ	บริหารธุรกิจ	กำลังศึกษา
4) นางสาวปฐมาวดี จินดาศรี	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การส่งเสริมสุขภาพเด็กและผู้สูงอายุ	กำลังศึกษา
5) นางสาวพรนิภา พลเทพา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การส่งเสริมสุขภาพเด็กและผู้สูงอายุ	กำลังศึกษา
6) นางสาวชญาดา รอบคอบ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การส่งเสริมสุขภาพเด็กและผู้สูงอายุ	กำลังศึกษา
7) นางสาวนันทพร เนียมแก้ว	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	การส่งเสริมสุขภาพเด็กและผู้สูงอายุ	กำลังศึกษา

8. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 15 % (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

เกิดการซื้อขายวัตถุดิบภายในห่วงโซ่อุปทาน โดยเกษตรกรผู้ปลูกผักได้ประสานกับกลุ่มผู้ประกอบการจำหน่ายอังกาบบ๊อบให้ปลูกพืชสมุนไพรที่ใช้ในการทำอังกาบบ๊อบถึง 10-13 ชนิด เช่น กระเพรา ตะไคร้ และกระชาย เป็นต้น

ผู้ประกอบการอังกาบบ๊อบได้รับยอดซื้อเพิ่มขึ้นจากแอฟริเคชั่นออนไลน์ โอ๊ปโอ๊ป ด้วยเช่นกัน

9. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แนบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
เวปแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP)	แอฟริเคชั่น	เป็นเวปแอฟริเคชั่น ที่สนับสนุนการขายของอัตลักษณ์พื้นที่ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ซึ่งมีระบบปฏิบัติการที่มีความแตกต่างจากแอฟริเคชั่นเชิงพาณิชย์ที่ใช้ในตลาดออนไลน์ปัจจุบัน

10. ทรรศนะทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

-

11. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มิตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนวทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและปัญหาเร่งด่วน ของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ การเตรียมพร้อมต่อการเกิดโรคอุบัติใหม่และชุมชนได้มีโอกาสจำหน่ายสินค้าออนไลน์ และบริหารจัดการโดยหน่วยงานของรัฐที่ไม่เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับชุมชน

มิติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

- ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกยาง ชุมชนโคกยาง ชุมชนจตุรพักตรพิมาน และชุมชนโคกเพชร

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....ปัจจุบันเข้าร่วมจำหน่ายสินค้าออนไลน์

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)
.....เข้าร่วมเปิดร้านค้าในแอฟริเคชั่นโอปโอป (OPOP).....
- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/
ภาพประกอบ)
.....ชุมชนเกิดการเรียนรู้การเทคโนโลยีและได้เกษตรกรผู้เป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีใน
ชุมชน.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

ภาพที่ 339 สรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ภาพนวัตกรรมที่เกิดขึ้น (กรณีที่แสดงเป็นภาพหรือโมเดลได้) พร้อมคำอธิบายได้ภาพ

ภาพที่ 340 เว็บแอปพลิเคชัน โอปโอป เพื่อสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นออนไลน์

3. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 341 อบรมการใช้ แอปพลิเคชัน (OPOP) ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ภาพที่ 342 อบรมการใช้ แอฟริเคชั่น (OPOP) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์และ นัคอบรมการใช้แอฟริเคชั่นเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ

ภาพที่ 343 อบรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความมั่นคงทางอาหาร และฝึกการใช้ GPS เพื่อลงในระบบสารสนเทศ

ภาพที่ 344 สำนวความมั่นคงทางอาหารและห่วงโซ่คุณค่าอาหารอัตลักษณ์พื้นถิ่น (อ้งแกบ๊อบ) ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงกบ ผู้ปลูกผักปลอดภัย และผู้ประกอบการอ้งแกบ๊อบ

ภาพที่ 345 ทีมส่วนกลางตรวจและเยี่ยมชมโครงการ

ภาคผนวก ญ

แบบสรุปผลการดำเนินโครงการวิจัยในพื้นที่ ชื่อโครงการการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน
จัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์
วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

แบบสรุปผลการดำเนินโครงการวิจัยในพื้นที่
ชื่อโครงการการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร
และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย
ในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ และน่าน

A Research Project of Capability Development for Self-Management
 Communities to Establish their Food Security and Raise their Income under the
 COVID-19 Crisis with the Cooperation of Networking Parties in Uttaradit, Phrae,
 and Nan Provinces.

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. นายประพันธ์ แจ่มเอียด หัวหน้าโครงการวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

083-3222458

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

kolna@yahoo.com

นักวิจัยในโครงการ

ชื่อ - สกุล (คำนำหน้านาม ตามตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ถ้า สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ใช้
 คำนำหน้านาม ดร. นอกเหนือจากนี้ ใช้ นาย นาง นางสาว)

2. นางสาวจิรภา ดามัง ผู้ร่วมวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

089-565-5156

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

d-pupa@hotmail.com

3. ดร.มณฑล ศรีสุข ผู้ร่วมวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด

สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

085-4016677

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

mohntohn@hotmail.com

4. นางสาววรรณิ ทองระย้า ผู้ร่วมวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด

สาขาการพัฒนาชุมชน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

096-6638369

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

wanta_cd@hotmail.com

5. ดร.อิทธิโชตน โขติคุณท์พันธุ์ ผู้ร่วมวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด

สาขาการรัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

199 หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรีทอง อำเภอเวียงสา

จังหวัดน่าน 55110

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

หน่วยงานต้นสังกัด

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

1. ข้อมูลพื้นฐาน (เขียน 6 ย่อหน้าตามประเด็นต่อไปนี้)

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว พบว่า การสร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับนโยบาย ยังเน้นที่การเพิ่มผลผลิตเป็นด้านหลัก มิติการสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 ด้าน ยังมีไม่ครบถ้วนและครอบคลุมอย่างทั่วถึง รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและระบบผลิตในภาคเกษตร ซึ่งเกี่ยวโยงทั้งพฤติกรรมการผลิตและบริโภค อันมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน ซึ่งสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ได้เผยให้เห็นความไม่มั่นคงทางอาหารมากขึ้น ซึ่งมีตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นที่เกิด การกักตุนอาหารทำให้คนบางส่วนเข้าไม่ถึง ขณะเดียวกันภาวะเศรษฐกิจจากการปิดกิจการหลายแห่ง ก็ทำให้ประชาชนขาดรายได้ จึงไม่มีเงินซื้ออาหาร ขณะที่ในภาคการเกษตร มีผลผลิตหลายประเภทที่ไม่สามารถส่งเข้าสู่ตลาดเดิมได้ เนื่องจากตลาดถูกปิด ไม่ว่าจะเป็นตลาดสี่แยกหรือตลาดชุมชน ทำให้ชาวบ้านขายของไม่ได้ รายได้จึงไม่พอจุนเจือครอบครัว รวมถึงการพัฒนาและเชื่อมโยงข้อมูลกับ อปท.ในการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการหลักเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารทั้งในยามปกติและยามฉุกเฉินให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น การมีหลักประกันหรือสวัสดิการด้านอาหาร มีธนาคารอาหาร มีการพัฒนาระบบตลาดสี่แยกหรือตลาดชุมชนรูปแบบที่เหมาะสม มีระบบการกระจายอาหารที่เข้าถึงได้อย่างเป็นธรรม ตลอดจนการออกแบบเมืองที่สร้างอาหารได้โดยมีข้อมูล 3 พื้นที่ได้แก่

1) ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้การเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ตำบลคอรุม เป็นพื้นที่ทำการเกษตรกว่า 70 % ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด และประชากรส่วนใหญ่ก็เป็นเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงเป็นจุดที่สนใจทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน เช่น การจัดการไร่นาสวนผสม สวนฝรั่งกิมจู ในพื้นที่ 10 ไร่ จัดการพื้นที่โดยใช้น้ำเป็นตัวกลางในการบริหารจัดการ เน้นการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร การท่องเที่ยวนอกจากจะได้เรียนรู้แล้ว ยังได้ลงเรือสัมผัสวิถีชีวิตด้านการเกษตร ได้เรียนรู้พร้อมกับการผ่อนคลายไปในตัว และอีกแหล่งจะเป็นพื้นที่ของหมู่ 9 สวนพอเพียงเอื้อวต่อ เป็นสวนเกษตรที่ผู้นำเน้นการทำให้ลูกบ้านดู การลดการใช้สารเคมี การจัดการพื้นที่ให้สวยงาม น่าอยู่ พร้อมสร้างรายได้ และพอยู่พอกินในพื้นที่ของตนเอง นอกจากนี้ ตำบลคอรุม ยังมีศูนย์ข้าวชุมชน หมู่ที่ 8 บ้านคลองกล้วย โรงเรียนข้าว ศูนย์สาธิตการตลาด บ้านไร่แสงตะวัน สหกรณ์ผู้ใช้น้ำตำบลคอรุม ฯลฯ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรสามารถท่องเที่ยวพร้อมเรียนรู้ในคราวเดียวกันได้ จึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญของตำบลคอรุมในด้านความมั่นคงทางอาหารวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และด้านเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน มีระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น-ท้องที่แบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการในสถานการณ์โควิดของตำบลร่วมกัน และมีเชื่อมโยงฐานข้อมูล TCNAP, RECAP, จปฐ., กษช.๒ค. ประกอบกับการทำงานร่วมกันตามแนวพันธกิจสัมพันธ์ มรอ.กับตำบลคอรุมอย่างต่อเนื่อง แต่มีจุดที่ควรพัฒนาที่สำคัญ คือ การจัดการแหล่งผลิต/ช่องทางการกระจาย (ตลาดชุมชน, การจัดการโดยกลุ่มวิสาหกิจ, กลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง, การ

จัดการท่องเที่ยวชุมชน) การแลกเปลี่ยนอาหาร แพรทฟอร์มใหม่ การพัฒนาระบบกลไกและการใช้สารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันกับภาคีเครือข่ายที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งแนวปฏิบัติการเมื่อเกิดสถานการณ์และการเรียนรู้เพื่อปรับตัว เตรียมพร้อม เตรียมรับสถานการณ์วิกฤตในปัจจุบัน

2) **ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่** บริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำหนักธรรม จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ใบบัวสุม การเลี้ยงสัตว์จำพวกสุกร โค กระบือ ไก่ และปลา ประชาชนส่วนใหญ่ทำการเกษตร ร้อยละ 33.27 เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง ตามลำดับ ในชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวอย่างด้านการเกษตร ตลอดจนมีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน เอื้อต่อการทำการเกษตรทำให้มีรายได้จากการเกษตร โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบ ได้แก่ กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านสะเลียม กลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีชีวิตพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ หมู่ที่ 7 ศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ หมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สำคัญของตำบลในด้านความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน นอกจากนี้ อบต.ยังได้มีจุดเด่นการจัดการฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาและใช้ประโยชน์ร่วมกันกับภาคีเครือข่าย เช่น ฐานข้อมูล TCNAP RECAP จปฐ., กษช.๒ค. ประกอบกับการทำงานร่วมกันตามแนวพินิจสัมพันธ์ มร.กับตำบลมาอย่างต่อเนื่อง แต่มีจุดที่ควรพัฒนาที่สำคัญ คือ การจัดทำฐานข้อมูลที่สามารถครอบคลุมทุกเรื่องที่ครอบคลุมเรื่องสร้างความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อสืบทอดองค์ความรู้ และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่

3) **ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน** สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มและเนินเตี้ย ๆ พื้นที่ป่ามีเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยพื้นที่ทางเศรษฐกิจการค้าขาย และที่นาเป็นบางส่วน มีแม่น้ำไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำน่านและแม่น้ำสาไหลผ่านชุมชน ซึ่งประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำตามธรรมชาตินี้ในการอุปโภค บริโภค ใช้ในชีวิตประจำวันและมีเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำตลอดทั้งปี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยแยกเป็น ทำไร โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกข้าวโพด อ้อย งาม ข้าวฟ่าง ทานตะวัน ถั่วลิสง ทำนา ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่ คือ ข้าวขาวดอกมะลิ นอกจากนั้นเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมือง การประมง และการปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ เป็ด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เช่น ศูนย์การเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากสมุนไพร เป็นต้น ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สำคัญของตำบลในด้านความมั่นคงทางอาหารและเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน แต่มีจุดที่ควรพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนารูปแบบและกลไกการเชื่อมร้อยข้อมูลทั้งในหน่วยงานและเครือข่ายเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่รับผิดชอบการจัดการความรู้ในหน่วยงานให้สามารถเชื่อมต่อ เชื่อมร้อยองค์ความรู้ทั้งในระดับองค์กรและกับภาคี รวมถึงส่งต่อข้อมูลเพื่อพัฒนาต่อกับสถาบันวิชาการ

โดยมุ่งเน้นให้เกิดระบบและกลไกการจัดการด้านอาหารที่มีประสิทธิภาพ เกิดระบบการประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในทุกมิติทำให้หน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ อันจะนำไปสู่การสร้างระบบอาหารที่ยั่งยืนให้ชุมชนมีความพร้อมและสามารถรับมือกับปัญหาอาหารในยามวิกฤติ มีแหล่งผลิตอาหารสามารถพึ่งพาตนเองในทุกสถานการณ์วิกฤติ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและกระจายแลกเปลี่ยนอาหารจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภคอย่างหลากหลายและสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชนและวิถีวัฒนธรรมและสร้างรายได้ให้แก่เศรษฐกิจของชุมชน

เพราะความสำคัญระบบกลไกการทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในพื้นที่ระดับตำบลและจังหวัด ทำให้เกิดการขับเคลื่อนวัตรการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยที่เป็นแกนนำขับเคลื่อนงานพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยในหลากหลายประเด็น ซึ่งประเด็นความมั่นคงทางอาหารและตลาดชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่หลากหลายพื้นที่มุ่งขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม โดยมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ วัตรกรรมการบริหารเครือข่ายจัดการวัตรกรรมและพันธกิจสัมพันธ์เพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาควิชาการและภาค¹ ที่เชื่อมโยงกับระบบบริหารจัดการงานวิจัยและพันธกิจสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับพื้นที่และภาคที่เป็นระบบหนุนเสริมการทำงานของระบบหลักให้มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีกลไกการบริหารเครือข่ายการจัดการวัตรกรรมและพันธกิจสัมพันธ์ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก เชื่อมกับทีมวิชาการของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและเชื่อมประสานการดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยของพื้นที่

โดยมีแนวทางการจัดการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดย 1) พัฒนาระบบการจัดการความรู้ วัตรกรรม องค์ความรู้ 2) สร้างระบบเครือข่ายสร้างและใช้วัตรกรรม องค์ความรู้ร่วมกับภาคี (เครือข่ายพันธกิจสัมพันธ์) และ 3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเครือข่ายวัตรกรรมและพันธกิจสัมพันธ์เพื่อรองรับสังคมสูงวัยที่เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศในพื้นที่กับระบบข้อมูลสารสนเทศของสถาบันวิชาการเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ที่พร้อมใช้และทันต่อความเปลี่ยนแปลง

การดำเนินงานดังกล่าวคาดหวังว่าพื้นที่เป้าหมายจะเกิดระบบการจัดการความรู้และวัตรกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤติโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิษฐ์ แพร่ และน่าน เกิดคู่มือการจัดการความรู้และ

¹ โครงการวิจัยและพัฒนาระบบบริหารเครือข่ายจัดการวัตรกรรมและพันธกิจสัมพันธ์เพื่อรองรับสังคมสูงวัยโดยความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาควิชาการและภาคีเครือข่ายจังหวัดอุดรดิษฐ์ แพร่ น่าน

นวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ 1 ฉบับ/ ตำบล และชุมชนเมืองมีความรู้ นวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการเผยแพร่และขยายผลต่อเนื่อง เกิดนวัตกรรมในพื้นที่ที่ได้รับการเสริมศักยภาพและมีการนำความรู้ไปใช้ในการขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤต เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงทางอาหารและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างน้อย 3 ประเด็น เกิดผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชน เกิดช่องทางการตลาด และแนวทางการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน 2 ผลิตภัณฑ์และตำบลชุดข้อมูลผลการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน การจัดการความรู้เพื่อการเป็นต้นแบบ และการขยายผลในเชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย 1 ชุดข้อมูล

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อประเมินความมั่นคงทางอาหารภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของครัวเรือนในจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

2.2 เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

2.3 เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบชุมชนจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

2.4 เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการจัดการความรู้และนวัตกรรมด้านความมั่นคงทางอาหารและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์วิกฤตโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน

3. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

-

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. กระบวนการวิจัย/ วิธีการ/ กิจกรรม/ ผลการดำเนินโครงการวิจัย ระดับความสำเร็จ

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
1.	1.1 ชุดข้อมูลผลการ สังเคราะห์ ถอด บทเรียน การจัดการ ความรู้เพื่อการเป็น ต้นแบบ และการ ขยายผลในเชิงพื้นที่ และเชิงนโยบาย 1 ชุด ข้อมูล	- ประชุมร่วมกับคณะทำงานวิจัยของ มหาวิทยาลัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของ โครงการและหารือแนวทางการขับเคลื่อน งานและแผนปฏิบัติการในพื้นที่ (29 กันยายน 2565) - ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับผู้บริหาร อบต.คอรุม และแกนนำชุมชน ประกอบด้วย นายก อบต.คอรุม กำนันตำบลคอรุม ประธานสภา หัวหน้าสำนักงานปลัด ผอ.กอง แผนสวัสดิการ ผอ.กองเกษตร และผอ.กอง สาธารณะสุข และแกนนำชุมชนระดับ หมู่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและ	1.1 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์ความมั่นคง ทางอาหารระดับจังหวัด ของพื้นที่ 9 อำเภอ ๆ ละ 2 ตำบล 1.2 ได้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์ความมั่นคง ทางอาหารในระดับพื้นที่	100	A				

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนินงาน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		หารือแนวทางขับเคลื่อนงานในพื้นที่ร่วมกัน (30 กันยายน 2565) - ประชุมลงพื้นที่ต้นแบบการจัดการด้านความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชน บ้านคลองกล้วยหมู่ที่ 8 ตำบลคอรั้ม อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี โดยมีกำนันตำบลคอรั้มและคณะกรรมการหมู่บ้านนำเสนอทุนและศักยภาพการผลิต แปรรูปและการจัดการด้านตลาดของชุมชน (12 ตุลาคม 2565) - คณะนักวิจัยประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดการความรู้เพื่อยกร่างเครื่องมือและแนวทางการเสริมสรณะแกนนำขับเคลื่อนงานในพื้นที่โดยนำข้อมูลจากข้อ 8 (1, 6 กุมภาพันธ์ 2566)							

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนิน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
2	2.1) นวัตกรรมแกนนำใน พื้นที่ได้รับการเสริม ศักยภาพและมีการนำ ความรู้ไปใช้ในการ ขับเคลื่อนงานเพื่อ สร้างความมั่นคงทาง อาหารและยกระดับ เศรษฐกิจฐานราก ภายใต้อาณาเขต วิถีชีวิต ตำบลละ 5 คน 2.2) ระบบการจัดการ ความรู้และนวัตกรรม ด้านความมั่นคงทาง อาหารและยกระดับ	- คณะนักวิจัยประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดการความรู้เพื่อยกร่างเครื่องมือและแนวทางการเสริมสรณะแกนนำขับเคลื่อนงาน ในพื้นที่โดยนำข้อมูลจากข้อ 8 (1, 6 กุมภาพันธ์ 2566)	2.1 ได้นวัตกรรมแกนนำ จากคณะทำงานและ กลุ่มเป้าหมายที่มี ความสามารถมากขึ้น สามารถต่อยอดและ ขยายผลแนวคิดของ ชุมชนจัดการตนเองเพื่อ สร้างความมั่นคงทาง อาหารและยกระดับ เศรษฐกิจฐานรากภายใต้อาณาเขต วิถีชีวิต โค วิด-19 จำนวน 47 คน 2.2 มีระบบและกลไกใน การขับเคลื่อนของ	100	A				

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนินงาน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
	เศรษฐกิจฐานราก ภายใต้สถานการณ์ วิกฤตโดยความร่วมมือ ของภาคีเครือข่ายใน พื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน		คณะทำงานคนสามวัย ที่มาจากทุกภาคส่วน ด้านความมั่นคงทาง อาหารที่ชัดเจนขึ้น						
3	3.1 คู่มือการจัดการ ความรู้และนวัตกรรม ด้านความมั่นคงทาง อาหารและยกระดับ เศรษฐกิจฐานราก ภายใต้สถานการณ์ วิกฤตโดยความร่วมมือ	-ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมออกแบบ กิจกรรมและกำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนาขีด ความสามารถของชุมชนจัดการตนเองฯ ร่วมกับแกนนำขับเคลื่อนในพื้นที่ (21 พฤศจิกายน 2565 ณ ตำบลคอรุม จังหวัด อุดรดิตถ์, 29 พฤศจิกายน 2565 ณ ศูนย์ พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม จังหวัดแพร่	ชุมชนเรียนรู้จัดการ ตนเองด้านความมั่นคง ทางอาหารและยกระดับ เศรษฐกิจฐานรากฯ และ นำไปใช้ในการพัฒนา ชุมชนประเด็นอื่น ๆ ได้ หลากหลายประเด็นที่ เกี่ยวข้องมากขึ้น(ภาค	90		B			

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนินงาน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
	ของภาคีเครือข่ายใน พื้นที่ 1 ฉบับ/ ตำบล 3.2 ชุมชนมีองค์ ความรู้ นวัตกรรมด้าน ความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับเศรษฐกิจ ฐานรากเพื่อการ เผยแพร่และขยายผล ต่อเนื่อง อย่างน้อย 5 ผลงานเด่นได้	และ 25 ธันวาคม 2565 ณ ตำบลกลางเวียง จังหวัดน่าน) -การพัฒนาและยกระดับผู้ดูแลและผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสโดยการฝึกอบรมการเพาะ พืชผักในกระถางเพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน -การพัฒนาตลาดบันสุโขเชื่อมโยงต้นแบบหลุม แกล้งคนพอเพียงของชุมชนสู่ตลาดภายใน และภายนอก	เซาะเลียม ตำหนักธรรม โคกหนองนาโมเดล กลางเวียงและ ศูนย์ข้าว ชุมชน/ ร้านค้าชุมชน/ หลุมแกล้งคนพอเพียง (ตำบลคอรุม)						
4	4.1 ระบบการจัดการ ความรู้และนวัตกรรม ด้านความมั่นคงทาง อาหารและยกระดับ	1) ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับผู้บริหาร อปท. และแกนนำขับเคลื่อนงานในพื้นที่เพื่อ ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและหารือ แนวทางขับเคลื่อนงานในพื้นที่ร่วมกัน ณ	เกิดระบบและกลไกการ จัดการความรู้และ นวัตกรรมด้านความ มั่นคงทางอาหารและ	90		B			

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนินงาน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
	เศรษฐกิจฐานราก ภายใต้สถานการณ์ วิกฤตโดยความร่วมมือ ของภาคีเครือข่ายใน พื้นที่จังหวัดอุดรธานี แพร่ และน่าน 4.2 เกิดเครือข่าย ความร่วมมือด้าน ความมั่นคงทางอาหาร และพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน อย่างน้อย 3 ประเด็น	อบต.กลางเวียง จังหวัดน่าน และอบต. ตำหนักธรรม จังหวัดแพร่ (15 พฤศจิกายน 2565) 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมออกแบบ กิจกรรมและกำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนาขีด ความสามารถของชุมชนจัดการตนเองฯ ร่วมกับแกนนำขับเคลื่อนในพื้นที่ (21 พฤศจิกายน 2565 ณ ตำบลคอรุม จังหวัด อุดรธานี, 29 พฤศจิกายน 2565 ณ ศูนย์ พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม จังหวัดแพร่ และ 25 ธันวาคม 2565 ณ ตำบลกลางเวียง จังหวัดน่าน)	ยกระดับเศรษฐกิจฐาน รากฯ ของชุมชนต้นแบบ ด้านความมั่นคงทาง อาหารฯ และแกนนำที่ เป็นคณะทำงานใช้ แนวทางแลกเปลี่ยน เรียนรู้แบบเสริมพลัง เพื่อต่อยอดขยายผล ให้กับคนอื่น ๆ ได้						

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนินงาน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		3) คณะนักวิจัยร่วมกับแกนนำในพื้นที่ 3 จังหวัดเพื่อดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางอาหารในระดับจังหวัดและตำบลตามแบบสอบถามของส่วนกลางและข้อมูลสถานภาพ ศักยภาพของพื้นที่ (1-31 ธันวาคม 2565) 4) คณะนักวิจัยปฏิบัติการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพ ศักยภาพ และแนวทางพัฒนาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิของ อบต./ เทศบาล 3 ตำบล ข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มแกนนำขับเคลื่อนงานในพื้นที่ และแบบสอบถามของส่วนกลาง (1 – 30 มกราคม 2566)							

วัตถุประสงค์	ผลผลิต (Output) ที่คาดการณ์ตาม วัตถุประสงค์	กิจกรรม/ วิธีการ (Activity) เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	ผลผลิต(Output) ที่เกิดขึ้นจริง	เปอร์เซ็นต์แสดง สถานการณ์ ดำเนินงานที่ตั้ง เป้าหมายไว้ (100%)	แสดงผลประเมิน การดำเนินงาน โครงการวิจัย*				
					A	B	C	D	I
		5) คณะนักวิจัยประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดการความรู้เพื่อยกร่างเครื่องมือและแนว ทางการเสริมสรณะแกนนำขับเคลื่อนงาน ในพื้นที่โดยนำข้อมูลจากข้อ 8 (1, 6 กุมภาพันธ์ 2566)							

*A = ดีมาก, B = ดี, C = พอใช้, D = ต่ำกว่าที่ตั้งเป้าไว้ และ I = ไม่สามารถระบุได้

7. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจริง

7.1 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

- 1) มีการเรียนรู้ระบบการทำงานพัฒนาในพื้นที่ ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในทุกด้านเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายระดับหมู่บ้าน 19 หมู่บ้าน
- 2) เกิดการเรียนรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารสู่คนสามวัย สืบทอดและถ่ายทอดต่อเนื่องผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร
- 3) ชุมชนมีการเรียนรู้จากชุดความรู้ของพื้นที่ต้นแบบเพื่อต่อยอด และขยายเครือข่ายโคกหนองนาโมเดล
- 4) ชุมชนมีการเรียนรู้แนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารผ่านข้อมูลและสารสนเทศตำบลสู่นโยบาย แผนงาน เทศบัญญัติสำหรับการเชื่อมแผนการพัฒนาของตำบล
- 5) ชุมชนมีการเรียนรู้ในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีอาหารเพียงพอ เข้าถึงได้ง่ายสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย มีเสถียรภาพและความมั่นคงทางอาหาร เพราะตามบริบทมีแม่น้ำน่านมีทรัพยากรสัตว์น้ำและพืชผักพื้นบ้านยังอุดมสมบูรณ์ เช่น ปลาเพี้ย ผักพื้นบ้านปลอดภัย เป็นต้น

7.2 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

- 1) ชุมชนมีการเรียนรู้ระบบและกลไกในการทำงานพัฒนาในพื้นที่ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมในระดับหมู่บ้านโดยใช้ระบบผลิต แปรรูป จำหน่าย ของชุมชนบ้านคลองกล้วย หมู่ที่ 8 ที่ชัดเจนมากขึ้น
- 2) เกิดการสร้างการเรียนรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารสู่คน 3 วัย ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ที่ถ่ายทอดจากพื้นที่ต้นแบบอย่างต่อเนื่องผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรของตำบลคอรุม
- 3) ชุมชนมีชุดความรู้ต้นแบบที่สามารถเรียนรู้การนำไปใช้ในการต่อยอดและขยายผลด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อลดต้นทุนการผลิต การดำเนินาโดยใช้ทดแทนการท่วมน้ำตามเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 4) ชุมชนมีการเรียนรู้แนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางด้านอาหารผ่านข้อมูลตำบลสู่เชื่อมโยงนโยบาย แผนงานตำบล และมีการเข้าสู่ข้อบัญญัติเพื่อขอรับรองปริมาณใน ปี พ.ศ. 2567

7.3 ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

- 1) คณะทำงานมีการเรียนรู้ระบบการทำงานพัฒนาในพื้นที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในทุกด้าน และสามารถเชื่อมโยงกับแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมด้านความมั่นคงทางอาหาร

2) เกิดการสร้างการเรียนรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารสู่คนสามวัย สืบทอดและถ่ายทอด รุ่นต่อรุ่นอย่างต่อเนื่อง

3) ชุมชนมีชุดความรู้จากพื้นที่ต้นแบบที่สามารถสร้างการเรียนรู้ และขยายเครือข่ายครอบคลุมในตำบล

4) ชุมชนมีการเรียนรู้แนวทางในการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารผ่านข้อมูลและสารสนเทศของตำบล สุนโยบาย/ แผนงาน และข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพัฒนาตำบลต่อไป

5) ชุมชนมีการเรียนรู้จากการจัดการด้านภาคเช้าเยี่ยม (ตลาดเช้าเยี่ยม) จนสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

8. ผลกระทบ (Impact) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

8.1 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ชุมชนเกิดการกระจายอาหารพื้นที่ที่เป็นองค์ความรู้ตามบริบทภูมิคุ้มกันน้ำน่านสู่จัดการตนเองได้ภายใต้การมีกลไกการพัฒนาที่ชัดเจนและมีต้นแบบโคกหนองนาโมเดลที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงทางอาหารต่อยอดขยายผลเครือข่าย 19 หมู่บ้าน เกิดการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้น้ำไปสู่กลไกเชิงระบบ ในการต่อยอดขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

1) กลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญของ โคกหนองนา บางรายพร้อมจะนำไปทำต่อในพื้นที่ของตนเอง

2) กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าพื้นที่มีน้ำไม่เพียงพอ มีความเข้าใจในแนวคิด โคกหนองนาโมเดล ที่ทำการเกษตรแบบผสมผสานแล้วจะมีน้ำใช้เพียงพอ และมีพืชชนิดต่าง ๆ ที่หลากหลาย จะทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร จึงเห็นว่าต้องไปชักชวนเกษตรกรคนอื่น ๆ ได้ทำตามแนวคิดนี้ด้วย

3) กลุ่มเป้าหมายบางคน นำแนวคิดในการปลูกข้าวเส้นเดียว (ต้นเดียว) ไปใช้ปลูกในแปลงนาของตนเอง เพื่อผลิตข้าวไว้ทำพันธุ์ใช้เอง เป็นการลดต้นทุนการผลิต หากเหลือขายเป็นพันธุ์ข้าวก็จะเป็นการเพิ่มรายได้อีกด้วย

4) กลุ่มเป้าหมายมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านไว้เป็น ธนาคารเมล็ดพันธุ์เพื่อเก็บไว้ใช้เอง

8.2 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นและมีความพร้อม ในการยกระดับด้านความมั่นคงทางอาหารผ่านต้นแบบ และคณะทำงานหมู่บ้านในการสร้างอาหารที่เพียงพอ และเข้าถึงได้อย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนการสร้างรายได้ และลดรายจ่ายของครัวเรือนและชุมชน จากการขับเคลื่อนงาน

ผ่าน ตลาดบันสุช ร้านค้าชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน ที่มีระบบสนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนตำบล และภาคีร่วมพัฒนาอย่างยั่งยืน จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอาหารเกิดขึ้น ดังนี้

1) ครั้วเรือนกลุ่ม เป้าหมาย, ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ มีการปลูกผักกินเองใน กระจ่างหรือวัสดุเหลือใช้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะผู้พิการที่ช่วยเหลือตัวเองได้หันมาเพิ่มชนิดพืชผักที่ ชอบและมีประโยชน์ ลดภาระผู้ดูแลผู้พิการ เพราะพืชผักในกระจ่าง เพาะง่าย ดูแลง่าย ใช้พื้นที่น้อย ลดค่าใช้จ่าย หากนำไปขายก็เพิ่มรายได้ และได้ทานอาหารปลอดภัย

2) แกนนำมองเห็นการลดภาระของผู้พิการ และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ จึงเห็นว่า สามารถเข้าสู่แผนของหมู่บ้านเพื่อให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน

3) นำผลจากการวิจัยจากต้นแบบความมั่นคงทางด้านอาหารว่าด้วยแนวคิดหลุมแก้งจน คนพอเพียง ในระดับครัวเรือน และท้องถื่นการบริหารส่วนตำบล เพื่อเข้าเป็นข้อบัญญัติของ อบต. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

8.3 ตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงโข จังหวัดแพร่

ชุมชนมีการตื่นตัว และสามารถจัดการตนเองได้ภายใต้การมีระบบและกลไกในการพัฒนา ที่ชัดเจน และมีต้นแบบความมั่นคงทางอาหารที่สามารถต่อยอดขยายผลระดับตำบลสู่เครือข่าย การ กระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้ระบบการผลิต แปรรูป และการจัดการ กาดเซาะเลียม (ตลาด เซาะเลียม) ที่เป็นห่วงโซ่คุณค่าตามบริบทชุมชน (Value chain) จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความ มั่นคงทางอาหารเกิดขึ้น ดังนี้

1) ครั้วเรือนมีอาหารเพียงพอมากขึ้น จากการลงพื้นที่สอบถามพูดคุยแลกเปลี่ยน รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม มีครั้วเรือนที่ปลูกผักหลากหลายชนิดเพิ่มขึ้น, ปลูก พื้นที่เพิ่มขึ้นเพราะมีตลาดรองรับทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงขยายพื้นที่เพาะปลูก

2) การเข้าถึงอาหาร ของครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการและคนในชุมชนมีมากขึ้นเพราะ มีการขายผ่านออนไลน์ที่ส่งตรงถึงบ้านผู้ซื้อ และมีตลาดนัดชุมชน ที่เอาสินค้าที่หลากหลายมา แลกเปลี่ยนซื้อขายกันทุกเดือน (เช่น กาดเซาะเลียม)

3) การใช้ประโยชน์จากอาหารอย่างหลากหลาย ครั้วเรือนมีการนำพืชผักปลอดภัยมา ประุงอาหาร นำไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงและตลาดนัดชุมชน จึงได้รับอาหารที่หลากหลาย เพิ่มขึ้น บางครั้วเรือนนำไปแบ่งปันให้กับผู้สูงอายุ เด็ก และคนพิการ อีกด้วย

4) การมีเสถียรภาพทางอาหาร เมื่อแต่ละครั้วเรือนมีผลผลิตของพืชผักที่เพิ่มขึ้น, มี พื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น จึงมีอาหารกินในครั้วเรือนที่เพียงพอ เหลือจึงนำไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน นำไปแจกให้กับเพื่อนบ้านที่ขาดแคลน นำไปขายในตลาดทั่วไป ตลาดนัดชุมชน ขายผ่านตลาด ออนไลน์ที่ส่งตรงถึงบ้านในราคาเอื้อมือและปลอดภัย ทำให้เชื่อได้ว่าจะมีอาหารปลอดภัยทั้งในยาม ปกติและยามวิกฤติที่เพียงพอ และมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นกว่าเดิม

9. ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านการพัฒนาขีดความสามารถ

ด้านที่พัฒนา	จำนวนเข้าร่วม กิจกรรมทั้งหมด(คน)	ประเภทกลุ่มเปราะบางที่เข้าร่วม (ถ้ามี)
สังคมและชุมชน	43	☐ ผู้สูงอายุ 30..... คน ☐ ผู้พิการ 3..... คน ☐ ผู้ด้อยค่า คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....10..... คน(ทีมวิจัย)
เศรษฐกิจ	32	☐ ผู้สูงอายุ 20..... คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ด้อยค่า คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....12..... คน(ทีมวิจัย)
นโยบาย	33	☐ ผู้สูงอายุ 20..... คน ☐ ผู้พิการ คน ☐ ผู้ด้อยค่า คน ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....13..... คน(ทีมวิจัย)

10. หน่วยงานภาครัฐ/ เอกชนที่เข้าร่วม (ระบุชื่อหน่วยงานและประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม)

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาครัฐ	
1. องค์การบริหารส่วนตำบลคอ รุม/ องค์การบริหารส่วนตำบล ตำหนักธรรมและเทศบาลตำบล กลางเวียง	1) ประชุมร่วมกับคณะทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ของโครงการและหารือแนวทางการขับเคลื่อนงาน และแผนปฏิบัติการในพื้นที่ (29 กันยายน พ.ศ. 2565)
2. รพ.สต. ในพื้นที่	2) ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับผู้บริหาร อบต. คอรุม และ แกนนำชุมชน ประกอบด้วย นายก อบต. คอรุม กำนันตำบลคอ รุม ประธานสภา หัวหน้าสำนักงานปลัด ผอ.กองแผนสวัสดิการ ผอ.กองเกษตร และผอ. กองสาธารณสุข และแกนนำชุมชน ระดับหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและหารือแนวทาง ขับเคลื่อนงานในพื้นที่ร่วมกัน (30 กันยายน พ.ศ. 2565)
3. สาธารณะสุขอำเภอพิชัย	3) ประชุมลงพื้นที่ต้นแบบการจัดการด้านความมั่นคงทาง อาหารในระดับชุมชน บ้านคลองกล้วยหมู่ที่ 8 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีกำนันตำบลคอรุมและ คณะกรรมการหมู่บ้านนำเสนอทุนและศักยภาพการผลิต แปรร รูปและการจัดการด้านตลาดของชุมชน (12 ตุลาคม พ.ศ. 2565)
	4) ประชุมกับผู้บริหารเพื่อวางแผนระบบกลไกวิชาการเพื่อ ขับเคลื่อนโครงการฯ โดยรองอธิการบดี ผอ.สถาบันวิจัยและ พัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์และทีม ในการออกแบบ ระบบกลไกการบริหารจัดการโครงการฯ (17 ตุลาคม พ.ศ. 2565)
	5) ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับผู้บริหารอปท. และแกนนำ ขับเคลื่อนงานในพื้นที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและหารือ แนวทางขับเคลื่อนงานในพื้นที่ร่วมกัน ณ อบต.กลางเวียง จังหวัดน่าน และอบต.ตำหนักธรรม จังหวัดแพร่ (15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565)
	6) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมออกแบบกิจกรรมและกำหนด แผนปฏิบัติการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองฯ

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
	ร่วมกับแกนนำขับเคลื่อนในพื้นที่ (21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ณ ตำบลคอรุม จังหวัดอุดรดิตถ์, 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ณ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม จังหวัดแพร่ และ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ณ ตำบลกลางเวียง จังหวัดน่าน) 7)การพัฒนาและยกระดับผู้ดูแลและผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสโดยการฝึกอบรมการเพาะพืชผักในกระถางเพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน (15 สค.2566) 8)การพัฒนาตลาดบ้านสุขเชื่อมโยงต้นแบบหลุมแก้วจนคนพอเพียงของชุมชนสู่ตลาดภายในและภายนอก (17 สค.2566) 9)เวทีประชุมออกแบบกิจกรรมพัฒนาระบบความมั่นคงทางอาหารตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์(17 กค.2566) 10)ติดตามผลการพัฒนากลไกบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางอาหารตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน(27 กค.2566)
ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
➤ ภาคเอกชน	
5)	
6)	
➤ กลุ่ม/ องค์กรในชุมชน	
1) โรงเรียนผู้สูงอายุ	1) ประชุมร่วมกับคณะทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการและหาหรือแนวทางการขับเคลื่อนงานและแผนปฏิบัติการในพื้นที่ (29 กันยายน 2565) 2) ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับผู้บริหาร อบต. คอรุม และแกนนำชุมชน ประกอบด้วย นายก อบต.คอรุม กำนันตำบลคอรุม ประธานสภา หัวหน้าสำนักงานปลัด ผอ.กองแผนสวัสดิการ ผอ.กองเกษตร และผอ. กองสาธารณสุข และแกนนำชุมชนระดับหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและหาหรือแนวทางขับเคลื่อนงานในพื้นที่ร่วมกัน (30 กันยายน 2565)
2) ชมรมผู้สูงอายุ	
3) วัด	
4) คณะกรรมการหมู่บ้าน	
5) แหล่งเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ดำเนินการ	

ชื่อหน่วยงาน	กิจกรรมที่เข้าร่วม
	3) ประชุมลงพื้นที่ต้นแบบการจัดการด้านความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชน บ้านคลองกล้วยหมู่ที่ 8 ตำบลคอรั้ม อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี โดยมีกำนันตำบลคอรั้มและคณะกรรมการหมู่บ้านนำเสนอทุนและศักยภาพการผลิต แปรรูปและการจัดการด้านตลาดของชุมชน (12 ตุลาคม 2565) 4) ประชุมกับผู้บริหารเพื่อวางแผนระบบกลไกวิชาการเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ โดยรองอธิการบดี ผอ.สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีและทีม ในการออกแบบระบบกลไกการบริหารจัดการโครงการฯ (17 ตุลาคม 2565) 5) ประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับผู้บริหาร อปท. และแกนนำขับเคลื่อนงานในพื้นที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและหารือแนวทางขับเคลื่อนงานในพื้นที่ร่วมกัน ณ อบต.กลางเวียง จังหวัดน่าน และ อบต.ตำหนักธรรม จังหวัดแพร่ (15 พฤศจิกายน 2565) 6) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมออกแบบกิจกรรมและกำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนจัดการตนเองฯ ร่วมกับแกนนำขับเคลื่อนในพื้นที่ (21 พฤศจิกายน 2565 ณ ตำบลคอรั้ม จังหวัดอุดรธานี, 29 พฤศจิกายน 2565 ณ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม จังหวัดแพร่ และ 25 ธันวาคม 2565 ณ ตำบลกลางเวียง จังหวัดน่าน)

11. นักวิจัยชุมชนที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	สังกัดหน่วยงาน	ตำแหน่ง
1) นางนัยนา ศรีเลิศ	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	ผอ.กองสวัสดิการสังคม
2) นางเยเรศ ริดจุงพีช	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	ผอ.กองส่งเสริมการเกษตร
3) นายสิรภพ พูลดวง	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	นายยกององค์การบริหารส่วนตำบล
4) นายศวรรธน์ รักษาพล	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
5) นายมนัส รัตนาศุคล	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลคอรุม	กำนันตำบลคอรุม
6) นางสาวอุมาภรณ์ จันทรร	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	นักพัฒนาชุมชน
7) นายประกิจ อ่วมเปี่ยม	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	จนท.ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุ
8) นายกิตติศักดิ์ เสนานุช	องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม	นักวิชาการเกษตร
9) นางวิยะดา เชื้อนแปด	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ
10) นางสาวอภิรฉัตร จิระพงษ์ สุวรรณ	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักสันทนการ
11) นายอนวัช แก้วสมนึก	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำหนักธรรมออแกนิก
12) น.ส.ปาริฉัตร เพชรกาน แก้วมณี	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักสันทนการ
13) นายพงศกร ยี่เฒ่า	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักวิชาการสาธารณสุข (พนักงานจ้าง)
14) นางสาวอริสา ยวงแก้ว	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักวิชาการสาธารณสุข (พนักงานจ้าง)
15) นายอัษฎาพงษ์ เหมืองท่า	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักสันทนการ
16) นายปฏิพัทธ์ เชื้อนแปด	องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม	นักสันทนการ
17) นางสาวจันทนา สารแสง	เทศบาลตำบลกลางเวียง	นักพัฒนาชุมชน
18) นายบรรหาร ศิลาเพชร	เทศบาลตำบลกลางเวียง	ผอ. กองสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม

12. นักศึกษาที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ชื่อ-สกุล	คณะ	สาขา
1) นายจักรภพ สรสุวรรณ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
2) นายเดชากร ดีภาพล	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
3) นายกิตตินันท์ มีสาคร	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
4) นายธรรักษ์ เมนสน	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
5) นางสาวสิดานันท์ จันทะคุณ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
6) นายตรีภพ แก้วนาค	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
7) นางสาวดุสิตา คาลางาม	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การพัฒนาชุมชน
8) นางสาวจารุวรรณ โมฆรัตน์	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
9) นางสาวสุวิมล พองจางวาง	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
10) นางสาวจินดาหรรษา คงคา	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
11) นางสาวธนพร ไยไม้	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
12) นางสาวธนภรณ์ แก้วนอย	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
13) นายปิยะพงษ์ ทองแตม	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
14) นายวชิรชัย กอนพันธ์	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
15) นางสาวอภิสรา น้อยติ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม
16) นางสาวณิกานต์ นนท์คลัง	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	การท่องเที่ยวและโรงแรม

13. รายได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น 40 % (ระบุรายละเอียดที่มาของรายได้)

1. ตำบลตำหนักธรรม

รายได้จากการทำการตลาดชุมชน (ภาคเช้าเย็น) ตอนเริ่มต้นการทำตลาดนัดชุมชนเดือนละ 1 ครั้ง จำนวน 11,145 บาท ปัจจุบันจัดตลาดนัดชุมชน ครั้งที่ 10 รายได้จากการทำการตลาดนัดชุมชน 17,300 บาท

รายได้จากการขายแต่ละครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ 30 ครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาท เมื่อมีการทำการตลาดออนไลน์ส่งสินค้าถึงมือผู้บริโภคที่บ้าน โดยเฉลี่ยมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยรวม 50,000 บาท

2. ตำบลคอรั่ม

รายได้จากการทำการตลาดชุมชน (ตลาดบันสุขและร้านค้าชุมชน) 15,000 บาท

3. ตำบลตำหนักธรรม ตลาดหน้าบ้าน 10,000 บาท

14. นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัย (แบบรูปภาพในภาคผนวก)

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
1. นวัตกรรมต้นแบบหลุมแกจคนพอเพียง ตำบลคอรุม	นวัตกรรมเชิงปฏิบัติการ	การดำเนินการโดยการนำผลจากการวิจัยจากต้นแบบความมั่นคงทางด้านอาหารว่าด้วยแนวคิดหลุมแกจจคนพอเพียงในระดับครัวเรือน และที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลเพื่อเข้าเป็นข้อบัญญัติของอบต. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
2. การจัดการตลาดชุมชน(กาดเซาะเลียม)และตลาดออนไลน์ โดยคนสามวัยตำบล ตำหนักธรรม	นวัตกรรมเชิงกระบวนการ (Process)	การใช้ทุนและศักยภาพเดิมเป็นฐานเพื่อการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้ระบบการผลิต แปรรูป และการจัดการ กาดเซาะเลียม (ตลาดเซาะเลียม) ที่เป็นห่วงโซ่คุณค่าตามบริบทชุมชน (Value chain) จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอาหารเกิดขึ้น
3. การจัดการพื้นที่ทางการเกษตรกรรม “โคกหนองนาโมเดล” ผ่านการเชื่อมกลไกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ทางด้านการเกษตร	นวัตกรรมเชิงปฏิบัติการ	เน้นการกระจายอาหารพื้นที่ที่เป็นองค์ความรู้ตามบริบทริมแม่น้ำน่านสู่จัดการตนเองได้ ภายใต้การมีกลไกการพัฒนาที่ชัดเจนและมีต้นแบบโคกหนองนาโมเดลที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงทางด้านอาหารต่อยอดขยายผลเครือข่าย 19 หมู่บ้าน เกิดการกระตุ้น

ชื่อนวัตกรรม	ประเภทนวัตกรรม	รายละเอียดนวัตกรรม
		ทางด้านเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ อันนำไปสู่กลไกเชิงระบบ ใน การต่อยอดขยายผลไปยังพื้นที่ ใกล้เคียง

หมายเหตุ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) - การปรับปรุงสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้พัฒนา
ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยมีทั้งแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) - การพัฒนาแนวทาง วิธีผลิตสินค้าและบริการ ให้มีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย
มากขึ้น อาจจะเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการผลิตให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อประหยัดต้นทุนและเวลา

15. ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ (ถ้ามี)

16. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

การนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 มิติ)

มตินโยบาย หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ ความต้องการ หรือการนำข้อมูลและแนว
ทางแก้ไข ซึ่งได้จากผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมมาใช้ประกอบการแก้ไขปัญหาสำคัญและ
ปัญหาเร่งด่วน ของประเทศในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ปัญหาสำคัญ/ ปัญหาเร่งด่วนของประเทศ คือ

.....
.....
.....

- ชื่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่นางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ องค์กรบริหารส่วน
ตำบล/ องค์กรบริหารส่วนตำบล/ องค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

- ช่วงเวลาที่นางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)

- ลักษณะการนางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ) การ
นำองค์ความรู้นวัตกรรมที่เกิดจากนางานวิจัยใช้ในการสร้างต้นแบบระดับตำบลและเชื่อมโยงกับแผนงาน
ของส่วนหน่วยงานใน อบต.และแผนยุทธศาสตร์ของ อบต.และเทศบาล

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (โปรดให้คำอธิบาย
พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ) ชุมชนเรียนรู้จัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารและ
ยกระดับเศรษฐกิจฐานรากฯ และนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนประเด็นอื่น ๆ ได้หลากหลายประเด็นที่
เกี่ยวข้องมากขึ้น เช่น การจัดการภาคทะเล เลี้ยง ตำนันกรรม เกิดต้นแบบการจัดการพื้นที่

เกษตรกรรมโคกหนองนาโมเดล กลางเวียงและ และศูนย์ข้าวชุมชน/ ร้านค้าชุมชน/ หลุมแก่งคน
พอเพียงตำบลคอรุม

มติวิชาการ หมายถึง การมีเอกสารแสดงถึงการอ้างอิง (Citations) บทความวิจัย ที่ได้รับการตีพิมพ์
ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ซึ่งมี Peer-review (โปรดแนบเอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง)

มติเชิงสังคม/ ชุมชน หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการเข้ารับการถ่ายทอด
ความรู้ของชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร (ไม่ใช่หน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย/ หน่วยงานให้ทุน) ที่
แสดงให้เห็นถึงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น
องค์กร

- ชื่อชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กร ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ องค์กรบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอ
พิชัย จังหวัดอุดรธานี

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ) การ
ใช้องค์ความรู้นวัตกรรมที่เกิดจากการวิจัยขับเคลื่อนต้นแบบ การจัดการพื้นที่ขนาดเล็ก หลุมแก่ง
คนพอเพียง เป็นต้นแบบระดับตำบลที่เชื่อมโยงนโยบายและแผนพัฒนาที่มี สภาตำบลมีส่วนร่วมใน
การสนับสนุนในการขยายผลให้ครอบคลุม 8 หมู่บ้าน

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท้องถิ่น องค์กร (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/
ภาพประกอบ) คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นและมีความพร้อม ในการยกระดับด้านความมั่นคงทาง
อาหารผ่านต้นแบบ และคณะทำงานหมู่บ้านในการสร้างอาหารที่เพียงพอ และเข้าถึงได้อย่างเป็น
รูปธรรมตลอดจนการสร้างรายได้ และลดรายจ่ายของครัวเรือนและชุมชน จากการขับเคลื่อนงานผ่าน
ตลาดปันสุข ร้านค้าชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน ที่มีระบบสนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลและ
ภาคีร่วมพัฒนาอย่างยั่งยืน จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอาหารเกิดขึ้นเช่น

1. ครัวเรือนกลุ่ม เป้าหมาย, ผู้พิการ และผู้ดูแลผู้พิการ มีการปลูกผักกินเองในกระถางหรือวัสดุ
เหลือใช้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะผู้พิการที่ช่วยเหลือตัวเองได้หันมาเพิ่มชนิดพืชผักที่ชอบและมี
ประโยชน์ **2. ลดภาระผู้ดูแลผู้พิการ** เพราะพืชผักในกระถาง เพาะง่าย ดูแลง่าย ใช้พื้นที่น้อย ลด
ค่าใช้จ่าย หากนำไปขายก็เพิ่มรายได้ และได้ทานอาหารปลอดภัยและ **3. แกนนำชุมชนมองเห็นการ**

ลดภาระของผู้พิการ และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ จึงเห็นว่าสามารถเข้าสู่แผนของหมู่บ้านเพื่อให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน

มิติพาณิชย์ หมายถึง การมีเอกสารแสดงความสนใจ หรือความต้องการในการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไปพัฒนา/ ปรับปรุง กระบวนการผลิตและจำหน่ายในภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม

- ภาคการผลิต/ ภาคอุตสาหกรรม ที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ช่วงเวลาที่นำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (วัน/ เดือน/ ปี)

.....

- ลักษณะการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

.....

.....

- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรม (โปรดให้คำอธิบาย พร้อมแนบเอกสาร/ ภาพประกอบ)

.....

.....

.....

.....

17. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการวิจัย

1. ช่วงเวลาของนักวิจัยกับพื้นที่ปฏิบัติการไม่ตรงกันจึงทำให้เกิดความล่าช้า
2. พื้นที่ปฏิบัติการมีระยะทางที่ห่างไกลกันจึงเสียงบประมาณในการเดินทางมากยิ่งขึ้น

18. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบล “สร้างต้นแบบการพัฒนาด้านความมั่นคงทางอาหารในระดับหมู่บ้านเชื่อมเป็นเครือข่ายในระดับตำบล” ในเรื่องการผลิต แปรรูป จำหน่ายครบวงจร Value chain โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ อย่างยั่งยืนของคนสามวัยและ ผู้พิการ

2. สนับสนุนงบประมาณเพื่อ “สร้างนวัตกรรมให้นำที่สามารถได้รับการเพิ่มศักยภาพและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและยกระดับรายได้ของครัวเรือน” ภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่ผ่านการปฏิบัติการจริงในพื้นที่

3. องค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนกระบวนการเพิ่มการเข้าถึงอาหารของชุมชนโดยพัฒนาและยกระดับตลาด กาดเซาะเลียมในพื้นที่ทั้งภายในและภายนอกตำบล

4. มีนโยบายการพัฒนา นวัตกรรมเชิงกระบวนการและเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาระบบการค้าขายออนไลน์สนับสนุนสินค้า ผลผลิตและ ตลาดชุมชน

5. องค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนกระบวนการเพิ่มการเข้าถึงอาหารของชุมชนโดยพัฒนาและยกระดับโคกหนองนาโมเดลภายในตำบลให้ครอบคลุม 19 หมู่บ้านทั้งตำบล

6. มีนโยบายการพัฒนา นวัตกรรมเชิงกระบวนการและเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาระบบการค้าขายออนไลน์สนับสนุนสินค้า ผลผลิตและ ตลาดชุมชน

2) ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควร “สร้างต้นแบบการพัฒนาด้านความมั่นคงทางอาหารในระดับหมู่บ้านเชื่อมเป็นเครือข่ายในระดับตำบล” ในเรื่องการผลิต แปรรูป จำหน่ายครบวงจร Value chain โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ อย่างยั่งยืนของคนสามวัยและ ผู้พิการ

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ชุมชนนำใช้องค์ความรู้ ภูมิปัญญา นวัตกรรม ฯเพื่อการ “ยกระดับมูลค่าในการผลิตเพื่อการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก” โดยการยกระดับผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชน และสร้างช่องทางการตลาดอันนำไปสู่การเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนการสร้างเครือข่ายครัวเรือนปลูกผักปลอดสารโดยใช้ชมรมผู้สูงอายุและเด็กเยาวชนเป็นฐาน ให้เกิดการขับเคลื่อนงานความมั่นคงทางอาหารทั้งระดับครัวเรือนและระดับกลุ่มครอบคลุมทั้งตำบล

4. องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนการสร้างเครือข่ายต้นแบบโคกหนองนา 19 หมู่บ้าน โดย ใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นกลไกเชื่อมประสาน ให้เกิดการขับเคลื่อนงานความมั่นคงทางอาหารทั้งระดับครัวเรือนและระดับกลุ่มครอบคลุมทั้งตำบล

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ยกระดับผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นโดย การศึกษารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นที่เหมาะสม เพื่อ ยกระดับสู่ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่เป็นแนวทางการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น

2. ศึกษาารูปแบบการพัฒนาระบบสื่อสารสนเทศ ที่เป็นช่องทางด้านการตลาดที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ให้สามารถยกระดับมูลค่าในการผลิตเพื่อการพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากอันนำไปสู่การเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น

ภาพประกอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1. ประมวลผลงานวิจัยสรุปเป็นภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

ภาพที่ 346 ภาพ infographic ในรูปแบบต่าง ๆ

ภาพที่ 348 ข้าวเส้นเดียว (ข้าวต้นเดียว) ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 349 ตลาดนัดชุมชน/ ตลาดนัดออนไลน์ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ภาพที่ 350 ตลาดนัดชุมชน/ ตลาดนัดออนไลน์ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

3. ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัยที่สำคัญ (ประมาณ 5 ภาพ) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ

ภาพที่ 351 อบรมตลาดออนไลน์ ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ภาพที่ 352 อบรมการปลูกข้าวเส้นเดียว (ข้าวต้นเดียว) ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 353 อบรมการเพาะปลูกในกระถางหรือวัสดุเหลือใช้ ตำบลคอชุม อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

แนวทางการแก้ไข ปัญหา โควิด	ขนาดของ ปัญหา(๕)	ความรุนแรงของ ปัญหา(๕)	ความยากง่าย การแก้ปัญหา (๕)	ความต้องการ ในการแก้ปัญหา หรือชุมชน (๕)	คะแนน (1-5)	ลำดับ
แจกหน้ากากอนามัยและสเปรย์แอลกอฮอล์ (รพ.สต.)	๕	๕	๓	๕	18	1
ถือคดว ห้ามออกบ้าน 22.00-04.00 (สคป)	๕	๕	๓	๕	17	2
โรงพยาบาลชุมชน (รพ.สต.)	๕	๕	๖	๕	17	2
คัดกรองอาสาสมัคร ชุมชน (ชุมชน)	๕	๕	๖	๕	15	3
บริการตรวจโควิดฟรีที่โรงพยาบาล (รพ.สต.)	๕	๕	๕	๕	17	

ภาพที่ 354 การประชุมกลุ่มย่อยตำบลตำหนักธรรม, ตำบลคอชุม, ตำบลกลางเวียง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ภาพที่ 355 ประชุมกลไกตำบลคอรุม ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพที่ 356 ประชุมกลไกตำบลคอรุม ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ภาพที่ 357 ประชุมกลไกตำบลคอรุม ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ข้อมูลนักวิจัยที่มกลาง

ลำดับที่ 1

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร ภูพะกา

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ตำบลหน้าเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

08-94999015

daungpornpupaka@gmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจรีย์ ผลประเสริฐ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

089-6428644

pajaree_pot@yahoo.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ ดร.นรากร ศรีสุข

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

086-3716914

narakorn_sr@hotmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐา ศรีภิรมย์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

094-6369142

kanittha8655@gmail.com

ข้อมูลนักวิจัยที่ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย เจือจันทร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

399/ 9 หมู่ 8 ตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์

0843928454

thongchai.c@srru.ac.th

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายสุวัฒน์ กล้วยทอง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

444/ 26 หมู่ 18 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์

0878797494

suwat_gl@srru.ac.th

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายฤกษ์ณัฐ หนูหนู

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

30/ 4 ถนนเรืองเดช ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์

0942636915

kritsananut8@gmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญนรี กล้าปราบโจร

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

70 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

096 881 6754

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

kwannaree2992@hotmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

นายวีระวัฒน์ อุดมทรัพย์

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

70 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

084 121 8941

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

weerawat@kru.ac.th

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

ดร.ฐิติพร พระโพธิ์

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

70 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

087 157 9363

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

amthi18@gmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายมะร่อแซะ เลาะและ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

70 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

087 290 2022

marosaeh.611@hotmail.com

ลำดับที่ 5

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวสร้อยเพชร ลิสนิ

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

70 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี 71190

095 895 5384

lissani.sroy@gmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดกำแพงเพชร

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

ดร.กรรณิกา อุสสาสาร

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

0933544423

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

kanika.ussasarn@gmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

081-5968726

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

lung2555@gmail.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

นางธวัชณี ลาลิน

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

061-8945146

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

lalin1826@gmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวนารณรี เฟื่องอิม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

086-9290011

nathpoj@gmail.com

ลำดับที่ 5

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร. เสริมศักดิ์ กิตติपालวรรณ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

086-3899749

sermisserm@gmail.com

ลำดับที่ 6

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร. ปาริชาติ สายจันดี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000

097-1635528

pandataalka@gmail.com

ลำดับที่ 7

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายจิระ ประสพธรรม

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี

321 ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

092-9196561

jirapr@hotmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับที่ 1

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ ดร.กฤษณะ ช่องศรี

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

098-2641193

krisana81@gmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ ดร.นรากร ศรีสุข

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

086-3716914

Cute_korn@hotmail.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ปรารณา มณีฉาย

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

081-2592835

ning.prattana@gmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญาณิส ศรีนุกูล

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

085-169-8079

kanchayanis11@gmail.com

ลำดับที่ 5

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เลขที่ 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย 57100

082-7620069

DUJLUEDEE@GMAIL.COM

ลำดับที่ 6

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางภรภัทร เปรมกมล

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

084-2858861

marcus_3.0@hotmail.com

ลำดับที่ 7

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวนุจรี อีหมัด

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

087-5615559

Heemmad@hotmail.com

ลำดับที่ 8

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายณัฐชนน มั่งบั่ง

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

094-0370717

Oumninut@gmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดชัยภูมิ

ลำดับที่ 1

ชื่อ-สกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ปัญญาพงษ์

หน่วยงานต้นสังกัด

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถนนชัยภูมิ-ตาดโตน

ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

089-8433128

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

soonpan_cpru@hotmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ-สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ชัยศรี

หน่วยงานต้นสังกัด

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ คณะบริหารธุรกิจ

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถนนชัยภูมิ-ตาดโตน

ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

089-5099996

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

anchaleechaisri@hotmail.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ-สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนัยวรรณ ดวงมาลา

หน่วยงานต้นสังกัด

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ คณะบริหารธุรกิจ

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถนนชัยภูมิ-ตาดโตน

ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

093-4248844

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

Thassanai@cpru.ac.th

ลำดับที่ 4

ชื่อ-สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิลป์ ปรงชัยภูมิ

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถนนชัยภูมิ-ตลาดโตน

ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

096-2450200

wimone1@hotmail.com

ลำดับที่ 5

ชื่อ-สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เทอดศักดิ์ ไป่จันทิก

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถนนชัยภูมิ-ตลาดโตน

ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

080-4638334

rousseau2475@gmail.com

ลำดับที่ 6

ชื่อ-สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวลลนา คลังชำนาญ

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและบริการ คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถนนชัยภูมิ-ตลาดโตน

ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

095-6456493

Lalana @cpru.ac.th

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดภูเก็ต

ลำดับที่ 1

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ กนกวรรณ แก้วอุไทย

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว

สาขาวิชานวัตกรรมเกษตรเพื่อความยั่งยืน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

21 หมู่ 6 ถ.เทพกษัตรี ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

0942917495

kanokwan.t@pkru.ac.th

ลำดับที่ 2

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธิณี พรพันธุ์ไพบูลย์

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว

สาขาวิชานวัตกรรมเกษตรเพื่อความยั่งยืน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

21 หมู่ 6 ถ.เทพกษัตรี ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

0871035102

suttinee.p@pkru.ac.th

ลำดับที่ 3

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อทิพันธ์ เสียมไหม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว

สาขาวิชานวัตกรรมเกษตรเพื่อความยั่งยืน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

21 หมู่ 6 ถ.เทพกษัตรี ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

0835101877

atipan.s@pkru.ac.th

ลำดับที่ 4

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ เบญจพร แก้วอุไทย

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว
สาขาวิชานวัตกรรมเกษตรเพื่อความยั่งยืน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

21 หมู่ 6 ถ.เทพกษัตรี ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

0858277050

benjaporn.k@pkru.ac.th

ลำดับที่ 5

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ ดร.วาสนา ศรีนวลโย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 21 หมู่ 6 ถ.เทพกษัตรี

ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

0615326295

wasana.s@pkru.ac.th

ลำดับที่ 6

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ กิตติศักดิ์ จิตต์เกื้อ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

สาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 21 หมู่ 6 ถ.เทพกษัตรี

ต.รัษฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000

0896524886

kittisak@pkru.ac.th

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดลำปาง

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิดา เหล่มตระกูล

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ถ.ลำปาง-แม่ทะ

ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

095 1451992

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

wiyada_lemtrakul@hotmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

ดร. สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ถ.ลำปาง-แม่ทะ

ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

083 4740248

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

smachaiwong@gmail.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา รัตนธีรวิเชียร

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ถ.ลำปาง-แม่ทะ

ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

087 7885234

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

delphijava@hotmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจมาศ พุทธิมา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ถ.ลำปาง-แม่ทะ

ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง

085 7120005

pbbenjamas@gmail.com

ลำดับที่ 5

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาววิไลวรรณ กลิ่นถาวร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ถ.ลำปาง-แม่ทะ

ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง

064 9455935

melody_pinkpink@hotmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดสกลนคร

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

รองศาสตราจารย์วาศนา เกษมสินธ์

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

081-0522434

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

wassana_kasemsin@snru.ac.th

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

ดร.ทรงพล ประโยชน์มี

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

0866399321

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

songphon@snru.ac.th

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ สุวรรณรงค์

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

0819652787

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

prawit@snru.ac.th

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เมธาวี ยี่มิน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

081-7086797

methavee@snru.ac.th

ลำดับที่ 5

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายสิทธิศักดิ์ สุวรรณ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

093-3624541

sittisak.s@snru.ac.th

ลำดับที่ 6

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวธวิษิตยา บุญศรี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

098-4518897

Thawittiya@gmail.com

ลำดับที่ 7

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

0894041419

jiraphat.r@snru.ac.th

ลำดับที่ 8

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางอรอนงค์ ชันเดช (เดิม ไชยรา)

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สาขาวิชาการประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

089-713-5112

aonanong.c@snru.ac.th

ลำดับที่ 9

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ครองใจ โสมรักษ์

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สาขาวิชาพืชศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

089-846-5303

krongjai@snru.ac.th

ลำดับที่ 10

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงทรัพย์ อรุณกมล

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สาขาวิชาการประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

094-557-3444

Songsub.a@snru.ac.th

ลำดับที่ 11

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายอรัญญา บุตรนา

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สาขาวิชาการประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

093-374-7021

Songsub.a@snru.ac.th

ลำดับที่ 12

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายศักดิ์ดา แสนสุพรรณ

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

081-5475908

Sakda@snru.ac.th

ลำดับที่ 13

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวอัสนรา นามโสง

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

098 1500534

Aschara@snru.ac.th

ลำดับที่ 14

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร.อุไรวรรณ ภูนาพลอย

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

042-970021

science@snru.ac.th

ลำดับที่ 15

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร.นำพร อินสิน

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

06-4853-0008

science@snru.ac.th

ลำดับที่ 16

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร.จรินทร์ทิพย์ ชมชายผล

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

042-970021

science@snru.ac.th

ลำดับที่ 17

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ภูวสิทธิ์ ภูสุวรรณ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

042-970094

science@snru.ac.th

ลำดับที่ 18

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายอานัฐพงษ์ ภาระหัส

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

092-5129389

Poothai11@hotmail.com

ลำดับที่ 19

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ภัทรารุธ ศรีคุ้มเก่า

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

081-4679985

Pattarawut.s@snru.ac.th

ลำดับที่ 20

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

อาจารย์ชนัญญาญจน์ แสงประสาน

สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ 680 ถนนนิตโย

ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000

042-970021

science@snru.ac.th

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดสงขลา

ลำดับที่ 1

ชื่อ – สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา ธรรมสัจการ

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

081-608-3633

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

angkana.th@skru.ac.th

ลำดับที่ 2

ชื่อ – สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน ไชยศรี

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

080-545-0553

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

saifon.ub@skru.ac.th

ลำดับที่ 3

ชื่อ – สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ ชุมทอง

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

087-390-7887

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

amorn_3@hotmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณยา ศรีโยม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

081-896-1238

kulaya.sr@skru.ac.th

ลำดับที่ 5

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิชาติ พันชุกกลาง

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

0863437950

apichart.pu@skru.ac.th

ลำดับที่ 6

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ รุ่งเรือง

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

089-977-1003

prasit.ru@skru.ac.th

ลำดับที่ 7

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภครา อภิตติกร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

088-782-3959

supakracha.ap@skru.ac.th

ลำดับที่ 8

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร.สุวลี ชูวณิชย์

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

081-596-5551

suvalee.ch@skru.ac.th

ลำดับที่ 9

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพศาล คงเรือง

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

-

paisan_714@yahoo.com

ลำดับที่ 10

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร.สุวิมล บัวทอง

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

097-363-2235

goddess_pommy@windowlive.com

ลำดับที่ 11

ชื่อ – สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร. ปิยะนุช พรประสิทธิ์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา 90000

063-082-5320

dos_nadeear@hotmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดสุรินทร์

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

ดร.ณัฐสุรางค์ ปุคคะนันท์

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

186 หมู่ 1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

081-3903528

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

to_gae@hotmail.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิมพา วัฒนสังข์โสภณ

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

186 หมู่ 1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

089-4264415

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

supimpa765@gmail.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลกานต์ นิธิศิริวิศกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

186 หมู่ 1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

091-8286348

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

Wimolkran@srru.ac.th

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

ดร.วิสุทธิพันธ์ มหาอาชา

หน่วยงานต้นสังกัด

นักวิชาการอิสระ

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

41 ซ.บรมราชชนนี32 แขวงตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

081-9228824

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

visutthiphun@gmail.com

ข้อมูลนักวิจัยจังหวัดอุดรดิตถ์

ลำดับที่ 1

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นายประพันธ์ แจ่มเอี่ยม หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

083-3222458

kolna@yahoo.com

ลำดับที่ 2

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

นางสาวจิรภา ตามัง ผู้ร่วมวิจัย

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

089-565-5156

d-pupa@hotmail.com

ลำดับที่ 3

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ดร.มณฑล ศรีสุข ผู้ร่วมวิจัย

สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

085-4016677

mohntohn@hotmail.com

ลำดับที่ 4

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

นางสาววรรณิ ทองระย้า ผู้ร่วมวิจัย

สาขาการพัฒนาชุมชน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

096-6638369

wanta_cd@hotmail.com

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

ลำดับที่ 5

ชื่อ - สกุล

หน่วยงานต้นสังกัด

ดร. อธิธิโชติณ โชติคุณท์พันธุ์ ผู้ร่วมวิจัย

สาขาการรัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

199 หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรีทอง อำเภอเวียงสา

จังหวัดน่าน 55110

รายละเอียดสถานที่ติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

อีเมลที่สามารถติดต่อได้

-

-

หนังสือรับรองแสดงความประสงค์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้าพเจ้า นางสาวพัชรภา เชื้อนแปด ตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอแจ้ห่ม หน่วยงาน สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ขอยืนยันว่า ข้าพเจ้ายินดีนำผลงานโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาชุมชนต้นแบบความมั่นคงทางอาหารและการยกระดับรายได้ของครัวเรือนโดยการเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยดำเนินการในพื้นที่ตำบลบ้านสา ตำบลแจ้ห่ม และตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิดา เหล่มตระกูล และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินโครงการวิจัยนั้น

โดยเมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ข้าพเจ้าจะนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ การนำไปใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ

☒ การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย โดยการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางวางแผนการดำเนินงานของหน่วยงานในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง และนำผลจากการวิจัยไปประชุมคณะกรรมการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการวางแผนการสนับสนุนพื้นที่ในการจัดตั้งตลาดชุมชน การจัดทำข้อมูลทรัพยากรการเพาะปลูกของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของบุคคลในชุมชน เช่น ด้านการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมรายได้ เป็นต้น เพื่อสะท้อนถึงความมั่นคงทางด้านอาหาร 4 มิติ ประกอบด้วย การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหาร และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร ของชุมชนในอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

☐ การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

☒ การนำไปใช้ประโยชน์ทางอ้อมของงานวิจัย ซึ่งเป็นการนำผลการวิจัยไปจัดระบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ให้เป็นสถานที่นอกเหนือจากการซื้อ-ขาย สินค้า โดยเพิ่มกิจกรรมเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ที่เป็นเวทีในการพบเจอปรึกษา และร่วมกันแก้ไขปัญหา ทำให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ และสร้างความสุขให้กับคนในชุมชน

ลงชื่อ

(นางสาวพัชรภา เชื้อนแปด)

ตำแหน่ง : พัฒนาการ อำเภอแจ้ห่ม

ภาพที่ 301 ภาพหนังสือรับรองแสดงความประสงค์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์